Aurelij Augustini hipponensis epi in libros de trinitate: Argumentū opis totius ex libro retractationū.

Libros de trinitate: que deus est quindecim scripsi ꝑ aliquot annos: sed cū eoꝝ duodecimū nondū pfecissem: ⁊ eos diutiꝰ tenerem ꝙ̄ possent sustinere qui vehementer habere cupiebāt: subtracti sunt mihi minus emēdati ꝙ̄ deberēt ac possent quando eos edere voluissem. Quod posteaꝙ̄ comperi: qꝛ ⁊ alia eoꝝ apud nos exemplaria remanserūt: statuerā eos iam ipse nō edere: sed sic habere vt i alio aliquo opusculo meo qd mihi de his euenerit dicerē: vrgentibꝰ tn̄ fratribus qꝛ resistere nō valui: emēdaui eos quātū emendādos putaui ⁊ cōpleui et edidi: adiūgēs eis a capite epistolā quā scripsi ad venerabilē Aurelium epm̄ carthaginēsis ecclesie: quo tanꝙ̄ ꝓlogo exposui: ⁊ qd accidisset: ⁊ quid facere mea cogitatione voluissem ⁊ qd fratrū caritate cōpellente fecissem. In quoꝝ libro vndecimo cum de corpore visibili agerē: dixi quocirca id amare alienari ē: qd scd̄m eū morē dictū est quo aliqd sic amat̄ vt eo fruēdo existimet beatū se esse qui hoc amat. Nā non est alienari in laudē creatoris amare speciē corporalē: vt ipso creatore fruens quisꝙ̄ vere beatus sit. Itēꝙ̄ in codē vbi dixi: nec auē quadrupedē memini qꝛ nō vidi: sed phantasiam talē facillime intueor dū alicui forme volatili qlē vidi: adiungo alios duos pedes quales itidē vidi. Hec dicēs nō potui recolere vo-
Leui. xj latilia quadrupedia q̄ lex cōmemorat. Neꝙ̄ eñ cōputat in pedibus duo posteriora crura quibꝰ locuste saliunt: q̄s dicit mundas: ⁊ ideo discernit ab imundis talibus volatilibꝰ qui nō saliūt illis cruribꝰ sicut sunt scarabei. Omnia qppe huiusmodi volatilia qua-
j. Cō. 6 drupedia vocant̄ in lege. In duodecimo velut expositor vboꝝ apl̄i vbi ait. Omne peccatū quodcūꝙ̄ fecerit homo extra corpꝰ est: nō mihi satisfacit: nec sic puto intelligendū: qd dictū est: Qui aūt fornicat̄ in corpus ꝓprium peccat: tanꝙ̄ ille hoc faciat qui propter adipiscēda ea q̄ ꝑ corpus sequunt̄: vt in his finē boni sui ponat: aliqd agit. Hoc eñ lōge plura peccata cōplectit̄: ꝙ̄ illa fornicatio que cōcubitu ꝑpetrat̄ illicito: de qua lo-cutum cum hoc diceret apostolum apparet.

Epistola Augustini Aurelij hipponensis epi ad Aurelium epm̄ carthaginensis ecclesie.

Domino beatissimo ⁊ sincerissima caritate: venerabili fratri ⁊ consacerdoti Aurelio: Augustinus in dn̄o salutē. De trinitate q̄ deꝰ ⁊ summus ⁊ verꝰ est: libros iuuenis inchoaui: senex edidi: dimiserā qppe hoc opus posteaꝙ̄ cōperi ꝑreptos mihi esse siue surreptos añꝙ̄ eos absoluerē: ⁊ retractatos vt mea dispositio fuerat expolirē. Nō eñ singilatī: sꝫ oēs simul edere ea ratione decreuerā: qua ꝑcedentibus cōsequētes inqsitione necterēt̄. Cū ergo ꝑ eos homines qui priusꝙ̄ vellē ad quosdā illoꝝ ꝑuenire potuerūt: dispositio mea neqsset impleri: interruptā dictationē reliquerā cogitās hoc ipsuꝫ in aliqbꝰ meis scriptis cōquerī: vt scirēt qui possent nō a me fuisse eosdeꝫ libros editos: sed ablatos: priusꝙ̄ mihi editione mea digni viderent̄: verū multorum fratrū vehemētissima postulatiōe ⁊ maxie tua iussiōe cōpulsus: opus tā laboriosū: ad iuuāte dn̄o terminare curaui: eosꝙ̄ emēdatos nō vt volui: sꝫ vt potui: ne ab illis q surrepti iā in manus hominū exierāt: plurimū discreparēt: venerationi tue ꝑ filiū nr̄m diaconū carissimū misi. Et cuicūꝙ̄ audiēdos describendos: legēdosꝙ̄ ꝑmisi: in quibus si seruari mea dispositio potuisset: essent ꝑfecto ⁊ si easdē sententias habētes multo tn̄ enodatiores atꝙ̄ planiores quantū rerū tātarū explicandaꝝ difficultas ⁊ facultas nr̄a pateret̄. Sūt aūt qui ꝑmos quattuor vl̄ potius quinꝙ̄ etiā sine ꝓhemijs habent: ⁊ duodecimū sine extrema parte nō parua. Sed si eis hec editio potuerit innotescere: omnia si voluerint emendabūt. Peto sane vt hāc epistolam seorsum quidem: sed tn̄ ad caput eorundem libroꝝ iubeas anteponi. Vale.

Explicit epistola.

Aurelij Augustini episcopi d̓ trinitate liber primus incipit.

De triplici causa erroris falsa de deo opinā/tium. Ca. primum.

LEcturus hec que de trinitate disseruimus: prius oportet vt nouerit stilū nostrū aduersus eorum vigilare calūnias: qui fidei cōtēnentes initium: imaturo ⁊ peruerso rationis amo/re fallunt̄. Quoꝝ nonnulli ea q̄ de corporalibus reb⁹: siue p sensus corporeos experta nouerūt: siue que natura humani ingenij ⁊ diligētie viuacitate vel artis adiutorio perceperunt: ad res incorporeas ⁊ spiritales trāsferre conant̄: vt ex illis illa metiri atq; opinari velint. Sunt qdā alij q secundū humani animi naturā vel affectū de deo sentiunt siqd sentiunt: ⁊ ex hoc errore cum de deo dispu/tant: sermoni suo distortas ⁊ fallaces regulas fingunt. Est item aliud hominū genus eoꝝ qui vniuersam quidē creaturā que ꝑfecto mutabilis est: nitunt̄ transcendere: vt ad incōmutabilē substātiā que deus est erigant intentionē: sed mortalitatis onere pregrauati: cū ⁊ videri volunt scire: qd̓ nesciunt: ⁊ qd̓ volunt scire nō possunt presumptiones opi/nionū suarū audacius affirmādo: interclu/dunt sibimet intelligētie vias: magis eligentes sententiam suā nō corrigere peruersam: q̄ȝ mutare defensam. Et hic quidem omniū morbus est triū generū que ꝓposui: ⁊ eoꝝ scilicet q scd̓m corpus de deo sapiunt: ⁊ eoꝝ q scd̓m spiritalē creaturā sicuti est aīa: ⁊ eoꝝ qui neq; secundū corpus neq; secūdū spiritalē creaturam: ⁊ tñ de deo falsa existimant: eo remotiores a vero: quo id qd̓ sapiunt nec i corpe repit̄: nec in facto ⁊ ꝯdito spiritu: nec in ipso creatore. Qui enim opinat̄ deū: verbi gratia: candidū vel rutilū: fallit̄: sed tñ hec inueniunt̄ in corpore. Rursusq; opinat̄ deū nunc obliuiscentē: nunc recordantem: vel si quid hmōi est: nihilomin⁹ in errore est: sed tñ hec inueniunt̄ in aio. Qui aūt putāt eius esse potētie deū: vt seipsum ipse genuerit: eo plus errāt: qd̓ nō solū deus ita nō est: sȝ nec spiritalis nec corpalis creatura. Nulla enim oīno res est que seipsaȝ gignat vt sit. Vt er/go ab hmōi falsitatibus humanus animus purgaret̄: sancta scriptura puulis ꝯgruens: nullius generis reꝝ vba vitauit: ex quibus quasi gradatim ad diuina siue sublimia no/ster intellect⁹ velut nutritus assurgeret. Nā ⁊ vbis ⁊ rebus corpalibus sumptis vsa est cū de deo loqueret̄: velut cū ait. Sub vmbra alaꝝ tuaꝝ ꝓtege me. [Ps. 16] Et de spirituali creatura multa trāstulit: qbus significaret illud qd̓ ita nō esset: sȝ ita dici opus esset: sicuti est. Ego sū deus zelās: ⁊ Penitet me hominē fecisse. [Ex. 20.] [Gen. 6] De rebus aūt que oīno nō sunt: nō traxit aliqua vocabula: quibus vel figuraret locu/tiones: vel spiraret enigmata. Vñ perniciosius ⁊ inanius euanescūt: q tertio illo genere erroris a veritate secludunt̄: hoc suspicando de deo: qd̓ neq; in ipso: neq; in vlla creatu/ra inueniri pōt. Rebus eniȝ que i creatura inueniunt̄: solet scriptura diuina velut isantilia oblectamenta formare: qbus infirmoꝝ ad querēda supiora: ⁊ iferiora deserēda pro suo modulo tanq̄ȝ passib⁹ moueret̄ affect⁹. Que vero ꝓprie de deo dicunt̄: queq; i nulla creatura iueniunt̄: raro ponit scriptura diuina: sicut illud: qd̓ dictū ē ad moysen. Ego sū q sū: ⁊ q est: misit me ad vos. [Exo. 3.] Cū eniȝ cē aliquo mō dicat̄ ⁊ corp⁹ ⁊ animus: nisi ꝓprio quodā modo vellet intelligi: nō id vtiq; di/ceret: ⁊ illud qd̓ ait aplus. Qui solus habet īmortalitatē: [j Thi. 6] cū ⁊ anima mō quodā immor/talis esse dicat̄: ⁊ sic nō diceret: solus habet:

nisi quia vera imortalitas incōmutabilitas ē
quā nulla pōt habere creatura: qm̄ solius est
Iac. j. creatoris. Hoc ꝛ iacobus dicit. O m̄e datū
optimū: ꝛ oē donū pfectū desur sū est descē-
dēs a p̄re luminū: apud quē nō est trāsmuta
tio: nec momenti obūbratio. Hoc ꝛ dauid.
ps. ioj. Mutabis ea ꝛ mutabunt: tu aūt idē ipse es.
Proinde substātiā dei sine vlla sui cōmuta-
tiōe mutabilia facientē: ꝛ sine vllo sui tēpali
motu tēporalia creantē: intueri: ꝛ plene nos-
se difficile est: ꝛ ideo est necessaria purgatio
mētis nr̄e: qua illud ineffabile: ineffabiliter
videri possit: q̄ nondū p̄diti fide: nutrimur:
ꝛ p quedā tolerabiliora: vt ad illud capiēdū
apti ꝛ habiles efficiamur: itinera ducimur.
Colo. 2 Vn̄ apl's: in xp̄o quidē dicit esse oēs thesau
ros sapientie: ꝛ scientie absconditos: cum tn̄
q̄uis iam gratia eius renatis: sed adhuc car
nalibus ꝛ aialibus tanq̄ puulis in xp̄o: nō
ex diuina virtute in q̄ equalis ē patri: s3 ex hu
mana infirmitate ex q̄ crucifixus est: cōmen-
j Cor. 2 dauit. Ait nāq̄. Neq3 eni3 iudicaui me sci-
re aliqd in vobis: nisi Iesu3 xp̄m: ꝛ hūc cru
Ibide3 cifixū. Deinde secutus ait. Et ego in ifirmi
tate ꝛ timore: ꝛ tremore multo fui apd̄ vos.
j Cor. 3 Et paulopost dicit. Et ego frēs nō potui vo
bis loq quasi spiritalibus: s3 quasi carnalib9.
Ps. i6 Quasi puulis in xp̄o: lac potu3 dedi vobis:
nō escā. Nōdū eni3 poteratis: sed nec adhuc
quidē potestis. Hoc cum dicit qbusdā: ira-
scundit: ꝛ sibi ꝯtumeliose dici putant: ꝛ ple-
Ex. 20. rūq3 malūt credere eos potius a quibus hoc
Deu. 6 audiunt: nō habere qd̄ dicāt: q̄3 se cape non
posse qd̄ dixerūt. Et aliqn̄ afferimus eis rō-
nem: nō quā petūt cū de deo querunt: q2 nec
ipsi eā valēt sumere: nec nos fortasse vel ap-
prehēdere vel pferre: s3 qua demōstret eis
q̄3 sint inhabiles minimeq3 idonei in pcipiē
do qd̄ exigūt. Sed q2 nō audiūt qd̄ volunt:
aut callide nos agere putāt: vt nr̄am occulte
mus imperitiā: aut malitiose quod eis inui-
deamus peritiam: atq3 ita indignantes per-
turbatiq3 discedunt.

Ordo disputandi de trinitate diuina.

Ca. ij.

Exo. 3. (q)Vaprot adiuuāte dn̄o deo nr̄o su-
scipiem9 ꝛ eā ipā3 quā flagitāt quā
tū possum9 reddere rōnē: q̄ trini-
tas sit vn9 deus ꝛ sol9: ꝛ ver9: ꝛ q̄3
j Thi. 6 recte pater ꝛ fili9 ꝛ sp̄us scūs: vnius eiusdēq3

substātie vel essentie dicat: credat: intelligat
vt nō quasi nr̄is excusationib9 illudant: sed
re ipa experiant: ꝛ esse illud summū bonu3 qd̄
purgatissimis mētib9 cernit: ꝛ a se ppterea
cerni cōprehēdiq3 nō posse: q2 hūane mētis
acies inualida in tā excellēti luce nō figit: nisi
p iusticiā fidei nutrita veget. Sed p̄mū secū
dum auctoritatē scripturarū sanctarū vtrū se
ita fides habeat demōstrandū est. Deinde si
voluerit ꝛ adiuuerit deus: istis garrul' ratio
cinatorib9: elatioribus q̄3 capatioribus: atq3
iō morbo piculosiore laborātibus: sic fortas-
se seruiemus: vt inueniāt aliqd vn̄ dubitare
nō possint: ꝛ ob hoc in eo qd̄ iuenire negerit
de suis mentib9 potiusq3 de ipsa veritate: vl'
de nr̄is disputationibus ꝯquerant: atq3 ita
si qd eis erga deū vel amoris est vel timoris
ad initiū fidei ꝛ ordinē redeant: iam sentien
tes q̄3 salubriter in sctā ecclesia: medicina fi-
deliū ꝯstituta sit: vt ad pceptionē incōmuta-
bilis veritatis: inbecillē mentem obseruata
pietas sanet: ne in opinione3 noxie falsitatis
temeritas inordinata precipitet. Nec pige-
bit autem me sicubi hesito querere: nec pu-
debit sicubi erro discere.

De diuerso iudicio legentiu3 ꝛ capacitate dis
simili. Ca. iij.

(p)Roinde qsqs hoc legit vbi pariter
certus ē: pgat mecū: vbi parit hesi
tat: q̄rat mecū vbi errorē suū cogno
scit redeat ad me: vbi meū: reuocet
me. Ita igrediamur sil' caritatis viā: tendē-
tes ad eū: de quo dictu3 ste. Querite faciem ps. io
eius semp. Et h̄ placitū: piū atq3 tutū coram
dn̄o deo nr̄o: cū oibus inieri3 q ea que scribo
legūt: ꝛ in oibus scriptis meis: maximeq3 in
his vbi q̄rit vnitas trinitatis: pr̄: ꝛ filius: ꝛ
sp̄ūsscūs: q2 nec piculosius alicubi errat: nec
laboriosius aliqd querit: nec fructuosius ali
qd inuenit. Quisqs ḡ cū legit dicit: hoc non
bn̄ dictū est: qm̄ nō intelligo: locutionē mea3
rephendat: nō fidem: ꝛ forte vere potuit dici
planius: verūtn̄ null9 hoīum ita locutus est
vt in oibus ab oibus itelligeret. Videat er-
go cui hoc in sermone meo displicet: vtrū ali
os in talibus reb9 q̄stionibusq3 versatos: cū
intelligat: me nō intelligit. Et si ita est: ponat
librū meū: vel etiam si hoc videat: abyciat. ꝛ
eis potius quos intelligit: opam ꝛ tēpus im
pendat. Nō tn̄ ppterea putet me tacere de-

duisse: qꝛ nõ tam expedite ac dilucide q̄ȝ illi
quos intelligit eloq potui. Nec enim oia q̄
ab oibus ꝯscribunt: in oiuȝ manus veniũt.
Et fieri põt: vt nõnulli qui etiã hec nr̃a intel
ligere valẽt: illos planiores nõ inueniant li
bros: ꝛ in istos saltẽ incidãt. Ideoq̄ȝ vtile est:
plures a pluribus fieri diuerso stilo: non di
uersa fide: etiã de q̄stiõibus eisdẽ: vt ad plu
rimos res ipa ꝑueniat: ad alios sic: ad alios
aũt sic. At si ille qui se ista nõ intellexisse con
querit: nulla vnq̄ȝ de talibus rebꝰ diligẽter
ꝛ acute disputata itelligere potuit: secuȝ agat
votis ꝛ studijs: vt ꝓficiat: nõ mecũ querelis
ꝛ ꝯuiuijs: vt taceã. Qui vero hec legẽs di-
cit: intelligo quidẽ qd dictũ sit: sed non vere
dictũ est: asserat si placet sniam suã: ꝛ redar-
guat meã si põt. Q̄d si cũ caritate ꝛ veritate
fecerit: mihiq̄ȝ etiã si in hac vita maneo: co-
gnoscendũ facere curauerit: vberrimuȝ fru
ctũ huius laboris mei: cepero. Q̄d si mihi
nõ potuerit: qbus id potuit me volente ac li
Ps̄. j. bente ꝓstiterit: ego tñ in lege dñi meditor: si
nõ die ac nocte: saltẽ qbus temporũ ꝑticulis
possum: ꝛ meditatiões meas ne obliuiõe fu
giãt: stilo alligo: sperãs de misericordia dei
ꝙ in oibus veris q̄ certa mihi sunt: ꝑseuerã
tẽ me faciet. Siqd autẽ aliter sapio: id quoq̄ȝ
mihi ipe reuelabit: siue p occultas reuelatio
nes: inspirationes atq̄ȝ admonitiões: siue p
manifesta eloqa sua: siue p fraternas sermo
cinationes. Hoc oro: ꝛ hoc depositũ desfide
riũq̄ȝ meũ penes ipsum habeo: q mihi satis
idoneus est: ꝛ custodire que dedit: ꝛ redde-
re q̄ ꝓmisit. Arbitror sane nõnullos tardio
res: in quibusdã locis librorum meorum opina-
turos: me sensisse qđ nõ sensi: aut nõ sensis-
se qđ sensi. Quorũ errorẽ mihi tribui nõ de
bere qs nesciat: si velut me sequentes neq̄ȝ
apprehendentes: deuiauerint in aliquã falsi-
tatẽ: dũ cogor p quedã densa ꝛ opaca viã car
pere: qñ qdẽ nec ipsis sanctis diuinorum libro
rũ auctoritatibꝰ vllo mõ quisq̄ȝ recte tribue-
rit: tã multos ꝛ varios errores hereticoruȝ:
cũ oẽs ex eisdẽ scripturis falsas atq̄ȝ fallaces
opiniões suas conentur defendere. Admo
net me plane: ac mihi iubet suauissimo im-
perio lex xp̄i. hoc est caritas: vt cũ aliqd falsi
in libris meis me sensisse hoies putant: qđ
ego ñ sensi: atq̄ȝ idipsuȝ falsuȝ: alteri displicet:
alteri placet: maliȝ me reprehendi a reprehẽso-
re falsitatis: q̄ȝ ab eiꝰ laudatore laudari. Ab
illo eniȝ q̄ȝuis ego nõ recte q h̄ nõ senseriȝ: er
ror tñ ipe recte vituꝑat. Ab h̄ aũt nec ego re
cte laudor: a q̄ existimor id sensisse qđ vitu-
perat veritas: nec ipsa snia quã vituꝑat veritas.
Ergo i noie dñi susceptũ opꝰ aggredimur.

Que esse ꝓpria diuine trinitatis cẽsuerunt
catholici tractatores. Ca. iiij.

Omnes quos legere potui q añ me d. ꝯ. d. 3
scripserũt de trinitate: q̄ ẽ deus: di-
uinorum librorum veterum ꝛ nouorum: ca-
tholici tractatores h̄ intẽderũt: ſm
scripturas docere: ꝙ pr̃ ꝛ filiꝰ ꝛ spũssanctꝰ:
vnius eiusdẽq̄ȝ substantie inseꝑabili eq̄litate
diuinã insinuẽt vnitatẽ. Ideoq̄ȝ non sint tres
dij: sȝ vnꝰ deus: q̄ȝuis pater filiũ genuerit: ꝛ
iõ filius nõ sit q pater est: filiusq̄ȝ a pr̃e sit ge
nitus: ꝛ iõ nõ sit pater q filius est: spũsq̄ȝ san
ctus: nec pater sit: nec filius: sed tñ pr̃is ꝛ fi
lij spũs: patri ꝛ filio etiã ipse coeq̄lis: ꝛ ad tri
nitatis ꝑtinẽs vnitatẽ: nõ tñ eandẽ trinitatẽ
nataȝ de virgine maria: ꝛ sub pontio pilato
crucifixã ꝛ sepultã: tertio die resurrexisse: et
in celũ ascendisse: sȝ tñmõ filiũ. Nec eandeȝ
trinitatẽ descẽdisse in spẽ columbe sup iesuȝ ba Mat. 3
ptizatũ: Aut die pentecostes post ascensionẽ
dñi: sonitu facto de celo quasi ferretur flatus Act. 2
vehemens: ꝛ linguis diuisis velut ignis:
sed tantũmõ spiritũ sanctũ. Nec eandẽ trini
tatẽ dixisse de celo: tu es filius meus. Siue Mar. j
cũ baptizatus ẽ a iohãne. Siue in monte qñ mat. 17
cũ illo erãt tres discipuli. Aut qñ sonuit vox
dicẽs: ꝛ clarificaui ꝛ iterum clarificabo: sȝ tñ- Joh. 12
mõ patris vocẽ fuisse ad filiũ factã: q̄ȝuis pa
ter ꝛ filius ꝛ spũssanctus sicut inseparabiles
sunt: ita inseꝑabiliter opent. Hec etiaȝ mea
fides est: qñ hec est catholica fides.

De questionibus qbus moueñt de trinita-
te querentes. Ca. v.

Sed in ea nõnulli ꝑturbant: cũ audiũt
deũ patrẽ: ꝛ deum filiũ: ꝛ deũ spiritũ
sanctũ: ꝛ tñ hanc trinitatẽ nõ tres de-
os: sed vnũ deũ: ꝛ quẽadmodũ id intelligãt
querũt. ꝓsertim cũ dicit inseparabiliter opa-
ri trinitatẽ in oi re quã deus opat: ꝛ tñ quan
dã vocẽ pr̃is sonuisse: que vox filij nõ sit: in
carne aũt natũ ꝛ passuȝ: ꝛ resurrexisse: ꝛ in
celum ascẽdisse nõ nisi filium. In columbe ãt Mat. 3
specie venisse: nõ nisi spiritũ sanctũ: intelli-
gere volunt: quõ ꝛ illã vocẽ que nõ nisi pr̃is

fuit trinitas fecerit: et illā carnē in q̄ non nisi
fili⁹ de virgine natus est: eadē trinitas crea
uerit: et illā colūbe speciē in q̄ ñ nisi spūssan/
ctus apparuit: illa ipsa trinitas opata sit. alio
quin nō inseparabiliter trinitas opaṫ: sed alia
pater facit: alia filius: alia: spūssanctus. Aut
si quedā simul faciūt: quedā sine inuicē: iam
nō inseparabilis trinitas. Mouet etiam quō
spūssanctus in trinitate sit: quem nec pater:
nec filius: nec ambo genuerint: cū sit et pris
et filij spūs. Quia ḡ querūt ista homines: et
tedio nobis sunt: si qd hinc ex dono dei sapit
infirmitas nr̄a: edisseram⁹ eis vt possum⁹:
Sap.6 neq₃ cū inuidia tabescēte iter habeamus. Si
dicimus nos de talibus rebus nihil cogita/
re solere: mētimur. Si aūt fatemur habitare
ista in cogitationib⁹ nr̄is: qm̄ rapimur amo
re indagāde veritatis: flagitāt iure caritatis
vt eis indicemus qd hinc excogitare potue/
Phi.3 rimus: nō q₂ iā acceperim: aut pfectus sim.
Nā si Paulus apl's: quātomagis ego lon
ge infra illius pedes iacēs: nō me arbitror
apphendisse: sed p modulo meo: si ipsa que
retro sunt obliuiscor: et in anteriora me extē
do: et scdm intentionē sequor ad palmā sup
ne vocationis: quātū eiusdē vie pegerim: et q̄
peruenerim vn̄ mihi in fine reliquus cursus
est: vt illis aperiā: desideraṫ a me: illis desi/
derātibus: qbus me seruire cogit libera cari
tas. Oportet āt vbi donauit deus vt eis mi
nistrādo q̄ legāt: ipi q₃ pficiāt: et eis cupiēs
rñdere querētibus: ipe quoq₃ inueniā qd q̄
rebā. Ergo suscepi hec iubēte atq₃ adiuuā/
te dño deo nr̄o: ñ tā cognita cū auctē differe
re: q₃ ea cū pietate disserendo cognoscere.

De trinitate patris et filij et spiritussancti qui
sunt vnus et solus et verus deus.

Ca. vi.

Qui dixerūt dñm nr̄m iesū xp̄m non
esse deū: aut nō esse verū deū: aut nō
cū patre vnū et solū deū: aut nō esse i/
mortalē: q₂ mutabilē manifestissima diuino
rū testimonior₂ et cōsona voce conuicti sunt.
Joh.j. velut sunt illa. In pncipio erat verbū: et ver
bū erat apud deū: et deus erat verbū. Ma
nifestū est enim qd verbū dei: filiū dei vnicū
Ibidē accepimus: de quo post dicit. Et verbū ca/
ro factū est: et habitauit in nobis: pter nati
uitatē incarnationis eius que facta est in tpe
ex virgine. In eo aūt declaraṫ: nō tm̄ deū:
esse: sed etiam eiusdē cū patre substātie: q₂ cū
dixisset: et deus erat verbū: hoc erat inqt in Ibidē
principio apud deū: oia p ipsum facta sunt:
et sine ipso factū est nihil. Neq₃ eni dicit oia
nisi que facta sunt. id est oēm creaturā. Vñ
liqdo apparet ipsū factū nō esse p quē facta
sunt oia. Et si factus nō est: creatura nō est.
Si aūt creatura nō est: eiusdē cū patre sub/
stantie est. Ois enī substātia que deus nō
est: creatura est. et que creatura nō est: deus
ē. Et si nō est filius eiusdē substātie cuius ē
pater: ergo facta substātia est. Si facta substā
tia ē: nō oia p ipsū facta sunt: at oia p ip₃ fa
cta sunt. Vnus igiṫ eiusdēq₃ cū pr̄e substā/ Joh.j.
tie ē: et iō nō tm̄ deus: s₃ et verus deus. Qd
idē iohānes aptissime in epistola sua dicit.
Scimus q₂ filius dei venerit: et dederit no/ j.Jo.5
bis itellectū vt cognoscamus deū verū: et si/
mus in vero filio eius iesu xp̄o. Hic ē ver⁹
deus: et vita eterna. Hinc etiā ɔsequēter in
telligiṫ: nō tm̄mō de pr̄e dixisse aplm paulū:
q solus h₃ imortalitatē: s₃ de vno et solo deo j Thi.6
qd ē ipa trinitas. Neq₃ enī ipa vita eterna
mortalis ē scdm aliquā mutabilitatē: ac p h̄
filius dei: q₂ vita eterna est. cū patre etiā ipse
intelligiṫ vbi dictū est: q solus h₃ imortalita/
tē. Eius enī vite eterne: et nos pticipes fa Vbi.s̄.
cti pro modo nr̄o imortales efficimur. Sed
aliud ē ipsa cuius pticipes efficimur vita eter
na: aliud nos q eius pticipatiōe viuemus in
eternū. Si enim dixisset quē tpibus pprijs
ostēderet pr̄ btūs et solus potēs: rex regū: et j Thi.6
dñs dñantiū: q solus h₃ imortalitatē: nec sic
inde sepatū filiū opteret itelligi. Neq₃ enim
q₂ ipe filius alibi loquēs voce sapiētie: ipe ē
enī dei sapētia: ait. Girū celi circuiui sola: ecci.24
sepauita se patrē. Quātomagis ḡ nō ē neces/
se vt tm̄modo de pr̄e pter filiū intelligaṫ: qd
dictū ē: qui solus h₃ imortalitatē: cū ita di j Thi.6
ctū sit: vt serues inqt mādatū sinemacula: irre Ibidē
phensibile vsq₃ in aduentum dñi nostri iesu
xp̄i: quē tēporibus pprijs ostēdet beatus:
et solus potēs rex regum: et dñs dñantiū: q
solus h₃ imortalitatē: et lucē habitat inaccessi
bilē: quē nemo hominum vidit: nec videre
potest: cui est honor et gloria in secula seculo
rū amen. In qbus verbis: nec pater ppie
noiatus est: nec fili⁹: nec spūssanctus: s₃ bea
tus et solus potēs: rex regū et dñs dñantiū
qd ē vnus solus et ver⁹ deus ipsa trinitas.

Vbi. s Nisi forte q̄ sequunt̄: pturbabūt hūc intelle/
ctū: q2 dixit: quē nemo hoīu3 vidit: nec vide
re pōt: cū h̄ etiā ad xp̄m ptinere scd̄m diuini
tatē eius accipiat̄: quē nō viderūt iudei: qui
tñ carnē viderūt ꝛ crucifixerūt. Videri autē
trinitas humano visu nullo mō pōt: s3 eo vi/
su vr̄: quo iā q vident: nō hoīes: s3 vltra ho/
Vbi. s mines sunt. Recte ḡ ipē deos trinitas itelli
Ps. 7i git̄: beat⁹ ꝛ solus potēs: ostēdēs aduētū dn̄i
nr̄i iesu xp̄i: tpib⁹ ꝓprijs. Sic eni3 dictū est:
solus h3 imortalitatē: quō dictū ē: q facit mi/
Job. 5 rabilia solus. Q̄ō veli3 scire de quo dictu3 ē
accipiāt si de pr̄e tm̄: quō ḡ ver̄ ē: q2 ipē fili⁹
dicit: quecūq3 eni3 pr̄ facit: hec eadē ꝛ fili⁹ fa
Ibide3 cit sil'iter. An qcq̄3 ē inter mirabilia mirabili
us q̄3 resuscitare ꝛ viuificare mortuos. Dicit
aūt idē fili⁹. Sicut pr̄ suscitat mortuos: ꝛ vi/
uificat: sic ꝛ fili⁹ q̄s vult viuificat. Quō ḡ so
lus pr̄ facit mirabilia: cū hec v̄ba nec patre3
tm̄: nec filiū tm̄ pmittāt intelligi: s3 vtiq3 deū
j. Cō. 8 vnū verū solū: id ē patrē ꝛ filiū ꝛ spiritū san/
ctū. Itē cū dicit idē apl's: nobis vnus deus
pater: ex q̄ oīa ꝛ nos in ipō. ꝛ vn⁹ dn̄s iesus
xp̄s: p quē oīa ꝛ nos p ipm̄: qs dubitet eum
Job. j. oīa q̄ creata sunt dicere: sicut btūs iohānes:
p ipm̄ facta sunt. Quero. itaq3 de quo dicat
Ro. ij. alio loco: qm̄ ex ipō: ꝛ p ipsu3: ꝛ i ipō sūt oīa:
ipsi gloria in secula seculoꝝ amē. Si eni3 de
pr̄e ꝛ filio ꝛ spūsancto: vt singulis psonis sin
gula tribuant̄. Ex ipso. id ē ex pr̄e: p ipsum.
id est p filiū: in ipō. id ē in spūsctō: manifestū
q2 pater ꝛ filius ꝛ spūssanctus vn⁹ deus est:
Ibide3 qm̄ singularit̄ intulit. Ipsi gloria in secula se/
culoꝝ. Vn̄ eni3 cepit hūc sensu3. Nō ait. O
Vbi. s altitudo diuitiaꝝ sapiētie ꝛ scientie pr̄is: aut
filij. aut spiritussancti: s3 sapiētie ꝛ sciētie dei.
q̄3 inscrutabilia sūt iudicia eius: ꝛ iuestigabi
les vie ei⁹. Quis eni3 cognouit mentē dn̄i.
aut qs ꝯsiliarius ei⁹ fuit. aut qs prior dedit il
li ꝛ retribuet̄ ei. Qm̄ ex ipso: ꝛ p ip̄3: ꝛ i ipso
sunt oīa. Ipi gl'ia i scl'a seculoꝝ amē. Si aūt
hoc de pr̄e tm̄mō intelligi volūt: quō ḡ oīa p
patrē: sunt. sic hic dicit̄. Et oīa p filiu3. sicut
j Cō. 8 ad corinthios. vbi ait. Et vn⁹ dn̄s iesus xp̄s
p quē oīa: ꝛ sicut in euāgelio iohānis: O ia
Job. j. p ipsum facta sunt. Si enim alia p patrē: alia
p filiū: iā nō oīa p patrē: nec oīa p filium. Si
aūt oīa p patrē: ꝛ oīa per filium: eadem p pa
tre3: que p filiu3. Equalis est ḡ patri filius: ꝛ
iseparabilis operatio pr̄is: ꝛ filij: q2 si vel fi/
liū fecit pater quē nō fecit ipse fili⁹: nō oīa p
filiū facta sunt. at oīa p filiū facta sunt. Ipse
igit̄ factus nō est vt cū pr̄e faceret oīa q̄ facta
sunt: q̄3q3 nec ab ipso v̄bo tacuerit apostol⁹:
ꝛ aptissime oino dixerit: q cū in dei forma eēt
nō rapinā arbitratus est esse se equale3 deo.
Hic deū ꝓprie patrē appellās sicut alibi: ca
put aūt xp̄i deus. Similiter ꝛ d̄ spūsancto col
lecta sunt testimonia: qbus añ nos q hoc dis/
putauerūt abundātius vsi sunt: q2 ꝛ ipse de⁹
ꝛ nō creatura. Q̄ō si nō creatura: nō tm̄ de
us. Nā ꝛ hoīes dicti sunt dij: s3 etia3 verus
deus. Ergo pr̄i ꝛ filio prorsus eq̄lis: ꝛ in tri
nitatis vnitate cōsubstantialis ꝛ coeternus.
Maxime v̄o illo loco satis claret: q2 spūssan
ctus nō sit creatura: vbi iubemur nō seruire
creature: s3 creatori. Nō eo modo quo iube
mur p caritate3 seruire inuice3: qd̄ est grece
sed ecōuerso mō q̄ tm̄ deo fuit̄
qd̄ ē grece . Vn̄ idolatre dicunt̄ q
simulachris eā s̄uitutē exhibēt q̄ debet̄ deo.
Scd̄m hāc eni3 s̄uitutē dictū ē. Dn̄m deu3
tuū adorabis: ꝛ illi soli s̄uies. Nā ꝛ hoc di/
stincti⁹ i greca scriptura iuenit̄.
eni3 h3. Porro si tali s̄uitute: creature s̄ui/
re ꝓhibemur. qñ qdē dictū ē. Dn̄m deū tuū
adorabis: ꝛ illi soli s̄uies. Vn̄ ꝛ apl's dete
stat̄ eos q coluerūt ꝛ seruierūt pot⁹ creature
q2 creatori. Nō est vtiq3 creatura spūssanct⁹
cui ab oībus sanctis talis seruitus exhibet̄:
dicente aplō. Nos eni3 sum⁹ circūcisio spūi
dei seruiētes: qd̄ est i greco.
Plures eni codices etiā latini sic habent: q
spūi dei s̄uim⁹. greci aūt oēs: aut pene oēs
In nōnullis aūt exēplarib⁹ latinis inueni/
mus: nō spiritui dei seruim⁹: sed spiritu deo
seruimus. Sed q in hoc errāt: ꝛ auctoritati
grauiori cedere detractant. Nunquid ꝛ illd̄
variū incodicibus reperiūt. Nescitis q2 cor
pora vestra templū ē in vobis spiritussancti
quē habetis a deo. Quid aūt insanius ma/
gisq3 sacrilegū est: q̄3 vt quisq3 dicere audeat
mēbra xp̄i templū esse creature minoris se/
cundū ipsos q̄3 xp̄s est. Alio eni3 loco dicit:
corpora vestra mēbra sunt xp̄i. Si autē que
mēbra sunt xp̄i: templū est spūssancti: nō est
creatura spūssanctus: q2 cui corpus nostru3
templū exhibemus: necesse est vt huic eā ser
uitutē debeamus: qua non nisi deo seruien/
dum est: que grece appellatur latria. Unde

Phi. 2
j Cō. ij
j Thi. 2
deute. 6
mat. 4.
Vbi. s
Rom. j
Phi. 3
j Cō. 6
Ibide3

consequenter dicit. Glorificate ergo ⁊ por/
Phi. ȝ tate deum in corpore vestro.

Quod vnigenitus dei filius propter formā serui minor patre dicatur q̄ in forma dei eq̄/lis est patri. Ca. vij.

Is ⁊ talib⁹ diuinarū scripturarū te
b stimonijs: q̄bus vt dixi priores no/
stri copiosius vsi: expugnauerunt
hereticorū tales calūnias vel erro/
res: insinuat̄ fidei nr̄e vnitas: ⁊ eq̄litas trini
tatis. Sȝ q: multa in sanctis libris ꝓpter in
carnationē verbi dei: q̄ ꝓ salute nr̄a reparā
da facta ē: vt mediator dei: ⁊ hoīm esset ho/
j Thi. 2 mo xp̄s iesus: ita dicunt̄: vt maiorē filio pa/
trē significēt: vel etiā aptissime ostēdant: er/
rauerūt hoīes minus diligēter scrutātes vel
intuentes vniuersā seriē scripturarū: ⁊ ea q̄
de xp̄o iesu secūdū hoīem dicta sunt ad eius
substantiā que ante incarnationē sempiter/
na erat: ⁊ sempiterna est: trāsferre conati sūt
Et illi quidē dicunt minorem filium esse q̄ȝ
pater est: q: scriptū est: ipo dn̄o dicēte: pater
Jo. 14. maior me est. Veritas aūt ostēdit scd̄m istū
modū etiā seipso minorē filiū. Quō eniȝ nō
etiā seipso minor factus ē: qui semetipsū ex
Phi. 2 inaniuit: formā serui accipiēs. Neq̄ eni sic
accepit formā serui: vt amitteret formā dei:
in qua erat eq̄lis pr̄i. Si ḡ ita accepta est for/
ma serui: vt nō ammitteret forma dei: cuȝ ⁊
in forma serui: ⁊ in forma dei idē ipse sit fili⁹
vnigenit⁹ dei pr̄is: in forma dei eq̄lis patri
in forma serui: mediator dei ⁊ hoīm homo
j Thi. 2 xp̄s iesus. Quis non intelligat q in forma
dei etiā ipse seipso maior est. in forma aūt ser
ui etiā seipso minor ē. Nō itaq̄ imerito scri
ptura vtrunq̄ dicit: ⁊ equalē patri filiū: ⁊ pa
trē maiorē filio. Illud eniȝ ꝓpter formam
dei. h aūt ꝓpter formā serui: sine vlla ꝯfusiōe
intelligit̄. Et hec nobis regula: p oēs sacras
scripturas dissoluēde hui⁹ q̄stionis: ex vno
capite ep̄le pauli ap̄li ꝓmittit̄: vbi manifesti
Phi. ȝ us ista distinctio cōmendat̄. Ait eniȝ: Qui
cū in forma dei esset: nō rapinā arbitratus ē
esse se equalem deo: sed semetipsū exinani
uit formā serui accipiēs: in silitudinē hoīuȝ
factus: ⁊ habitu inuētus vt homo. Est ergo
dei fili⁹ deo patri natura equalis: habitu mi
nor. In forma eniȝ serui quā accepit: minor
est patre. In forma aūt dei in qua erat etiā an
teq̄ hanc accepisset equalis est patri. In for
ma dei verbū p q̄d facta sunt oīa. In forma
autē serui: factus ex muliere: factus sub lege
vt eos qui sub lege erant redimeret. Pro/
inde in forma dei fecit hominē. In forma
serui factus est homo. Nā si pater tm̄ sine fi
lio fecisset hominē: non scriptū esset: Facia
mus hoīem ad imaginē ⁊ similitudinē no/ Gen. j
strā. Ergo q: forma dei accepit formā serui
vtrūq̄ deus: ⁊ vtrunq̄ homo. Sed vtrūq̄
deus ꝓpter accipientē deū. Vtrūq̄ autem
homo ꝓpter acceptū hominē. Neq̄ eniȝ il/
la susceptione alterū corū in alterū conuersū
atq̄ mutatū est. Neq̄ diuinitas q̄ppe i crea
turam mutata est vt desisteret esse diuinitas.
nec creatura in diuinitatem vt desisteret esse
creatura.

De subiectione qua filius subijciendus dicitur patri. Ca. viij.

Illud aūt q̄d dicit ap̄lus. Cuȝ aūt ei j Cō. 15
i oīa subiecta fuerint: tūc ⁊ ipse filius
subiectus erit ei qui illi subiecit oīa.
Aut ideo dictū est: ne quisq̄ putaret habitū
xp̄i qui ex humana creatura susceptus est: cō
uersum iri postea in ipsam diuinitatē: vel vt
certius expresserim: deitatē que nō est crea
tura: sȝ est vnitas trinitatis incorporea: ⁊ in
cōmutabilis: ⁊ sibimet ꝯsubstātialis: ⁊ coet/
na natura. Aut si q̄sq̄ ꝯtendit: vt aliq̄ sense/
runt ita dictū: ⁊ ipse filius subiectus erit ei q Phi. ȝ
illi subiecit omnia: vt ipsam subiectionē cō/
mutationem ⁊ conuersionē credat futuram
creature in ipsam substantiā vel essentiā crea
toris. id ē vt q̄ fuerat substātia creature: fiat
substātia creatoris. Certe vel hoc ꝯcedit: q̄d
nō habet vllam dubitationē: nōdū hoc fuisse Jo. 14.
factū: cū dn̄s diceret: pater maior me est. Di
xit enim hoc nō solum anteq̄ ascendisset i ce
lū: verū etiā anq̄ passus resurrexisset a mor
tuis. Illi autē q putāt humanā in eo naturā
in dei substātiā mutari atq̄ conuerti: ⁊ ita di j Cō. 15
ctum: tunc ⁊ ipse filius subiectus erit ei qui
illi subiecit oīa: ac si diceret̄ tunc ⁊ ipse filius
hoīs ⁊ a verbo dei suscepta humana natura
cōmutabit̄ in eius naturā: qui ei subiecit oīa
tunc futurū putant: cū post diē iudicij tradi/ Ibidē
derit regnū deo ⁊ patri. Ac p hoc etiam secū
dum istam opinionē adhuc pater maior est: Jo. 14.
q̄ȝ que de virgine serui forma accepta ē. Q̄ȝ
si ⁊ aliq̄ h affirmāt: q iā fuerit in dei substan
tiā mutatus homo xp̄s iesus. illud certe ne/

gare non possunt: ꝙ adhuc natura hoīs ma
Vbi. s̄ nebat qñ ante passionē dicebat: qm̄ pater ma
ior me est: vñ nulla cũctatio est scd̄m hoc di/
ctũ esse: ꝙ forma serui maior est pater: cui in
forma dei eq̄lis ē filius. Nec quisq̄ȝ cũ audie
ij Cō. 15 rit qd̄ ait apl'us. Cũ aũt oīa ei subiecta: fuerit
manifestuȝ: q̄ꝛ preter eũ qui illi subiecit oīa:
ita existimet de patre intelligendũ: ꝙ subie/
cerit omnia filio: vt ipsum filium sibi oīa sub
iecisse non putet. Inseparabilis enim ope/
ratio est patris ⁊ filij: alioqn nec ipse pater si
bi subiecit omnia: sed filius ei subiecit: q ei
regnũ tradit: ⁊ euacuat omnē principatuȝ ⁊
omnem potestatē ⁊ virtutē. De filio quippe
Vbi. s̄ ista dicta sunt. Cum tradiderit inquit regnũ
deo ⁊ patri: cum euacuauerit omnē principa
tum ⁊ omneȝ potestatē ⁊ virtuteȝ. Ipse eniȝ
subijcit qui euacuat. Nec sic arbitremur xp̄ȝ
traditurũ regnum deo ⁊ patri: vt adimat si/
bi. Nã ⁊ hoc quidã vanilоq crediderũt. Cũ
Vbi. s̄ enim dicitur: tradiderit regnuȝ deo ⁊ patri:
non separaꝫ ipse: quia simul cum patre vnꝰ
deus est. Sed diuinarũ scripturarum curio
sos contẽtionũq̄ȝ studiosos fallit verbuȝ qd̄
positũ est: donec. Ita nãq̄ȝ sequiꝫ. Oportet
Ibideȝ enim illum regnare: donec ponat oēs inimi
cos suos sub pedibus suis: tanq̄ȝ cũ posue/
rit non sit regnaturus. Nec intelligunt ita
Ps. iij dictũ sicuti est illud. Cōfirmatũ est cor eius:
nō cōmouebiꝫ donec videat sup inimicos su
os. Nō enim cũ viderit iam cōmouebitur.
j Cō. 15 Quid ergo ē: Cũ tradiderit regnũ deo ⁊ pa
tri: quasi mō nō habeat regnũ deus ⁊ pater
Aba. 2 Sed q̄ꝛ omnes iustos in q̄bus nunc regnat
j Thi. 2 ex fide viuentibus: mediator dei ⁊ hominũ
homo xp̄s iesus ꝑducturus est ad speciem.
quã visionē dicit idem apostolus. facie ad fa
j Cō. 13 ciē. ita dictũ est: cum tradiderit regnũ deo: ⁊
j Cō. 15 patri: ac si diceret. cum ꝑduxerit credẽtes ad
cōtemplationem dei ⁊ patris. Sicut eniȝ di
Mat. ij cit. Omnia mihi tradita sunt a patre meo: ⁊
nemo nouit filium nisi pater: ⁊ nemo nouit
patrem nisi filius: ⁊ cui voluerit filius reue/
lare. Tunc reuelabitur a filio pater: cuȝ eua/
j Cō. 15 cuauerit omnē principatum ⁊ omnem pote
statem ⁊ virtutē. id est vt necessaria non sit
dispensatio similitudinũ per angelicos prin
cipatus ⁊ potestates ⁊ virtutes. Ex quarum ꝑ
sona nō incōuenienter intelligiꝫ dici in cãtico
Cañ. j. cãticorum ad spõsaȝ. Similitudines auri facie/
mus tibi cũ distinctionibus argenti: quoad/
usq̄ȝ rex in accubitu suo est. id ē quoadusq̄ȝ
xp̄s in secreto suo est: q̄ꝛ vita nr̄a abscondi/
ta est cũ xp̄o in deo. Cũ xp̄s inq̄t apparuerit Colo. 3
vita vestra: tũc ⁊ vos apparebitis cũ ipso in
gloria. Qd̄ anteq̄ȝ fiat: videmus nũc ꝑ spe/ j Cō. 13
culũ in enigmate: hoc est in similitudinibus:
tũc aũt facie ad faciem. Hec enim nobis cō
templatio ꝓmittiꝫ actionũ omniũ finis: atq̄ȝ
eterna ꝑfectio gaudiorum. Filij eniȝ dei sumꝰ j Jo. 3.
⁊ nondũ apparuit quid erimus. Scimꝰ eni
q̄ꝛ cũ apparuerit similes ei erimus: qm̄ vide
bimus eũ sicuti ē. Qd̄ eniȝ dixit famulo suo
moysi. Ego suȝ q suȝ: hec dices filijs israel: Exo. 3
qui est misit me ad vos: hoc cōtemplabimur
cũ viuemus in eternuȝ. Ita q̄ppe ait: hec au
tem est vita eterna: vt cognoscãt te vnũ verum Jo. 17.
deum: ⁊ quē misisti iesuȝ xp̄m. Hoc fiet cuȝ
venerit dn̄s ⁊ illuminauerit occulta tenebra j Cō. 4
rum: cum tenebre mortalitatis huius corru
ptionisq̄ȝ transierint. Tunc erit mane nr̄m:
de quo in psalmo diciꝫ: Mane astabo tibi ⁊
cōtemplabor. De hac cōtemplatione intelli Ps. 5
go dictũ. Cũ tradiderit regnuȝ deo ⁊ patri. j Cō. 15
id est cũ ꝑduxerit iustos: q̄bus nũc ex fide vi
uentibꝰ regnat mediator dei ⁊ hominũ: ho
mo xp̄s iesus: ad cōtemplationē dei ⁊ pr̄is.
Si desipio hic: corrigat me qui melius sapit
mihi aliud nō videtur. Neq̄ȝ eniȝ queremꝰ
aliud cũ ad illius ꝯtemplationē ꝑuenerimꝰ:
que nũc nō est q̄ȝdiu gaudium nostrũ in spe
est. Spes eniȝ que videꝫ nō est spes: qd̄ eni
videt quis: quid sperat. Si aũt qd̄ nō vide/
mus speramus: ꝑ patientiã expectamꝰ quo
adusq̄ȝ rex in recubitu suo est. Tunc erit qd̄ Ps. 15
scriptũ est. Adimplebis me leticia cuȝ vultu
tuo. Illa letitia nihil amplius requireꝫ: quia
nec erit qd̄ amplius requiraꝫ. Ostendeꝫ eni
nobis pater: ⁊ sufficiet nobis. Qd̄ bene itel
lexerat philippus vt diceret dn̄o: ostende no Jo. 14
bis patrē ⁊ sufficit nobis: sed nondũ intelle/
xerat: eo quoq̄ȝ mō idipsuȝ se potuisse dicere
dn̄e ostẽde nobis te: ⁊ sufficit nobis. Vt eni
hoc intelligeret: responsuȝ ei a dn̄o est. Tan Ibideȝ
to tp̄e sum vobiscum: ⁊ nō cognouistis me.
Philippe q videt me: videt ⁊ patrē. Sȝ q̄ꝛ
volebat eũ ex fide viuere anteq̄ȝ illud posset
videre. secutus est: ⁊ ait. Nō credis: q̄ꝛ ego Ibideȝ
in patre ⁊ pater in me est. Quãdiu enim su/ 2 Cō. 5
mus in corpore: ꝑegrinamur a dn̄o. Per

fidē enim ambulamus: nō ꝑ speciem. Con
templatio quippe merces est fidei: cui merce
di ꝑ fidem corda mundanẏ. sicut scriptū est:
Act'.15 fide mundans corda coꝝ. Probaẏ autez ꝙ
illi ꝯtemplationi corda mundenẏ: illa maxi/
me sententia. Beati mundo corde: qm̄ ipsi
deū videbunt. Et qꝛ hec est vita eterna: di/
ps. 90. cit deus in psalmo. Longitudine dierum re
plebo eū: ꝛ ostendā illi salutare meuz. Siue
ergo audiamus: ostende nobis filiū: siue au
diamus: ostēde nobis patrē: tantundē valet
qꝛ neuter sine altero pōt ostendi. Vnū quip
Joh.10 pe sunt: sicut ait. Ego ꝛ pater vnū sumus.
Deniqꝫ ꝓpter ipsaz inseꝑabilitatē: sufficien
ter aliqñ nominaẏ: vel pater solus: vel filius
solus: adimpleturus nos leticia cū vultu suo.
Jo.14. Nec inde seꝑaẏ vtriusqꝫ spūs: id est patris:
ꝛ filij spūs. Qui spūs ꝓprie diciẏ spūs veri
tatis: quē hic mūdus accipere nō pōt. Hoc
est eniz plenū gaudiū nr̄m: q̄ ampli⁹ nō est
frui scꝫ trinitate deo: ad cui⁹ imaginē facti su
mus. Propter hoc aliqñ ita loquiẏ de spiri/
tusancto: tanqꝫ solus ipse sufficiat ad beatitu
dinē nr̄am: ꝛ ideo solus sufficit: qꝛ seꝑari a
p̄re ꝛ filio nō pōt. sicut pater solus sufficit: qꝛ
seꝑari a filio ꝛ spiritusancto nō pōt. ꝛ filius
ideo sufficit solus: qꝛ seꝑari a patre ꝛ spūsan/
Ibidez cto nō pōt. Quid enim sibi vult ꝙ ait. Si di
ligitis me mandata mea seruate: ꝛ ego roga
bo patrē meū: ꝛ aliū aduocatū dabit vobis:
vt vobiscū sit in eternū: spiritū veritatis quē
j Cor.2 hic mundus accipe nō pōt. id est dilectores
mundi. Animalis enim homo nō ꝑcipit q̄
Jo.14. sunt dei. Sed adhuc pōt videri: ideo dictuz:
ꝛ ego rogabo patrē ꝛ aliū aduocatum dabit
vobis: vt vobiscuz sit in eternum: quasi nō
solus filius sufficiat. Illo autē loco ita de illo
Jo.16. dictū est: tanqꝫ solus oīno sufficiat. Cū vene
rit ille spiritus veritatis: docebit vos omnē
veritatem. Nunquid ergo separaẏ hinc fili/
us tanqꝫ ipse nō doceat omnez veritatē: aut
quasi hoc impleat spūssanctus ꝙ minus potuit
docere filius. Dicāt ḡ si placet maiorē eē fi/
lio spiritū sanctū: quē minorē illo solent dice
re. An qꝛ nō dictū est: ipse sol⁹ aut nemo nisi
ipse vos docebit oēm veritatē: iō ꝑmittunt:
vt cū illo docere credaẏ ꝛ filius. Apostolus:
ḡ filiū seꝑauit a sciēdis his q̄ dei sunt. vbi ait
j.Cō.2 Sic ꝛ q̄ dei sunt nemo scit nisi spūs dei: vt iā
isti ꝑuersi possint ex hoc dicere: ꝙ ꝛ filiuz nō
doceat que dei sunt: nisi spūssanctus: tanquā
maior minorē: cui filius ip̄e tantū tribuit: vt
diceret. Quia hec locutus sum vobis: tristi/ Joh.16
tia impleuit cor vestrum: sed ꝛ ego veritatez
dico: expedit vobis vt ego eam. Nam si nō
abiero: aduocatus non veniet ad vos.

Quam vtile credentibus fuerit vt ad patrē
in forma serui xp̄s ascenderet. Ca.ix.

Hec at dixit: nō ꝓpter ineq̄litatē ver
b bi dei ꝛ spūssancti: sed tanqꝫ impedimē
to esset presentia filij hoīs apud eos q̄
minus veniret ille q minor nō esset: qꝛ non
semetipsuz exinaniuit formā serui accipiēs sic
fili⁹. Oportebat ḡ vt auferreẏ ab oculis coꝝ Phi.2
forma serui: quā intuētes hoc solū esse xp̄m
putabāt qđ videbāt: vñ est ꝛ illud qđ ait. Si
diligeretis me. gauderetis vtiqꝫ: qm̄ eo ad
patrez: qꝛ pater maior me est. id est ꝓpterea
me oportet ire ad patrē: qꝛ dum me ita vide
tis: ꝛ ex hoc ꝙ videtis: estimatis: qꝛ minor
suz p̄re: atqꝫ ita circa creaturā susceptūqꝫ ha
bitū occupati: eq̄litatē quā cū patre habeo nō
intelligitis. Inde est illud. Noli me tāgere:
nōdū eniz ascēdi ad patrē meū. Tactus eniz Jo.20.
tanqꝫ finē facit notiōis. Idēqꝫ nolebat in eo
esse finē intenti cordis in se: vt hoc qđ videba
tur: tm̄mō putareẏ. Ascensio aūt ad patrem
erat ita videri sicut eq̄lis est p̄ri: vt ibi esset fi
nis visiōis q̄ sufficit nobis. Aliqñ itez de fi/
lio solo dr̄ ꝙ ipse sufficiat: ꝛ in eius visione
merces tota ꝓmittiẏ delectatiōis ꝛ desiderij
nostri. Sic eniz ait. Qui habet mādata mea
ꝛ custodit ea: ille est q diligit me. Qui autez Jo.14.
me diligit: diligeẏ a patre meo: ꝛ ego diligaz
eū: ꝛ manifestabo me illi. Nunqd hic: qꝛ nō
dixit: ostendā illi ꝛ patrē: ideo separauit pa/
trē: sed qꝛ verū est: ego ꝛ pater vnū sumus:
cū pater ostendiẏ: ꝛ filius ostendiẏ q in illo ē. Jo.10.
Et cū filius ostendiẏ: etiā pater ostendiẏ q in
illo est. Sicut ergo cū ait. Et ostendā illi me
ipsuz: intelligiẏ qꝛ ostendit ꝛ patrē. Ita ꝛ in Jo.14.
eo ꝙ diciẏ. Cū tradiderit regnū deo ꝛ patri:
intelligiẏ qꝛ nō adimit sibi. Qm̄ cum perdu j Cō.15
cet credentes ad ꝯtemplationē dei ꝛ patris:
ꝑfecto ꝑducet ad cōtemplationez suā: qui di
xit. Et ostendā illi meipsum. Et ideo conse/
quenter cum dixisset illi Iudas. Dñe qd fa Jo.14.
ctū est qꝛ ostensurus es te nobis: ꝛ non huic Ibidez
mundo. Rñdit Iesus ꝛ dixit illi. Siqs dili
git me: sermonē meū seruabit: ꝛ pater meus

diliget eū: ⁊ ad illū veniemus: ⁊ mansionez
apud eū faciemus. Ecce quia nō solū seipm
ostendit ei a quo diligit: qꝛ simul cū pr̄e ve/
nit ad eū: ⁊ mansionē facit apud eū. An for/
te putabit mansionē in dilectore suo facienti
bus patre ⁊ filio: exclusus esse ab hac māsi/
one spūssanctus. Quid est ergo ꝙ superius
Ibidez ait de spūsancto. Quez hic mūdus accipere
nō potest: quoniā nō videt illū: nostis illuz
vos: quia vobiscū manet: ⁊ in vobis ē. Nō
itaqz ab hac mansione seperatus est: de quo
Ibidez dictū est: Vobiscū manet: ⁊ in vobis ē. Ni
si forte quisqꝫ sic absurdus est: vt arbitret
cū pater ⁊ filius venerint: vt māsionē apud
eū faciant. id est dilectorē suū: discessurū in/
de spiritū sanctū: ⁊ tanqꝫ locū daturum esse
maioribus. Sed huic carnali cogitationi oc
currit scriptura. paulo qppe supius ait: Et
Jo.14. ego rogabo patrē: ⁊ alium paraclituz dabit
vobis: vt vobiscū sit ineternū. Nō ergo di
scedit patre ⁊ filio veniētibus: sed in eadem
mansione cū ipis erit ineternū: qꝛ nec ille si
ne ipis venit: nec illi sine illo: sed ꝓpter insi
nuationē trinitatis ꝑsonarū: ēt singulis no
minatis: dicunt quedā seꝑatim: nō tñ alijs
seꝑatis intelligunt: ꝓpter eiusdez trinitatis
vnitatē: vnāqz substātiā atqz deitatē patris
⁊ filij ⁊ spiritussancti.

Quomodo traditurus sit regnum filius pa
tri. Ca. x.

j Cō.15 t Radet itaqz regnū deo ⁊ patri do
minꝰ noster Jesus xp̄s: nō se ide
seꝑato: nec spūsancto: qm̄ ꝑducet
credētes ad ꝯtēplationē dei: vbi ē
finis oīm bonaꝝ actionū: ⁊ reges sempiter
na: ⁊ gaudiū qđ nūqꝫ auferet a vobis. Hoc
Joh.16 eni signat in eo ꝙ ait: Iteꝝ videbo vos: e
gaudebit coꝛ vestrū: ⁊ gaudiū vr̄m nemo t
Luc.10 tollet a vobis. Cuius gaudij similitudinē p̄
signabat Maria sedens ad pedes dn̄i: ⁊ in
tenta in verbuz eius: quieta scilicet ab omni
actione: ⁊ intenta in veritatē scđm quendā
modū: cuius capax ē ista vita: quo tñ p̄figu
raret illud: qđ futurū est ineternum. Mar
tha quippe sorore sua in necessitatis actione
cōuersante: qz̄uis bona ⁊ vtili: tñ cum requi
es successerit trāsitura: ipa requiescebat in
ꝟbo dn̄i. Et ideo dn̄s cōquerēti. Marthe
Ibidez ꝙ eam soror nō adiuuaret: respōdit. Maria
optimā partē elegit: que non auferet ab ea.

Nō malā partez dixit: qđ agebat. Martha
sed istā optimā que nō auferet. Illa eniz que
in ministerio indigentie est: cū indigētia ipe
trāsierit: auferet. Boni quippe oꝑis trāsitu
ri merces est requies ꝑmansura. In illa igi
tur ꝯtēplationē: deus erit oia in oībus: quia j Cō.15
nihil ab illo aliud requiretur: sed solo ipso il/
lustrari: perfruiqꝫ sufficiet. Ideoqꝫ ille in Rō. 8.
quo spiritus interpellat gemitibus in enar/
rabilibus: vnā inqt petij a dn̄o: hāc requirā: Ps̄.26
vt inhabitē in domo dn̄i: p omnes dies vi/
te mee: vt cōtempler delectationem dn̄i. Cō
templabimur enim deū patrē ⁊ filiū ⁊ spiritū j Thi.2
sanctū: cū mediatoꝛ dei ⁊ hoiuz: hō xp̄s Je/ j Cō.15
sus: tradiderit regnū deo ⁊ patri: vt iaz non
interpellet pꝛo nobis mediatoꝛ: ⁊ sacerdos
noster filius dei: ⁊ filius hois: sz ⁊ ipse iquā
tum sacerdos est: assumpta ꝓpter nos serui
forma: subiectus sit ei qui illi subiecit oia: vt j Cō.15
inquantū deus est: cū illo nos subiectos ha/
beat: inquantuz sacerdos nobiscū illi subie/
ctus sit. Quapꝛopter cū filiꝰ sit ⁊ deus ⁊ ho/
mo: alia substantia deus: alia homo. homo
potius in filio qꝫ filius in pr̄e: sicut caro ani/
me mee: alia substātia est ad animā meā: qꝫ/
uis in vno homine: qꝫ anima alterius hois
ad animā meā. Cū ergo tradiderit regnum Vbi. s̄
deo ⁊ patri. id est cū credētes ⁊ viuentes ex
fide ꝓ qbus nūc mediatoꝛ interpellat: ꝑdu/
xerit ad cōtemplationē: cui percipiende sus/
piramus ⁊ gemimus: ⁊ trāsierit laboꝛ ⁊ ge/
mitus: iaz nō interpellabit ꝓ nobis tradito
regno deo ⁊ pr̄i. hoc significās ait. Hec vo Joh.16
biscū locutus suz in similitudinibus: veniet
hora qn̄ iā nō in similitudinibus loqr vobis
sed manifeste de pr̄e nūciabo vobis. id ē iaz
nō erūt similitudines: cū visio fuerit facie ad
faciē. Hoc est enim qđ ait: sed manifeste de Ibidez
pr̄e nūciabo vobis. Ac si diceret manifeste
patrē ostendā vobis. Nūciabo qppe ait: qꝛ Vbi. s̄
verbū eius est. Sequit eniz ⁊ dicit. Illa die
in noīe meo petetis: ⁊ iam dico vobis: quia Ibidez
ego rogabo patrē. Ipse eniz pr̄ amat vos:
qꝛ vos me amastis: ⁊ credidistis: qꝛ a deo
exiui. Exiui a patre: ⁊ veni in hunc mundū:
iterū relinquo munduz: ⁊ vado ad patrem.
Quid est. A patre exiui: nisi nō in ea forma
qua eq̄lis suz patri: sed aliter. id est in assum
pta creatura minoꝛ apparui. Et qđ ē. Veni Vbi. s̄
in hūc mundū: nisi formaz serui quā me ex/

inanẽs accepi etiā peccatoꝝ. qui mundum
istū diligūt oculis demonstraui. Et qd est.
Joh.16 Iterū relinquo mundū. nisi ab aspectu dile
Ibidē ctoꝝ mūdi aufero qd viderūt. Et qd ē. Va
do a patrē. nisi doceo me sic intelligendum
a fidelibus meis quō eq̄lis sum patri. Hoc
qui credunt digni habebunt pduci a fide ad
speciē. id est ad ipsam visionē. quo pducens
dictus est tradere regnū deo ꝛ patri. Fide/
les quippe eius quos redemit sanguie suo. di
cti sunt regnū eius. p qbus nūc interpellat.
tūc aūt illic eos sibi faciēs inherere: vbi eq̄/
lis ē patri. nō iā rogabit patrē p eis. Ipse
Joh.16 eni ingt. Pater amat vos. Ex hoc enī ro
gat quo minor est patre: quo vero eq̄lis est:
Vbi.s. exaudit cū patre. Vñ se ab eo q dixit. Ipse
enim pater amat vos: vtiq ipe nō separat:
sed scd̄m ea facit intelligi que supra cōme/
moraui: satisq insinuaui. plerūq ita nomi
nari in trinitate vnāquāq psonā: vt ꝛ alie
Vbi.s. illic itelligant. Sic itaq dictū est: Ipe enī
pater amat vos: vt ꝯsequēter intelligat ꝛ fi
lius ꝛ spūssanct⁹: nō q̄ mō nos non amat.
Ro 8. qui ppio filio non pepcit: sed p nobis om
nibus tradidit eū: sed tales nos amat de⁹: q̄
les futuri sumus: nō quales sum⁹. Quales
eni amat: tales in eternū conseruat: qd tunc
erit cū tradiderit regnū deo ꝛ patri: q nunc
interpellat p nobis vt iā nō roget patrē: q̄
ipe pater amat nos. Quo autē merito: nisi
fidei: qua credimus anteq̄ illud qd pmit/
titur videam⁹. Per hanc eni puenim⁹ ad
speciē: vt tales nos amet: quales amat vt
simus: non quales odit: q mali sum⁹: ꝛ hor
tatur ac pstat: ne tales semper esse velimus

Qua discretiōe intelligēdus sit nunc esse eq̄
lis patri filius nūc aūt minor. Ca. xi.

Vapropter cognita ista regula in/
telligēdaꝝ scripturaꝝ de filio dei:
vt distinguam⁹ qd in eū sonet scd̄m
formā dei: i q̄ equalis ē pri: ꝛ qd se
cūdū formā serui quā accepit: in q̄ minor ē pa
tre: nō conturbabimur tanq̄ ꝯrijs ac repu/
gnātibus iter se scōꝝ sententijs. Nā secundū
formā dei eq̄lis est pri: ꝛ filius: ꝛ spūssanct⁹
q̄ neuter eoꝝ creatura ē: sicut iā ostēdim⁹.
Scd̄m aūt formā serui: minor est pre q̄ ipe
Jo.14. dixit. Pater maior me ē. Minor est seipso
Phi.2 q̄ de illo dictū ē. Semetipm exinaniuit: for
mā serui accipiēs. Minor est spū sancto: q̄

ipse ait. Qui dixerit blasphemiā in filiū ho mat.12
minis: dimittetur ei. q aūt dixerit in spū scō
nō dimittet ei. Et in ipo virtutes opatus est
dicēs. Si ego in spū dei eijcio demonia: cer Luc.j
te supuenit in vos regnū dei. Et apud Esa
iam dicit: quā lectionē ipe in synagoga reci/
tauit: ꝛ de se cōpletā sine scrupulo dubitatio Luc.4
nis ostēdit. Spūs ingt dñi sup me: pp̄ter qd
vnxit me: euangelizare pauperibus misit Esa.6.
me: pdicare captiuis remissionem: ꝛc. Ad
que facienda iō dicit se missuꝫ: q̄ spūs dñi est
sup eū. Scd̄m formā dei: oīa p ipsum facta Joh.j
sunt: ꝛ sine ipso factū est nihil. Scd̄m formā
serui: ipe factus ē ex muliere: fact⁹ sub lege. Gal.4
Scd̄m formā dei: ipse ꝛ pr̄ vnū sunt. Scd̄ꝫ Joh.10
formā serui: nō venit facere volūtatē suā: sꝫ Joh.6.
volūtatē eius q eū misit. Scd̄m formā dei:
sicut habet pater vitā in semetipso: sic dedit Joh.5.
ꝛ filio vitā habere in semetipso. Scd̄m for/
mā serui: tristis ē aīa eius vsq ad morteꝫ: ꝛ mat.26
pater ingt: si fieri pōt trāseat a me calix iste. Ibidē
Scd̄ꝫ formā dei: ipse est verus deus: ꝛ vita
eterna. Secunduꝫ formam serui: factus est Phi.2
obediens vsq ad morteꝫ: mortē aūt crucis.
Scd̄m formā dei: oīa q̄ habet pater: ipsius
sunt: ꝛ oīa tua mea sunt ingt: ꝛ mea tua. Se Joh.17
cundū formā serui: non est doctrina ipius: Joh.7
sed illius qui eū misit.

Qua ratione filius dicatur nescire diem et
horam quaꝫ scit pater. Ca.xij.

e ¶ de die ꝛ de hora nemo scit: neq mat.24
angeli i celo: neq filius: nisi pater
Hoc eni nescit: qd nesciētes fac: id
ē q nō ita sciebat vt tūc discipulis idicaret:
sic dictū ē ad Abraā: Nūc cognoui q time Gē.22
as deū: id ē nūc feci vt cognosceres: q̄ ipe
sibi i illa temptatiōe pbatus innotuit Naꝫ
ꝛ illud vtiq dicturus erat discipulis tēpo/
re opportuno: de q̄ futuro tanq̄ preterito lo
quēs ait: Iam nō dicā vos seruos: sed ami Joh.15
cos: seru⁹ eni nescit volūtatē dñi sui. Vos
aūt dixi amicos: q̄ oīa q̄cūq audiui a pa
tre meo: nota feci vobis. qd nōdū fecerat:
sed q̄ certo facturus erat: quasi iaꝫ fecisset lo
cutus ē. Ipsis eni ait: Multa vobis habeo Joh.16
dicere: sꝫ nō potestis illa portare mō. Inter
que intelligit: ꝛ de die ꝛ de hora. Nā ꝛ apo
stolus. Neq enīꝫ iudicaui me ingt scire ali j.Cō.2
qd inter vos: nisi xp̄m iesum: ꝛ hūc crucifi
xuꝫ. Eis eni loquebat: qui capere altiora de

xp̄i deitate nō poterant. Quib⁹ etiaʒ paulo
j.Cō.ḷʒ post dicit. Nō potui vobis loqui q̄ſi ſpirita
libus. ſed quaſi carnalibus. Hoc ergo iter
illos neſciebat. qḋ p̲ illū ſcire nō poterāt. Et
hoc ſolū ſe ſcire dicebat. qḋ eos p̲ illuʒ ſcire
j.Cō.2 oportebat. Deniqʒ ſciebat iter p̲fectos: qḋ
inter paruulos neſciebat. Ibi q̄ppe ait. Sa
piētiā loq̄mur inter p̲fectos. Eo nāqʒ gene
re locutionis neſcire quiſqʒ dicit̄: qḋ occul/
tat: quo dicit̄ foſſa ceca q̄ occulta eſt. Neqʒ
eniʒ aliquo genere loquunt̄ ſcripture: qḋ in
cōſuetudine humana nō inueniat̄: qꝛ vtiqʒ
ꝓuer.8 hoibus loquunt̄. Scḋm formā dei dictum
pſ̄.109. eſt. Añ oēs colles genuit me: ideſt añ om/
nes altitudines creaturaꝝ. Et añ lucifeꝝ ge
nui te: ideſt ante oia tp̄a ꝛ tp̄alia. Scḋm for
ꝓuer.8 mā aut ſerui dictū ē. Dñs creauit me i p̄nci
Jo.14. pio viaꝝ ſuaꝝ. Quia ſecūdū formā dei dixit
Ibideʒ Ego ſum veritas: ꝛ ſcḋʒ formā ſerui. Ego
ſum via. Quia eniʒ ip̄e ē p̄mogenit⁹ a mor
tuis: iter fecit eccl̄e ſue ad regnū dei ad vitaʒ
eternam: cui caput ē ad imortalitatē etiā cor
poris: idō creat⁹ eſt in p̄ncipio viaꝝ ſuaꝝ in
op̄a eius. Scḋm formā eniʒ dei: p̄ncipium
Jo.8. eſt: qḋ ꝛ loquit̄ nobis. In quo principio fe/
Geñ.j cit deus celū ꝛ terrā. Scḋm formā aūt fui.
Pſ̄.18 Sponſus ꝓcedēs de thalamo ſuo. Scḋm
Colo.j formā dei: primogenit⁹ omnis creature. ꝛ
Ibideʒ ip̄e añ oēs eſt: ꝛ omnia in illo cōſtāt. Scḋʒ
Ibideʒ formā ſerui: ipſe eſt caput corporis eccleſie.
Scḋm formā dei: dñs eſt glorie. Vñ mani
feſtum eſt: q̄ ipſe glorificet ſanctos ſuos.
Ro.8. Quos eni p̄deſtinauit hos ꝛ vocauit: ꝛ q̄s
vocauit ip̄os ꝛ iuſtificauit. Quos aūt iuſti/
ficauit: ipſos ꝛ glorificauit. De illo q̄ppe di
ctū eſt. q̄ iuſtificet impiū. de illo dictū eſt: q̄
Ro.3. ſit iuſtus ꝛ iuſtificās. Si ergo quos iuſtifi/
Ro.8. cauit: ipſos ꝛ glorificauit. qui iuſtificat ipſe
ꝛ glorificat q̲ eſt vt dixi dñs glorie. Scḋm
mat.20 formā tñ ſerui ſatagētib⁹ diſcipulis de glori
ficatiōe ſua rñdit. Sedere ad dexterā vel ad
ſiniſtrā nō eſt meū dare vobis: ſed quibus
paratū ē a patre meo. Quod aūt paratū eſt a
Job.10 patre eius: ꝛ ab ipſo filio paratum eſt. quia
ipſe ꝛ pater vnū ſunt. Iaʒ enim oſtendim⁹
in hac trinitate p̲ multos diuinarū locutio/
num modos: etiam de ſingulis dici q̄ om/
niū eſt. ꝓpter inſep̲abilē operationē vnius
eiuſdēqʒ ſubſtātie. Sicut ꝛ de ſpiritu ſctō
Job.16 dicit. Cū ego iero: mittā eū ad vos. Nō d.

rit mittem⁹. ſed ita quaſi tantū filius eū miſ/
ſurus eſſet. ꝛ non pater. cuʒ alio loco dicat.
Hec locutus ſuʒ vobis apud vos manēs. Jo.14
Aduocat⁹ aūt ille ſpirit⁹ ſcilicet quē mittet
pater in nomine meo. ille vobis declarabit
omnia. Hic rurſus ita dictuʒ eſt. quaſi non
eū miſſurus eſſet ꝛ filius. ſʒ tantū pater. Si mat.
cut ergo iſta. ita ꝛ illud qḋ ait. ſʒ quib⁹ para
tū eſt a patre meo. cū patre ſe intelligi voluit
parare ſedes glorie quibus vellet. Sed dic̄
aliquis. Ille cum de ſpiritu ſancto loqueret̄
ita ſe miſſurū ait vt nō negaret patrem miſ/
ſurum. ꝛ alio loco ita patrē. vt non negaret
ſe miſſurū. hic vero ap̲te ait. nō eſt meū da/ Ibid
re vobis. atqʒ ita ſecut⁹ a patre dixit iſta pre
parata. Sed hoc eſt qḋ p̄ſtrinximus ſecūdū
formā ſerui dictū. vt ita intelligeremus. nō
eſt meum dare. ac ſi diceret̄. nō eſt humane
poteſtatis hoc dare. vt p̲ illud intelligat̄ hoc
dare. p̲ qḋ deus ꝛ equalis eſt patri. Non ē Vbi
inquit meū dare. id eſt: nō humana poteſta
te iſta do: ſed quib⁹ paratuʒ eſt a patre meo.
Sed iam tu intellige: qꝛ ſi omnia que habet Jo.1
pater mea ſunt: ꝛ hoc vtiqʒ meū eſt: ꝛ cū pa/
tre iſta paraui. Nam ꝛ illud quero quō di/
ctū ſit. Siq̄s nō audiuit verba mea: ego nō Job.
abiudicabo eū. Fortaſſis enim ita hic dixit.
Ego nō iudicabo illum: quēadmodum ibi.
Nō eſt meū dare. Sed qḋ hic ſequit̄. Non Ibid
enim veni inquit vt iudicē mundum: ſʒ vt
ſaluum faciam mundū. Deinde adiungit ꝛ Job.
dicit. Qui me ſpernit ꝛ non accipit verba
mea habet q̲ ſe iudicet. Hic iā itelligerem⁹
patrē: niſi adiungeret ꝛ diceret. Verbū qḋ Ibid
locutus ſū: ip̄m iudicabit illū in nouiſſimo
die. Quid igit̄ iā nec filius iudicabit: quia
dixit. Ego nō iudicabo illū: nec pater: ſed Vbi.
v̄bū qḋ locut⁹ eſt fili⁹: imo potius audi ad/
huc qḋ ſequitur. Quia ego inquit nō ex me Ibid
locutus ſuʒ: ſed ille qui me miſit pater: ille
mādatum mihi dedit quid dicā aut quid lo/
quar: ꝛ ſcio qꝛ mādatū eius vita eterna eſt.
Que ego loquor ita vt dixit mihi pat̄ ſic lo/ Ibid
quor. Si ergo nō iudicat fili⁹: ſed verbū qḋ
locut⁹ eſt filius. Jō aūt iudicat verbū qḋ lo
cut⁹ eſt filius: qꝛ nō ex ſe locut⁹ eſt filius: ſʒ
qui miſit eum pater mandatū dedit ei quid
dicat: ꝛ quid loquat̄: pater vtiqʒ iudicat cu/
ius verbū eſt quod locut⁹ eſt fili⁹: atqʒ ipſuʒ
v̄bū patris idē ē fili⁹ ip̄e. Nō eniʒ aliud ē

mandatū patris: aliud verbū patris. Naꝫ ⁊
verbū h̄ appellauit ⁊ mandatū. Videamꝰ
ḡ ne forte ꝙ ait: Ego nō ex me locutꝰ sum: Vbi. s̄
hoc intelligi voluerit: ego nō ex me natus
sum. Si em̄ v̄bū patris loquit̄: seipsum lo
quit̄: quia ipse est verbū patris: plerūqꝫ em̄
dicit: dedit mihi pater: in quo vult intelligi
ꝙ cū genuerit pater: nō vt tanq̄ꝫ iam existē/
ti ⁊ nō habenti dederit aliq̄d: sed ipsuꝫ dedis
se vt haberet: genuisse ē vt essꝫ. Nō eniꝫ sic
creatura: ita dei filius ante incarnationeꝫ: ⁊
Joh. 1 ante assumptā creaturā vnigenitus: ꝑ queꝫ
facta sunt oīa: aliud ē: ⁊ aliud habet: sed hoc
ip̄m ē: qđ est id qđ habet. Qđ illo loco ma/
nifestius dicit̄: siq̄s ad capiēdū sit idoneus:
Joh. 5 vbi ait. Sicut habet pater vitā in semetip̄o
ita dedit vitā habere filio i semetip̄o. Neqꝫ
em̄ iā existenti ⁊ vitā non habenti dedit vt
haberet vitā in semetipso: cum eoipso qđ est
vita sit hoc est ergo dedit filio vitam habere
in semetipso: genuit filiū incōmutabilē vitā
Jo. 5 qđ est vita eterna. Cū ergo verbū dei sit fi/
lius dei: ⁊ filiꝰ dei sit verꝰ deꝰ: ⁊ vita eterna
sicut in epistola sua dicit. Johānes: ēt hic
Joh. 12 q̄d aliud cognoscimꝰ: cū dicit dn̄s: V̄bū qđ
locutus suꝫ: ip̄m iudicabit eū in nouissimo
die: ⁊ ip̄m verbū patris verbuꝫ esse dicit: ⁊
mandatū patris ip̄mqꝫ mandatū vitā eter/
Ibideꝫ nam: Et scio inquit qꝛ mandatum eius vita
eterna est. Quero itaqꝫ quō intelligamus:
Ibideꝫ Ego nō iudicabo: sed verbū qđ locutꝰ sum
iudicabit: qđ ex cōsequentibꝰ apparet ita di/
ctum: ac si diceret: ego nō iudicabo: sꝫ ver/
bum patris iudicabit. verbuꝫ aūt patris est
ipse filius dei. Siccine intelligendum est:
ego nō iudicabo. sed ego iudicabo: quomō
istud pōt esse verū. nisi ita ego scꝫ nō iudica/
bo ex potestate humana: qꝛ filius hominis
sum. sꝫ ego iudicabo ex potestate verbi: qꝛ
filꝰ dei suꝫ. Aut si cōtraria ⁊ repugnātia vi
dentur. ego nō iudicabo: sed ego iudicabo.
q̄d illinc dicimꝰ: vbi ait. Mea doctrina nō
Joh. 7 est mea. quomō mea: quomō nō mea. Nō
eni dixit: ista doctrina nō est mea: sed mea
doctrina nō est mea: quā dixit suaꝫ: eandeꝫ
dixit nō suaꝫ. Quō istud verū est: nisi scđm
aliud suā dixerit: scđm aliud nō suā. Scđꝫ
formā dei suā: secunduꝫ formā serui nō su/
am. Cū eni dicit: nō est mea: sed eiꝰ qui me
Ibideꝫ misit: ad ip̄m verbū nos fecit recurrere. do

ctrina eni patris ē verbū patris qui est vni
cus filiꝰ. Quid sibi ⁊ illud vult: q̄ in me cre Joh. 12
dit: nō in me credit: quō in ip̄m: quō nō in
ip̄m: quō tā cōtrariū sibiq̄ꝫ aduersuꝫ pōt in
telligi: qui in me credit inq̄t nō in me credit Vbi. s̄
sed in eū qui me misit: nisi ita intelligas: q̄
in me credit: non in hoc qđ videt credit: ne
sit spes nr̄a in creatura: sꝫ in eo qui suscepit
creaturā i qua humanis oculis appareret:
ac sic ad se equalē patri cōtemplandum per
fidem corda mūdaret. Ideoqꝫ ad patrē re
ferēs intentionē credentium ⁊ dicēs: nō in
me credit: sed in eū q̄ me misit: nō vtiqꝫ se a
patre: id ē ab illo qui eū misit voluit separi:
sed vt sic in eū crederet̄: quō in patrem cui
equalis ē. Qđ apte alio loco dic̄. Creditis Jo. 14.
in deū ⁊ in me credite: idest sicut creditis i
deū: sic ⁊ in me: qꝛ ego ⁊ pater vnus deus.
Sicuti ergo hic tanq̄ꝫ abstulerit a se fidē ho Joh. 10
minū: ⁊ in patrē trāstulerit: dicendo: nō in Joh. 12
me credit: sꝫ in euꝫ qui me misit: a quo tn̄ se
vtiqꝫ nō separauit. Sic etiam qđ ait: nō est mat. 20
meū dare sed quibꝰ paratū est a patre meo:
puto clarere scđm quid vtrūqꝫ accipiēdum
sit. Tale ē eni ⁊ illud: ego nō iudicabo: cuꝫ Joh. 12
ip̄e iudicaturꝰ sit viuos ⁊ mortuos: sꝫ qꝛ nō
ex potestate humana, ꝓpterea recurrens ad
deitatē: sursum erigit corda hoim: ꝓpter q̄
subleuanda descēdit.

De vnitate persone filij dei ⁊ filij hominis: siue in glo
ria siue in humilitate. Ca. xiij.

n Isi tn̄ ip̄e idē esset filiꝰ hominis ꝓ
pter formā serui, quā accepit q̄ filiꝰ ē
dei ꝓpter dei formam in qua est. nō diceret
ap̄lus. Paulꝰ de p̄ncipibꝰ huiꝰ seculi. Si
eni cognouissēt. nunq̄ꝫ dn̄m glie crucifixis/
sent. Ex forma eni serui crucifixus est. ⁊ tn̄
dn̄s glie crucifixꝰ ē. Talis eni erat illa su/
sceptio q̄ deū hoiem faceret: ⁊ hoieꝫ deuꝫ.
quid tn̄ ꝓpter q̄d: ⁊ quid secundum q̄d dica
tur: adiuuāte dn̄o: prudēs ⁊ diligēs ⁊ pius
lector intelliget. Nam ecce diximus: quia
scđm id qđ deus est: glorificat suos: scđm
hoc vtiqꝫ qđ dn̄s glorie est: ⁊ tn̄ dn̄s glorie
crucifixus est: qꝛ recte dicit̄ ⁊ deꝰ crucefixꝰ:
nō ex virtute diuinitatis: sꝫ ex īfirmitate car
nis. sicut dicimus: qꝛ scđm id qđ deus ē iu
dicat: hoc est ex p̄tāte diuina: nō humana.
Et tn̄ ip̄e homo iudicaturus est: sicut dn̄s
glorie crucifixus est. ita em̄ apte ait: Cū ve mat. 25

nerit filius hoīs in gloria sua: ⁊ oēs angeli
ei⁹ cũ eo: tũc cõgregabunť ante eũ oēs gen
tes: ⁊ cetera. que de futuro iudicio vſqȝ ad
vltimã ſententiã in eo loco ꝑdicanť. Et iu/
Zach. 12 dei qppe q in malicia ſua pſeuerãtes: in illo
iudicio puniẽdi ſunt. ſicut alibi ſcriptuȝ eſt:
Videbunt in quẽ pupugerũt. Cũ eni ⁊ bo
ni ⁊ mali viſuri ſũt iudicẽ viuoꝝ ⁊ mortuo
rũ: proculdubio eum videre non poterunt
mali: niſi ſcd̄m formã qua filius hoīs ē: ſȝ
tñ in claritate in qua iudicabit: nõ in humi
litate in qua iudicat⁹ eſt. Ceteꝝ illã dei for
mam in qua eq̃les eſt patri ꝓculdubio im/
Mat. 5 pij nõ videbũt. Nõ eniȝ ſunt mũdicordes.
Beati eni mundicordes: qm̃ ipſi deũ vide
j Cõ. 15 bũt. Et ipa viſio ē facie ad faciẽ: q̃ ſummũ
premiũ ꝓmittiť iuſtis: ⁊ ipa fiet: cuȝ tradet
regnũ deo ⁊ patri. in quo ſue forme viſionẽ
vult intelligi. ſubiecta deo vniuerſa creatu
ra. ⁊ ipa in qua filius dei filius hoīs factus
Ibidez eſt. Quia ſcd̄m hãc ⁊ ipe fili⁹ tũc ſubiectus
illi erit: qui ei ſubiecit omnia: vt ſit de⁹ om
nia in omnibus. Alioquin ſi fili⁹ dei iudex
in forma qua equalis ē patri: etiã impijs cũ
Io. 14 iudicaturus eſt apparebit. Quid eſt qd̓ ꝓ
magno dilectori ſuo polliceť dicẽs. Et ego
diligã eũ. ⁊ oſtẽdã meipȝ illi. Quapropter
filius hoīs iudicaturus ē. nec tñ ex hũana
ptãte: ſȝ ex ea q̃ filius dei eſt. Et rurſus fili
us dei iudicaturus ē. nec tñ in ea forma ap
parens: in qua deus eſt equalis patri. ſȝ in
ea qua filius hoīs ē. Itaqȝ vtrũqȝ dici põt.
⁊ filius hoīs iudicabit. ⁊ nõ fili⁹ hoīs iudi
mat. 25 cabit. Quia fili⁹ hoīs iudicabit: vt verũ ſit
qd̓ ait. Cũ venerit filius hoīs tũc cõgrega
bunť ante eũ oēs gẽtes. Et nõ fili⁹ hoīs iu
Ioh. 8 dicabit. vt veꝝ ſit qd̓ ait. Ego nõ iudicabo.
Et ego nõ quero gloriã meã: eſt q querat ⁊
iudicet. Nã ſcd̄m id qd̓ ī iudicio nõ forma
Ioh. 5 dei: ſed forma filij hoīs apparebit: nec ipſe
pater iudicabit. Scd̓ȝ hoc eni dictũ ē: Pa
ter nõ iudicat quemquã. ſed omne iudiciuȝ
dedit filio. Qd̓ vtrũ ex illa locutione dictuȝ
Ibidez ſit: quã ſupra cõmemorauim⁹: vbi ait: Sic
dedit filio habere vitã ī ſemetipſo: vt ſignifi
Phi. 2 caret q: ſic genuit filiũ: An ex illa de qua lo
quiť apl's dicẽs: Propť qd̓ eũ ſuſcitauit: ⁊
donauit ei nomẽ qd̓ eſt ſup oē nomẽ. Hoc
Ibidez eni de filio hoīs dictũ eſt: ſcd̄m quẽ dei fili⁹
excitatus ē a mortuis. Ille quippe in forma

dei equalis eſt pr̄i: ex q̃ ſe exinaniuit: formã
ſerui accipiẽs. in ipa forma ſerui ⁊ agit ⁊ pa
titur ⁊ accipit: q̃ cõſequenter cõtexit apoſto
lus: Hũiliauit ſe fact⁹ obediẽs vſqȝ ad mor Ibidez
tẽ: mortẽ aũt crucis: ꝓpter qd̓ de⁹ illũ exalta
uit: ⁊ donauit ei nomẽ qd̓ eſt ſup omne no/
mẽ: vt in noīe ieſu oē genu flectať. celeſtiuȝ
terreſtriũ ⁊ infernoꝝ: ⁊ oīs lingua cõfiteať:
q: dñs ieſus xp̄s in gloria ē dei pr̄is: Vtrũ
ergo ſcd̄m illã: an ſcd̄m iſtã locutionem di/
ctũ ſit. Q ē iudiciuȝ dedit filio: ſatis hinc ap Ioh
paret: quia ſi ſcd̄m illud diceret ſcd̄m qd̓ di
ctũ eſt: Dedit filio habere vitã ī ſemetipſo: Ibid
nõ vtiqȝ diceret: pater nõ iudicat quẽquã.
Scd̓ȝ hoc eni q equalẽ pater genuit filiuȝ
iudicat cũ illo. Scd̄m hoc ergo dictuȝ eſt q
in iudicio nõ ī forma dei: ſȝ forma filij hoīs
apparebit. Non quia nõ iudicabit qui de/
dit omne iudiciũ filio. cũ de illo dicat filius.
Eſt qui querat ⁊ iudicet. ſed ita eſt dictum: Ioh
Pater nõ iudicat quẽq̃: ſed omne iudiciũ Ioh
dedit filio: ac ſi diceret. Patrẽ nemo vide
bit in iudicio viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ: ſed omnes
filiũ: q: filius hoīs eſt vt poſſit ⁊ ab impijs
videri. cũ ⁊ illi videbũt in queȝ pupugerũt. Zach
Qd̓ ne conijcere poti⁹ q̃ȝ apte demõſtrare
videamur: ꝓferem⁹ eiuſdẽ dñi certã mani
feſtãqȝ ſententiã: qua oſtendamus ipam fu
iſſe cãm vt diceret: Paŕ nõ iudicat quẽq̃: Ioh
ſed omne iudiciũ dedit filio: q: iudex in for
ma filij hoīs apparebit: que forma nõ ē pa
tris ſed filij. Nec ea filij in qua equalis eſt
patri: ſed in q̃ minor eſt patre: vt ſit in iudi/
cio cõſpicuus ⁊ bonis ⁊ malis. Paulo eni
poſt dicit: Amẽ dico vobis: quia qui ver/ Ibid
bum meũ audit ⁊ credit ei qui miſit me: ha
bet vitã eternã: ⁊ in iudiciũ nõ veniet: ſed
trãſit a morte in vitã. Hec vita eterna ē illa
viſio que nõ ptinet ad malos. Deinde ſeq
tur: Amen amẽ dico vobis: q: veniet hora Ibid
⁊ nunc eſt: cũ mortui audient vocẽ filij dei:
⁊ qui audierint viuent. Et hoc ꝓprium eſt
piorũ: qui ſic audiũt de incarnatione eius:
vt credãt q: filius dei eſt. id eſt ſic eũ ꝓpter
ſe factum accipiunt minorẽ patre in forma
ſerui: vt credant q: equalis eſt patri in for/
ma dei. Et ideo ſequitur: ⁊ hoc ipm̃ cõmẽ
dãs dicit: Sicut pater habet vitaȝ in ſemet
ipſo: ita dedit ⁊ filio vitam habere in ſemet Ioh
ipſo. Deinde venit ad viſionẽ ſue clarita/

tis in qua venturus est ad iudiciū: que visio
cōmunis erit ⁊ impijs ⁊ iustis. Sequit̄ cuꝫ
⁊ dicit. Et potestatē dedit ei iudiciuꝫ facere Ibidē
qm̄ filius hoīs est. Puto nihil esse manife/
stius. Nam qꝛ filius dei est equalis patri: n̄
accepit hāc potestatē iudicij faciēdi: ſꝫ habet
illā cuꝫ patre in occulto. Accepit autē illam:
vt boni ⁊ mali euꝫ videāt iudicantē: qꝛ fili⁹
hominis est. Visio quippe filij hominis ex
hibebit̄ ⁊ malis. Naꝫ visio forme dei non nisi
mūdis corde: qꝛ ipsi deū videbunt. id est so Mat.5
lis pijs exhibebit: quoꝝ dilectioni hoc ipꝫ
ꝓmittit: qꝛ seipsuꝫ ostēdet ills. Et ideo vide
quid sequat̄. Nolite mirari hoc iquit. Quid Joh.5
nos prohibet mirari: nisi illō qd reuera mi
ratur omnis qui nō itelligit: vt ideo diceret
patrē dedisse ei potestatē iudicium facere: qꝛ
filius hominis est: cum magis quasi hoc ex
pectaretur vt diceret: qm̄ filius dei est. Sed
quia filiuꝫ dei ſcd̄m id qd̄ in forma dei equa
lis ē patri videre iniq nō possunt. O portet
aūt vt iudicē viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ corā quo
iudicabunt̄: ⁊ iusti videant ⁊ iniqui. Nolite
iquit hoc mirari: qm̄ venit hora in qua om/ Ibi.5
nes qui in monumētis sunt audient vocem
eius: ⁊ prodiēt qui bona gesserunt in resur/
rectionē vite: qui mala gesserunt in resurre/
ctionem iudicij. Ad hoc ergo oportebat vt
ideo acciperet hanc potestatem qꝛ filius ho
minis est: vt resurgētes omnes viderēt euꝫ
in forma in qua videri ab hominibus potest
sed alij ad damnationem: alij ad vitam eter
nam. Que est autē vita eterna: nisi illa visio
que nō cōceditur impijs: vt cognoscant te in
quit vnum verum deum: ⁊ quē misisti iesuꝫ Jo.17.
christum. Quō ⁊ ipsum iesuꝫ christuꝫ: nisi
quēadmodum vnū veꝝ deū qui ostēdet se/
ipsum illis. Nō quō ostēdet se etiam puniē
dis in forma filij hoīs: ſcd̄m illā visionē bo
nus ē: ſcd̄m quā visionē deus apparet mū/
dis corde: qm̄ ꝙꝫ bon⁹ deus israel rectis cor ps.72.
de. Quādo aūt iudicē videbūt mali: nō eis
videbit̄ bonus: quia nō ad eum gaudebunt
corde: sed tūc se plangent omnes tribus ter Apoc.j
re. in numero vtiqꝫ omnū maloꝝ ⁊ infide/
liuꝫ. Propter hoc etiā illi q euꝫ dixerat ma/
gistrum bonū: querēs ab eo ꝯsiliuꝫ cōsequē
de vite eterne respōdit. Quid me iterrogas mat.19.
de bono. nemo bonus nisi vnus deus. cuꝫ
⁊ hominēꝫ alio loco dicat bonum ipse dn̄s.

Bonus homo inquit de bono thesauro cor mat.12.
dis sui profert bona: ⁊ malus homo de ma
lo thesauro cordis sui profert mala. Sed qꝛ
ille vitam eternā querebat. Vita autē eter/
na est in illa cōtemplatione: qua nō ad penaꝫ
videtur deus: sed ad gaudium sempiternū.
⁊ nō intelligebat cum quo loquebatur: q tan
tūmodo filium hominis arbitrabat̄. Quid
me interrogas inquit de bono. id est istā for mat.19.
mam quaꝫ vides quid interrogas de bono:
⁊ vocas me ſecūduꝫ qd̄ vides magistrū bo/
num. hec forma filij hominis est: hec forma
accepta ē: hec forma apparebit in iudicio: nō
tm̄ iustis: sed ⁊ impijs. ⁊ huius forme visio
nō erit in bonum eis qui male agūt. Est aūt
visio forme mee in qua cum essem: nō rapi/
nam arbitratus sum esse equalis deo: sed vt Phi.2
hanc acciperem meipsuꝫ exinaniui. Ille er
go vnus deus pater ⁊ filius ⁊ spūssanctus:
qui nō apparebit nisi ad gaudium qd̄ nō au
feretur a iustis. Cui gaudio futuro suspira/
bat qui dicit. Vnam petij a dn̄o hanc requi ps.26.
rā: vt inhabiteꝫ in domo dn̄i p omnes dies
vite mee: vt cōtempler delectatiōeꝫ domini.
Vnus ergo deus ipse est solus bonus. ad
hoc qꝛ nemo eū videt ad luctū ⁊ planctū: sed
tantum ad salutem ⁊ leticiam veram. Secū
dū illā formā si me itelligis: bon⁹ sūt. Si au
tē ſcd̄m hāc solā: qd me interrogas de bono
si inter illos es q videbūt in quē pupugerūt
⁊ ipsa visio malū eis erit: qꝛ penalis erit. Ex
ista sententia dixisse dn̄m: qd me interrogas
de bono: nemo bon⁹ nisi vnus deus. His mat.19.
documētis que cōmemoraui ꝓbabile est: qꝛ
illa visio dei qua cōtemplabimur incōmuta/
bilem atqꝫ humanis oculis inuisibilem dei
substātiā que solis sanctis ꝓmittit̄: quā dicit
apl's paulus: facie ad faciem. ⁊ de qua dicit j Cō.13
aplus iohānes. Siles ei erimus qm̄ vide/ j.Jo.3
bimus eū sicuti ē: ⁊ de qua dicit̄. Vnā petij
a dn̄o hāc requirā: vt cōtempler delectatiōeꝫ ps.26.
dn̄i. ⁊ de q̄ dicit ipse dn̄s. Et ego diligā eū Jo.14.
⁊ ostendā meipsuꝫ illi. ⁊ ꝓpter quā solā fide
corda mūdam⁹: vt simus beati mūdicordes Mat.5
qm̄ ipsi deuꝫ videbunt. Et si qua alia de ista
visione dicta sunt. que copiosissime sparsa
p omnes scripturas inuenit: q̄squis ad eam
querendā: oculum amoris intendit: sola est
summū bonū nostrum: cuius adipiscēdi cau
sa precipimur agere quicquid recte agimus.

b

mat. 25 Visio vero illa filij hoīs q̄ p̄municipata est:
cū cōgrebabunt oēs gentes ante eū ⁊ dicēt
ei. Dn̄e qn̄ te vidimus esurientē ⁊ sitientez
⁊ cetera. nec bonū erit impijs q mittentur in
ignē eternū. nec sūmū bonū erit iustis. Ad/
mat. 25 huc eniz vocat eos ad regnū: qd eis paratū
Ibidez est ab initio mūdi. Sicut eniz illis dicet. Ite
in ignē eternū. ita istis: venite bn̄dicti p̄ris
Ibidez mei: possidete paratū vobis regnū. Et sicut
ibunt illi in cōbustionē eternam. sic iusti i vi
Jo. 17. tam eternā. Quid est autem vita eterna: ni/
si vt cognoscant te inquit vnū veruz deum:
⁊ quē misisti Jesum xp̄m. Sed iā in ea cla/
ritate de qua dicit patri: quaz habui apud te
j Cō. 25 priusq̄z mundus fieret. Tunc eniz tradet re
mat. 25 gnuz deo ⁊ patri: vt intret seruus bonus in
gaudiū dn̄i sui: ⁊ abscondat eos quos possi/
det deus in abscondito vultus sui a cōturba
tione hoīuz: eoꝝ scz qui tunc cōturbabuntur
Ps. iij audientes illā sententiā: a quo auditu malo
iustus nō timebit: si modo ꝓtegat in taber/
naculo. id est in fide recta catholice ecclesie a
ꝯtradictione linguarū. id est a calūnis here/
mat. 19. ticoꝝ. Si vero est alius intellectus verboꝝ
dn̄i q̄bus ait: quid me interrogas de bono:
nemo bon⁹ nisi vnus deus: dūm̄ non ideo
credat maioris bonitatis esse patris q̄z filij
Joh. j. substātia: secundum quā verbū est. p quod
facta sunt oīa: nihilq̄z abhorret a sana doctri
na securi vtamur: non vno tantuz: sed quot
quot reperiri potuerint. Tanto eniz fortius
cōuincuntur heretici: quanto plures exitus
patent ad eorum laqueos euitandos. Sed
ea que adhuc cōsideranda sunt: ab alio peta/
mus exordio.

Explicit liber primus de trinitate.

Incipiunt capitula libri secundi.

Aurelij Augustini de trinitate in secunduz
librum prohemium.

Vm hoīes deū querūt: ⁊ ad intelli
c gentiā trinitatis pro captu infirmi
tatis humane animū intendunt: ex
perti difficultates laboriosas: siue
in ipsa acie mentis conātes intueri inaccessi
bilem lucē: siue in ipsa multiplici ⁊ multimo

da locutiõe scripturarum vel litteraꝝ sacra-
rũ: vbi mihi nõ videt̃ nisi alteri aïaꝫ: vt xp̄i
gratia glorificata dulcescat: cũ ad aliqd cer/
tũ discussa omni ãbiguitate puenerint facilli
me debent ignoscere errãtibus in tanti pue
stigatione secreti. Sed duo sunt que in erro
re hominũ difficillime tolerant̃ presumptio
priusq̃ꝫ veritas pateat: ⁊ cũ iam patuerit pre
sumpte defensio falsitatis. A quibus duob⁹
vitijs nimis inimicis inuẽtioni veritatis: ⁊
tractationi diuinoꝝ sanctorũqꝫ libroꝝ: si me
vt p̄cor ⁊ spero: deus defenderit atqꝫ muni
Ps. 5 uerit scuto bone voluntatis sue: ⁊ gratia mi
sericordie sue: nõ ero segnis ad inquirendã
substãtiã dei: siue p scripturã eius: siue per
creaturã. Que vtraqꝫ nobis ad hoc ꝓponit̃
intuenda: vt ipse querat̃: ipse diligat̃: q ⁊ illã
inspirauit: ⁊ istã creauit. Nec trepidus ero
ad ꝓferendã sniaꝫ meã: in qua magis ama
bo inspici a rectis: q̃ꝫ timebo morderi a puer/
sis. Gratanter eniꝫ suscipit oculũ colũbinuꝫ
pulcherrima ⁊ modestissima charitas: den/
tẽ aũt caninũ vel euitat cautissima humilitas
vel retundit solidissima veritas. Magisq̃ꝫ
optabo a quolibet reprehendi: q̃ꝫ siue ab errã
te: siue ab adulante laudari. Nullus enim
reprehensor formidandus est amatori veri
tatis. Etenim aut inimicus reprehensurus
est: aut amicus. Si ergo inimicus insultat:
ferendus est. Amicus aũt si errat docẽdus:
ps. 104 si docet audiẽdus. Laudator vero ⁊ errãs cõ
firmat errorẽ ⁊ adulãs illicit i errorẽ. Emẽ
dabit ergo me iustus in misericordia: ⁊ ar/
guet me: oleum autem peccatoris non im/
pinguabit caput meum.

De regulis secundum quas scriptura de pa
tre ⁊ filio loquitur. Ca. j.

q

Uãobrẽ q̃q̃ꝫ firmissime tenea
mus de dño nr̃o Jesu xp̄o: ⁊ p
scripturas disseminatã: ⁊ a do/
ctis catholicis earundẽ scriptu/
rarum tractatoribus demonstra
tam tanq̃ꝫ canonicã regulã: quõ
intelligatur dei filius ⁊ equalis patri secun
dum dei formã: in qua est ⁊ minor patre se/
cundũ serui formã quaꝫ accepit: in qua for/
ma non solũ patre: sed ⁊ spiritusancto: neqꝫ
hoc tantuꝫ: sed etiã seipso minor inuẽtus ẽ:
nõ seipso q fuit: sed seipso q est: qr forma serui
accepta: formã dei nõ amisit: sicut scriptura/
rũ q̃ in superiore libro cõmemorauimus testi
monia docuerũt. Sũt tñ qdã in diuinis elo
quijs ita posita vt ambiguũ sit ad quã poti⁹
regulã referant̃: vtrũ ad eã qua intelligim⁹
minorẽ filiũ in assumpta creatura: an ad eaꝫ
qua intelligimus: nõ qdẽ minorẽ esse filiũ:
sed equalẽ patri: tamẽ ab illo hunc esse deuꝫ
de deo: lumẽ de lumine. Filiũ qppe dicim⁹
deũ de deo: patrẽ aũt deũ tantũ nõ de deo.
Unũ manifestum est ꝙ filius habeat aliũ de
quo sit ⁊ cui filius sit: pater aũt nõ filium de
quo sit habeat: sed tñ cui pater sit. Omnis
eniꝫ filius de patre est qđ est: ⁊ patri: filius
est. Nullus aũt pater de filio est: qđ est: sed
filio pater est. Quedã itaqꝫ ita ponunt̃ i scri
pturis de patre ⁊ filio vt indicẽt vnitatẽ eq/
litatẽqꝫ substãtie. sicuti est. Ego ⁊ pater vnũ Joh. 10
sumus. ⁊: Cũ in forma dei esset: nõ rapinaꝫ Phi. 2
arbitratus est esse se equalẽ deo. ⁊ quecunqꝫ
talia sunt. Quedã vero ita vt minorẽ osten/
dãt filiũ ꝓpter formã serui: id est ꝓpter assum
ptã creaturã mutabilis humaneqꝫ substãtie
sicuti est illud ꝙ ait. Quia pater maior me est. ⁊ J io. 14
Pater nõ iudicat quẽq̃ꝫ: sꝫ omne iudicium Joh. 5
dedit filio. Naꝫ paulopost cõsequenter ait.
Et potestatem dedit ei iudiciũ facere: qm̃ fi/
lius hominis est. Quedã porro ita vt nec mi Ibidem
nor nec equalis sit: ostendat̃: sed tantũ ꝙ de
patre sit intimet̃. vt est illud. Sicut habet pa
ter vitã in semetipso: sic dedit filio vitã habe Ibidem
re in semetipso. ⁊ illud. Neqꝫ eniꝫ potest fi/ Ibidem
lius a se facere quicquã: nisi qđ viderit patrẽ
facientẽ. Quod si ꝓpterea dictũ acceperim⁹
qr in forma accepta ex creatura minor est fi/
lius: ꝯsequens erit vt prior pater sup aquas
ambulauerit: aut alicuius alterius ceci nati mat. 14
de sputo ⁊ luto oculos apuerit. ⁊ cetera: q̃ fi Joh. 9
lius in carne apparens inter hoĩes fecit: vt
posset ea facere qui dixit: nõ posse filium a se
facere qcquã: nisi qđ viderit patrẽ facientẽ.
Quis aũt vel delirus ita sentiat. Restat er/
go vt hec ideo dicta sint: qr incõmutabilis ẽ
vita filij sicut patris: ⁊ tñ de patre est: ⁊ inse/
parabilis est operatio patris ⁊ filij. Sꝫ tñ
ita operari filio de illo est: de quo ipse est. id
est de patre. Et ita videt filius prẽm: vt quo
eũ videt: hoc ipso sit filius. Nõ eniꝫ aliud il
li ẽ esse de prẽ. id ẽ nasci de patre: q̃ꝫ videre
prẽꝫ. Aut aliud videre opantẽ q̃ꝫ pariter opa/
ri: sꝫ ideo nõ a se: qr non est a se. Et ideo qđ Joh. 5

viderit patrē faciētē: hec eadē facit ꝛ filius si
militer: q2 de prē est. Neqꝫ eniꝫ alia similit
sicut pictoꝛ alias tabulas pingit: queādmo/
dū alias ab alio pictas vidit. Nec eadē dissi/
militer: sicut coꝛpus easdē lrās: exprimit q̄s
animus cogitauit: sꝫ quecunqꝫ ingt pr̄ facit:
hec eadē filius facit similiter. Et hec eadē di
xit ꝛ similiter: ac p ħ insepabilis ꝛ par ē opa
Ibidez tio patri ꝛ filio: sꝫ a prē est filio. Jō nō pōt fi
lius a se facere qcq̄ꝫ: nisi qđ viderit patrē fa/
cientē. Ex hac ergo regula qua ita loquunť
scripture: vt nō aliū alio minorē: sed tantum
velint ostēdere qs de quo sit: nōnulli eū sen/
suꝫ acceperūt: tanq̄ꝫ minoꝛ filius diceretur.
Quidā aūt nostri indoctioꝛes: ꝛ in his mini
me eruditi: dū hec secundū foꝛmā serui conā
tur accipe: ꝛ eos rectus intellectus nō sequiť
pturbanť. Qđ ne accidat tenenda est hec re
gula: qua non minoꝛ filius: sed ꝙ de patre
sit intimatur: quibus verbis: non inequali/
tas: sed natiuitas eius ostenditur.

De his scripture locis in quibus dubiuꝫ ē:
an propter assumptam creaturam minoꝛem
patre indicent filium: an vero hoc tantuꝫ ꝙ
licet equalem patri: tamen quia de patre sit
doceant. Ca. ij.

S Unt ğ q̄dā in sanctis libꝛis: vt dice/
re ceperā: ita posita vt ambiguū sit q̄
nā referēda sint: vtrū ad illud ꝙ ꝑpt
assumptā creaturā minoꝛ est filius: an ad il/
lud ꝙ q̄ꝫuis eq̄lis: tñ q2 de patre sit indicať.
Et mihi qdē videť si eo modo ambiguū est:
vt explicari discerniqꝫ nō possit: ex vtralibet
Joh. 7 regula sine piculo posse intelligi. sicut ē: qđ
ait. Mea doctrina nō est mea: sꝫ eius q me
misit. Naꝫ ꝛ ex foꝛma serui pōt accipi: sicut
iā in libꝛo supioꝛe tractauim⁹ ꝛ ex foꝛma dei
in q̄ sic eq̄lis est patri: vt tñ de patre sit. In
dei qppe foꝛma: sicut nō ē aliud fili⁹: aliđ vi
ta eius: sꝫ ip̄a vita fili⁹ est. Ita nō est aliđ fi/
li⁹: aliud doctrina eius: sꝫ ip̄a doctrina fili⁹ ē
ac p ħ sicut ad qđ dictū ē: dedit filio vitā: nō
alius itelligiť q̄ꝫ genuit filiū q est vita. Sic ēt
Vbi. s̄ cū dr̄ dedit filio doctrinā: bñ itelligiť genuit
filiū q est. doctrina vt qđ dictū ē: mea doctri
na nō est mea: sed eius q me misit: sic intelli
gať: ac si dictū sit: ego nō sum a memetipso:
sed ab ipso qui me misit.

De his qui spiritumsanctum non minoꝛem
patre indicant: sed tantum ꝙ de patre pꝛo/
cedit. Ca. iij.

N Am ꝛ de spiritusctō: de quo nō ē di/
ctū: semetipꝫ exinaniuit foꝛmā serui Phi.
accipiēs. Ait tñ ipse dñs. Cū aūt ve/
nerit ille spūs veritatis: docebit vos oēꝫ ve Joh.
ritatē. Nō enim loqueť a semetipso: sꝫ q̄cūqꝫ
audiet loqueť: ꝛ q̄ vētura sunt ānūciabit vo/
bis. Ille me clarificabit: q2 de meo accipiet:
ꝛ ānūciabit vobis. Post hec ꝟba: nisi cōti Ibid.
nuo secutus dixisset. Oia q̄cūqꝫ hꝫ pať mea
sunt: ꝑpterea dixi: q2 de meo accipiet: ꝛ ānū Ibid.
ciabit vobis: crederetur foꝛtasse ita natus de
xp̄o spūssanctus: queādmodū ille de patre.
De se qppe dixerat. Mea doctrina ñ ē mea
sꝫ ei⁹ q me misit. De spū āt scō. Nō enim lo Joh.
queť a semetipso: sꝫ q̄cūqꝫ audiet loqueť: q2
de meo accipiet ꝛ ānūciabit vobis. Sed q2
reddidit cāꝫ cur dixerit: de meo accipiet. ait
eniꝫ. Oia q̄cūqꝫ hꝫ pr̄ mea sunt: ꝑpterea di Joh.
xi q2 de meo accipiet: restat vt intelligať etiā
spūssctūs de prē hr̄e sicut ꝛ filius. Quō: nisi
scđꝫ id qđ supꝛa diximꝰ. Cū aūt venerit pa Joh.
clitus quē ego mittā vobis a prē: spiritū ve/
ritatis q a prē ꝑcedit: ille testimoniū phibe/
bit de me. Procedēdo itaqꝫ a prē dr̄ nō loq
a semetip̄o. ꝛ sic nō ex eo fit vt minoꝛ sit fili⁹ Joh
q2 dixit: nō pōt fili⁹ a se facere qcq̄ꝫ: nisi qđ
viderit prēꝫ faciētē. Nō eniꝫ ħ ex foꝛma serui
dixit: sꝫ ex foꝛma dei. sic iā oñdimꝰ. Hec au
tē ꝟba nō indicāt ꝙ mioꝛ sit: sꝫ ꝙ de prē sit:
ita nō hinc efficiť vt minoꝛ sit spūssctūs: q2 di
ctū ē de illo. Nō eniꝫ loqueť a semeip̄o: sed
q̄cūqꝫ audiet: loqueť. Scđꝫ ħ eniꝫ dictū est:
ꝙ de prē ꝑcedit. Cū vero ꝛ fili⁹ de prē sit: ꝛ
spiritussctūs a prē ꝑcedat: cur nō ambo filij
dicanť: nec ambo geniti: sed ille vnus filius
vnigenit⁹: hic aūt spūsscūs: nec fili⁹: nec ge
nit⁹: q2 si genit⁹ vtiqꝫ fili⁹. alio loco si deus
donauerit. ꝛ quātuꝫ donauerit disseremus.

De clarificatione qua ꝛ pater filiū: ꝛ fili⁹ pa
trē clarificat. Ca. iiij.

V Erūtamē ħ euigilēt: si pñt: q ħ etiam
sibi suffragari putauerunt: q̄si ad de/
mōstrāduꝫ patrē filio maioꝛeꝫ: q2 di/ Jo. 17.
xit fili⁹. Pater clarifica me. ꝛ ecce spūssctūs
clarificauit eū. Nūqd nā ꝛ ip̄e maioꝛ ē illo.
Porro aūt si ꝑpterea spūssanctus clarificat
filiuꝫ: q2 de filij accipiet: ideo ꝛ de eius acci/
piet: q2 oia q̄ hꝫ pr̄ ipsius sunt manifestū est: Joh. 16
q2 cum spūssanctus gloꝛificat filium: pater

glorificat filiuȝ. Vñ cognoscit͛ ꝙ oia que hȝ
pater: nõ tantũ filij: sȝ etiã spũssci sunt: qꝛ po
tẽs est spũsscũs glorificare filiũ: quem glori
ficat pater. Qd si ille q glorificat: eo quẽ glo
rificat maior est: sin aũt vt eq̃les sint q se inui
cẽ glorificãt. Scriptũ est aũt ꝙ ⁊ filius glori
Jo.17. cet patrẽ. Ego te inqt glorificaui sup terraȝ.
Sanc caueant ne putẽt spiritussanctus ma/
ior ambobus: quia glorificat filium quẽ glo
rificat pater. ipsum autem nec a patre nec a
filio scriptum est glorificari.

Quomodo intelligenda sit missio: siue filij: siue spiritussancti. Ca. v.

Sed in his ↄuicti: ad illud se ↄuertunt
vt dicãt: maior est q mittit: q̃ȝ qui mit
tit͛. Proinde maior est pater filio: qꝛ
filius a patre se missuȝ assidue cõmemorat.
Maior ẽ ⁊ spiritusctõ: qꝛ de illo dixit Jesus
Jo.14. Quẽ mittet pater in noie meo. Et spũsscũs
vtroq; minor est: qꝛ ⁊ pater eũ mittit sicut cõ
memorauimus. Et fili⁹ cũ dicit. Si aũt ab/
iero mittã eũ ad vos. Qua in questiõe pri/
Jo.16. mũ q̃ro: vñ ⁊ quõ missus sit fili⁹. Ergo inqt
a patre exiui. ⁊ veni in hũc mundũ. Ergo a
patre exire: ⁊ venire in hũc mundũ: hoc est
mitti. Quid igit͛ est qd de illo idem ipe euan
Joh.j. gelista dicit. In hoc mundo erat: ⁊ mũdus
p eũ factus ẽ: ⁊ mũdus eũ nõ cognouit. De
inde ↄiũgit. In sua ꝓpria venit. Illuc vtiq;
missus ẽ: quo venit. At si in hũc mũdũ mis/
sus est: quia exijt a patre ⁊ venit in hunc mũ
dum: ⁊ in hoc mũdo erat. Illuc g̃ missus est
vbi erat: Nã ⁊ illud qd scriptũ est in ꝓpheta
hier. 23 deũ dicere. Celũ ⁊ terrã ego impleo. Si de
filio dictũ est: ipm eniȝ nõnulli volũt intelli/
gi: vel ꝓphetis: vel in ꝓphetis locutũ: quo
Vbi. s missus est nisi illuc vbi erat. Vbiq; eni erat
q ait: celuȝ ⁊ terrã ego impleo. Si aũt de pa/
tre dictũ est: vbi esse potuit sine vbo suo: et
Sap.8 sine sapientia sua: que ptendit a fine vsq; ad
finẽ fortiter: ⁊ disponit oia suauit͛. Sȝ neq;
sine spiritusctõ vsq; esse potuit. Itaq; si vbi/
q; est deus: vbiq; est etiaȝ spũs eius. Illuc
g̃ ⁊ spũssanctus missus est vbi erat. Nã ⁊ il
le q nõ inuenit locũ: quo erat a facie dei ⁊ di/
ps.138 cit. Si ascẽdero in celũ tu ibi es: si descende
ro in infernũ ades: vbiq; volẽs intelligi pre
sentẽ deũ: prius noiauit spiritũ eius. Nã sic
Ibidez ait. Quo abibo a spiritu tuo: ⁊ q̃ a facie tua
fugiã. Quocirca si ⁊ filius ⁊ spũssanctus il/
luc mittit͛ vbi erat: querendũ est quõ intelli/
gat͛ ista missio: siue filij: siue spũssancti. Pa
ter eniȝ solus nusq̃ȝ legit͛ missus. Et de filio
quidẽ ita scribit apl's. Cuȝ aũt venit plenitu Gal.4
do tpis: misit deus filiũ suuȝ: factũ ex mulie
liere: factũ sub lege: vt eos qui sub lege erãt
redimeret. Misit inquit filiuȝ suuȝ factuȝ ex
muliere. Quo noie quis catholicus nesciat
nõ eũ priuationẽ virginitatis: sed differen/
tiã sexus hebreo loquendi more significare
voluisse. Cũ itaq; ait. Misit deus filiuȝ suũ Vbi. s
factũ ex muliere: satis oñdit eo ipso missuȝ fi
lium quo factus est ex muliere. Qd ergo de
deo natus est: in hoc mundo erat. Qd autẽ
de maria natus est: in hunc mundũ missus
aduenit. Proinde mitti a patre sine spiritu
sancto nõ potuit: nõ soluȝ: qꝛ intelligit͛ pater
cũ eũ misit. id ẽ fecit ex femina: nõ vtiq; sine
spiritusancto fecisse. Verũetiaȝ ꝙ manifestis
sime atq; aptissime in euangelio dicit͛ virgi/
ni marie querenti ab angelo: quõ fiet istud:
spũssanctus supueniet in te: ⁊ virtus altissi/ Luc.j.
mi obumbrabit tibi. Et matheus dicit. In/
uenta est in vtero habens de spiritusancto. Mat.j
Quãq̃ȝ ⁊ apud Esaiã ꝓphetam ipe xp̃s in
telligit͛ de aduentu suo futuro dicere. Et nũc
dñs misit me ⁊ spiritus eius: fortasse aliquis esa.48.
cogit vt dicamus etiam a seipso missum esse
filiũ: qr ille marie cõceptus ⁊ ptus operatio
trinitatis est: qua creãte oia creant͛. Et quõ
iã inquit: pater euȝ misit si ipse se misit. Cui
primũ rñdeo querens: vt dicat si põt. Quõ
pater euȝ sanctificauit si se ipse sanctificauit:
vtrũq; eniȝ idẽ dñs ait. Quẽ pater inqt san Joh.10
ctificauit ⁊ misit in hũc mundũ: vos dicitis:
qꝛ blasphemat qm̃ dixi filius dei sum. Alio
aũt loco ait. Et ꝓ eis sanctifico meipm̃. Itẽ Jo.17.
quero quõ euȝ pater tradidit: si ipse se tradi/
dit. vtrũq; eniȝ dicit apl's paulus. Qui filio
inqt ꝓprio nõ pepcit: sed ꝓ nobis oibus tra Ro.8.
didit illũ. Alibi autem de ipso saluatore ait. Gal.2
Qui me dilexit: ⁊ tradidit seipsum pro me.
Credo rñdebit: si hec ꝓbe sapit: qꝛ vna vo/
lũtas est patris ⁊ filij: ⁊ inseparabilis opatio.
Sic g̃ intelligat illã incarnationẽ: ⁊ ex virgi
ne natiuitatẽ in qua filius intelligit͛ missus:
vna eademq; opatiõe pr̃is ⁊ filij inseparabiliter
esse factã. nõ vtiq; inde separato spũsancto: d̃
quo apte dicit͛. Inuẽta est in vtero habens
de spũsctõ. Nã etiã si ita queramus enodati⁹

fortassis qd̓ dicim⁹ apparebit: quō misit de⁹
filiū suū. Jussit vt veniret: atqȝ ille iubēti ob
temperans venit: an rogauit: an tantūmō ad/
monuit. Sȝ qd̓libet hor͛ sit: vbo vtiqȝ factū
est. Dei āt vbū: ipe ē dei fili⁹. Quapropter
cuȝ cū pr̄ vbo misit: a p̄re ꝛ vbo ei⁹ factū ē
vt mittereꝛ. Ergo a p̄re ꝛ filio missus ē ideȝ
Joh. j. fili⁹: qꝛ vbū p̄ris ē ip̄e fili⁹. Quis eniȝ se tā
sacrilega induat opiniōe: vt putet tēporale v
bū a p̄re factū esse: vt etern⁹ fili⁹ mittereꝛ: ꝛ i
carne appareret ex tp̄e. Sȝ vtiqȝ in ipso dei
vbo qd̓ erat in p̄ncipio apud deū: ꝛ de⁹ erat
Ibideȝ in ip̄a. s. sapiētia dei: sine tp̄e erat: quo tp̄e il/
luȝ in carne apparere oporteret. Itaqȝ cū si/
Ibideȝ ne vllo initio tp̄is in p̄ncipio esset vbū: ꝛ v
buȝ esset apd̓ deū: ꝛ deus eēt vbū: sine vllo
Gal. 4 tp̄e in ip̄o vbo erat: q̄ tp̄e vbū caro fieret et
habitaret in nobis. Que plenitudo tp̄is cuȝ
venisset: misit deus filiū suuȝ: factū ex mulie
re. id est factum est in tp̄e vt incarnatuȝ ver/
bū hominibus appareret: qd̓ in ipso vbo si
ne tēpore erat: in quo tp̄e fieret. Ordo quip
pe tēporuȝ in eterna dei sapiētia sine tēpore
est. Cuȝ itaqȝ hoc a patre ꝛ filio factuȝ esset:
vt in carne filius appareret: cōgruenter di/
ctus est missus ille qui in ea carne apparuit:
misisse aūt ille q in ea nō apparuit. Oīa illa
que corā corporeis oculis foris geruntꝛ: ab
interiore appatu nature spiritalis existūt, p/
pterea ꝯueniēter missa dicuntꝛ. Forma por/
ro illa suscepti hoīs: filij p̄sona est: nō etiā pa
tris. Quapropter pater inuisibilis vna cuȝ
filio secū inuisibili: eundē filiū visibileȝ faciē
do: misisse cū dictus est: qui si eo modo visi/
bilis fieret: vt cū patre inuisibilis esse desiste
ret. id ē si substātia inuisibilis verbi in crea/
turā visibilē mutata ꝛ transiens vertereꝛ: ita
missus a patre intelligereꝛ filius: vt tantum
missus nō etiā cū patre mittens. inuenireꝛ.
Cuȝ vero sic accepta est forma serui vt mane
ret incōmutabilis forma dei manifestuȝ est:
q͛ a p̄re ꝛ filio nō apparētibus factū sit ꝙ ap
pareat in filio. id est vt ab inuisibili p̄re cū in
uisibili filio: idē ip̄e filius visibilis mittereꝛ.
Joh. 8 Cur ḡ ait. Et a meipso non veni. Iam hoc
s̄m formā serui dictū est: s̄m quā dictuȝ est.
Ibideȝ Ego nō iudico quēq̄ȝ. Si ergo missus diciꝛ
inquantū apparuit foris in creatura corpora
li: q intus in natura spiritali oculis mortaliū
semꝑ occultus est: iam in promptu est intel/
ligere etiā de spiritusancto cur missus ꝛ ipse
dicaꝛ. Facta est eniȝ quedā creature species
ex tp̄e in qua visibiliter ostendereꝛ spiritus/
sanctus: siue cū in ip̄m dn̄m corporali specie
velut colūba descendit: siue cū decem dieb⁹
peractis post eius ascensionem: die penteco
stes factus est subito de celo sonus: quasi fer Act.
reꝛ flatus vehemens: ꝛ vise sunt illis lingue
diuise tanq̄ȝ ignis: qui ꝛ insedit super vnū/
quēq̄ȝ eorum. Hec operatio visibiliter ex/
pressa: ꝛ oculis oblata mortalib⁹: missio spi
ritussancti dicta est: non ita vt appareret ei⁹
ipsa substantia: qua ipse inuisibilis ꝛ incom
mutabilis est: sicut pater ꝛ filius: sed vt exte
rioribus visis hominum corda cōmota a tē
porali manifestatione veniēns: ad occultam
eternitatem semper p̄sentis cōuerterentur.
Quid sit quod nunq̄ȝ legitur: aut pater ma
ior spiritusancto: aut spiritussanctus minor
patre. Capitulum. vi.

Deo autem nusq̄ȝ scriptū est ꝙ deus
i pater maior sit spiritusancto: vel spiri
tussanctus minor deo patre: qꝛ nō sic
est assumpta creatura: in qua appareret spiri
ritusscūs: sicut assumpt⁹ est filius hominis:
in qua forma ipsius verbi dei persona p̄sen
tareꝛ: nō vt haberet verbū dei: sicut alij sapiē
tes sancti: sed pre participib⁹ suis. Nō vtiqȝ
ꝙ amplius habebat verbuȝ dei vt esset quaȝ
ceteri excellētiore sapiētia. sed ꝙ ip̄ȝ verbuȝ
erat. Aliud est eniȝ verbū in carne: aliud v
bū caro. Item aliud est verbū in hoīe: aliud
verbuȝ homo. Caro enim pro hoīe posita ē
in eo ꝙ ait. Verbuȝ caro factum est: sicut il/ Joh.
lud. Et videbit oīs caro salutare dei. Non Luc.
enim sine anima vel sine mente: sed ita om/
nis caro: ac si diceret: omnis homo. Nō er
go sic est assumpta creatura: in qua apparet
sp̄ussanctus: sicut assumpta est caro illa ꝛ hu
mana illa forma ex vgine maria. Neqȝ eni
columbaȝ beatificiauit sp̄us: vel illū flatum:
vel illuȝ ignē: sibiqȝ ꝛ persone sue in vnita/
tem habitūqȝ cōiunxit in eternū. Haud ve/
ro mutabilis ꝛ cōuertibilis est natura spiri/
tussancti: vt nō hec ex creatura fierent: sȝ ip̄e
in illud atqȝ illud mutabiliter vertereꝛ: sicut
aqua in glaciem. Sed apparuerunt ista sicut
oportune apparere debuerunt: creatura ser
uiēte creatori: ꝛ ad nutū eius incōmutabili/
liter in seipso ꝑmanentis ad cuȝ significan/

dum ⁊ demonſtrandū: ſicut ſignificari ⁊ de
monſtrari mortalibꝰ oportebat mutata atq̃
conuerſa. Proinde quāq̃ illa columba ſpi
Act. 2 ritus dicta ſit: ⁊ de illo igne cū diceret. Viſe
ſunt illis inquit lingue diuiſe velut ignis: q
⁊ inſedit ſuper vnūquēq̃ eorū: ⁊ ceperūt loq
Act linguidis: quēadmoduꝫ ſpiritusſanctus da
bat eis pronunciare: vt oſtēderet ꝑ illū ignē
ſpirtū demonſtratū: ſicut ꝑ columbā. Non
tm̄ ita poſſumus dicere ſpiritūſanctū: ⁊ deuꝫ
⁊ columbā: aut ⁊ deū ⁊ ignem: ſicut dicimꝰ
filiū: ⁊ deuꝫ: ⁊ hominē: nec ſicut dicimus fi
Joh. j. luꝫ agnū dei: nō ſolū Johāne baptiſta dicē
Apo. 5 te. Ecce agnus dei: ſed etiam Johāne euan
geliſta vidente agnuꝫ occiſuꝫ in apocalypſi.
Jlla quippe viſio ꝓphetica non eſt exhibita
oculis corporeis per formas corporeas: ſed
in ſpiritu: ꝑ ſpiritales imagines corporum.
Columbam vero illā ⁊ ignē oculis viderūt
quicunq̃ viderunt: quāq̃ de igne diſcepta
Act. 2 ri poteſt: vtruꝫ oculis: an ſpiritu viſus ſit: ꝓ
pter verba ſic poſita. Non enim ait: viderūt
linguas diuiſas velut ignē: ſed viſe ſunt eis
Non autē ſub eadē ſignificatione ſolemus
dicere: viſum eſt mihi: qua dicimus vidi: ⁊
in illis quidē ſpiritalibus viſis imaginū cor
poraliuꝫ ſolet dici: ⁊ viſum eſt mihi: ⁊ vidi.
Jn iſtis vero q̄ ꝑ expꝛ̄ſſam corporalē ſpecieꝫ
oculis demōſtrantꝰ: nō ſolet dici: viſuꝫ ē mi
hi: ſed Vidi. De illo ergo igne pōt eſſe que
ſtio: quō viſus ſit: vtrū intus in ſpū tanq̃ fo
ris: an vere foris corā oculis carnis. De il
la vero columba: que dicta eſt corporali ſpe
Joh. cie deſcēdiſſe: nullus vſq̃ dubitauit: ꝙ ocu
Luc. lis viſa ſit. Nec ſicut dicimus filiū petrā: ſcri
i Co. 10. ptuꝫ eſt eniꝫ. Petra erat xp̄s: ita poſſumus
dicere: ſpiritū colūbā vel ignē. Jlla enim pe
tra iam erat in creatura: ⁊ ꝑ actionis moduꝫ
nuncupata eſt noīe xp̄i: quē ſignificabat: ſicut
Gē. 28 lapis ille: quem Jacob poſitū ad caput etiaꝫ
vnctione ad ſignificandū dn̄ꝫ aſſumpſit. Si
Gē. 22 cut Jſaac xp̄s erat: cum ad ſe īmolanduꝫ li
gna portabat. Acceſſit iſtis actio quedam ſi
gnificatiua. iā exiſtentibus: non aūt ſicut illa
columba ⁊ ignis ad hec tantūmodo ſignificā
Exo. 3 da repēte extiterūt. Magis iſta ſimilia mihi
videntur flamine illi que in rubo apparuit.
ibidē. 13 Moyſi: ⁊ illi columne quā populus in here
ibidē 19 mo ſequebatꝰ: ⁊ fulgoribus ⁊ tonitruis que
fiebant cum lex daretur in monte. Ad hoc
enim corporalis rerū illarum extitit ſpecies:
vt aliquid ſignificaret atq̃ preteriret.

Propoſitio queſtionis de multimodis ap
paritionibus dei: quarum quedaꝫ miſſiōes
appellantꝰ: cuꝫ pater miſſus nō queat dici: ſꝫ
aut filius: aut ſpūſſanctus coopante tm̄ in oī
bus trinitate. Ca. vij.

P Ropter has ergo corꝑales formas:
que ad eū ſignificandū: ⁊ ſicut huma
nis ſenſibus oportebat demōſtrāduꝫ
tꝑaliter extiterūt. Miſſus dicitꝰ etiā ſpūſſan
ctus: nō tm̄ minor patre dictus eſt: ſicut filiꝰ
ꝓpter formā ſerui: q2 illa forma ſerui inheſit
ad vnitatē pſone: ille vero corporales ſpēs
ad demonſtrandū ꝙ opus fuit ad tp̄s appa
ruerūt: ⁊ eſſe poſtea deſtiterūt. Cur ergo non
⁊ pater dicitꝰ miſſus ꝑ illas: ſpecies corpora
les: ignem rubi: ⁊ columnā nubis: vl' ignis
⁊ fulgura in monte: ⁊ ſi qua talia tunc appa
ruerunt: cū eum corā patribus locutuꝫ: teſte
ſcriptura didicimus: ſi ꝑ illos creature mo
dos ⁊ formas corporaliter expreſſas: ⁊ hūa
nis aſpectibus p̄ſentatas ipſe demonſtraba
tur. Si aūt filius ꝑ ea demonſtrabatꝰ: cur tā
to poſt dicitꝰ: cū ex femina factus ē: ſicut apo
ſtolus dicit. Cum autem venit plenitudo tē Gal. 4
poris: miſit deus filiū ſuū factū ex muliere.
qm̄ quidē ⁊ antea mittebatꝰ: cum ꝑ illas crea
ture mutabiles formas patribꝰ apparebat.
Aut ſi nō recte poſſet dici miſſus: niſi cū ver
bum caro factuꝫ eſt. cur miſſus dicitꝰ ſpritus Joh. j.
ſanctus: cuius nulla talis incorporatio facta
eſt ſi vero ꝑ illa viſibilia que in lege ⁊ ꝓphe
tis cōmendantꝰ: nec pater: nec filius: ſed ſpi
ritusſanctus oſtēdebatꝰ: cur etiā ipſe nūc dicitꝰ
miſſus cuꝫ illis modis ⁊ antea mitteretur.
Jn huius perplexitate queſtionis adiuuan
te dn̄o: primuꝫ querenduꝫ eſt: vtrū pater: an
filius: an ſpūſſanctus: an aliquādo pater: ali
quādo filius: aliquādo ſpūſſcūs: an ſine vl
la diſtinctione perſonarum: ſicut dicitꝰ deus
vnus ⁊ ſolus. id ē ipa trinitas ꝑ illas creatu
re formas patribus apparuerit. Deinde qđ
libet horuꝫ inuentuꝫ viſuꝫ ve fuerit: vtrum
ad hoc opus tantūmodo creatura formata
ſit: in qua deus ſicut tunc oportuiſſe ipſe iu
dicauit: humanis oſtenderetꝰ aſpectibꝰ. An
angeli q iā antea erāt ita mittebantꝰ: vt ex pſo
na dei loq̄rentꝰ: aſſumētes corporalē ſpēꝫ de
creatura corporea: in vſum miniſterij ſui: ſi

cut cuiq3 opus esset. Aut ipm corpus suum cui nõ subdunt: sed subditũ regũt: in species quas vellẽt acõmodatas atq3 aptas actioni/bus suis mutãtes: atq3 vertẽtes ꝑm attribu tam sibi a creatore potẽtiã. Postremo vide bimus id qđ q̃rere institueramus: vtrũ fili⁹ an spũsſctus: ⁊ antea mittebant. Et si mitte/bant: qd iter illã missionẽ: ⁊ eã quã in euan/gelio legim⁹ distet: an nõ sit missus aliqs eo rũ: nisi cũ vel filius factus esset ex Maria v̄gine: vel cũ spũssanctus visibili specie: siue ĩ colũba: siue in igneis linguis apparuerit.

De his qui naturam verbi dei visibilẽ pu tauerunt. Capitulum. viij.

o Mittamus igit̃ eos q nimis carnali ter naturã verbi dei atq3 sapiẽtiã q̃ in seipsa manẽs innouat oia: quã vnicũ dei filiũ dicimus: nõ solũ mutabilẽ: verum etiã visibilẽ esse putauerũt. Hi eniz multuz crassuz cor diuinis rebus ingrendis auda/ciusq3 religiosius attulerũt. Anima qppe cũ sit substãtia spiritalis: cunq3 etiã ipsa facta sit nec p aliũ potuerit fieri: nisi p quẽ facta sunt oia: ⁊ sine quo factũ est nihil: q̃uis sit muta/bilis: nõ est tñ visibilis: qđ illi de verbo ipo atq3 ipsa sapiẽtia dei: p quã facta est aia: cre/diderunt: cum sit illa non inuisibilis tñ q̃ ⁊ aia est: s3 etiã incõmutabilis q̃ aia nõ ẽ. Ea dẽ qppe incõmutabilitas eius cõmemorata est: vt diceret̃ in seipsa manẽs: inouat omnia Et isti qdẽ ruinã erroris sui diuinaꝝ scriptu rarũ testimonijs q̃si fulcire conãtes adhibẽt Pauli apl̃i sniaz: ⁊ qđ dc̃z ẽ đ vno solo deo in quo ipsa trinitas intelligit̃ tñ de patre: nõ: ⁊ de filio: ⁊ de spũsancto dictũ accipiũt.

j Thi. j Re/gi autez seculorum immortali: inuisibili: soli deo honor ⁊ gloria in secula seculorum. Et

ibidẽ. 6 illud alteruz. Beatus ⁊ solus potẽs rex re/gũ: ⁊ dñs dñantiũ: q solus habet imortalita tem: ⁊ lucem habitat in accessibilem: quẽ ne/mo hominũz vidit: nec videre potest. Hec quemadmodum intelligenda sint: iam satis nos disseruisse arbitror.

De his qui filium volunt etiam ante carnis assumptionem fuisse mortalem: vt solus pa/ter immortalitatem habere credatur. Capitulum. ix.

Erũ illi qui ista nõ de filio nec de spi/ritusancto: s3 tñ de p̃re accipi volũt: dicũt visibilẽ filiũ nõ p carnez de vir/gine assũptã: s3 etiã antea p seip̃z. Nã ipe inquiũt apparuit oculis patrũ. Quib⁹ si di/xeris. Quõ g̃ visibilis p seip̃z filius: sic seq̃t ⁊ mortalis p seip̃z fili⁹: vt ꝯstet vobis q̃ tan tũmod o dep̃r e vultis intelligi: qđ dictũ est.

j Thi. Qui solus hz imortalitatẽ. Nã si ꝓpter car nẽ susceptã mortalis ẽ fili⁹: ꝓpter hãc finite vt sit ⁊ visibilis. Rñdẽt: nec ꝓpter hãc mor talẽ se filiũ dicere: s3 sic ⁊ añ visibilẽ: ita ⁊ añ mortalẽ. Nã si ꝓpter carnẽ filiũ dicũt esse mortalẽ: iã nõ pater sine filio solus hz imor/

Joh. talitatẽ: q2 ⁊ verbũ eius: p q̃ fc̃a sũt oia: hz imortalitatẽ. Neq3 eniz q2 carnez assumpsit mortalẽ: ideo amisit imortalitatẽ suam. Qñ qdẽ nec anime humane ħ accidere potuit vt

mat. cũ corpore moreret̃. dicẽte ipso dño. Nolite timere eos q corpus occidũt: aiaz aũt nõ pos sunt occidere. Aut v̄o etiã spũsscũs carnez assumpsit. de quo vtiq3 sine dubio turbabũ tur. Si ꝓpter carnẽ mortalis ẽ fili⁹: quõ ac/cipiãt p̃rez tñmõ sine filio ⁊ sine spũssancto habere imortalitatẽ: qñ qdẽ spũssanctus nõ assumpsit carnẽ. Qui si nõ hz imortalitatez:

Geñ. 3 nõ g̃ ꝓpter carnẽ mortalis ẽ fili⁹. Si aũt ha/

j Thi. bet spũssanctus imortalitatẽ: nõ de patre tan tũmõ dictũ est. Qui solus hz imortalitatez. Quocirca ita se arbitrant̃: ⁊ ante incarnatio nẽ p seipsũ mortalẽ filium posse ꝯuincere: q2 ipsa mutabilitas nõ inconuenienter mor talitas dicitur. secundũ quã ⁊ aia dicit̃ mori. nõ q2 in corpus: vel in aliquã alterã substan tiã mutat̃ ⁊ vertit̃: sed in ipsa sua substãtia qc qd alio modo nũc est aut fuit: secũdum id qđ desiit esse qđ erat: mortale deprehẽdit̃. Q2 itaq3 inquiunt anteq̃ natus esset filius dei

Geñ. de v̄gine maria: ipse appuit patribus n̄ris: nõ in vna eadẽq3 specie: s3 multiformiter: ali ter atq3 aliter. Et visibil' ẽ p seipm: q2 nõdũ carne assumpta: substãtia eius ꝯspicua mor talibus oculis fuit: ⁊ mortalis inquantũ mu tabilis. Ita ⁊ spũsscũs: qui alias colũba: al's ignis apuit. Vñ nõ trinitati aiũt: s3 singula/

Ibidẽ riliter ⁊ ꝓprie p̃ri tñmõ ꝯuenit qđ dictuz ẽ. Immortali inuisibili soli deo: ⁊ q solus ha/bet imortalitatẽ: ⁊ lucẽ habitat inaccessibilẽ: quez nemo hoĩum vidit: nec videre potest. O missis ergo istis: q nec aie substãtiã inuisi bilẽ nosse potuerũt. vñ longe remotũ ab eis vt nossent vnius ⁊ solius dei. id ẽ p̃ris ⁊ fi/lij ⁊ spũssancti: nõ solũ inuisibilẽ: verũ ⁊ in/

cōmutabilē pmanere substātiā: ac p h in ve
ra ⁊ sincera imortalitate ↄsistere nos q nūq̄
appuisse corporeis ocul' deū: nec patrē nec
filiū nec spiritūsanctū dicim⁹ nisi p subiectā
sue potestati corporeā creaturam: in pace ca
j Th. tholica pacifico studio requiram⁹: parati corri
gi: si fraterne ac recte rep̄hēdimur: parati ēt
si ab inimico: vera tñ dicēte: mordemur: vtrū
indiscrete deus apparuerit patribus nostris
anteq̄ xp̄s veniret in carne: an aliqua ex tri
nitate persona: an singulati quasi p vices.
Joh. An indiscrete deus trinitas patribus appa/
ruerit: an aliqua ex trinitate persona.

Ca.x.

C pmū in eo qd̄ scriptū est in genesi:
mat. a locutū deū cū hoie quē de limo finxe/
rat: si excepta figurata significatiōe vt
rei geste fides etiā ad litterā teneat: tractam⁹
in specie hois videt deus cū hoie tūc locut⁹.
Nō qdē exp̄sse hoc in libro positū est: sed cir
cūstantia locutionis id resonat: maxime illo
qd̄ scriptū est: vocem dei audisse adam deā/
Gen.3 bulantis in paradiso ad vesperā: ⁊ abscōdis/
se se in medio ligni: qd̄ erat i padiso. Deoq̄
j Th. dicēti: adam vbi es: respōdisse audiui voce
tuā ⁊ abscondi me a facie tua: qm̄ nudus sū.
Quō enim possit ad lrām intelligi talis dei
ambulatio ⁊ collocutio: nisi in specie huma/
na: nō video. Neq enī dici pōt vocē sola
factā vbi deābulasse dict⁹ est deus. aut eū q
deābulabat in loco nō fuisse visibilē: cum ⁊
adā dicat ꝙ absconderit se a facie dei. Quis
ḡ erat ille. vtrū pater: an filius: an spūssctūs.
An oino deus idiscrete ipa trinitas: in for/
ma hois hoi loquebat. Cōtextio qdē ipa scri
Gen.j pture nusq̄ trāsire sentit a psona ad psona
sed ille videt loq ad pmū hoiem q dixit. Fiat
lux. ⁊ fiat firmamētū: ⁊c. p illos singulos di
es: quē deū patre solemus accipere dicentē
vt fiat quicqd facere voluit. Omia enim p' ver
ū suū fecit: qd̄ verbū eius vnicū filiū eius
s rectā fidei regulam nouimus. Si ergo
Jbid. dns pater locutus est ad pmū hominem: ⁊
ip deābulabat in padiso ad vesperā: ⁊ ab
eius facie se in medio ligni paradisi peccator
absconderat: cur nō ia ipse itelligat apparuisse
se abrahe ⁊ moysi: ⁊ qbus voluit: ⁊ queadmo
dū voluit p subiectā sibi cōmutabilē atq vi/
sibilē creaturā: cū ipse in seipso atq in sub/
stātia sua q est incōmutabilis atq inuisibilis
maneat. Sed fieri potuit vt a psona ad psonā
occulte scriptura trāsiret. vt cū patrē dixisse
narrasset. Fiat lux ⁊c. q p verbū fecisse com Vbi. s
memorat: iā filiū idicaret loq ad pmū hoie:
nō apte hoc explicās. s eis q possent intelli/
gendū intimās. Qui ergo habet vires: qb⁹
hoc secretū possit mētis acie penetrare: vt ei
liquido appareat: vel posse etiā patrē: vel nō
posse nisi filiū: vel etiā spirītūsanctū: p crea/
turā visibilē humanis oculis apparere: per/
gat in hec scrutanda: si pōt: etiā verbis enūciā
da atq tractāda. Res tñ quantū ad hoc scri/
pture testimoniū attinet: vbi deus cū hoie lo
cutus est: quantū estimo occulta est. Quia ēt
vtru soleret ada corporeis oculis deū vide
re: nō euidenter apparet: cum presertim ma
gna sit questio cuiusmodi oculi eis aperti fue
rint: qñ vetitū cibū gustauerūt. Qui enim an
teq gustassent: clausi erāt. Illud tm̄ non te/
mere dixerim: si paradisum corporalē quen
dā locū: illa scriptura insinuat: deambulare
ibi deū: nisi in aliqua corporea forma: nullo
mō potuisse. Nā ⁊ solas voces factas qs au
diret homo: nec aliquā formam videret: dici
pōt. nec qr scriptu est. Abscondit se adam a Gē.3
facie dñi. ↄtinuo sequit: vt soleret facie eius
videre. Quid si enim: nō quidē videre ipse
poterat: sed videri ipse metuebat: ab eo cui⁹
vocē audierat: ⁊ deambulantis p̄sentiā sen/
serat. Nā ⁊ cayn dixit deo: A facie tua abscō Gē.4
dar me: nec ideo fateri cogimur eū solere cer
nere faciē dei corporeis oculis: in qualibet
forma visibili: q̄uis de facinore suo: vocem
interrogantis secumq loquentis audisset.
Cuiusmodi autem loquela tūc deus exterio
ribus hoiu aurib⁹ insonaret: maxime ad p
mū hoie loquēs: ⁊ inuenire difficile ē: ⁊ non
hoc isto pmone suscepim⁹. Verūtñ si sole vo
ces ⁊ sonitus fiebāt: qbus quedā sensibilis
p̄sentia dei: pmis illis hoibus preberet: cur
ibi psonā dei patris nō intelliga: nescio. qñ
quidē eius psona ostendit. ⁊ in ea voce: cu mat. 17
iesus in monte corā tribus discipulis: p̄ful/
gens apparuit. ⁊ in illa: vbi sup baptizatum Mat.3
columba descēdit. ⁊ in illa vbi ad patrem de
sua clarificatiōe: clamauit: eiq responsu est
Et clarificaui ⁊ iterū clarificabo. Nō qr fie/ Joh.12
ri potuit vox sine opere filij ⁊ spirītussancti:
Trinitas qppe inseparabiliter operatur: sed
quia ea vox facta: est que solius psonā patris

ostēderet. sicut humanā illā formā ex virgi/
ne maria trinitas opata est: sed solius filij ꝑ
sona est. Uisibilē namq; solius filij ꝑsonā:
inuisibilis trinitas opata est. Nec nos aliqd
ꝓhibet: illas voces factas ad adā: nō solū a
trinitate factas: intelligere: s; etiā ꝑsonā de
monstrātis eiusdē trinitatis: accipere. Ibi
enim cogimur: nō nisi patris accipere: vbi
Mat. 3 dictū est. Hic est filius meus dilect⁹. Neq;
enī iesus etiā spūssancti filius: aut etiā suus
filius credi aut intelligi potest. ⁊ vbi sonuit.
Ioh. 12 Et clarificaui ⁊ iterū clarificabo: nō nisi pa/
tris ꝑsonā fatemur. Rūsio q̄ppe est ad illā
Ubi. s̄ dñi vocē: q̄ dixerat. Pater clarifica filium
tuū: qd̄ nō potuit dicere nisi deo patri tantū:
nō ⁊ spirituisancto: cuius nō est filius. Hic
Geñ. 3 autē vbi scriptū ē: ⁊ dixit dñs deus ad adā.
Cur nō ipsa trinitas itelligit̄. nihil dici pōt.
ibidē. 12 Similiter etiā qd̄ scriptum ē. ⁊ dixit dñs ad
abraā: exi de terra tua: ⁊ de cognatiōe tua: ⁊
de domo patris tui: nō ē aptū: vtrū sola vox
facta sit ad aures abrae. an ⁊ aliqd oculis ei⁹
apparuerit. Paulopost autē aliquāto apti⁹
Ibidē dictū est. Et visus est dñs abrae: ⁊ dixit illi.
Semini tuo dabo terrā hanc. Sed nec ibi
expressum est: in qua specie visus sit ei dñs:
aut vtrū pater: an filius: an spiritussanct⁹:
visus sit. Nisi forte ideo putāt filiū visū ee
abrae: q2 nō scriptū est: visus est ei deus: s;
visus est ei dñs. Tanq̄ enim ꝓprie videt̄ fi
lius dñs: vocari: dicente apostolo. Nam ⁊ si
j Cō. 8 sunt qui dicunt̄ dij: siue in celo: siue in terra:
sicuti sunt dij multi: ⁊ domini multi. nobis
tñ vn⁹ deus: pr̄ ex quo oia: ⁊ nos in ipso. et
vnus dñs iesus xp̄s: ꝑ quē oia ⁊ nos ꝑ ipm̄.
Sed ⁊ cū deus pater multis locis inueniat̄
dictus dñs: sicuti est illud. Dñs dixit ad me
Ps̄. 2 filius meus es: tu ego hodie genui te: ⁊ illd̄
ps̄. 109 Dixit dñs dño meo: sede a dextris meis.
Cū etiā spūssc̄us dñs dictus inueniatur. vbi
j Cor. 3 apl's ait. Dñs aūt spūs ē. Et ne q̄sq̄ arbitre
tur filiū significatū: ⁊ iō dictū spiritū ꝓpter i
corporeā substātiā: secutus cōtexuit. Ubi āt
Ibidē spūs dñi: ibi libertas. Spiritū aūt dñi nemo
esse dubitauerit spiritumsanctū. Neq; hic
ḡ euidenter apparet: vtrū aliqua ex trinita/
te ꝑsona: an deus ipsa trinitas. de quo vno
Dan. 6 deo dictū est. Dñm deū tuū adorabis: ⁊ il/
li soli seruies: visus fuerit abrae. Sub ilice
Gē. 18 autē mābre: tres viros vidit: quibus ⁊ in/
uitatis hospitioq; susceptis ⁊ epulantib⁹: mi
nistrauit. Sic tñ scriptura illā rē gestam nar
rare cepit: vt non dicat: visi sunt ei tres viri:
sed visus est ei dñs. Atq; inde cōsequenter
exponens: quō ei sit visus dñs: attexit narra
tionem de tribus viris: quos abraā ꝑ plura
lē numerū inuitat: vt hospitio suscipiat: et
postea singulariter sicut vnū alloquit̄. Et si/
cut vnus ei de sara filiū pollicet̄: quē dñm di
cit scriptura: sicut in eiusdē narrationis exor
dio. Uisus ē inq̄t dñs abrae. Inuitat ergo
⁊ pedes lauat: ⁊ deducit abeuntes tanq̄ ho/
mines. Loquit̄ autē tanq̄ cū dño deo: siue
cum ei promittit̄ filios: siue cum ei sodome
imminens interitus indicat̄.

De tribus viris abrae visis cum quibus si
cut cum domino loquitur.

Capitulum. xi.

Non paruā neq; trāsitoriā ꝯsideratio
nem postulat iste scripture locus. Si
enī vnus visus fuisset: iā illi qui di/
cunt: ⁊ priusq̄ de virgine nasceret̄ ꝑ suā sub
stātiā visibilē filiū: qd aliud q̄ ipm esse cla/
marēt: qm̄ de patre inquiūt dictū ē. Inuisi/
bili soli deo. Et tñ possem adhuc q̄rere: quō
añ susceptā carnē: habitu est inuentus vt hō
qñ quidē ei pedes loti sunt: ⁊ humanis epu/
lis epulatus est. Quō istud fieri poterat: cū
adhuc in forma dei esset: nō rapinā arbitra/
tus esse eq̄lis deo. Nunqd enī iā semetipm
exinaniuerat: formā accipiēs in similitudinē
hoium factus: ⁊ habitu inuent⁹ vt hō. Cū
hoc qñ fecerit ꝑ partū virginis nouerimus.
Quō igit̄ añq̄ hoc fecisset: vt vir vnus ap/
paruit abrae. an illa forma vera nō erat. Pos
sē ista q̄rere: si vir vnus apparuisset abrae:
idēq; dei fili⁹ crederet̄. Cū vero tres viri vi
si sunt: nec q̄sq̄ in eis vel forme vel etate vel
potestate maior ceteris dictus est: cur nō hic
accipiamus visibiliter insinuatā ꝑ creaturā
visibilē trinitatis equalitatem: atq; in trib⁹
ꝑsonis vnā eandēq; substantiā. Nā ne q̄s
putaret sic intimatum vnum in tribus fuisse
maiorē: vt cū dñm dei filiū intelligendū:
duos aūt alios angelos eius. quia cū tres vi
si sint: vni dño illic loquit̄ abraā: sancta scri
ptura futuris talibus cogitationibus ⁊ opi/
nionibus ꝯtradicēdo: nō preterm̄it occur
rere: quando paulopost duos angelos dicit
venisse ad loth: in quibus ⁊ ille vir iustus q Gē. 19

de sodomoꝝ incendio meruit liberari: ad
vnum dñm loquitur. Sic enim scriptura lo
Ge.18 quit dicens: Abijt aũt dñs postꝗ̃ cessauit lo
qui ad abraam: ⁊ abraam reuersus est ad lo
cum suum.

De duobus angelis qui in humana forma apparuerunt loth: ⁊ in quibus dominus singulariter appellatur.

Capitulum. xij.

Ge.19 Venerũt autẽ duo angeli in sodomis
vespe. Hic aũt attẽtiꝰ ꝯsiderãdũ est
Ge.18 qđ ostendere institui. Cuȝ tribꝰ cer/
te loquebat̃ abraã: ⁊ euȝ dñm singularit̃ ap/
pellauit. Forte inquiet aliqs: vnum ex tribꝰ
agnoscebat dñm: alios autẽ duos angelos
eius. Quid sibi ģ vult ꝙ ꝯseq̃nter dicat scri/
Ge.18 ptura. Abijt aũt dñs postꝗ̃ cessauit loquẽs
ad abraã: ⁊ abraaȝ reuersus est ad locũ suũ.
Ibid. 19 Venerũt autẽ duo angeli in sodomis vespe
re. An forte ille vnus abscesserat: q dominꝰ
agnoscebat̃ in tribus: ⁊ duos angelos q cuȝ
illo erant ad consumendam sodomam mise/
rat. Ergo sequentia videamus. Venerunt
Ibi. s iquit duo angeli in sodomis vespere. Loth
autẽ sedebat ad portam sodomoruȝ. Et cuȝ
vidisset eos loth: surrexit in obuiam illis: et
adorauit in faciem super terram ⁊ dixit. Ec
ce dñi: diuertite in domũ pueri vestri. Hic
manifestuȝ est ⁊ duos angelos fuisse: ⁊ ho
spitio pluraliter inuitatos: ⁊ honorifice ap/
pellatos dños: cum fortasse hoĩes putarent̃
Sed rursuȝ mouet: qꝛ nisi angeli dei cogno
scerent̃: nõ adoraret loth in faciem sup ter/
ram. Cur ergo tanꝗ̃ tali humanitate indigẽ/
tibus: ⁊ hospitium prebetur ⁊ victus. Sed
quodlibet hic lateat: illud nunc quod suscepi
mus exequamur. Duo apparẽt: angeli am
bo dicuntur: pluraliter inuitantur. Tanquã
cum duobus pluraliter loquit̃: donec exea/
tur a sodomis. Deinde sequitur scriptura:
Ibideȝ ⁊ dicit. Et factum est postꝗ̃ eos eduxerunt
foras: dixerunt. Saluans salua animam tu
am ne respexeris retro: neqȝ stes in hac vni
uersa regione. In montem vade: ⁊ ibi sal/
uaueris: ne forte cõprehendaris. Dixit aũt
loth ad eos. Rogo dñe: qm̃ inuenit puer tuꝰ
ante te misericordiã. et cetera. Quid est hoc
quod dixit ad eos. Rogo domine: si iam il/
le discesserat qui dominus erat: ⁊ angelos
Ge.19 miserat. Cur dicit̃: rogo dñe: ⁊ nõ rogo do

mini. Aut si vnum ex eis voluit appella/
re: cur aũt scriptura: Dixit autẽ loth ad eos: Ibideȝ
rogo domine. quoniam inuenit puer tuus
ante te misericordiam: an ⁊ hic intelligimus
in plurali numero duas personas. Cũ autẽ
ijdẽ duo tanꝗ̃ vnꝰ cõpellant̃ vniꝰ substãtie
vnũ dñm deuȝ: sed quas duas psonas hic i/
telligimus: an patris ⁊ filij: an patris ⁊ spiri
tussancti: an filij ⁊ spiritussancti. Hoc for/
te ꝯgruentius qđ vltimũ dixi. Missos eniȝ
se dixerũt: quod de filio ⁊ de spiritusancto di
cimus. Nam patrem missum nusꝗ̃ scriptu
rarum nobis occurrit.

De visione moysi qui deuȝ vidit in oreb. p ignem in rubo. Ca. xiij.

Moyses autem qñ ad populũ israel ex
egypto educendum missus est: sic ei
dominũ apparuisse scriptũ est. Pa/ Exo. 3
scebat inquit oues iethro soceri sui sacerdotis
madian: ⁊ egit oues in desertum: ⁊ venit in
montem dei oreb. Apparuit autem illi ange
lus dñi in flãma ignis de rubo. Et vidit qꝛ
in rubo ignis arderet: rubus ꝟo nõ cõbu/
rebat̃: ait moyses. Ibo ⁊ videbo visuȝ istđ:
qđ tã magnũ vidi: qm̃ nõ cõburit̃ rubꝰ. Cũ
ģ vidit dñs qꝛ venit videre: clamauit ad euȝ
dñs de rubro dicẽs. Ego suȝ deus pr̃is tui:
deus abraã: ⁊ deꝰ isaac: ⁊ deus iacob. Et h̃
p̃mo angelus dñi dictus ẽ: deinde deꝰ. Nũ
qd ģ angelꝰ ẽ deus abraã: ⁊ deꝰ isaac: ⁊ deꝰ
iacob. Põt ģ recte itelligi ip̃e saluator: de q̃
dicit apl's. Quoꝝ pr̃es: ⁊ ex qbus xp̃s scđꝫ Ro. 9.
carnẽ: q est sup oĩa deus bñdictus in secula.
Qui ģ sup oĩa est deus bñdictꝰ in sec'la: non
absurde etiã hic ipse intelligit̃ deus abraã: ⁊
deus isaac: ⁊ deus iacob. Sȝ cur p̃us ange/
lus dñi dictus ẽ: cũ de rubo in flãma ignis
appuit: vtrũ qꝛ vnꝰ ex multis angel' erat: sȝ
p dispẽsationẽ psonã dñi sui gerebat: an as/
sumptũ erat aliqd creature: qđ ad p̃sens ne/
gociũ visibiliter appareret: ⁊ vñ voces sensi
biliter ederent̃: qbꝰ p̃sentia dñi p subiectam
creaturã corpeis etiã sensibꝰ hoĩs sicut opte
bat exhiberet̃. Si eniȝ vnꝰ ⁊ angel' erat: qs
facile affirmare possit vtrũ ei filij psona nun
ciãda imposita fuerit: an spũssancti: an dei pa
tris: an ipsius oĩno trinitatis: q ẽ vnus ⁊ so
lus deus: vt diceret: ego sum deus abraã: ⁊ Exo. 3
deus isaac: ⁊ deus iacob. Neqȝ enim pos/
sumus dicere deum abraam: ⁊ deum isaac:

τ deū iacob: filiū dei esse. τ prē; nō esse: aut spiritūsanctū: aut ipa; trinitatē quā credim⁹ τ itelligim⁹ vnū deū. Audebit aliqs negare deū abraā: τ deū isaac: τ deū iacob: Ille eni nō est illoꝝ patrū deus q nō ē deus. Porro si nō solū pr̄ deus ē: sicut oēs etiā heretici
Ro.9. ꝯcedūt: s; etiā fili⁹: qđ velint nolint cogunt
j Cor.6 fateri: dicēte aplo: q ē sup̄ oia deus bn̄dictus
Ibidē; in secla: τ spūs scūs: dicēte ipo aplo: clarifica te ḡ deū in corpe vr̄o: cū sup̄ diceret: nescitis qm̄ corpa vestra tēplū i vobis est spūssancti: quē habetis a deo: τ hi tres vn⁹ deus: sicut catholica sanitas credit: nō satis elucet qua; in trinitate psonā: τ vtrū aliquā: an ipus trinitatis gerebat ille angel⁹: si vn⁹ ex ceteris angel erat. Si aūt in vsu; rei p̄sentis assumpta creatura est: q̄ τ humanis oculis appæret τ aurib⁹ isonaret: τ appellaret angel⁹ dn̄i: τ τ dn̄s τ deus: nō pōt h̄ deus pr̄ intelligi: sed
Joh.16 aut fili⁹: aut spūscūs: q̄q; spūmsctm̄ alicubi angelū dictū nō recolā: sed ex ope possit itelligi. Dictū eni; de illo est: q̄ vētura sunt ānū
Esa.9. ciabit vobis. Et vtiq; angelus grece: latine nūcius interp̄tat. De dn̄o aūt iesu xp̄o eui dētissime legimus apud ꝓphetas. ꝙ magni consilij angelus dictus sit: cum τ spiritussan ctus: τ dei filius sit deus τ dn̄s angeloꝝ.
Exo.13 De apparitione dei in exitu israel de egypte. Capi. xiiij.

T Ē in exitu israel de egypto scriptū ē. Deus aūt p̄ibat illos: die qdē i colūna nubis τ ōndebat illis viā. nocte āt i colūna ignis: τ n̄ deficiebat colūna nubis die: τ colūna ignis nocte an̄ pplm. Quis τ h̄ dubitet p subiectā creaturā eādē q; corpeā n̄ p suā substātiā deū oclis appuisse mortaliū
Ibi.16 s; vtrū prē;: an filiū: an spūmscm̄: an ipa; trinitaē vnū deū sil'r nō apparet. Nec ibi h̄ distiguit q̄ntū existimo: vbi scriptū ē. Et maiestas dn̄i appuit i nube τ locut⁹ ē dn̄s ad moysen dicēs: exaudiui murmur filioꝝ isrl'. τc.

De his que diuinitus gesta sunt in monte syna. Ca. xv.

Exo.19 I Am vero de nubib⁹ τ vocibus τ fulgorib⁹ τ tuba τ fumo in monte syna cū diceret. Syna aūt mōs fumabat tot⁹: ꝓpterea q descēdisset deus i igne in eū τ ascēdebat fum⁹ tāq; fum⁹ fornacis τ mēte ꝯfusus ē ois ppl's vehemēter: fiebāt aūt voces tube ꝓcedentes fortit valde. Moyses loquebat. τ deus rn̄debat ei voce. Et paulo post data lege i decē p̄ceptis ꝯsequent dr̄: τ ois ppl's videbat voces τ lāpades τ voces tube τ mōtē fumātē. Et paulop⁹. Et stabat ingt ois ppl's a lōge. Moyses āt itrauit i nebulā vbi erat deus: τ dixit dn̄s ad moysen τc. Quid hinc dicā: nisi ꝙ nemo tā vecors ē: q credat fumū ignē: nubes τ nebula; τ si q̄ sunt hmōi. Vbi τ sapiētie dei qđ ē xp̄s: vl' spūsscti esse substātiā. Nā de p̄re deo: nec arriani h̄ vnq; ausi sunt dicere. Ergo creatura suiēte creatori facta sunt illa oia τ humanis sensib⁹ ꝑ dispēsatione cōgrua p̄sentata. nisi forte qꝛ dictū est: moyses aūt intrauit in nebulā vbi erat deus: hoc arbitrabit carnalis cogitatio a pplo qdē nebulā visa;. intra nebulā vo moysen oculis carneis vidisse filiū dei. quē delirātes heretici in sua substātia visu; volūt. Sane viderit cū moyses oculis carneis: si oculis carneis pōt videri: nō mō sapiētia dei qđ ē xp̄s: s; vl' ipsa cuiuslibet hois τ q̄liscūq; sapiētis. Aut qꝛ scriptū ē de seniorib⁹ israel: qꝛ viderūt locū vbi steterat deus israel: τ qꝛ sub pedib⁹ eius tanq; opus lapidis sapphyri: τ tanq; aspect⁹ firmamēti celi. Propterea credēdū ē vbū τ sapiētiā dei p suā substātiā i spacio loci terreni stetisse: q̄ ptendit a fine vsq; ad finē fortit: τ disponit oia suauiter: τ ita esse mutabile verbū dei: p quod facta sunt oia: vt mō se ꝯhat: mō distēdat. Mūdet dn̄s a talib⁹ cogitatōib⁹ corda infideliū suoꝝ: sed p subiectā: vt sepe diximus: creatura; exhibent hec oia visibilia τ sensibilia: ad significandū inuisibilē atq; intelligibilē deū: nō solū patrē: sed τ filiū: τ spiritumsanctu;: ex quo omnia: p quē omnia: in quo oia: quāuis inuisibilia dei a creatura mundi: p ea que facta sunt intellecta cōspiciantur: sempiterna quoq; virtus eius τ diuinitas. Sed quod attinet ad id qđ nunc suscepimus: nec in monte syna video quēadmodu; appareat p illa oia que mortaliū sensibus terribiliter ostendebant: vtrū deus trinitas: an pater: an filius: an spūssanctus ꝓprie loquebat. Verūtn̄ si qd hinc sine affirmādi temeritate modeste atq; cunctanter cōiectare cōcedit: si vna ex trinitate persona potest intelligi: cur nō spiritūsanctū potius intelligimus: quādo τ tabulis lapideis: lex ipa que ibi data est: digito dei scripta esse dicit:

quo noīe spiritūsanctū i euāgelio significari nouim⁹. Et qnquaginta dies numerant̄ ab occisiōe agni ⁊ celebratiōe pasce vsqꝫ ad diē quo hec fieri cepta sunt in mōte syna. Sicut post dñi passionē: ab eius resurrectiōe quinquaginta dies numerant̄: vt venit ꝓmissus a filio dei spūſcūs. Et in ipso eius aduentu
Act. 2 quē in aplo꜡ actibus legimus: p diuisionē linguaꝝ ignis apparuit: qui ⁊ insedit super vnū quēqꝫ coꝝ. Qd̄ exodo ꝯgruit: vbi scri
Exo. 19 ptū est. Syna aūt mōs fumabat totus: ꝓpterea ꝙ descēdit in cū deus in igne. Et aliquāto post. Aspectus ingt maiestatis dñi: tanqꝫ ignis ardens sup verticē montis corā filijs israel. Aut si hec ideo facta sunt: qꝛ nec pater nec filius illic eo modo p̄sentari poterāt sine spūſcō: quo ipsaꝫ legē scribi oportebat. Deū quidē nō p substātiā suaꝫ que inuisibilis ⁊ incōtumabilis manet: sed per illam speciē creature illic apparuisse cognoscimus. Sed aliquam ex trinitate personam signo quodaꝫ ꝓprio quantum ad mei capacitatem sensus ꝑtinet: non videmus.

Vtrum deus per suā substantiam. Moysi apparuerit: an per visibilem creaturam.

Capitulum. xvi.

Et etiā quo moueri pleriqꝫ solent: qꝛ
Exo. 33 scriptum est. Et locutus est dñs ad Moysen facie ad faciēꝫ: sicut qs loquitur ad amicū suū cuꝫ paulopost dicat idem. Moyses. Si ergo inueni grāꝫ añ te: ostēde mihi temetipsuꝫ manifeste: vt videaꝫ te: vt sim inueniēs gratiā ante te: ⁊ vt sciaꝫ: qꝛ po
Ibidē pulus tuus ē gens hec. Et paulopost iterū. Dixitqꝫ Moyses ad dñm. Ostende mihi maiestatē tuam. Quid est hoc ꝙ in oībus q̄ supra fiebāt: deus videri per suā substantiā putabat̄. Vñ a miseris creditus est: nō per creaturā: sed p seipꝫ visibilis filius dei: ⁊ ꝙ intrauerat in nebulā Moyses ad hoc intrasse videbat̄: vt oculis quidē populi ostēderet̄ caligo nebulosa: ille aūt intus vba dei tanqꝫ
Ibidē eius faciē ꝯtēplatus audiret. Et quō dictuꝫ est. Locutus est dñs ad Moysen facie ad
Ibi. 5 faciē: sicut qs loquit̄ ad amicū suū. Ecce ideꝫ dicit. Si inueni gratiā ante te: ostende mihi temetipsum manifeste. Nouerat vtiqꝫ quod corporaliter videbat: ⁊ verā visionē dei spiritaliter requirebat. Locutio quippe illa que fiebat in vocibus sic modificabat̄: tanqꝫ eēt amici loquētis ad amicū. Sed deuꝫ patrem
qs corporeis oculis videt. Et in principio Ioh. 1.
erat verbuꝫ: ⁊ verbū erat apud deū: ⁊ deus
erat verbuꝫ. p qd̄ facta sunt oīa: quis corpo Ibidē
reis oculis videt. ⁊ spiritū sapiētie: quis corporeis oculis videt. Quid est autem. Ostē
de mihi temetipsum manifeste vt videam te: Exo. 33
nisi ostēde mihi substantiā tuaꝫ. Hoc autēꝫ si nō dixisset Moyses: vtcūqꝫ ferēdi essent stulti: qui putant p ea que supradicta vel gesta sunt: substantiā dei oculis eius fuisse cōspicuā. Cum vero hic apertissime demōstretur: nec desiderāti hoc fuisse cōcessum: quis audeat dicere p similes formas q̄ huic quoqꝫ visibiliter apparuerant: non creaturam deo seruientē: sed hoc ipsuꝫ qd̄ deus est cuiusqꝫ oculis apparuisse mortaliū. Et hoc qdē qd̄
postea dñs dicit ad Moysen. Non poteris Ibidē
videre faciē meā: ⁊ viuere. Non enim videbit hō faciē meā ⁊ viuet. Et ait dñs. Ec
ce locus penes me est: ⁊ stabis super petraꝫ Ibidē
statim vt trāsibit mea maiestas: ⁊ ponam te
in specula petre: ⁊ tegā manū meam sup te: Ibi. 5
donec transeā: ⁊ auferaꝫ manuꝫ meā: ⁊ tūc videbis posteriora mea: nā facies mea non apparebit tibi.

Qd̄ ex ꝑsona dñi Iesu dicta itelligēda sint. Moysi: ponam te super petram: ⁊ auferam manum meam: ⁊ posteriora mea videbis.

Ca. xvij.

Non incōgruenter ex persona domini nostri Iesu xp̄i p̄figuratū solet intelligi: vt posteriora eius accipiat̄ carο eius in qua de virgine natus est: ⁊ mortuus ⁊ resurrexit: siue ꝓpter posterioritateꝫ mortalitatis posteriora dicta sint: siue ꝙ eaꝫ prope finem seculi: hoc est posterius suscipe
re dignatus est. Facies aūt eius illa dei for Phi. 2
ma: in qua rapinā arbitrat̄ esse equalis deo pr̄i: quā nemo vtiqꝫ pōt videre ⁊ viuere: siue qꝛ post hanc vitā in qua peregrinamur a
dño: ⁊ vbi corpus qd̄ corrūpit̄ aggrauat ani Sap. 9
mā: videbimus facie ad faciē: sicut dic̄ apl's. 1 Co. 13
De hac enī vita in psalmo dicit̄. Verumtñ Ps. 38.
vniuersa vanitas omnis homo viuēs. Et
iterū. Qm̄ nō iustificabit̄ in conspectu tuo Ps. 142
omnis viuēs. In qua vita etiaꝫ ſm̄ Iohānē: nōduꝫ apparuit quod erimus. Scimus aūt inquit qꝛ cuꝫ apparuit: similes ei erimus qm̄ videbimus eum sicuti est. Quod vtiqꝫ 1 Ioh. 3

post hanc vitā intelligi voluit: cū mortis de
bitū soluerimus: ⁊ resurrectiōis promissum
receperimus. Siue quod etiā nūc inquātū
dei sapiētiā p quā facta sunt oīa: spiritaliter
intelligimus: in tm̄ carnalibus affectib⁹ mo
rimur: vt mortuū nobis hunc mundū depu
tātes: nosq3 ipi huic mūdo moriamur: ⁊ di
Gal. 6 camus qđ ait apl's. Mūdus mihi crucifix⁹
Colo. 2 ē: ⁊ ego mūdo. De hac eni3 morte: iterū di
cit. Si autem mortui estis cū xp̄o: quid ad
huc velut viuētes de hoc mūdo decernitis.
Nō ergo imerito: nemo potest facie3. id est
ipsa3 manifestationē sapiētie dei videre ⁊ vi
uere. Ipsa eni3 est species: cui cōtemplāde
mat. 22 suspirat omnis q affectat deū diligere ex toto
corde: ⁊ ex tota aīa: ⁊ ex tota mēte. Ad qua3
cōtemplandā etiā ꝓximū quātū potest edifi
cat: q diligit ⁊ ꝓximū sicut seipsum. In qui
Ibidem bus duobus p̄ceptis: tota lex pēdet ⁊ ꝓphe
te. Qđ significat etiā in ipso moyse. Nā cū
dixisset ꝓpter dilectionem dei qua precipue
Exo. 33 flagrabat. Si inueni gratiā in cōspectu tuo:
ostende mihi teipsu3 manifeste: vt sim in
ueniens gratiā ante te: continuo ꝓpter dilec
ctionem etiam proximi subiecit atq3 ait. Et
vt sciā q2 apl's tuus est gens hec. Illa est er
go species que rapit omnē animā rationalē
desiderio sui: tanto ardētiore3: quanto mun
diorē: ⁊ tanto mundiorē: quāto ad spiritalia
2 Co. 5 resurgēte3. Tanto aūt ad spiritalia resurgen
tē: quāto a carnalibus morientē. Sed dum
peregrinamur a dn̄o: ⁊ p fidē ambulamus:
nō p speciē: posteriora xp̄i: hoc est carnē per
ipsam fidem videre debemus. id est in soli
do fidei fundamento stantes: qđ significat
mat. 16 petra: ⁊ eā de tali tutissima specula intuētes:
in catholica scilicet ecclesia. de qua dictū est.
Super hanc petram edificabo ecclesiā meā.
Tanto eni3 certius diligimus: quāto vide
re desideramus faciē xp̄i: quā tanto in poste
rioribus suis agnoscimus: quāto nos prior
dilexerit xp̄s. S3 in ipsa carne: fides resur
Ro. 10 rectionis eius saluos facit atq3 iustificat. Si
eni3 credideris inquit in corde tuo: q2 illum
deus suscitauit a mortuis: salu⁹ eris. Et ite
Ro. 4 rum. Qui traditus est inquit ꝓpter delicta
nostra: ⁊ resurrexit ꝓpter iustificatione3 no
strā: ideoq3 resurrectio corporis dn̄i ē meri
tu3 fidei nostre. Nam mortuā esse illā carnē
in cruce passionis: etia3 inimici eius credūt:

sed resurrexisse non credunt. Quod firmis
sime nos credētes: tanq3 de petre soliditate
ꝯtuemur: vnde certa spe adoptionē expecta
mus: redemptionē corporis nostri: q2 hoc
in mēbris xp̄i speramus: que nosipsi sum⁹:
qđ pfectū esse in ipso tanq3 in capite nostro
fidei sanitate cognoscimus. Inde non vult Exo.
nisi cū transierit videri posteriora sua: vt in
eius resurrectionē credat. Pasca enim he
breū verbu3 dicit: qđ trāsitū interpretamur
Vn̄ ⁊ Johānes euāgelista dicit. Ante die3 Joh.
festū pasce: sciēs Jesus q2 venit eius hora:
vt transeat ex hoc mūdo ad patrē. Hoc autē
q credūt: nec tm̄ in catholica fide se3 in scis
mate aliquo: aut in heresi credunt: nō de lo
co qui est penes eum vident posteriora dn̄i. Exo.
Quid eni3 sibi vult qđ ait dn̄s. Ecce locus
est penes me: ⁊ stabis sup petrā. Quis loc⁹
terrenus est penes dn̄m: nisi hoc est penes
cū qđ eū spiritaliter attingit. Nā quis locus Sap.
nō est penes dn̄m. qui attingit a fine vsq3 ad
finē fortiter: ⁊ disponit oīa suauiter. Et cui⁹ Esa.
dictū est. Celū mihi sedes est: ⁊ terra scabel Mal.
lū pedū eius. Et qui dixit. Quā domū edifi Esa.
cabitis mihi: aut quis locus quietis mee: nō
ne manus mea fecit hec oia. Sed videlicet
intelligit locus penes eu3 in quo stat sup pe
trā: ipsa ecclesia catholica: vbi salubriter vi
det pasca dn̄i. id est transitū dn̄i: ⁊ posteriora
eius id est corpus eius qui credit in resurre
ctionē eius. Et stabis inquit sup petram: sta Exo.
tim vt transiet mea maiestas. Reuera enim
statim vt transijt maiestas dn̄i in clarificatio
ne dn̄i: qua resurgens ascendit ad patrē soli
dati sumus super petram. Et ipse Petrus
tunc solidatus est: vt cum fiducia predicaret
quē priusq3 esset solidatus: ter timore nega mat.
uerat: iam quidē predestinatione positus in
specula petre: sed adhuc manu dn̄i sibi super
posita ne videret. Posteriora enim eius vi
surus erat: ⁊ nondum ille transierat vtiq3 a
morte ad vitā: nondu3 resurrectione clarifi
catus erat. Nam ⁊ qđ sequit in exodo: ⁊ di Exo.
cit. Tegā manū meā sup te: donec transea3:
⁊ auferā manū meā: ⁊ tūc videbis posterio
ra mea. Multi israelite quoru3 tunc figura
erat moyses: post resurrectionē dn̄i credide
runt in eū: tanq3 iā videtes posteriora eius
remota manu eius ab oculis suis. Vnde ⁊
Esaie tale3 ꝓphetiam euāgelista commemo Esa.

mat.13. rat: Incrassa coꝛ ꝑplī huiꝰ: ⁊ aures eoꝝ op
pila: ⁊ oculos eoꝝ graua. Deniq̄ȝ i psalmo
nō absurde intelligit̄ ex eoꝝ ꝑsona dici. Q̄m
Ps̄. 31 die ac nocte grauata est sup̄ me manus tua.
Dic foꝛtasse cū manifesta miracula faceret:
nec ab eis agnosceret̄. Nocte aūt cū in passio
ne moꝛeret̄: q̄n certius putauerūt sicut quē li
bet hoīem ꝑemptū ⁊ extinctū. Sed q̄m cum
trāsisset vt eius posterioꝛa viderent̄: ꝑ̄dican
te sibi apostolo petro: q̄ꝛ opoꝛtebat xp̄m pati
Act. 2 ⁊ resurgere: cōpuncti sunt doloꝛe penitētie:
vt fieret i baptizatis: q̄ꝺ in capite psalmi ꝺr̄.
Beati quoꝝ remisse sunt iniq̄tates ⁊ quoꝛuȝ
Ps̄. 31 tecta sunt pctā. Propterea cū dictum esset.
Grauata est sup̄ me manus tua: tanq̄ȝ dn̄o
Ibideȝ trāseunte: vt iam remoueret manum ⁊ vide
rent̄ posterioꝛa eius. sequit̄ vos dolentis et
cōfitentis: ⁊ ex fide resurrectiōis dn̄i pctōꝝ
remissionē accipiētis. Cōuersus suȝ inq̄t in
Ibideȝ erūna mea dum infigeret̄ spina. Peccatum
meuȝ cognoui: ⁊ in iustitiam meaȝ nō opui.
Dixi ꝓnūciabo aduersuȝ me iniustitiā meā
dn̄o: ⁊ tu remisisti impietatem peccati mei.
Neq̄ȝ eniȝ tanto carnis nubilo debemus in
uolui: vt putemus faciē q̄deȝ dn̄i esse inuisi
bilē: doꝛsum vero visibile: q̄n quideȝ in foꝛ
ma serui vtrūq̄ȝ visibiliter apparuit. In foꝛ
ma auteȝ dei absit vt tale aliq̄d cogitet̄. Ab
sit vt v̄bū dei ⁊ sapiētia dei ex vna p̄te habe
at faciē: ex alia doꝛsuȝ sicut coꝛpꝰ humanuȝ.
aut oīno vlla specie vel motione: siue loco:
siue tp̄e cōmutet̄. Quapꝛopt̄ si in illis voci
bus q̄ fiebāt i exodo: ⁊ illis oībꝰ coꝛꝑalibus
demōstratiōibꝰ dn̄s iesus xp̄s ostendebat̄.
aut alias xp̄s sicut loci huiꝰ ꝯsideratio ꝑsua
det. al̄s spūssctūs: sicut ea q̄ supꝛa diximꝰ ad
monēt: nō h̄ efficit̄ vt deus pr̄ nūq̄ȝ tali aliq̄
speciē prībꝰ visus sit. Multa eniȝ talia visa
facta sunt illis tp̄ibꝰ nō euidēter noīato ⁊ de
signato i eis vl̄ pr̄e: vl̄ filio: vl̄ spūsctō: sȝ tn̄
ꝑ q̄sdā valde ꝓbabiles significatiōes nōnul
lis inditijs existētibus: vt nimis temerariū
sit dicere: deū patrē nunq̄ȝ prībus aut ꝓphe
tis ꝑ aliq̄s visibiles foꝛmas appuisse. Hāc
eniȝ opinionē illi peperūt: q nō potuerunt in
vnitate trinitatis itelligere q̄ꝺ dictū est: Re
gi aūt secl̄oꝝ imoꝛtali inuisibili soli deo: ⁊ quē
i Thi. j nemo hoīum vidit: nec videre pōt. Q̄ꝺ de
ibūē. 6 ip̄a substātia sūma sūmeq̄ȝ diuina ⁊ icōmuta
bili: vbi ⁊ pr̄ ⁊ filiꝰ ⁊ spūsctūs: vnus ⁊ solus
deus ꝑ sanā fidē intelligit̄. Visiones autem
ille ꝑ creaturā cōmutabilem deo incōmuta
bili subditam facte sunt: non pꝛopꝛie sicut est
sed significatiue: sicut pꝛo rerum causis ⁊ tē
poꝛibus opoꝛtuit ostendentes deum.
De visiōe Danielis in qua illi ⁊ pr̄is ⁊ filij
ꝑsona apparuit i specie coꝛꝑali.

Ca. xviij.

q Uāq̄ȝ nescio quēadmodū isti intelli
gant q̄ꝺ danieli apparuit antiquꝰ die
rū a q̄ filiꝰ hoīs q̄ꝺ ꝓpter nos esse di
gnatus ē accepisse itelligit̄ regnū: ab illo. s. q̄
ei dicit in psalmo. Filiꝰ meus es tu: ego ho Ps̄. 2
die genui te: postula me ⁊ dabo tibi gentes
hereditatē tuā: ⁊ q oīa subiecit sub pedibus
eius. Si ḡ danieli: ⁊ pr̄ dās regnū: ⁊ filius
accipiēs: apparuerūt i specie coꝛpoꝛali: quō
isti dicūt: patrē nunq̄ȝ visuȝ esse ꝓphetis: ⁊
iō solum debere intelligi inuisibē quē nemo j Thi. 6
hoīuȝ vidit nec videre pōt. Ita eniȝ narra
uit daniel: Aspiciebā inq̄t donec thꝛoni posi Dan̄. 7
ti sunt: ⁊ vetustus dieꝝ sedebat: ⁊ indumē
tū eius q̄si nix albū: ⁊ capillꝰ capitis eius q̄si
lana mūda. Thꝛonꝰ eiꝰ flāma ignis: rote eiꝰ
ignis flagrās: ⁊ flumē ignis trasibat in con
spectu eius: ⁊ mille milia deseruiebāt ei: ⁊ de
na milia denū miliū asistebāt ei. Et iudiciuȝ
collocauit: ⁊ libꝛi apti sunt ⁊c̄. Et paulopost Ibideȝ
Aspiciebā inq̄t in visu noctis: ⁊ ecce cuȝ celi
nubibus quasi filiꝰ hoīs erat: ⁊ vsq̄ȝ ad vete
rē dieꝝ ꝑuenit: ⁊ oblatus est ei. Et ipsi datꝰ
est pꝛincipatus ⁊ honoꝛ ⁊ regnuȝ: ⁊ oēs po
puli tribus ⁊ lingue ip̄i ſuiēt. Potestas eiꝰ
potestas eterna que nō p̄teribit: ⁊ regnū eiꝰ
quod nō corrūpet̄. Ecce pater dans. ⁊ filius
accipiens regnū sempiternū: ⁊ sunt ambo in
ꝯspectu ꝓphetantis visibili sp̄ē. Nō ergo in
cōuenienter credit̄ etiā pater deus eo modo
solere apparere moꝛtalibꝰ. nisi foꝛte aliq̄s di
cat: ideo nō esse visibilem patrem: q̄ꝛ in con
spectu somniantis apparuit. Ideo aūt visibi
lem filiuȝ ⁊ spiritūsanctū: q̄ꝛ moyses illa om
nia vigilans vidit. Quasi vero verbum et
sapientiam dei vidit moyses carnalibus ocu
lis: aut videri spiritus vel humanus potest
qui carnem istam viuificat. vel ipse coꝛpo
reus qui ventus dicitur: quantominus ille
spiritus dei qui omnium hoīnū ⁊ angelo
rū mētes ineffabili excellētia diuine substan
tie supgredit̄. Aut quisq̄ȝ tali pꝛecipitet̄ er

roꝛe: vt audeat dicere filiū ⁊ spiritūsanctum
etiā vigilātibꝰ hoībus esse visibiles: patreꝫ
aūt nō nisi sōniātibꝰ. Quō ḡ de pr̄e solo ac-
cipiūt: quē nemo hoīꝫ vidit: nec videre pōt.
An cum doꝛmiūt hoīes: tūc nō sunt hoīes.
Aut q formare silr̄itudinē coꝛpis pōt ad se si-
gnificādū ꝑ visa somniātiū: nō pōt formare
ipaꝫ coꝛpoꝛeā creaturā ad se significādū ocu
lis vigilātiū: cū eius ipsa substātia qua est ip̄e
qđ est nulla coꝛpoꝛis similitudine doꝛmiēti:
nulla coꝛpoꝛea specie vigilāti possit ostendi.
Sꝫ nō solū patris: veꝝ etiā filij ⁊ spūsancti:
⁊ certe q vigilantiū mouent visis: vt nō pa-
trē: sed tantū filiū vel spiritūsanctū credant:
coꝛpoꝛalibus hoīuꝫ apparuisse ꝯspectibus.
vt omittā tantā latitudinē sanctaꝝ paginaꝝ:
⁊ tam multiplicē earum intelligentiā: vnde
nemo sani capitis affirmare debet: nusq̄ꝫ ꝑ-
sonā patris ꝑ aliquā speciē coꝛpoꝛalē vigilā
tiū oculis demōstratam. Sed vt hoc vt dixi
omittā: quid dicūt de patre nostro. Abꝛaaꝫ:
cui certe vigilāti ⁊ ministrāti: cū scriptura p̄-
misisset dicēs. Visus est dn̄s. Abꝛae non
Gē. 18 vnus aut duo: sed tres apparuerūt viri; quo
rū nullus excellius alijs eminuisse dictus ē:
nullus honoꝛatiꝰ effulsisse: nullus impiosiꝰ
egisse. Quapꝛopter qm̄ in illa tripartita nr̄a di
stributiōe: pꝛimū querere instituimus: vtrū
pr̄: an filius: an spūsanctus: an aliqn̄ pr̄: ali
qn̄ filius: aliqn̄ spūsanctus: an sine vlla di-
stinctiōe ꝑsonaꝝ: sicut dicit̄: deus vnus ⁊ so
lus, id ē trinitas ip̄a: ꝑ illas creature formas
pr̄ibus apparuerit: interrogatis que potui-
mus quantū sufficere visuꝫ est: sanctaꝝ scri-
ptaraꝝ locis: nihil aliud quātū existimo diui
noꝝ sacramentoꝝ modesta ⁊ cauta ꝯsidera-
tio ꝑsuadet: nisi vt temere non dicamus que
nā ex trinitate ꝑsona cuilibet patrū ⁊ ꝓphe-
tarū in aliquo coꝛpoꝛe vel similitudine coꝛ-
poꝛis apparuerit: nisi cū cōtinentia lectionis
aliqua ꝓbabilia circūponit indicia. Ipsa eni
natura vel substātia vel essentia vel quolibet
alio noīe appellandū est idip̄m qđ deus est:
quicqđ illud ē coꝛpoꝛaliter videri nō potest.
Per subiectā vero creaturā: nō solū filiū vł
spiritūsanctū: sed etiā patrē coꝛpali specie si-
ue similitudine moꝛtalibus sensibus signi-
ficationem sui dare potuisse credendum est.
Que cum ita sint: ne immoderatius pꝛogre
diatur secūdi huius voluminis longitudo:
ea que restant in cōsequentibus videamus.

Explicit liber secūdus.

Incipiūt capitula libꝛi tertij.

Incipit ꝓemium in tertium libꝛum.

Credāt q volūt: malle me legendo
c q̄ꝫ legēda dictando laboꝛare. Qui
aūt hoc nolūt credere. Experiri vero
⁊ ꝓn̄t ⁊ volūt: debetq̄ꝫ legendo vel
meis inq̄sitionibus rn̄deat̄: vel iterrogatiōi
bꝰ alioꝝ: q̄s ꝓ mea ꝑsona quā in seruitio xp̄i
gero: ⁊ ꝓ studio quo fidē nostrā aduersum
erroꝛē carnaliū ⁊ aīaliū hoīuꝫ muniri iarde-
sco: necesse est me pati: ⁊ videāt q̄ꝫ facile ab
isto laboꝛe me tēpereē: ⁊ quanto etiā gaudio
stiluꝫ possim hr̄e feriatū. Quō si ea que legi-
mus de his rebus sufficienter edita in latino
sermone: aut nō sunt: aut nō inueniunt̄: aut
certe difficile a nobis inueniri queūt. Gre-
ce aūt lingue nō sit nobis tantus habitus: vt

talīū rerū libris legēdis ⁊ intelligēdis vllo
mō repiamur idonei: q̊ genere lraꝝ ex his
que nobis pauca iterp̄tata sunt nō dubito cū
cta que vtiliter querere possumus ꝯtineri.
Fratribus aūt nō valeā resistere iure: q̊ eis
fuus factꝰ suꝫ: flagitātibꝰ vt eoꝝ in xp̄o lau
dabilibꝰ studijs: lingua ac stilo meo: q̄s bi/
ga in me caritas agitat: maxime fuiā: egoqꝫ
ip̄e multa que nesciebaꝫ: scribēdo me didicis
se cōfitear: nō debet hic labor meus cuiq̄ꝫ pi
gro: aut multū docto videri superfluus: cuꝫ
multis impigris multisqꝫ indoctis: inter q̊s
etiā mihi non pua ex pte sit necessarius. Ex
his igitur que ab alijs de hac re scripta iā le/
gimus: plurimū āminiculati ⁊ adiuti: ea q̄
de trinitate: vno sūmo sūmoqꝫ bono deo pie
queri ⁊ disseri posse arbitror: ipso exhortan/
te querenda atqꝫ adiuuante disserenda su/
scepi: vt si alia nō sunt hmōi scripta: sit quod
habeamus ⁊ legant que voluerint ⁊ value/
rint. Si aūt iā sunt: tāto facilius aliqua inue
niant: quāto talia plura esse potuerint. Sa/
ne cū in oibus litteris meis: nō solū pium le
ctorē: sed etiā liberū correctorē desiderē: mł
to maxime in his vbi ip̄a magnitudo q̄stio/
nis: vtinā tā multos inuentores habere pos
set: q̄ꝫ multos ꝯdictores habꝫ. Verūtn̄ sicut
lectorē meū nolo mihi esse deditū: ita corre/
ctorem nolo sibi. Ille me nō amet amplius
q̄ꝫ catholicā fidem: ille se nō amet amplꝰ q̄ꝫ
Dis. 9. catholicam veritatem. Sicut illi dico. Noli
meis lr̄is quasi scripturis canonicis inserui
re: sed in illis ⁊ qd̄ nō credebas cū inueneris
incūctanter crede: in istis aūt qd̄ certū nō ha
bebas: nisi certū intellexeris: noli firme reti
nere. Ita illi dico. Noli meas litteras ex tua
opinioē vel ꝯtētioē: sed ex diuina lectioē vel
incōcussa ratione corrigere. Siqd in eis ve
ri cōprehenderis existēdo nō est meū: at in/
telligēdo ⁊ amādo: ⁊ tuū sit ⁊ meuꝫ. Siquid
aūt falsi cōuiceris errādo: fuerit meū: sed iaꝫ
cauēdo nec tuū sit nec meum. Hinc itaqꝫ ter
tius hic liber sumat exordiuꝫ: quousqꝫ secun
dus puenerat. Cū eniꝫ ad id ventū esset: vt
vellemus ostendere: nō ideo minorēꝫ patre
filiū: q꞉ ille misit: hic missus est. nec ideo mi
norēꝫ vtroqꝫ spiritū sanctū: q꞉ ⁊ ab illo: ⁊ ab
illo missus in euangelio legit̄: suscepimus h̄
Vbi .j querere: cuꝫ illuc missus sit filius vbi erat:
q꞉ in hūc mundū venit: ⁊ in hoc mūdo erat:
cum illuc etiā spūssanctus vbi ⁊ ip̄e erat. qm̄ Joh. j.
spiritus dn̄i repleuit orbē terrarū: ⁊ h̄ qd̄ cō
tinet oia scientiā hꝫ vocis. Utrum pptērea Sap. j.
missus sit dn̄s: q꞉ ex oculto in carne natus ē
⁊ de sinu p̄ris ad oculos hoiuꝫ in forma ser/
ui tanq̄ꝫ egressus apparuit: iō etiā spūssc̄ns:
q꞉ ⁊ ipse corporali specie quasi colūba visus
est: ⁊ linguis diuisis velut ignis: vt hoc eis
fuerit mitti: ad aspectū mortaliū in aliqua for
ma corporea de spiritali secreto pcedere: qd̄
pater qm̄ nō fecit: tātūmodo misisse: nō etiaꝫ
missus esse dictus sit. Deinde quesitū ē: cur
⁊ pater nō aliquādo dictus sit missus: si per
illas sp̄ēs corporales que oculis antiquoruꝫ
apparuerunt ipse demōstrabat̄. Si aūt filiꝰ
tunc demonstrabat̄: cur tātū post missus di/
ceret̄: cuꝫ plenitudo tp̄is venit: vt ex femina
nasceret̄: quādo quidē ⁊ antea mittebat̄: cuꝫ gal. 4.
in illis formis corporaliter apparebat. Aut
si non recte missus diceret̄: nisi cum verbuꝫ
caro factum est: cur spiritussanctus missus
legatur: cuius incarnatio talis non facta est. Joh. j.
Si vero p illas antiquas demonstrationes
nec pater nec filius nec spiritussanctus ostē/
debatur: cur etiam ipse nunc diceret̄ missus
cuꝫ illis modis ⁊ antea mitteretur. Deinde
subdiuissimus vt hec diligentisse tractaren/
tur: ⁊ tripartitam fecimus questionem: cu/
ius vna pars in secundo libro explicata est:
due sunt relique: de quibus deinceps disse/
rere aggrediar. Jam enim quesituꝫ atqꝫ tra
ctatuꝫ est in illis antiquis corporalibus for/
mis ⁊ visis: nō tantūmodo patrē: nec tantū
modo filiū: nec tantūmodo spiritūsanctū ap
paruisse: sed aut indifferenter dn̄m deuꝫ qui
trinitas ipsa intelligitur: aut quālibet ex trini
tate psonam: quam lectionis textus inditijs
circūstantibus significaret.

Utrum cum deus hominibus visus est ip̄e
per assumptam creature speciem apparuit:
an vero angeli ex persona ipsius locuti sint.

Capitulum. j.

n Unc ergo primū queramꝰ:
quod sequitur. Nam secūdo
loco in illa distributione posi
tum est: vtrum ad hoc opus
tantūmodo creatura formata
sit: in qua deus sicut tūc opor
tuisse iudicauit: hūanis ostē
deretur aspectibus. An angeli qui iam erāt

ita mittebant̃: vt ex ꝑsona dei loquerentur:
assumentes corporalem speciem de creatura
corporea in vsum ministerij sui. Aut ipsum
corpus suũ: cui nõ subdunt̃: sed subditũ ge
runt mutantes atqꝫ vertẽtes in species quas
vellent accomodatas atqꝫ abtas actionibus
suis: secundũ attributam sibi a creatore potẽ
tiam. Qua parte questionis quantũ domi/
nus dederit pertractata: postremo videndũ
erit id quod instituẽramus inquirere: vtrũ
filius ꝛ spiritussanctus ꝛ antea mittebant̃: ꝛ
si ita est: quid inter illam missionem ꝛ eã quã
in euangelio legimus distet: an missus non
sit aliquis eorũ: nisi cum vel filius factus est
ex maria virgine: vel cũ spiritus sanctus vi
sibili specie: siue in columba: siue ĩ igneis lin
guis apparuerit. Sed fateor excedere vires
intẽtionis mee: vtrum angeli manẽte spiri/
tali sui corporis qualitate: per hanc ocultius
operantes assumãt ex inferiorib⁹ elemẽtis
corpulentioribus: qđ sibi coaptatũ: quasi ali
quam vestem mutent ꝛ vertant in quaslibet
Joh. 2 species corporales: etiam ipsas veras: sicut
aqua vera in verum vinũ conuersa est a do
mino: An ipsa ꝓpria corpora sua transfor/
ment in qđ voluerint: accõmodata ad id qđ
agunt. Sed qđlibet horũ sit: ad presentem
questionem non pertinet. Et q̃uis hoc quo
niã homo sum: nullo experimento possim
cõprehẽdere: sicut ãgeli q̃ hec agũt: ꝛ magis
ea norunt q̃ ego noui quatenus mutet̃ cor/
pus meũ in affectu voluntatis mee: siue qđ ĩ
me: siue qđ ex alijs expertus sũ: qđ horũ tñ ex
diuinarũ scripturarũ auctoritatibus credam:
nũc nõ opus est dicere: ne cogar ꝓbare: ꝛ fi
at sermo longior de re qua nõ indiget p̃sens
questio. Nũc illud videndũ est: vtrũ angeli
tũc agebãt: ꝛ illas corporũ species apparẽtes
oculis hoim: ꝛ illas voces insonãtes auri/
bus: cũ ipsa sensibilis creatura ad nutũ ser/
uiẽs ꝯditoris: in id qđ opus erat ꝑ tpe ver/
Sa. 16. tebat̃: sicut in libro sapiẽtie scriptũ est. Crea/
tura enĩ tibi factori deseruiens extẽdit̃ intor
mẽtũ aduersum iniustos: ꝛ leuior fit ad be/
nefaciendũ his qui in te cõfidunt. Propt̃
hoc ꝛ tũc in oia se transfigurãs: omniũ nutri
ci gratie tue deseruiebat: ad voluntatẽ horũ
qui te desiderabãt. Peruenit enim sapiẽtia
voluntatis dei per creaturam spiritalẽ vsqꝫ
ad effectus visibiles atqꝫ sensibiles creature
corporalis. Vbi enim nõ operatur qđ vult
dei omnipotentis sapientia: que pertendit a
fine vsqꝫ ad finem fortiter: ꝛ disponit omnia ibi
suauiter.

De mutationibus creature siue consuetudi
narijs siue insolitis que nõ fiunt extra pote/
statem ac potentiam creatoris.

Capitulum. ij.

s Ed alius est ordo naturalis in cõuer
siõe ꝛ mutabilitate corporũ: q̃ q̃uis ẽt
ipse ad nutũ dei seruiat: per seuerantia
tñ ꝯsuetudinis amisit admirationẽ: sicuti sũt
q̃ vel breuissimis vel certe nõ longis inter/
uallis temporũ celo: terra: mariqꝫ mutant̃: si
ue nascẽtibus: siue occidentibus rebus: siue
alias aliter atqꝫ aliter apparẽtibus. Alia ve/
ro q̃uis ex ipso ordine venientia: tñ ꝓpter
longiora interualla temporũ minus vsitata.
Que licet multi stupeãt ab inquisitorib⁹ hu
ius seculi: cõprehẽsa sunt. ꝛ ꝑ gressu genera
tionũ quo sepius repetita sunt: ꝛ a plurib⁹ co
gnita: eo minus mira sunt: sicuti ẽ defectus
luminariũ: ꝛ raro existẽtes quedã species si
derũ: ꝛ terremotus: ꝛ mõstruosi part⁹ aian
tiũ. ꝛ queqꝫ similia: quorũ nihil fit nisi volun
tate dei: sed plerisqꝫ nõ apparet. Itaqꝫ licuit
vanitati philosophorũ: etiã causis alijs ea tri
buere: vel veris: vel ꝓximis: cũ oino vide/
re nõ possent: supiorẽ ceteris oibus causã:
id ẽ volũtatẽ dei: vel falsis: ꝛ ne ab ipsa qdẽ
preuestigatione corporaliũ rerũ atqꝫ motio/
nũ: sed a sua suspitione ꝛ errore prolatis. Di
cam, si potero qdã exẽpli gratia: quo hec ap/
tiora sint. Est certe in corpore humano que/
dam moles carnis: ꝛ forme species: ꝛ ordo
distinctioqꝫ mẽbrorũ ꝛ tpatio valitudinis: hoc
corpus inspirata aia regit: eadẽqꝫ rationalis
ꝛ ideo q̃uis mutabilis: tñ que possit illius ĩ/
cõmutabilis sapiẽtie particeps eẽ: vt sit par/
ticipatio eius in idipsum: sicut in psalmo scri
ptũ est: de oibus sanctis: ex quibus tanq̃ la
pidibus viuis edificat̃ illa hierusalem mater
nostra eterna ĩ celis. Ita enĩ canit. Hierusa
lem que edificat̃ vt ciuitas: cuius participatõ
eius in idipsum. Idipsũ qppe hoc loco: illđ
sũmũ ꝛ incõmutabile bonum intelligit̃: qđ
deus est: atqꝫ sapiẽtia volũtasqꝫ ipsius. Cui ps.
cantatur alio loco: Mutabis ea ꝛ mutabũ/
tur: tu aũt idem ipse es. ps.

Exẽplum quo ostendit̃ oẽs causas actionũ

rationabiliũ a summa dei volũtate descende
re. Capitulũ. iij.

C Onstituamus g aio talẽ sapientẽ: cu-
ius aĩa rationalis iã sit particeps in-
cõmutabilis eterneqꝫ veritatis: quaꝫ
de oĩbus suis actionibꝰ cõsulat: nec aliquid
oĩno faciat: qđ nõ in ea cognouerit esse faciẽ
dũ: vt ei subditus eiqꝫ obtẽperans recte fa-
ciat. Iste si cõsulta sũma rõne diuine iustitie
quã in secreto audiret aure cordis sui: eaqꝫ si
bi iubẽte in aliquo officio misericordie corpꝰ
labore fatigaret: egritudinẽqꝫ ꝯtraheret a cõ
sultisqꝫ medicis: ab alio diceret causaꝫ mor-
bi esse corporis siccitatẽ: ab alio aũt humoris
imoderationẽ. vnus corꝫ verã cãm diceret:
alter erraret: vterqꝫ tñ de ꝓximis causis: id
est corporalibus ꝓnũciaret. At si illiꝰ siccita
tis causa quereret: ⁊ inueniret volũtarius la
bor: iam ventuꝫ esset ad superiorẽ causaꝫ: q̄
ab aĩa ꝓficisceret ad afficiẽdũ corpus: qđ re
git: sed nec ipsa prima esset. Illa enim ꝓcul
dubio supior erat in ipsa incõmutabili sapiẽ-
tia: cui hoĩs sapiẽtis aĩa in caritate seruiẽs: ⁊
ineffabiliter iubẽti obediẽs: volũtariũ labo-
rẽ susceperat: ita nõ nisi dei volũtas causa pri
ma illius egritudinis veracissime reperiret.
Iã vero si in labore officioso ⁊ pio adhibu-
isset ille sapiens ministros collaborãtes secũ
in opere bono: nec tamẽ eadeꝫ volũtate deo
seruientes: sed ad carnalium cupiditatuꝫ sua
rum mercedem peruenire cupientes: vel in
cõmoda carnalia diuitiãtes. Adhibuisset etiã
iumenta si hoc exigeret illius operis implẽ-
di procuratio: que vtiqꝫ iumenta irrationa-
lia essent animãtia: nec ideo mouerent mem
bra sub sarcinis: qꝫ aliquid de illo bono ope-
re cogitarent: sed naturali appetitu sue volu
ptatis ⁊ deuitatiõe molestie. Postremo ad
hibuisset etiã ipsa corporea omni sensu carẽ-
tia: que illi operi essent necessaria: frumentũ
scilicet: ⁊ vinuꝫ: ⁊ oleum: vestem: nummũ:
codicem: ⁊ si qua huiusmodi. In his certe
oĩbus in illo ope versantibus corporibus:
siue animatis: siue inanimatis: quecũqꝫ mo
uerent attererent: repararent: exterminarẽ
tur: reformarent: alio atqꝫ alio mõ: locis ⁊ tẽ
poribꝰ affecta mutarent: nõ alia esset istoruꝫ
oĩuꝫ visibiliũ ⁊ mutabiliũ factorꝫ cã: nisi illa
inuisibilis ⁊ incõmutabilis volũtas dei per
animaꝫ iustã: sicut sedẽ sapiẽtie cũctis vtens
⁊ malis rõnalibus ⁊ irrationalibꝰ animis: ⁊
postremo corporibus: siue que illis inspi-
rarent ⁊ animarent: siue omni sensu caren-
tibꝰ: cum primitꝰ vteretur ipsa bona anima
⁊ sancta: quã sibi ad pium ⁊ religiosuꝫ obse-
quiũ subdidisset. Qđ ergo vno de sapiente
q̄uis adhuc mortale corpꝰ gestãte: q̄uis ex
parte vidente posuimꝰ exempli gratia: hoc
de aliqua domo vbi aliquorum talium socie
tas est: hoc de ciuitate: vel etiam de orbe ter-
rarũ licet cogitare: si penes sapiẽtes sancteqꝫ
ac perfecte deo subditos sit principatꝰ ⁊ regi
men rerum humanarũ.

De ꝓuidentia dei qua subiectioni sanctorũ
p̄sidet angelorꝫ.
Ca. iiij.

S Ed hoc qꝫ nondũ est. Oportet enim
nos in hac pegrinatione priꝰ morta-
liter exerceri: ⁊ per vires mansuetudi
nis ⁊ patientie in flagellis erudiri: vt illam
ipsam supernam atqꝫ celestem vnde peregri
namur patriaꝫ cogitemꝰ. Illic enim dei vo ps. 103
luntas: qui facit angelos suos spiritꝰ: ⁊ mini
stros suos ignem ardentem in spiritibꝰ sum
ma pace atqꝫ amicitia copulatis ⁊ in vnã vo
luntateꝫ quodam spiritali caritatis igne cõsta
tis: tanq̄ꝫ in excelsa ⁊ sancta ⁊ secreta sede pre
sidẽs: velut in domo suo: ⁊ in templo suo.
Inde se quibusdam ordinatissimis creature
motibꝰ: primo spiritalibus: deinde corpora
libꝰ p cũcta diffundit: ⁊ vtit omnibꝰ ad incõ
mutabile arbitrium sententie sue: siue incor
poreis: siue corporeis rebꝰ: siue rationalibꝰ
siue irrationalibꝰ spiritibus: siue bonis per
eius gratiam: siue malis p proprіaꝫ volun-
tatem. Sed quẽadmodũ corpora crassiora:
⁊ inferiora p subtiliora ⁊ potentiora quodaꝫ
ordine regunt: ita oĩa corpora p spiritũ vi-
te. Et spũs vite irrationalis p spm̃ vite ratio
nalẽ: ⁊ spũs vite rationalis desertor atqꝫ pec
cator p spiritũ vite rõnalẽ piũ ⁊ iustum: ⁊ ille
p ipsum deũ: ac sic vniuersa creatura p crea-
torẽ suum: ex quo: ⁊ p queꝫ: ⁊ in quo etiam
cõdita ⁊ instituta est: ac per hoc voluntas dei
est: prima ⁊ summa causa oĩum corporaliuꝫ
specierũ atqꝫ motionũ. Nihil eniꝫ fit visibili
ter ⁊ sensibiliter: qđ nõ de interiore inuisibi-
li atqꝫ intelligibili aula summi imperatoris:
aut iubeat: aut permittat ſm ineffabilem iu-
stitiaꝫ premiorꝫ atqꝫ penarꝫ: gratiarꝫ: ⁊ retri

butionum in ista totius creature amplissima
quadā imensaqꝫ republica. Si ḡ aplus pau
lus q̄uis adhuc portaret sarcinaꝫ corporis:
Sap.9 quod corrūpit ⁊ aggrauat animaꝫ: q̄uis
j Co.13 adhuc ex parte atqꝫ in enigmate videret:
Phi.1 optās dissolui ⁊ esse cū xp̄o: ⁊ in semetipso i/
Ro.8. gemiscēs adoptionē expectās redemptionē
corporis sui: potuit tñ significādo predicare
dñm iesuꝫ xp̄m: aliter p linguam suā: aliter
p epistolā: aliter p sacramētū corporis ⁊ san/
guinis eius. Nec linguā q̄ppe eius: nec mē
branas: nec attramentū: nec significātes so/
nos lingue editos: nec signa litterarū cōscri
pta pelliculis: corpus xp̄i ⁊ sanguineꝫ dici/
de ꝯ.d.2 mus: sed illud tantū qđ ex fructibus terre ac
ceptū: ⁊ prece mystica cōsecratum: rite sumi/
mus ad salutē spiritalē in memoriā ꝓ nobis
dñice passionis. Qđ cū p manus hoium ad
illā visibilē speciē pducit̄: nō sanctificat̄ vt sit
tam magnum sacramentū: nisi operante in/
uisibiliter spiritu dei: cū hec oia que p corpo/
rales motus in illo opere fiunt: deus opere/
tur: mouēs primitus inuisibilia ministroꝝ:
siue animas hoium: siue occultoꝝ spirituū
sibi subditas seruiētes: qd mirū si etiā i crea
tura celi ⁊ terre: maris ⁊ aeris: facit deꝰ que
vult sensibilia atqꝫ visibilia: ad seipsuꝫ in eis
sicut oportere ipse nouit significandum ⁊ de
monstrandum: nō ipsa sua que est apparen
te substantia: que oino incōmutabilis ē: om
nibusqꝫ spiritibus quos creauit interius se/
cretiusqꝫ sublimior.

Qđ opere dei omnis creatura administrat̄
quo ⁊ mira multa ordini cōsuetudinis inse/
runt̄. Ca.v.

Jenim diuina totā spiritalē corpora/
v lēqꝫ administrāte creaturā: oium an
noꝝ certis diebꝰ aduocant̄ atque ma
ris: ⁊ effundunt̄ sup faciē terre. Sed cū hoc
orante sctō helia factū est: qꝛ p̄cesserat tā con/
tinua: ⁊ tā longa serenitas: vt deficerēt fame
3.re.18 hoies. Nec ea hora qua ille dei seruus ora/
uit: aer ipse aliqua humida facie mox future
pluuie signa p̄tulerat: ꝯsecutis tantis ⁊ tam
velociter imbribus: apparuit vis diuina: q/
bus illud dabat̄ dispēsabaturqꝫ miraculuꝫ.
Itaqꝫ deus opat̄ solēnia fulgura atqꝫ toni/
trua. Sꝫ qꝛ in mōte syna inusitato mō fiebāt:
Exo.19 vocesqꝫ ille nō strepitu cōfuso edebāt̄: sed ex
eis quedā signa dari certissimis indicijs ap
parebat: miracula erant. Quis attrahit hu/
morē p radicē vitis ad botrū ⁊ vinū facit: ni
si deus: qui ⁊ hoie plantāte ⁊ rigante incre/
mentū dat. Sed cū ad nutū dñi aqua in vi/ j.C
nū inusitata celeritate cōuersa est: etiā stultis
fatentibus vis diuina declarata est. Quis Jo
arbusta fronde ac flore vestit solēniter: nisi
deus. Vez cū floruit virga sacerdotis aarō:
collocuta est quodāmō cū dubitante huma/
nitate diuinitas. Et lignis certe oibus: et
oibus animaliū carnibꝰ gignendis atqꝫ for
mandis cōmunis est terrena materies. Et
quis ea facit: nisi qui dixit vt hec terra ꝓdu/
ceret: ⁊ in eodē verbo suo que creauit regit B
atqꝫ agit. Sed cū eādē materiā ex virga moy
si in carnē serpētis proxime ac velociter ver Ex
tit: miraculū fuit rei quidē mutabilis: sed tñ
inusitata mutatio. Quis autē animat queqꝫ
viua nascentia: nisi qui ⁊ illum serpenteꝫ ad
horam sicut opus fuerat animauit.

Qđ deus omnem creaturam corporalē ani
mare cognoscitur in vteris matrum.

Capituluꝫ. vi.

Et quis reddidit cadaueribꝰ animas
e suas: cū resurgeret mortui: nisi q ani
mat carnes in vteris matrū: vt orian
tur morituri: Similiter de cōmuni materia:
in causis mūdialibus ꝯsistit: subito ad tp̄us
ꝓdire arietē ⁊ columbā ꝯstituit: qbus vnus
vigor carneus ⁊ in tp̄e ⁊ ex tp̄e accessionis
⁊ recessionis: nō dispar sed inusitatus appa
ruit. Sed cū fiunt illa cōtinuatio quasi quo/
daꝫ fluuio labentiū manantiūqꝫ rerū: ⁊ ex oc
culto in promptū: atqꝫ ex ꝓmptu in occultū
vsitato itinere transeuntiū naturalia dicunt̄.
Cū vero āmonendis hoibus inusitata mu
tabilitate ingerunt̄: magnalia noiant̄.

De miraculis que magicis artibus fiunt.

Capitulum. vij.

Jc video quid infirme cogitatiōi pos
b sit occurrere: cur scꝫ ista miracula etiā
magicis artibus fiant. Nam ⁊ magi
pharaonis similiter serpētes fecerunt: ⁊ alia Ex
similia. Sed illud amplius est admirānduꝫ:
quō magoꝝ illa potentia que serpētes facere ibid
potuit: vbi ad muscas minutissimas ventuꝫ
est: oino defecit. Scynipbes enim muscule
sunt breuissime: qua tertia plaga superbus
pplus egyptioꝝ cedebat̄. Ibi certe deficien
tes magi dixerunt. Digitus dei est hic. Vñ Ibi

intelligi dat᷑: ne ipsos quidem trāsgressores
angelos ⁊ aereas potestates: in imam istam
caliginē: tanqꝫ in sui generis carcerē: ab il/
lius sublimis etheree puritatis habitatione
detrusas: ꝑ quas magice artes possunt quic
quid possunt valere aliqd nisi data desuꝑ po
testate. Dat᷑ autem vel ad fallēdos fallaces:
sicut i egyptios: ⁊ i ipsos etiā magos data ē:
vt in eoꝝ spirituuꝫ seductiōe viderent᷑ admi
randi: a quibus fiebāt a dei veritate damnā
di: vel ad admonēdos fideles: ne tale aliqd
facere ꝓ magno desiderēt: ꝓpter qꝺ etiā no
bis scripture auctoritate sunt prodita: vel ad
exercēdaꝫ: ꝓbandā manifestandanqꝫ iusto
rum patientiā. Neqꝫ enim parua visibiliuꝫ
miraculorum potētia: iob cūcta que habebat
amisit: ⁊ filios: ⁊ ipsam corporis sanitatem.
Quicquid angeli trāsgressores mali faciūt:
non ipsis seruiunt ad nutū creature corpora
les: sꝫ deo a quo dat᷑ potestas. Ca. viij.

Nec ideo putandū est istis trāsgressori
bus angelis ad nutū seruire hanc visi
bilium rerū materiā: sed deo potius
a quo hec potestas dat᷑: quantuꝫ in sublimi ⁊
spirituali sede incōmutabilis iudicat. Naꝫ ⁊
dānatis iniquis etiā in metallo seruiūt aqua
⁊ ignis ⁊ terra vt faciāt inde qꝺ volūt: sꝫ quā
tū finitur. nec sane creatores illi mali angeli
dicēdi sunt: qꝛ per illos magi resistentes fa/
mulo dei: ranas ⁊ serpentes fecerunt. Non
enim ipsi eas creauerūt. Omne quippe reꝝ
que corporaliter visibiliterqꝫ nascunt᷑ occul/
ta quedaꝫ semiña in istis corporeis mūdi hu
ius elementis latent. Alia sunt enim hec iaꝫ
ꝯspicua oculis nostris ex fructibus ⁊ animā
tibus: alia vero illa occulta istorū seminuꝫ se
mina. Vñ iubente creatore ꝓduxit aqua pri
ma natalitia ⁊ volatilia. Terra aūt prima sui
generis germina: ⁊ prima sui generis ani/
malia. Neqꝫ enim tūc huiuscemodi fetus ita
producti sunt: vt in eis que ꝓducta sunt: vis
illa consumpta sit: sed plerumqꝫ desunt con/
grue temperamentoruꝫ occasiones: quibus
erumpant ⁊ species suas peragāt. Ecce eniꝫ
breuissimus surculus semen est. nam cōue/
nienter mādatus terre arborē facit. Huius
autē surculi subtilius semen aliqꝺ eiusdē ge
neris granum est: ⁊ huc usqꝫ nobis visibile.
Iam vero huius etiā grani semē: qꝛuis ocu
lis videre nequeamus: rōne tñ cōijcere pos

sumus: qꝛ nisi talis aliqua vis eēt in istis ele
mentis: nō plerūqꝫ nascerent᷑ ex terra q̃ ibi
seminata nō essent. Nec animalia tam mul
ta: nulla mariū: feminarūqꝫ cōmixtiōe ꝓcece
dēte: siue i terra: siue in aqua. que tñ crescūt:
⁊ coeundo alia pariūt: cū illa nullis coeunti/
bus parentibus orta sint. Et certe apes se/
mina filioꝝ nō coeundo cōcipiūt: sed tanqꝫ
sparsa ꝑ terras ore colligunt. Inuisibiliū eni
seminū creator: ipse creator est oiuꝫ reꝝ: qm̄
quecūqꝫ nascendo ad oculos nostros exeūt:
ex occultis seminibus accipiūt progrediēdi
primordia. ⁊ incrementa debite magnitudi
nis distinctionesqꝫ formarū: ab originalibꝰ
tanqꝫ regulis sumunt. Sicut ergo nec parē
tes dicimus creatores hoium: nec agricolas
creatores frugū: qꝛuis eoꝝ extrinsecus adhi
bitis motibus ista creanda dei virtus interi
us operetur. Ita nō solum malos: sꝫ nec bo
nos angelos fas est putari creatores. si pro
subtilitate sui sensus ⁊ corporis: semina reꝝ
istarū nobis occultiora nouerūt: ⁊ ea per con
gruas temperationes elementoruꝫ latenter
spargunt: atqꝫ ita gignēdaꝝ rerū: ⁊ accelerā
dorū incrementorū prebent occasiones. Sꝫ
nec boni hec nisi quantum deus iubet: nec
mali hec iniuste faciunt: nisi quātuꝫ iuste ipe
permittit. Nam iniqui malitia voluntatē ha
bet iniustam: potestatē aūt nō nisi iuste acci/
pit: siue ad penam suā: siue ad aliorū: vel pe
nam malorum: vel laudem bonorū. Itaqꝫ
aplus paulus discernēs interius deū crean/
tem atqꝫ formantē: ab operibus creature q̄
admonent᷑ extrinsecus: ⁊ de agricultura si/
militudinem assumens ait. Ego plantaui .Co.3
apollo rigauit: sed deus incremētū dedit. Si
cut ergo in ipsa vita nostra mētē iustificādo
formare nō potest nisi deus: predicare autē
euangeliuꝫ extrinsecus ⁊ hoies possunt: nō
solum boni per veritatem: sed etiam mali ꝑ
occasionē. Ita creationē reruꝫ visibiliū de/
us interius operatur. Exteriores aūt opera
tiones siue bonoꝝ siue maloꝝ: vel angeloꝝ
vel hoium: siue etiā quorumcūqꝫ animaliuꝫ
sm̄ imperiū suū: ⁊ a se impartitas distributiō
nes potestatū ⁊ appetitiones cōmoditatū ita
rerū nature adhibet in qua creat omnia quē
admodū terre agriculturam. Quapropter:
ita nō possum dicere angelos malos magi/
cis artibus euocatos: creatores fuisse rana/

rū atqꝫ serpentiū. sicut nō possum dicere hoīmines malos creatores esse segetis: quā per
Gē. 30 coꝝ operā video exortā. Sic nec iacob creatoꝛ coloꝛū in pecoꝛibus fuit: qꝛ bibentibꝰ in cōceptu matribus variatas virgas quas intuerent̄ apposuit. Sed nec ip̄e pecudes creatrices fuerūt varietatis pꝛolis sue: qꝛ inheserat anime illaꝝ discoloꝛ phantasia ex cōtuitu variarū virgaꝝ ꝑ oculos īpressa que non potuit nisi coꝛpus qd̄ sic affecto spū animabatur ex cōpassiōe cōmixtionis afficere vñ teneris fetuū pꝛimoꝛdijs coloꝛetenus aspergeret̄. Vt enim sic ex semetipsis afficiant̄: vel aīa ex coꝛpoꝛe: vel coꝛpus ex anima: cōgruentie rationis id faciunt que incommutabiliter viuunt in ipsa summa dei sapientia: quā nulla spacia locoꝝ capiunt. ⁊ cū ipsa sit incōmutabilis: nihil coꝛum que cōmutabiliter sunt deserit: quia nihil coꝝ nisi ꝑ ipsam creatū est. Vt enim de pecoꝛibus nō virge sed pecoꝛa nascerent̄: fecit hoc incōmutabilis ⁊ inuisibilis ratio sapientie dei: ꝑ quam creata sunt oīa. Vt aūt de varietate virgaꝝ pecoꝛū cōceptoꝛū coloꝛ aliqd duceret: fecit h̄ anima grauide pecudis per oculos affecta foꝛinsecus: ⁊ interius secū pꝛo suo modulo foꝛmādi regulam trahens: quā de intima potentia sui creatoꝛis accepit. Sed quanta sit vis anime ad afficiendā atqꝫ mutandā materiā coꝛpoꝛalem: cū tñ creatrix coꝛpoꝛis dici nō possit: qꝛ omnis causa mutabilis sensibilisqꝫ substātie omnisqꝫ modus ⁊ numerus ⁊ pondus eius vnde efficit̄ vt ⁊ sit: ⁊ natura ita vel ita sit: ab intelligibili ⁊ incōmutabili vita que sup omnia est: existit: ⁊ ꝑuenit vsqꝫ ad extrema atqꝫ terrena: multus sermo est: nec nūc necessarius. Verū pꝛopterea factū iacob de pecoꝛibꝰ cōmemoꝛandū arbitratus sum: vt intelligeret̄ si homo q virgas illas sic posuit: dici non pōt creatoꝛ coloꝛū in agnis ⁊ hedis. nec ipse matrū anime que ꝯceptā ꝑ oculos coꝛpoꝛis phantasiam varietatis seminibus carne conceptis: quātum natura passa est: asperserūt multominus dici posse ranarum serpētiūqꝫ creatoꝛes angelos malos: ꝑ quos magi pha-
Exo. 8 raonis tunc illa fecerunt.

De causis oꝛiginalibꝰ creaturaꝝ coꝛpalium: quas mūdo creatoꝛ infuit. Ca. ix.

a Aliud est enim ex intimo ac sūmo causarū cardine cōdere atqꝫ administrare creaturā: qd̄ q facit: solus creatoꝛ est deus. Aliud aūt ꝓ distributis ab illo viribus ⁊ facultatibus aliquā operationē foꝛinsecus admouere: vt tunc vel tunc: sic vel sic: exeat qd̄ creat̄. Ista qppe oꝛiginaliter ac pꝛimoꝛdialiter in quadā textura elementoꝝ cūcta iā creata sunt: sed acceptis opoꝛtunitatibꝰ pꝛodeūt. Nam sicut matres grauide sunt fetibus: sic ipse mūdus grauidus est causis nascentiū: q̄ ī illo nō creant̄: nisi ab illa sūma essentia: vbi nec oꝛitur: nec moꝛitur aliqd: nec incipit eē: nec desinit. Adhibere āt foꝛinsecꝰ accidētes causas: que tametsi non sunt naturales: tñ secundum naturā adhibent̄: vt ea que secreto nature sinu abdita ꝯtinent̄: erumpāt. ⁊ foꝛis cresentur quodāmodo explicādo mensuras ⁊ numeros: ⁊ pondera que in occulto acceperunt ab illo: qui omnia in mensura ⁊ numero ⁊ pōdere disposuit: nō solum mali angeli: sꝫ etiā mali hoīes pñt. sicut exēplo agriculture: supꝛa docui. Sed ne de animalibꝰ quasi diuersa ratio moueat: qꝛ habent spiritū vite cū sensu appetendi: que secundū naturā sunt vitandiqꝫ cōtraria: etiā hoc est videre: q̄ multi hoīes nouerunt: ex quibus herbis aut carnibus: aut quarūcunqꝫ rerū quibuslibet succis: ⁊ humoꝛibus: vel ita positis: vel ita obrutis. vel ita cōtritis: vel ita cōmixtis: que animalia nasci soleāt: quoꝝ se q's tā demens audeat dicere creatoꝛē. Quid ḡ mirū si queēadmodū pōt nosse quilibet nequissimꝰ hō: vnde illi vel illi vermes musceqꝫ nascantur. ita mali angeli ꝓ subtilitate sui sensus in occultioꝛibus elemētoꝝ seminibus noꝛunt: vñ rane serpentesqꝫ nascant̄: ⁊ hec ꝑ certas ⁊ notas tēpoꝛationū oppoꝛtunitates occultis motibus adhibendo faciūt creari: nō creant sed illa hoīes que solent ab hominibus fieri nō mirant̄. Quod si quisqꝫ celeritates incremētoꝝ foꝛte mirat̄: qꝛ illa aīantia tā cito facta sunt. attendat queēadmodū ⁊ ista ꝓ modulo facultatis humane ab hominibus ꝓcurent̄. Vñ enim fit vt eadē coꝛpoꝛa citius vermescant estate q̄ hieme: citius in calidioꝛibꝰ q̄ in fridigioꝛibus locis. Sed hec ab hominibus tāto difficilius adhibent̄: quanto desunt sensum subtilitates: ⁊ coꝛpoꝛū mobilitates in membꝛis terrenis ⁊ pigris. Vnde qualibuscūqꝫ angelis vicinas causas ab elemētis ꝯtrahere: quanto facilius est: tanto mirabilio

ſes in huiuſmodi operibus eoꝝ exiſtunt ce/
leritates. ſed nõ eſt creator: niſi qui principa
liter iſta format. Nec quiſq̃ hoc põt niſi ille
penes quẽ primitus ſunt oium que ſunt mẽ
Sap. ij ſure: numeri: ⁊ põdera: ⁊ ipſe eſt vnus crea
tor deus: ex cuius ineffabili potẽtatu fit etiaꝫ
vt qð poſſent hi angeli ſi ꝑmitterent̃: iõ non
poſſunt: q꞉ non ꝑmittunt̃. Neq̃ eniꝫ occur
Exo. 8 rit alia ratio: cur nõ potuerint facere minutiſ
Ibidẽ. 7 ſimas muſcas qui ranas ſerpẽteſq̃ fecerũt:
niſi q꞉ maior aderat dñatio ꝓhibẽdi ꝑ ſpiritũ
ſanctũ. qð etiã ipſi magi ꝯfeſſi ſunt dicentes:
Exo. 8 digitus dei ẽ hic. Quid aũt poſſint ꝑ naturã
nec poſſint ꝑ prohibitionẽ: ⁊ qd ꝑ ipſius na/
ture ſue cõditionẽ facere nõ ſinant̃: homini
explorare difficile eſt: imo vero impoſſibile:
niſi ꝑ illud donũ dei: qð ap̃lus cõmemorat
Cor. j dicens. Alij dijudicatio ſpirituum. Noui/
mus eniꝫ hoiem poſſe ambulare: ⁊ nequaq̃
hoc poſſe ſi nõ permittatur. volare auteꝫ nõ
poſſe etiã ſi ꝑmittat̃. Sic ⁊ illi angeli quedaꝫ
poſſunt facere: ſi ꝑmittãt̃ ab angelis potẽtio
ribus ex imperio dei. quedã vero nõ poſſũt
nec ſi ab eis ꝑmittant̃: q꞉ ille nõ ꝑmittit a quo
illis eſt talis nature modus: q etiã ꝑ angelos
ſuos ⁊ illa plerũq̃ nõ ꝑmittit que cõceſſit vt
poſſint. Exceptis igit̃ illis que vſitatiſſimo
trãſcurſu tẽpoꝝ in rerũ nature ordine corpo
raliter fiũt: ſicuti ſunt ortus ſiderũ occaſuſq̃
generationes ⁊ mortes animaliũ: ſeminum
⁊ germinum innumerabiles diuerſitates:
nebule ⁊ nubes: niues ⁊ pluuie: fulgura et
tonitrua: fulmina ⁊ grãdines: venti ⁊ ignis
frigus ⁊ eſtus: ⁊ omnia talia. Exceptis etiã
illis que in eodem ordine rara ſunt: ſicut de
fectus luminum: ⁊ ſpecies in vſitate ſideruꝫ
⁊ monſtra ⁊ terremotus. ⁊ ſimilia. Exce/
ptis ergo iſtis omnibus quorũ quidem pri/
ma ⁊ ſumma cauſa nõ eſt niſi voluntas dei.
Vnde ⁊ in pſalmo: cum quedam huius ge/
ps̃. 148 neris eẽnt cõmemorata: ignis: grãdo: nix:
glacies: ſpũs tẽpeſtatis: ne qs ea vł fortuitu
vel cauſis tãtũmodo corporalibus: vel etiaꝫ
ſpiritalibus: tñ preter voluntatẽ dei exiſtẽti/
Ibideꝫ bus agi crederet: cõtinuo ſubiecit: que faciũt
verbum eius.

De ſignificationibus que ad manifeſtandã
voluntatem dei: ſiue per homines ſiue ꝑ an
gelos miniſtrantur.

Capitu. x.

Ed his vt dicere ceperã exceptis: alia
ſunt illa que q̃uis ex eadem materia
corporali: ad aliqd tamẽ diuinit᷒ ãnũ/
ciandũ noſtris ſenſibus admouentur: que
proprie miracula ⁊ ſigna dicunt̃: nec in om/
nibus que a nobis a dño deo annunciãtur.
ipſius dei perſona ſuſcipit̃. Cum autẽ ſuſci/
pit̃: aliqñ in angelo demonſtrat̃: aliqñ in ea
ſpecie que nõ eſt qð angelus: q̃uis ꝑ ange/
lum diſpoſita miniſtret̃. Rurſus cũ in ea ſpe
cie ſuſcipit̃: que nõ eſt qð angelus: aliqñ iaꝫ
erat ipſum corpus: ⁊ ad hoc demonſtrandũ
in aliquã mutationẽ aſſumit̃. aliqñ ad h̃ exo/
rit̃: ⁊ re peracta rurſus aſſumit̃. ſicut etiaꝫ cum
hoies annunciant: aliqñ ex ſua ꝑſona verba
dei loquunt̃: ſicuti cũ premittit̃: dixit domi/
n᷒: aut hec dicit dñs: aut tale aliqd. aliqñ aũt
nihil tale p̃mittentes: ipſam dei ꝑſonaꝫ in ſe Ps̃. 31
ſuſcipiunt. ſicuti eſt. Intellectũ tibi dabo: et
cõſtituã te in via qua ingredieris. Sic nõ ſo
lũ in dictis: verũetiã in factis dei ꝑſona ſigni
ficãda imponit̃ ꝓphete: vt eam gerat in mi/ 3 Re. ij
niſterio ꝓphetie: ſicut eius ꝑſonam gerebat
qui veſtimentũ ſuum diuiſit in duodecim ꝑ/
tes: ⁊ ex eis decẽ ſeruo regis ſalomonis de/
dit: regi futuro iſrael. Aliquãdo etiã res que
nõ erat qð ꝓpheta: ⁊ erat iam in terrenis re
bus in hmõi ſignificationẽ aſſumpta ẽ. ſicut Ge. 28
ſomnio viſo euigilans iacob fecit de lapide:
quẽ dormiens habebat ad caput. Aliquãdo
ad hoc fit eadẽ ſpecies vel aliquãtulum mã/ Nu. 21
ſura: ſicut potuit ſerpens ille eneus exaltat᷒
in heremo: ſicut pñt ⁊ lr̃e. vel pacto miniſte/
rio tranſitura: ſicut panis ad hoc factus in ac
cipiendo ſacramẽto cõſumit̃. Sed q꞉ hec ho
minibus nota ſunt: q꞉ ꝑ hoies fiunt: hono/
reꝫ tanq̃ religioſa poſſunt habere: ſtuporeꝫ
tanq̃ mira nõ poſſunt. Itaq̃ illa que ꝑ an/
gelos fiũt: quo difficiliora ⁊ ignotiora: eo mi
rabiliora ſunt nobis. illis aũt tanq̃ ſue actio
nes note atq̃ faciles. Loquitur ex perſona
dei angelus homini dicens. Ego ſum deus Exo. 3.
abraam: ⁊ deus iſaac: ⁊ deus iacob: cuꝫ ſcri/
ptura p̃dixiſſet. Viſus ẽ ei angelus dñi. Lo
quit̃ ⁊ homo ex ꝑſona dñi dicens. Audi po/ ps̃. 80.
pulus meus ⁊ loquar iſrael: ⁊ teſtificabor ti/
bi deus: deus tuus ego ſum. Aſſumpta eſt
virga ad ſignificationem. ⁊ in ſerpentem an
gelica facultate mutata eſt. Que facultas cuꝫ
deſit homini: aſſumptus eſt tamen ⁊ ab

hoie lapis: ad talẽ aliquã significationẽ. In
ter factuꝫ angeli: ⁊ factũ hoīs: plurimum di/
stat. Illud ⁊ mirandũ ⁊ intelligendũ ẽ. hoc
aut tantũmõ intelligendũ. Qđ ex vtroq̄ꝫ in/
telligit̃: fortassis vnũ est: at illa ex quibus in
telligit̃ diuersa sunt: tanq̄ꝫ si nomẽ dñi ⁊ au/
ro ⁊ attramento scribat̃. Illud est ꝓciosius:
illud vilius: qđ tñ vtroq̄ꝫ significat̃ idipsum
Exo. 4 est. Et q̄ꝫuis idẽ significauerit: ex vga moy
Gẽ. 28 si serpẽs: qđ lapis iacob: melius tñ aliquid
Exo. 7 lapis iacob q̄ꝫ serpẽtes magoꝝ. Nam sicut
vnctio lapidis christum in carne: in qua vn/
ps. 44. ctus est oleo exultationis pre participib⁹ su/
is: ita virga moysi cõuersa in serpenteꝫ: ipm
Phi. 2 xp̄m factũ obedientem vsq̄ꝫ ad mortem cru/
Joh. 3 cis. vñ ait. Sicut exaltauit moyses serpentẽ
in deserto: sic oportet exaltari filiuꝫ hoīs: vt
omnis qui credit in ipso: nõ pereat: sed habe
Nu. 21 at vitã eternã. Sicut intuẽtes illuꝫ serpẽtem
exaltatũ in heremo: serpentum morsib⁹ non
Ro. 6. peribant. Vet⁹ enim homo noster fix⁹ ẽ cru
ci cũ illo: vt euacuet̃ corpus peccati. Per ser
penteꝫ enim intelligit̃ mors: que facta est a
serpente in paradiso: modo locutionis ꝑ effi
cientẽ id qđ efficit̃ demonstrãte. Ergo vir/
ga in serpentẽ: xp̄s in mortẽ: ⁊ serpens rur
sus in virgã: xp̄s in resurrectionẽ totus cuꝫ
corpore suo qđ est ecclesia: qđ i fine tp̄is erit:
quem serpentis cauda significat: quam moy
Exo. 4 ses tenuit: vt rediret in virgam. Serpentes
aũt magoꝝ tanq̄ꝫ mortui scl̃i: nisi credẽtes
in xp̄m tanq̄ꝫ deuorati in corpus eius intra
uerint: resurgere in illo nõ poterunt. Lapis
ergo iacob vt dixi: melius aliquid significa/
uit q̄ꝫ serpeutes mgoꝝ. At enim factuꝫ ma/
goꝝ: multo mirabilius. Verũ hec ita nõ pre
iudicãt rebus intelligẽdis: tanq̄ꝫ si hominis
nomẽ scribat̃ auro: ⁊ dei attramento. Illas
etiã nubes ⁊ ignes quõ fecerint vel assum/
pserint angeli ad significandũ quod annun
ciabãt: etiã si dñs vel spiritussanctus illis cor
poralibus formis ostendebat̃. Quis nouit
hominũ: sicut infantes nõ norunt qđ in alta
ri ponit̃: ⁊ peracta pietatis celebratione con/
sumit̃: vnde vel quomodo cõficiat̃: vnde in
vsum religionis assumatur. Et si nunq̄ꝫ di/
scant experimento vel suo vl̃ alioꝝ: ⁊ nunq̄ꝫ
illam speciem rerum videant: nisi inter cele
brationem sacramentoꝝ cum offertur ⁊ da/
tur: dicaturq̄ꝫ illis auctoritate grauissima cu

ius corpus ⁊ sanguis sit: nihil aliud credent:
nisi omnino in illa specie dñm oculis appa/
ruisse mortalium: ⁊ de latere tali percusso: li
quorẽ illũ oĩno fluxisse. Mihi autem omni/
no vtile est: vt meminerim viriũ mearũ fra/
tresq̄ꝫ meos admoneã: vt ⁊ ipsi meminerint
suaꝝ ne vltra q̄ꝫ tutuꝫ est humana ꝓgrediat̃
infirmitas. Quemadmodũ eniꝫ hec faciunt
angeli vel potius deus: quẽadmodũ hec fa/
ciat ꝑ angelos suos: ⁊ quantũ fieri velit etiã
ꝑ angelos malos: siue sinendo: siue iubẽdo
siue cogendo: ex occulta sede altissimi impe/
rij sui: nec oculoꝝ acie penetrare: nec fidu
cia rationis enucleare: nec ꝓuectu mẽtis cõ
prehendere valeo: vt tã certus hinc loquar
ad omnia que requiri de his rebus possunt
q̄ꝫ si esseꝫ ãgel⁹: aut ꝓpheta: aut apl̃s. Cogi
tatiões enim mortaliũ timide: ⁊ incerte ꝓui
dentie nr̃e. Corpus eniꝫ qđ corrũpit̃ aggra
uat animaꝫ: ⁊ deprimit terrena inhabitatio
sensum multa cogitanteꝫ. Et difficile estima
mus que in terra sunt: ⁊ q̃ in ꝓspectu sunt i/
uenimus cũ labore. Que in celis sunt auteꝫ
quis inuestigabit. Sꝫ qꝛ sequit̃ ⁊ dicit. Sen
suꝫ vero tuũ quis sciet. nisi tu dederis sapiẽ
tiã: ⁊ miseris sanctũ spiritũ tuũ de altissimis.
Que in celis sũt quidẽ nõ inuestigamus:
quo rerũ genere ⁊ corpora angelica ſm pro/
priã dignitatẽ ⁊ coꝝ quedã corporalis actio
cõtinet̃. ſm spm̃ tñ dei missum nobis de altis
simis ⁊ impartitã eius gratiã mentibus no/
stris: audeo fiducialiter dicere: nec deũ pr̃eꝫ
nec verbũ eius: nec spm̃ eius: qđ deus vn⁹
est: ꝑ id qđ est: atq̄ꝫ idipm̃ ẽ: vllo mõ esse mu
tabilẽ: ac per hoc multo minus esse visibilẽ:
qm̃ sunt quedaꝫ q̄ꝫuis mutabilia: nõ tñ visi/
bilia: sicut nr̃e cogitatiões: ⁊ memorie: ⁊ vo
lũtates: ⁊ oĩs incorporea creatura. Visibile
aũt q̄cq̄ꝫ nõ est: qđ nõ sit mutabile.
Essentiam trinitatis nũquã oculis apparuis
se mortalium: sed per subiectam sibi creatu/
ram significasse que voluit.

Capitulum. xi.

q Vapropter substãtia vel si melius di
cit̃ essentia dei: vbi pro modulo nr̃o ex
quãtulacũq̄ꝫ particula itelligimus pr̃eꝫ: ⁊ fi/
liũ: ⁊ spũmsctm̃: qm̃ q̄dẽ nullo mõ mutabilis
est: nullo mõ põt ip̃a ꝑ semetipsaꝫ esse visibi
lis. Proinde illa oĩa que patrib⁹ visa: sunt
cũ deus illis ſm suaꝫ dispẽsationẽ tẽporib⁹

cōgruā presentaret̄: ꝑ creaturā facta esse ma
nifestū ē. Et si nos latet quō ea ministris an
gelis fecerit: ꝑ angelos tñ esse facta nō ex no
Ro. 12 stro sensu dicimus: ne cuiq̄ʒ videamur plus
sapere preterq̄ʒ oportet sapere. Sed sapiamꝰ
ad temperantiā sicut deus nobis partitus ē
Cō. 4 mensuraʒ fidei: ⁊ credimus ꝓpter qđ ⁊ loq
mur. Extat eniʒ auctoritas diuinaꝝ scriptu/
raꝝ: vnde mens nostra deuiare nō debet:
nec relicto solidamēto diuini eloquij: ꝑ suspi
tionū suaꝝ abrupta p̄cipitari: vbi nec sensus
corporis regit: nec perspicua ratio veritatis
elucet. Apertissime quippe scriptū est in epi/
stola ad hebreos: cū dispensatio noui testa/
menti a dispensatione veteris testamenti ſm
cōgruētiaʒ seculoꝝ ac tēpoꝝ distingueret̄:
nō tantū illa visibilia: sed ipm̄ etiaʒ sermonē
Heb. j ꝑ angelos factū. sic enim dicit. Ad quē autē
angeloꝝ dixit aliqñ: sede ad dexterā meam:
quoadusq̄ʒ ponā inimicos tuos scabellū pe/
dū tuoꝝ. Nōne omnes sunt ministri spūs
ad ministrationē missi: ꝓpter eos qui futu/
ri sunt hereditatem possidere salutis. Hinc
ostēdit illa omnia: nō soluʒ ꝑ angelos facta:
sed etiam propter nos facta. id est propter po
pulum dei: cui ꝓmittit̄ hereditas vite eterne
Cō. 10 sicut ad corinthios etiā scriptuʒ est. Omnia
hec in figura ɔtingebāt illis. scripta sunt aūt
ad correptioneʒ nostraʒ: in quos finis secu/
lorum obuenit. Deīde quia tūc per āgelos:
nūc autem per filiū sermo factꝰ est: cōsequē/
Heb. 2 ter aperteq̄ʒ demōstrans. Propterea iquit
abundātius oportet attendere nos ea que au
diuimus: ne forte defluamus. Si enim qui
per angelos dictus sermo factꝰ est firmꝰ: et
omnis preuaricatio ⁊ inobedientia iustaʒ ac
cepit mercedis retributiōem: quomodo nos
effugiemꝰ tantam negligentes salutem. Et
quasi querentes quam saluteʒ vt ostenderet
se de nouo testamento iam dicere. id est ser/
Ibideʒ mone qui nō per angelos: sʒ per dñm factꝰ
ē. Que cū initiū accepisset iquit: vt enarrare
tur ꝑ dñm ab his q audierūt i nos ɔfirmata
est: cōtestāte deo signis ⁊ portēt: ⁊ varijs v
tutibꝰ ⁊ spiritussancti diuisiōibꝰ secūduʒ suaʒ
volūtatē. Sed ait aliquis: cur ergo scriptum
est. Dixit dñs ad moysen: ⁊ nō potius: dixit
āgelus ad moysen. Quia cuʒ verba iudicis
preco pronūciat: nō scribitur igestis: ille pre
co dixit: sed ille iudex. Sic etiā loquēte ꝓphe
ta sctō: ⁊ si dicamus ꝓpheta dixit: nihil aliud
q̄ʒ dñʒ dixisse itelligi volumꝰ. Et si dicamꝰ:
dñs dixit: ꝓphetā nō subtrahimꝰ: sʒ qs per
eū dixerit admonemꝰ. Et illa qđe scriptura
sepe apꝑit āgelū esse deū: quo loquēte idētidē
dr̄: dñs dixit: sic iā demōstrauimꝰ. Sʒ ꝓpt̄
eos q cū scriptura illic angelū noiat: ipʒ ꝑ se
ipm̄ filiū dei volūt intelligi: qr ꝓpt ānūcia/
tionē paterne ac sue volūtatis a ꝓpheta di/
ctꝰ est āgelus: ꝓpterea volui ex hac epl'a ma
nifestius testimoniū dare: vbi nō dictū est: ꝑ
āgelū: sed ꝑ āgelos. Nā ⁊ stephanus in actu
bꝰ apl'oꝝ eo more narrat hec: quo etiā in li/
Act. 7 bris veteribꝰ ɔscripta sunt. Viri fratres et
patres audite iquit: deꝰ glorie apparuit abrae
pri nro: cū esset i mesopotamia syrie. Nē qs
aūt arbitret̄ tunc deū glorie ꝑ id qđ in seipso
est: cuiusq̄ʒ oculis apparuisse mortaliū: in cō
sequentibus dicit: q moysi āgelus apparue
rit. Fugit inquit moyses in verbo isto: ⁊ fa/
ctus est inquilinus in terra madian: vbi ge/
nuit filios duos. Et cōpletis illic annis. xl.
apparuit illi in deserto mōtis syna angelus
dñi in flāma ignis in rubo. Moyses auteʒ
videns mirabat̄ visum. Qui cum accederet
ɔsiderare: facta est vox domini dicēs. Ego
Exo. 3 sum deus patrum tuoꝝ: deus abraam: ⁊ de
us isaac: ⁊ deus iacob. Tremefactus autem
moyses: non audebat ɔsiderare. Dixitq̄ʒ il/
Exo. 3 li dñs. Solue calciamentum pedū tuoꝝ ⁊c.
Hic certe ⁊ angelū ⁊ dñm dicit: eundemq̄ʒ
deū abraam: ⁊ deū isaac: ⁊ deū iacob: sicut in
genesi scriptū est. An forte qsq̄ʒ dicturꝰ est:
q moysi ꝑ angelū apparuit dominus: abrae
vero ꝑ seipsuʒ. At hoc a stephano nō quera
mꝰ: ipsum librū vnde stephanꝰ ista narrauit
interrogemus. Nūquid enim quia scriptuʒ
Ge. 12 est. Et dixit dñs deꝰ ad abraam. Et paulo
post. Et visus est dominꝰ deꝰ abrae ꝓpte/
rea ista nō per angelos facta sunt: cū alio lo/
Ge. 18 co similiter dicat. Visus est aūt ei deꝰ ad ili/
cem mambre sedēti ad ostium tabernaculi
sui meridie. Et tñ cōseqnēter adiūgit. Re/
spiciens aūt oculis suis vidit: ⁊ ecce tres viri
stabāt sup eum: de quibꝰ iam diximꝰ. Quō
eniʒ potuerūt isti qui vel a verbis ad intelle/
ctuʒ nolūt assurgere: vel facile se ab intelle/
ctu in verba p̄cipitāt: quō potuerūt explicare
visum esse deum in viris tribꝰ: nisi eos sicut
etiā cōsequētia docēt: angelos fuisse fatean/

tur. An qꝛ nō dictū est angelus ei locutus ē
vel apparuit: ꝓpterea dicere audebunt moy
si quidē illā visionē ac vocem per angelū fa
ctā: qꝛ ita scriptū est: abrae aūt qꝛ cōmemora
tio angeli nō est facta: per substātiā suā deū
apparuisse atqꝫ sonuisse. Quid qđ nec apud
abraam de angelo tacitū est. Nam ita legiť
cū imolandus filius eius ꝑpereť. Et factū
Ge.22 est post hec verba: temptauit deus abraam:
⁊ dixit ad eū. Abraam abraā. Et ille dixit
Ecce ego. Et dixit ei. Accipe filiū tuū dile/
ctū quē diligis isaac: ⁊ vade in terrā excelsā
⁊ offer eū ibi holocaustū super vnū montē
quē tibi dixero. Certe hic deus: nō angelus
Ibidē cōmemoratus est. Paulopost vero ita se hꝫ
scriptura extendēs aūt abraam manū suam:
sumpsit gladiū volens occidere filiū suū. Et
vocauit eum angelus dñi de celo: ⁊ dixit ei:
abraam abraā. Et dixit. Ecce ego. Et dixit.
Ne initias manum tuam suꝑ puerū: neqꝫ fa
cias ei quicqꝫ. Quid ad hoc respōdeť: an di/
cturi sunt deum iussisse vt occideretur isaac:
⁊ angelum prohibuisse. Porro ipsum patrē
aduersū dei p̄ceptū q iusserat vt occideret
obtemperasse angelo vt parceret. Ridendꝰ
⁊ abijciendus hic sensus est. Sed neqꝫ huic
tam grosso ⁊ abiecto vllum locum scriptura
Ibidē esse permittit: ꝯtinuo subiungēs. Nūc enī
cognoui quia times deum tu: ⁊ non peper/
cisti filio tuo dilecto ꝓpter me. Quid est pro
pter me: nisi propter eū qui occidi iusserat.
Idem igiť deus abrae qui angelus: an po/
tius ꝑ angelū deus. Accipe sequentia. Cer/
te iam hic angelus manifestissime expressus
ē: attēde tñ qd ꝯtexať. Respiciens abraam
oculis suis vidit: ⁊ ecce aries vnus tenebať
in arbore sabech cornibꝰ: ⁊ abijt abraā: ⁊ ac
cepit arietē: ⁊ obtulit eum holocaustum pro
isaac filio. Et cognominauit abraā nomē lo
ci illius dñs vidit: vt dicant hodie qꝛ in mō/
te dñs visus est: sicut pauloante qđ dixit de/
Ibi. s̄ us ꝑ angelū. Nunc enim cognoui quia ti/
mes deum. nō quia tunc deus cognouisse i/
telligendus est: sꝫ egisse. vt ꝑ deū ipse abraā
cognosceret quātas haberet vires cordis ad
obediendū deo vsqꝫ ad immolationem vni/
ci filij. Illo modo locutionis quo significať
ꝑ efficientē id qđ efficiť. sicut diciť frigus pi/
grū: qđ pigros facit: vt ideo cognouisse dice
reť: qꝛ ip̄m abraā cognoscere fecerat: quē po

terat latere fidei sue firmitas: nisi tali experi/
mento probaretur. Ita ⁊ hic cognominauit
abrā nomē loci illius dñs vidit. id est qđ vi/
deri se fecit. Nam continuo secutus ait: vt di
cāt hodie ꝙ in mōte dñs visus est. Ecce idē
angelus: dñs dicitur. Quare nisi qꝛ ꝑ ange
lū dñs. Iam vero in eo qđ sequiť: ꝓphetice
omnino loquiť angelus: ⁊ prorsus aperit qđ
per angelū deus loquať. Et vocauit inquit
angelus dñi abraā iterū de celo dicēs. Per
me iuraui dicit dñs: pro eo qđ fecisti hoc ver
bum: ⁊ nō pepercisti filio tuo dilecto propter
me ⁊c̄. Hec certe verba vt dicat ille: per quē
loquiť dñs. hec dicit dñs: etiā ꝓphete solēt
habere. An filius dei de patre ait dicit dñs:
⁊ ipse est ille angelus patris. Quid ergo de
illis tribus viris. Nōne respiciunt quomo/
do vrgeanť qui visi sunt abrae. cū predictū
essꝫ: visus est ei dñs. an qꝛ viri dicti sunt: nō
erāt angeli. Danielem legāt dicentē. Ecce
vir gabriel. Sed qd vltra differimus ora eo
rū euidentissimo atqꝫ grauissimo alio docu/
cumento oppilare: vbi non angelus singula
riter: nec viri pluraliter: sed omnino angeli
dicunť: ꝑ quos sermo nō qlibet factus: sꝫ lex
ipsa data manifestissime ostēdiť: qꝫ certe nul
lus fideliū dubitat deū dedisse moysi ad sub/
iugandū populū israel: sed tñ ꝑ angelos da/
tā. ita stephanus loquiť. Dura ceruice iquit
⁊ nō circūcisi corde ⁊ auribus: vos semꝑ spi
rituisancto restitistis: sicut p̄res vr̄i: quē pro/
phetarū nō ꝑsecuti sunt p̄res vr̄i: ⁊ occiderūt
eos q prenunciabāt de aduentu iusti: cuius
nūc vos ꝓditores ⁊ interfectores fuistis: q
accepistis legem in edictis angelorū: nec cu
stodistis. Quid hoc euidentius: quid tanta
auctoritate robustius. In edictis quidē an/
gelorū lex illi populo data est: sed dñi iesu xp̄i
ꝑ eā disponebatur: ⁊ prenunciabať aduētꝰ.
Et ipse tanqꝫ verbum dei miro ⁊ ineffabi/
li modo erat in angelis: in quorū edictis lex
ipsa dabať. Unde dicit in euāgelio. Si cre/
deritis moysi: crederitis ⁊ michi. de me enī
ille scripsit. Per angelos ergo tunc dñs lo/
quebať: per angelos filiꝰ dei: mediator dei
⁊ hominū futurus ex semine abrae suū dispo
nebat aduentū: vt inueniret a quibus recipe
reť cōfitentes reos: quos lex nō impleta fece
rat transgressores. Unde ⁊ apl̄us ad gala/
thas dicit. Quid ergo lex. Transgressionis

gratia ꝓposita est: donec veniret semē cui ꝓ
missum est disposita ꝑ angelos in manu me
diatoris h̄ ē disposita ꝑ āgelos in manu sua.
Non enim natus est per conditionem: sed ꝑ
potestatē. Qđ autē nō aliquē ex angelis di/
cit mediatorē: sed ipsum dñm iesum christuꝫ
inquantum homo fieri dignatus est: habes
Thi. 2 alio loco. Unus inquit deus: ⁊ vnus media
tor dei ⁊ hominuꝫ: homo xp̄s iesus. Hinc
illud pasca in iterfectiōe agni. Hinc illa om
nia que de xp̄o venturo in carne atqꝫ passu/
ro: sed ⁊ resurrecturo in lege figurant̃: que
data est in edictis angeloꝝ: donec veniret se
men dispositū per angelos in manu media/
toris. In qbus angelis erat vtiqꝫ ⁊ pater: et
filius ⁊ spiritussanctus. Et aliqñ pater: aliqñ
filius: aliqñ spiritussanctus: aliqñ sine vlla di
stinctione ꝑsone deus ꝑ illos figurabat̃. Et
si visibilibꝰ ⁊ sensibilibꝰ formis apparēs: ꝑ
creaturā tñ suā nō ꝑ substātiā suā cui viden/
da corda mūdant̃ ꝑ hec omnia q̄ oculis vidē
tur: ⁊ auribus audiunt̃. Sed iam satis quan
tū existimo ꝓ captu nr̄o disputatū ⁊ demon/
stratū est. qđ in hoc libro susceperamus ostē
dere: cōstititqꝫ ⁊ ꝓ habilitate rōnis quantuꝫ
hō vel potius quātū ego potui ⁊ firmitate au
ctoritatis quātū de scripturis sanctis diuina
eloquia patuerunt. qđ antiqs patribus nr̄is
ante incarnationeꝫ saluatoris cū deus appa/
rere dicebat̃: voces ille ac species corporales
ꝑ angelos facte sunt: siue ipsis loquentibus
vel agentibus aliqd ex persona dei: sicut etiā
ꝓphetas solere ostendimus: siue assumenti
bus ex creatura qđ ipsi nō essent: vbi deus
figurare demonstraret̃ hominibus. Qđ ge
nus significationuꝫ nec prophetas omisisse
multis exēplis docet scriptura. Superest igi
tur iam vt videamus cū ⁊ nato ꝑ virginem
dño: ⁊ corporali specie sicut columba descen
Act. 2 dente spiritusancto: visisqꝫ igneis linguis so
nitu facto de celo die pentecostes post ascen/
sionem dñi: non ipsum dei verbū ꝑ substan
tiam suam qua patri equalis atqꝫ coeternuꝫ ē:
nec spūs pr̄is ⁊ filij ꝑ suaꝫ substantiam qua
⁊ ipse vtrisqꝫ equalis atqꝫ coeternus est: sꝫ
vtiqꝫ creaturam que illis modis formari et
existere potuit corporeis atqꝫ mortalibꝰ sen
sibus apparuerit: quid inter illas demōstra
tiones: ⁊ has proprietates filij dei ⁊ spiritus
sancti: q̄uis ꝑ creaturā visibilē factas intersit
qđ ab alio volumine cōmodius ordiemur.

Explicit liber tertius.

Incipiunt capitula libri quarti.

Incipit proemiū in librū quartū.

Scientiā terrestriū celestiūq3 rerū ma
gni estimare solet genus humanum:
in quo pfecto meliores sunt qui huic
scientie preponūt nosse semetipos: laudabi/
liorq3 est animus cui nota est vel infirmitas
sua: q3 qui ea nō respecta: vias siderū scrutat
etiam cogniturus. aut qui iā cognitas tenet
ignorans ipse qua ingrediat ad salutē: ac in
firmitatē suā. Qui vero iā euigilauit i deū
spūssancti calore excitatus atq3 in eius amo/
re corā se viluit: ad eūq3 intrare volens nec
valens: eoq3 sibi lucente attendit in se: inue/
nitq3 se: suāq3 egritudinē illius mūdicie cō
temperari nō posse cognouit: flere dulce ha
bet eūq3 deprecari: vt etiā atq3 etiā misereat
donec exuat totā miseriā: et p̄cari cū fiducia.
Jam accepto gratuito pignore salutis: per
eius vnicū saluatorē hīs et illuminatorē, hūc
j Cō. 8 ita agentē et dolentē: scientia nō iflat: q2 cari
tas edificat: preposuit enī sciētiā scientie: p̄
posuit: scire infirmitatē suam magisq3 scire
mundi menia: fundamēta terrarū et fastigia
celorū: et hanc apponendo scientiā: apposuit
dolorē. Dolorē peregrinationis sue ex desi
derio patrie sue: et conditoris eius beati dei
sui. In hoc genere hominū: in familia xpi
tui dñe deus meus: si inter pauperes tuos
gemo: da mihi de pane tuo respondere ho/
mat. 5. minibus: qui nō esuriunt et sitiunt iustitiam
s3 satiati sūt et abūdāt. Saciauit āt illos phā
tasma corū: nō veritas tua: q3 repellēdo resi/
liūt: et in suā vanitatē cadūt. Ego certe sentio
q3 multa figmenta pariat cor humanū. Et
quid est cor meum: nisi cor humanum. Sed
hoc oro deū cordis mei: vt nihil ex eis fig/
mentis pro solido vero eructem in has litte
ras: sed inde veniat in eas quicquid per me
venire potuerit. Unde q3uis piecto a facie
oculorū suorū: et de longinquo redire conanti
p viā quā strauit humanitati diuinitas vni/
geniti sui aura veritatis eius aspergit. Quā
intantum licet mutabilis haurio. inquantū
in ea nihil mutabile video nec locis et tēpori
bus sicut corpora. nec solis tpib9 et quasi lo/
cis: sicut spirituū nostrorū cogitatiōes nec so
lis tēporibus et nulla vel imagine locorū: si/
cut quedam nostrarū mentiū ratiocinatiōes.
Omnino enim dei essentia qua ē: nihil mu
tabile habet nec: in eternitate: nec in ve/
ritate: nec in voluntate: q2 eterna ibi est veri
tas: et eterna caritas: et vera ibi est caritas:
vera eternitas: et cara ibi est eternitas: cara
veritas.

De gratia dei qua sibi humanū genus re/
cōciliat vt quod perierat saluetur.

Capitulum. j.

Sed quoniā exulauimus ab i
cōmutabili gaudio nec tñ inde
p̄cisi atq3 abrupti sumus: vt nō
etiā in istis mutabilibus et tē/
poralibus eternitatē: veritatē
beatitudinē: queremus. Nec
mori enim nec falli: nec pturbari volumus.
missa sunt nobis diuinitus visa cōgrua pere
grinationi nr̄e: quibus admoneremur non
hic esse qd querimus: sed illud ad ipa esse re
deūdū: vñ nisi pēderemus hic ea nō quere/
remus. At p̄mū nobis psuadēdū fuit: quan
tū nos diligeret deus: ne desperatione nō au/
derem9 erigi in eū. Quales āt dilexerit: ostē
di oportebat: ne tanq3 de meritis nr̄is super
biētes: magis abeo resilierem9: et in nr̄a for
titudine magis deficeremus: ac per hoc egit
nobiscū vt p eius fortitudinē potius pficere
mus: atq3 ita in infirmitate humilitatis pfi/
ceret virtus caritatis. Hoc significabat in
psalmo vbi ait. Pluuiā volūtaria segregās ps.
deus hereditati sue et infirmata est: tu vero p
fecisti eā. Pluuiā qppe voluntariā non nisi
gratiā vult intelligi: nō meritis redditā: sed
gratis datā: vñ et grā noiat. Dedit enī eam
nō q2 digni eramus: s3 q2 voluit. hoc cogno
scētes: nō fidentes in nobis erim9: et hoc ē
infirmari. Ipse vero pficit nos: q etiā pau/
lo aplo dixit. Sufficit tibi grā mea. nā virt9 ij Cō
in infirmitate pficit. psuadendū ergo erat ho
mini quantū nos dilexerit deus: et quales di
lexerit. Quantum: desperaremus: quales
ne superbiremus. Hunc locū apl's pneces
sariū: sic explicat. Cōmendat aūt inquit suā Ro.
caritatē deus i nobis: qm̄ cū adhuc pctōres
essemus: xp̄s p nobis mortuus est. multo
magis iustificati nunc in sanguine ipsius: sal ibidē
ui erimus ab ira p ipsum. Si enī cū inimi
ci essemus recōciliati sumus deo p mortē fi
lij eius: multomagis reconciliati salui erim9
in vita ipsius. Item alio loco. Quid ergo
inquit dicemus ad hec. Si deus pro nobis:
quis contra nos. qui proprio filio nō peper/
cit: sed pro nobis omnibus tradidit illum.

Quomō nō ⁊ cū illo nobis omnia donauit.
Qđ aūt factū nobis ꝓnūciat: hoc futurū ostē
debat ⁊ antiquis iustis: vt ꝑ candē fidē etiā
ipsi hūiliati infirmarent: ⁊ ifirmati ꝑficerē
Joh̄.j. tur. Quia igit̄ vnū verbū dei est: ꝑ qđ facta
sunt oīa: qđ est incōmutabilis veritas: vbi
principaliter atqꝫ incōmutabiliter sunt oīa
simul: nō solū que nunc sunt in hac vniuersa
creatura: verūetiā que fuerunt: ⁊ que futura
sunt. ibi aūt nec fuerūt: nec futura sunt: sed tā
tūmodo sunt. ⁊ oīa vita sūt: ⁊ omnia vnū sūt:
⁊ magis vnū est: ⁊ vna vita est. Sic eniꝫ oīa
ꝑ ip̄m facta sunt: vt quicquid factuꝫ est in his: in
illo vita sit: ⁊ facta nō sit: q2 in principio non
Ibideꝫ factū est verbū: sed erat verbū apud deū: ⁊ d
us erat verbū: ⁊ oīa ꝑ ipsuꝫ facta sunt. Nec
ꝑ ip̄m ōmnia facta essent: nisi ip̄m esset ante
omnia: factūqꝫ nō esset. in his aūt que ꝑ ip̄m
facta sunt etiam corpus qđ vita nō est ꝑ ip̄m
nō fieret: nisi in illo anteq̄ꝫ fieret vita eēt: qđ
enim factū est: iam illo vita erat: ⁊ nō qualis
cūqꝫ vita. Nam ⁊ anima vita est corporis:
sed ⁊ hec facta est: q2 mutabilis est: ⁊ per qđ
Ibideꝫ facta est: nisi ꝑ dei verbū icōmutabile. Om
nia enim per ip̄m facta sunt: ⁊ sine ipso factū
est nihil: qđ ergo factū est: iaꝫ in illo vita erat
⁊ nō qualiscūqꝫ vita: sed vita erat lux homi
nū. lux vtiqꝫ rationaliū mentiū: per quas ho
mines a pecoribus differunt: ⁊ ideo sūt ho
mines. nō ergo lux corporea: que lux est car
niū: siue de celo fulgeat: siue terrenis ignibꝰ
accendat̄: nec humanaꝝ tantū carniū: ſꝫ etiā
beluinaꝝ ⁊ vsqꝫ ad minutissimos quosqꝫ ver
miculos. Omnia enim hec vident istam lu
cem. at illa vita lux hominuꝫ erat. nec longe
Act. 17 posita ab vnoquoqꝫ nostrū. In illa enim vi
uimus ⁊ mouemur ⁊ sumus. Sed lux in te
nebris lucet: ⁊ tenebre eā nō cōprehēderūt.

De incarnatione verbi ⁊ participes eiꝰ esse possimꝰ. Capi. ij.

Tenebre aūt sūt stulte mentes hominū
praua cupiditate atqꝫ infidelitate ceca
te. Has vt curaret atqꝫ sanaret verbū
per qđ facta sūt omnia: caro factū est: ⁊ habi
tauit in nobis. Illuminatio quippe nostra par
ticipatio verbi dei est: illiꝰ scilicet vite q̄ lux ē
hominū. Huic aūt participationi prorsus i
habiles ⁊ minus idonei eramꝰ: ꝓpter imū
diciā pctōꝝ. Mūdandi ergo eramꝰ. Por
ro iniquoꝝ ⁊ superboꝝ vna mūdatio est san
guis iusti: ⁊ humilitas dei: vt ad cōtemplā
dū deū qđ natura nō sumus: ꝑ eū mundare
mur: factū qđ natura sumus: ⁊ qđ pctō non
sumꝰ. Deꝰ eniꝫ natura nō sumꝰ: hoīes natu
ra sumꝰ: iusti pctō nō sumꝰ. Deus itaqꝫ fa
ctꝰ hō iustꝰ: itercessit deo ꝓ hoīe peccatore.
Nō enim ꝯgruit peccator iusto: sed ꝯgruit
homini hō. Adiūgens ergo nobis similitu
dinē humanitatis sue: abstulit dissimilitudi
neꝫ iniquitatis nostre. Et factus particeps
mortalitatis nostre: fecit nos particeps diui
nitatis sue. Merito quippe mors peccato
ris veniens ex damnationis necessitate: so
luta est per mortem iusti venientem ex mise
ricordie volūtate: dum simplū eius cōgruit
duplo nostro. Hec eniꝫ ꝯgruentia: siue cō
uenientia: vł ꝯcinnātia: vel ꝯsonātia: vł si cō
modius dicit̄: qđ est vnū ad duo: in oī cōpa
ginatione: vel si meliꝰ dicit̄ coaptatione crea
ture: valet plurimū. Hanc enim coaptatio
nē: sic mihi nūc occurrit: dicere volui: quaꝫ
greci harmoniam vocant. Neqꝫ nūc locus
est: vt ostendā quātū valeat cōsonantia sim
pli ad duplum: que maxima in nobis repe
rit̄: vt sit nobis isita naturaliter: a quo vtiqꝫ
nisi ab eo q nos creauit: vt nec imperiti pos
sint eam non sentire. siue ipsi cantantes: si
ue alios audientes. ꝑ hanc quippe voces acu
tiores grauioresqꝫ concordant: ita vt quisquis
ab ea dissonuerit: nō scientiam: cuius exper
tes sunt plurimi: sed ip̄m sensum auditꝰ no
stri vehementer offendat. Sed hoc vt demō
stret̄: longo sermone opus est: ipsis auteꝫ au
ribus exhiberi potest ab eo q nouit in regula
ri monochordo.

De simplo saluatoris nostri quod ad duplū nostrū cōcurrit ⁊ cōgruit.

Capi. iij.

Verū qđ instat impresentiarū quantū
donat deus: edisserendū est: quēad
modū simplū dn̄i ⁊ saluatoris nostri
iesu xp̄i: duplo nr̄o ꝯgruat ⁊ quodāmodo cō
cinat ad salutē. Nos certe: qđ nemo xp̄ianꝰ
ambigit: ⁊ anima ⁊ corpore mortui sumus.
anima ꝓpter pctm̄: corpe ꝓpter penā pecca
ti: ac per hoc ⁊ corpore ꝓpter pctm̄. Vtriqꝫ
aūt rei nostre. id est ⁊ anime ⁊ corpori medi
cina ⁊ resurrectione opus erat: vt in melius
renouaret̄ qđ erat in deterius commutatuꝫ.
Mors autem anime impietas est: ⁊ mors

corporis corruptibilitas: ꝑ quā fit ⁊ anime a
cope abscessus. Sicut eniȝ aīa mea deo dese
rente: sic corpus anima deserēte: morit̃. vñ
illa fit insipiens: hoc exanime. Resuscitatur
eniȝ aīa ꝑ penitētiā: ⁊ in corpore adhuc mor
tali renouatio vite inchoat̃ a fide: qua credit̃
in eū qui iustificat impiū: bonisq̃ȝ moribus
auget̃ ⁊ roboratur de die in diem: cū magis
magisq̃ȝ renouat̃ interior homo. Corpꝰ vo
tanq̃ȝ hō exterior: quāto est hec vita diutur/
nior: tāto magis magisq̃ȝ corrumpit̃. vł eta/
te vel morbo. vel varijs afflictionibꝰ: donec
veniat ad vltimā que ab hominibus mors
vocat̃. Eius aūt resurrectio differt̃ in fineȝ:
cū ⁊ ipsa iustificatio nr̃a perficiet̃ ineffabilit̃.
i Joh.3 Tūc eniȝ similes ei erimꝰ: qñ videbimꝰ euȝ
Sap̃.19 sicuti est. Nunc vero q̃ȝdiu corpus qđ corrū
Job.7 pit̃ aggrauat animā: ⁊ vita humana sup ter
ps.142 rā tota temptatio est, nō iustificabit̃ in cōspe/
ctu eius ois viuēs: in cooperatione iustitie q̄
equabimur angelis; ⁊ glorie que reuelabit̃
in nobis. De morte autē aīe a morte corpis
distinguēda: qđ plura documenta cōmemo
rē: cū dñs in vna sentētia euangelica vtrāq̃ȝ
mortē cuius facile discernēdā posuerit. vbi
mat.8. ait. Sine mortuos sepelire mortuos suos.
Sepeliendū quippe corpus mortuoꝝ erat:
sepultores aūt eius ꝑ infidelitatis impietateȝ
in aīa mortuos intelligi voluit. quales excitā
Eph.5 tur cū dicitur. Surge qui dormis ⁊ exurge a
mortuis: ⁊ illuminabit te xp̄s. Detestat̃ autē
quādaȝ morteȝ apł's dicens de vidua. Que
i Thi.5 aūt in delitijs agit: viuens mortua est. Ani
ma igit̃ iam pia que fuit impia: ꝓpter iustitiā
fidei dr̃ ex morte reuixisse atq̃ȝ viuere. Cor
pus aūt nō tm̄ moriturū ꝓpter aīe abscessuȝ
qui futurus est: sed ꝓpter infirmitateȝ tantū
carnis ⁊ sanguinis: quodam loco in scriptu
Ro.8. ris etiaȝ mortuū dicit̃: loquente apł'o. Cor/
pus quidē inquit mortuū est ꝓpter peccatū:
spiritus aūt vita est ꝓpter iustitiam. hec vita
Abac.2 ex fide facta est: qm̄ iustus ex fide viuit. Sed
Ro.8. quid sequit̃. Si aūt spūs eius q suscitauit ie/
sum a mortuis habitat in vobis: qui suscita/
uit xp̄m iesum a mortuis: viuificabit ⁊ mor/
talia corpora vestra: ꝑ inhabitantē spiritum
eius in vobis. Huic ergo duple morti no/
stre: saluator impendit simplam suam: ⁊ ad
faciendam vtrāq̃ȝ resuscitationē nostraȝ: in
sacramēto ⁊ exemplo preposuit ⁊ proposuit

vnam suam. Nec eniȝ fuit peccator aut im
pius vt ei tanq̃ȝ spiritu mortuo in interiore
hoīe renouari opus esset: ⁊ tanq̃ȝ resipiscen
do ad vitā iustitie reuocari: sed indutus car/
ne mortali: ⁊ sola moriens: sola resurgens:
ea sola nobis ad vtrūq̃ȝ cōcinuit: cū in ea fie/
ret interioris hoīs sacramētū: exterioris exē
plū. Interioris eniȝ hoīs nr̃i sacramēto da/
ta est illa vox: ꝑtinens ad mortē aīe nostre si
gnificandam: nō solū in psalmo: veꝝ etiam
in cruce. Deus meus deus meus vt qđ me Ps.
dereliquisti. Cui voci cōgruit apł'us dicēs.
Sciētes q2 vetus hō nr̃ simul crucifixus est Ro.
cū illo vt euacuet̃ corpus peccati: vt vltra nō
seruiamus pctō. Crucifixio q̄ppe interioris
hoīs penitentie dolores intelligunt̃: ⁊ conti
nentie quidā salubris cruciatus: ꝑ quā mor/
tē mors impietatis perimit̃: in qua nos non
dereliquit deus. Et ideo ꝑ talē crucē euacua Ibi.
tur corpus peccati: vt iā nō exhibeamus mē
bra nr̃a arma iniquitatis pctō: q2 ⁊ interior
hō si vtiq̃ȝ reuocat̃ de die in diē: ꝓfecto vetꝰ
est anteq̃ȝ renouet̃. Intus nāq̃ȝ igit̃: qđ idē
apł'us dicit. Exuite vos veterē hominē: ⁊ i/ Eph.
duite nouuȝ. Qđ ita consequenter exponit.
Quapropter deponētes mēdaciū: loq̄mini Ibi.
veritatē. Ubi aūt deponit̃ mendaciū: nisi i/
tus vt inhabitet in mōte sancto dei: qui loq̄ni
tur veritatē: in corde suo. Resurrectio vero ps.
corporis dñi: ad sacramentū interioris resur
rectiōis nr̃e ꝑtinere ostēdit̃. vbi postq̃ȝ resur
rexit ait mulieri. Noli me tangere: nonduȝ
eniȝ ascendi ad patrē meū. Cui mysterio cō Jo.
gruit apł's dicēs. Si aūt resurrexistis cū xp̄o
que sursum sunt: querite: vbi xp̄us ē ad dex Col.
teraȝ dei sedens. Que sursum sunt sapite. H
est eniȝ xp̄m nō tangere: nisi cum ascenderit
ad patreȝ nō de xp̄o sapere carnaliter. Jam
vero ad exemplum mortis exterioris hoīs
nostri dñice carnis mors ꝑtinet q2 ꝑ talē paſ
sioneȝ maxime hortatus est seruos suos: vt
nō timeant eos qui corpus occidūt: animam mat.
aūt non possunt occidere. Propter qđ dicit
apł's: vt suppleaȝ que desunt pressuraꝝ xp̄i Col.
in carne mea. Et ad exemplū resurrectionis
exterioris hoīs nostri pertinere inuenit̃ re/
surrectio corporis dñi qui ad discipulos ait.
Palpate ⁊ videte: q2 spūs carnē ⁊ ossa non luc.
habet: sicut me videtis habere. Et vnus ex
discipulis cicatrices eius ꝯtrectās: exclama

nit dicēs. Dn̄s meus ⁊ deus me⁹. Et cū il/
lius carnis tota ītegritas apperet demōstra
tū est in ea ꝙ suos exhortans dixerat. Capil
Luc. 21 lus capitis vestri nō peribit. Vn̄ enim ꝑmo
Jo. 20 noli me tāgere: nōdū eni3 ascendi ad patre3
meū. ⁊ vn̄ anteq̄3 ascēdat ad patrē a discipu/
lis tangit̄: nisi q2 illic insinuabat̄ interioris
hois sacramentū: hic ꝑbebat̄ exterioris exē/
plum. An forte quisq̄3 ita est absurdus atq̄3
auersus a vero: vt audeat dicere a viris eu3
tactū anteq̄3 ascenderet: a mulieribus aūt cū
ascendisset. Propter hoc exēplū future nr̄e
resurrectionis in corpore qđ ꝑcessit in dn̄o:
j Cō. 15 dicit apl's. Initiū xp̄s: deinde qui sunt xp̄i.
De corporis enim resurrectione illo loco
agebatur: propter quā etiā dicit. Transfigu
Phi. 5 rauit corpus humilitatis nostre: ɔforme cor
pori sue glorie. Vna ergo mors nostri salua
toris: duabus mortibus nr̄is: saluti fuit. Et
vna ei⁹ resurrectio: duas nobis resurrectio
nes ꝓstitit: cū corpus eius in vtraq̄3 re. id ē
⁊ in morte ⁊ in resurrectiōe ⁊ sacramento in
terioris hois nr̄i: ⁊ exēplo exterioris medici
nali quadā ɔuenientia ministratū est.

De rōne simpli ad duplu3 ꝑ ternariū nume
rum atq̄3 senariu3. Ca. iiij.

Ec aūt ratio simpli ad duplū orit̄ qdē
h a ternario numero. Vnum qppe ad
duo: tria sunt. Sed hoc totū qđ dixi:
ad senariū ꝑuenit. Vnū enim ⁊ duo ⁊ tria:
sex fiūt. Qui numerus ꝓpterea ꝑfectus dici
tur: q2 ꝑtibus suis cōplet̄. Habet enim illas
tres: sextā: tertiā: dimidiā. Nec vlla ꝑs alia
q̄ dici possit quota sit: inuenit̄ in eo. Sexta
ergo eius vnu3 est: tertia duo: dimidia tria.
Vnū āt ⁊ duo ⁊ tria ɔsummāt eūdē senariū
Gen. j Cuius ꝑfectionē nobis sancta scriptura cō/
mēdat in eo maxime: ꝙ deus sex diebus ꝑfe
cit opera sua: ⁊ sexto die factus est hō ad ima
ginē dei. ⁊ sexta etate generis humani: fili⁹
dei venit: ⁊ factus est filius hominis: vt nos
reformaret ad imagine3 dei. Ea qppe nunc
etas agit̄: siue milleni āni singulis distribuā
tur etatibus: siue in diuinis litteris memora
biles atq̄3 insignes quasi articulos tēpoꝝ ve
stigemus: vt prima etas inueniatur ab ada3
vsq̄3 ad noe. inde secūda vsq̄3 ad abram. Et
Mat. j deinceps sicut matheus euangelista distin/
xit: ab abraā vsq̄3 ad dauid: a dauid vsq̄3 ad
transmigrationē in babyloniā. atq̄3 inde vsq̄3
ad virginis partū. Que tres etates ɔiuncte
illis duabus: quinq̄3 faciunt. Proinde sex/
tā inchoauit natiuitas dn̄i: que nūc agit̄ vsq̄3
ad occultū tp̄is finē. Hūc senariū numerū
quādā tp̄is gerere figurā: ēt in illa rōne trip
tite distributionis agnoscimus: qua vnū tē/
pus cōputamus ante lege3: alterū sub lege:
tertiū sub gratia. In quo tp̄e sacramentū re
nouationis accepimus: vt in fine tp̄is etiam
resurrectiōe carnis: omni ex parte renouati:
ab vniuersa: nō solū anime: vere etiā infir/
mitate corporis sanemur. Vnde intelligit̄ il
la mulier in typo ecclesie a dn̄o sanata ⁊ ere/ Luc. 13
cta: quā curuauerat infirmitas alligāte satha
na. De talibus eni3 occultis hostibus plan/
git illa vox psalmi. Curauerūt animā meā.
Hec aūt mulier decem ⁊ octo ānos habebat
in infirmitate: qđ est ter seni. Mēses autem
annoꝝ decē ⁊ octo inueniunt̄ in numero so/
lidi quadrati senarij: quod est sexies seni: ⁊
hoc sexies. Iuxta quippe est in eodē euange
lij loco: arbor quoq̄3 illa ficulnea: cuius mi/
serā sterilitatē etiā tertius annus arguebat.
Sed ita ꝓ illa intercessum est: vt dimitteret̄
illo anno: vt si fructū ferret: bene. si autē: ex
cideret̄. Nam ⁊ tres anni ad eande3 tripar/
titā distributionem pertinent: ⁊ menses triū
annorum quadratū senariū faciunt: qđ ē se/
xies seni. Annus etiā vnus si duodeci3 mē
ses integri ɔsiderent̄: quos triceni dies cō/
plent: talem qppe mēsem veteres obseruaue
runt: quem circuitus lunaris ostendit: sena
rio numero pollet. Quot eni3 valent sex in
primo ordine numeroꝝ: q constat ex vnis
vt ꝑueniat̄ ad decem: hoc valent sexaginta
in secūdo ordine: q cōstat: ex denis: vt ꝑue/
niat̄ ad centu3. Sexagenarius ergo nume
rus dierum: sexta pars anni ē. Proinde ꝑ
senarium primi vsus multiplicant̄: tanquā
senarius secundi vsus: ⁊ fiunt sexies sexa/
ginta trecenteni ⁊ sexaginta dies: q sunt inte
gri. xij. menses. Sed quoniā sicut mensem
circuitus lune ostēdit hominibus sic annus
circuitu solis animaduersus ē. Restāt aute3
quinq̄3 dies ⁊ quadrās dici: vt sol impleat
cursum suū annūq̄3 cōcludat. Quattuor eni
quadrantes faciunt vnū die3: quē necesse ē
interscalari excurso quadriēnio qđ bisextu3
vocāt ne temporꝝ ordo turbet̄. Etiam ipsos
dies quinq̄3 ⁊ quadrantē si ɔsideremus: se/

narius numerus in eis plurimū valet. Pri
mū: q2 sicut fieri solet vt a pte totū cōputet:
nō sunt iam dies quinq3: sed potiꝰ sex: vt q̄/
drans ille accipiat pro die. Deide q2 in ipis
quinq3 diebꝰ sexta pars mensis est. ipse aūt
quadrans sex horas habet. totus eniȝ dies.
id est cū sua nocte vigintiquattuor hore sunt
quarū pars quarta. q est quadrans diei sex
hore inueniunt: ita in anni cursu senarius
numerus plurimū valet.

De quadragesimo sexto anno dominici cor
poris. Ca. v.

Joh. 2. Nec imerito in edificatione corporis
dñici: in cuius figura tēpluȝ a iudeis
destructū triduo se resuscitaturū eē di/
cebat: numerꝰ ipse senarius pro anno posi/
tus intelligit. Dixerūt enim quadraginta τ
sex annis edificatū est templū: τ quadragesi
es series seni: fiunt ducenti septuaginta sex.
Qui numerꝰ dierū complet nouem mēses
τ sex dies: q tanq3 decem mēses parientibꝰ
feminis imputant: nō q2 omnes ad sextum
diem post nonū mensem perueniūt: sed q2
ipsa pfectio corporis dñi: tot diebus ad par/
tū perducta cōperit. sicut a maioribꝰ traditū
suscipiēs ecclesie custodit auctoritas. Octa/
uo enim Kal. aprilis cōceptꝰ credit: quo et
Luc. 23 passus. Ita monumēto nouo quo sepultus
est: vbi nullus erat mortuorum positꝰ nec ante
nec postea: cōgruit vterus virginis quo cō/
ceptꝰ est: vbi nullꝰ seminatꝰ ē mortaliū. Na
tus aūt tradit octauo Kal. ianuarias. Ab il/
lo ergo die vsq3 ad istū cōputati: ducenti se/
ptuaginta τ sex reperiuntur dies: q senariū
numerū quadragies sexies habēt. Quo nu
mero annorū templa edificatū est: q2 eo nu/
mero senariorū corpus dñi pfectū ē: qđ mor
tis passione destructū: triduo resuscitauit.
Joh. 2 Dicebat enim hoc de templo corporis sui: si
cut euidētissimo τ robustissimo euāgelio te/
stimonio declarat. quo ait. Sicut fuit ionas
mat. 12 in ventre ceti tribus diebus τ tribus nocti/
bus: sic erit τ filius hois in corde terre tribꝰ
diebꝰ τ tribꝰ noctibꝰ.

De triduo quo impleto dominꝰ resurrexit.
Capi. vi.

Ipsum aūt triduū: nō totū τ plenū fu
isse scriptura testis est: sed primꝰ dies
a parte extrema totꝰ ānumeratus est.
Dies vero tertiꝰ a pte prima τ ipē totꝰ. Me
dius aūt inter eos. id est secūdus dies abso/
lute totus vigintiquattuor horis suis: duoce
cim nocturnis: τ duodecim diurnis. Cru/
cifixus est eniȝ primo iudeo vocibꝰ hora ter
tia: cū esset dies sexta sabbati. Deinde in ipa
mar cruce suspensus hora sexta. τ spiritū tradidit
hora nona. Sepultus est aūt cū iā sero factū
esset. sic sese habent verba euāgelij: qđ intel
ligit in fine diei. Vñ libet ergo incipias etiā
si alia ratio reddi potest: quomodo nō sit con
Jo tra euangeliū iohānis: vt hora tertia ligno
suspēsus intelligat: totū diē pmū nō cōprehē
dis. Ergo a parte extrema totus cōmutabit
sicut tertius a pte prima. Nox enim vsq3 ad
2 Co diluculū: quo dñi resurrectio declarata ē: ad
tertium diem pertinet: q2 deus q dixit de te/
nebris lucē clarescere vt p gratiā noui testa
Ep menti τ participationē resurrectiōis xpi au/
diremꝰ. Fuistis eniȝ aliquādo tenebre: nūc
aūt lux in dño. insinuat nobis quodāmodo
q a nocte dies sumat initiū. Sicut eniȝ pmi
dies pter futurū hois lapsuȝ a luce in no/
ctē. ita isti pter hois reparationē a tenebris
ad lucē cōputant. Ab hora g mortis vsq3 ad
diluculum resurrectionis: hore sunt quadra
ginta. vt τ ipsa hora nona cōnumeret. Cui
numero cōgruit etiā vita eius sup terrā: pꝰ
resurrectionē in. xl. diebus. Et est iste nu/
merus frequētissimus in scripturis: ad insi/
nuādū mysteriū pfectionis in quadripartito
mō. Habēt eniȝ quādā pfectionē decē. τ ea
quater mltiplicata faciūt quadraginta. A vesi
pere aūt sepulture vsq3 ad diluculū resurre/
ctionis. xxxvi. hore sunt: q est quadratus se
narius. Refert aūt ad illā rationē simpli ad
duplū: vbi est coaptatiōis maxima ɔsonātia
Duodecim eniȝ ad. xxiiij. simplo ad dupluȝ
ɔueniūt: τ fiunt. xxxvi. nox tota cū die toto
τ nocte tota. neq3 hoc sine illo sacramento qđ
supra memoraui. Nō absurde qppe spirituȝ
diei compamꝰ: corpus aūt nocti. Dñicū eni
corpus in morte ac resurrectiōe τ spūs nři
figurā: τ corporis gerebat exemplū. Etiam
sic ergo apparet illa ratio simpli ad duplum
i horis. xxxvi. cū. xij. ɔferunt. ad. xxiiij. Et
horum quidē numerorum causas: cur in scriptu/
ris posite sint: pōt alius alias indagare: vel
qbus iste quas ego reddidi pponende sint:
vel eque pbabiles: vel istis etiam pbabilio
res. Frustra tū eos esse i scripturis positos:

⁊ nullas causas esse mysticas: cur illic isti nu
meri cōmemorent̄: nemo tā stult⁹ ineptusq̄z
ꝯtenderit. Ego aūt q̄s reddidi vł ex ecclesie
auctoritate a maioribus traditas: vel ex diui
naꝝ testimonio scripturaruz: vel ex ratione
numeroꝝ similitudinūq̄z collegi. Cōtra ra/
tionez nemo sobrius: ꝯtra scripturas nemo
xp̄ianus: ꝯ ecclesiā nemo pacificus senserit.

De signis ⁊ p̄figurationibus que aduētum
dn̄i p̄cesserunt. Ca. vij.

Gal. 4 Hoc sacramentū: hoc sacrificiū: hic sa/
b cerdos: hic deus: anteq̄z missus veni
ret factus ex femina: oīa q̄ sacrate atq̄z
mystice patribus nr̄is p euangelica miracu/
la apparuerunt: siue q̄ p ipsos facta sunt: sili
tudines huius fuerūt: vt oīs creatura factis
quodāmodo loqueret̄ vnū futurū in quo eēt
salus vniuersoꝝ a morte reparandoꝝ. Qr
enim ab vno vero deo ⁊ sūmo p impietatis
iniquitatē resilientes ⁊ dissonātes defluxera
mus: ⁊ euanueramus in multa discissi per
multa ⁊ inherētes in multis: oportebat nu/
tu ⁊ impio dei miserantis: vt ipsa multa ven
turū ꝯclamarēt vnū: ⁊ a multis ꝯclamatus
veniret vn⁹: ⁊ multa ꝯtestarēt venisse vnū:
⁊ a multis exonerati veniremus ad vnuz: ⁊
multis peccatis in aīa mortui: ⁊ ꝑpter pecca
tū in carne morituri: amaremus sine peccato
mortuū in carne pro nobis vnū: ⁊ in resusci
tatū credentes: ⁊ cum illo per fidē spiritu re/
surgentes: iustificaremur in vno iusto facti
vnū: nec in ipsa carne nos resurrecturos de
speraremus: cum multa mēbra intueremur
p̄cessisse caput vnū: in quo nunc p fidē mun
dati: ⁊ tūc p speciē redintegrati: ⁊ p mediato
rē deo reconciliati hereamus vni: fruamur
vno: pmaneamus vnum.

De filio dei qui ⁊ in forma dei ⁊ in forma ser
ui vna persona est christi.

Capitulum. viij.

Hic ipse filius dei: verbum dei: ⁊ idē/
f ipse mediator dei ⁊ hominum filius
hominis: equalis patri p diuinitatis
vnitatez: ⁊ particeps noster p humanitatis
susceptionem: patrem interpellans pro no/
bis: p id qd̄ homo erat. nec tamē tacēs quod
deus cū patre vnū erat. intercetera ita loqt̄.
Jo. 17 Nō pro his aūt rogo inquit tantū: sed ⁊ pro
eis q credituri sunt p vbū eoꝝ in me: vt om
nes vnū sint: sicut tu pater in me: ⁊ ego ī te:
vt ⁊ ipsi in nobis vnū sint: vt mundus cre/
dat: q2 tu me misisti. Et ego claritatem: quaz
dedisti mihi: dedi eis: vt sint vnum: sicut ⁊
nos vnum sumus.

De vnitate ecclesie in deo per geminam di/
lectionem: cui formam prebet vnitas patris
⁊ filij ⁊ spiritussancti. Ca. ix.

Non dixit: ego ⁊ ipsi vnū: q̄uis per id
n qd̄ ecclesie caput est: ⁊ corpus eius ec
clesia: posset dicere: ego ⁊ ipsi nō vnū
sed vnus: q2 caput ⁊ corpus vnus est xp̄s:
sed diuinitatez suā cōsubstantialez patri: ostē
dēs: hoc ait. ꝑpter qd̄ ⁊ alio loco dicit. Ego Jo. 10
⁊ pater vnū sumus: in suo genere. hoc est in
eiusdē nature cōsubstantiali parilitate: vult
esse suos vnū. Sed in ipso q2 in seipsis non
possent: dissociati ab inuicem p diuersas vo
luptates ⁊ cupiditates: ⁊ imunditiā peccato
rū: vnde mundant̄ per mediatorē: vt sint in
illo vnum. Nō tantū p eandē naturā qua ho
mines ex hominibus mortalib⁹ equales an
gelis fiunt: sed etiā p eandē caritatez in eādē
beatitudinez ꝯspirātes ꝯcordissima volunta
te in vnū spiritū: quodāmodo igne caritatis
ꝯflatam. Ad hoc enim valet qd̄ ait. Vt sint Jo. 17
vnū: sicut ⁊ nos vnū sumus: vt quemadmo
dū pater ⁊ filius. nō tantū equalitate substan
tie: sed etiā voluntate vnū sunt. Ita ⁊ hi: inter
quos ⁊ deū: mediator ēst filius nō tantū p id
qd̄ eiusdē nature sunt: sed etiā p eandē dile/
ctionis societatē: vnū sint. Deinde idipsum q2
mediator est: p quez recōciliamur deo: sic in Ibidez
dicat. Ego inquit in eis: ⁊ tu in me: vt sint
consummati in vnum.

De mediatore ad mortem diabolo: ⁊ media
tore ad vitam iesu christo.

Capitulum. x.

Hec est vera pax: ⁊ cū creatore nostro
h nobis firma cōexio: purgatis ⁊ recō
ciliatis per mediatorem vite: sicut ma
culati ⁊ alienati ab eo recesseramus p media
torē mortis. Sicut enim diabolus superb⁹
hominez supbiētē pduxit ad mortē. Ita xp̄s
humilis hoīem obedientē reduxit ad vitam.
Quia sicut ille elatus cecidit ⁊ deiecit ꝯsen/
tientē: sic iste humiliat⁹ surrexit ⁊ erexit cre
dentē. Quia eniz nō puenerat diabol⁹ quo
ipse pduxerat: mortez quippe spiritus in im
pietate gestabat: sed mortē carnis nō subie/
rat: q2 nec indumentuz susceperat: magnus

homini videbat princeps in legionibus de
monū: p quas fallaciaꝝ regnū exercet: sic ho
minē p clarioris typuz: potētie ꝙ̄ iustitie cupi
diorē: aut per falsam philosophiā magna in
flans: aut p sacra sacrilega irretiēs: in qbus
etiā magice fallacie curiosiores supbioresqꝫ
animas deceptas: illusasqꝫ pcipitant: subdi/
tum tenens. pollicēs etiam purgationē ani/
me: per eas quas theletas appellant: transfi/
2 Co. ij gurando se in angelum lucis per multifor/
mem machinationem: in signis ꝛ prodigijs
mendacij.

De facilitate ludificationum quibus homi/
nes ab inmundis spiritibus falluntur.

Capitulum. xi.

Facile est enim spiritib⁹ nequissimis:
p aerea corpa facere multa: q̄ mirent
aīe terrenis corporib⁹ aggrauate: etiā melio
ris affectus. Si eniz corpora ipa terrena nō
nullis artibus ꝛ exercitationib⁹ modificata:
in spectaculis theatricis tāta miracula hoib⁹
exhibēt: vt hi q nunqꝫ viderūt talia narrata:
vix credant. Quid magnū ē diabolo ꝛ ange
lis eius: de corporeis elemētis: p aerea cor/
pora facere: q̄ caro miret. Aut etiā occultis
inspiratiōib⁹: ad illudēdos hūanos sensus:
phātasmata imaginū machinari: qbus vigi/
lātes dormiētesue decipiat: vl' furētes exagi
tet. Sz sicut fieri pōt: vt hō vita ac moribus
melior: spectet neqssimos hoīes: vel in fune
ābulātes vel mirificis motib⁹ corporuz
multa incredibilia facīētes: nec vllo mō face/
re talia ꝯcupiscat: nec eos ꝓpterea sibi p̄po/
nendos existimet. Sic aīa fidelis ꝛ pia: non
solū si videat: verū etiā si ꝓpter fragilitatē car
nis: exhorreat miracula demonū. nō ideo tn̄
aut nō se posse talia dolebit: aut ob hoc illos
meliores esse iudicabit: cū sint p̄sertiz i socie
tate sanctoꝝ: q p ꝟtutē dei: cui cūcta subiecta
sunt: ꝛ minime fallacia: ꝛ multo maiora fece
runt: siue homines: siue angeli boni.

De falsis ꝛ deceptorijs purificationibus.

Capitulum. xij.

Nequaqꝫ igit p sacrilegas similitudines
ꝛ impias curiositates ꝛ magicas ꝯse
crationes anime purgant ꝛ reconci/
liant deo: qr falsus mediator non traijcit ad
superiora: sed potius obsidens intercludit
viaz p affectus: quos tāto maligniores: quā
to supbiores sue societatis inspirat. Qui nō
possunt ad euolandū pēnas nutrire virtutū:
sed potius ad demergēdū pōdera exaggera
re vitioꝝ: tanto grauius anima ruitura: quā
to sibi videt euecta sublimius. Proinde si/
cut magi fecerūt diuinitus moniti: quos ad Ma
humilitatem dn̄i adorandā: stella perduxit.
Ita ꝛ nos: nō qua venimus: sz p aliā viā in
patriā redire debemus. quā rex humilis do
cuit: ꝛ quā rex superbus humili regi aduer/
sarius obsidere nō possit. Et nobis enim vt
adoremus humilē xp̄m: celi enarrauerunt Ps
gloriā dei: cum in omnē terrā exijt sonus eo
rū: ꝛ in fines orbis terre verba eorum. Via
nobis fuit ad mortē p peccatū in adā. Per
vnū qppe hoiem peccatū intrauit in hūc mū Ro
dū: ꝛ p pctm̄ mors: ꝛ ita in oēs hoies ptran
sijt: in quo omnes peccauerūt. Huius vie
mediator diabolus fuit: persuasor peccati et
precipitator in mortem. Nam ꝛ ipse ad ope
rādam duplā mortem nostrā: simplā attulit
suā. Per impietatē nāqꝫ mortuus est in spū
carne vtiqꝫ mortuus nō est. Nobis autez ꝛ
impietatē psuasit: ꝛ ꝓpter hāc vt in mortis
carnis venire mereremur: effecit. Vnū er/
go appetiuimus iniqua suasione: alterū nos
secutū est iusta damnatiōe. ꝓpterea qppe scri
ptū est: Deus mortē nō fecit: qr causa mor/ Sa
tis ipse nō fuit. sz tn̄ p eius retributionē iustis
sima mors irrogata est pctōri. Sicut suppli
ciuz iudex irrogat reo: causa tn̄ supplicij non
est iustitia iudicis: sz meritū criminis. Quo
ergo nos mediator mortis trāsmisit ꝛ ipe nō
venit. id est ad mortē carnis. ibi nobis dn̄s
deus noster medicinā emendationis inser/
uit: quā ille nō meruit: occulta ꝛ nimis arca
na ordinatione diuine alteqꝫ iustitie. Vt ḡ si
cut p vnū hoiem mors: ita p vnū hoiem fie/
ret resurrectio mortuorū. Quia magis vita Ro
bāt hoies qd̄ euitare nō poterant mortē car
nis: ꝙ̄ mortē spūs. id ē magis penā: ꝙ̄ me/
ritū pene. nā non peccare: aut nō curat: aut
parū curat. nō mori autē ꝙ̄uis nō obtineat
vehemēter satagit. Vite mediator ostēdēs:
ꝙ nō sit mors timenda q̄ p humanā ꝯditio/
nē iam euadi non potest: sed potius impie/
tas que p fidē caueri pōt: occurrit nobis ad
finem quo venimus: sed nō qua venimus.
Nos eniz ad mortez p pctm̄ venimus ille p
iustitiaz: ꝛ ideo cū sit mors nostra pena pec/
cati: mors illius facta est hostia ꝓ peccato.

Mortem christi non fuisse necessitatis no/
stre: sed voluntatis sue ac potestatis.

Capitulum .xiij.

Q Vapropter cū spūs corpori prepona/
tur: morsq3 sit spiritus a deo deseri:
mors autem corporis a spiritu dese/
ri: eaq3 sit pena in morte corporis: vt spirit9
q2 volens deseruit deū: deserat corpus inui/
tus: vt cū spiritus deū deseruerit q2 voluit de/
serat corpus etiā si noluerit nec deserat cū
voluerit: nisi aliquā sibi vim qua ipsum cor/
pus perimat intulerit: demōstrauit spūs me/
diatoris: q2 nulla pena peccati vsq3 ad mor/
tem carnis eius accesserit: q2 nō eā deseruit
inuitus: sed q2 voluit: qñ voluit: quōmodo
Joh.10 voluit. Quippe dei verbo ad vnitatē cōmix/
tus est homo. Hinc ait: potestatē habeo po/
nendi animā meā: et potestatē habeo iterum
sumendi eā. Nemo tollet eam a me: sed ego
pono eā a me: et iterū sumo eā. Et hoc maxi/
me mirati sunt: sicut euangeliū loquit: q pre/
sentes erant: cū post illam vocē: in qua figu/
ram peccati nostri edidit continuo tradidit
spiritum. Lōga enī morte cruciabant ligno
Joh.19 suspensi. Unde latronibus vt iā morerent:
et de ligno ante sabbatū deponerent: crura
cōfracta sunt. Ille aūt quia mortuus inuen/
tus est: miraculo fuit. Hoc etiam pilatū legi/
mar.15. mus fuisse miratū: cum ab ipso sepeliendum
corpus dñi peteret. Ille itaq3 deceptor qui
fuit homini mediator ad mortē: falsoq3 se op/
ponit ad vitam: nomine purgationis per sa/
cra et sacrificia sacrilega quibus superbi sedu/
cuntur: q2 nec participationē mortis nrē ha/
bere potuit: nec resurrectionē sue: simplam
quidē suā mortē ad duplam nostrā potuit
afferre. Simplā vero resurrectionē in qua
et sacramentū esset renouationis nostre: et
eius que in fine futura est euigilationis exem/
plū: nō vtiq3 potuit. Ille pinde qui spiritu
viuus carnem suam mortuam resuscitauit:
verus vite mediator illum spiritu mortuum
et mortis mediatorē a spiritibus in se creden/
dū foras misit: vt nō regnaret itrinsec9: s3
forinsecus oppugnaret: nec tñ expugnaret.
Cur seipse quoq3 temptandum pbuit: vt ad
superandas etiā temptationes eius media/
tor esset: non solū p adiutorium: verū etiā p
exem. At ille primitus vbi p omnes aditus
ad interiora moliens irrepere: expulsus est:
post baptisma in heremo cōpleta omni tēpta/
tione illecebrosa: q2 viuū spiritu: mortu9 spi/
ritu non inuasit: quoquo mō auidus mortis
humane pueritt se ad faciendā mortem: quā
potuit: et pmissus est in illud quod ex nobis
mortale viuus mediator acceperat. Et vbi
potuit aliqd facere: ibi ex omni parte deuict9
est: et vnde accepit exterius potestatem dñice
carnis occidēte: inde interior eius potestas
qua nos tenebat occisa est. Factū est enī vt
vincula pctōꝝ multoꝝ: in multis mortibus
p vnius vnā mortē quā pctū nullū pcesse/
rat: soluerent. Quā ppterea dñs p nobis i
debitā reddidit: vt nobis debita nō noceret.
Neq3 enim iure cuiusq3 ptātis exut9 est car/
ne: sed ipse se exuit. Nam qui posset nō mo/
ri si nollet: proculdubio q2 voluit mortuus
est: et ideo pncipatus et ptātes expoliauit fi/
ducialiter triūphās eas in semetipso. Mor/
te sua qppe vno verissimo sacrificio pro no/
bis oblato: quicquid culparū erat vnde nos
principatus et ptātes ad luenda supplicia iu/
re detinebant purgauit: aboleuit: extinxit: et
sua resurrectione in nouā vitā nos pdestina/
tos vocauit: vocatos iustificauit: iustificatos Ro.8.
glorificauit. Ita diabolus hominē quē per
ꝯsensionem seductū: tanq3 iure integro pos/
sidebat: ipse nulla corruptione carnis et san/
guinis psetus: p istam corporis mortalis fra/
gilitatem: nimis egeno et infirmo tanto sup/
bior: quanto velut ditior et fortior: quasi pā/
noso et erumnoso dominabit: in morte car/
nis amisit. Quo enim cadentē non secutus
impulit peccatorē: illuc descendentē psecut9
cōpulit redemptorē. Sic in mortis cōsortio
filius dei nobis fieri dignatus est amicus:
quo nō perueniendo meliorē se nobis atq3
maiorem putabat inimicus. Dicit enim re/
demptor noster. Maiorē dilectionē nemo
habet: q3 vt animā suā ponat p amicis suis. Joh.15
Quo circa etiam ipso dño se credebat diabo/
lus superiorē: inquantū illi dñs in passioni/
bus cessit: q2 de ipso intellectū est qd in psal/
mo legit. Minuisti eum paulominus ab an/
gelis: vt ab iniquo velut equo iure aduersū Ps.8
nos agente: ipse occisus innocens cum iure
equissimo superaret: atq3 ita captiuitatem p/
pter peccatum factam captiuaret: nosq3 libe/
raret captiuitate propter peccatum iusta:
suo iusto sanguine iniuste fuso: mortis chi/

Colo. 2 rographū ꝺelens: ⁊ iuſtificādos redimēs
pctōres. Hinc etiā ꝺiabolus ad hec ſuos
illudit: qbꝰ ſe ꝑ ſua ſacra velut purgandis: ⁊
potius implicandis atqꝫ mergendis: falſus
mediatoꝛ opponit: ꝙ ſuꝑbis facillime ꝑſua/
det irridere atqꝫ cōtemnere moꝛtē xpī: a qua
ipſe quanto eſt alienioꝛ: tanto ab eis creditur
ſanctioꝛ atqꝫ ꝺiuinioꝛ. Qui tñ apud eū pau
ciſſimi remāſerunt: agnoſcētibus gētibus:
⁊ pia humilitate bibētibus: p̄ciū ſuū: eiuſqꝫ
fiducia ꝺeſerētibus hoſtem ſuū: ⁊ ꝯcurren
tibus ad redemptoꝛē ſuū. Neſcit enī ꝺiabo
lus quō illo ⁊ inſidiāte ⁊ furēte vtat̄ ad ſalu/
tē fideliū ſuoꝝ excelſiſſima ſapiētia ꝺei: a fine
ſuꝑioꝛe qꝺ̄ eſt initiū ſpiritalis creature: vſqꝫ
ad finē inferioꝛē: qꝺ̄ eſt moꝛs coꝛpoꝛis: per
Sap̄. 8 tendēs foꝛtiter ⁊ ꝺiſponēs omnia ſuauiter.
Attingit enī vbiqꝫ ꝓpter ſuā mūditiā: ⁊ ni
hil inquinatū in eam incurrit. A moꝛte autē
ibidē. 7 carnis alieno ꝺiabolo vnde nimiū ſuꝑbus
incedit: moꝛs alterius generis p̄paratur in
eterno igne tartari: quo nō ſolū cū terrenis:
ſꝫ etiā cū aereis coꝛꝑibꝰ excruciari ſpūs poſ/
ſint. Suꝑbi aūt hoīes qbꝰ xp̄s: qꝛ moꝛtuus
eſt: viluit: vbi nos tam magno p̄cio emit: ⁊
iſtā moꝛtē reddūt cū hoībus ꝯditioni erūno
ſe nature: q̄ trahit̄ a p̄mo pctō: ⁊ in illā cū il/
lo p̄cipitabunt̄. Quē ꝓpterea xp̄o p̄poſue/
runt: qꝛ eos in iſtā ꝺeiecit: quo per ꝺiſtantē
naturā ipſe nō cecidit: ⁊ quo ꝓpter eos ꝑ in
gentē miſericoꝛdiā ille ꝺeſcendit: ⁊ tñ ſe ꝺe/
monibꝰ eſſe melioꝛes non ꝺubitāt credere:
eoſqꝫ maledictis omnibꝰ īſectari ꝺeteſtariqꝫ
nō ceſſant. quos certe alienos ab huiꝰ moꝛ/
tis paſſione nouerūt: ꝓpter quā xp̄m contē
nunt. Nec ſic volūt cōſiderare quā fieri po/
tuerit: vt in ſe manēs: nec ꝑ ſeipſū ex vlla ꝑ
te mutabile ꝺei verbū: ꝑ inferioꝛis tñ nature
ſuſceptionē aliqd inferius pati poſſet qꝺ̄ im/
mūdus ꝺemon: qꝛ terrenū coꝛpus nō habꝫ:
pati nō poſſit. Sed cū ſint ipſi ꝺemonibus
melioꝛes: tñ qꝛ carnem poꝛtant: moꝛi ſic poſ
ſunt: quēadmodū ꝺemones moꝛi: qui eā nō
poꝛtāt: nō vtiqꝫ poſſunt. Et cū ꝺe ritibus ſa
crificioꝝ ſuoꝝ multū pꝛeſumāt: que ſe fallaci
bus ſuꝑbiſqꝫ ſpiritibus imolare nō ſentiūt.
Aut ſi iā ſentiūt: aliqd ſibi ꝓdeſſe arbitrant̄
ꝑfidoꝛū ⁊ inuidoꝝ amicitiā: quoꝝ intentio/
nis nullū negociū eſt: niſi impeditio reditus
noſtri: nō intelligūt nec ipſos quidem ſuper/
biſſimos ſpūs honoꝛibus ſacrificioꝝ gaude
re potuiſſe: niſi vni vero ꝺeo pꝛo quo coli vo
lūt: verū ſacrificium ꝺeberet̄.

De ſacrificio ꝑfecto ⁊ vero qꝺ̄ ipſe ꝓ nobis
ſaluatoꝛ effectus eſt. Ca. xiiij.

n Ec qꝫ id poſſe rite offerri: niſi per ſacer
dotē ſanctū ⁊ iuſtū: nec niſi ab eis acci
piat̄ qꝺ̄ offert̄: pꝛo quibus offert̄: atqꝫ
id ſine vitio ſit: vt ꝓ vitioſis mundādis poſ
ſit offerri. Hoc certe oēs cupiūt: q ꝓ ſe offer
ri ſacrificiū ꝺeo volūt. Quis ergo tā iuſtus ⁊
ſanctus ſacerdos: q̄ꝫ vnicus filius ꝺei. nō q
opus haberet ꝑ ſacrificiū ſua purgare pecca
ta: nec oꝛiginalia: nec ex humana vita q̄ ad/
dunt̄. Et qd tā ꝯgruenter ab hoībꝰ ſumeret̄
qꝺ̄ ꝓ eis offerret̄: q̄ꝫ hūana caro. Et qd tam
aptum huic imolationi: q̄ꝫ caro moꝛtalis. Et
qd tā mūdū ꝓ mundādis vitiis moꝛtaliū: q̄ꝫ
ſine vlla cōtagione carnalis cōcupiſcētie: ca
ro nata in vtero ⁊ ex vtero virginali. Et qd
tā grate offerri ⁊ ſuſcipi poſſet: q̄ꝫ caro ſacrifi
cij noſtri: coꝛpus effectum ſacerdotis noſtri.
Vt qm̄ q̄ttuoꝛ ꝯſiderant̄ in omni ſacrificio:
cui offerat̄: a q̊ offerat̄: qd offerat̄: ꝓ qbꝰ offe
rat̄: idē ipſe vnus veruſqꝫ mediatoꝛ: ꝑ ſacrifi
ciū: pacis reconcilians nos ꝺeū: vnū cum
illo maneret cui offerebat: vnū in ſe faceret ꝓ
quibus offerebat: vnus ipſe eſſet qui offere/
bat: ⁊ quod offerebat.

De his qui ſibi purgationem ꝺe virtute pꝛo
pꝛia pollicent̄. Ca. xv.

ſ Unt aūt quidā q ſe putāt ad cōtēplan
dum ꝺeū: ⁊ inherendū ꝺeo virtute ꝓ
pꝛia poſſe purgari: quos ipſa ſuꝑbia
maxime maculat. Nullū enī vitiū ē cui ma/
gis ꝺiuina lege reſiſtit̄: ⁊ in qꝺ̄ magis accipi
at ꝺominandi ius ille ſuꝑbiſſimus ſpiritus
aduna mediatoꝛ: ad ſūma īterclūſoꝛ: niſi oc/
culte inſidians alia via ꝺeuitet̄: aut per popu
lū ꝺeficientē: qꝺ̄ interp̄tat̄ amalech: a ꝑte ſe/
uiens: ⁊ ad terrā ꝓmiſſionis repugnādo trā
ſitū negans: ꝑ crucē ꝺñi q̄ moyſi manibꝰ ex
tenſis pꝛefigurata ſuꝑet̄. Hinc enī ſibi pur
gationē iſti virtute ꝓpꝛia pollicent̄: qꝛ nōnul
li eoꝝ potuerūt aciē mētis vltra oēm creatu/
rā tranſmittere: ⁊ lucē incōmutabilis verita
tis q̄ꝫuulacūqꝫ ex parte ꝯtigere: qꝺ̄ xp̄ianos
multos ex fide interī ſola viuentes: nondū
potuiſſe ꝺeridēt. Sed quid pꝛodeſt ſuperbiē
ti: ⁊ ob hoc erubeſcenti lignum cōſcendere:

de longinquo prospicere patriã transmari/
nam. Aut quid obest humili de tanto inter/
uallo nõ eam videre: in illo ligno ad eam ve
nienti: quo dedignat̃ ille portari.

Sapientes mundi nec resurrectionis verita
tem cognoscere: nec futurorum ordinem sci
re potuisse: quãuis ⁊ ipsi vaticinia habere vi
deant̃. Ca.xvi.

I etiã resurrectionem carnis nos cre
b dere repꝛehendunt: sibiq; potius etiã
de his rebus credi volũt. Quasi vero
Ro.8. qꝛ p̃celsam incõmutabileq; substantiã: p il/
la que facta sunt intelligere potuerũt: propte
rea de ꝯuersione rerũ mutabiliũ: aut de cõ/
texto seculorũ ordine consulendi sint. Nun/
quid enim qꝛ verissime disputãt: ⁊ documẽ
tis certissimis psuadent: eternis rationibus
omnia tꝑalia fieri: ꝓpterea potuerũt in ipsis
rationibus ꝑspicere: vel ex ipsis colligere q̃
sint animaliũ genera: q̃ semina singulorũ in
exordijs: q modus in incremẽtis: qui nume
ri p cõceptus: p ortus: p etates: p occasus: q
motus in appetendis q̃ secundũ naturã sunt
fugiendisq; cõtrarijs: nõne ista oia: nõ p il/
lã incõmutabilem sapientiã: sed p locorũ ac tẽ
porũ historiã quesierũt: ⁊ ab alijs expta atq;
cõscripta crediderũt. Quo minus mirandũ
est: nullo modo eos potuisse ꝓlixiorũ seculo
rũ seriẽ vestigare: ⁊ quãdã metam huius ex
cursus: quo tanq̃ fluuio genus decurrit hu/
manũ: atq; inde ꝯuersionẽ ad suum cuiq; de
bitũ terminum. Ista enim nec historici scribe
re potuerunt longe futura ⁊ a nullo experta
atq; narrata: nec isti phi ceteris meliores in
illis summis eternisq; rationibus itellectua
lia contemplati sunt. Alioquin nõ eiusdẽ ge
neris preterita que potuerũt historice inqui/
rerent: sed potius ⁊ futura p̃noscerent. Quod
qui potuerunt: ab eis vates: a nostris ꝓphe
appellati sunt.

Unde apud impios possint quedam futura
presciri. Ca.xvij.

Uanq̃ ⁊ ꝓphetarũ nomen nõ omni/
q no alienũ ẽ a lris eorũ. Sed plurimũ in
terest: vtrũ experimẽto p̃teritorũ futu
ra cõijciant̃. Sicut medici multa p̃uidendo:
etiã lris mandauerunt: q̃ ipsi experta notaue
runt. Sicut deniq; agricole vel etiam naute
multa p̃nũciãt. Talia enim si ex longis inter/
uallis tẽporũ fiant: diuinatiões putant̃. An
vero iam vẽtura precesserint: ⁊ lõge visa ve
niẽtia nũcient̃: ꝑ acuto sensu videtũ: qđ eas
faciũt aere ptãtes diuinare credunt̃. Tanq̃
si qsq; de mõtis vertice aliquẽ longe videat
veniẽtem: ⁊ ꝓxime in cãpo habitãtibus ante
nũciẽt. An ab angelis sanctis qbus ea deus
p verbũ: sapientiãq; suã indicat vbi ⁊ futura
⁊ p̃terita stant: vel qbusdã ꝓnunciẽt̃ hoib⁹
vel ab eis audita: rursus ad alios hoies trãs
mittant̃. An ipsorũ hominũ quorũdã mẽtes
in tantũ euehant spiritusancto: vt nõ p ange
los: sed p ipsas futurorũ instantes causas: in
ipsa sũma rerũ arce cõspiciant. Audiunt enim
ista ⁊ aere ptãtes: siue angelis ea nuncianti/
bus: siue hoibus. ⁊ tantũ audiunt quantum
opus eẽ ille indicat: cui subiecta sunt omnia.
Multa etiã p̃dicunt̃ instinctu quodã ⁊ ipul/ Job.11
su spiritu nescientiũ: sicut caiphas nesciuit qd
dixit: sed cũ esset pontifex ꝓphetauit. Ergo
de successionibus seculorũ ⁊ de resurrectiõe
mortuorum: phos nec illos ꝯsulere debem⁹ Act.17
qui creatoris eternitatem: in quo viuimus
mouemur ⁊ sumus: quantum potuerũt intel/ Ro.1.
lexerunt. Quia p ea que facta sunt cognoscẽ/
tes deum: nõ sicut deũ glorificauerũt: aut gra
tias egerunt: sed dicẽtes se esse sapiẽtes: stul
ti facti sunt. Et cũ idonei nõ eẽnt eternitatẽ
spiritalis incõmutabilisq; nature aciem mẽ/
tis tam cõstãter infigere: vt in ipsa sapientia
cõditoris atq; rectoris vniuersitatis viderẽt
volumina sclorũ: q̃ ibi iã essent ⁊ semp eẽnt.
Hic aũt futura essent: vt non essent: atq; vt
ibi viderent ꝯuersiones in melius: nõ solum
aiarũ: sed etiã corporũ humanorũ vsq; ad sui
modi pfectionem. Cũ ergo ad hec ibi viden/
da nullo modo essent idonei: ne ad illud qdẽ
digni habiti sunt: vt eis ista p sanctos ange
los nũciarent̃: siue forinsecus p sensus cor/
poris: siue interioribus reuelat: oibus in spi
ritu expssis. sicut patribus nostris vera pie/
tate predictis: hec demonstrata sunt: q ea pre
dicentes: vel de presentibus signis: vel de
ꝓximis rebus: ita vt predixerãt: factis fidem
facientes: auctoritatẽ cui de lõge futuris vsq;
i seculi finẽ crederet̃: habere meruerũt. Po
testates aũt aeree supbe atq; fallaces: etiã si q̃
dam de societate ⁊ ciuitate sanctorum: ⁊ vero
mediatore a sanctis ⁊ prophetis. vel angelis
audita p suos vates dixisse repꝑiũtur: id ege/
rũt vt p hec aliena vera etiam fideles dei fi

possent ad sua falsa traducerent. Deus autē
p nescientes id egit: vt veritas vndiqꝫ reso/
naret fidelibus in adiutoriū: impijs in testi/
monium.

De fide qua credimus temporaliter gesta:
ꝛ veritate que reddet eterna.

Ca. xviij.

q Va igiť ad eterna capescenda idonei
nō eramus: sordesqꝫ peccatorū nos
p̄grauabant temporaliū rerū amo/
re cōtracte: ꝛ ꝺ ꝓpagine mortalitatis tāqꝫ na
turaliter molite: purgandi eramus. Purga
ri aūt vt cōtemparemur eternis: nō nisi p tē
poralia possemus: qualibet iaꝫ cōtempati te/
nebamur. Sanitas enim a morbo plurimū
distat: sed medici curatio nisi morbo ꝯgruat
nō pducit ad sanitatē. Inutilia tēporalia de
cipiunt egrotos: vtilia tēporalia suscipiunt
sanādos: ꝛ traijciūt ad eťna sanatos. Mens
aūt rationalis sicut purgata cōtemplationem
debet rebus eternis: sic purganda tēporali/
bus fidē. Dixit quidā ꝛ illoꝝ q quondā apꝺ
grecos sapientes habiti sunt. Quantū ad id
qꝺ ortū ad eternitas valet: tantū ad fidē veri
tas. Et profecto est vera sententia. Qꝺ enim
nos tēporale dicimus: hoc ille qꝺ ortū ē ap/
pellauit. Ex quo genere etiā nos sumus: nō
tm̄ secūdū corpus: sed etiā scd̄m animi muta
bilitatē. Nō enim ꝓprie vocať eternū: qꝺ ali/
qua ex parte mutať. Inquantū igiť mutabi/
les sumus: intantū ab eternitate distamus.
Promittiť aūt nobis vita eterna p veritatē
a cuius pspicuitate rursus tantū distat fides
nostra: quātū ab eternitate mortalitas. Nūc
ḡ adhibemus fidē rebus tpaliter gestis pro
pter nos: ꝛ p ipsaꝫ mundamur: vt cū ad spe/
cieꝫ venerimus: quēadmoduꝫ succedit fidei
veritas: ita mortalitati succedat eternitas.
Quapropter quoniam fides nostra fiet ve/
ritas: cū ad id quod nobis credētibus ꝓmit/
tiť: peruenerimus. Promittiť aūt nobis vi
ta eterna. ꝛ dixit veritas: nō que fiet sicut fu/
tura est fides nostra: sed que semp est veritas
quia ibi est ꝛ eternitas. Dixit ergo veritas.
Hec est aūt vita eterna: vt cognoscāt te vnū
Joh. 17 verū deuꝫ: ꝛ queꝫ misisti iesum christuꝫ. Cū
fides nostra videndo fiet veritas: tunc mor
talitateꝫ nostraꝫ cōmutatā tenebit eternitas.
Qꝺ donec fiat: ꝛ vt fiat: qꝛ rebus ortis accō
modamus quidē fidem credulitatis: sicut in
eternis speramus veritateꝫ cōtemplationis
ne fides mortalis vite dissonaret a veritate
eterne vite. ipsa veritas patri coeterna de ter
ra orta est: cū filius dei sic venit vt fieret fili⁹ ps.
hoīs: ꝛ ipse in se exciperet fidē nostraꝫ: q̄ nos
pduceret ad veritateꝫ suā. q sic suscepit mor/
talitatē nr̄am: vt nō amitteret eternitatē suā.
Quantū enim ad id qꝺ ortū est eternitas va/
let: tantum ad fidem veritas. Ita ergo nos
purgari oportebat: vt ille nobis fieret ortus
q maneret eternus: ne alter nobis esset in fi
de: alter in veritate. Nec ab eo qꝺ orti sum⁹:
ad eterna trāsire possemus: nisi eterno p or
tū nostrū nobis sociato: ad eternitateꝫ ipsius
traijceremur. Nūc itaqꝫ illuc quodāmodo se
cuta est fides nr̄a quo ascendit in quē credi/
mus: ortus: mortu⁹: resuscitatus: assumpt⁹.
Horū quattuor: duo priora noueramus in
nobis. Scimus enim hoīes ꝛ oriri ꝛ mori.
Duo aūt reliqua: id ē resuscitari ꝛ assumi in
ste in nobis futura speramus: qꝛ in illo facta
credidimus. Itaqꝫ in illo qꝛ ꝛ id quod ortuꝫ
erat trāsijt ad eternitatē: transiturū est ꝛ nr̄ꝫ:
cū fides peruenerit ad veritatē. Iā enim cre/
dentibus vt in verbo fidei manerēt: ꝛ inde
ad veritatē: ac p hoc ad eternitatē perducti a Jo
morte liberarenť: ita loquiť. Si mānseritis in
verbo meo: vere discipuli mei eritis. Et qua Jb
si quererent: quo fructu: secut⁹ ait. Et cogno
scetis veritatē. Rursus quasi diceret. Quid Jb
pdest mortalibus veritas. Et veritas inqt li
berabit vos. Vnde: nisi a morte: a corruptiō
ne: a mutabilitate: Veritas qppe imortalis:
incorrupta: incōmutabilis permanet. Vera
aūt imortalitas: vera incorruptibilitas: ve/
ra incōmutabilitas: ipsa est eternitas.

De missione filij dei qua in forma serui mi/
nor factus est patre: cum in forma dei patri
permaneret equalis.

Ca. xix.

e Cce ad qꝺ missus ē filius dei: imo ve
ro ecce qd ē missuꝫ esse filiū dei. Que
cūqꝫ ꝓpter faciendā fidem qua mūdaremur
ad cōtemplandā veritateꝫ in rebus ortis ab
eternitate prolatis: ꝛ ad eternitatē relatis tpa
liter gesta sunt: aut testimonia missionis hu/
ius fuerūt: aut ipsa missio filij dei. Sed testi/
monia quedā venturū p̄nūciauerunt: quedā
venisse testata sunt. Factū qppe creaturā per
quē facta ē oīs creatura: omnē creaturā testē

habere oportet quat. Nisi eniȝ multis missis p̄dicaretᷣ vnus: n̄ multis dimissis teneretᷣ vnꝰ Et nisi talia essent testimonia que paruis magna esse viderentᷣ: nō crederetᷣ ille ita magnꝰ vt magnos faceret magnus: q꞉ ad paruos missus ē paruus. Incōpabiliter eniȝ maiora filij dei facta sunt celū ⁊ terra: ⁊ oīa q̄ in eis sunt: quia oīa ꝑ ipsuȝ facta sunt: q̄ȝ signa ⁊ ꝓtēta q̄ in eis testimoniū ꝓruperūt. Sȝ tn̄ homines vt h̄ magna ꝑ eū facta parui crederēt: illa parua tanq̄ȝ magna tremuerūt. Cū ergo
Gal. 4 venit plenitudo tp̄is: misit deus filiuȝ suuȝ: factū ex muliere: factū sub lege: vsq̄ȝ adeo ꝑuum vt factū: eo itaq̄ȝ missuȝ quo factuȝ. Si ergo maior mittit minoreȝ fatemur ⁊ nos factuȝ minorem: ⁊ intantuȝ minorē inquātuȝ factū: ⁊ intantū factum inquātū missuȝ. Mi
Ibi. s̄ sit eniȝ filiū suū factū ex muliere: per quē tamen quia facta sunt omnia: nō solum priusq̄ȝ factus mitteretᷣ: sed priusq̄ȝ essent oīa: eundē mittēti cōfitemur equalē: quē dicimus missum minorem. Quō ergo an̄ istā plenitudinē tp̄is: qua cū mitti oportebat: priusq̄ȝ missus esset videri a patribus potuit: cuȝ eis angelica quedam visa demonstrarentᷣ: qn̄ nec iam missus: sicut equalis est patri videbatᷣ. Vn̄ enim dicit philippo: a quo vtiq̄ȝ sicut a ceteris: ⁊ ab ipsis a quibus crucifixus est in
Jo. 14. carne videbatᷣ. Tāto tēpore vobiscū suȝ ⁊ n̄ cognouistis me. Philippe qui me videt: videt ⁊ patrē: nisi q꞉ videbatᷣ: ⁊ n̄ videbatᷣ. Videbatᷣ sicut missus factus fuerat nō videbatᷣ
Joh. j. sicut ꝑ eū oīa facta erant. Aut vn̄ etiam illud
Jo. 14. dicit. Qui h̄ȝ mandata mea ⁊ seruat ea: ipse est q̄ diliget me. ⁊ qui diliget me: diligetᷣ a patre meo. ⁊ ego diligā eū ⁊ manifestabo ei me ipsuȝ. Cū esset manifestus an̄ oculos hominū: nisi q꞉ carnē: qd̄ verbū in plenitudine tēporis factū erat: suscipiendā nostre fidei porrigebat. Ipsuȝ aūt verbū ꝑ qd̄ oīa facta erāt purgate per fidem menti contemplanduȝ in eternitate seruabat.

Non esse contra equalitatem patris ⁊ filij si etiam secundum coeternam patri diuinitatē intelligatᷣ filius missus. Capi. xx.

Si aūt secundū hoc missus a patre filiꝰ dicitᷣ: q꞉ ille pater est: ille filius: nullo modo impedit vt credamus equalem patri esse filiuȝ ⁊ cōsubstātialē ⁊ coeternū: ⁊ tamen a patre missum filiū. Nō q꞉ ille maior est: ille minor. sed quia ille pater: ille filiꝰ. Ille genitor: ille genitus. Ille a quo est qui mittitᷣ: ille qui est ab eo q̄ mittit. Filius eniȝ a patre est: non pater a filio. Secundū hoc iā pōt intelligi: nō tantū ideo dici missus filius: q꞉ verbū caro factū est: sed ideo missus vt v̄bū Joh. j.
caro fieret: ⁊ ꝑ p̄sentiā corporalē illa que scripta sunt operaretᷣ. id est vt nō tātū homo missus intelligatᷣ qd̄ verbū factuȝ est: sed ⁊ verbū missum vt homo fieret: q꞉ nō secundū imparē potestatē vel substantiā vel aliq̄d quod deo patri nō sit equale missus est: sed secunduȝ id qd̄ filius a patre est: non pater a filio. Verbū eniȝ p̄ris ē filiꝰ: qd̄ ⁊ sapiētia eius dicitᷣ. Quid ergo mirū si mittitᷣ: nō q꞉ inequalis est patri: sȝ q꞉ ē manatio quedaȝ claritatis Sap. 7
omnipotētis dei sincera. Ibi aūt qd̄ manat: ⁊ de quo manat vnius eiusdēq̄ȝ substātie ē. Neq̄ȝ eniȝ sicut aqua de foramine terre aut lapidis manat: sed sicut lux de luce. Naȝ qd̄ dictū est. Cādor est enim lucis eterne: quid Ibideȝ
aliud dictū ē: q̄ȝ lux ē lucis eternetᷣ. Candor quippe lucis: q̄d nisi lux ē. Et ideo coeterna luci: de qua lux ē. Maluit aūt dicere: cādor lucis: q̄ȝ lux lucis: ne obscurior putaretur ista que manat: q̄ȝ illa de qua manat. Cum enim auditᷣ candor eius esse ista: facilius est vt per hanc lucere illa: q̄ȝ hec minus lucere credatᷣ. Sed q꞉ cauendum nō erat ne minor lux illa putaretᷣ que istaȝ genuit. hoc eniȝ nullus vnq̄ȝ hereticus ausus est dicere: nec credenduȝ est aliquem ausuruȝ. Illi cogitationi occurrit scriptura qua possit videri obscurior lux ista que manat: q̄ȝ illa de q̄ manat. Quā suspitionem tulit cū ait. Candor est illius. id ē lu- Sap. 7
cis eterne: atq̄ȝ ita ostendit equaleȝ. Si enim hec minor est: obscuritas illius est: nō cādor illius. Si aūt maior est: nō ex ea manat. Nū eniȝ vinceret de qua genita est. Quia ergo ex illa manat: nō est maior q̄ȝ illa. Quia v̄o nō obscuritas illius: sed candor illius ē: nō ē minor. equalis est ergo. Neq̄ȝ hoc mouere Ibideȝ
debet: q꞉ dicta est manatio q̄dā claritatis omnipotentis dei sincera: tanq̄ȝ ipsa non sit omnipotens: sed omnipotētis manatio. Mox Ibideȝ
eni de illa dr̄. Et cū sit vna oīa potest. Quis est āt omnipotēs: nisi qui omnia potest. Ab illo itaq̄ȝ mittitur: a quo emanat. Sic enim ⁊ ab illo petitur: qui amabat eam et desiderabat eam. Emitte inquit illam de sanctis ibidē. 9

celis tuis: ⁊ mitte illã a sede magnitudis tue
vt mecũ sit: ⁊ mecuꝫ laboret. id est doceat me
laborare ne laborẽ. Labores eniꝫ eius: vir
tutes sunt. Sꝫ aliter mittit vt sit cũ hoĩe: alit
ibidẽ.7 missa est vt ipsa sit homo. In aĩas eniꝫ san/
ctas se trãsfert: atqꝫ amicos dei ⁊ ꝓphetas cõ
stituit. sicut etiã implet sanctos angelos ⁊ oĩa
talibus ministerijs ꝯgrua p eos opat. Cum
Gal.4 aũt venit plenitudo tpis missa est: nõ vt im/
pleret angelos: nec vt esset angelus: nisi in/
qꝫtũ ꝯsiliuꝫ patris annunciabat: qd ⁊ ipsius
erat. Nec vt esset cũ hoĩbus: aut in hoĩbus.
Hoc eniꝫ ⁊ antea in patribus ⁊ ꝓphetis: sꝫ
vt ipsuꝫ verbũ caro fieret. id est homo fieret
in quo futuro reuelato sacramento: etiam eo
rũ sapientia atqꝫ sanctoꝝ salus eẽt: q priusqꝫ
ipse de virgine nasceret: de mulieribus nati
sunt: ⁊ in quo facto atqꝫ p̃dicato salus sit om
niũ credentiũ: sperantiũ: diligentium. Hoc
j Thi.3 enim magnũ pietatis est sacramentũ: qd ma
nifestũ est in carne: iustificatũ ẽ in spiritu: ap
paruit angelis: p̃dicatũ est in gentibus: cre/
ditũ est in mũdo: assumptũ est in gloria. Ab
illo ergo mittit dei verbũ: cuius ẽ verbũ. Ab
illo mittit de quo natũ ẽ. Mittit qui genuit:
mittit qd genitũ est. Et tunc vnicuiqꝫ mittit:
cum a quoqꝫ cognoscit atqꝫ percipit quantũ
cognosci ⁊ percipi potest pro captu: vel profi
cientis in deum: vel pfecte in deo anime ra/
tionalis. Non ergo eoipso quo de patre na/
tus est: missus dicitur filius. Sed vel eo ꝙ
Joh.16 apparuit huic mundo verbum caro factum.
vnde dicit. Exiui a patre ⁊ veni in hunc mũ
dum. Vel eo ꝙ ex tpe cuiusqꝫ mente pcipit.
Sap.9 sicut dictuꝫ est. Mitte illam vt mecum sit: ⁊
ibidẽ.7 mecũ laboret. Qd ergo natuꝫ est ab eterno:
eternũ est. Cãdor est eniꝫ lucis eterne. Qd
j Thi.3 aũt mittit ex tpe: a quoquã cognoscit. Sꝫ cũ
Gal.4 in carne manifestatus est filius dei: in hunc
j Cõ.j. mũdum missus est in plenitudine tẽporis fa
ctus ex femina. Quia eniꝫ in sapiẽtia dei nõ
Joh.j. poterat mũdus cognoscere per sapiẽtiã deũ:
qm̃ lux lucet in tenebris: ⁊ tenebre eam non
j Cõ.j. comprehẽderunt: placuit deo per stulticiam
Joh.j. predicatiõis saluos credentes facere: ⁊ ver/
bum caro fieret ⁊ habitaret in nobis. Cum
aũt ex tẽpore cuiusqꝫ prouectus mẽte pcipi/
tur: mitti quidem dicitur: sed nõ in huc mũ/
dum. Neqꝫ enim sensibiliter apparet. id est
corporeis sensibus presto est. Quia ⁊ nos

secundum qd mente aliqd eternũ quãtũ pos
sumus capimus: nõ in hoc mundo sumus.
Et oĩuꝫ iustoꝝ spiritꝰ: etiã adhuc in hac car/
ne viuentiũ: inquãtũ diuina sapiũt: nõ sunt
in hoc mundo. Sed pater cũ ex tpe a quoqꝫ
cognoscit: nõ dicit missus. Non enim habꝫ
de quo missus sit: aut ex quo ꝓcedat. Sapiẽ
tia quippe dicit. Ego ex ore altissimi prodiui. eccl.
Et de spũ sancto dicit: a prẽ procedit. pater
vero a nullo. Sicut ergo pater genuit: filiꝰ
genitus est, ita pater misit: filius missus est.
Sed quẽadmodũ q genuit ⁊ q genitus ẽ. ita
⁊ q misit ⁊ q missus est vnũ sunt: qꝛ pater ⁊ fi
lius vnũ sunt. Ita etiã spũssctũs vnũ cũ eis ẽ
qꝛ hec tria vnũ sunt. Sicut enim natuꝫ esse ẽ
filio a patre esse: ita mitti est filio cognosci ꝙ
ab illo sit. ⁊ sicut spirituisancto donũ dei esse
est a patre ꝓcedere ita mitti ẽ cognosci ꝙ ab
illo ꝓcedat. Nec possumus dicere ꝙ spũssan
ctus: ⁊ a filio nõ procedat. Neqꝫ eniꝫ frustra
idẽ spũs: ⁊ patris ⁊ filij spiritus dicit. Nec
video qd aliud significare voluerit: cũ sufflãs
in faciẽ discipuloꝝ ait. Accipite spiritũsctm̃.
Neqꝫ eni flatꝰ ille corporeus cũ sensu corpo/ Jo.
raliter tangendi ꝓcedens ex corpore substã/
tia spiritussancti fuit: sed demonstratio p con
gruã significationẽ: nõ tantũ a patre: sed a fi
lio ꝓcedere spiritumsanctũ. Quis enim de/
mentissimus dixerit: aliũ fuisse spiritum quẽ
sufflans dedit: ⁊ aliuꝫ quem post ascensionẽ
suã misit. Vnus enim spũs: est spiritus dei:
spiritus patris ⁊ filij: spiritussanctus: q ope/
rat omnia in omnibus. Sed ꝙ bis datus ẽ j Cõ.
dispensatio certe significationis fuit. de qua
suo loco quantum dñs dederit disseremus.
Qd ergo dñs ait. Quẽ ego mittã vobis a pa/ Job.
tre: ostendit spiritum patris: ⁊ filij: qꝛ etiã cũ
dixisset: quem mittet pater: addidit: in nomi
ne meo: nõ tñ dixit quem mittet pater a me:
quẽadmodũ dixit: quem ego mittaꝫ vobis a
prẽ: videlicet ostendens ꝙ totius diuinitatis
vel si melius dicit deitatis principiũ pater ẽ.
Qui ergo ex patre procedit ⁊ filio: ⁊ cũ refer
tur a quo natus est filius. Et ꝙ dicit euange Job.
lista. Spũs nonduꝫ erat datus: qꝛ iesus nõ/
dum erat clarificatus: quõ itelligit nisi: quia
certa illa spũssancti datio vel missio post clari
ficationeꝫ xp̃i futura erat q̃lis nũqꝫ antea fue
rat. Neqꝫ enim antea nulla erat: sed talis nõ
fuerat. Si enim antea spiritussanctus nõ da

bat quo impleti pphete locuti sunt: cū aperte
scriptura dicat: ꝛ multis locis ostendat spiri
Luc. j. tusancto eos locutos fuisse: ꝛ de iohāne ba/
ptista dictū sit: spiritusancto replebit iaʒ inde
Ibideʒ ab vtero matris sue. ꝛ spiritusancto replet⁹
Ibideʒ zacharias inuenitur pater eius: vt de illo ta/
lia diceret. spiritusancto maria: vt talia de do
Luc. 2. mino quē gestabat vtero pdicaret. spiritusan
cto simeon ꝛ anna: vt magnitudinē xpi par
Ioh. 7 uuli agnosceret. Quō ergo spūs nondū erat
datus: qꝛ iesus nōdū erat clarificatus: nisi qꝛ
illa datio: vel donatio: vel missio spūssancti:
habitura erat quandā pprietatem suā in ipo
Act. 2. aduentu: qlis antea nunqꝫ fuit. Nusqꝫ eniʒ
legimus: linguis quas nō nouerant hoīes
locutos veniente in se spiritusancto: sicut tūc
factū est: cū oporteret eius aduentū signis sen
sibilibus demōstrari vt ostenderet totū orbē
terrarꝫ atqꝫ hoīnes gētes in linguis varijs
constitutas: credituras in xpm p donū spūssan
Ps. 18. cti. vt impleret qđ in psalmo canit. Nō sunt
Ibideʒ loquele neqꝫ sermones quorū nō audiāt vo/
ces eorꝫ. In omneʒ terrā exijt sonus eorū: ꝛ
in fines orbis terre verba eorꝫ. Verbo itaqꝫ
Gal. 4 dei ad vnitatē psone copulatus: ꝛ quodāmo
do cōmixtus est homo: cū veniente plenitu/
dine tēporis missus est in hunc mundū: fa/
ctus ex femina filius dei: vt esset ꝛ filius ho/
minis propter filios hominum. Hanc per
sonam angelica natura figurare antea potuit
vt prenunciaret: nō exprimere vt ipsa esset.

De sensibili demonstratione spiritussancti ꝛ
de coeternitate trinitatis.

Capi. xxi.

Mat. 3
Act. 2. De sensibili aūt demonstratione spiri/
tussancti: siue p colūbe speciē: siue p
linguas igneas: cū eius substantiā pa
tri ꝛ filio coeternā: pariterqꝫ incōmutabilem
subdita ꝛ seruiens creatura temporalibus
Ioh. j. motibus ꝛ formis ostēderet: cū ad eius pso
ne vnitatē: sicut caro qđ verbū factū ē nō co
pularet. nō audeo dicere nihil tale factū esse
antea. Sed plane fident dixerim: patreʒ ꝛ fi
liuʒ ꝛ spiritūsanctuʒ vnius eiusdēqꝫ substan
tie: deū creatoreʒ: trinitateʒ: omnipotenteʒ in
separabiliter opari: sed ita nō posse p longe im
parē maximeqꝫ corporeā creaturā inseparabili
ter demonstrari: sicut p voces nostras que
vtiqꝫ corporaliter sonant: nō possunt pater ꝛ fi
lius ꝛ spūssanctus: nisi suis ꝛ proprijs inter/
uallis temporꝫ certa sepatione distinctis: que
sue cuiusqꝫ vocabuli syllabe occupāt nomina
ri. In sua quippe substātia qua sunt tria vnū
sunt: pater ꝛ filius ꝛ spūssanctus: nullo tēpo
rali motu sup omnē creaturā idipsuʒ sine vl
lis interuallis tēporꝫ vel locorꝫ ꝛ simul vnuʒ
atqꝫ idē ab eternitate in eternitatē: tanqꝫ ipsa
eternitas que sine veritate ꝛ caritate non est.
In meis autē vocibus separati sunt pater ꝛ
filius ꝛ spiritussanctus: nec simul dici potue
runt: ꝛ in lrīs visibilibus sua sepatim locorꝫ
spacia tenuerūt. Et queadmodū cum memo
riā meā: ꝛ intellectū: ꝛ volūtateʒ nomino sin
gula quidē nomina ad res singulas referun
tur: sed tamen ab omnibus tribus singula fa
cta sunt. nullū eniʒ horꝫ triuʒ nominum est:
quod nō ꝛ memoria ꝛ intellectus ꝛ volūtas
luntas mea simul opata sint. Ita trinitas si/
mul opata est: ꝛ vocē patris ꝛ carneʒ filij: ꝛ
colūbā spiritussancti: cū ad psonas singulas
hec singula referant. Qua similitudine vt/
cūqꝫ cognoscit: inseparabilē in seipsam trinita
tē p visibilis creature speciē separabilit demon
strari: ꝛ inseparabilē trinitatis opationē: etiam
in singulis esse reb⁹: que vel ad patrē: vel ad
filiū: vel ad spiritūsanctū demonstrandū ppe
ptinere dicunt. Si ergo a me querit: quō fa
cte sint: vel voces vel sensibiles forme atqꝫ spe
cies ante incarnationeʒ verbi dei que hoc fu
turū pfigurarent: p angelos ea veū opatum
esse respondeo: qđ etiā scripturarū sanctaruʒ
testimonijs quantuʒ existimo satis ostendi.
Si aūt querit ipsa incarnatio quō facta sit ipʒ
verbum dei: dico carnē factū. id est hominē
factū: nō tamē in hoc qđ factū est conuersum Ioh. j.
atqꝫ mutatū: ita sane factū: vt ibi sit nō tantuʒ
verbū dei: ꝛ hominis caro. sed etiaʒ rationa
lis hominis anima: atqꝫ hoc totū ꝛ deus di/
cat ppter deū ꝛ homo ppter homineʒ. Qđ
si difficile intelligit: mēs fide purget: magis Act. 15.
magisqꝫ abstinendo a peccatis: ꝛ bene ope/
rando ꝛ orando cū gemitu desideriorꝫ san
ctorꝫ: vt p diuinuʒ adiutoriuʒ pficiendo: ꝛ i/
telligat: ꝛ amet. Si auteʒ querit post incarna
tionem verbi: quō facta sit vel vox patris vel
species corporalis qua spiritussanct⁹ demō/
stratus est: p creaturā qdē facta ista non du/
bito: sed vtrū tantūmodo corporaleʒ atqꝫ sen
sibilem: an adhibito spiritu etiam rationali
vel intellectuali. hoc enim quibusdaʒ placuit

appellare: qd greci dicunt id est in/tellectuale. nō quidē ad vnitatē psone. Quis enim hoc dixerit: vt qcqd illud est creature p qd sonuit vox patris: ita sit deus pater. aut quicqd illud ē creature in quo p colūbe spe/ciē vel p igneas linguas spūssanctus demō stratus est: ita sit spūsscūs: sicut ē dei fili⁹ hō ille q de virgine factus ē: sꝫ tantummodo ad ministeriū pagende significatiōis: sicut opor tuisse deus iudicauit. an aliqd aliud intelligē dū sit: inuenire difficile est: ꝛ temere affir/mare non expedit. Quō tñ ista sine rationa/li vel intellectuali creatura potuerūt fieri: nō video. Neqꝫ adhuc locus est explicare: cur ita sentiam quantū vires dñs dederit. prius enim sunt discutienda ꝛ refellenda hereticoꝝ argumenta: que nō ex diuinis libris: sed ex rationibus suis pferunt: quibus se vehemē ter cogere arbitrant̄ testimonia scripturarū que de patre ꝛ filio ꝛ spūsancto sunt: ita esse intelligēda vt ipsi volunt. Nūc aūt nō ideo minorē filiū qꝛ missus est a patre: nec ideo minorē spūmsanctū qꝛ ꝛ pater eū misit ꝛ fili⁹ sufficienter quātū arbitror demonstratū est. Siue enim ꝑpter visibilē creaturā: siue po/tius ꝑpter principij cōmendationē: nō pro/pter inequalitatē vel imparilitatē vel dissimi litudinē substātie in scripturis hec posita in/telligunt̄: qꝛ etiā si voluisset deus pater p sub iectā creaturā visibiliter apparere: absurdis/sime tamen aut a filio quē genuit: aut spiri/tusctō q de illo ꝑcedit: missus diceret̄. Iste igit̄ sit huius voluminis modus. deinceps in ceteris adiuuante dño: illa hereticoꝝ ver sutissima argumenta qualia sint: ꝛ quemad/modū redarguant̄ videbimus.

Explicit liber quartus.

Incipiunt capitula libri quinti.

Incipit liber quintus.

Quā modeste ac sobrie debet homo cui eti/am sue mentis natura inexplicabilis est: de dei substantia cogitare.

Capitulum. j.

Inc iam exordiens ea dicere que dici vt cogitantur vel ab homine
b aliquo vel certe a nobis nō omni no possunt: qꝫuis ꝛ ipsa nostra co gitatio: cum de dei trinitate cogi/tamus: longe se illi de quo cogitat: imparem sentiat: neqꝫ vt ē eū capiat: sed vt scriptū est.

1 Co. 13 etiã a tantis quãtis paulus apostolus ħ erat p speculũ ꝛ in enigmate videat. Primum ab ipso dño deo nostro de quo semꝑ cogitare debem⁹: ꝛ de q̃ digne cogitare nõ possum⁹: cui laudando reddenda est oĩ tꝑe benedictio ꝛ cui enunciando nulla cõpetit dictio: ꝛ adiutorium ad intelligenda atq; explicãda que intẽdo: veniã precor sicubi offendo. Memor sum enĩ: nõ solũ voluntatis: verũetiã infirmitatis mee. Ab his etiã qui ista lecturi sunt vt ignoscant peto: vbi me magis voluisse q̃ potuisse dicere aduerterint: quod vel ipsi melius intelligunt: vel ꝓpter mei eloquij difficultatẽ nõ intelligunt: sicut ego eis ignosco vbi ꝓpter suã tarditatẽ intelligere nõ possunt. Facilius enim nobis inuicem ignoscimus: si nouerimus. aut certe credendo firmũ tenuerimus: ea que de natura incõmutabili ꝛ inuisibili: sũmeq; viuente ac sibi sufficiente dicunt: nõ ex cõsuetudine visibiliũ atq; mutabiliũ ꝛ mortalium vel egenarum rerũ esse metienda. Sed cũ in his etiã q̃ nostris corporalibus adiacent sensibus: vel qꝫ nosipsi interiore hoĩe sumus: scientia cõprehendẽdis laboremus nec sufficiamus: non tñ impudenť in illa que supra sunt diuina ꝛ ineffabilia: pietas fidelis ardescit: nõ quã suarũ viriũ inflat arrogãtia: sꝫ q̃ grã ipsius creatoris ꝛ saluatoris inflãmat. Nã quo intellectu deũ capit homo: q ipsũ intellectũ suum quo eũ vult capere nondũ capit. Si aũt hunc iã capit: attendat diligenť nihil eo esse in sua natura melius: ꝛ videat vtrũ ibi videat illa liniamenta formarũ: nitores colorũ: spaciosam grãditatẽ: partiũ distãtiã: molis distensionẽ aliquas p locorũ interualla motiones: vel quid eiusmodi. Nihil certe istorũ inuenimus in eo: quo in natura nostra nihil melius inuenimus. id est in nostro intellectu quo sapientiã capimus quãtũ capaces sumus. Qđ ergo ñ inuenimus in meliore nostro: nõ debem⁹ in illo querere: quod longe melius est meliore nostro: vt sic intelligamus deũ si possum⁹ quantũ possumus sine qualitate bonũ: sine quãtitate magnũ: sine indigẽtia creatorẽ: sine situ p̄sentẽ: sine habitu oĩa cõtinentẽ: sine loco vbiq; totũ: sine tꝑe sempiternũ: sine vlla sui mutatione mutabilia facientẽ: nihilq; patientẽ. Quisquis deũ ita cogitat: ꝛ si nondũ põt omnimodo inuenire qđ sit: pie cum cauet quãtũ põt aliqđ de eo sentire qđ nõ sit.

De incõmutabili essentia quod solus deus est. Capi. ij.

Est tñ sine dubitatione substantia: vel si melius hoc appellať essentia: quam greci vsiã vocant. Sicut enim ab eo quod est sapere dicta est sapientia: ꝛ ab eo qđ est scire dicta est scientia. ita ab eo quod ẽ esse dicta est essentia. Et quis magis est: q̃ ille q dixit famulo suo moysi. Ego sum qui sum: ꝛ dices filijs israel: qui est misit me ad vos. Exo. 3
Sed alie que dicunť essentie siue substantie capiunt accidentia: quibus in eis fiat vł magna vel quãtacunq; mutatio. Deo aũt aliqđ eiusmodi accidere non potest: ꝛ ideo sola est incõmutabilis substantia vel essentia qua deus est: cui profecto ipsum esse vnde essentia nominata est: maxime ac verissime cõpetit. Quod enĩ mutať nõ seruat ipsum esse: ꝛ qđ mutari põt etiã si nõ muteť: potest quod fuerat nõ esse: ac p hoc illud solum quod nõ tantũ non mutať. verumetiam mutari omnino non potest: sine scrupulo occurrit quod verissime dicatur esse.

Contra arrianorum argumentationem: an in deo vnigeniti ꝛ geniti appellatio substãtiarum indicet diuersitatem. Capi. iij.

Quamobrẽ vt iã etiam de his que nec dicunť vt cogitanť: nec cogitãť vt sũt: rñdere incipiamus fidei nostre aduersarijs. Inter multa que arriani aduersus catholicã fidem solent disputare: hoc sibi maxime callidissimũ machinamentũ ꝓponere videnť cũ dicunt. Quicqđ de deo diciť vel intelligiť: nõ secundũ accidẽs sꝫ scđm substantiã diciť. Quapropť ingenitũ esse patri scđm substantiã est: ꝛ genitũ esse filio secundũ substantiã est. Diuersũ ẽ aũt ingenitũ esse: ꝛ genitũ esse. diuersa est ğ substantia patris ꝛ filij. Quibus rñdebimus. Si qcqđ de deo diciť ꝑm substantiã diciť: ergo qđ dictũ ẽ. Ego ꝛ pater vnũ sumus: ꝑm substantiã dictũ est. Joh. 10
Vna est igiť substãtia patris ꝛ filij. Aut si ħ nõ ꝑm substãtiã dictũ est. diciť ğ aliquid de deo nõ scđm substãtiã: ꝛ iõ iã non cogimur scđm substantiã intelligere ingenitũ ꝛ genitũ. Itẽ dictũ est de filio. Nõ rapinã arbitratus ẽ eẽ eq̃lis deo. Querim⁹ scđm qđ eq̃lis. Phi. 2
Si enim nõ ꝑm substãtiã diciť equalis: ad

mittunt vt dicat aliquid de deo: nō secūdum substātiam. Admittāt ergo nō secūdū substātiam dici: igenitum et genitū. Qd̄ si ꝓpterea nō admittūt q2 oīa de deo secūdum substātiam dici volūt: secūdum substantiam filius est equalis patri.

De accidētibus siue separabilibus siue iseparabilibus que in deo quia mutabilis non est: esse nō possunt. Ca. iiij.

Accidēs aūt nō solet dici: nisi ꝙ aliqua mutatione eius rei cui accidit amitti pōt. Nā et si quedā dicunt accidētia iseꝑabilia q̄ grece appellant achorista: sicut ē plume corui color niger. amittit eū tñ nō quādiu pluma ē: sed q2 nō semp est pluma. Quapropter ipa materies mutabilis: et ex eo ꝙ desinit esse illud aial: vl' illa pluma: totūq3 illud corpus i terra mutat: et vertitur amittit vtiq3 etiā illū colorē. Quāuis et accidēs: qd̄ seꝑabile dicit: nō seꝑatione: s3 mutatiōe amittat. sicuti ē capilli hominū nigritudo: qm̄ dū capilli sunt pñt albescere: seꝑabile accidēs dicit. S3 diligēter intuētib⁹ satis apparet: nō seꝑatione q̄si emigrare aaliqd a capite dū canescit: vt nigritudo inde cādore succedēte discedat et aliquo eat: s3 illā q̄litatē coloris ibi vti atq3 mutari. Nihil itaq3 accidens in deo: q2 nihil mutabile aut amissibile. Qd̄ si et illd̄ dici accidens placet: qd̄ licet nō amittat: minuit tñ vel augeť: sicuti est aie vita. nā et q̄diu aia est: tādiu viuit: et q2 semp aia ē: semper viuit. S3 q2 magis viuit cū sapit: q2 minus cū desipit. Fit etiā hic aliqua mutatio nō vt desit vita: sicut nec deest isipiēti sapiētia: vt minus sit. Nec tale aliqd in deo fit: q2 oino incōmutabilis manet. Quāobrē nihil in eo secundū accidens dicit. q2 nihil ei accidit: nec tñ omne qd̄ dicit scd̄m substātiam dicit.

In rebus aūt creatis atq3 mutabilibus qd̄ nō secūdum substātiam dicit: restat vt secūdum accidēs dicat. Oia eni accidūt eis: q̄ vl' amitti pñt vel minui. et magnitudines et qualitates. et qd̄ dicit ad aliqd. sicut amicitie: ꝓpinquitates: seruitutes: similitudines: equalitates: et si qua huiusmodi. et situs et habitus: et loca et tēpora: et opera atq3 passiones.

Que in deo ad aliquid dicunt: nō s3 substātiā dici: nec tamen s3 esse accidentia: sed relatiua incōmutabilia. Capitulum. v.

In deo aūt nihil qdē scd̄m accidēs dicit: q2 nihil in eo mutabile est. nec tñ omne qd̄ dr̄ scd̄m substātiā dr̄. Dicit enī ad aliqd. sicut pr̄ ad filiū: et fili⁹ ad prē: qd̄ nō ē accidēs. q2 et ille semper pater: et ille semp filius. et nō ita semp q̄si ex quo natus ē filius: vt ex eo ꝙ nūq3 desinat esse filius: pr̄ nō desinat esse pater: sed ex eo ꝙ semp natus est filius: nec cepit vnq3 esse filius. Quod si aliqñ esse cepisset: aut aliqñ esse desineret filius: scd3 accidēs diceret. Si vero qd̄ dr̄ pater ad seip3 diceret: nō ad filiū: et qd̄ dr̄ filius ad seipm diceret nō ad patrē: scd̄m substātiam diceret et ille pater: et ille filius. S3 q2 et pater nō dicit pater nisi ex eo ꝙ est ei filius. et fili⁹ nō dicit nisi ex eo ꝙ habet patrē. nō secūdu3 substātiā hec dicunt: q2 nō q̄sq3 coꝝ ad seip3 s3 ad inuicē atq3 ad alterutrū ista dicunt. neq3 scd̄m accidens q2: et qd̄ dr̄ pr̄ et qd̄ dicit fili⁹ eternū atq3 incōmutabile est eis. Quāobrē3 q̄uis diuersu3 sit patrē esse et filiū esse: nō est tñ diuersa substātia. q2 hec nō secūdu3 substātia3 dicunt: sed s3m relatiuu3: qd̄ tñ relatiuu3 nō est accidens: quia non est mutabile.

An ingenitus quod pater dicit: possit inter illa accipi que ad seipm et substantialiter dicūtur. Capitu. vi.

Si aūt huic sic putāt resistendū esse sermoni: ꝙ pater qdē ad filium dicitur: et filius ad patrē. ingenitus tñ et genit⁹ ad seipos dicunt: nō ad alterutrū. Nō eni hoc est dicere ingenitum qd̄ est patrē dicere: q2 et si filium nō genuisset: nihil prohiberet eum dicere ingenitu3. et si gignat q̄sq3 filiū: non ex eo q̄sq3 ingenitus est: q2 geniti hoies ex alijs hoib⁹ gignūt et ipsi alios. Inquiunt pater ad filiu3 dicit: et filius ad patrem. ingenitus aūt ad seipsum: et genitus ad seipsum dicit. Et ideo si quicquid ad seipsum dicit: secundum substantiam dicitur. diuersu3 ē aūt ingenitum esse et genitum esse. diuersa igit substātia est. Hoc si dicūt nō intelligunt de ingenito quidē aliquid se dicere qd̄ diligēti⁹ ptractnadu3 sit: q2 nec ideo q̄sq3 pater: q2 ingenitus. nec ingenitus ideo quia pater. et ꝓpterea nō ad aliquid: sed ad se dici putat ingenitus. Genitū vero mira cecitate nō aduertunt dici non posse: nisi ad aliquid. Ideo q̄ppe filius q2 genitus et quia filius vtiq3 genitus. Sicut aūt filius ad patre3: sic genitus

ad genitorē referť. ⁊ ficut pater ad filiuȝ: ita
genitor ad genitū. Ideoqȝ alia notio est qua
intelligiť genitor: alia qua ingenitus. Nam
q̄uis de p̄re deo vtrūqȝ dicať: illud tñ ad ge
nitū. id est ad filiū diciť: qđ nec illi negāt. hoc
aūt qđ igenitus diciť: ad seip̄m dici ꝓhibēt.
Dicunt ergo. Si aliqd ad seipsuȝ dr̄ pater:
qđ ad seip̄m dici nō pōt filius: ⁊ qcqd ad se/
ipsuȝ diciť scđm substātiā diciť. ⁊ ad seipsum
diciť ingenitus: qđ dici nō pōt filius: ergo se
cūdū substātiā diciť ingenitus. Qđ filius q̄r
dici nō pōt: nō est eiusdē substātie. Cui ver
sutie r̄ndeť ita: vt ipsi cogant̄ dicere ƀm quid
sit eq̄lis patri fili⁹: vtrū scđm id qđ ad se dici
tur: an ƀm id qđ ad patrē diciť. Nō eniȝ ƀm
id qđ ad patrē diciť: q̄m ad p̄reȝ filius dr̄ ille
aūt nō filius sed pater est: q̄r nō sic ad se dicū
tur pater ⁊ filius: quō amici aut vicini. Rela
tiue q̄ppe amicus dr̄ ad amicuȝ. Et si eq̄liter
se diligūt eadeȝ in vtroqȝ amicitia ē. ⁊ relati/
ue vicinus diciť ad vicinū. ⁊ q̄r eq̄liter sibi vi
cini sunt. q̄ȝtū eniȝ iste illi: tantū ⁊ ille huic vi
cinať: eadē in vtroqȝ vicinitas. Q̄r vero fi/
lius nō ad filiū relatiue diciť: sȝ ad patrē. nō
ƀm hoc ꝙ ad patrē diciť: eq̄lis ē filius patri:
restat vt secundū id eq̄lis sit qđ ad se dicitur.
Quicqd aūt ad se diciť ƀm substātiā dicitur.
Restat ergo vt ƀm substātiā sit equalis. Ea
dē est igiť vtriusqȝ substātia. Cū vero inge/
nitus diciť pater. non qd sit: sed qd nō sit di/
ciť. Cum aūt relatiuū negať: non secundum
substantiam negatur: quia ipsuȝ relatiuū nō
secundum substantiā diciť.

Quid in quibusqȝ locutionibus valeat ne/
gatiua particula qua aliquid non quid sit: sȝ
quid non sit ostenditur.

Ca. vij.

Oc exemplis planū faciendū est. Ac
b ꝑmū videndū est hoc significari cum
diciť genitus qđ significať cū dr̄ fili⁹:
Ideo eniȝ filius: q̄r genitus: ⁊ q̄r fili⁹: vtiqȝ
genitus. Qđ ergo diciť igenitus: hoc osten
diť ꝙ nō filius: sȝ genitus ⁊ igenitus cōmo/
de dicunť. filius aūt latine diciť: sed infilius
vt dicať non admittit loquendi consuetudo.
Nihil tñ intellectui demiť si dicať nō filius:
quēadmodū etiā si dicať nō genitus pro eo
qđ dr̄ ingenitus nihil aliud diciť. Sic eniȝ ⁊
vicinus ⁊ amicus relatiue dicunť: nec tñ pōt
inuicinus dici: quō diciť inimicus. Quāob
rē nō est in rebus ꝯsiderandum qd vel sinat
vel nō sinat dici vsus sermonis nostri: sȝ qs
rerū ipsarū intellectus eluceat. Nō ergo iam
dicamus ingenituȝ: q̄ȝuis dici latine possit:
sed pro eo dicamus nō genitum qđ tantum
valet. Nō ergo aliud dicimus q̄ȝ nō filium.
Negatiua porro ista particula nō id efficit vt
qđ sine illa relatiua diciť eadeȝ preposita sub
stantialiter dicať: sed id tantum negatur: qđ
sine illa aiebať. sicut in ceteris predicamen/
tis. velut cum dicimus: homo est substantiā
designamus. Qui ergo dicit non homo est
non aliud genus predicamenti enunciat: sȝ
tantum illud negat. Sicut ergo secundū sub
stantiam aio: homo est: sic secundum substā
tiam nego cum dico: non homo est. Et cum
queritur q̄ȝtus sit: ⁊ aio quadrupedalis est.
id est quattuor pedum secundū quantitatem
aio. qui dicit non quadrupedalis est: quanti
tatem negat. Candidus est: secundum qua
litatem aio. non candidus est: secundu̇ȝ qua
litatem nego. Propinquus est: secundum
relatiuū aio. nō propinquus est: secunduȝ re
latiuū nego. Secunduȝ situm aio. cū dico ia
cet. secundum situm nego cū dico non iacet.
Secundum habitum aio: cum dico armat⁹
est: secundum habitum nego cū dico non ar
matus. Tantūdem autem valet si dicam ier
mis est. Secundum tempus aio: cum dico
hesternus est. secundum tempus nego cuȝ
dico non hesternus est. Et cum dico rome ē
secundum locum aio. ⁊ secundum locuȝ ne/
go: cum dico non rome est. Secundum id
quod est facere aio: cum dico cedit. si autem
dicam non cedit: secundum id quod est face/
re nego: vt ostendam non hoc facere. Et cū
dico vapulat: secundum predicamentū aio:
quod pati vocať: ⁊ secundum id nego cuȝ di
co nō vapulat. Et omnino nullū predicamē
ti genus est secunduȝ quod aliquid aire vo/
lumus: nisi vt secundum idipsum predica/
mentum negare conuincamur: si prepone
re negatiuam particulaȝ voluerimus. Que
cum ita sint: si substantialiter airem: dicen/
do filius: substantialiter negarem dicendo
non filius. Quia vero relatiue aio cum di/
co filius est: ad patreȝ refero: relatiue nego:
si dico non filius est. Ad parentem enim cā
dem negationem refero: volens ostēdere ꝙ
ei parens non sit. At si quantū valet qđ diciť

filius: tantūdez valet qd̄ dr̄ genitus: sicut p̄/
locuti sumus. Tantūdez ergo valet qd̄ dicit̄
nō genitus: q̄ztū valet qd̄ dicit̄ nō filius. Re
latiue aūt negamus dicendo nō filius. relati
ue igit̄ negamus dicēdo nō genitus. Inge
nitus porro quid est nisi non genitus. Non
ergo receditur a relatiuo predicamento: cuz
ingenitus dicit̄. Sicut eniz genitus non ad
seipsum dicitur: sed q̄ ex genitore sit: ita
cum dicitur ingenitus: non ad seipsum di/
citur: sed q̄ ex genitore non sit ostenditur.
In eodem tn̄ predicamento quod relatiuuz
vocatur: vtraq̄z significatio vertitur. Quod
autem relatiue pronunciatur: nō indicat esse
substantiam. Ita q̄zuis diuersuz sit genitus
ꝛ ingenitus non indicat diuersam substātiā:
quia sicut filius ad patrem ꝛ nō filius ad nō
patrem refertur: ita genitus ad genitorem:
ꝛ non genitus ad non genitorem referatur
necesse est.

Qd̄ in trinitate deitatis quicquid ad se dicit̄
vnaqueq̄z psona indifferēs atq̄z commune sit:
ꝛ vnam significet eandemq̄z substantiam.

Ca. viij.

Quapropt̄ illud p̄cipue teneamus qc/
quid ad se dr̄ p̄stātissima illa diuina sub
limitas substātialiter dici. Qd̄ aūt ad
aliqd nō substantialiter: sed relatiue. tantāq̄z
vim esse eiusdem substantie in patre ꝛ filio ꝛ
spūsancto: vt qcqd de singulis ad seipsos dici
tur: non pluraliter: sed singulariter accipiat̄.
Quēadmodū eniz pater deus ē: ꝛ fili9 deus
est: ꝛ spūssanctus deus ē: qd̄ fm substātiā di
ci nemo dubitat. nō tn̄ tres deos: sz vnū deū
dicimus: eā ipsaz p̄stnatissimā trinitatē. Ita
magnus pr̄: magnus filius: magnus spūs/
sanctus: nō tn̄ tres magni. sz vnus magn9.
Nō eniz de pr̄e solo: sicut ille puerse sentiūt:
sed de patre ꝛ filio ꝛ spūssancto scriptū ē. Tu
es deus solus magn9. ꝛ bon9 pr̄: bonus fili
us: ꝛ bonus spūsscūs. nec tres boni: sz vn9 ē
bon9. de quo dictū ē. Nemo bon9 nisi solus
mat. 19. deus. Eteniz dn̄s iesus ne ab illo q dixerat
magister bone: tanq̄z hoiez cōpellās fm ho/
minē tantūmō intelligeret̄. ideo nō ait. Ne/
mo bonus nisi solus pater: sz nemo bonus
nisi solus deus. In pr̄is eniz noie: ipse p se
pater pnunciat̄. In dei vero ꝛ ipse ꝛ filius
ꝛ spūsscūs. qꝛ trinitas vn9 deus. Situs vo
ꝛ habitus ꝛ loca ꝛ tpa: nō pprie: sed trāslate
ac p similitudines dicunt̄ in deo. Nam ꝛ se/

dere sup cherubin dicit̄: qd̄ ad sitū dicit̄. Et ps.
abyssuz tanq̄z vestimentū amictus: qd̄ ad ha ps.
bitū. Et anni tui nō deficiēt: qd̄ ad tp̄s. Et si Ib
ascendero in celū tu ibi es: qd̄ ad locuz. Qd̄ ibi.
aūt ad faciendūz attinet: fortassis de solo deo
verissime dicat̄. Solus eniz deus facit ꝛ ipse
nō fit. neq̄z patit̄: quātū ad eius substātiā per
tinet qua deus est. Itaq̄z oipotens pater: oi
potens filius: oipotens spūssanctus: nec tn̄
tres oipotentes: sed vnus oipotēs. Ex quo
oia: p quē oia: in quo oia: ipsi gloria. Quic/ Ro
qd ergo ad seipsuz dicit̄ deus: ꝛ de singulis
psonis singulariter dicit̄. id ē de pr̄e ꝛ filio: ꝛ
spūsancto. ꝛ simul de ipsa trinitate: nō plura
liter: sz singulariter dr̄. Qm̄ qppe nō aliud ē
deo esse: ꝛ aliud magnū esse: sz hoc idē illi ē:
ꝛ esse ꝛ magnū esse. Propterea sicut nō dici/
mus tres essentias: sicut nō dicim9 tres ma
gnitudines: sed vnā essentiā ꝛ vnā magni/
tudinē. Essentiaz dico: q̄ vsia grece dicit̄: q̄z
vsitatius substantiā vocam9. Dicūt qdē ꝛ il
li hypostasiz: sz nescio qd voluūt intereē inter
vsiā ꝛ hypostasim: ita vt pleriq̄z nostrum q
hec greco tractāt eloqo dicerere psueuerunt.
quod est
latine vnam essentiam tres substantias.

Qua necessitate tres persone in trinitate di/
cantur. Capitu. ix.

Sed qꝛ nr̄a loquendi psuetudo iā ob/
tinuit: vt hoc intelligat̄ cū dicimus es/
sentiaz: qd̄ intelligit̄ cū dicimus substantiaz:
nō audiemus dicere vnā essentiā tres substā
tias: sz vnā essentiā vel substātiā: tres aūt p
sonas. Quēadmodū multi latini ista tractan
tes ꝛ digni auctoritate dixerūt: cū aliū modū
aptiorē nō inuenirēt quo enūciarēt vbis
qd̄ sine verbis intelligebant. Reuera enim
cū pater nō sit filius: ꝛ filius non sit pater: ꝛ
spūssanctus ille q etiā donū dei vocat̄: nec pa
ter sit nec filius. tres vtiq̄z sunt. Ideoq̄z plu
raliter dictū est. Ego ꝛ pater vnū sum9. Nō
enim dixit: vnū est: qd̄ sabelliani dicunt: sed Io.
vnum sumus. Tamē cū querit̄ qd tres ma/
gna prorsus inopia humanū laborat eloquz
Dictum est tn̄ tres psone: nō vt illud diceret̄
sed ne taceret̄.

De vera magnitudine cuius participatione
sunt magna quecunq̄z magna.

Capitulum. x.

Sicut ergo nō dicimus tres essentias
ita non dicimus tres magnitudines:

necq̃z tres magnos. In rebus enim que par
ticipatione magnitudinis magne sunt: qui/
bus est aliud esse: aliud magnas esse. sicut
magna domus: ꝛ magnus mõs: ꝛ magnus
animus. In his ergo rebus aliud ẽ magni
tudo: aliud qđ ab ea magnitudine magnũ ẽ:
ꝛ prsus non hoc est magnitudo qđ ẽ magna
domus. Sed illa ẽ vera magnitudo qua nõ
solum magna est domus que magna est: ꝛ q̃
magnus est mons quisquis magnus est: sed
etiam qua magnum est quicquid aliud ma/
gnũ dicit: vt aliud sit ipsa magnitudo: aliud
ea q̃ ab illa magna dicunt. Que magnitudo
vtiq̃z primitus magna est: multoq̃z excel/
lentibus q̃z ea q̃ participatione eius magna
sunt. Deus autẽ q2 non ea magnitudine ma
gnus ẽ que nõ est qđ ipse: vt quasi particeps
eius sit deus cũ magnus ẽ: alioquin illa erit
maior magnitudo q̃z deus. deo autẽ non est
aliqd maius. Et igit magnitudine magnus
ẽ qua ipse ẽ eadem magnitudo. Et ideo sicut
nõ dicimus tres essentias: sic nec tres magni
tudines. hoc ẽ eniz deo esse qđ magnũ esse.
Eadẽ causa nec magnos tres dicimus: sed
vnũ magnum: q2 nõ participatione magni/
tudinis deus magnus est: sed seipso magno
magnus ẽ: q2 ipse sua est magnitudo. Hoc
ꝛ de bonitate: ꝛ de eternitate: ꝛ de omnipotẽ
tia dei dictum sit. omnibusq̃z oino predica/
mẽtis que de deo possunt pnunciari: qđ ad
seipsum dicit: nõ translate ac p similitudinẽ:
sed pprie. si tamẽ de illo pprie aliqd dici ore
hominis potest.

Relatiue non substãtialiter dici: quicquid
aut pater: aut filius: aut spiritus sanctus pro
prie nominat. Capi. xj.

Quod aũt pprie singula in eadez trini
tate dicunt: nullo modo ad seipsa: sed
ad inuicez: aut ad creaturã dicunt: et
ideo relatiue nõ substantialiter ea dici mani
festum est. Sic enim trinitas vnus deus dr
magnus: bon⁹: etern⁹: oipotẽs: ideoq̃z ipse
sic sua dici potest deitas: ipe sua magnitudo:
ipse sua bonitas: ipse sua eternitas: ipse sua
omnipotentia. Non sic põt dici trinitas pr:
nisi forte translate ad creaturã ppter adoptõ Deut. 6
nẽ filiorum. Qđ enim scriptuz est. Audi israel
dñs deus tuus: deus vn⁹ est: nõ vtiq̃z exce
pto filio: aut excepto spiritusancto oportet in
telligi quẽ vnuz dñm deũ nostrũ recte dici/
mus: etiam patrẽ nostrũ p gratiã suã nos re
generantez. Trinitas aũt filius nullo modo
dici põt. Spiritus vero sanctus ẽm q̃ scri/
ptum est. Qm deus spũs deus est: põt qdez Joh. 4
vniuersaliter dici: q2 ꝛ pr spũs: ꝛ filius spũs
ꝛ pater scũs: ꝛ filius sanctus. Itaq̃z pater et
filius ꝛ spũsscũs: qm vn⁹ deus: ꝛ vtiq̃z de⁹
sanctus ẽ: ꝛ deus spũs est: põt appellari trini
tas ꝛ spũssanctus. Sz tñ ille spũssanctus qui
nõ trinitas: sed in trinitate intelligit, in eo q̃
pprie dicit spũssanctus relatiue dicit: cũ ꝛ ad
patrem ꝛ ad filiuz refert: q2 spũssanctus ꝛ pa
tris ꝛ filij spiritus est: sed ipsa relatio nõ ap/
paret in hoc noie: apparet aũt cũ dicit donuz
dei. Donũ eniz ẽ patris ꝛ filij: q2 ꝛ a patre p Joh. 15
cedit. sicut dñs dicit. ꝛ qđ apostol⁹ ait. Qui Ro. 8.
spiritũ xp̃i nõ habet. hic non est eius: de ipso
vtiq̃z sancto spiritu ait. Donũ g̃ donatoris:
ꝛ donator doni: cũ dicimus: relatiue vtrũq̃z
ad inuicẽ dicimus. Ergo spũssanctus ineffa
bilis est q̃dã patris filijq̃z cõmunio. ꝛ iõ for/
tasse sic appellatur: q2 patri ꝛ filio põt eadem
appellatio cõuenire: Nã hoc ipse pprie dicit
qđ illi cõmuniter: q2 ꝛ pr spirit⁹: ꝛ filius spi/
ritus: ꝛ pater sanctus: ꝛ fili⁹ sanct⁹. Vt g̃ ex
nomine qđ vtriq̃z cõuenit: vtriusq̃z cõmunio
significet: vocatur donum amborum spiritus/
sanctus. Et hec trinitas vnus deus: de⁹ so/
lus: bonus: magnus: eternus: omnipotẽs.
Ipse sibi vnitas: deitas: magnitudo: boni/
tas: omnipotentia.

De relatiuis que referri adinuicẽ nequeũt cũ
tñ relatiua sunt. Ca. xij.

Nec mouere debet. qm diximus rela/
tiue dici spiritumsanctum: non ipsam
trinitatem: sed eum qui est in trinitate
quia non ei videt vicissim respondere voca/
buluz eius ad quem refert. Non enim sicut
dicimus: seruuz dñi ꝛ dñm serui: filiũ pris
patrem filij; quoniam ista relatiue dicuntur.
ita etiã hic possumus dicere. Dicim⁹ eñi spi
ritũsanctũ patris: sz nõ vicissim dicimus pa/
trẽ spũssancti: ne filius eius intelligat spũssan
ctus. Itẽ dicimus spiritũscm̃ filij: sed nõ di/
cimus filiuz spũssancti: ne pater eius intelli/
gat spũssanctus. In multis enim relatiuis
hoc cõtingit: vt nõ inueniat vocabuluz quo
sibi vicissiz respondeant que ad se referunt.
Quid enim tam manifeste relatiue dicit q̃z
pignus. Ad id quippe refert pignus cuius

eſt pign⁹: ⁊ ſemꝑ pign⁹ alicui⁹ rei pign⁹ ē.
Nō ergo cū dicimus pignus patris ⁊ filij:
poſſumus viciſſiꝫ dicere: preꝫ pignoris aut
filiū pignoris. At vero cū dicimus: donum
patris ⁊ filij: nō quidē dicere poſſumus pa/
treꝫ doni: aut filiū doni: ſꝫ vt hec ſibi viciſſiꝫ
reſpondeāt: dicimus donū donatoris: ⁊ do
natorē doni: q2 hic potuit inueniri vſitatum
vocabulū: illic nō potuit.

Trinitatem deū: nō tria principia ſed vnuꝫ
eſſe principiuꝫ: q2 ⁊ pater ⁊ filius ⁊ ſpiritus
ſanctus vnus creator eſt ſicut vnus dn̄s.

Capitu. xiij.

Dicit̃ ergo relatiue pater: idemqꝫ re/
d latiue dicit̃ ꝑncipiū: ⁊ ſi qd forte aliđ
ſed pater ad filiū dicit̃: principiū ve/
ro ad omnia q̃ ab ipſo ſunt. Itē dicit̃
relatiue filius: relatiue dicit̃ ⁊ verbū ⁊ ima/
go. Et in oibus his vocabulis ad patrē re/
fert̃. Nihil aūt hoꝝ pater dicit̃. Et principiū
Joh. 8 dicit̃ fili⁹: cū eniꝫ diceret̃ ei. Tu qs es: reſpō
dit: principiū q ⁊ loquor vobis. Sed nun
quid patris principiū. Creatoreꝫ ſe quippe
oſtēdere voluit: cū ſe dixit eſſe principiū: ſi/
cut ⁊ pater principiū ē creature: eo ꝙ ab ipō
ſunt omnia. Nam ⁊ creator relatiue dicit̃ ad
creaturā: ſicut dn̄s ad ſeruuꝫ. Et ideo cū di/
cimus ⁊ patreꝫ principiuꝫ: ⁊ filiū principiuꝫ
nō duo principia creature dicimus: q2 ⁊ pa
ter ⁊ filius ſimul ad creaturā vnū principiū
eſt: ſicut vnus creator: ſicut vnus deus. Si
āt qcqd in ſe manet ⁊ gignit aliqd vel operat̃
principiū eſt ei rei quā gignit: vel ei quā opa
tur: nō poſſumus negare etiā ſpiritū ſanctuꝫ
recte dici principiū: q2 nō eū ſeꝑamus ab ap
pellatione creatoris. Et ſcriptum eſt de illo
quod operetur: ⁊ in ſe vtiqꝫ manens opera
tur. Non enim in aliquid eorum que opera
tur: ipſe mutat̃ ⁊ vertit̃. Et que operat̃. vide
j Cō. 12 apoſtolū. Vnicuiqꝫ autē inquit dat̃ maniſe
ſtatio ſpiritus ad vtilitateꝫ. Alij qdē dat̃ per
ſpiritū ſermo ſapientie. alij ſermo ſcientie: ſe
cundū eundē ſpiritū. Alteri aūt fides in eo/
dē ſpiritu: alij donatio curationū in vno ſpi
ritu: alij oꝑatio virtutū: alij ꝓphetia: alij iu/
dicatio ſpirituū: alij genera linguarū. Om/
nia aūt hec oꝑat̃ vn⁹ atqꝫ idē ſpūs: diuidēs
ꝓpria vnicuiqꝫ ꝓut vult: vtiqꝫ ſicut deus.
Quis eniꝫ tanta illa poteſt oꝑari niſi deus.
Idem aūt deus q oꝑat̃ omnia in omnibus.

Nam ⁊ ſigillatim ſi interrogemur de ſpiritu
ſancto: veriſſime reſpōdemus: ꝙ deus ſit: ⁊
cū patre ⁊ filio ſimul vnus deus eſt. Vnū ḡ
principiū ad creaturā dicitur deus: non duo
vel tria principia.

Quō in trinitate: ⁊ pater ad filiū principiuꝫ
ſit: ⁊ pater ⁊ filius ad ſpiritūſanctum.

Capitu. xiiij.

Ad ſe aūt inuicē in trinitate ſi gignēs
a ad id quod gignitur principium eſt:
pater ad filium principium eſt: quia
gignit eū. Vtrū aūt ⁊ ad ſpiritūſanctū ꝑnci/ Jo
piū ſit pater: qm̄ dictū eſt: de patre ꝓcedit: nō
ꝑua queſtio eſt. Quia ſi ita eſt: nō iam ꝑnci/
piū ei tantū rei erit quaꝫ gignit aut facit: ſed
etiā ei quā dat. Vbi ⁊ illud eluceſcit: vtpote:
qđ ſolet multos mouere: cur nō ſit filius etiā
ſpūſanct⁹: cū ⁊ ipſe a pr̄e exeat. ſicut in euan Jo
gelio legit̃. Exijt eniꝫ nō quō natus: ſꝫ quō
datus: ⁊ ideo nō dicit̃ filius q2 neqꝫ natus ē
ſicut vnigenitus: neqꝫ factus vt ꝑ dei gratiā
in adoptioneꝫ naſceret̃: ſicuti nos. Qđ eniꝫ
de patre natū eſt: ad patrē ſolū refert̃: cū dici
tur filius: ⁊ ideo filius patris eſt: ⁊ nō noſter
Qđ aūt datum eſt ad cuꝫ qui dedit refert̃: ⁊
ad eos quibus dedit. Itaqꝫ ſpirituſſanctus:
nō tantū patris ⁊ filij q dederunt: ſed etiā no
ſter dicit̃ q accepimus. Sicut dicit̃ dn̄i ſalus
qui dat ſalutē: eadē etiā noſtra ſalus eſt q ac/
cepimus. Spūs ergo ⁊ dei eſt q dedit: ⁊ no
ſter q accepimus. Nō ille ſpūs noſter quo ſu j C
mus: quia ipſe ſpūs eſt hois q in ipſo eſt: ſed ma
alio modo iſte noſter eſt quo dicimus: ⁊ pa/
nem noſtruꝫ da nobis: quanq̄ ⁊ illū ſpirituꝫ j C
q hominis dicit̃: vtiqꝫ accepim⁹. Quid eniꝫ
habes inqt ap̄lus: qđ nō accepiſti. Sed aliđ
eſt qđ accepimus vt eſſemus: aliud quod ac
cepimus vt ſancti eſſemus. Vn̄ ſcriptū eſt ⁊ Lu
de iohāne: ꝙ in ſpiritu ⁊ virtute helie veni/
ret: dictus eſt helie ſpūs: ſꝫ ſpūſanct⁹ queꝫ
accepit helias: hoc ⁊ de moyſe intelligenduꝫ Nu
eſt: cuꝫ ait ei dn̄s. Tollā de ſpiritu tuo: ⁊ da/
bo eis. hoc eſt dabo illis de ſpirituſancto quē
iā tibi dedi. Si ergo ⁊ qđ dat̃: ꝑncipiū habet
eū a quo dat̃: q2 nō aliūde accepit illud qđ ab
ipſo ꝓcedit: fatendū eſt patrē ⁊ filiū ꝑncipiū
eſſe ſpirituſſancti: nō duo principia. Sed ſi/
cut pater ⁊ filius vnus deus: ⁊ ad creaturaꝫ
relatiue vnus creator ⁊ vnus dominus: ſic
relatiue ad ſpiritumſanctum vnuꝫ ꝑncipiū.

Ad creaturā vero pater ⁊ filius ⁊ spiritussan
ctus vnuz principium: sicut vnus creator et
vnus dominus.

Quomodo in spiritusancto etiaz anteq̄ȝ da/
ret: possit doni nomen intelligi: vt ei semper
non aliud fuerit donum esse quā ipsum esse.

Capi. xv.

Vlterius aūt q̄rit: vtrū quēadmoduz
filius nō hoc tm̄ habet nascendo vt fi
lius sit: ȝ oīno vt sit. sic ⁊ spūssanctus
eo quo dat habeat: nō tantū vt donuz sit: sed
omnino vt sit. Vtrū ergo erat anteq̄ȝ daret:
sed nōdū erat donū: an eoipso quo daturus
erat eū deus: iā donū erat ⁊ anq̄ȝ daret. Sȝ
si nō ꝓcedit nisi cū dat: nec ꝓcederet vtiq̄ȝ
priusq̄ȝ esset cui daret: quō iā erat ipsam sub
stantiā: si nō est nisi q᷑ dat: sicut filius nō tan
tū vt sit filius qd̄ relatiue dicit: sed oīno vt sit
ipsam substātiā nascendo habet. An semp ꝓ
cedit spūssanctus ⁊ nō ex tpe: sed ab eternita
te ꝓcedit. Sed q᷑ sic ꝓcedebat vt esse dona
bile iam donuz erat: ⁊ anteq̄ȝ esset cui daret.
Aliter enim intelligit cum dicit donum: ali
ter cum dicit donatū. Nam donū pōt esse ⁊
anteq̄ȝ det: donatum aūt nisi datū fuerit: nul
lo modo dici potest.

De appellationib⁹ relatiuis que nō ad deū:
sed ad creaturā referende sunt: qm̄ deo nihil
accidit. Capi. xvi.

Nec moueat q̄ spūssc̄us cū sit coetern⁹
n pr̄i ⁊ filio: dicit tm̄ aliq̄d ex tpe: veluti
hoc ipsuȝ qd̄ donatū diximus. Nam
sempiterne spūs donū: tpaliter aūt donatuȝ.
Nā ⁊si dn̄s nō dicit: nisi cū iā habere incipit
seruū: etiam ista appellatio relatiua ex tpe est
deo. Nō enȝ sempiterna creatura ē: cuius ē
ille dn̄s. Quō ḡ obtinebimus nec ipsa relati
ua esse accidētia: qm̄ nihil accidit deo tpaliter
q᷑ nō est mutabilis: sicut in exordio hui⁹ dis
putationis tractauimus. Ecce dn̄m esse non
sempiternū hȝ: ne cogamur etiā sempiternā
creaturā dicere: q᷑ ille sempiterne nō dn̄aret
nisi etiā ista sempiterne famularet. Sicut āt
nō pōt esse seruus qui nō habet dn̄m: sic nec
dn̄s qui non habet seruū. Et q̄squis extiterit
qui eternū q̄dē deū solū dicat: tpa autem non
esse eterna ꝓpter varietatē ⁊ mutabilitatem:
sed tpa tamē nō in tpe esse cepisse. Non eniȝ
erat tempus anteq̄ȝ inciperēt tpa: ⁊ ideo nō
in tpe accidit deo vt dn̄s esset q᷑ ipsoꝝ tempo
rū dn̄s erat: que vtiq̄ȝ nō in tpe esse ceperunt
q̄d respondebit de homine q̄ in tēpore factus
est: cuius vtiq̄ȝ dn̄s non erat anteq̄ȝ esset cui
esset. Certe vel vt dn̄s hominis esset ex tpe
accidit deo. Et vt omnis auferri videat con
trouersia: certe vt tuus dn̄s esset aut meus:
q̄ modo esse cepimus ex tpe accidit deo. Aut
si ⁊ hoc ꝓpter obscurā questioneȝ aīe videt
incertū: q̄d vt esset dn̄s populi israel. Quia
⁊si iam erat anime natura quam ille popu/
lus habebat: qd̄ modo nō querimus: tamen
ille populus nondū erat. ⁊ qn̄ esse cepit appa
ret. Postremo vt dn̄s esset huius arboris ⁊
huius segetis ex tēpore accidit: que modo eē
ceperūt. Quia ⁊si materies ipsa iā erat: aliud
est tamen dn̄m esse materie: aliud esse dn̄m
iam facta nature. Alio enim tpe est etiam ho
mo dn̄s ligni: ⁊ alio tpe dn̄s est arce: quāuis
ex ipso ligno fabricate. qd̄ vtiq̄ȝ nō erat: cum
ligni dn̄s iam esset. Quō igit obtinebimus
nihil scd̄m accidēs dici deū: nisi q᷑ ipsius na
ture nihil accidit quo mutet: vt ea sint accidē
tia relatiua: q̄ cū aliqua mutatiōe reꝝ de q̄b⁹
dicunt accidūt. Sicut amicus relatiue dicit.
neq̄ȝ eniȝ esse incipit: nisi cuȝ amare ceperit.
Fit ergo aliqua mutatio voluntatis vt ami/
cus dicat. Nūmus aūt cū dicit p̄ciū relatiue
dicit: nec tn̄ mutatus est cū esse cepit preciuȝ:
neq̄ȝ cū dicit pign⁹: ⁊ si qua sunt similia. Si
ergo nūmus pōt nulla sui mutatione multo/
tiens dici relatiue. vt neq̄ȝ cū icipit dici: neq̄ȝ
cū desinit: aliq̄d in eius natura vl̄ forma qua
nūmus est mutationis fiat: quāto facilius de
illa incōmutabili dei substatia debemus ac/
cipere: vt ita dicat relatiue aliq̄d ad creaturā:
vt quāuis tēporaliter incipiat dici: nō tn̄ ipsi
substātie dei accidisse aliq̄d intelligat: sed illi ps. 89.
creature ad quā dicit. Dn̄e inquit refugiū fa
ctus es nobis. Refugiū ergo nostruȝ deus
relatiue dicit. ad nos eni refert. Et tunc re/
fugiū nostruȝ fit: cū ad eum refugimus. Nū
quid fit tūc aliq̄d in eius natura: qd̄ anteq̄ȝ ad
eū refugeremus nō erat. In nobis ergo fit
aliqua mutatio. Deteriores enim fuim⁹ an/
teq̄ȝ ad eū refugeremus: ⁊ efficimur ad eū re
fugiendo meliores: in illo autē nulla. Sic ⁊
pater noster esse incipit: cum p eius gratiam Joh. j.
regeneramur: quoniam dedit nobis potesta
tem filios dei fieri. Sustantia istaq̄ȝ nostra
mutat in melius: cum filij eius efficimur. fi/

mul' et ille pater noster esse incipit: sed nulla mutatione sue substantie. Quod ergo temporaliter dici incipit deus quod antea non dicebatur manifestum est relatiue dici: non tamen secundum accidens dei quod ei aliquid acciderit: sed plane secundum accidens eius: ad quod dici aliquid deus incipit relatiue. Et quod amicus dei iustus esse incipit: ipse mutatur. Deus autem absit ut temporaliter aliquem diligat: quasi noua dilectione que in illo ante non erat: apud quem nec preterita transierunt: et futura iam facta sunt. Itaque omnes sanctos suos ante mundi constitutionem dilexit: sicut predestinauit. Sed cum conuertuntur et inueniunt illum: tunc incipere ab eo diligi dicuntur: ut eo modo dicatur quo potest humano affectu capi quod dicitur. Sic etiam cum iratus malis dicitur: et placidus bonis: illi mutantur: non ipse. Sicut lux infirmis oculis aspera: firmis lenis est: ipsorum scilicet mutatione non sua.

Explicit liber quintus.

Incipiunt capitula libri sexti.

Incipit liber sextus.

De eo quod apostolus ait christum dei virtutem et dei sapientiam. Ca. j.

Qualitatem patris et filij et spiritussancti putant nonnulli ex hoc impediri quo minus intelligatur: quia scriptum est: christum dei virtutem et dei sapientiam (e / j. Co) ut ideo non videatur equalitas: quia non est pater ipse virtus et sapientia: sed genitor virtutis et sapientie. Et reuera non mediocri intentione queri solet: quomodo dicatur deus virtutis et sapientie pater. Ait enim apostolus: christum dei virtutem et dei sapientiam. Et hinc nonnulli nostri aduersum arrianos hoc modo ratiocinati sunt: eos duntaxat qui prius se aduersum catholicam fidem extulerunt. Nam ipse arrius dixisse fertur. Si filius est: natus est: si natus est: erat tempus quando non erat filius: non intelligens etiam natum esse: deo sempiternum esse: ut sit coeternus patri filius. sicut splendor qui gignitur ab igne atque diffunditur: coeuus est illi: et esset coeternus: si esset ignis eternus. Unde quidam posteriores arriani abiecerunt istam sententiam: fassique sunt: non ex tempore cepisse filium dei. Sed inter disputationes quas habebant nostri aduersum eos que dicebant: erat tempus quando non erat filius: hanc etiam nonnulli ratiocinationem inserebant. Si dei filius virtus et sapientia dei est: nec vnquam deus sine virtute et sine sapientia fuit: coeternus est deo patri filius. Dicit autem apostolus: christum dei virtutem et dei sapientiam. Et deum aliquando non habuisse virtutem aut sapientiam: dementis est dicere. Non igitur erat tempus quando non erat filius. Que ratiocinatio ad id cogit: ut dicamus deum patrem non esse sapientem: nisi habendo sapientiam quam genuit: non existendo per se pater ipsa sapientia. Deinde si ita est: filius quoque ipse sicut dicitur deus de deo: lumen de lumine videndum est: vtrum possit sapientia de sapientia dici: si non est deus pater ipsa sapientia: sed tantum genitor sapientie. Quod si tenemus: cur non et magnitudinis sue: et bonitatis: et eternitatis et omnipotentie sue generator sit: ut non ipse sit sua magnitudo: et sua bonitas: et sua eternitas: et sua omnipotentia. sed ea magnitudine magnus sit quam genuit: et ea bonitate bonus (Joh. j.)

& ea eternitate eternus: τ ea omnipotētia om
nipotens que de illo nata est. sicut non ipse
sua sapientia est: sed ea sapientia sapiēs est q̄
de illo nata est. Nam illud nō est formidan/
dū ne cogamur multos filios dei dicere: pre
ter adoptionem creature coeternos patri: si
magnitudinis sue genitor est: τ bonitatis: τ
eternitatis: τ omnipotentie. Huic enim ca/
lūnie facile respondet: sic nō effici: q᷑ multa
nominata sunt: vt ille multoꝝ filioꝝ coeter/
noꝝ sit pater: quēadmodū nō efficitur: vt
duoꝝ sit: cū dicit christus dei virtus: τ dei
sapientia. Eadē quippe virtus que τ sapien
tia: τ eadē sapientia que virtus est. Ita ne igi
tur etiā de ceteris: vt eadē sit magnitudo q̄
virtus: τ si qua alia: que vel si supra comme
morata sunt: vel cōmemorari adhuc possūt.
De patre τ filio hoc solum nō dici illud de il
lo quod nō ambo simul sunt. Deus enim de
deo: bonus de bono: virtus de virtute: qđ si
mul sunt recte dicitur. pater autem de patre:
aut filius de filio quod non ambo simul sunt
non potest dici.

Capitu. ij.

Ed si nō dicit in seipso: nisi qđ ad filiū
dicit. id est pater: vel genitor: vel prin
cipiū eius. Si etiā gignēs ei qđ de se
gignit: ꝯsequenter principiū ē. Quicqd aliđ
dicit: cū filio dicit: vel potius in filio: siue ma
gnus ea magnitudine quā genuit: siue iust⁹
ea iustitia quam genuit: siue bonus ea boni/
tate quam genuit: siue potens ea potentia vl'
virtute quā genuit: siue sapiens ea sapientia
quā genuit. Magnitudo autē ipsa: nō dici/
tur pater: sed magnitudinis generator. Fi/
lius vero sicut in seipso dicit filius: qđ nō cū
patre dicit: sed ad patrē: nō sic τ in seipso ma
gnus: sed cum patre cuius ipse magnitudo
est. Sic τ sapiens cū patre dicit cuius ipse sa
pientia est: sicut ille sapiens cū filio: q᷑ ea sa/
pientia sapiēs est quā genuit. Quicqd ḡ ad
se dicunt: nō dicitur alter sine altero: id ē qc
qd dicunt qđ substantiā eoꝝ ostendat: ambo
simul dicunt. Si hec ita sunt: iā ergo nec de
us est pater sine filio: nec filius deus sine pa
tre: sed ambo simul deus. Et qđ dictū ē. In
principio erat verbū in patre erat verbū intel
Joh. j. ligit. Aut si in principio sic dictū est. ac si di/
ceret: añ oia qđ sequit τ Vbū erat apud deū.
Verbū qdē solus filius accipit: nō simul pa
ter τ filius: tanq̄ ambo vnū verbū. Sic eni
verbū quō imago. Nō aūt pater τ filius si/
mul ambo imago: sed filius solus imago pa
tris: quēadmodū τ filius: nō enim ambo si/
mul filius. Quod vero adiungit: τ verbum Vbi. s
erat apud deū: multū ē vt sic intelligat: Vbū
qđ solus ē filius: erat apud deū qđ nō solus
est pater: sed pater τ filius simul deus. Sed
qd mirū: si in duabus qbusdā reb⁹ lōge iter
se diuersis pōt hoc dici. Quid enī tā diuer/
suꝫ: q̄ aīus τ corpus. Pōt tñ dici: animus
erat apud hoiē: id est in hoie: cū anim⁹ non
sit corpus. Homo aūt aīus simul τ corpus
sit. Vt etiā qđ ꝯsequent scriptū ē τ deus erat Joh. j.
verbū: sic intelligat: verbū qđ non est pater:
deus erat simul cū patre. Ita ne ergo dicim⁹
vt pater sit generator magnitudinis. hoc est
generator virtutis: vel generator sapientie
sue filius aūt magnitudo: virtus: τ sapientia
deus vero magnus: oīpotens: sapiens: am
bo simul. Quō ḡ deus de deo: lumen de lu/
mine. Nō enī simul ambo deus de deo: sꝫ
solus filius de deo scꝫ pr̃e. Nec ambo simul
lumē de lumine: sed solus filius de lumine
pr̃e. Nisi forte ad insinuandū τ breuissime i
culcādū q᷑ coetern⁹ est patri fili⁹: ita dictū est
deus dē deo: τ lumen de lumine: τ si qd hoc
mō dicit. ac si diceret: h̄ qđ nō est filius sine
pr̃e: de hoc qđ nō ē pr̄ sine filio: id est h̄ lumē
qđ lumē nō ē sine patre: de hoc lumine patre
qđ lumē nō est sine filio. vt cū dicit deus qđ
nō ē fili⁹ sine pr̃e: ē de deo qđ nō ē pr̄ sine fi/
lio: pfecte intelligat qđ nō pcessit genitor illđ
qđ genuit. Quō si ita est: hoc soluꝫ de eis dici
nō pōt: illud de illo: quod simul ābo nō sunt
Sicut verbū de verbo dici nō potest: q᷑ non
simul ambo verbū: sꝫ solus filius. Nec ima
go de imagine: quia nō simul ambo imago.
Nec filius de filio: quia nō simul ambo fili⁹ Joh. 10
scđm q᷑ dicit: ego τ pater vnū sumus. Vnū
sumus enī dictū est quod ille: hoc τ ego. se/
cundū essentiaꝫ: nō secundū relatiuū.

De vnitate filij cum patre: τ nostra inuicem
nobiscum. Capi. iij.

T nescio vtrū ueniat in scripturis di
ctū: vnū sunt: quoꝝ ē diuersa natura.
Si aūt aliq̄ plura eiusdē nature sint.
τ diuersa sentiāt: nō sunt vnū inquātū diuer
sa sentiūt. Nā si iā vnū essent ex eo q᷑ hoies
erāt: nō diceret. Vt sint vnū sicut nos vnū: Jo. 17.

cũ suos discipulos patri cõmẽdaret. At vero
j. Co. 3 paulus ⁊ appollo q̃ꝛ ⁊ ambo hoies ⁊ idẽ sen/
tiebãt. Qui plantat inquit: ⁊ q̃ rigat vnũ sũt.
Cũ ergo sic dicit̃ vnum: vt nõ addat̃ qd vnũ
⁊ plura vnũ dicant̃: eadẽ natura atq; essen/
tia nõ dissidẽs: nec dissentiẽs significat̃. Cũ
vero addit̃ qd vnum: põt aliqd significari ex
pluribus vnũ factũ: quãuis diuersis natura
sicut aia ⁊ corpus nõ sunt vtiq; vnũ. Quid
eniꝫ tã diuersũ: nisi addat̃ aut subintelligat̃
Ibidẽ qd vnũ. id ẽ vnus hõ: aut vnum aial. Inde
aplus. Qui adheret meretrici inq̃t: vnũ cor
pus ẽ. nõ dixit vnũ sunt: aut vnũ ẽ: sed addi
dit corpus: tanq̃ ex duobus diuersis mascu
Ibidẽ lino ⁊ feminino: vnũ corpus adiunctione cõ
positũ. Et q adheret dño inq̃t: vnus spiritus
ẽ. nõ dixit: q adheret dño vnꝰ ẽ: aut vnũ sũt:
sꝫ addidit spũs. Diuersũ eniꝫ natura: spũs
hoīs: ⁊ spũs dei: sꝫ inherẽdo fit vnus spiritꝰ
ex diuersis duobus: ita vt sine hũano spiritu
beatus sit dei spũs atq; pfectus. beatus autẽ
spũs hoīs nõ nisi cũ deo. Nec frustra vt ex/
istimo cũ tãta in euãgelio s̃m iohãnẽ ⁊ totiẽs
diceret dñs de ipsa vnitate: vel sua cũ patre:
Jo. 27 vel nr̃a inuicẽ nobiscuꝫ: nusq̃ dixit vt nos ⁊
ipsi vnũ: sꝫ vt vnũ sint: sicut ⁊ nos vnuꝫ su/
mus. Pater ergo ⁊ filius vnum sunt vtiq;
secũduꝫ vnitatẽ substãtię: ⁊ vnus deus est: ⁊
vnꝰ magnꝰ: ⁊ vnꝰ sapiẽs: sicut tractatũ est.
Vñ ergo maioꝛ pater. Si eni maioꝛ: magni
tudine maioꝛ. Cũ aũt magnitudo filius eius
sit nec ille vtiq; maioꝛ ẽ eo q se genuit. Nec
ille maioꝛ ea magnitudine q̃ magnus est: er/
go eq̃lis. Nã vñ equalis si nõ eo quo est: cui
nõ est aliud esse ⁊ aliud magnum esse. Aut si
eternitate pater maioꝛ est: nõ est equalis fili/
us quacunq; re. Vnde eniꝫ equalis. Si ma
gnitudine dixeris: nõ est par magnitudo: q̃
minus eterna est. atq; ita cetera. An forte in
virtute qualis est: in sapiẽtia vero nõ est eq̃/
lis. Sed quõ est equalis virtus que minus
sapit. An in sapientia equalis est: in virtute
aũt nõ est equalis. Sed quõ equalis sapiẽtia
que minus potẽs est. Restat ergo vt si in vl
la re equalis nõ est: in omnibus nõ sit equa/
Phi. 2 lis. Et scriptura clamat. Nõ rapinã arbitra
tus ẽ esse equalis deo. Cogit̃ ergo quiuis ad
uersarius veritatis q aliquo modo tenet̃ apo
stolica auctoritate: in qualibet: vel vna re eq̃/
lem deo filiuꝫ confiteri. Eligat quã voluerit
hinc ei ostendet̃ in omnibus esse equalẽ: que
de substantia eius dicunt̃.

Pares in quacunq; virtute non posse in ce
teris esse dissimiles: ac si hec equalitas in ani
mis reperitur humanis: multo incompara/
bilius manere eam incommutabili eternaq;
substantia quod est deus trinitas.

Capi. iiij.

Si eniꝫ virtutes que sunt in animo hu
mano: quãuis alio atq; alio modo sin
gule intelligant̃ nullo modo tñ separant̃
ab inuicẽ: vt quicũq; fuerint eq̃les. Vbi gra/ Eph. 4
tia: in fortitudine eq̃les sint: ⁊ prudentia: ⁊ tẽ
perãtia: ⁊ iustitia. Si eniꝫ dixeris equales eẽ
istos fortitudine: sꝫ illũ pstare prudẽtia: seq̃/
tur vt huius fortitudo minus prudẽs sit: ac
p hoc nec fortitudine eq̃les sunt: qñ illius for
titudo prudentioꝛ. Atq; ita de ceteris virtuti
bus inuenies: si oẽs eadẽ ↄsideratione pcur
ras. Nõ eniꝫ de viribꝰ corporis agit̃: sed de Ps. 72.
animi fortitudine. Quãto ergo magis in illa Ibidẽ
incõmutabili eterna substãtia icõparabiliter
simplicioꝛe q̃ꝫ est animus humanus: hec ita
se habent. Humano qppe aio nõ hoc ẽ esse
qdꝰ ẽ forte esse: aut prudẽtẽ: aut iustũ: aut tem
peratũ. Põt eniꝫ esse animꝰ: ⁊ nullã istaruꝫ
habere vtutẽ. Deo aũt h̃ est esse qd ẽ forteꝫ j. Jo. 4
esse: aut iustũ esse: aut sapientẽ esse. ⁊ si qd de
illa simplici multiplicitate vel multiplici sim/
plicitate dixeris: quo substãtia eius significe
tur. Quãobrẽ siue ita dicat̃ deus de deo vt ⁊
singulis hoc nomẽ ↄueniat: nõ tñ vt ambo si
mul duo dij: sꝫ vnꝰ deꝰ sit. Ita eniꝫ sibi cohe
rẽt: queadmodũ ⁊ in distãtibꝰ diuersisq; sub
stãtijs fieri apl's testis ẽ. Nã ⁊ solꝰ dñs spiri 1 Co
tus est: ⁊ solus hoīs spũs vtiq; spũs est: tñ si
hereat dño vnus spũs ẽ: q̃tomagis ibi vbi
est oĩno iseparabilis atq; eterna ↄnexio: ne ab
surde dici videat̃ q̃si filiꝰ amboꝝ: cũ dicit̃ fili
us dei: si id qd dicit̃ deus: nõ nisi de ambo/
bus dicit̃ simul: siue q̃cquid de deo dicit̃ qd Vbi. s
substãtiã eius indicet: nõ nisi de ambobus si
mul dicit̃: imo simul de ipsa trinitate dicitur
Siue g̃ hoc: siue illud sit: qd diligẽtius discu
tiendũ est: nũc vnde agit̃ satis est videre: nul
lo modo filiũ equalem esse patri: si in aliquo
scꝫ qd ptineat ad significãdã eius substãtiam
inequalis inuenit̃: sicut iã ostendimꝰ. Apl's
aũt dixit eq̃lẽ. In oĩbus ergo equalis ẽ patri
filius: ⁊ ẽ vnius eiusdẽq; substantię.

De spiritussancti vnitate cum patre et filio. Captu. v.

q Uapropter etiã spiritussanctus: in ea dẽ vnitate substantie et equalitate con sistit. Siue enim sit vnitas amborũ: si ue sanctitas: siue caritas: siue ideo vnitas qz caritas: et ideo caritas qz sanctitas: manifestũ est q nõ aliquis duorũ est quo vterqz coiun git: que genitus a gignẽte diligatur: genera toremqz suum diligat: sintqz nõ participatiõe: sz essentia sua: neqz dono superioris alicuius.
Eph. 4 sed suo proprio seruãtes vnitatẽ spiritus i vin culo pacis: Qd imitari p gratiã: et ad deũ: et ad nos iubemur. In quibus duobus prece ptis: tota lex pendet et prophete. Ita sunt illa tria: deus vnus: solus: magnus: sapiẽs: san ctus: beatus. Nos aũt ex ipso: et p ipm et i ipo beati: qz ipsius munere inter nos vnũ: cuz illo autẽ vnus: spiritus: qz agglutinatur anima
ps. 72. nostra post eũ. Et nobis herere deo bonũ ẽ:
Ibidem qz perdet omnẽ q fornicatur ab eo. Spiritus er go sanctus cõmune aliqd ẽ patris et filii: quic quid illud ẽ. At ipsa cõmunio: consubstantia alis et coeterna. Que si amicitia cõuenienter dici potest: dicatur. Sed aptius dicitur caritas. Et hec quoqz substãtia: qz deus substãtia: et
.i. Jo. 4 deus caritas: sicut scriptũ est. Sicut autẽ sub stantia: simul cum patre et filio: ita simul ma gna: et simul bona: et simul sancta: et quicqd aliud ad se dicitur: qm non aliud est deo esse: et aliud esse magnũ vel bonũ esse: et cetera sicut supra ostẽdimus. Si eniz minus magna est ibi caritas qz sapiẽtia: minus qz ẽ diligitur sapiẽ tia. Equalis ẽ igitur sapiẽtia: vt quanta ẽ sapiẽtia tantum diligatur. Est autẽ sapiẽtia equalis pa tri: sicut supra disputauimus. Equalis ẽ igi tur etiã spũssanctus: et si equalis: i omnibus equalis propter summã simplicitatez q in illa substãtia ẽ. Et ideo nõ amplius qz tria sunt: vnus diligẽs eũ q de illo ẽ: et vnus diligens eũ de q ẽ: et ipsa dilectio. Que si nihil ẽ: quo
Ubi. s. modo deus dilectio est. Si nõ est substãtia: quomodo deus substantia est:

De natura corporea et creatura spirituali: q simplices non sint. qz nec incõmutabiles. Capi.. vi.

s I autem queritur: quõ simplex et multi plex sit illa substãtia: animaduertẽda ẽ primo creatura quare sit multiplex: nullo autẽ modo vere simplex. Et prius cor pus vniuersuz vtiqz ptibus cõstat: ita vt sit ibi alia pars maior: alia minor: et maius sit vni uersuz qz pars qlibet aut qtalibet. Naz et ce lũ et terra ptes sunt vniuerse mũdane molis: sz et sola terra: et solũ celũ innumerabilibus p tibus cõstat: et in tertia sui parte minor ẽ qz in cetera: et in dimidia minor qz tota: et totũ mũ di corpus qd duabus plerumqz partibus ap pellari solet: id est celuz et terra: vtiqz maius ẽ qz solũ celũ aut sola terra. Et in vnoquoqz corpore aliud est magnitudo: aliud color: ali ud figura. Potest enim et diminuta magnitudi ne manere idẽ color et eadez figura: et colore mutato: manere eadem figura et eadem ma gnitudo: et figura eadẽ non manente: tã ma gnuz esse et eodẽ modo coloratũ. Et quecunqz alia simul dicuntur de corpore: possunt et si mul et plura sine ceteris commutari. Ac per hoc multiplex esse cõuincitur natura corporis simplex autez nullo modo. Creatura quoqz spiritualis sicut est anima: est quidez in corpo ris cõparatione simplicior: sine cõparatione autẽ corporis multiplex est: etiaz ipsa nõ sim plex. Nam ideo simplicior est corpore: quia nõ mole diffunditur p spacium loci: sed in vno quoqz corpore: et in vno toto tota est: et i qua libet parte eius tota est. Et ideo cũ fit aliquid in quauis exiguaz particulam corporis qd sen tiat anima: quauis non fiat in toto corpore: il la tamẽ tota sentit: qz totã non latet. Sed tñ etiã i anima cũ aliud sit artificiosuz esse: aliud inertẽ: aliud acutum: aliud memorez: aliud cupiditas: aliud timor: aliud leticia: aliud tristicia: possintqz et alia sine aliis: et alia ma gis: alia minus inumerabilia et inumerabi liter in anime natura inueniri: manifestũ est nõ simplicez: sed multiplicem esse naturaz. Nihil enim simplex mutabile est: omnis au tem creatura mutabilis.

De simplici et incõmutabili essentia dei qua uis multipliciter secundũ substãtiã nominetur. Capitu. vii.

d Eus vero multipliciter quidem dici tur magnus: bonus: sapiẽs: beatus: verus: et quicquid aliud non indigne dici videtur. Sed eadez magnitudo eius est: que sapientia. Non eniz mole magnus est: sed virtute. Et eadez bonitas que sapientia et magnitudo: et eadem veritas que illa oia. Et nõ est ibi aliud beatum esse: et aliud ma

gnum aut sapientē: aut veruȝ: aut bonū esse: aut oīno ipsum esse. Nec qm̄ trinitas ē: ideo triplex putādus est. Alioqn minor erit pater solus: aut filius solus: q̄ȝ simul pater ꝛ filius Quāq̄ȝ nō inueniat quō dici possit. aut pater solus: aut filius solus: cum semper atq̄ȝ inseparabiliter ꝛ ille cū filio sit: ꝛ ille cū patre: nō vt ambo sint pater: aut ambo filius: sed quia semp inuicē: neuter solus. Quia vero dicimus ꝛ deū solū ipsaȝ trinitatē: q̄uis semper sit cum spiritibus ꝛ animabus sanctis: sed solum dicimus q̄ deus est: quia nō ꝛ illi cū illo deus sunt. ita soluȝ patrem dicimus patrem nō quia separatur a filio: sed quia non simul ambo pater sunt.

Trinitatem deitatis nullo modo triplicem esse dicēdam: quia nec tria ibi plus sunt quaȝ vnuȝ: nec vnum minus quā tria.

Capi. viij.

Cum itaq̄ȝ tantus est solus pater: vel solus filius: vl' solus spiritussanctus: quātus est simul pater ꝛ filius ꝛ spiritussanctus: nullo mō triplex dicēdus ē. Corpora quippe adiunctione sua crescūt. (Gen. 2) Quāuis enim q adheret vxori sue: vnū corpus fit: maius tñ corpus fit: q̄ȝ si solius viri esset: aut solius vxoris. In rebus aūt spiritalibus cū minor maiori adherescit: sicut creatura creatori: illa fit maior q̄ȝ erat: nō ille. In his enim que nō mole magna sunt: hoc est maiꝰ eē qd est melius esse. Melior aūt fit spūs alicuius creature: cū adheret creatori: quaȝ si nō adhereat: ꝛ ideo etiā maior quia melior. (j Cor. 6) Qui ergo adheret dño: vnus spiritus est: sed tamē dñs nō ideo fit maior: q̄uis fiat ille q adheret dño. In ipso igit deo cum adheret equali patri filius eq̄lis: aut spūssanctus patri ꝛ filio equalis: nō fit maior deus q̄ȝ singuli eorum: qr nō est quo crescat illa pfectio. Perfectus āt siue pater: siue filius: siue spiritussanctus: ꝛ pfectus deus: pater ꝛ filius ꝛ spūssanctus: ꝛ ideo trinitas potius quaȝ triplex.

De solo vero deo patre ꝛ filio ꝛ spiritusancto. Capi. ix.

Et qm̄ ostendimus quō possit dici solus pater: qr non nisi ipse ibi pater: cōsiderāda est illa sentētia qua dicit: deū verū solū non esse patrem solum: sed patrem ꝛ filium ꝛ spiritumsanctū. Si quis enim interroget. pater solus: vtrum sit deus. quō respondebitur nō esse: nisi forte ita dicamꝰ esse quideȝ patreȝ deū: sed nō esse solum deum. esse aūt soluȝ deum: patrē ꝛ filiū ꝛ spiritūsanctū. Sed quid agimus de illo testimonio domini. Patri enim dicebat: ꝛ patrem nominauerat ad quē loquebat: cum ait. Hec est vita eterna: vt cognoscant te vnum verū deum. (Jo. 17) Quod quideȝ arriani sic solent accipere: quasi nō sit filius verꝰ deus. Quibus exclusis: videndū est an intelligere cogamur: cū dictū est patri. Ut cognoscant te vnum verū deū: (Ubi s.) tanq̄ȝ hoc insinuare voluerit: quia ꝛ solus pater deus verus est: ne non intelligeremus deum nisi ipsa tria simul: patrem ꝛ filium ꝛ spiritumsanctum. Num ergo ex domini testimonio: ꝛ patrem vnum verum deum dicimus: ꝛ filium vnum verum deum: ꝛ spiritumsanctum vnum verum deuȝ: ꝛ simul patrem ꝛ filium ꝛ spiritumsanctuȝ. id est simul ipsam trinitatem. non tres veros deos: sed vnū verū deū. An qm̄ addidit. Et quē misisti iesum christū: (Ibidē) subaudiendū est vnuȝ verū deū Et ordo verborum est: vt te ꝛ quē misisti iesum christū cognoscant vnū veruȝ deum. Cur ergo tacuit de spiritusancto. an quoniaȝ cōsequens est: vbicunq̄ȝ nominatur vnum tanta pace vni adherens: vt per hanc vtrūq̄ȝ vnum sit. iam ex hoc intelligat etiā ipsa pax: quāuis nō cōmemoretur. Nam ꝛ illo loco apostolus videtur quasi pretermittere spiritūsanctum: ꝛ tamen etiā ibi intelligit: vbi ait. Omnia vestra: vos aūt xp̄i. christus aūt dei (j Cor.) Et iterum. Caput mulieris vir: caput viri (ibidē) xp̄s. caput aūt christi deus. Sȝ rursus si deus nō nisi omnia simul tria: quō caput christi deus. id est caput christi trinitas: cū in trinitate sit xp̄s vt sit trinitas. An qd est pater cum filio: caput est ei qd est solus filius. cum filio enim pater deus: solus aūt filius christus est maxime quia iam verbuȝ caro factū loquit. Secundū quā humilitatē eius etiā maior est (Jo. 14) pater: sicut dicit. Quī pater maior me est: vt hoc ipsuȝ deuȝ esse qd illi cū patre vnū est caput sit hominis mediatoris: quod ipse solus est. Si enim mentē recte dicimus principale hominis. id est tanq̄ȝ caput humane substantie: cū ipse homo cuȝ mente sit homo: cur nō multo congruentius: multoq̄ȝ magis verbū cuȝ patre quod simul deus est: caput est christi: quāuis christus homo nisi cuȝ verbo qd

caro factū est: intelligi non possit. Sed hoc vt iam diximus: aliquāto diligentius postea ɔsiderabimus. Nūc aūt equalitas trinitatis: ⁊ vna eademq; substantia quantum breuiter potuimus demonstrata est: vt quoquo modo se habeat ista questio: quam discutiendā acriore intentiōe distulimus: nihil impediat: quo minus fateamur summā equalitatē patris ⁊ filij ⁊ spiritussancti.

De sententia sancti hilarij qua in trinitate psonarum proprietatem intelligitur demonstrasse.

Capitu. x.

Quidā cum vellet breuissime singularū in trinite personarū insinuare propria: eternitas inquit in patre: species in imagine: vsus in munere. Et qr non mediocris auctoritatis in tractatione scripturarum: ⁊ assertione fidei vir extitit: hilari⁹ enī hoc in libris suis posuit. horū verborū. id ē patris ⁊ imaginis: ⁊ numeris: eternitatis: ⁊ speciei ⁊ vsus abditā scrutatus intelligentiā. quantum valeo nō eum sequtum arbitror in eternitatis vocabulo: nisi q pater non habet patrem de quo sit: filius autem de patre ē vt sit: atq; vt illi coeternus sit. Imago enim si perfecte implet illud cuius imago est: ipa coequatur ei: non illud imagini sue. In qua imagine speciē nominauit: credo q propter pulchritudinē: vbi iam est tanta congruentia ⁊ prima equalitas: ⁊ prima similitudo: nulla in re dissidens. ⁊ nullo modo inequalis: ⁊ nulla ex parte dissimilis: sed ad identidem respondens ei cuius imago est. Vbi est prima ⁊ sūma vita: cui nō est aliud viuere ⁊ aliud eē sed idē est esse ⁊ viuere. Et pmus ac sūmus intellectus: cui nō est aliud viuere ⁊ aliud intelligere. sed id qđ est intelligere: hoc viuere hoc esse est: vnū omnia: tanq; verbum perfectū: cui nō desit aliquid: ⁊ ars qdā omnipotentis atq; sapientis dei: plena omniū rationū viuētiū incōmutabiliū: ⁊ omnes vnū in ea. sicut ipsa vnū de vno: cum quo vnum. Ibi nouit omnia deus: que fecit per ipsā: ⁊ ideo cum decedant ⁊ succedant tempora: nō decidit aliquid vel succedit scientie dei. Non enim hec que creata sunt ideo sciuntur a deo: quia facta sunt: ac non potius ideo facta sunt vel mutabilia: quia immutabiliter a deo sciūtur. Ille igitur ineffabilis quidam cōplexus patris ⁊ imaginis non est sine perfruitione: sine caritate: sine gaudio. Illa ergo dilectio: delectatio: felicitas: vel beatitudo: si tamē aliqua humana voce digne dicitur vsus: ab illo appellatus est breuiter: ⁊ est in trinitate spūssanctus: nō genitus: sed genitoris genitiq; suauitas: ingeniti largitate atq; vbertate perfundens omnes creaturas pro captu earū: vt ordinem suum teneant ⁊ locis suis acquiescant. Hec igitur omnia que arte diuina facta sunt: ⁊ vnitatem quandam in se ostendūt ⁊ speciem. ⁊ ordinem. Quicquid enim horū est: ⁊ vnum aliquid est: sicut sunt nature corporum: ⁊ ingenia animarū. ⁊ aliqua specie formarū: sicut sunt figure vel qualitates corporum: ac doctrine vel artes animarū: ⁊ ordinem aliquem petit aut tenet: sicut sunt pondera vel collocationes corporum ⁊ amores: aut delectationes animarū. Ceterū in illa summa trinitate tantū est vna quantū tres simul. nec plus aliquid sunt due quam vna.
Oportet igitur vt creatorē per ea que facta roma.j.
sunt intellectū conspicientes trinitatē intelligamus: cuius in creatura quomodo dignū est apparet vestigiū. In illa enī trinitate sūma origo est rerū omniū ⁊ perfectissima pulchritudo: ⁊ beatissima delectatio. Itaq; illa tria: ⁊ ad se inuicē determinari videntur. ⁊ in se infinita sunt. Sed hic in rebus corporeis: non tantū est vna: quantū tres simul: ⁊ plus aliquid sunt due quā vna res. Ceter in summa trinitate tantum est vna quantum tres simul sunt: nec plus aliquid sunt due q̄ vna: ⁊ in se infinita sunt. Ita ⁊ singula sunt in singulis: ⁊ omnia in singulis ⁊ singula in omnibus: ⁊ omnia in omnibus: ⁊ vnū omnia. Qui videt hoc vel ex parte: vel per spe/ j Cō 13
culum ⁊ in enigmate: gaudeat cognoscens
deum: ⁊ sicut deum honoret ⁊ gratias agat. roma.j.
Qui autem non videt: tendat per pietatem ad videndum: non per cecitatē ad calumniandum: quoniam vnus est deus: sed tamen trinitas. Nec confuse accipiendum est. Ex
quo omnia: per quem omnia: in quo omnia Ro. ij.
nec dijs multis: sed ipsi gloria in secula seculorum.

Explicit liber sextus.

Incipiūt capitula libri septimi.

j Utrum quicquid de deo non relatiue sed ad seipsum recte dicit̄ cuilibet per/sone in trinitate conueniat.

ij Ea que patris ꝛ filij essentiam significant: non esse relatiua: quia quicquid ad se: non ad aliquid dicuntur simul ambo sunt.

iij De sapientia a deo genita vel creata.

iiij Quid vel a grecis vel latinis necesse fuerit dici de ineffabili trinitate.

v De substantia ꝛ essentia.

vi De tribus personis vnius essentie.

Aurelij augustini liber semptimus incipit.

Utrum quicquid de deo non relatiue sed ad seipsum recte dicitur cuilibet persone in trinitate conueniat. Capi. j.

Iam nunc queramus diligentius quantum dat deus quod pauloante distulimus. Utrum ꝛ singula queqꝫ in trinitate persona possit ꝛ ꝛ per seipsam non cuꝫ ceteris duabus dici deus: aut magnus: aut sapiens: aut verus: aut omnipotens: aut iustus: ꝛ si quid aliud dici de deo potest: nō relatiue: sed ad seipsum. An vero non dicant̄ ista: nisi cum trinitas intelligit̄. Hoc enim questionem facit: qꝛ scriptum est: xp̄m dei vir-
j Cor. j tutem ꝛ dei sapientiaꝫ: vtrū ita sit pater sapiē-tie atqꝫ virtutis sue: vt hac sapientia sapiens sit quaꝫ genuit: ꝛ hac virtute potens quā genuit. ꝛ qꝛ semp potens, ꝛ sapiens: semper genuit virtutē ꝛ sapientiam. Dixeramus enim si ita est: cur nō ꝛ magnitudinis sue pater sit qua magnus est: ꝛ bonitatis qua bonus est: ꝛ iustitie qua iustus: ꝛ alia si qua sunt. Aut si hec omnia pluribus vocabulis in eadem sapientia ꝛ virtute intelliguntur: vt eadem sit magnitudo que virtus: ea bonitas que sapiē-tia: ꝛ ea rursus sapientia que virtus. sicut iaꝫ tractauimus: meminerimus: cuꝫ aliquid horum nomino sic accipiendum esse: ac si omnia commemorem. Queritur ergo an pater etiam singulus sit sapiens: atqꝫ ipsa sibi ipse sapientia: an ita sit sapiens quomodo dicēs. Uerbo enim quod genuit dicens est: nō verbo quod profertur: ꝛ sonat: ꝛ transit: sed verbo quod erat apud deum: ꝛ deus erat verbū Joh. j.
ꝛ omnia per ipsum facta sunt: verbo equali sibi quo semper atqꝫ incōmutabiliter dicit seipsum. Non est enim ipse verbum: sicut nec filius nec imago. Dicens aūt exceptis illis temporalibus vocibus verbi dei: que in creatura fiunt. nam sonant ꝛ transeūt. Dicens ergo illo coeterno verbo: nō singulus intelligitur: sed cum ipso verbo sine quo nō est vtiqꝫ dicens. Ita ne ꝛ sapiens sicut dicens: vt ita sit sapientia sicut verbum: ꝛ hoc sit verbū esse quod est esse sapientiam. hoc etiam esse virtutem: vt virtus ꝛ sapientia ꝛ verbum idem sit: ꝛ relatiue dicatur. sicut filius ꝛ imago: atqꝫ ille non singulus potens vel sapiēs sed cum ipsa virtute ꝛ sapientia quā genuit. sicut non singulus dicens: sed eo verbo ꝛ cū eo verbo quod genuit: atqꝫ ita magnus ea ꝛ cum ea magnitudine quaꝫ genuit. Et sic nō alio magnus: alio deus: sed eo magnus quo deus: quia non alїud illi est magnum esse: aliud deum esse: cōsequens est: vt nec deus singulus: sed ea ꝛ cum ea deitate quam genuit: vt sic sit filius deitas patris: sicut sapientia ꝛ virtus patris. ꝛ sicuti est verbum ꝛ imago patris. Et quia non aliud illi est esse: aliud deum esse. ita sit etiam essentia patris filius: sicuti est verbum ꝛ imago eius. Ac per hoc etiaꝫ excepto eo quod pater est: nō sit aliquid pater: nisi quia est ei filius: vt nō tantuꝫ id quod dicitur pater: quod manifestū est cuꝫ nō ad seipsuꝫ: sed ad filium relatiue dici: ꝛ iō patrem quia est ei filius. sed oino vt sit quod ad seipsum est: ideo sit quia genuit essentiam suam. Sicut enim magnus est: nō nisi ea q̄ genuit magnitudine. ita ꝛ est non nisi ea quā genuit essentia: quia non est aliud illi esse: aliud magnuꝫ esse. Ita ne igitur pater est essentie sue: sicut pater est magnitudinis sue. Sicut pater virtutis ac sapientie sue: eadem ppe eius magnitudo que virtus: ꝛ eadē essentia que magnitudo. Hec disputatio nata est ex eo: quod scriptuꝫ est: christum esse dei virtutem ꝛ dei sapientiam. Quapropter in eas angustias sermo coartatur: cum ineffabilia fari cupimus. vt aut dicamus christum non esse dei virtutem ꝛ dei sapientiaꝫ: atqꝫ ita impudenter ꝛ impie resistamus apostolo. aut christū quidem dei virtuteꝫ ꝛ dei sapientiam

esse fateamur: sed eius patrē nō esse patrē vir
tutis ⁊ sapientie sue: quod nō minus impiuz
est. Sic eniz nec christi erit pater: quia xp̄us
dei virtus ⁊ dei sapientia est. aut nō esse pa/
trē virtute sua potentez: neqꝫ sapiētia sua sa/
pientem: quod quis audeat dicere. aut aliud
in patre intelligi esse: aliud sapientem esse vt
non hoc ipsō sit quo sapiens est. quod de ani
ma intelligi solet: que alias insipiens: alia
sapiens est: velut natura mutabilis: ⁊ non
summe perfecteqꝫ simplex. aut patrem non
esse aliquid ad seipsum: ⁊ nō solum: quod pa
ter est. sed omnino quod est: ad filium relati/
ue dici. Quomodo ergo eiusdem essentie fi/
lius cuius pater: quando quidez ad seipsum
nec essentia est: nec omnino est ad seipsuz: sꝫ
etiaz esse ad filium illi est. Atenim multoma
gis vnius eiusdēqꝫ essentie: quia vna eadē/
qꝫ essentia pater ⁊ filius. quando quidem pa
tri non ad seipsum est ipsum esse: sed ad filiū
quā essentiam genuit: ⁊ qua essentia est quic
quid est. Neuter ergo ad se est: ⁊ vterqꝫ ad
inuicem relatiue dicitur. an pater solus: non
solum quod pater dicit̄: sed omnino quicqd
dicit̄: relatiue ad filiū dicitur. ille autem dici
tur ad patrem ⁊ ad se. ⁊ si ita est: quid dicitur
in filio ad se: an ipsa essentia. Sed patris es
sentia est filius: sicut patris virtus. ⁊ sapien/
tia: sicut verbum patris: ⁊ imago patris. aut
si essentia dicit̄ ad se filius: pater autem non
est essentia: sed genitor essentie. non est autē
ad seipsum: sed hac ipsa essentia quā genuit:
sicut hac ipsa magnitudine magnus quam
genuit: ergo ⁊ magnitudo dicit̄ ad se filius.
ergo ⁊ virtus ⁊ sapientia ⁊ verbū ⁊ imago.
Quid autem absurdius q̄ꝫ imaginem ad se
dici: aut si non idipsum est imago ⁊ verbum
quod est virtus ⁊ sapientia: sed illa relatiue
dicuntur: hec autem ad se non ad aliud inci
pit non ea sapientia quam genuit: sapiens es
se pater: quia non potest ipse ad eam relati/
ue dici: ⁊ illa ad eum relatiue nō dici: omnia
enim que relatiue dicuntur ad inuicem di/
cuntur. Restat itaqꝫ: vt etiam essentia filius
relatiue dicatur ad patrem. Ex quo confici/
tur inopinatissimus sensus: vt ipsa essentia
nō sit essentia: vel certe cum dicitur essentia:
non essentia sed relatiuum indicetur: quo/
modo cum dicitur dominus: non essentia
indicatur: sed relatiuum quo refertur ad ser
uum. Cum autem homo dicitur vel aliquid
tale: quod ad se non ad aliud dicitur: tunc in/
dicatur essentias. homo ergo cuz dominus
dicitur: homo essentia est. dominus vero re
latiue dicitur. homo enim ad se dicitur: do/
minus ad seruum: hoc autē vnde agimus:
si essentia ipsa relatiue dicitur: essentia ipsa
non est essentia. Huc accedit. quia omnis es
sentia que relatiue dicitur: est etiam aliquid
excepto relatiuo: sicut homo ⁊ dominus: ho
mo seruus: ⁊ equus iumentuz: ⁊ nummus
arra. homo ⁊ equus ⁊ nummus ad se dicun
tur: ⁊ substantie sunt vel essentie. dominus
vero ⁊ seruus ⁊ iumentum ⁊ arra: ad aliqd
relatiue dicuntur. Sed si non esset homo. id
est aliqua substantia: non esset qui relatiue
dominus diceretur. Et si non esset equus
quedam essentia: non esset quod iumentum
relatiue diceretur. Ita si nummus non esset
aliqua substantia: nec arra posset relatiue di
ci. Quapropter si ⁊ pater non est aliquid ad
seipsum: non est omnino que relatiue dica/
tur ad aliquid. Non enim sicut ad aliquid
coloratū refertur color eius: nec omnino ad
se dicitur color: sed semper alicuius colorati
est. Illud autē cuius color est etiā si co quod co
loratū dicit̄ ad colorem refert̄: tamē id quod
corpus dicitur ad se dicitur. Nullo modo ita
putandum est patrez nō dici aliqd de seip̄m:
sed quicqd dicitur ad filium dici. Eundē ve
ro filium ⁊ seipsum dici ⁊ ad patrē. Cuz dici
tur magnitudo magna: ⁊ virtus potens. vtī
qꝫ ad seipsum: ⁊ magnitudo atqꝫ virtus ma
gni ⁊ potentis patris: qua pater magnus ⁊
potens. est. Non ergo ita: sed vtrūqꝫ substā
tia: ⁊ vtrūqꝫ vna substantia. Sicut autez ab
surdū est dicere candidum nō esse candorē:
sic absurdum est dicere sapientez non esse sa
pientiam. Et sicut candor seipsuz candidus
dicitur: ita ⁊ sapientia ad seipsam dicitur. sa/
piens. Sed candor corporis non est essen/
tia: quoniam ipsum corpus essentia est: ⁊ il/
la eius qualitas. vnde ⁊ ab ea dicitur candi/
dum corpus: cui non hoc est esse quod can/
didum esse. Aliud enim ibi forma ⁊ aliud
color: ⁊ vtrumqꝫ non in seipso: sed in aliqua
mole. Que moles nec forma nec color est:
sed formata ⁊ colorata. Sapientias vero ⁊
sapiens est. Et quoniam quecunqꝫ anima
participatione sapientie fit sapiens: si rursus

desipiat: manet tamen in se sapientia. Nec cum anima fuerit in stultitiam cõmutata illa mutatur: non ita est in eo qui ex ea fit sapiẽs: quemadmodum candor in corpore quod ex illo candidum est. Cum eniȝ corpus in aliuȝ colorem fuerit mutatum: non manebit candor ille: sed omnino esse desinat. Quod si et pater qui genuit sapientiam ex ea fit sapiens. neqȝ hoc ex illi esse quod sapere: qualitas ei⁹ est filius non proles eius: et non ibi erit iam summa simplicitas. Sed absit vt ita sit: quia vere ibi est summe simplex essentia: hoc ergo est ibi esse quod sapere. Quod si hoc est ibi esse quod sapere: non per illam sapientiaȝ quam genuit sapiens est pater: alioquin non ipse illam: sed illa eum genuit. Quid enim aliud dicimus cum dicimus hoc illi est esse quod sapere: nisi eo est quo sapiens est. Quapropter que causa illi est vt sapiens sit: ipsa illi causa est vt sit. proinde si sapientia quaȝ genuit causa illi est vt sapiens sit: etiam vt sit: ipsa illi causa est. Quod fieri non potest: nisi gignendo eum aut faciendo. Sed neqȝ genitricem neqȝ conditriceȝ patris vllo modo quisquaȝ dixerit sapientiam. Quid enim est insanius. Ergo et pater ipsa sapientia est. Et ita dicitur filius sapientia patris: quomodo dicitur lumen patris. id est vt quemadmodum lumen de lumine: et vtrunqȝ vnum lumen. sic intelligatur sapientia de sapientia et vtrunqȝ vna sapientia: ergo et vna essentia: quia hoc est ipsi esse quod sapere. Quod enim est sapientie sapere: et potentie posse: et eternitati eternam esse: iustitie iustam esse: magnitudini magnaȝ esse. hoc est essentie ipsuȝ esse. Et quia in illa simplicitate non est aliud sapere quã esse: eadẽ ibi sapientia que essentia.

Ea que patris et filij essentiaȝ significat non esse relatiua: quia quicquid ad se non ad aliquid dicitur simul ambo sunt.

Capi. ij.

Pater igitur et filius simul vna essentia: et vna magitudo: et vna veritas: et vna sapientia. Sed non pater et filius simul ambo vnuȝ verbuȝ: quia non simul ambo vnus filius. Sicut enim filius ad patreȝ refertur: non ad seipsuȝ dicitur. ita et verbuȝ ad euȝ cuius verbuȝ est refertur: cuȝ dicitur verbuȝ. Eo quippe filius quo verbuȝ et eo verbum quo filius. Quoniã igitur pater et filius simul nõ vtiqȝ vnus filius: consequens est: vt pater et filius simul non ambo vnuȝ verbuȝ. Et propterea non eo verbuȝ quo sapientia: quia verbum non ad se dicitur: sed tantuȝ relatiue ad euȝ cuius verbuȝ est: sicut filius ad patreȝ. Sapientia vero eo quo essentia. Et ideo quia vna essentia: vna sapientia. Quoniaȝ vero et verbuȝ sapientia est: sed non eo verbuȝ quo sapientia. Verbuȝ eniȝ relatiue: sapiẽtia essentialiter intelligitur: id dici accipimus cum dicitur verbuȝ. ac si dicatur nata sapientia: vt sit et filius et imago. Et hec duo cuȝ dicuntur. id est nata sapientia in vno eorum eo ꝙ nata est et verbuȝ et imago et filius intelligatur: et in his omnibus nominibus non ostẽdatur essentia: quia relatiue dicuntur. An in altero quod est sapientiaȝ quoniã: et ad se dicitur. seipsa eniȝ sapiens est: etiam essentia demõstretur: et hoc eius esse quod sapere. Vnde pater et filius simul vna sapientia: quia vna essentia: et sigillatiȝ sapientia de sapientia: sicut essentia de essentia. Quapropter non quia pater non est filius: et filius non est pater: aut ille ingenitus: ille autẽ genitus. ideo nõ vna essentia: quia his nominibus relatiua eoruȝ ostenduntur. Vterqȝ auteȝ simul vna sapientia: et vna essentia: vbi hoc est esse quod sapere. non auteȝ simul vterqȝ verbuȝ aut filius: quia non hoc est esse quod verbũ: aut filiuȝ esse: sicut iaȝ satis ostendimus ista relatiue dici.

De sapientia a deo genita vel creata.

Capi. iij.

Cur ergo in scripturis nunqȝ fere de sapientia quicquã dicitur: nisi vt ostẽdatur a deo genita vel creata: genita scilicet per quaȝ facta sunt omnia. creata vero vel facta: sicut in hominibus cum ad eam que non creata et facta: sed genita est conuertuntur et illustrãtur. In ipsis eniȝ fit aliquid quod vocetur eoruȝ sapientia: vel illud scripturis prenunciantibus aut narrãtibus qd verbuȝ caro factuȝ est et habitauit in nobis: Ioh. j.
hoc modo eniȝ christus facta sapiẽtia est: quia factus est homo. An propterea non loquitur in illis libris sapientia: vel de illa dicitur aliquid: nisi ꝙ eam de deo natam ostendat: aut factaȝ: quãuis sit et pater ipse sapientia: quia illa nobis sapientia cõmendanda erat: et imi

tanda: cuius imitatione formamur. Pater
enim eam dicit vt verbuȝ eius sit: nō quomo
do profertur ex ore verbuȝ sonans: aut ante
pronunciationeȝ cogitamur. Spacijs enim
tēporuȝ hoc cōpletur. illud auteȝ eternuȝ est:
⁊ illuminando dicit nobis: ⁊ de se ⁊ de patre
Mat. ij quod dicendum est hominibus. Ideoqȝ ait.
Nemo nouit filiuȝ nisi pater: ⁊ nemo nouit
patrem nisi filius: ⁊ cui voluerit filius reuela
re: quia per filiuȝ reuelat pater. id est per ver
buȝ suum. Si enim hoc verbum quod nos
proferimus tēporale ⁊ transitorium: ⁊ seipȝ
ostendit: ⁊ illud de quo loquimur: quanto/
Joh. j. magis verbuȝ dei: per quod facta sunt om/
nia: quod ita ostendit patrem sicuti est pater:
quia ⁊ ipsuȝ ita est: ⁊ hoc est quod pater secun
dum ꝙ sapientia est: ⁊ essentia. nam secun/
dum ꝙ verbum: non hoc est quod pater: qꝛ
verbum non est pater: ⁊ verbum relatiue di
citur sicut filius: quod vtiqȝ non pater. Et
ideo christus virtus ⁊ sapientia dei: quia de
patre virtute ⁊ sapientia: etiam ipse virtus: ⁊
sapientia est. sicut lumen dei patre lumine: ⁊
fons vite apud deum patrem: vtiqȝ fontem
Ps. 35 vite. Quoniaȝ apud te inquit propheta est
fons vite: ⁊ in lumine tuo videbimus lumē:
Joh. 5. quia sicut pater habet vitam in semetipso: sic
dedit filio habere vitam in semetipso. ⁊ erat
Ibidē. j lumen verum quod illuminat omnem homi
nem venientem in hunc mundum: ⁊ lumen
hoc verbum erat apud deuȝ: sed ⁊ deus erat
j. Joh. j verbuȝ. Deus auteȝ lumen est: ⁊ tenebre in
eo non sunt vlle. lumen vero non corporale
sed spiritale. Neqȝ ita spiritale vt illuminatio
ne factum sit: quemadmodum dictuȝ est apo
Mat. 5 stolis. Vos estis lumen mundi: sed lumen
quod illuminat omnem hominem. Ea ipsa:
⁊ sūma sapientia deus. vnde nunc agimus.
Sapientia vero filius de sapientia patre: si/
cut lumen de lumine: ⁊ deus de deo: vt ⁊ sin
gulus pater lumen: et singulus filius lumē:
et singulus pater deus: et singulus filius de
us. ergo et singulus pater sapientia et singu
lus filius sapientia. Et sicut vtrunqȝ simul
vnuȝ lumen ⁊ vnus deus: sic vtrunqȝ vna
j. Cor j sapientia. Sed filius factus est nobis sapien
tia a deo: ⁊ iustitia ⁊ sanctificatio: quia tempo
raliter nos ad illum conuertimur. id est ex
aliquo tempore: vt cuȝ illo maneamus ine/
ternuȝ. Et ipse ex quodaȝ tempore verbum Joh. j.
caro factuȝ est: ⁊ habitauit in nobis. Pro/
pterea igitur cuȝ pronunciatur in scripturis
aut narratur aliquid de sapientia siue dicen/
teȝ ipsa: siue cum de illa dicitur: filius nobis
potissimuȝ insinuatur. Cuius imaginis exē
plo ⁊ nos nō descedamus a deo: quia et nos
imago dei sumus. Non quidem equalis fa
cta quippe a patre per filium: non nata de pa
tre: sicut illa. Et nos quia illuminamur lumi
ne: illa vero quia lumen illuminans: et ideo
illa sine exemplo nobis exempluȝ est. Neqȝ
enim imitatur precedenteȝ aliqueȝ ad patreȝ
a quo nunqȝ est omnino separabilis: quia id
ipsum est quod ille de quo est. Nos auteȝ ni
tentes imitatur manenteȝ: et sequimur stan/
tem. Et in ipso ambulantes tendimus ad
ipsum: quia factus est nobis via temporalis
per humilitatē: que mansio nobis eterna est
per diuinitatem. Quoniā quippe spiritibus
mundis intellectualibus qui superbia nō la/
psi sunt: in forma dei: et deo equalis et deus
prebet exempluȝ: vt se ideȝ exempluȝ redeun
di etiā lapso preberet homini: qui propter i/
mundiciā peccatorū penāqȝ mortalitatis deū
videre non poterat: semetipsuȝ exinaniuit: Phi. 2
non mutando diuinitatem suam: sed nostraȝ
mutabilitatem assumendo: ⁊ formam serui
accipiens venit ad nos in hunc mundum: j. Thi. j
qui in hoc mundo erat: quia mundus per eū Joh. j.
factus est: vt exemplum sursum videntibus
deum: exemplum deorsum mirantibus ho/
minem. Exemplum sanis ad permanendū:
exemplum infirmis ad conualescendum. ex
emplum morituris ad non timendum. exem
plum mortuis ad resurgendum esse: in om/
nibus ipse primatum tenens. Quia enim Colo. j
homo ad beatitudinem sequi non debebat ni
si deum: et sentire non poterat deum: sequē
do deum hominem factum sequeretur si/
mul: et quem sentire poterat et queȝ sequi de
beret. Amemus ergo eum et inhereamus il
li caritate diffusa in cordibus nostris per Ro. 5.
spiritum sanctuȝ qui datus est nobis. Non
igitur miruȝ si propter exemplum quod no/
bis vt reformaremur ad imaginem dei pre/
bet imago equalis patri: cuȝ de sapientia scri
ptura loquitur: de filio loquitur queȝ sequi
mur viuēdo sapienter: quāuis et pater sit sa

pietia sicut lumen: τ deus. Spiritus quoqꝫ
sanctus siue summa caritas vtrunqꝫ coniun
j.Jo.4 gens: nosqꝫ subiungēs. Quod ideo non in
digne dicitur quia scriptū est: deus caritas
est: quomodo non est etiam sapientia: cū sit
lumen: quoniam deus lumen est. siue ergo
hoc modo siue alio modo essentia spūssancti
sigillatim ac proprie nominanda est qm deus
est: vtiqꝫ lumen est. Et qm lumen est: vtique
sapientia est. Deum aūt esse spūmsanctum:
j.Co.3 scriptura clamat apud apostolum qui dicit.
Nescitis quia templum dei estis. statimqꝫ
subijcit: τ spiritus dei habitat in vobis. De
us enim habitat in templo suo. Non enim
tanqꝫ minister habitat spiritus dei in templo
j Cor.6 dei. cum alio loco euidentius dicat: Nescitis
quia corpora vestra templum in vobis est
spiritussancti quē habetis a deo: et nō estis
vestri. empti enim estis precio magno. glo
rificate τ portate deum in corpore vestro.
Quid est autem sapientia nisi lumen spirita
le τ incōmutabile. Est enim τ sol iste lumen
sed corporale est: τ spiritalis creatura lumen
sed non incommutabile. Lumen ergo pater
lumen filius: lumen spiritussanctus. Simul
autem non tria lumina: sed vnum lumen.
Et ideo sapientia pater: sapientia filius: sa
pientia spiritussanctus: τ simul non tres sa
pientie: sed vna sapientia. τ quia hoc est ibi
esse quod sapere: vna essentia pater τ filius τ
spiritussanctus. Nec aliud est ibi esse quam
deum esse. Unus ergo deus: pater τ filius
τ spiritussanctus.

Quid vel a grecis vel a latinis necesse fue
rit dici de ineffabili trinitate.

Capitu. iiij.

Taqꝫ loquēdi causa de ineffabilibus
i vt fari aliquo modo possimus qd̓ effa
ri nullo modo possumus: dictū est a
nostris grecis vna essentia: tres substantie.
a latinis aūt vna essentia vel substātia: tres p
sone: quia sicut iam diximus: nō aliter in ser
mone nostro. id est latino essentia qꝫ substan
tia solet intelligi. Et dū itelligat̄ saltē i enig
mate qd̓ dicit̄: placuit ita dici vt diceret̄ aliqd
cū quereret̄ qd tria sint: que tria esse fides ve
ra pronunciat: cum τ patrem non dicit esse fi
liū: τ spiritūsanctum quod est donū dei nec
patrem dicit esse nec filium. Cum ergo que
rit̄ quid tria: vel qd tres: pferimus nos ad in
ueniendū aliquod speciale vel generale no
men quo cōplectamur hec tria: neqꝫ occurrit
aīo qꝛ excedit supereminētia diuinitatis vsi
tati eloquij facultatem. Uerius enim cogitat̄
deus qꝫ dicit̄: τ verius est qꝫ cogitat̄. Cum
enim dicimus: non eundē esse iacob qui est
abraā. isaac aūt nec abraam esse nec iacob:
tres esse vtiqꝫ fatemur abraā: isaac: τ iacob.
Sed cum querit̄ qd tres: respondemus tres
homines nomine speciali eos pluraliter ap
pellantes: generaliter autē si dicamus tria ani
malia. homo enim sicut veteres diffinierūt:
animal est rationale: mortale. Aut sicut scri
pture nostre loqui solent: tres animas cum a
parte meliore totū appellari placet. id est ab
anima: cum corpus τ anima sit totus homo.
Ita quippe dictum est in egyptum descen
disse cum iacob animas septuagintaquinqꝫ:
pro tot hominibus. Item cū dicimus equū
tuum non eum esse qui meus est: τ tertium
alicuius alterius: nec meum esse nec tuū: fa
temur tres esse. Et interroganti quid tres re
spondemus tres equos nomine speciali: ge
nerali aūt tria animalia. Itē cū dicimus bo
uem non esse equū: canem vero nec bouem
esse nec equū: tria quedā dicimus. τ percun
tantibus quid tria: nō iā speciali nomine di
cimus tres equos: aut tres: boues: aut tres
canes: quia nō eadem specie cōtinentur: sed
generali tria animalia: siue superiore genere
tres substantias: vel tres creaturas: vel tres
naturas. Quecunqꝫ autem plurali numero
enunciant̄: specialiter vno nomine: etiam ge
neraliter enunciari possunt. Nō aūt oīa que
generaliter vno nomine appellantur: etiam
specialiter appellare vno nomine possum⁹.
Nā tres equos quod est nomen speciale: eti
am animalia tria dicimus. Equū vero τ bo
uem: τ canem: animalia tria tm̄ dicimus vel
substantias que sunt generalia nomina: τ si
qd aliud de his generaliter dici potest. Tres
vero equos: aut boues: aut canes que specia
lia vocabula sunt: nō ea possum⁹ dicere. Ea
qppe vno nomine qꝫuis pluraliter enuncia
mus: que cōiter habent illud qd̓ eo nomine
significat̄. Abraā qppe τ isaac: τ iacob: cōe
habent id qd̓ est homo. Itaqꝫ dicuntur tres
homines. Equus quoqꝫ τ bos τ canis: cō
mune habent id quod est animal. Dicuntur
ergo tria animalia. Ita tres aliquas lau

ros: etiã tres arbore dicimus: laurum vero ⁊ mirtum: ⁊ oleam: tantum tres arbores vel tres substãtia : aut tres naturas. atq ita tres lapides: etiã tria corpora. lapidem vero ⁊ lignum ⁊ ferrũ: tm̃ tria corpora: vel si quo etiã superiore generali nomine dici possunt. Pater ergo ⁊ filius ⁊ spiritussanctus quoniaz tres sunt: queramus quid tres sunt: ⁊ quid cõmune habeant. Non eniz cõmune illis est id quod pater est: vt inuicem sibi sint patres: sicut amici: cum relatiue ad alterutrũ dicantur: possunt dici tres amici qꝛ inuicem sibi sunt. Non aũt hoc ibi: quia tantum pater ibi pater: nec duorum pater: sed vnici filij. Nec tres filij: cum pater ibi non sit filius nec spiritussanctus. Nec tres spiritussancti: quia ⁊ spiritussanctus propria significatione qua etiam donum dei dicit nec pater nec filius. Quid igitur tres. Si enim tres persone cõmune est eis id quod persona est: ergo speciale hoc: aut generale nomen est eis: si consuetudinem loquendi respicimus. Sed vbi est nature nulla diuersitas: ita ibi generaliter enunciantur aliqua plura vt etiam specialiter enunciari possint. Nature enim differentia facit: vt laurus ⁊ mirtus: ⁊ olea: aut equus: aut bos: aut canis. non dicantur speciali nomine: iste tres lauri: aut illi tres boues. sed generali: vt iste tres arbores: ⁊ illa tria animalia. Hic vero vbi nulla est essentie diuersitas: oportet vt speciale nomen habeant hec tria: quod tamen non inuenitur. Nam persona generale nomen est: intantum vt etiam homo possit hoc dici: cum tantum intersit inter hominem ⁊ deum. Deinde in ipso generali vocabulo: si propterea dicimus tres personas: quia cõmune est eis id quod persona est. Alioqn nullo modo possun ita dici quẽadmodum non dicuntur tres filij: quia non commune est eis id quod est filius: cur non etiam tres deos dicimus: certe eniz quia pater persona: ⁊ filius persona: ⁊ spiritussctũs pona: ideo tres persone. Quia ergo pater deus: ⁊ filius deus: ⁊ spiritussanctus deus: cur non tres dij. Aut quoniam pro ter ineffabilem coniunctionem hec tria simul vnus deus: cur non etiam vna persona: vt ita non possimus dicere tres personas: quãuis singulam quãq appellemus personam quẽadmodum non possumus dicere tres deos: quãuis quecq singulum appellemus deuz: siue patrem: siue filium: siue spiritũsanctum. An quia scriptura non dicit tres deos: sed nec tres personas alicubi scripturam cõmemorare inuenimus. An quia nec tres: nec vnam pesonam scriptura dicit hec tria. Legimus enim personam domini: non personam dominum: propterea licuit loquendi ⁊ disputandi necessitate tres psonas dicere. nõ quia sc iptu a dicit: sed qꝛ scriptura non contradicit. Si autem diceremu s tres deos: contradiceret scriptura dicens. Audi israel: dominus deus tuus deus vnus est. Cur ergo ⁊ tres essentias non licet dicere: quod similiter scriptura sicut non dicit: ita nec contradicit. Nam essentia si speciale nomen est cõmune tribus: cur non dicantur tres essentie: sicut abraaz: isaac: ⁊ iacob: tres homines quia homo speciale nomen est cõmune omnibus hominibus. Si autem spec ale nomen non est essentia: sed generale: quia homo ⁊ pecus: ⁊ arbor ⁊ sidus: ⁊ angelus dicitur essentia: cur nõ dicuntur iste tres essentie: sicut tres equi dicuntur tria animalia: et tres lauri dicuntur tres arbores: ⁊ tres lapides tria corpora. Aut si propter vnitatẽ trinitatis non dicuntur tres essentie: sed vna essentia: cur non propter eandem vnitatem non dicuntur tres substantie: vel psone: sed vna substantia ⁊ vna psona. Quam eniz ẽ illis cõmune nomen essentie: ita vt singulus quisq dicat essentia: tam illis commune est vel substantie vel psone vocabuluz. Quod enim de psonis secundũ nostrã: hoc de substantijs secundũ grecoꝝ cõsuetudinẽ ea que diximus oportet intelligi. Sic enim dicũt illi tres substantias vnaz essentiam: quemadmoduz nos dicimus tres psonas vnã essentiam vel substantiã. Quid igit: restat: nisi vt fateamur loquendi necessitate parta hec vocabula: cum opus esset copiosa disputatione aduersum insidias vel errores hereticoruz: Cũ enim conaret humana inopia loqnẽdo: ꝓferre ad hominum sensus: qđ i secretario: mentis ꝑ captu tenet: de domino deo creatore suo: siue ꝑ piam fidẽ: siue ꝑ qualemcunq intelligentiã: timuit dicere tres essentias: ne intelligeret in illa summa equalitate vlla diuersitas. Rursus nõ esse tria quedã: nõ poterat dicere qđ sabellius. quia dixit: in here

Deu. 6

sim lapsus ē. Certissime quippe τ de scripturis cognoscit qd pie credendum est: τ aspectu mentis indubitata perceptione perstringit: τ patrem esse τ filium τ spiritumsanctum: nec eundem filium esse qui pater est: nec spiritumsanctum eundem patrem esse vel filium. Quesiuit quid tria diceret: τ dixit substantias siue personas: quibus nominibus non diuersitatem intelligi voluit: sed singularitatem noluit: vt non solum ibi vnitas intelligatur: ex eo ꝙ dicitur vna essentia. Sed et trinitas: ex eo ꝙ dicuntur tres substātie vel psone. Nam si hoc est deo esse quod subsistere: ita non erant dicende tres substantie: vt non dicuntur tres essentie: quemadmodum quia hoc ē deo esse qd sapere: sicut non tres essentias: ita nec tres sapiētias dicim9. Sic enim quia hoc illi est deum esse quod est esse: tam tres essentias q̄ tres deos dici fas non est: Si autem aliud est deo esse: aliud subsistere: sicut aliud deo esse: aliud patrem esse vel dominum esse. quod enim est ad se dicitur. pater autem ad filium: τ dominus ad seruientem creaturam dicitur: relatiue ergo subsistit: sicut relatiue gignit: τ relatiue dominatur. Ita iam substantia non erit substantia: quia relatiuum erit. Sicut enim ab eo qd est esse appellatur essentia: ita ab eo qd est subsistere substantiam dicimus. Absurdum est autem: vt substantia relatiue dicat. Omnis enim res ad seipsam subsistit: quāto magis deus. Si tamen dignum ē: vt deus dicatur subsistere.

De substantia τ essentia.

Capitulum. v.

DE his enim rebus recte intelligitur: in quibus subiectis: sunt ea que in aliquo subiecto esse dicuntur: sicut color aut forma in corpore. Corpus enim subsistit: τ ideo substantia est. Illa vero in subsistente atque subiecto corpore: que non substantie sunt: sed in substantia. τ ideo si esse desinat: vel ille color. vel illa forma: non adimunt corpori esse corpus: quia non hoc ei ē esse: quod illam vel illam formam colorem retinere. Res vero mutabiles neque simplices proprie dicuntur substantie. Deus autem si subsistit vt substantia proprie dici possit: inest in eo aliquid tanq̄ in subiecto: et non est simplex: cui hoc sit esse quod illi est. τ quicquid aliud de illo ad illum dicitur: sicut magnus: omnipotens: bonus: τ si quid huiusmodi de deo nō incongrue dicitur. Nefas est autem dicere vt subsistat: τ subsit deus bonitati sue atque illa bonitas non substantia sit vel potius essentia: neque ipse deus sit bonitas sua: sed in illo sit tanq̄ in subiecto. Unde manifestum est deum abusiue substātiam vocari: vt nomine vsitatiore intelligatur essentia: quod vere τ proprie dicitur: ita vt fortasse solum deum dici oporteat essentiam. Est enim vere solus, qui incōmutabilis est: idque nomen suum famulo suo moysi enūtiauit: cum ait: Ego sum qui sum: Et dices Exo.
ad eos: qui est misit me ad vos. Sed tamen siue essentia dicatur quod proprie dicitur: siue substantia quod abusiue: vtrunque ad se dicitur: non relatiue ad aliquid. Unde hoc ē deo esse quod subsistere. τ ideo si vna essentia trinitas: vna etiam substātia. fortassis igitur cōmodius dicuntur tres persone: q̄ tres substantie.

De tribus personis vnius essentie.

Capitu. vi.

SEd ne vobis videar suffragari: hoc quoque requiramus. Quanq̄ τ illi sūt vellent sicut dicunt tres substantias: tres hypostases: possent dicere tres personas. tria prosopa. Illud autem maluerunt: quod forte secundum lingue sue consuetudinem aptius diceretur Namque τ in personis eadē ratio est. Non enim aliud est deo esse: aliud personā esse: sed omnino idem. Nam si esse ad se dicitur: persona vero relatiue: sic dicamus tres personas patrem τ filium τ spiritumsanctū: quemadmodum dicuntur aliqui tres amici: aut tres propinqui: aut tres vicini: ꝙ sint ad inuicem: non ꝙ vnusquisque eorum sit ad seipsum. Quapropter quilibet ex eis amicus est duorū ceterorum: aut propinquus: aut vicinus: quia hec nomina relatiuam significationem habent. Quid ergo non placet vt dicamus patrem personam esse filij: τ spiritussancti: aut filium personam esse patris τ spiritussancti: aut spiritumsanctum personam esse patris τ filij: Sed neque persona ita dici alicubi solet: neque in hac trinitate cum dicimus personam patris: aliud di-

cimus q̃ substantiam patris. Quo circa vt substantia patris ipse pater est: nõ quo pater est. sed quo est. ita ⁊ psona patris: non aliud q̃ ipse pater est. ad se quippe dicitur persona: non ad filium: vel spiritumsanctum. sicut ad se dicitur deus: ⁊ magnus: ⁊ bonus: ⁊ iustus: ⁊ si quid aliud huiusmodi. Et quemadmoduz hoc illi est esse q̃ deum esse: q̃ magnuz: q̃ bonum esse. ita hoc illi ẽ esse: q̃ personam esse. Cur ergo nõ hec tria simul vnã psonam dicimus: sicut vnam essentiã ⁊ vnũ deum. sed tres dicumus personas: cum tres deos: aut tres essentias nõ dicamus: nisi q̃ volumus: vel vnũ aliquod vocabulum seruire huic significationi qua intelligitur trinitas: ne omnino taceremus interroganti: quid tres: cum tres esse fateremur: Nam si genus est essentia. species autem substantia siue persona: vt nonnulli sentiunt: omitto illud quod iam dixi: oportere appellare tres essentias: vt appellantur tres substantie vel persone. sicut appellãtur tres equi eademq̃ animalia tria: cum sit species equus: animal genus. Neq̃ enim species ibi pluraliter dicta est: ⁊ genus singulariter: tanq̃ diceretur tres equi vnũ animal. sed sicut tres equi speciali nomine: ita tria animalia generali nomine. Quod si dicunt substantie: vel persone nomine non speciem significari: sed aliquid singulare atq̃ indiuiduum: vt substãtia vel persona: nõ ita dicat̃ sicut dicit̃ homo quod cõmune est omnibus hominibus. Sz quomodo dicitur hic homo. velut abraam: velut isaac: velut iacob: vel si quis alius qui etiam digito presens demonstrari possit. sic quoq̃ illos eadẽ ratio ꝓsequet̃. Sicut enim dicuntur abraam: isaac ⁊ iacob tria indiuidua ita tres homines: ⁊ tres anime. Cur ergo pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus: si secũduz genus ⁊ speciem ⁊ indiuiduũ etiã ista differimus: non ita dicuntur tres essentie vt tres substantie seu persone: sed hec vt dixi omitto. Illud dico: si essentia genus est: vna essentia iam non habet species. sicut quia genus est animal: vnuz animal iam nõ habet species. Non sunt ergo tres species vnius essentie: pater ⁊ filius ⁊ spiritussanctus. Si autẽ species est essentia: sicut species est homo. tres vero ille quas appellamus substantias siue personas. sic eandem speciẽ cõmuniter habent: quemadmoduz abraam ⁊ isaac ⁊ iacob. speciem que homo dicitur communiter habent. nõ sicut homo subdiuiditur in abraam: isaac: ⁊ iacob. ita vnus homo ⁊ in aliquos singulos homines subdiuidi potest. oĩno enim non potest: quia vnus homo iam singulus homo est. Cur ergo vna essentia in tres substantias vel personas subdiuiditur. Nam si essentia species est sicut homo: sic est vna essentia sicut vnus homo: an sicut dicimus aliquos tres homines eiusdem sexus: eiusd tẽperatiõis corporis: eiusdemq̃ animi vnaz esse naturã. tres eniz sunt homines: sed vna natura. Sic etiam ibi dicimus tres substantias vnã essentiã: aut tres personas vnaz substãtiaz vel essentiã. Hoc vero vtcunq̃ simile est: quia ⁊ veteres qui latine locuti sunt: antequaz haberent ista nomina: que non diu est vt in vsum venerunt. id est essentiam vel substantiaz pro his naturã dicebant. Nõ itaq̃ secunduz genus ⁊ species ista dicimus: sed quasi secundũ cõmunẽ eandeq̃ materiem. Sicut ex eodem auro si fierent tres statue: diceremus tres statuas vnũ aurum. nec tamen diceremus genus aurũ: species autẽ statuas. nec aurum speciem: statuas vero indiuidua. Nulla quippe species indiuidua sua transgreditur: vt aliquid extra comprehendat. Cuz eniz diffiniero quid sit homo: quod est nomen speciale: singuli quiq̃ homines qui sunt indiuidua eadem diffinitiõe cõtinẽtur: nec aliquid ad eã pertinet quod homo non sit. Cum vero aurũ diffiniero: nõ sole statue si auree fuerint: sed et anuli: ⁊ si quid aliud de auro fuerit ad aurum pertinebit: ⁊ si nihil inde fiat: aurum dicitur q̃ etiaz si nõ sint auree: nõ ideo nõ erunt statue. Item nulla species excedit diffinitionez generis sui. Cum enim diffiniero animal: quoniã generis huius species est equus: omnis equus animal est: nõ autez statua oĩs aurum est. Ideo quãuis in tribus statuis aureis: recte dicamus tres statuas vnum auruz: non tamẽ ita dicimus vt genus aurum: species vero statuas intelligamus. Nec sic ergo trinitatẽ dicimus tres personas vel substantias: vnam essentiam ⁊ vnum deum: tanquã ex vna materia tria quedaz subsistãt: etiã si quicquid illud est: in his tribus explicatum sit. Non eniz aliquid aliud eius essentie est:

pꝛeter istā trinitatem: tamen tres personas
eiusdē essentie vel tres personas vnaꝫ essen
tiam dicimus. tres auteꝫ personas ex eadeꝫ
essentia nō dicimus: quasi aliud ibi sit quod
essentia est: aliud quod persona. sicut tres
statuas ex eodeꝫ auro possumus dicere. Ali
ud eniꝫ illic est esse auruꝫ: aliud esse statuas.
Et cuꝫ dicuntur tres homines vna natura:
vel tres homines eiusdē nature possunt etiā
dici tres homines ex eadem natura: quia ex
eadē natura: ⁊ alij tres homines possunt exi
stere. In illa vero essentia trinitatis: nullo mō
alia q̄libet ꝑsona ex eadē essentia potest existe
re. Deinde in his rebus non tantū est vnus
homo: quantū tres homines simul. Et plus
sunt aliquid homines duo: q̄ꝫ vnus homo.
Et in statuis equalibus plus auri est tres si/
mul: q̄ꝫ singule statue. ⁊ minus auri est vna
q̄ꝫ due. At in deo nō ita est. Nō eniꝫ maioꝛ
essentia est pater, ⁊ filius ⁊ spiritussanctus si
mul q̄ꝫ solus pater aut filius. Sꝫ tres simul
ille substantie siue ꝑsone si ita dicende sunt:
equales sunt singulis: quod animalis homo
non percipit. Non enim potest cogitare nisi
moles ⁊ spacia: vel minuta vel grandia voli
tantibus i animo eius phātasmatibus: tāq̄ꝫ
imaginibus coꝛpoꝛū. Ex qua imunditia, do
nec purget: credat in patrem ⁊ filium ⁊ spiri
tumsanctum: vnuꝫ deum: solum: magnum
omnipotentē: bonuꝫ: iustum: misericoꝛdē:
omnium visibiliū ⁊ inuisibiliuꝫ cōditoꝛem.
⁊ quicquid de illo ꝓ humana facultate digne
vereq̄ꝫ dici potest. Neq̄ꝫ cū audierit patrem
solum deū: separet inde filium: aut spiritum
sanctū. Cum eo quippe solus deus: cū quo ⁊
vnus deus ē: q2 ⁊ filiū cū audimus solū deū
sine vlla separatione patris aut spiritus san
cti opoꝛtet accipere: atq̄ꝫ ita dicat vnaꝫ essen
tiaꝫ: vt nō existimet aliud alio vel maius vel
melius: vel ex aliqua parte diuersum. Non
tamē vt pater ipse sit ⁊ filius ⁊ spūssanctus: ⁊
quicq̄d aliud ad alterutrū singula dicuntur.
sicut verbū quod non dicit̄ nisi filius: aut do
nuꝫ qđ non dicit̄ nisi spiritussanctus. ꝓpter
quod etiam pluralē numerum admittunt: si
Joh. jo cut in euangelio scriptū est: Ego ⁊ pater vnū
sumus. Et vnum dixit: ⁊ sumus. Vnuꝫ se
cundū essentiam qđ ideꝫ deus. sumus secun
dum relatiuū: quod ille pater: hic filius. Ali
quando ⁊ tacetur vnitas essentie: ⁊ sola plu
raliter relatiua cōmemoꝛantur. Veniemus ibi. 14
ad eū ego ⁊ pater: ⁊ habitabimus apud euꝫ.
Veniemus ⁊ habitabimus pluralis nume
rus est: q2 ꝑdictuꝫ ē: Ego ⁊ pater. id ē pater
⁊ filius: que relatiue ad inuiceꝫ dicunt̄. Ali/
quādo latenter omnino: sicut i genesi: Faci/ Gen.
amus hominē ad imaginem ⁊ similitudinē
nostrā. Et faciamus: ⁊ nostrā: pluraliter di
ctū est: ⁊ nisi ex relatiuis accipi nō pōt. Non
enim vt facerent dij: aut ad imaginē ⁊ simili
tudinem deoꝝ: sed vt facerent pater ⁊ filius
⁊ spūssanctus ad imaginē patris ⁊ filij ⁊ spi/
ritussancti: vt subsisteret homo imago dei.
Deus autem trinitas. Sed quia non omni
no equalis fiebat illa imago dei: tanq̄ꝫ non
ab illo nata: sed ab eo creata. Huius rei sig
nificande causa ita imago est: vt ad imaginē
sit id est non equatur parilitate: sed quadam
similitudine accedit. Non enim locoꝛū inter
uallis: sed similitudine acceditur ad deum: ⁊
dissimilitudine receditur ab eo. Sunt eniꝫ
qui ita distinguunt vt imaginem velint esse
filium. hominem vero non imaginem: sed
ad imaginē. Refellit autē eos apostolus di
cens: Vir quidem non debet velare caput: j Cō.
cū sit imago ⁊ gloꝛia dei. Non dixit ad ima
ginem: sed imago. Que tamen imago cum
alibi dicitur: Ad imaginem: non quasi ad fi Gen.
lium dicit̄: que imago equalis est patri: alio
quin non diceret ad imginē nostram. Quo
modo enim nostram: cum filius solius pa/
tris imago sit. Sed propter impareꝫ vt di/
ximus similitudinē: dictus est homo ad ima
ginem. ⁊ ideo nostrā. vt imago trinitatis es
set homo: nō trinitati equalis sicut filius pa/
tri: sed accedens vt dictum est quadam simi
litudine. sicut in distantibus significatur que/
dam vicinitas: non loci: sed cuiusdam imita
tionis. Ad hoc enim eis ⁊ dicitur: Refoꝛ/ Ro. j
mamini in nouitate mentis vestre. Quibus
item dicit: Estote itaq̄ꝫ imitatoꝛes dei sicut Eph.
filij carissimi. Nouo enim homini dicitur: Colo.
Qui renouatur in agnitioneꝫ dei: secunduꝫ
imaginē eius qui creauit eum. Aut si iaꝫ pla
cet ꝓpter disputandi necessitatem: etiam ex/
ceptis nominibus relatiuis pluraleꝫ nume/
ruꝫ admittere: vt vno nomine respondeat̄:
cū queritur: quod tria: ⁊ dicere tres substan/
tias: siue tres personas. nulle moles aut in
terualla cogitentur: nulla distantia quantu/

lecunq3 dissimilitudinis: aut vt intelligatur aliud alio, vel paulo minus quocunq3 modo minus esse aliud alio potest: vt neq3 persona ru3 sit confusio: nec talis distinctio qua sit im par aliquid. Quod si intellectu capi nõ põt: fide teneatur: donec illucescat in cordibus ille: qui ait per prophetam. Nisi credideritis nõ intelligetis.

Explicit liber septimus.

Incipiũt capitula libri octaui.

Aurelij augustini proemiũ in librũ. viij.

Diximus alibi ea dici proprie in illa trinitate distincte ad singulas perso/nas pertinẽtia: que relatiue dicũtur ad inuicẽ: sicut pater τ filius τ vtriusq3 donũ spiritussanctus. Nõ eni pater trinitas: aut filius trinitas: aut trinitas donum. Quod vero ad se dicũtur singuli: nõ dici pluraliter tres: sed vnã ipa3 trinitatẽ: sicut deus pater: deus filius: deus spiritussanctus. Et dñs pater: dñs filius: dñs spiritussanctus. Et omnipotẽs pater: oĩpotens filius: oĩpo/tẽs spiritussanctus. Nec tñ tres dij: aut tres dñi: aut tres oĩpotentes. Sed vnus deus: dominus: oĩpotẽs: ipsa trinitas: τ quicquid aliud: nõ ad inuicẽ relatiue: sed ad se singuli dicũtur. Hoc eni3 secundũ essentia3 dicũtur quia hoc est ibi esse: q̃ magnũ esse: q̃ bonũ: q̃ sapientẽ esse: τ quicquid aliud ad se vna/queq3 ibi persona: vel ipsa trinitas dicitur. Ideoq3 dici tres personas: vel tres substã/tias: nõ vt aliqua itelligatur diuersitas essen tie: sed vt vel vno aliquo vocabulo respõde/ri possit: cũ dicitur quid tres: vel quid tria: tã tãq3 esse equalitatẽ in ea trinitate: vt non solũ pater nõ sit maior quã filius: quod attinet ad diuinitatẽ: sed nec pater τ filius simul maius aliquid sint quã spiritussanctus: aut singula queq3 persona quelibet triũ: minus aliqd sit quã ipsa trinitas. Dicta sunt hec: τ si sepius versando repetantur: familiarius quidẽ ĩno tescunt. Sed τ modus aliquis adhibẽdus ẽ: deoq3 supplicandũ deuotissima pietate: vt in tellectũ aperiat: τ studiũ cõtentionis assumat quo possit mente cerni essentia veritatis: si/ne vlla mole: sine vlla mobilitate. Nũc itaq3 in quantũ ipse adiuuat creator mire miseri/cors: attendamus hec que modo tã interio/ra quã superiora tractabimus: cũ sit eadẽ ser uata illa regula: vt quod intellectui nostro nõ dũ eluxerit: a firmitate fidei nõ dimittatur.

De indifferenti magnitudine trinitatis in qua non est plus ipsa trinitas simul quã sin/gula queq3 persona.

Capi. primũ.

Dicimus eni3 non esse in hac tri/nitate maius aliquid duas aut tres personas quã vnã earũ: qd̃ nõ capit cõsuetudo carnalis: nõ ob aliud nisi: quia vera que crea ta sunt sentit vt potest: veritate3 autẽ ipsã qua creata sunt nõ po/test intueri. Nã si posset: nullo modo esset lux ista corporea manifestior quã hoc quod di ximus. In substantia quippe veritatis: quo niã sola vera est: nõ est maior aliqua: nisi que verius est. Quicquid autẽ intelligibile atq3 incõmutabile est: nõ aliud alio verius est: q2 eque incõmutabiliter eternu3 est. Nec quod ibi magnũ dicitur: aliũde magnũ est: quã eo quod vere est. Quapropter vbi magnitudo ipsa veritas est: quicquid plus habet magni/tudinis: necesse est vt plus habeat veritatis. Quicquid ergo plus veritatis nõ habet: nõ habet plus etiã magnitudinis. Porro qcqd

plus habet veritatis: pfecto verius est: sicut maius ē qđ plus habet magnitudinis: hoc ergo ibi est maius qđ verius. Non autē verius ē pater ⁊ filius simul: q̃ singulus pater: aut singulus filius. Nō igitur maius aliqd vtrūq3 simul: q̃ singulū eorū. Et qm̄ eque vere ē etiā spiritussanctus: nec pater ⁊ filius simul: maius aliquid est q̃ ipse: q2 nec verius ē. Pater quoq3 ⁊ spiritussanctus simul: qm̄ veritate nō superant filiū. Nō enim verius sunt: nec magnitudine superant. Atq3 ita filius ⁊ spiritussanctus simul: tam magnum aliquid sunt: q̃ pater solus: q2 tam vere sunt. Sic ⁊ ipsa trinitas tā magnum est: q̃ vnaquecq3 ibi psona. Nō eniz ibi maior ē que verior nō est: vbi est ipsa veritas magnitudo. Quia in essentia veritatis: hoc est verū esse qđ est esse: ⁊ hoc est esse qđ est magnū esse. hoc ergo magnū esse: qđ verū esse. Qđ igit̄ ibi eque verū est: etiam eque magnum sit: necesse est.

Qđ de essentia veritatis q̄ ē trinitas de⁹ nihil corporeū neq3 mutabile debeat cogitari.

Capi. ij.

In corporibus autem fieri potest: vt eque verum sit hoc aurū atq3 illud: sed maius hoc sit q̃ illud: q2 non eadem ibi est magnitudo que veritas. Aliudq3 illi est aurū esse: aliud magnū esse. Sic ⁊ in animi natura: secundū q̄ dicit̄ magnus animus non secundum hoc dicitur verus animus. Animū enim verū habet etiam q nō ē magnanimus: quādo qdē corporis ⁊ animi essentia: nō est ipsius veritatis essentia: sicut est trinitas deus vnus: solus: magnus: verus: verax: veritas. Quē si cogitare cōamur quantū sinit ⁊ donat: nullus cogitetur p locorū spacia contactus aut complexus. quasi triū corporum nulla cōpago iuncture: sicut tricorporē gerionē fabule ferūt: s3 quicqd animo tale occurrerit: vt maius sit i trib⁹ q̃ i singulis: minusq3 in vno q̃ i duobus: sine vlla dubitatione respuat̄. Ita eniz respuit̄ esse corporeū. In spiritalibus autē: omne mutabile qđ occurrerit nō putet̄ de⁹. Nō enim parue noticie pars est: cuz de profundo isto in illā summitatem respiramus: si anteq̃ scire possumus quid sit deus: possumus iā scire quid nō sit. Non est enim certe nec terra: nec celū: nec quasi terra ⁊ celū: nec tale aliqd quale videmus i celo: nec quicquid tale nō videmus: ⁊ est fortassis in celo. Nec si augeas imaginatiōe cogitatiōis lucē solis quantū potes: siue quo sit maior: siue quo sit clarior: millies tantum: aut innumerabiliter: neq3 hoc est deus. Nec sicut cogitant̄ angeli mūdi spiritus celestia corpora inspirantes: atq3 ad arbitriū quo seruiunt deo nutantes atq3 versantes: nec si oēs cum sint milia milium in vnū collati: vnus fiant. nec tale aliqd deus ē. Nec si eosdē spiritus sine corporib⁹ cogites: qđ quidem carnali cogitationi difficillimū ē. Ecce vide si potes O aīa pgrauata corpore qđ corrumpit̄: ⁊ onusta terrenis cogitationibus multis ⁊ varijs: ecce vide si potes: deus veritas est. Hoc eniz scriptū ē: Quoniā deus lux est. non quā isti oculi vident: sed quā videt cor: cū audit veritas est. j. Jo.
Noli querere qd sit veritas: statiz enim se opponūt caligines imaginū corporalium: ⁊ nubila phātasmatū: ⁊ pturbabunt serenitatem: que primo ictu diluxit tibi: cū dicerē veritas. Ecce i ipso primo ictu: quo velut coruscatione perstringeris: cū dicit̄ veritas. Mane si potes: sed nō potes. Relaberis in ista solita atq3 terrena. Quo tandē pondere queso relaberis nisi sordiū contractarū cupiditatis visco ⁊ peregrinationis erroribus.

De vero summo et vno bono.

Capitu. iij.

Ecce iteruz vide si potes. Nō amas certe nisi bonuz: quia bona est terra altitudine montiū ⁊ temperamento colliū: ⁊ planicie camporū: ⁊ bonuz pdium. amenū ⁊ fertile: ⁊ bona dom⁹: paribus mēbris disposita: ⁊ āpla: ⁊ lucida: ⁊ bōa animalia animata corpora: ⁊ bonus aer modestus ⁊ salubris: ⁊ bonus cibus suauis atq3 aptus valitudini: ⁊ bona valitudo sine doloribus ⁊ lassitudine: ⁊ bona facies hominis dimensa pariliter ⁊ affecta hilariter ⁊ luculenter colorata. Et bonus animus amici consensionis dulcedine ⁊ amoris fide. Et bon⁹ vir iust⁹: ⁊ bone diuitie: q2 facile expediunt. Et bonū celuz cum sole ⁊ luna ⁊ stellis suis. Et boni angeli. sancta obediētia. Et bona locutio suauiter docens: ⁊ congruenter monens audientem. Et bonū carmen: canorū numeris: ⁊ sententijs graue. Quid plura ⁊ plura: Bo-

nū hoc: & bonū illud. Tolle hoc & illud: & vi/
de ipsum bonum si potes: ita deum videbis.
Non alio bono bonum: sed bonum omnis
boni. Neq; enim in his omnibus vel que cō
memoraui: vel que alia cernunt̄ siue cogitan
tur: diceremus aliud alio melius cū vere iu
dicamus: nisi esset nobis impressa notio ipsi
us boni: secūdum q̄ & ꝓbaremus aliquid:
& aliud alij preponeremus. Sic amādus de
us: nō hoc & illud bonū: sꝫ ipsū bonū. Que
rendū enim bonū anime: nō cui supuolitet
iudicando: sed cui hereat amando. Et qd
hoc nisi deus. Nō bonus animus: aut bonꝰ
angelus: aut bonū celū: sed bonū bonū. Sic
enim forte facilius aduertit̄: quid velim dice
re. Cū eniꝫ audio: verbi gratia: q̄ dicit̄ aius
bonus: sicut duo verba sunt: ita ex eis vbis
duo quedā intelligo. Aliud quo animus est:
aliud quo bonus. Et quidē vt animus esset:
nō egit ipse aliqd. Nō enim iaꝫ erat: qui age
ret vt esset. Vt aūt sit bonus animus: video
agendū esse voluntate. non quia idipsū quo
animus est: nō est aliquid boni. Nam vnde
iam dicitur & verissime dicitur corpore me/
lior: sed ideo nondū dicit̄ bonus animus: q̄
restat ei actio voluntatis: qua sit prestantior:
quā si neglexerit: iure culpatur: recteq; dicit̄
nō bonus animus. Distat enim ab eo q̄ hoc
agit. Et quia ille laudabilis: profecto iste qui
hoc nō agit vituperabilis est. Cū vero agit
hoc studio: & fit bonus animus: nisi se ad ali/
quid ꝯuertat quod ipse nō est: nō potest hoc
assequi. Quo se aūt ꝯuertit vt fiat bonus ani
mus: nisi ad bonū: cū hoc amat & appetit: et
adipiscitur. Vnde si rursus se auertat: fiatq;
nō bonus: hoc ipso q̄ se auertit a bono: nisi
maneat in se illud bonū vnde se auertit: nō
est quo se iterum si voluerit emendare cōuer
tat. Quapropter nulla essent mutabilia bona
nisi esset incōmutabile bonum. Cum itaque
audis bonum hoc & bonū illud: que possunt
alias dici etiam nō bona: si potueris sine il/
lis que participatione boni bona sunt: perspi
cere ipsum bonum: cuius participatione bo/
na sunt. simul eniꝫ & ipsam intelligis cum au
dis hoc aut illud bonum. Si ergo potueris:
illis detractis ꝑ seipsum perspicere bonū: ꝑ/
spexeris deū: Et si amore inheseris: cōtinuo
beatificaberis. Pudeat aūt eū alia nō amen
tur: nisi q̄ bona sunt: eis inherendo nō ama
re bonū ipsum: vnde bona sunt. Illud etiam
qđ animus tantū q̄ est animus: etiā nōdū co
modo bonus quo se ꝯuertit ad incōmutabile
bonū: sed vt dixi tantū animus: cū ita nobis
placet vt eū omni etiā luci corporee cū bene
intelligimus preferamus: nō in seipso nobis
placet: sed in illa arte qua factꝰ est. Inde eniꝫ
approbat̄ factus vbi videt̄ fuisse faciendus:
hec est veritas: & simplex bonum. Nō enim
est aliud aliqd q̄ꝫ ipsū bonū: ac ꝑ hoc etiā sū/
mū bonū. Non enim minui vel augeri bo/
nū potest: nisi qđ ex alio bono bonū est. Ad
hoc se igit̄ animus fit. Tūc ergo volūtas na/
ture cōgruit vt ꝑficiat̄ in bono animus: cum
illud bonū diligit̄ conuersione volūtatis: vn
de est & illud qđ nō amittit̄: nec auersione vo
lūtatis. Auertendo eniꝫ sese a summo bono
amittit animus vt sit bonus animus: nō aūt
amittit vt sit animus: cū & hoc iā bonū sit cor
pore melius. hoc ergo amittit voluntas: qđ
voluntas adipiscit̄. Jam eniꝫ erat animus q̄
cōuerti ad id vellet a quo erat. Qui autē vel
let esse anteq̄ꝫ esset: nondū erat. & hoc est bo/
nū nostrum vbi videmus vtrū esse debue
rit aut debeat quicquid esse debuisse: aut de/
bere comprehendimus: & vbi videmus esse
non potuisse nisi esse debuisset: quicquid etiā Act. 17
quomō esse debuerit cōprehendimus. Hoc
ergo bonum non longe positum est ab vno/
quoq; nostrum. In illo enim viuimus: mo
uemur: & sumus.

De dilectione in deum per fidem.
Capitulū. iij.

Sed dilectione standū est ad illud: & in
herendū illi: vt presente perfruamur 2 Cō. 5
a quo sumus: quo absente nec esse pos
sumus. Cū enim ꝑ fidē adhuc ambulamꝰ:
nō ꝑ speciē: nōdū vtiq; videmus deū, sicut
idē ait: facie ad faciē: quē tū nisi nunc iam di/
ligamus: nunq̄ꝫ videbimus. Sed quis dili/
git quod ignorat. Sciri enim aliqd & nō dili
gi potest. Diligi aūt quod nescit̄: quero vtrū
possit: quia si non potest: nemo diligit deū an
teq̄ꝫ sciat. Et quid est deum scire: nisi cū mē
te conspicere: firmeq; percipere. Non enim
corpus est vt carneis oculis inquiratur. Sꝫ
& priusq̄ꝫ valeamus conspicere atq; ꝑcipere
deū: sicut cōspici & percipi potest: qđ mundis

Mat. 5 cordibus licet. Beati eniȝ mundicordes: qȝ
deuȝ videbunt. nisi per fideȝ diligaẜ: non po
terit cor mundari: quo ad euȝ videndum sit
aptum ⁊ idoneuȝ. Ubi sunt eniȝ illa tria: pro
pter que in animo edificanda: omniũ diuino
ruȝ librorũ machinamẽta cõsurgunt: fides:
spes: caritas: nisi in aio credẽte quod nondũ
videt: ⁊ sperãte atqȝ amãte quod credit. ama
tur ergo ⁊ quod ignoraẜ: sed tñ creditur. Ni
mirũ autẽ cauendũ est: ne credẽs animus id
j. Thi. j quod nõ videt fingat sibi aliquid quod nõ ẽ:
⁊ speret diligatqȝ quod falsuȝ est. Quod si
fit: nõ erit caritas de corde puro ⁊ cõscientia
bona: ⁊ fide non ficta: que finis precepti est:
sicut apostolus dicit. Necesse est autem cum
aliqua corporalia lecta vel audita que non vi
dimus: credimus. fingat sibi aliquid aĩus in
liniamentis formisqȝ corporũ: sicut occurrit
cogitanti: quod aut veruȝ nõ sit: aut etiaȝ si
veruȝ est quod rarissime potest accidere: non
hoc tamẽ fide vt teneamus quicquã prodest
sed aliud aliquid vtile: quod per hoc insinua/
tur. Quis eniȝ legentiuȝ vel audientiuȝ que
scripsit apostolus paulus: vl' q̃ de illo scripta
sunt: nõ fingat animo: ⁊ ipsius apostoli faciẽ
⁊ omniuȝ quorum ibi nomina cõmemorn/
tur. Et cuȝ in tanta hominũ multitudine qui
bus ille littere notescunt: alius aliter liniamẽ
ta figuramqȝ illoruȝ corporuȝ cogitet: vtiqȝ
incertum est. Neqȝ ibi occupatur fides no/
stra: qua facie corporis fuerint illi homines:
sed tantuȝ quia per dei gratiam ita vixerunt:
⁊ ea gesserunt que scriptura illa testatur: hoc
⁊ vtile est credere: ⁊ nõ desperandũ: ⁊ appe/
renduȝ. Nam ⁊ ipsius domini facies carnis
inumerabiliũ cogitationũ diuersitate varia/
tur ⁊ fingitur: que tñ vna erat: quecũqȝ erat.
Neqȝ eniȝ in fide nostra quã de domino ie/
su christo habemus: illud salubre est quod si/
bi animus fingit: longe fortasse aliter quam
res se habet. Sed illud quod secundũ speciẽ
de homine cogitamus. habemus eniȝ quasi
regulariter infixaȝ humane nature noticiaȝ:
secundũ quaȝ quicquid tale aspicimus: statiȝ
hominem esse cognoscimus vl' hominis for
maȝ.

De sacramẽto icarnatiõis dñi et saluatoris
nostri iesu christi.

Capitu. v.

Secundũ hanc notitiaȝ cogitatio no/
stra informatur: cum credimus pro
nobis deuȝ homineȝ factuȝ: ad hu/
militatis exempluȝ: ⁊ ad demonstrã
daȝ erga nos dilectioneȝ dei. Hoc eniȝ no/
bis prodest credere: ⁊ firmuȝ atqȝ inconcus/
sum corde retinere: scilicet humilitateȝ qua
natus est deus ex femina: ⁊ a mortalibus p
tantas cõtumelias perductus ad morteȝ: sũ/
muȝ esse medicamẽtuȝ: quo superbie nostre
sanaretur tumor: ⁊ altuȝ sacramẽtuȝ quo pec
cati vinculuȝ solueretur. Sic ⁊ virtuteȝ mi/
raculoruȝ ipsius ⁊ resurrectionis eius: quo/
niaȝ nouimus quid sit omnipotentia: de om
nipotente deo credimus: ⁊ secunduȝ species
⁊ genera reruȝ vel natura insita: vel experiẽ
tia collecta: de factis huiusmodi cogitamus:
vt non ficta sit fides nostra. Neqȝ eniȝ no/
uimus facieȝ virginis marie: ex qua ille a vi
ro itacta: neqȝ in ipso partu corrupta mirabi
liter natus est. Nec quibus mẽbroruȝ linia/ Joh. ij
mentis fuerit lazarus: nec bethaniaȝ: nec se/
pulchruȝ: lapidemqȝ illuȝ quẽ remoueri ius
sit cũ eum resuscitaret vidimus. nec monu/
mentũ nouũ excisuȝ in petra vnde ipse resur mat. 27
rexit. nec montẽ oliueti vnde ascendit in ce/
luȝ. Neqȝ omnino scimus quicunqȝ ista nõ
vidimus: an ita sint vt ea cogitamus: immo
vero probabilius existimamus non esse ita.
Nanqȝ cũ alicuius facies vel loci vel homi/
nis: vel cuiuslibet corporis eadẽ occurrerit
oculis nostris que occurrebat animo: cũ caȝ
priusqȝ videremus cogitabamus: non par/
uo miraculo mouemur. Ita raro ⁊ pene nũ
quã accidit: ⁊ tamẽ ea firmissime credimus:
quia secundũ specialẽ generalẽqȝ notitiã que
certa nobis est cogitamus. Credimus eniȝ
dominũ iesum christũ natũ de virgine que
maria vocabatur. Quid sit autẽ virgo: ⁊ qd
sit nasci: ⁊ quid sit nomen propriũ non credi
mus: sed prorsus nouimus. Utrũ autẽ illa
facies marie fuerit que occurrit animo cum
ista loquimur aut recordamur: nec nouim⁹
omnino: nec credimus. Itaqȝ hic salua fide
licet dicere: forte talẽ habebat faciẽ: forte non
talẽ. forte autẽ de virgine natus est christus
nemo salua fide christiana dixerit. Quãob/
rẽ quoniam trinitatis eternitatẽ: ⁊ equalitatẽ
⁊ vnitatẽ quantũ datur intelligere cupimus
prius autem quã intelligamus credere debe

mus: vigilandū nobis est ne ficta sit fides nostra. Eadem quippe trinitate fruendū est: vt beate viuamus. Si autem falsum de illa crediderimus: inanis erit spes: & non casta caritas. Quomodo igitur eam trinitatē quā non nouimus: credendo diligimus. An secundum specialem generalēue noticiā: secūdum quā diligimus apostolū paulum. Qui etiam si non ea facie fuit que nobis occurrit de illo cogitantibus: & hoc penitus ignoramus: nouimus tamē quid sit homo. Vt eniz longe nō eamus: hoc sumus. id est homo: & illū hoc fuisse: & animā eius corpori copulatā mortaliter vixisse manifestuz est. Hoc ergo de illo credimus: quod inuenimus in nobis iuxta specialez vel genus: quo humana omnis natura pariter cōtinetur. Quid igitur de illa excellentia trinitatis siue specialiter siue generaliter nouimus: quasi multe sint tales trinitates: quarum aliquas experti sumus: vt per regulam similitudinis impressaz vel specialem vel generalem noticiam: illam quoqz talem esse credamus: atqz ita rem quā credimus & nōdū nouimus: ex parilitate rei quā nouimus diligamus. Quod vtiqz nō ita ē. An quēadmodū diligimus in dn̄o iesu christo q̄ resurrexit a mortuis: q̄uis inde neminem vnquā resurrexisse viderimus. Ita trinitatem quā non videmus: & qualem nullaz vnquā vidimus possumus credendo diligere. Sed quid sit mori: & quid sit viuere: vtiqz scimus: quia & viximus: & mortuos ac morientes aliquando vidimus & experti sum⁹. Quid est aūt aliud resurgere: nisi reuiuiscere. id est ex morte ad vitam redire. Cum ergo dicimus & credimus esse trinitatem: nouimus quid sit trinitas: quia nouimus quid sint tria: sed nō hoc diligimus. Nā id vbi volumus facile habemus: vt alia omittam: vel micando digitis tribus: an vero diligimus: non q̄ omnis trinitas: sed q̄ trinitas deus. Hoc ergo diligimus in trinitate: quod deus est. sed deū nullū aliū vidimus aut nouimus: quia vnus est deus: ille solus quem nondū vidimus: & credendo diligimus. Sz ex qua rerum notarum similitudine vel comparatione credamus: quod etiam nondū notum deum diligamus: hoc querit.

Quid in sanctis quos non vidimus diligamus. Capi. vi.

Edi ergo mecum: & cōsideremus cur diligamus apostolum. Nunquid nā propter humanam speciem quam notissimam habemus: eo q̄ credimus eum hominem fuisse. non vtiqz. Alioquin nunc nō est quem diligamus: quando quidem homo ille iam non est. Anima enim eius a corpore separata est. Sed id qđ in illo amamus: etiaz nunc viuere credimus. Amamus enim animum iustum. Ex qua ergo generali aut speciali regula: nisi quia scimus: & quid sit animus: & quid sit iustus. Et animus quidē qđ sit: non incongrue nos dicimus ideo nosse quia & nos habemus animū. Neqz eniz vnquā oculis vidimus: & ex similitudine visorū plurium: notionē generalem specialēue percepimus: sed potius vt dixi: q: & nos habemus. Quid enim tam intime scit: seqz ipsuz esse sentit: q̄z id quo etiā cetera sentiunt. id ē ipse animus. Nā & motus corporuz quibus preter nos alios viuere sentimus: ex nostra similitudine agnoscimus: quia & nos ita mouemus corpus viuēdo: sicut illa corpora moueri aduertimus. Neqz enim cum corpus viuuz mouetur: aperitur vlla via oculis nostris ad videndū animū: rem scilicet que oculis videri non potest: sed illi moli aliquid inesse sentimus: quale nobis inest admouendum similiter molē nostraz: quod est vita & anima. Neqz enim quasi humane prudentie rationisqz proprium est. Et bestie quippe sentiunt viuere: non tantuz seipsas: sed etiaz seinuicem atqz alterutrum & nosipsos. Nec animas nostras vident: sed ex motibus corporis: idqz statim & facillime quadam cōspiratione naturali. Animum igitur cuiuslibet ex nostro nouimus: & ex nostro credimus quez nouimus. Nō eniz tm̄ sentimus aīuz: sz etiā scire possumus qđ sit aīus ↄsideratione nr̄i. habemus eniz animū. Sed quid sit iustus: vn̄ nouimus. Dixeramus enim nos apostolum non alia causa diligere: nisi q̄ sit iustus animus. Nouimus ergo & quid sit iustus: sicut quid animus. Sed quid sit animus: vt dictuz est nouimus ex nobis. Inest eniz animus nobis. quid autem sit iustus vnde nouimus: si iusti nō sumus. Quod si nemo nouit quid sit iustus nisi qui iustus est: nemo diligit iustum nisi iustus. Nemo enim potest

diligere queʒ iustuʒ esse credit ob hoc ipsum quia iustuʒ esse credit: si quid sit iustus igno/rat. Secunduʒ ꝙ superius demonstrauim⁹ nemineʒ diligere ꝙ credit ⁊ nō videt: nisi ex aliqua regula noticie generalis siue specia/lis. Ac ꝑ h̄ si nō diligit' iustū nisi iustus: quo modo volet quisqʒ iustus esse qui nondū est. nō eniʒ vult quisq̄ʒ esse quod nondū diligit. Ut auteʒ sit iustus qui nondū est: valet vtiqʒ iustus esse: vt auteʒ velit: diligit iustuʒ. Dili git ergo iustuʒ: ⁊ qui nonduʒ iustus est. Di ligere auteʒ iustum non potest: si quid sit iu/stus ignorat. proinde nouit quid sit iustus: etiam qui nonduʒ est. vbi ergo nouit nō ocu lis vidit. An vlluʒ corpus iustuʒ velut al/buʒ aut nigrum: aut quadruʒ: aut rotundū: quis hoc dixerit: ad oculis non vidit nisi cor pora. Iustus auteʒ in hoīe non est: nisi ani/mus. Et cuʒ homo iustus dicitur: ex animo dicitur: non ex corpore. Est eniʒ quedā pul/chritudo animi iustitia qua pulchri sunt ho/mines. pleriqʒ etiaʒ qui corpore distorti atqʒ deformes sunt. Sicut eniʒ animus non vi/detur oculis: ita nec pulchritudo eius. Ubi ergo nouit quid sit iustus qui nondū est: atqʒ vt sit diligit iustuʒ. An signa quedaʒ per mo tuʒ corporis emicant: quibus ille aut ille ho/mo esse iustus apparet. Sed vnde nouit illa signa esse animi iniusti: nesciens quid omni no sit iustus nouit. ergo. Sed vbi noui/mus quid sit iustus: etiam cuʒ iusti nondum sumus. si extra nos nouimus: in corpore ali quo nouimus: sed non est ista res corporis. In nobis igitur nouimus quid sit iustus. Non eniʒ alibi hoc inuenio cuʒ quero vt hoc eloquar: nisi apud meipsuʒ. Et si interrogeʒ aliū quid sit iustus: apud seipsuʒ querit quid respondeat. Et quisquis hinc verū responde re potuit: apud seip̄m quid responderet inue nit. Et carthaginē quideʒ cū eloq volo: apud meipsuʒ quero vt eloquar: ⁊ apud meip̄ʒ in/uenio phātasiaʒ carthaginis. Sed eā per cor pus accepi. id est per corporis sensum: quo/niaʒ presens in ea corpore fui: ⁊ eaʒ vidi atqʒ sensi: memoriaqʒ retinui: vt apud me inueni rē de illa verbuʒ: cuʒ eaʒ vellēʒ dicere. Ipsa eniʒ phantasia eius in memoria mea verbuʒ eius: non sonus iste trisyllabus cuʒ cartha/go nominatur: vel etiaʒ cū tacite nomen ip̄m per spacia temporū cogitatur: sed illud quod in animo meo cerno: cuʒ hoc trisyllabuʒ vo/ce profero: vel anteq̄ʒ proferaʒ. Sic ⁊ alexan driam cuʒ eloqui volo quā nunq̄ʒ vidi: pre/sto est apud me phantasma eius. Cum enim a multis audissem ⁊ credidisseʒ magnaʒ esse illam vrbem: sicut mihi narrari potuit: finxi animo meo imaginē eius q̄ʒ potui: ⁊ hoc est apud me verbuʒ eius: cuʒ eaʒ volo dicere an teq̄ʒ voce q̄nqʒ syllabas ꝓferaʒ: quod nomē eius fere omnibus notū est. Quā tamē ima gineʒ si ex animo meo ꝓferre possem ad ocu los hominū qui alexandriaʒ nouerunt: pro/fecto aut omnes dicerent: nō est ipsa. aut si di cerent: ipsa est multuʒ mirarer: atqʒ intuens in animo meo ipsaʒ. id est imaginē q̄si pictu raʒ eius: ipsaʒ tamē esse nescireʒ: sed eis cre/derē qui visam tenerent. Non auteʒ ita que ro quid sit iustus: nec ita inuenio: nec ita in/tueor: cuʒ id eloquor nec ita probor cum au/dior: nec ita ꝓbo cū audio: quasi tale aliquid oculis viderim: aut vllo corporis sensu didi/cerim: aut ab eis qui ita didicissent audieriʒ. Duʒ enim dico ⁊ sciens dico: iustus est ani/mus qui scientia atqʒ ratione in vita ⁊ mori/bus sua cuiqʒ distribuit: non aliquaʒ rem ab senteʒ cogito: sicut carthagineʒ. aut fingo vt possum sicut alexandriaʒ siue ita sit siue non ita: sed presens quiddaʒ cerno: ⁊ cerno apud me. ⁊ si non sum ip̄e quod cerno: ⁊ multi qui audiunt approbabunt. Et quisquis me au/dit atqʒ scienter approbat: apud se ⁊ ipse hoc ideʒ cernit: etiaʒ si non sit ⁊ ipse quod cernit. Iustus vero cū id dicit: id quod ipse est cer/nit ⁊ dicit. Et vbi etiam ipse cernit: nisi apud seipsum. Sed hoc miruʒ non est. Ubi enim se cerneret: nisi apud seipsuʒ. Illud mirabile est vt apud se animus videat quod alibi nus/q̄ʒ vidit: ⁊ veruʒ videat: ⁊ ipsuʒ verū scilicet iustuʒ animuʒ videat: ⁊ sit ipse animus: ⁊ nō sit iustus animus: queʒ apud seipsuʒ videt. Num est alius animus iustus in animo nō/duʒ iusto. Aut si non est quem ibi videt: cuʒ videt: ⁊ dicit quid sit animus iustus: nec alibi quā in seipso videt: cum ipse non animus iu stus. An illud quod videt veritas est interior presens animo: qui eam valet intueri: neqʒ omnes valent. Et qui intueri valent hoc etiā quod intuentur non omnes sunt. hoc est nō sunt etiaʒ ipsi iusti animi: sicut possunt vide/re ac dicere: quid sit iustus animus. id est in

sti. Quod vn̄de esse potuerunt: nisi inheren
do eidem ipsi forme quam intuentur vt inde
formentur. ⁊ sint iusti animi: non tantū cer/
nentes aut dicentes iustuz esse animuz q sciē
tia atqꝫ ratione in vita ac moribus sua cuiqꝫ
distribuit: sed etiaz vt ipsi iuste viuant: iuste/
qꝫ morati sint: sua cuiqꝫ distribuendo: vt ne/
mini quicquā debeant nisi vt inuicez diligāt
Et vnde inhereretur illi forme: nisi amando.
cur ergo aliuz diligimus quez credimus iu/
stuz: ⁊ non diligimus ipsam formaz: vbi vi/
demus quid sit iustus animus vt ⁊ nos iusti
esse possimus. An vero nisi ⁊ istaz diligere
mus nullo modo euz diligeremus quem dili
gimus ex ista: sed duz iusti non sumus: mi/
nus eaz diligimus quā vt iusti esse valeam⁹.
Homo ergo qui creditur iustus ex ea forma
⁊ veritate diligitur: quam cernit: ⁊ intelligit
apud se ille qui diligit. ipsa vero forma ⁊ ve/
ritas non est quomō aliūde diligatur. Neqꝫ
enim inuenimus aliquid tale preter ipsaz vt
eaz cuz incognita est credendo diligamus ex
eo ꝙ iaz tale aliquid nouimus. Quicqd eniz
tale aliquid perspexeris ipsa est: ⁊ non est qe/
quā tale: quoniā sola ipsa talis est: qualis ipa
est. Qui ergo amat homines: aut quia iusti
sunt: aut vt iusti sint amare debet. Sic enim
⁊ semetipsuz amare debet: aut quia iustus ē:
aut vt iustus sit. Sic eniz diligit proximū tan
quā seipsuz sine vllo periculo. Qui eniz ali/
ter se diligit: in iuste se diligit: quoniaz se ad
hoc diligit vt sit iniustus. Ad hoc ergo vt sit
Ps. io malus: ac per hoc iaz non se diligit. Qui eni
diligit iniquitatez: odit aīaz suā.

De vera dilectione. Ca. vij.

Q uapropter nō est precipue videnduz
in hac questione que de trinitate no/
bis est. ⁊ de cognoscendo deo: nisi qd
sit vera dilectio. imo vero qd sit dilectio. Ea
quippe dilectio dicēda que vera est: alioquin
cupiditas est. atqꝫ ita cupidi abusiue dicun/
tur diligere: quēadmodū cupere abusiue di/
cuntur: q diligūt. Hec est aūt vera dilectio vt
inherentes veritati iuste viuamus: ⁊ ideo cō
tēnamus omnia mortalia pre amore homi/
nū: quo eos volumus iuste viuere. Ita eniz
⁊ mori pro fratribus vtiliter parati esse pote/
rimus: quod nos dominus iesus christ⁹ exē
mat. 22 plo suo docuit. Cum enim duo precepta sint
in quibus tota lex pendet ⁊ prophete dile/
ctio dei ⁊ dilectio proximi: non immerito ple/
rūqꝫ scriptura pro vtroqꝫ vnuz ponit. Siue
tantū dei. sicuti est illud. Scimus quoniā di Ro. 8.
ligentibus deū omnia cooperantur in bonū
Et iterū. Quisquis aūt diligit deū hic cogni j Cō. 8
tus est ab eo. Et illud. Quoniā caritas dei Ro. 5.
diffusa est in cordibus nostris p spiritūsan/
ctum qui datus est nobis. Et alia multa: q2
⁊ qui diligit deum: consequens est vt faciat
quod precipit deus. ⁊ intantuz diligit inquā
tum facit: consequens ergo est vt ⁊ proxi/
muz diligat: quia hoc precepit deus. Siue tā
tū proximi dilectionē scriptura cōmemorat:
sicut est illud. Inuicē onera vestra portate: ⁊ Gal. 9
sic adimplebitis legez christi. Et illud. Om
nis enim lex in vno sermone impletur: in eo ibidē. 5
ꝙ scriptum est. diliges proximuz tuū tanquā
teipsum. Et in euangelio. Omnia quecūqꝫ mat. 7.
vultis vt faciant vobis homines bona: ita ⁊
vos facite illis: hec enim est ⁊ lex prophete.
Et pleraqꝫ alia reperimus in litteris sanctis
in quibus sola dilectio proximi ad perfectio/
nem precipi videtur: ⁊ taceri de dilectione
dei: cum in vtroqꝫ lex pendeat. ⁊ prophete.
Sed ⁊ hoc ideo: quia ⁊ qui proximū diligit.
consequens est vt ipsam precipue dilectionē
diligat. Deus autē dilectio est: ⁊ qui manet
in dilectione in deo manet. Cōsequēs ergo j. Jo. 4
est vt precipue deum diligat. Quapropter q
querunt deum per istas potestates que mun
do presunt vel partibus mundi: auferuntur
ab eo longeque iactantur: non interuallis lo/
corum: sed diuersitate affectuum. Exterius
enim conantur ire: ⁊ anteriora sua deserunt
quibus interior est deus. Itaque si aliquam
etiam sanctam potestatē vel audierunt: vel
vtcunqꝫ cogitauerunt: facta magis eius ap/
petunt: que humana miratur infirmitas. nō
imitantur pietatem qua diuina requies cō/
paratur. Malunt enim superbe hoc posse
quod angelus: quā deuote hoc esse quod an/
gelus. Non enim sanctus quisquā potestate
sua gaudet: sed eius a quo habet posse quic/
quid congruenter potest. Et nouit potenti/
us esse coniungi omnipotenti pia ⁊ volūtate:
q̄z ppria volūtate posse qd̄ ꝯtremiscāt q talia
nō possunt. Itaqꝫ ipse dn̄s iesus christ⁹ talia
faciens: vt mirantes doceret ampliora ⁊ tē/
poralibus insolitis intentos atqꝫ suspensos

Mat.xj ad eterna atq; interiora cōuerteret. Uenite inquit ad me omnes qui laboratis ⁊ onerati estis: ⁊ ego reficiā vos. tollite iugum meū su per vos. Et non ait: discite a me quatridua/ nos mortuos suscitare. sed ait: discite a me quoniā mitis sum ⁊ humilis corde. Poten tior est enim ⁊ tutior solidissima humilitas q̄ȝ ventosissima celsitudo. Et ideo sequitur di/ cens. Et inuenietis requieȝ animab⁹ vr̄is.
j Cō.13 Dilectio enim nō inflatur: deus dilectio est: ⁊ fideles in dilectione acquiescent illi: ⁊ reuo cati a strepitu qui foris est: ad gaudia silētia. Ecce deus dilectio est: vt quid imus ⁊ curri mus in sublimia celorum: ⁊ ima terrarū que rentes eum qui est apud nos: si nos velim⁹ esse apud eum.

Quod qui fratrem diligit deum diligat qui amat ⁊ ipsam dilectionem que ex deo est ⁊ de us est.

Capitulū. viij.

n Emo dicat: non noui quid diligam. Diligat fratreȝ: ⁊ diliget eandem dile ctionem. Magis enim nouit dile/ ctionem qua diligit: quam fratrem queȝ di/ ligit. Ecce iam potest notioreȝ deum habere q̄ȝ fratrem. Plane notiorem: q2 presentiorē notiorē: quia interiorem. notiorē: quia certio rē. Amplectere dilectionem deū: ⁊ dilectio/ ne amplectere deum. Ipsa est dilectio q̄ om nes bonos angelos: ⁊ omnes dei seruos cō sociat vinculo sanctitatis. nosq; ⁊ illos con/ iungit inuicē nobis: ⁊ subiungit sibi. Quā/ to igitur saniores sumus a tumore superbie: tanto sumus dilectione pleniores. Et quo ni si deo plenus est: qui plenus est dilectione. At eniȝ caritatē video: ⁊ quantū possum eam
j Jo.4 mente conspicio: ⁊ credo scripture dicenti. Quoniaȝ deus caritas est: ⁊ qui manet in ca ritate: in deo manet. Sed cum illam video: non in ea video trinitatem. imo vero vides trinitatem: si caritatem vides. Sed cōmone/ bo si potero: vt videre te videas assit tantum ipsa: vt moueamur caritate ad aliquod bonū Quia cum diligimus caritatem: aliquid dili/ gentem diligimus propter hoc ipsum: quia diligit aliquid. Ergo quid diligit caritas vt possit etiam ipsa caritas diligi. Caritas enim non est que nihil diligit. Si autē seipsam di/ ligit: diligat aliquid quod oportet vt caritateȝ se diligat. Sicut enim verbum indicat aliqd: indicat etiam seipsum. sed non se verbum in dicat: nisi se aliquid indicare indicet. Sic ⁊ ca ritas diligit quidem se. sed nisi se aliquid dili/ genteȝ diligat: non caritateȝ se diligit. Quid ergo diligit caritas nisi quod caritate diligi/ mus. Id āt vt a proximo prouehamur fra/ ter est. Dilectioneȝ auteȝ fraternaȝ quantuȝ cōmēdet iohannes apostolus attendamus. j Jo.2.
Qui diligit inquit fratreȝ suuȝ in lumine ma net: ⁊ scandaluȝ in eo non est. Manifestuȝ est q̄ iustitie perfectioneȝ in fratris dilectione posuerit. Naȝ in quo scandalum non est: vti q̄ȝ perfectus est. Et tamen videtur dilectio/ neȝ dei tacuisse. quod nunquaȝ faceret: nisi quia in ipsa fraterna dilectione vult intelligi deuȝ. Apertissime eniȝ in eadē epistola pau/ ibidē.4
lopost ita dicit. Dilectissimi diligamus inui/ ceȝ: quia dilectio ex deo est. Et omnis qui di/ ligit: ex deo natus est: ⁊ cognoscit deuȝ. qui non diligit: non cognouit deuȝ: quia deus dilectio est. Ista contextio satis aperteq; de/ clarat eandeȝ ipsaȝ fraternaȝ dilectioneȝ. naȝ fraterna dilectio est qua diligimus inuiceȝ: non soluȝ ex deo: sed etiaȝ deuȝ esse: quaȝ vi/ demus tanta auctoritatē predicari. Cuȝ ergo de dilectione diligimus fratreȝ de deo diligi mus fratreȝ. Nec fieri potest vt eandeȝ dile/ lectioneȝ non precipue diligamus: qua fra/ treȝ diligimus. Unde colligitur: duo illa p̄/ Ibideȝ
cepta non posse sine inuiceȝ. Quoniaȝ quip pe deus dilectio est: deuȝ certe diligit: qui di/ ligit dilectioneȝ. Dilectioneȝ autē necesse est diligat: qui diligit fratrē. Et ideo paulopost Ibideȝ
ait. Non potest deuȝ diligere quē non videt qui fratreȝ queȝ videt non diligit: quia hec il li causa est non videndi deum q̄ non diligit fratreȝ. Qui eniȝ non diligit fratreȝ non est in dilectione. ⁊ qui non est in dilectiōe: non est in deo: quia deus dilectio est. Porro qui nō ē in deo: nō est in lumine: q2 deus lumen j Joh.j
est: ⁊ tenebre in eo nō sunt vlle. Qui ḡ nō ē in lumine: qd mirū si nō videt lumē: id ē nō videt deū quia in tenebris est. Fratrē auteȝ videt humano visu: quo videri deus nō pōt Sed si euȝ queȝ videt humano visu spiritali caritatē diligeret: videret deuȝ qui est ipsa caritas visu interiore quo videri potest. Ita q̄ȝ qui fratreȝ queȝ videt non diligit: deuȝ

quē propterea non videt: quia deꝰ dilectio ē
qua caret qui fratrē nō diligit: quō pōt dilige
re. Nec illa iam questio moueat quantū fra
tri caritatis debeamus impendere: quantū
deo incompabiliter plusq̄ȝ nobis. fratri eniȝ
quantū nobisipsis. Nos aūt ipsos tanto ma
gis diligimus: quanto magis diligimꝰ deū.
Ex vna igitur eadēq̄ȝ caritate deū ꝓximūq̄ȝ
1 Jo.2. diligimus. Sed deum propter deū: nos aūt
& proximum ꝓpter deum.

Quod ex ea forma qua diligitur iustus dili
gatur deus: quia nō potest ea que dilectionē
excitat forma non diligi: eademq̄ȝ est deus:
quia deus caritas est. Ca.ix.

Quid enī est queso q̄ exardescimus cū
1 Co.6 audimus & legimus. Ecce nunc tem
pus acceptabile: ecce nūc dies salutis
Ibidē.4 nullam in quoq̄ȝ dantes offensionem vt nō
reprehendatur ministerium nostrum. sed in
omnibus cōmendantes nosmetipsos vt dei
ministros: in multa patientia: in tribulationi
bus: in necessitatibus: in angustijs: in pla
gis: in carceribus: in seditionibus: in labo
ribus: in vigilijs: in ieiunijs: in castitate: in
scientia: in longanimitate: in bonitate: in spi
ritusancto: in caritate non ficta in verbo veri
tatis: in virtute dei. per arma iustitie a dex
tris & a sinistris: per gloriam & ignobilita
tem: per infamiam & bonam famam: vt se
Ibidē ductores et veraces: vt qui ignoramur et
cognoscimur: quasi morientes & ecce viui
mus: vt coerciti et non mortificati: vt tri
Ibidē stes semper autē gaudentes: sicut egentes
multos autē ditantes: tanq̄ȝ nihil habentes
& omnia possidentes. Quid eniȝ est q̄ accē
dimur in dilectionem pauli apostoli: cum
ista legimus: nisi q̄ credimus eum ita vixis
se: Viuendū tamē sic esse dei ministris: non
de aliquibus auditum credimus: sed intus
apud nos vel potius supra nos in ipsa ve
Job.j ritate conspicimus. Illum ergo quem sic vi
xisse credimus: ex hoc q̄ videmus diligi
mus. Et nisi hanc formā quā semꝑ stabileȝ
atq̄ȝ incōmutabileȝ cernimus: precipue dili
geremus: non ideo diligeremus illuȝ: quia
eius vitam cuȝ in carne viueret: huic forme
coaptataȝ & congruentem fuisse: fide retine
mus. Sed nescio quomō amplius & in ipsius
forme caritatē excitamur: per fidem quā cre
dimus vixisse sic aliquem: et spem qua nos
quoq̄ȝ ita posse viuere qui homines sumus:
ex eo q̄ aliqui homines ita vixerunt mini
me desperamus: vt hoc & desideremus ar
dentius: & fidentius precemur. Ita & ipso
rum vitam facit a nobis diligi forme illius
dilectio scōm quā vixisse creduntur: & illorū
vita credita: in eandē formaȝ flagrantiorem
excitat caritatem: vt quanto flagrantius di
ligimus deū: tanto certius sereniusq̄ȝ videa
mus: q̄ȝ in deo conspicimus incōmutabileȝ
formā iustitie: scōm quam hominem viuere
oportere iudicamus. Valet ergo fides ad
cognitioneȝ & ad dilectioneȝ dei: non tanq̄ȝ
omnino incogniti: aut omnino non dilecti:
sed quo cognoscatur manifestius: & quo fir
mius diligatur.

De amante et quod amatur et amore.
Capitu.x.

Quid est autem dilectio vel caritas
quam tantopere scriptura diuina
laudat et predicat: nisi amor boni.
Amor autem alicuiusꝰ amantis est: & amo
re aliquid amatur. Ecce tria sunt: amans: &
quod amatur: & amor. Quid est ergo amor
nisi quedam vita duo aliqua copulans: vel
copulare appetens: amanteȝ scilicet & quod
amatur: & hoc etiā in extremis carnalibusq̄ȝ
amoribus ita est sed vt aliquid purius & li
quidius hauriamus: calcata carne ascenda
mus ad animū. Quid amat animus in ami
co nisi animū. & illic igitur tria sunt: amans:
& qđ amatur: & amor. Restat etiā hinc ascen
dere & superius ista querere: quantū homini
datur. Sed hic paululū requiescat intentio:
non vt se iam existimet inuenisse qđ querit:
sed sicut solet inueniri locus vbi iam queren
dū est aliqd nondū illud inuentū est: sed iā in
uentū est vbi queratur: ita hoc dixisse suffece
rit: vt tanq̄ȝ ab articulo alicuius exordij cete
ra contexamus.

Explicit liber octauus.

Incipiunt capitula libri noni.

Aurelij augustini episcopi liber nonus incipit.

De deo semper querendo.

Capitulũ .j.

Trinitatẽ certe querimus: nõ quamlibet: sed illam trinitatem que deus ẽ: verusqʒ ac summus et solus deus. Expecta ergo quisquis hec audis. Adhuc eni querimus. Et talia querẽtem nemo iuste reprehẽdit: si tamen in fide firmissimus querat. quod aut nosse: aut eloqui difficillimũ est. Affirmantẽ vero cito iusteqʒ reprehendit quisquis melius vel
ps. 68. videt vel docet. Querite inquit deũ: et viuet anima vestra. Et ne quisqʒ se tanqʒ apprehẽ
ps. 104 dissime temere gaudeat: querite inqt faciẽ eius
j Co. 8 semp. Et apostolus. Si quis se inquit putat aliquid scire: nondũ scit queadmodum scire oporteat. Quisquis autẽ diligit deũ: hic cognitus est nec ab illo. Nec sic quidẽ dixit cognouit illũ: que piculosa psumptio est: sed cognitus est ab illo. Sed et alibi cum dixisset. Nũc autẽ cognoscẽtes deũ: statim corrigẽs:
Gal. 4 imo cogniti inqt a deo. maximeqʒ illo loco: Fratres inquit ego meipsuʒ nõ arbitror apprehẽdisse. Vnũ autẽ: que retro oblitus in ea Phil. 3
que ante sunt extentus scdm intentionẽ sequor ad palmã supne vocationis dei in xpo iesu. Quotquot ergo pfecti: hoc sapiamus. Perfectionẽ in hac vita dic nõ aliud qʒ ea que retro sunt obliuisci: et in ea que ante sunt extendi secundũ intentionẽ. Tutissima ẽ eniʒ querentis intentio: donec apphendat illud quo tendimus et quo extẽdimur. Sed ea recta intentio est que pficiscitur a fide. Certa eniʒ fides vtcũqʒ inchoat cognitionẽ. Cognitio vero certa non pficiet: nisi post hanc
vitaʒ: cũ videbimus facie ad faciẽ: Hoc ergo sapiamus vt nouerimus tutiorẽ esse affe j. Co. 13
ctuʒ vera querendi: qʒ incognita p cognitis presumẽdi. Sic ergo queramus tanqʒ inuẽturi: et sic inueniamus tanqʒ quesituri. Cuʒ eni cõsummauerit homo: tunc incipit. De credẽdis nulla infidelitate dubitemus. de intelligẽdis nulla temeritate affirmemus. In illis auctoritas tenẽda est: in his veritas exquirenda. Quõ ergo ad istã questionẽ attinet: credamus patrẽ et filiũ et spiritumsanctũ esse vnũ deũ: vniuerse creature conditorẽ: atqʒ rectorem. Nec patreʒ esse filiũ. nec spiritũsanctũ vel patrẽ esse vel filium: sed trinitatẽ relatarũ adinuicẽ personarũ: et vnitatẽ equalis essentie. Hoc autẽ queramus intelligere ab eo ipso quẽ intelligere volumus auxiliũ precantes: et quantũ tribuit: quod intelligimus explicare tanta cura et sollicitudine pietatis: vt etiã si aliquid aliud pro alio dicimus: nihil tamen indignũ dicamus. Vt si quid: verbi gratia: de patre dicimus quod patri proprie non conueniat aut: filio conueniat aut spiritui sancto aut ipsi trinitati: et si quid de filio quod filio proprie non congruat: saltẽ congruat patri: aut spiritui sancto: aut trinitati. Itẽ si quid de spiritusancto quod proprietatẽ spiritussancti non deceat: non tamen alienum sit a patre aut filio: aut ab vno deo ipsa trinitate. veluti nunc cupimus videre vtrum illa excellentissima caritas pprie spiritussanctus sit. quod si non est aut pater est caritas: aut filius: aut ipsa trinitas: qm resistere non possumus certissime fidei: et validissime auctoritati scripture dicẽtis: Deus caritas est: nõ tamẽ debemus de
uiare sacrilego errore: vt aliquid de trinita j. Jo. 4

te dicamus: quod nõ creatori: ſʒ creature potius conueniat: aut inani cogitatione fingatur. Que cũ ita ſint: attẽdimus iſta tria: que inueniſſe nobis videmur. Nõdum de ſupernis loquimur: nõduʒ de deo patre et filio τ ſpiritu ſancto: ſed de hac impari imagine. τ cũ imagine. id eſt homine. familiarius enim eam τ facilius fortaſſis intuet mentis noſtre infirmitas. Phi.3

An tria ſint amans et quod amatur τ amor. An autem duo ſint cum quis non alium ꝙ̃ ſeipſum diligit.

j.Cõ.13 Capitu. ij.

Ecce ego qui hoc quero: cum aliquid amo tria ſunt: ego: τ qđ amo τ ipſe amor. Non enim amo amoreʒ: niſi amantẽ ameʒ. Naʒ non eſt amor vbi nihil amat. Tria ergo ſunt: amans: τ qđ amatur: τ amor: Quod ſi non ameʒ niſi meipſuʒ: nõne due erunt qđ amo: τ amor: Amans eniʒ τ qđ amatur hoc idẽ eſt: quãdo ipſe amat: ſicut amare τ amari: eodeʒ modo idipſum eſt cũ ſe quiſqʒ amat. Eadẽ quippe res bis dicitur: cũ dicit: amat ſe: τ amatur a ſe. Tũc eniʒ nõ eſt aliud atqʒ aliud amare τ amari: ſicut non eſt alius atqʒ alius: amans et amatus. At vero amor: τ qđ amat: etiã ſic duo ſunt. Non enim quiſquis ſe amat amor eſt: niſi cũ amatur ipſe amor. Aliud eſt auteʒ amare ſe: aliud eſt amare amorẽ ſuuʒ. Nõ eniʒ amat amor: niſi iaʒ aliquid amans. quia vbi nihil amat: nullus eſt amor. Duo ergo ſunt: cuʒ ſe quiſqʒ amat: amor τ quod amat. Tũc eniʒ amans τ quod amatur vnũ eſt. Unde videtur nõ eſſe conſequens: vt vbicũqʒ amor fuerit: iaʒ tria intelligant. Auferamus eniʒ ab hac conſideratione cetera que multa ſunt quibus homo conſtat: atqʒ vt hec que nunc requirimus quantũ i his rebus poſſumus liquido repiamꝰ: de ſola mente tractemus. Mẽs igit cũ amat ſe ipſam: duo quedaʒ oſtendit: mentẽ τ amorẽ. Quid eſt auteʒ amare ſe: niſi ſibi pſto eſſe velle ad fruendũ ſe: Et cũ tantũ ſe vult eſſe quantũ eſt: par mẽti voluntas eſt: τ amanti amor equalis. Et ſi aliqua ſubſtantia eſt amor: non eſt vtiqʒ corpus: ſed ſpiritus. nec mens corpus: ſed ſpiritus eſt. Neqʒ tamen amor τ mens duo ſpiritus: ſed vnus ſpiritus. nec eſſentie due: ſed vna. Jo.4

τ tñ duo quedaʒ vnuʒ ſunt: amans τ amor: ſiue ſic dicas quod amatur: τ amor. Et hec quidẽ duo: relatiue adiuicẽ dicunt: Amans quippe ad amorẽ refert: τ amor ad amanteʒ Amans eniʒ aliquo amore amat: τ amor alicuius amãtis ẽ. Mẽs vero τ ſpũs nõ relatiue dicunt: ſed eſſentiã demonſtãt. Nõ eniʒ qꝛ mẽs τ ſpiritus alicuius hoĩs ẽ: ideo mẽs ꝗ ſpiritus ĩ ſe non manet. Retracto eniʒ eo quod homo eſt: qđ adiuncto corpore dicit: mẽs τ ſpiritus manet. Retracto aũt amante nullus eſt amor: τ retracto amore nullus eſt amãs. Jdeoqʒ quantũ adinuicẽ referuntur: duo ſunt. Qđ aũt ad ſe dicũt: τ ſingula ſpiritus: τ ſimul vtrũqʒ vnꝰ ſpũs: τ ſingula mẽs: τ ſimul vtrũqʒ vna mens. Ubi ergo trinitas: attẽdamus quantũ poſſumus: τ inuocemus luceʒ ſempiternam vt illuminet tenebras noſtras: τ videamus in nobis quantũ ſinimur imaginẽ dei.

De mente et noticia eius et voluntate.

Capitu. iij.

Mens eniʒ amare ſeipſaʒ nõ põt: niſi etiã ſe nouerit: Nã qñ amat qđ neſcit: Aut ſi quiſqʒ dicit ex noticia generali vel ſpeciali menteʒ credere ſe eſſe talẽ: qualẽ alias expta ẽ. τ ideo amare ſemetipſaʒ inſipiẽtiſſime loquit. Unde eniʒ mens aliqʒ mẽtẽ nouit: ſi ſe nõ nouit. Neqʒ eniʒ vt oculos corpis videt alios oculos: τ ſe nõ videt. ita mẽs nouit alias mẽtes: τ ignorat ſemetipſaʒ. Per oculos eniʒ corporis corpora videmus: qꝛ radios q̃ ꝑ eos emicãt: τ qcquid cernimus tangũt: refringere vel retorquere in ipſos nõ poſſumus: niſi cuʒ ſpecula intuemur. Qđ ſubtiliſſime obſcuriſſimeqʒ diſſerit: donec apertiſſime demonſtret: vel ita ſe rẽ habere vel nõ ita. Sʒ quoquo modo ſe habeat vis qua ꝑ oculos cernimus: ipſaʒ certe vim: ſiue ſint radij: ſiue aliud aliqd oculis cernere nõ valemus: ſed mentẽ querimus. τ ſi fieri poteſt: etiã hoc mente compꝛehendimus. Mẽs ergo ipſa ſicut corporaꝝ rerũ noticias ꝑ ſenſus corporis colligit: ſic incorporearuʒ rerũ ꝑ ſemetipſaʒ. Ergo τ ſemetipſaʒ ꝑ ſeipſaʒ nouit: quoniã eſt incorporea. Naʒ ſi nõ ſe nouit: non ſe amat.

Tria eſſe in anima que ſunt vnũ. menteʒ et noticiã ſui τ amorem.

Capitu. iiij.

Icut aūt duo quedā sunt: mēs ꝛ amor eius cū se amat. ita q̄dā duo sunt mēs ꝛ noticia ei⁹ cū se nouit. Igiť ipa mēs ꝛ amor: ꝛ noticia eius: tria quedaꝫ. ꝛ hec tria vnū sunt: ꝛ cū pfecta sunt: eq̄lia sunt. Si eniꝫ min⁹ se amať q̄ꝫ est: vt verbi grā: tm̄ se amat hoīs mens quantū amandū est corpus hoīs cū plus sit ipsa q̄ꝫ corpus: peccat. ꝛ nō est perfect⁹ amor eius. Itē si amplius se amat quaꝫ est: velut si tantū se amet quantū amandus ē deus: dū incōparabiliter minus sit ipsa quā deus: etiā sic nimio peccat ꝛ nō perfectū habet amorē sui. Maiore āt peruersitate ꝛ iniq̄tate peccat: cū corpus tantum amat quantum amādus est deus. Item noticia si minor est q̄ꝫ est illud quod nosciť: ꝛ plene nosci potest: pfecta non est. Si aūt maior est iam superior est natura que nouit q̄ꝫ illa que nota est. sicut maior est noticia corporis: q̄ꝫ ipsum corpus quod ea noticia notū est. Illa enim vita quedā est in ratione cognoscentis: corpus auteꝫ non est vita. Et vita quelibet quolibet corpore maior est: nō mole sed vi. Mens vero cū seipsam cognoscit: non se superat noticia sua: quia ipsa cognoscit: ipsa cognoscitur. Cum ergo se totā cognoscit. neq̄ꝫ secuꝫ quicq̄ꝫ aliđ par illi est cognitio sua: quia neq̄ꝫ ex alia natura est eius cognitio: cum seipsam cognoscit. Et cum se totā nihil amplius percipit nec minor nec maior est. Recte igitur diximus hec tria cuꝫ perfecta sunt: esse consequenter equalia. Simul etiam admonemur: si vtcunq̄ꝫ videre possumus hec in anima existere: ꝛ tanquā inuoluta euolui: vt sentiantur ꝛ dinumerentur substantialiter: vel vt ita dicaꝫ: essentialiter: non tanq̄ꝫ in subiecto: vt color aut figura in corpore: aut vlla alia q̄litas: aut quantitas. Quicquid enim tale est: nō excedit subiectum in quo est. Non enim color iste aut figura huius corporis potest esse ꝛ alterius corporis. Mens auteꝫ amore quo se amat potest amare ꝛ aliud preter se. Item nō se solam cognoscit mens: sed ꝛ alia multa. Quāobrem non amor ꝛ cognitio tanquā in subiecto insunt menti: sed substantialiter etiam ista sunt sicut ipsa mens: quia ꝛ si relatiue dicuntur ad inuicem. in sua tamen sunt singula queq̄ꝫ substantia. Non sicut color ꝛ coloratum relatiue ita dicuntur ad inuicem: vt color in subiecto colorato sit: non habens in seipso propriam substantiam: quoniā coloratuꝫ corpus substantia est: ille auteꝫ in substantia. sed sicut duo amici etiam duo sunt homines: que sunt substantie cuꝫ homines nō relatiue dicanť: amici autē relatiue. Sed item quāuis substātia sit amās vel sciens: substantia sit scientia: substantia sit amor: sed amans ꝛ amor: aut sciens ꝛ scientia: relatiue ad se dicantur sicut amici. Mens vero aut spiritus non sunt relatiua: sicut nec homines relatiua sunt. non tamē sicut amici homines possunt seorsuꝫ esse ab inuicē. sic amans ꝛ amor aut sciens ꝛ scientia. Quāq̄ꝫ ꝛ amici corpore videnť separi posse: nō animo: inquātū amici sunt: veruntamen fieri potest: vt amicus amicū etiam odisse incipiat: ꝛ eo ipso amicus esse desinat: nesciente illo: ꝛ adhuc amante. Amor aūt quo se mens amat: si esse desinat: simul ꝛ illa desinit esse amans: Item noticia qua se mens nouit: si esse desinat: simul ꝛ illa nosse se desinet. Sicut caput capitati alicuius vtiq̄ꝫ caput est. ꝛ relatiue ad se dicunť: q̄ꝫuis etiā substātie sint. Nam ꝛ caput corpus est ꝛ capitatum. Et si non sit corpus: nec capitatum erit. Sed hec precisione ab inuicem separari possunt: illa non possunt. Quđ si sunt aliqua corpora que secari omnino ꝛ diuidi nequeunt: tamen nisi partibus suis constarent corpora non essent. pars ergo ad totum relatiue dicitur: quia omnis pars alicuius toti⁹ pars est: ꝛ totum omnibus partibus totum est. Sed quoniam ꝛ pars corpus est ꝛ totuꝫ: non tantum ista relatiue dicuntur: sed etiam substantialiter dicūtur. Fortassis ergo mēs totum est: ꝛ eius quasi partes amor quo se amat: ꝛ scientia qua se nouit: quibus duabus partibus illud totum constat. An tres sunt equales partes quibus totum vnum completur. Sed nulla pars: totū cuius pars est complectitur. Mens vero cum se totam nouit: hoc ē perfecte nouit per totū eius ē noticia eius. Et cum se perfecte amat: totam se amat: ꝛ per totum eius est amor eius. Num ergo sicut ex vino ꝛ aqua ꝛ melle vna fit potio: ꝛ singula per totū sunt: ꝛ tamen tria sunt. nulla enim pars est potionis que non habeat hec tria. Nō eniꝫ iūcta velut si aqua ꝛ oleum essent: sed omnino commixta sunt: ꝛ substantie sunt omnes: ꝛ totus ille liquor vna quedam est ex tribus pfecta substantia. Tale ali/

quid arbitrandu3 est esse simul hec tria: mē/
te3: amore3: noticiā. sed nō vnus substantie
sunt aqua: vinu3: ꝛ mel: q̄uis ex eoꝝ cōmix
tione fiat vna substantia potionis. Quomo/
do aūt illa tria nō sunt eiusdē substantie non
video: cu3 mēs ipsa se amet: atq3 ipsa se noue
rit: atq3 ita sint hec tria: vt nō alteri alicui reꝝ
mens vel amata vel nota sit. Vnius ergo
eiusdēq3 essentie necesse est hec tria sint: ꝛ iō
si tanq3 cōmixtiōe ꝯfusa eēnt: nullo mō eēnt
tria: nec referri ad inuicē possent. Queadmo
modu3 si ex vno eodemq3 auro tres anulos
similes facias: quāuis cōnexos sibi referun
tur ad inuice3 q̄ similes sunt. Omnis enim
similis: alicui similis est: ꝛ trinitas anuloꝝ
est ꝛ vnu3 auru3. At si misceantur sibi ꝛ per
totam singuli massam suam conspergantur:
intercidet illa trinitas: ꝛ omnino non erit. ac
non solum vnum aurum dicetur: sicut in il/
lis tribus anulis dicebatur: sed ia3 nulla au/
rea tria.

Qd mens ꝛ amor ꝛ noticia ꝛ singula in se
maneant ꝛ omnia in oibus.

Capitu. v.

VT in illis tribus cum se nouit mens ꝛ
amat se: manet trinitas: mens: amor
noticia: ꝛ nulla cōmixtione cōfundit:
quāuis ꝛ singula sint in seipsis: ꝛ inuice3 to/
ta in totis: siue singula in binis: siue bina in
singulis. Itaq3 omnia in omnibus. Nam
ꝛ mens est vtiq3 in seipsa: quoniam ad se/
ipsam mens dicitur: quāuis noscens vel no
ta: vel noscibilis: ad suam noticiam relatiue
dicatur. Amans quoq3 ꝛ amata vel amabi/
lis ad amorem referatur: quo se amat ꝛ noti/
cia. quāuis referatur ad mentem cognoscen/
tem vel cognita3: tamen ꝛ ad seipsam nota et
noscens dicitur. Non eni3 sibi incognita no
ticia: qua se mens ipsa cognoscit. Et amor q̄3
uis referatur ad mentem amantem cuius
amor est: tamen ꝛ ad seipsum est amor: vt sit
etia3 in seipso: quia ꝛ amor amatur. Nec alio
nisi amore amari pōt: id est seipso. Ita sunt
hec singula in seipsis. In alterius autem ita
sunt: quia ꝛ mēs amās in amore est: ꝛ amor
in amantis noticia: ꝛ noticia in mente noscē/
te. Singula in binis ita sunt: quia mens que
se nouit ꝛ amat in amore ꝛ noticia sua est. et
amor amantis mentis seseq3 scientis: in mē
te noticiaq3 eius est. Et noticia mentis se scie
tis: ꝛ amantis in mente atq3 in amore eius ē.
quia scientem se amat ꝛ amantem se nouit.
Ac per hoc ꝛ bina in singulis: quia mēs que
se nouit ꝛ amat: cum sua noticia est in amore
ꝛ cum suo amore in noticia. Amor quippe
ipse ꝛ noticia simul sunt in mēte: que se amat
ꝛ nouit. Tota vero in totis: quemadmodu3
sint: iam supra ostendimus: cu3 se tota mens
amat: ꝛ tota3 nouit: ꝛ totu3 amore3 suu3 no/
uit: totamq3 amat notitia3 suam: quando tria
ista ad seipsa perfecta sunt. Miro itaq3 mo/
do tria ista inseparabilia sunt ꝛ semetipsis: ꝛ
tamen coꝛu3 singulu3 quodq3 substantia est:
ꝛ simul omnia vna substātia vl' essentia: cū ꝛ
relatiue dicantur ad inuicem.

De noticia qua mens non solu3 se: sed eti/
am alias mentes nosse regulariter potest.

Capitu. vi.

SEd cu3 seipsa3 nouit humana mēs
ꝛ amat seipsa3: non aliquid incōmu/
tabile nouit ꝛ amat: aliterq3 vnus/
quisq3 homo loquendo enunciat mē
te3 sua3: quid in seipso agatur attēdens. Ali/
ter autē humana3 mentē speciali aut genera
li cognitione diffinit. Itaq3 cum mihi de sua
propria loquitur: vtru3 intelligat hoc: aut il/
lud: aut non intelligat: ꝛ vtrum velit aut no/
lit hoc aut illud: credo. Cum vero de huma/
na specialiter aut generaliter veꝝ dicit: agno
sco ꝛ approbo. Vnde manifestum est aliud
vnumquemq3 videre in se: quod sibi alius di
centi credat: non tamen videat. aliud autem
in ipsa veritate quod alius quoq3 possit intue
ri: quoru3 alteru3 mutari per tempora: alteꝝ
incōmutabili eternitate cōsistere. Neq3 eni3
oculis corporeis multas mentes videndo p
similitudine3 colligimus: generale3 vel spe/
cialem mentis humane noticiam: sed intue/
mur inuiolabilem veritatem ex qua perfecte
quantu3 possumus diffiniamus. non qualis
sit vniuscuiusq3 hominis mens: sed qualis
esse sempiternis rationibus debeat. Vnde
etiam phantasias reru3 corporaliu3 per cor/
poris sensum haustas ꝛ quodāmodo infu/
sas memorie: ex quibus etiā ea que non visa
sunt ficto phantasmate cogitant: siue aliter q̄3
sunt: siue fortuitu sicuti sunt: alijs omnino re
gulis supra mente3 nostra3 incōmutabiliter
manentibus: vel approbare apud nosmet/

ipsos: vel improbare conuincimur: cum recte aliquid approbamus aut improbamus. Nam cum et recolo carthaginis menia que vidi: et cum fingo alexandrie que non vidi: easdemque imaginarias formas quasdam quibusdam preferens: rationabiliter prefero: viget et claret desuper iudicium veritatis: ac sui iuris incorruptissimis regulis firmum est. Et in corporalium imaginum quasi quodam nubilo subtexitur non tamen inuoluitur atque confunditur. Sed interest vtrum ego sub illa: vel in illa caligine: tanque a celo perspicuo secludar: an sicut in altissimis montibus accidere solet: inter vtrumque aere libero fruens: et serenissimam lucem supra: et densissimas nebulas subter aspiciam. Nam vnde in me fraterni amoris inflamatur ardor: cum audio virum aliquem pro fidei pulchritudine et firmitate: acria tormenta tolerasse. Et si mihi digito ostendatur ipse homo: studeo mihi coniungere: notum facere: amicitia colligare. Itaque si facultas datur accedo: alloquor: sermonem confero: affectum meum in illum quibus verbis possum exprimo: vicissimque in eo fieri quem in me habeat atque exprimi volo. spiritalemque complexum credendo molior: quia peruestigare tam cito et cernere penitus eius interiora non possum. Amo itaque fidelem et forte virum: amore casto atque germano. Quod si mihi inter nostras loquelas fateatur: aut incautus aliquo modo sese indicet: quod vel de deo credat incongrua: atque in illo quoque carnale aliquid desideret: et pro tali errore illa pertulerit: vel sperate pecunie cupiditate: vel inani auiditate laudis humane: statim amor ille quo in eum ferebar offensus: et quasi repercussus: atque ab indigno homine ablatus: in ea forma permanet: ex qua eum talem credens amaueram. Nisi forte ad hoc amo iam vt talis fit: cum talem non esse comperero. At in illo homine nihil mutatum est: mutari tamen potest vt fiat: quod cum iam esse credideram: In mente autem mea mutata est vtique ipsa existimatio: que de illo aliter se habebat: et aliter habet. Idemque amor ab intentione perfruendi: ad intentionem consulendi: incommutabili desuper iusticia iubente deflexus est. Ipsa vero forma inconcusse ac stabilis veritatis. et in qua fruerer homine: bonum eum credens. et in qua eum consulo: vt bonus fit: eadem luce incorruptibilis sincerissimeque rationis: et mee mentis aspectum: et illam phantasie nubem quam desuper cerno cum eundem hominem quem videram cogito in perturbabili eternitate perfundit. Item cum arcum pulchre et equaliter intortum quem vidi: verbi gratia: carthagini animo reuoluo: res quedam menti nunciata per oculos memorieque transfusa imaginarium conspectum facit. Sed aliud mente conspicio secundum quod mihi opus illud placet: vnde etiam si displiceret: corrigerem. Itaque de istis secundum illam iudicamus: et illam cernimus rationalis mentis intuitu. Ista vero aut presentia sensu corporis tangimus aut imagines absentium fixas in memoria recordamur: aut ex earum similitudine talia fingimus: qualia nosipsi si vellemus atque possemus: etiam opere moliremur. Aliter enim figurantes animo imagines corporum: aut per corpus corpora videntes. aliter autem rationes artemque ineffabiliter pulchram talium figurarum super aciem mentis simplici intelligentia capientes.

De verbo quod mens ex eterna concipit veritate.

Capitu. vij.

In illa igitur eterna veritate ex qua temporalia facta sunt omnia: formam secundum quam sumus: et secundum quam vel in nobis vel in corporibus vera et recta ratione aliquid operamur visu mentis aspicimus: atque inde conceptam rerum veracem noticiam: tanque verbum apud nos habemus: et dicendo intus gignimus: nec a nobis nascendo discedit. Cum autem ad alios loquimur: verbo intus manenti ministerium vocis adhibemus. aut alicuius signi corporalis: vt per quandam commemorationem sensibilem tale aliquid fiat etiam in animo audientis: quale de loquentis animo non recedit. Nihil itaque agimus per membra corporis in factis dictisque nostris: quibus vel approbantur vel improbantur mores hominum: quod non verbo apud nos intus edito preuenimus. Nemo enim volens aliquid facit: quod non in corde suo prius dixerit. Quod verbum amore concipitur: siue creature: siue creatoris. id est aut nature mutabilis: aut incommutabilis veritatis.

Quali amore diligi debeat creatura.

Capitulum. viij.

e Rgo aut cupiditate: aut caritate: nõ quo nõ sit amanda creatura: sed si ad creatorem refertur ille amor: non iã cupiditas sed caritas erit. Tunc eniz est cupiditas cum propter se amatur creatura. tunc non vtentez adiuuat: sed corrumpit fruentem. Cum ergo aut par nobis: aut inferior creatura sit: inferiore vtendum est ad deuz. pari autez fruendum: sed in deo. Sicut eniz teipso: non in teipso frui debes: sed in eo qui fecit te. Sic etiam illo: quẽ diligis: tanquã teipsuz. ⁊ nobis ergo ⁊ fratribus in domino fruamur. ⁊ inde nos nec ad nosmet ipsos remittere: ⁊ quasi relaxare deorsuz versus audeamus. Nascitur aũt verbũ cum excogitatũ placet: aut ad peccandũ: aut ad recte faciendũ. Verbũ ergo nostrum ⁊ mentẽ de qua gignitur quasi medius amor coniungit: seqꝫ cum eis tertium cõplexu incorporeo sine vlla ꝯfusione cõstringit.

Quo differat dilectio reruz spiritaliũ ab amore carnalium.

Capitulũ. ix.

c Onceptũ autem verbum ⁊ natuz id ipsuz est: cuz voluntas in ipsa noticia ꝯquiescit: quod fit in amore spiritaliuz. Qui eniz: verbi gratia: perfecte nouit: perfecteqꝫ amat iusticiã: iã iustus est: etiã si nulla existat secundũ eã forinsecus per mẽbra corpis operãdi necessitas. In amore aũt carnaliũ tẽporaliũqꝫ rerũ. sicut in ipsis animaliũ fetibus: alius est conceptus verbi: alius partus. Illic eniz quod cupiendo concipitur: adipiscendo nascitur. Quoniã non sufficit auaricie nosse: ⁊ amare aurum: nisi ⁊ habeat. Neqꝫ nosse ⁊ amare vesci: aut concũbere: nisi etiã id agat: neqꝫ nosse ⁊ amare

Iob. 14 honores ⁊ imperia: nisi proueniant. Que tamen omnia: nec adepta sufficiunt. Qui eniz

Ps̃. 7 biberit ex hac inquit aqua: sitiet iterũ. Ideo qꝫ ⁊ in psalmo. Cõcepit inquit dolorẽ: ⁊ peperit iniquitatem. Dolorẽ vel laborem dicit concipi: cũ ea concipiuntur que nosse ac velle nõ sufficit: ⁊ inardescit atqꝫ egrotat animꝰ indigentia: donec ad ea perueniat: ⁊ quasi pariat ea. Vnde eleganter in latina lingua parta dicuntur: ⁊ reperta atqꝫ cõperta. que ver-

Iac. j. ba quasi a partu ducta resonant. Quia cõcupiscẽtia cuz conceperit parit peccatũ. Vnde dominus clamat. Venite ad me omnes

math. xj q laboratis ⁊ onerati estis. Et alio loco. Ve pregnãtibus: ⁊ lactantibus in illis diebus.

ibi. 24. Cum itaqꝫ ad partum verbi referret omnia vel recte facta vel peccata: ex ore inquit tuo iustificaberis: ⁊ ex ore tuo condẽnaberis: os volens intelligi: non hoc visibile: sed interiꝰ inuisibile cognitionis ⁊ cordis.

Nõ omnia que noticia cõprehendit dici posse cõcepta. Ca. x.

r Ecte ergo querit: vtruz omnis noticia verbuz: an tantum amata noticia. Nouimus enim ⁊ ea que odimus. Sed nec cõcepta: nec parta dicenda sunt animo: que nobis displicent. Non eniz omnia que quoquo modo tangũt concipiuntur: vt tantũ nota sint. nõ tamẽ verba dicantur sicut ista de quibus nunc agimus. Aliter enim dicuntur verba que spacia temporũ syllabis tenent: siue pronũcientur: siue cogitent̃. aliter omne quod notuz est verbuz dicitur animo ĩpressuz quãdiu de memoria proferri ⁊ diffiniri potest: quãuis res ip̃a displiceat. aliter cũ placet quod mente concipit̃. Secundũ quod genus verbi accipiendũ est quod ait apostolus. Nemo dicit dñs iesus: nisi in spiritusan-

j Cõ. 12 cto: cũ secundũ aliã verbi notionẽ dicant̃ ⁊ il-li. De quibus ipse dñs ait. Nõ omnis q di-

Mat. 7 cit mihi domine dñe: intrabit in regnum celorum. Verũtamen cum ⁊ illa que odimus recte displicent: recteqꝫ improbantur: approbatur eorum improbatio: ⁊ placet ⁊ verbum est. Neqꝫ vitiorũ noticia nobis displicet: sed ipsa vitia. Nam placet mihi qd̃ noui: ⁊ diffinio quid sit intemperantia: ⁊ hoc est verbum eius: sicuti sunt in arte nota vitia. Et recte approbat̃ eoꝝ noticia: cũ discernit cognitor speciez, priuationẽqꝫ virtutis: sicut aire: ⁊ negare: esse ⁊ nõ esse. Attamẽ virtute priuariatqꝫ in vitium deficere damnabile est. Et diffinire intemperantiam verbũqꝫ eius dicere pertinet ad artez morum. Esse autez intẽperãtez ad id pertinet quod illa arte culpatur. Sicut nosse ac diffinire quid sit solecismus pertinet ad artem loquẽdi: facere autez vitiuz est: quod eadem arte rep̄hẽditur. Verbũ ẽ igit̃: quod nũc discernere ac insinuare volumus

eum amore: notitia. Cū itaq; se mens nouit τ amat: iūgit amore verbū eius. Et quoniā amat notitiā: τ nouit amorem τ verbum in amore est: τ amor in verbo: τ vtrūq; in amāte atq; dicente. Sed omnis secūdū speciem notitia: similis est ei rei quam nouit. Et enim alia notitia secundū priuationem quam cum improbamus: loquimur. Et hec priuationis improbatio speciem laudat: ideoq; approbatur.

Concepte notitie similitudinem nunc ad equalitatem mentis accedere: cum id quod cognoscitur: neq; inferioris neq; superioris nature est.

Capitulū. xi.

Habet ergo animus nōnullam speciei note similitudinem: siue cum ea placet: siue cum eius priuatio displicet. Quocirca inquantū deū nouimus: similes sumus. Sed nō ad equalitatē similes: quia nec tantū eū nouimus: quantū ipse se. Et quēadmodum cum per sensum corporeis discimus corpora: fit eorum aliqua similitudo in animo nostro: que phantasia memorie est. Nō enim omnino ipsa corpora in aīo sunt: cum ea cogitamus: sed eorū similitudines. Itaq; cū eas pro illis approbamus: erramus. Error nāq; est pro alio alterius approbatio. Melior est tn̄ imaginatio corporis in animo: q̄ illa species corporis: inquantū hec in meliore natura est id est in substātia vitali sicuti animus ē: ita cū deū nouimus: q̄uis meliores efficiamur q̄ eramus anteq; nossemus: maximeq; cū eadē noticia etiā placita digneq; amata verbū est: fitq; aliqua dei similitudo illa notitia: tn̄ inferior est: q2 in inferiore natura est. Creatura quippe animus: creator autē deus. Ex quo colligitur: quia cum se mens ipsa nouit atq; approbat: sic est eadem noticia verbum eius vt ei sit par omnino τ equale: atq; identidem quia neq; inferioris essentie noticia est: sicut corporis. neq; superioris sicut dei. Et cum habeat noticia similitudinē ad eā rē quam nouit. hoc est cuius noticia est: hec habet perfectam τ equalem qua mens ipsa que nouit est nota. Ideoq; τ imago τ verbū est. q2 de illa exprimitur cum cognoscendo eidem coequatur: et est gignenti equale quod genitum est.

Cur sicut noticia mentis est proles: non etiā amor partus eiusdem sit.

Ca. xij.

Quid ergo amor. nō erit imago. nō verbū. non genitus. Cur enim mēs noticiā suā gignit cum se nouit: τ amorē suum nō gignit cū se amat. Nam si propterea est notionis sue causa quia noscibilis est: amoris etiam sui causa est: quia est amabilis Cur vtrunq; itaq; nō genuerit: difficile est dicere. Hec enim questio etiam de ipsa summa trinitate: omnipotentissimo creatore deo Beā. j ad cuius imaginē homo factus est: solet mouere homines: quos veritas dei per humanam locutionem inuitat ad fidem. Cur non spiritus quoq; sanctus a patre deo genitus vel creditur vel intelligitur: vt filius etiam ipse dicatur. Quod nunc in mente humana vtcunq; inuestigare conamur: vt ex inferiore imagine in qua nobis familiarius natura ipsa nostra quasi interrogata respondet exercitatiorem mentis aciem ab illuminata creatura ad lumen incōmutabile dirigamus. Si tamen veritas ipsa persuaserit: sicut dei verbum filium esse nullus christianus dubitat. ita caritatem esse spiritumsanctum. Ergo ad imaginē illam que creatura est. hoc est ad rationalem mētem: diligētius de hac re interrogandam considerandāq; redeamus: vbi temporaliter existens nonnullarum rerum noticia que ante non erat: τ aliquarum rerū amor: que antea non amabantur distinctius nobis aperit quid dicamus: quia τ ipsi locutioni temporaliter dirigende: facilior est ad explicandum res que in ordine temporum comprehenditur. Primo itaq; manifestū sit posse fieri vt sit aliquid scibile. id est quod sciri possit: τ tamen nesciatur. illud autē fieri non posse vt sciatur: quod scibile non fuerit. Unde liquido tenendum est q omnis res quācunq; cognoscimus congenerat in nobis noticiam sui. Ab vtroq; enim noticia pariter: a cognoscente τ cognito. Itaq; mens cum seipsam cognoscit: sola parens est noticie sue: τ cognitum enim τ cognitor ipsa est. erat autem sibi ipsa noscibilis: τ anteq; se nosset: sed noticia sui non erat in eā: cum seipsa non nouerat. Quod ergo cognoscit se: patrem sibi noticiam sui gignit: quia non minus se nouit quā est. nec alterius essentie est noticia eius: non solum quia ipsa nouit: sed etiam quia seipsam: sicut supra diximus

Quid ergo de amore dicēdū ē. cur nō etiam cū se amat: ipm quoqꝫ amorē sui genuisse videat. Et eni amabilis sibi. ⁊ añqꝫ se amaret: qꝛ poterat se amare sicut erat sibi noscibilis ⁊ anteqꝫ se nosset: qꝛ poterat se nosse. Nā si nō sibi esset noscibilis: nunqꝫ se nosse potuisset. Ita si nō sibi esset amabilis: nūqꝫ amare potuisset. Cur itaqꝫ amando se nō genuisse dicatur amorē suū: sicut cognoscendo se genuit noticiā suaꝫ. In eo quidē manifeste ostendit hoc amoris esse principium: vnde procedit: ab ipsa quidē mente procedit: que sibi ē amabilis anteqꝫ se amet atqꝫ ita principiū est amoris sui: quo se amat. Sed ideo non recte dicit genitus ab ea sicut noticia sui qua se nouit: qꝛ noticia iam inuentū est quod partuꝫ repertuꝫ dicit: quod sepe p̄cedit inquisitio eo fine getura. Nā inquisitio ē appetitus inueniēdi: qđ idē valet: si dicas reperiēdi. Que āt reperiūtur: quasi pariunt: vnde ꝓli similia sunt: vbi nisi in ipsa noticia. Ibi eni quasi expressa formantur. Nā ⁊si iam erant res quas querendo inuenimus: noticia tamen ipsa non erat: quā sicut prolē nascenteꝫ deputamus. porro appetitus ille qui est ingrendo procedit a querente: ⁊ pendet quodāmodo. neqꝫ requiescit fine quo intendit: nisi id quod queritur inuētum: querenti copulet. Qui appetitus. id est inquisitio: quāuis amor esse nō videat: quo id quod notū est: amatur. hoc enim adhuc vt cognoscatur agit: tamen ex eodē genere quiddā est. Nam voluntas iam dici potest: quia omnis qui querit inuenire vult: ⁊ si id querit quod ad noticiaꝫ ptineat: omnis q querit nosse vult. Quod si ardenter atqꝫ instanter vult studere dicitur: quod maxime in assequēdis atqꝫ adipiscendis quibusqꝫ doctrinis dici solet. Partum ergo mentis antecedit appetit⁹ quidam: quo id quod nosse volumus: querēdo ⁊ inueniendo nascitur proles ipsa noticia ac per hoc appetitus ille quo concipitur pariturqꝫ noticia: partus ⁊ proles recte dici non potest. Idemqꝫ appetitus quo inhiat rei cognoscende: fit amor cognite: dum tenet atqꝫ amplectitur placitā prolem. id est noticiaꝫ gignentiqꝫ coniungit Et est quedaꝫ imago trinitatis: ipsa mens ⁊ noticia eius: quod est ꝓles eius: ac de seipsa verbuꝫ eius: ⁊ amor tertius. ⁊ hec tria vnū atqꝫ vna substantia. Nec minor proles: dū tantam se nouit mens quāta est: nec minor amor dum tantum se diligit quantum nouit ⁊ quanta est.

Explicit liber nonus.

Incipiunt capitula libri decimi.

Aurelij augustini episcopi de trinitate liber decimus incipit.

De studijs discere amātiū qđ ignorāt: qđ tamen non expecterent scire si penitus ignorarent.

Capitulū. j.

Hinc ad ea ipsa consequenter enodatius explicāda limatior accedat intentio. Ac primum quia reꝫ prorsus ignotā amare omnino null⁹ potest diligēter intuendum est cuiusmodi sit amor studentium. id est nō

iam scientiũ: sed adhuc scire cupientiũ quãqꝫ
doctrinã. Et in his quippe rebus in quibus
nõ vſitate dicit̃ studium. solent existere amo/
res ex auditu: dum cuiusqꝫ pulchritudinis fa
ma ad videndũ ac fruendũ animus accendit̃
quia generaliter nouit corpoꝝ pulchritudi/
nes: ex eo ꝙ plurimas vidit: ⁊ inest intrinse/
cus vnde approbet̃: cui forinsecus inhiatur.
Quod cũ fit: nõ rei ꝑenitus incognite amor
excitatur: cuius genus ita notũ est. Cum aũt
virũ bonum amamus: cuius faciem non vi/
dimus: ex noticia virtutũ amamus: quas no
uimus in ipsa veritate. Ad doctrinas autem
cognoscendas: plerumqꝫ nos laudantiũ atqꝫ
predicantiũ accẽdit auctoritas. Attamen nisi
breuiter ĩpressã cuiusqꝫ doctrine haberem⁹
in animo notionẽ: nullo ad eã discendã stu/
dio: flagraremus. Quis enim sciende: ver/
bi gratia: rhetorice vllã curam ⁊ operã impẽ
deret: nisi ante sciret eã dicẽdi esse scientiam.
Aliquãdo etiã ipsaꝝ doctrinaꝝ fines audi/
tos expertosue miramur: ⁊ ex hoc inardesci/
mus facultatẽ cõparare discẽdo qua ad eos
ꝑuenire possimus. Tanqꝫ si litteras nesciẽ/
ti dicat̃: quandam esse doctrinam qua quisqꝫ
valeat: quãuis lõge absenti verba mittere ma
nu facta in silẽtio: que rursus ille cui mittunt̃
nõ auribus: sed oculis colligat: idqꝫ fieri vi/
deat. Nõne dũ cõcupiscit nosse quod id pos/
sit: omni studio circa illum finem mouet̃: quẽ
iã notũ tenet. Sic accedunt̃ studia discentiũ
Nam qd̃ quisqꝫ prorsus ignorat: amare nul
lo pacto põt. Ita etiã signum si quis audiat
incognitum: veluti verbi alicuius sonũ quo
quid significet̃ ignorat: cupit scire quid nã sit
id est sonus ille cui rei cõmemorande institu
tus sit: veluti audiat cum dicit̃ temetũ: ⁊ igno
rans quid sit: requirat. Iam itaqꝫ oportet vt
nouerit signũ esse. id est non esse inanẽ illam
vocẽ: sed aliquid ea significari. Alioqn iã no
tũ est h̃ trissyllabũ: ⁊ articulatã speciẽ suã im/
pressit aĩo ꝑ sensũ aurũ. Quid amplius in eo
requirat̃: quo magis innotescat: cui⁹ oẽs lr̃e oĩa
qꝫ soni spacia nota sunt: nisi: qꝛ simul innotuit
signũ esse: mouitqꝫ sciendi cupiditatẽ: cuius
rei signũ sit. Quo igit̃ amplius notũ est: sed
nõ plene notũ ẽ eo cupit aĩus de illo nosse qd̃
reliquũ ẽ. Si eni tãtũmõ esse istã vocẽ nos
set: eãqꝫ alicui⁹ rei signũ esse nõ esset: nihil iã
q̃reret de sensibili re: quãtũ poterat sentiẽdo
ꝑcepta. Quia ꝟo nõ solũ eẽ vocẽ: sꝫ ⁊ signũ
esse iã nouit: ꝑfecte id nosse vult. Neqꝫ vllũ
ꝑfecte signũ noscit̃: nisi cui⁹ rei signũ sit cog
scat̃. Hoc ẽ q ardẽti cura q̃rit vt nouerit: stu
dioqꝫ accẽsus insistit: nõ põt dici esse sine amo
re. Quid igit̃ amat. certe eni amari aliqd nisi
notũ nõ potest. Neqꝫ ille istas tres syllabas
amat: qꝛ scit eas significare aliquid: nõ inde
nunc agit̃. nõ eni hoc nosse q̃rit. Sꝫ in eo qd̃
scire studet qd amet: inq̃rimus. qd̃ ꝓfecto nõ
dũ nouit. ⁊ ꝓpterea miramur: cur amet: qm̃
firmissime nouim⁹ amari nisi nota nõ posse.
Quid ẽ amat. nisi qꝛ nouit atqꝫ intuet̃ in rõ/
nib⁹ reꝝ q̃ sit pulchritudo doctrine: q̃ ꝯtinet̃
notitie signorũ oĩuꝫ: ⁊ q̃ sit vtilitas in ea peri
tia: q̃ inter se humana societas sensa cõmuni/
cat: ne sibi hoĩuꝫ cet⁹ deteriores sint q̃zuis so
litudine: si cogitatiões suas colloquẽdo non
misceant̃. Hãc ẽ speciẽ decorẽ ⁊ vtilẽ cernit
aĩa: ⁊ nouit: ⁊ amat: eãqꝫ in se perfici studet
quantũ põt: qsqs vocũ significantiũ: quecũqꝫ
ignorat: inq̃rit. Aliud est eniꝫ qd̃ eã in veri/
tatis luce ꝯspicit: aliud qd̃ in sua facultate con
cupiscit. Cõcupiscit nãqꝫ in luce veritatis: q̃z
magnũ ⁊ q̃z bonũ sit: oẽs: oĩum gentiũ lingu
as intelligere ac loqui: nullãqꝫ vt alienigena
audire ⁊ a nullo ita audiri. Cui⁹ noticie dec⁹
cogitatiõe iam cernit̃: amaturqꝫ res nota: q̃
ita ꝯspicit̃: atqꝫ inflamat studia discentiuꝫ: vt
circa eã moueant̃ eiqꝫ inhient in omni ope/
ra: quã impẽdũt ꝯsequendi tali facultati: vt ẽt
vsu amplectant̃ qd̃ ratione ꝑnoscunt: atqꝫ ita
quisqꝫ cui facultati spe ꝓpinquat: ei feruenti⁹
amore inardescit. Eis doctrinis quippe stu/
det̃ vehemẽtius: q̃ capi posse nõ desperant̃.
Nã cui⁹ rei adipiscende spem qsqꝫ nõ gerit:
aut tepide amat: aut oĩno nõ amat: q̃zuis quã
pulchra sit videat. Quo circa: qꝛ oĩuꝫ lingua
rũ sciẽtia fere ab oĩbus desperat̃: sue gentis
qsqꝫ maxime studet: vt nouerit. Qd̃ si ⁊ illi
ad ꝑfectũ ꝑcipiẽde se nõ sufficere sentit nemo
tñ tam desidiosus est huius notitie: q nõ cum
audierit incognitũ verbũ: velit nosse qd illud
sit: ⁊ si põt: q̃rat ⁊ discat. Qd̃ dũ querit: vtiqꝫ
in studio discendi est: ⁊ videt̃ amare rẽ inco/
gnitã: quod nõ ita est. Species nãqꝫ illa tan
git animũ quã nouit ⁊ cogitat: in qua elucet
decus ꝯsociandoꝝ animoꝝ: in vocibus no/
tis audiendis: atqꝫ reddẽdis: eaqꝫ accendit
studio querentẽ quidẽ qd̃ ignorat: sed notã

formā quo id pertineat intuentes τ amantes.
Itaqȝ si querenti: verbi gratia: qd sit temetū
hoc eniȝ exēpli causa posuerā: dicat: quid ad
te ptinet. respōdebit. Ne forte audiā loquen
tē: τ nō intelligaȝ: aut vspiam forte id legaȝ:
τ qd scriptor senserit nesciaȝ. Quis tandem
huic dicat: noli intelligere quod audis. noli
nosse qd legis. Omnib⁹ eniȝ fere animis rō
nalibus in ꝓmptu est: ad vidēdū huius peri
tie pulchritudo: qua hiuum inter se cogitatatā:
significantiū vocū enunciatione noscunt pro
pter hoc notū decus: τ ob hoc amatū q̄ notū
studiose querit verbuȝ illud ignotuȝ. Itaqȝ
cuȝ audierit atqȝ cognouerit temetū: a veteri
bus vinuȝ appellatuȝ: sed iā ex vsu loquēdi
quē nūc habemus hoc vocabulū emortuū ꝓ
pter nōnullos fortasse veteꝝ libros sibi neces
sariuȝ deputabit. Si aūt τ illos supuacaneos
hȝ: forte iam nec dignuȝ qd̄ memorie cōmen
det existimat: q̄ videt ad illaȝ speciē doctrine
quaȝ notaȝ mēte intuet atqȝ amat: minime ꝑ
tinere. Quāobrē ōis amor studētis animi:
hoc est volentis scire qd̄ nescit: non est amor
eius rei quā nescit: sed eius quā scit: ꝓpter q̄ȝ
vult scire qd̄ nescit. aut si taȝ curiosus est. vt
nō ꝓpter causam aliaȝ notā: sed solo amore
rapiat incognita sciēdi: discernendus quidē
est a studiosi noie iste curiosus: sed nec ipse
amat incognita: imo cōgruentius dicit: odit
incognita: que nulla esse vult: dū vult oia eē
cognita. Sed ne q̄sq̄ȝ nobis difficilioreȝ refe
rat questionē: asserens tam non posse quēq̄ȝ
odisse qd̄ nescit. q̄ȝ nō pōt amare qd̄ nescit: n̄
resistimus verbis: sed intelligenduȝ est: non
hoc ideȝ dici cum dicitur: amat scire incogni/
ta: ac si diceretur: amat incognita. Illud eni
fieri pōt vt amet quisqȝ scire incognita. vt au
tem amet incognita nō pōt. Nō eniȝ frustra
ibi est positū scire: Quoniā qui scire amat in
cognita: non ipsa incognita: sed ipsum scire
amat. Qd̄ nisi haberet cognitū neqȝ scire se
quicquā posset fidenter dicere: neqȝ nescire.
Nō solum enim q dicit scio: τ verū dicit: ne/
cesse est vt qd sit scire sciat: sed etiā q dicit ne/
scio: idqȝ fidider τ verū dicit: τ scit verum se
dicere. scit vtiqȝ quid sit scire: q̄ τ discernit
a sciente nescientē: cū veraciter se intuens di
cit nescio. Et cū ipse scit se verū dicere: vnde
sciret: si quid sit scire: nesciret.
Quibus causis amari vident cognita: cum
ipsa scientia eorum que nescimus expetitur.

Capi. ij.

Vilibet igit studiosus: quilibet curio
q sus nō amat incognita: cuȝ ardentissi/
mo appetitu instat scire qd̄ nescit. Aut
enim iam genere notū habet quod amat: id/
qȝ nosse expetit: etiā in aliqua re singula: ve
in singulis reb⁹ q̄ illi nōdū note forte laudātr
fingitqȝ animo imaginariā formam qua exci
tet in amorem. Vnde autē fingit: nisi ex his
que iaȝ nouerat. Cui tñ forme animo figura
te ꝑatqȝ in cogitatiōe notissime: si eam que lau
dabatur dissimilem inuenerit: fortasse non
amabit. Quod si amauerit: ex illo amare in/
cipiet ex quo didicit. pauloante quippe alia erat
que amabatur: quam sibi animus formans
exhibere consueuerat. Si aūt illi forme simi
lem inuenerit quam fama predicauerat: cui
vere possit dicere: iam te amabam. nec tunc
vtiqȝ amabat incognitam: quam in illa simi/
litudine nouerat. Aut i specie sempiterne ra
tionis videmus aliquid τ ibi amam⁹: quod
cum expressum in aliqua rei tēporalis effigie
illis qui experti sunt laudantibus τ amamus
τ credimus: nō aliquid amamus incognituȝ
vñ iam supra satis disseruimus. Aut aliquid
notū amamus: propter quod ignotū aliquid
querimus. cuius ignoti amor nequaq̄ȝ nos
tenet: sed illius cogniti quo ꝑtinere nouimus
vt illud etiā qd̄ adhuc ignotū querimus no/
uerimus. sicut de incognito verbo pauloan/
te locutus sum. Aut ipsuȝ scire quisqȝ amat:
qd̄ nulli scire aliqd cupiēti esse incognitū pōt
His causis vident amare incognita: qui sci
re aliqd volūt qd̄ nesciunt: τ ꝓpter ardentio/
reȝ querendi appetitum sine amore esse dici
non possunt. Sed quāq̄ȝ se res aliter habeat
nec omnino quicq̄ȝ ametur incognituȝ: ꝓarbi
tror me persuasisse verū diligenter intuenti/
b⁹. Sed q̄ exēpla q̄ dedimus eorū sunt qui
aliquid qd̄ ipsi nō sunt nosse cupiunt: viden
dū est ne forte aliquod nouū genus appareat
cum seipsa mens nosse desiderat.
An incognita sibi sit mēs cuȝ se querit vt no
uerit.

Capi. iij.

Vid ergo amat mens: cū ardenter se
q ipsam querit vt nouerit: dum incogni
ta sibi est. Ecce eniȝ mēs semetipsam
querit vt nouerit: τ inflammatur hoc studio.
Amat igitur. Sed quid amat. Seipsam.

Quō: cū se nōdū nouerit nec qsq̃ȝ possit ama
re qḋ nescit. An ei i fama p̄dicauit speciē suā
sicut de absētibus solemꝰ audire. Forte ḡ se
nō amat: sȝ qḋ de se fingit hoc amat. lōge for
tasse aliud q̃ȝ ipsa est. aut si se mens sui similē
fingit: ⁊ ideo cū hoc figmentū amat: se amat
anteq̃ȝ nouerit: q꞉ id qḋ sui simile est intuet̃.
Nouit igit̃ al's mētes ex qbus se fingat: ⁊ ge
nere ipso sibi nota est. Cur ḡ cū alias mētes
nouit: se nō nouit: cū seipsa nihil possit esse p̄
sentiꝰ. Qḋ si vt oculis corpis magis alij ocu
li noti sunt: q̃ȝ ipsi sibi: nō se ergo q̃rant nūq̃ȝ
inuētura. Nunq̃ȝ enīȝ se oculi preter specula
videbūt. Nec vllo mō putandū est etiā rebꝰ
incorporeis cōtemplandis tale aliquid adhi/
beri: vt mens tāq̃ȝ in speculo se nouerit. An
in rōne veritatis eterne videt q̃ȝ speciosuȝ sit
nosse semetip̄am: ⁊ h̄ amat: qḋ videt studet/
q̃ȝ in se fieri: q꞉ q̃ȝuis sibi nota nō sit: notū tn̄
ei ē q̃ȝ bonū sit vt sibi nota sit. Et h̄ qdē ꝑmi
rabile ē: nōdū se nosse: ⁊ q̃ȝ sit pulchrū se nos
se iā nosse. An aliquē finē optimū. id est secu
ritatē ⁊ beatitudinē suā videt: ꝑ quādā occul
tā memoriā q̃ in lōginq̃ eā ꝓgressaȝ nō deſ̃/
uit: ⁊ credit ad eūdē finē: nisi seip̄am cogno/
uerit se ꝑuenire nō posse. Ita dū illud amat
hoc q̃rit: ⁊ notū amat illud ꝓpter qḋ q̃rit igno
tū. Sȝ cur memoria beatitudinis sue potuit:
⁊ memoria sui cū ea ꝑdurare nō potuit: vt tā
se nosset q̃ vult ꝑuenire: q̃ȝ nouit illud q̃ vult
ꝑuenire. An cū se nosse amat: nō se quā non
dū nouit: sȝ ip̄m nosse amat: acerbiusq̃ȝ tole/
rat seip̄am deesse sciētie sue: q̃ vult cūcta com
p̄hendere. Nouit aūt qd sit nosse: ⁊ duȝ hoc
amat qḋ nouit: etiā se cupit nosse. Vbi ergo
nosse suū nouit si se ñ nouit: nā nouit qḋ alia
nouerit: se aūt nō nouerit: hinc eni nouit: et
qd sit nosse. Quo pacto igit̃ se aliqd scientem
scit: q̃ seip̄am nescit. neq̃ȝ enīȝ alterā mentem
sciētē sit sȝ seip̄am. Scit igit̃ seip̄am. Deinde
cū se q̃rit vt nouerit: querentē se iā nouit. Iā
se ergo nouit. Quapropter nō pōt oino nesci
re se. Que dum se nescientē scit: se vtiq̃ȝ scit.
Si aūt se nescientē nesciat: nō se querit sciat.
Quapropter eoipso quo se querit: magis se
sibi notā quā ignotā esse cōuincit̃. Nouit eni
se querentē atq̃ȝ nescientē: dū se querit vt no
uerit. Quid ergo dicemus. An qḋ ex parte
se nouit: ex parte nō nouit. Sȝ absurdū ē di/
cere: nō eam totā scire qḋ scit. Nō dico totuȝ
scit: sed quod scit: tota scit. Cuȝ itaq̃ȝ aliqd de
se scit: qḋ nisi tota nō pōt: totā se scit. Scit aūt
se aliqd scientē: nec pōt quicq̃ȝ scire nisi tota.
Scit se igit̃ totā. Deinde qd eius ei tā notuȝ
est quā se viuere.

De proprijs mētis que nō potest ignorare.
Capitu. iiij.

n On pōt aūt ⁊ mēs esse ⁊ non viuere:
qn̄ habet etiam amplius vt intelligat.
Nā ⁊ anime bestiarum viuūt: sȝ nō itelligūt
Sicut ḡ mens tota mēs ē: sic tota viuit. No
uit aūt viuere se. Totā se igit̃ nouit. Postre
mo cū se nosse mēs q̃rit: mētē se esse iā nouit
aliogn vtrū se querat ignorat: ⁊ aliud ꝓ alio
forsitā querat. Fieri enīȝ pōt vt ipsa non sit
mēs: atq̃ȝ ita dū mētē nosse querit: nō seip̄aȝ
querat. Quapropter qm̄ cū querit mens qd
sit mens: nouit qḋ se querat. ꝑfecto nouit qḋ
ipsa sit mēs. porro si hoc in se nouit qḋ mens
est: ⁊ tota mēs est: totā se nouit. Sed ecce nō
se nouerit esse mentē. cū aūt se querit: hoc tan
tūmodo nouerit qḋ se q̃rat. Pōt enīȝ etiā sic
aliud ꝓ alio querere: si hoc nescit. vt aūt non
querat aliud ꝓ alio: ꝓculdubio nouit qd que
rat. At si nouit qd querat: ⁊ seipsam q̃rit: se/
ip̄am vtiq̃ȝ nouit. Quid ḡ adhuc: q̃rit ꝙ si ex
parte se nouit: ex parte aūt adhuc querit: non
seipsam: sed partē suā querit. Cū enīȝ eaipsa
dicit̃: tota dicit̃. Deinde q꞉ nouit nōdū se a se
inuentā totā: nouit quāta sit tota. Atq̃ȝ ita q̃/
rit quod deest: quēadmodū solemꝰ querere
vt veniat in mentē qḋ excidit. nec tn̄ penitus
excidit: q꞉ pōt recognosci cū venerit hoc esse
quod querebat̃. Sed quō mens veniat i mē
tē quasi possit mens in mente nō esse: huc ac
cedit q꞉ si parte inuenta non se totā queritꝰ: tn̄
tota se querit. Tota ergo sibi presto est: ⁊ qd
adhuc queratur nō est: hoc enīȝ deest qḋ que
rit̃: nō illa que querit. Cuȝ itaq̃ȝ tota se querit
nihil eius deest. Aut si nō tota se querit: sȝ ꝑs
q̃ inuēta est: querit partē que nōdū inuēta est
Nō se ergo mēs querit cuius se ñulla pars q̃
rit. pars enim que inuēta est: nō se querit. ꝑs
aūt que nondū inuenta est: nec ipsa se querit:
quoniā ab ea iam inuenta est parte queritur.
Quocirca quia nec tota se mēs querit: nec
pars eius vlla se querit: se mens omnino nō
querit.

In quo mens nosse se debeat: ⁊ a quibus ab
stinere ne eis quasi proprijs delectet̃ atq̃ȝ in

se minus nouerit. Capi. v.

Quid ergo ei preceptum est: vt se/ipsam cognoscat: credo vt seipsam cogitet: ⁊ ſm naturā suam viuat. id est vt ſm naturā suam ordinari appetat: sub eo scꝫ cui subdenda est: supra ea quibus prepo/nenda est. sub illo a quo regi debet. supra ea que regere debet. Multa enim per cupidita/te prauam tanꝗ̄ sui sit oblita: sic agit. Uidet enim quedam intrinsecus pulchra: in prestā/tiore natura que deus est. Et cum instare de/beat vt eis fruatur: volens ea sibi tribuere: ⁊ nō ex illo: similis illius: sed ex seipsa esse qd̄ ille est: auertitur ab eo: moueturqꝫ ⁊ labitur in minꝰ ⁊ minus: quod putatur amplius ⁊ amplius: qꝛ nec ipsa sibi: nec ei quicꝙ̄ sufficit recedēti ab illo qui solus sufficit. Ideoqꝫ per egestatē ac difficultatem fit nimis intenta in actiones suas ⁊ inquietas delectatiōes quas p eas collı/git: atqꝫ ita cupiditate acquirendi noticias ex his que foris sunt quorum cognitum genus amat ⁊ sentit amitti posse nisi ipēsa cura teneā/tur: perditqꝫ securitatē: tantoqꝫ seipsaꝫ minꝰ cogitat: quāto magis secura est: ꝙ se nō possit amittere. Ita cum aliud sit nō se nosse: aliud nō se cogitare. Nā neqꝫ enim multarum doctrinarum peritū: ignorare grāmaticā dicimus cū eam nō cogitat: qꝛ de medicina arte tunc cogitat. Cum ergo aliud sit non se nosse: aliud nō se cogitare: tanta vis est amoris: vt ea que cuꝫ amore diu cogitauerit: eisqꝫ cure glutino in/heserit: attrahat secuꝫ etiā cū ad se cogitandā quodāmodo redit. Et qꝛ illa corpa sunt que foris p sensus carnis adamauit: eorūqꝫ diu/turna quadā familiaritate implicata est: nec se cū pōt introrsum tanꝗ̄ in regionē in corpo/ree nature ipa corpora inferre imagines eo/rū ꝯuoluit ⁊ rapit: factas in semetipsa: de se/metipsa. Dat enim eis formādis quiddā sub/stantie sue. seruat auteꝫ aliquid: quo libere de specie talium imaginum iudicet: ⁊ hoc ē ma/gis mens id est rationalis intelligentia: que seruat vt iudicet. Nam illas anime partes q̄ corporum similitudinibus īformant etiā cū be/stijs nos cōmunes habere sentimus.

In quibus mens de se cogitans possit erra/re. Capi. vi.

Errat aūt mens: cū se istis imaginibꝰ tanto amore cōiungit: vt etiam se esse aliquid huiōi existimet. Ita enim con/formatur eis quodāmō: nō id existendo: sꝫ pu/tādo: nō quo se imaginē putet: sed oino illud ipm cuiꝰ imaginē secū hꝫ. Uiget qppe in ea iudiciū discernēdi corpus qd̄ foris relinquit ab imagine: quā de illo secū gerit: nisi cuꝫ ita exprimuntur eedem imagines tanꝗ̄ foris sen/tiantur: nō intus cogitentur: sicut dormientibus: aut furētibꝰ: aut i aliqua extasi accidere solet.

De opinionibꝰ corporum q mētē aliqd ſcipuū cor/poris esse senserunt. Capi. vij.

Cum itaqꝫ se tale aliqd putat: corpꝰ eē se putat. Et qꝛ sibi bene ꝯscia est: prin/cipatus sui quo corpus regit. hinc fa/ctū est vt quidā quererēt qd corporis āplius valeret in corpe. ⁊ hoc eē mētē: vel oino totā aīam existimarent vt empedocles ⁊ ericates opinati sunt. Itaqꝫ alij sanguinē: alij cerebrū alij cor: nō sicut scriptura dicit. Cōfitebor ti/bi dn̄e in toto corde meo. Et diliges domi/nū deū tuū ex toto corde tuo. Hoc eni abutē/do vel trāsferendo vocabulo dr̄ a corpore ad aīuꝫ: sed ipsaꝫ oino particulā corporis quā in visceribꝰ dilaniatis videmꝰ: eā esse putaue/rūt. Alij ex minutissimis indiuiduisqꝫ corpu/sculis quas atomos dicūt: ꝯcurrentibus in se atqꝫ coherētibus: eā ꝯfici crediderunt. Alij aerē. alij ignē: substātiā eius esse dixerunt. Alij eā nullā esse substātiā: qꝛ nisi corpꝰ. nul/lā substātiā poterāt cogitare: ⁊ eā corpus esse nō inueniebāt. sed ipam tēperationē corporis nr̄i vel cōpagē primordiorum: qbꝰ ista caro tā/quā conectitur: esse opinati sunt: eoqꝫ oēs eam mortalē esse senserūt. qꝛ siue corpus esset. si/ue aliqua cōpositio corpis: nō possꝫ vtiqꝫ im/mortaliter ꝑmanere. Qui vero eius substan/tiā vitaꝫ quandaꝫ nequaꝗ̄ corporeā: qn̄ qui/deꝫ vitaꝫ omne viuū corpus animantē ac vi/uificantē esse reppererūt: ꝯsequenter ⁊ immor/talem: quia vita carere vita nō potest: vt quis/qꝫ potuit ꝓbare conati sunt. Nam de quin/to illo nescio quo corpore: quod notissimis quattuor huius mundi elementis quidaꝫ cō/iungētes: hinc animaꝫ esse dixerūt: hoc loco diu differendū non puto. Aut enim hoc vo/cant corpus quod nos: cuius in loci spacio pars toto minor est: ⁊ in illis annumerandi suntq mētē corporeā eē crediderūt. Aut si vel oēꝫ substātiā vel oēm mutabilē substātiā cor/pus appellāt: cū sciāt nō omne locorum spacijs aliqua lōgitudine vel latitudine ⁊ altitudine

Ps. 9.
Io. 37
Deu. 6

cōtineri: nō cū eis de vocabuli questione pugnandū est. In his oīb⁹ sentētijs q̄squis videt mētis naturā ⁊ esse substātiam ⁊ nō esse corporeā. id est nō minore sui parte minus occupare loci spacium maiusq̧ maiore: simul oportet videat eos q̄ opinant̄ esse corporeā: nō ob hoc errare qđ mens desit eorꝝ noticie: sꝫ qđ adiūgūt ea: sine q̄bus nullā p̄nt cogitare naturā. Sine phātasijs eni corporꝝ quecūq̧ visi fuerint cogitare: nihil oīno esse arbitrant̄ iōq̧ nō se tanq̄ꝫ sibi desit mēs requirat. Quid eniꝫ tam cogitationi adest: q̄ꝫ id qđ mēti adest. aut q̄d tam mēti adest: q̄ꝫ ipsa mens. Unde ⁊ ipsa q̄ appellat̄ inuētio: si verbi originem retractem⁹: q̄d aliud resonat: nisi q̧ inuenire est in id venire qđ q̄rit̄. Propterea q̄ quasi vltro in mentē veniūt: nō vsitate dicunt̄ inuēta: q̄ꝫuis cognita dici possint: q̧ non in ea q̄rendo tēdebamus vt in ea veniremus. hoc ē ea inueniremus. Quapropt̄ sicut ea q̄ oculis aut vllo alio corporis sensu requirunt̄: ipsa mēs q̄rit. ipsa eniꝫ etiā sensuꝫ carnis intēdit. tūc āt inuenit: cū in ea que requirunt̄ idē sensus venit. Sic alia que nō corporeo sensu internūcio: sed p seipsaꝫ nosse debet cū in ea venit: inuenit. Aut in sup̄iore substātia. id est in deo aut in ceteris anime p̄tibus sicut de ipsis imaginibus corporꝝ cū iudicat. intus eniꝫ in aīa eas inuenit p corpus impressas.

Qđ mēs nosse se cupiēs nihil eorꝝ de se corporeū debeat cogitare. Capi. viij.

Ergo seipsaꝫ quēadmodū q̄rat ⁊ inueniat mirabilis questio ē. quo tēdat: vt querat. aut veniat: vt inueniat. Quid eniꝫ tā in mēte q̄ꝫ mēs est. Sꝫ q̧ in his ē que cū amore cogitat. sensibilibus aūt. id ē corporalib⁹ cū amore assuefacta est: nō valet sine imaginibus eorꝝ esse in semetipsa. hinc ei oborit̄ erroris dedecus: dū rerū sensaruꝫ imagines se cernere a se n̄ pōt: vt se solā videat. Cohesērūt eniꝫ mirabiliter glutino amoris: ⁊ hec est eius immundicia: q̄m dū se solā nitit̄ cogitare. hoc se putat esse sine quo se non pōt cogitare. Cum igit̄ ei precipit̄ vt seipsaꝫ cognoscat: nō se tanq̄ꝫ sibi detracta sit querat: sed id qđ sibi addidit detrahat. Interior est enim ipsa: nō solū q̄ꝫ ista sensibilia q̄ manifeste foris sunt: sꝫ etiā q̄ꝫ imagines eorū que in parte quadā sūt anime: quā habēt ⁊ bestie: q̄ꝫuis intelligētia careant que mentis est p̄pria. Cum ergo sit mens interior quodāmodo exit a semetipsa. cū in hec quasi vestigia multaꝝ intētionū exerit amoris affectū. Que vestigia tanq̄ꝫ imprimunt̄ memorie: q̄n hec que foris sunt corporalia sentiunt̄: vt etiaꝫ cū absunt ista: presto sint tn̄ imagines eorꝝ cogitantib⁹. Cognoscat ergo semetipsaꝫ: nec quasi absentē se querat: sꝫ intentionē voluntatis qua p alia vagabat̄ statuat in seipsam: ⁊ se cogitet. Ita videbit q̧ nūquaꝫ se nō amauerit: nunq̄ꝫ nescierit. Sꝫ aliud secū amādo cū eo se ꝯfundit ⁊ ꝯcreuit quodāmō: atq̧ ita dum sicut vnū diuersa cōplectit̄: vnū putauit esse que diuersa sunt.

Quō mēs cognoscit seipsaꝫ. Ca. ix.

Non itaq̧ velut absenteꝫ se q̄rat cernere: sed p̄sentē se curet discernere. Nec se q̄si nō norit cognoscat: sed ab eo quo alterū nouit dinoscat. Ipm eniꝫ qđ audit: cognosce teipsam: quō agere curabit si nescit. aut q̄d sit cognosce. aut q̄d sit teipsaꝫ. Si aut vtrūq̧ nouit. nouit seipsaꝫ: q̧ nō ita dr̄ mēti cognosce teipsaꝫ: sicut dr̄: cognosce cherubin aut seraphin. De absentibus eniꝫ illis credimus: s̄m qđ celestes quedā p̄tātes esse predicant̄. Neq̧ sicut dicit̄ cognosce volūtatē illi⁹ hoīs: que nobis nec ad sentiendū vllo modo nec ad intelligendū p̄sto ē: nisi corporalibus signis editis. ⁊ hoc ita vt magis credamus q̄ꝫ intelligamus. Neq̧ ita vt dr̄ homini: vide faciē tuā: qđ nisi in speculo fieri nō pōt. Nam ⁊ ip̄a nr̄a facies absens ab aspectu nr̄o est: q̧ nō ibi est quo ille dirigi pōt. Sꝫ cū dicit̄ menti. Cognosce teip̄am: eo ictu quo intelligit qđ dictū est: teipsam cognoscit seip̄aꝫ: nec ob aliud q̄ꝫ eo quo sibi presens ē. Si aūt qđ dictuꝫ est nō intelligit: nō vtiq̧ facit. hoc igit̄ ei p̄cipit̄ vt faciat: qđ cū ipsum preceptuꝫ intelligit: facit. Nō ergo adiūgat aliud ad id qđ seipaꝫ cognoscit: cū audit vt seipsaꝫ cognoscat. Certe enim nouit sibi dici: sibi scilicet que est: ⁊ viuit: ⁊ intelligit. Sed est ⁊ cadauer: viuit ⁊ pecus. intelligit aūt nec cadauer nec pecus. Sicut ergo sese esse ⁊ viuere scit: quomodo est: ⁊ viuit intelligentia.

Qđ mēs nosse se cupiens nihil eorum de se opinari debeat de quibus scit esse dubitādū. Capitu. x.

Num ergo: verbi grā: mens aerem se putat: aerē intelligere putat. Se tn̄ intelligere scit. aerem autē se esse nō scit:

sed putat. Secernat qd putat: cernat qd scit: hoc ei remaneat. Un ne illi qdẽ dubitauerũt q aliud atq3 aliud corpus esse mentẽ putaue/ rũt. Neq3 enĩ oĩs mẽs aere3 se esse existimat s3 alie igne3: alie cerebrũ: alieq3 aliud corpus ⁊ aliud alie. sicut supra cõmemoraui: oẽs tñ se intelligere nouerũt ⁊ esse ⁊ viuere. Sed in telligere ad id qd intelligũt referũt. esse aũt et viuere ad seipsas. Et nulli ẽ dubiũ: nec quẽ/ q̃3 intelligere qui nõ viuat: nec quẽq̃3 viuere q nõ sit. Ergo cõsequenter ⁊ esse ⁊ viuere id qd intelligit: nõ sicuti est cadauer qd nõ viuit nec sicuti viuit aia q̃ nõ intelligit: sed ꝓprio quodã eodẽq3 prestantiore modo. Itẽ velle se sciũt: neq3 hoc posse quẽq̃3 q nõ sit si q non viuat pariter sciũt. Itẽq3 ipsam volũtatẽ refe runt ad aliqd qd ea volũtate volunt meminis se etiã se sciunt: simulq3 sciũt qd nemo memi nisset nisi esset ac viueret. S3 ⁊ ipsa3 memo/ ria3 referimus ad aliqd qd ea meminimus. Duobus igit̃ hoꝝ triũ memoria ⁊ intelligen tia multarũ reru3 noticia atq3 scientia cõtinẽ/ tur. voluntas aũt adest: p q̃3 fruamur eis vel vtamur. Fruimur eni3 cognitis: in qbus vo lũtas ipsis ꝓpter seipsa delectata conquiescit. vtimur vero eis que ad illud referimus quo fruendũ est. Nec ex alia vita hominũ vitiosa atq3 culpabilis: q̃3 male vtẽs ⁊ male fruens. De qua re nõ est nunc disserendi locus. S3 qm̃ de natura mẽtis agit̃: remoueamus a cõ sideratione nr̃a oẽs noticias q̃ capiunt̃ extrin secus p sensus corꝑis: ⁊ ea q̃ possumus oẽs mẽtes de seipsis nosse: certasq3 esse diligẽti⁹ attẽdam⁹. Utrũ eni aeris sit vis viuẽdi: re/ miniscendi: itelligẽdi: volẽdi: cogitãdi: scien di: iudicãdi. An ignis: an cerebri: an sangui nis: an atomoꝝ: an p̃ter vsitata quattuor ele mẽta: qnti nescio cui⁹ corꝑis: an ipsi⁹ carnis nr̃e cõpago: vel tẽperamẽtũ hec efficere vale at. dubitauerũt hoies: ⁊ ali⁹ h: ali⁹ aliud affir mare conatus ẽ. Uiuere se tñ ⁊ meminisse: ⁊ itelligere: ⁊ velle: ⁊ cogitare: ⁊ scire: ⁊ iudica re qs dubitet. Qñ qdẽ etiã si dubitat viuit. si dubitat vñ dubitet meminit. si dubitat dubi/ tare se intelligit. si dubitat certus esse vult. si dubitat cogitat. si dubitat scit se nescire. si du bitat iudicat nõ se temere ꝯsentire oportere. Quisqs igit̃ aliũde dubitat: de his oibus du bitare nõ d3. que si nõ essent: de vlla re dubi tare nõ posset. Hec oia q vel corpus vel cõ/ positionẽ seu tẽperatione3 corꝑis esse mentẽ putãt: in subiecto esse volũt videri: vt substã tia sit aer: vel ignis: siue aliqd aliud corpus: qd mẽte3 putãt. Intelligẽtia vero ita isit huic corpori: sicut q̃litas eius: vt illud subiectũ sit: hec in subiecto. subiectũ sc3 mẽs quã corpus esse arbitrant̃. in subiecto aũt intelligẽtia: si/ ue qd aliud coꝝ que certa nobis eẽ cõmemo rauim⁹. Iuxta opinant̃ etiã illi q mentẽ ipsa3 negãt esse corpus: s3 cõpaginẽ aut tẽperatio/ nẽ corꝑis. Hoc eni3 iterest: q illi mẽtẽ ipsa3 dicũt esse substantiã: in quo subiecto sit intelli gẽtia. Isti aũt ipam mente3 in subiecto eẽ di/ cunt corꝑe sc3 cuius cõpositio vl' temperatio est. Un ꝯsequenter etiã intelligẽtia3 qd aliud q̃3 in eodẽ subiecto corꝑe existimãt. Qui om nes nõ aduertũt mẽtẽ nosse se etiã cũ q̃rit se: sicut iã ostendim⁹. Nullo mõ aũt recte dicit̃ sciri aliqua res: dũ eius ignorat̃ substantia. Quapropter cũ se mens nouit: substantiam suã nouit: ⁊ cũ de se certa est: de substãtia sua certa est. Certa est aũt de se: sicut cõuincũt ea que supra dicta sunt. Nec oino certa ẽ: vtru3 aer an ignis sit: an aliqd corpus: vel aliquid corꝑis. Nõ ẽ igit̃ aliqd coꝝ. Totumq3 illud qd se iubemur vt nouerit: ad hoc ꝑtinet vt cer ta sit: nõ se esse aliqd coꝝ de qbus incerta est: idq3 solũ esse se certa sit: qd solũ esse se certa ẽ. Sic eni3 cogitat ignẽ aut aerẽ: ⁊ qcqd aliud corporis cogitat. Neq3 vllo modo fieri poss3 vt ita cogitaret id qd ipa ẽ: quẽadmodũ cogi tat id qd ipa nõ est. Per phãtasiã qppe ima/ ginaria3 cogitat hec oia: siue ignẽ: siue aerẽ: siue illud corpus: partemue vllã: siue compa gine3 temperationẽq3 corporis nec vtiq3 ista oia: sed aliquid hoꝝ esse dicit̃. Si quid aute3 horu3 esset: aliter id quã cetera cogitaret: non scilicet p imaginale figmentu3: sicut cogitant̃ absentia: que sensu corporis tacta sunt: siue omnino ipsa: siue eiusdẽ generis aliqua: sed quadm interiore: nõ simulata: sed vera pre/ sentia. Non enim quicq̃3 illi est seipsa presen tius: sicut cogitat viuere se ⁊ meminisse ⁊ in telligere ⁊ velle se. Nouit enim hec in se: nec imaginatur quasi extra se illa sensu tetigerit: sicut corporalia queq3 tangunt̃. Ex quorum cogitationibus si nihil sibi affingat: vt tale ali quid esse se putet: quicquid ei de se remanet: hoc solum ipsa est.

De memoria intelligentia ⁊ voluntate in

quibus mens vz in e quandã imaginẽ diuine trinitatis. Capi. xi.

Remotis igit paulisp ceteris: quorum mẽs de scipsa certa ẽ: tria hec potissimũ ɔsiderata tractem⁹: memoriã: intelligentiã: volũtatẽ. In his eniz trib⁹ inspici solet etiã ingenia paruuloꝝ cuiusmodi pferãt indolẽ. Quãto qppe tenatius ꝛ facilius puer meminit: quãtoqz acuti⁹ intelligit ꝛ studet ardẽtius: tãto est laudabilioris ingenij. Cũ vero de cuiusqꝫ doctrina qrit: nõ quãta firmitate ac facilitate meminerit: vl quãto acumine intelligat: ſ3 qd meminerit: ꝛ qd intelligat qrit. Et qꝛ nõ tm̃ quã doctus sit ɔsiderat laudabilis aius: ſ3 etiã qꝫ bonus. nõ tm̃ quid meminerit ꝛ q̃d itelligat: verũetiã qd velit attendit. nõ quãta flagrãtia velit: ſ3 qd velit prius: deinde quãtũ velit. Tũc eniz laudãdus ẽ aius vehemẽter amãs: cũ id qđ amat vehemẽter amãdũ est. Cũ ḡ dicunt hec tria: ingenũ: doctrina: vsus. Primũ hoꝝ ɔsiderat i illis trib⁹ qd possit qsqz memoria: ꝛ itelligẽtia: ꝛ volũtate. Scđm eoꝝ ɔsiderat qd habeat qs memoria: ꝛ itelligẽtia: quo studiosa volũtate puenerit. Iã vero vsus tertius in voluntate est ptractante illa que in memoria ꝛ itelligẽtia ɔtinent: siue ad aliqd ea referat: siue eoꝝ fine delectata ɔqescat. Vti eni ẽ assumere aliqd in facultatẽ volũtatis. vti aũt dicit qđ in vsum venerit: ad id qđ amas obtinendũ referre. ꝛ tm̃ amãdũ est. Frui est eniz amore inherere alicui rei ꝓpter scipsam. frui est aũt vti cũ gaudio nõ adhuc spei: sed iam rei. Proinde ois q fruit: vtit. assumit eniz aliqd in facultatẽ voltaũtis: cũ fine delectiõis. Nõ aũt ois qui vtit: fruit. sed id qđ facultatẽ volũtatis assumit: nõ ꝓpter illud ip̃3: ſ3 ꝓpter aliud appetit. Hec igit tria: memoria: itelligẽtia: voluntas: qm̃ non sunt tres vite sed vna vita: nec tres mentes sed vna mens: ɔsequenter vtiqz nec tres substãtie sunt sed vna substãtia. Memoria qppe: q vita ꝛ mẽs: et substãtia dr: ad seipã3 dicit. Qđ vero memoria dr ad aliqd relatiue dr. Hoc de intelligẽtia quoqz: ꝛ de volũtate dixerim. Et intelligẽtia qppe ꝛ volũtas: ad aliqd dicunt. Vita est aũt vnaqueqz ad seipsam: ꝛ mens ꝛ essentia. Quocirca tria hec eo sunt vnũ: quo vna vita: vna mẽs: vna essentia. Et quicquid aliud ad seipsa singula dicunt: ẽt simul nõ pluralit ſ3 singulalr dicunt. Eo vo tria quo ad se inucẽ referunt. q̄ si equalia nõ essent: nõ soluz singula singulis: sed etiã oibus singula: nõ vtiqz se inuicẽ caperet. Neqz eni tm̃ a singulis singula: verũetiã a singulis oia capiunt. Memini eni me habere memoriã: ꝛ itelligẽtiã: ꝛ volũtatẽ. ꝛ itelligo me intelligere ꝛ velle atqz meminisse. ꝛ volo me velle: ꝛ meminisse: ꝛ itelligere. totãqz meã memoriã ꝛ intelligẽtiã ꝛ volũtatẽ simul memini. Qđ eniz memorie mee nõ memini: nõ ẽ in memoria mea. Nihil aũt tã in memoria: qꝫ ipsa memoria est. Totã igit. Itẽ qcqd intelligo intelligere me scio. ꝛ scio me velle qcqd volo. Quicqd aũt scio memini. Totãqz igit itelligentiaz totãqz volũtatẽ meã memini. Similiter cum hec tria itelligo: tota simul itelligo. Neqz eni qcqꝫ itelligibiliũ nõ intelligo: nisi qđ ignoro. Qđ aũt ignoro: nec memini nec volo. Quicqd itaqz itelligibiliũ nõ itelligo: ɔsequẽter etiã nõ memini nec volo. Quicqd aũt intelligibiliũ memini ꝛ volo: ɔsequẽter itelligo. Volũtas etiã mea totã itelligẽtiã totãqz memoriaz meã capit dũ toto vtor qđ itelligo ꝛ memini. Quapropter qñ inuicẽ a singulis: ꝛ tota ois capiunt: equalia sunt tota singula totis singulis: ꝛ tota singula simul omnibus totis: ꝛ hec tria vnũ: vna vita: vna mẽs: vna essentia.

De q̄rẽda imagine trinitatis etiam in his q̄ aia ex corporis sensibus ɔcipit. Capitu. xij.

Iam ne igit ascẽdẽdũ est q̄libuscũqz itẽtiõis virib⁹ ad illã sũmã ꝛ altissimaz essentiã: cui⁹ ipar imago est humana mens: sed tamen imago: an adhuc eadẽ tria distinctius declaranda sunt in anima: per illa que extrinsecus sensu corporis capimus: vbi tẽporaliter imprimit rerũ corporeaꝝ noticia. Mentẽ qppe ipsam in memoria ꝛ intelligẽtia ꝛ voluntatem sui met ipsius talem reperiamus: vt qm̃ semp se nosse semperqz seipsam velle cõprehendebat: simul etiã semp sui meminisse: semperqz seipsam intelligere: ꝛ amare cõprehenderetur: qꝫuis nõ semp se cogitare discretaz ab eis que nõ sunt qđ ipsa est: ac per hoc difficile in ea dinoscit memoria sui: ꝛ intelligẽtia sui. Qua si eniz nõ sunt hec duo: ſ3 vnũ duobus vocabulis appellet. sic apparet in ea re vbi valde ista ɔiuncta sunt ꝛ aliud alio nullo p̄cedũt tpe. amorqz ipe nõ ita

sentiť esse: cū eū nō prodit indigētia: qm̄ non
sempˀ p̄sto est qꝺ amať. Quapropter etiaȝ tar
dioribus dilucescere hec p̄nt dū ea tractanť:
que ad animū tp̄e accedūt: ⁊ q̄ illi tp̄aliter acci
dunt: cū meminit qꝺ antea nō meminerat: ⁊
cū videt qꝺ antea nō videbat: ⁊ cuȝ amat qꝺ
antea nō amabat. Sed aliud hec tractatio iaȝ
poscit exordiū: ꝓpter huius libelli modum.

Explicit liber decimus.

Incipiūt capitula libri vndecimi.

Incipit liber vndecimus.

De imagine trinitatꝭ ēt i eo qꝺ imago dei ñ est. id est in hoie exteriore q̄renda. Ca. j.

Nemini dubium est sicut interiorem hominem intelligentia
n sic exteriorez sensu corporis p̄ditum. Nitamur igitur si possumus in hoc quoqȝ exteriore
indagare qualecunqȝ vestigiū trinitatis: nō
Colo. 3 q² ⁊ ipse eodē mō sit imago dei. Manifesta
est q̄ppe apostolica sn̄ia: q̄ interiorē hominē
reuocari dei agnitiōe declarat: ꝭm imaginez
2 Cō. 4 eiꝰ q creauit eū: cū ⁊ alio loco dicat. Et si exterior hō noster corrūpiť: sed interior renouať de die in diem. In hoc ergo qui corrūpiť: q̄ram' quēadmodū possumꝰ quādā trinitatis effigiē. ⁊ si ñ expressiorē: tm̄ forassis ad dinoscendū faciliorē. Neqȝ eni frustra ⁊ iste hō diciť: nisi q² inē ei nōnulla iterioris similitudo ⁊ illo ip̄o ordie ꝯditionis nr̄e quo mortales atqȝ carnales effecti sumꝰ: faciliꝰ ⁊ q̄si familiarius visibilia q̄ȝ itelligibilia ꝑtractamꝰ. Cū iste si ñ exterius: illa iterius. ⁊ ista sensu corꝑis sentiamꝰ: illa mente itelligamꝰ. nosqȝ ipsi animi nō sensibiles simus. id ē corꝑa: sȝ itelligibiles. qm̄ vita sumus: tm̄ vt dixi tāta facta ē i corporibus ꝯsuetudo: ⁊ ita i hec miromō relabēs foras se nr̄a ꝓiecit intētio: vt cū ab icerto corꝑȝ ablata fuerit: vt i spiritū multo certiore ac stabiliore cognitiōe figať: refugiat ad ista: et ibi appetat requiē vn̄ traxit infirmitatē. Cuiꝰ egritudini cōgruēdū ē: vt si qn̄ iteriora spiritalia accōmodatius distiguere atqȝ faciliꝰ isinuare cōamur: de corꝑaliꝰ exterioribꝰ similitudinū documēta capiamꝰ. Sensu igiť corꝑis exterior hō p̄ditus: sentit corꝑa. ⁊ iste sensus qꝺ facile aduertiť q̄nq̄partitus ē: videndo: audiēdo: olfaciēdo: gustando: tangēdo. Sȝ multū ē ⁊ nō necessariū: vt oēs hos quinqȝ sensus id qꝺ querimus interrogemus. Qꝺ eni nobis vnus eoꝝ renunciat: etiā i ceteris valet. Ita potissimuȝ testimonio vtamur oculoruȝ. Is eni sensus corporis maxime excellit: ⁊ ē visioni mentis ꝓ sui generis diuersitate vicinior.

De visibili ⁊ vidente atqȝ visione.

Capitu. ij.

c Cum igiť aliquod corpus videmus: hec tria qꝺ facillimū ē considerāda sunt ⁊ dinoscēda. Primo ipsa res quā videmus: siue lapidē: siue aliquā flāmā: siue qd aliud qꝺ videri oculis pōt: qꝺ vtiqȝ iaȝ esse poterat: ⁊ anteqȝ videreť. Deinde visio q̄ ñ erat: priusq̄ȝ rē illā obiectā sensui sentiremꝰ. Tertio qꝺ in ea re que videť quādiu videť sensuȝ detinet oculorū. id est animi intētio. In his igiť tribus: nō solū ē māifesta distinctio: sȝ etiā discreta natura. Primū quippe illud corpus visibile lōge alterius nature q̄ȝ sensus oculoꝝ quo sibimet icidēte fit visio. Ipsaqȝ visio qd aliud q̄ȝ sensus ex ea re que sentiť informatus apparet: q̄ȝuis re visibili detracta nulla sit. nec vlla oino esse possit talis visio: si corpous non sit qꝺ videri queat. Nullo modo tm̄ eiusdē substantie est corpus

quo formatꝛ ſenſus oculorū: cū idē corpus vi
detꝛ: ⁊ ipſa forma q̄ ab eodē imprimitꝛ ſenſui:
q̄ viſio vocatꝛ. Corpus enī viſuꝫ i ſua natura
ſeparabile eſt. Senſus aūt q iaꝫ erat i animā
te: etiā priuſq̄ꝫ videret quod videre poſſet:
cū in aliqd viſibile incurreret: vel viſio q̄ fit
i ſenſu ex viſibili corpe cū iā cōiunctū eſt ⁊ vi
detꝛ. Senſus ergo vel viſio, id ē ſenſus non
formatꝰ extrīſecus: vl ſenſus formatꝰ extrin
ſecus: ad animātis naturā ptinet oīno aliam
q̄ꝫ eſt illud corpus qd̄ vidēdo ſentimꝰ: quo
ſenſus nō ita formatꝛ vt ſenſus ſit: ſꝫ vt viſio
ſit. Nā ſenſus ⁊ ante obiectū rei viſibilis. ni
ſi eſſet i nobis nō diſtaremꝰ a cecis: dū nihil
videmꝰ: ſiue i tenebris ſiue clauſis lumini/
bus. Hoc aūt diſtamꝰ: qd̄ nobis ineſt ⁊ nō
videntibꝰ quo videre poſſimꝰ q ſenſus vo/
catꝛ: illis vo nō ieſt. Nec aliūde niſi q̄ꝛ eo ca
rēt: ceci appellātꝛ. Itemq̄ꝫ illa animi itētio q̄ i
ea re quā videmꝰ ſenſuꝫ tenet atq̄ꝫ vtrūq̄ꝫ cō
iungit: nō tm̄ ab ea re viſibili natura differt:
qm̄ qdem iſte animꝰ illud corpus eſt: ſed ab
ip̄o quoq̄ꝫ ſenſu atq̄ꝫ viſiōe qm̄ ſolus animi
ē hec intētio. Senſus aūt oculorū ob nō ali
ud ſenſus corpis dicitꝛ: niſi q̄ꝛ ⁊ ipſi oculi mē
bra ſunt copis. Et q̄ꝫuis nō ſentiant corpus
exanime: aīa tm̄ cōmixta corpi p iſtrumentū
ſentit corporeuꝫ: ⁊ idē inſtrumētū ſenſus vo
catꝛ. Qui etiā paſſione corpis cū quiſq̄ꝫ exce
catꝛ iterceptus extinguitꝛ: cū idē maneat ani/
mus: ⁊ eius intētio luminibꝰ amiſſis: cū nō
habet quidē ſenſuꝫ corpis quē videndo ex
trinſecus corpi adiungat: atq̄ꝫ i eo viſo figat
aſpectū: viſu tm̄ ipſo indicet ſe adēpto corpis
ſenſu: nec perire potuiſſe: nec minui. Ma/
net enī qdā vidēdi appetitꝰ iteger: ſiue id poſ
ſit fieri: ſiue nō poſſit. Hec igitꝛ tria corpus
qd̄ vr̄: ⁊ ipſa viſio: ⁊ que vtrūq̄ꝫ cōiungit in
tētio: māifeſta ſunt ad dinoſcēdo: nō ſolū p
pter ꝓpria ſingulorꝫ: verūetiā ꝓpter differē
tiā naturarꝫ. Atq̄ꝫ in his cū ſenſus nō ꝓce/
dat ex corpe illo qd̄ videtꝛ: ſꝫ ex corpe ſentien
tis animātis: cui anima ſuo quodā miro mō
cōtemperatur: tm̄ ex corpe quod videtur gi/
gnitur viſio: id eſt ſenſus ipſe formatꝛ: vt iaꝫ
non tantū ſenſus qui etiam in tenebris eſſe
integer pōt. dum eſt incolumitas oculorꝫ: ſꝫ
etiā ſenſus informatus ſit: que viſio vocatꝛ.
Gignitꝛ ergo ex re viſibili viſio: ſꝫ nō ex ſo/
la: niſi aſſit ⁊ vidēs. Quocirca ex viſibili et

vidēte gignitꝛ viſio: ita ſane vt ex vidēte ſit ſē
ſus oculorꝫ: ⁊ aſpiciētis atq̄ꝫ intuētis itentio.
Illa tm̄ iformatio ſenſus: q̄ viſio dr̄ a ſolo im
primatꝛ corpe qd̄ vr̄. id eſt a re aliq̄ viſibili: q̄
detracta: nulla remanet forma q̄ ierat ſenſui:
dū adeſſet illud qd̄ videbatꝛ. ſenſus tm̄ ipſe re
manet q erat: ⁊ ꝑuſq̄ꝫ aliqd ſentiretꝛ. velut in
aq̄ veſtigiū tādiu eſt: donec ipſuꝫ corpus qd̄
iprimitꝛ ineſt. quo ablato nullū erit: cū rema/
neat aq̄ que erat: ⁊ anteq̄ꝫ illā formā corporis
caperet. Iōq̄ꝫ nō poſſumus quidē dicere q̄ꝛ
ſenſum gignat res viſibilis. gignit tm̄ formā
velut ſimilitudinē ſuā: q̄ fit in ſenſu: cū aliqd
videndo ſentimus. Sꝫ corpis formā qd̄ vi/
demus: ⁊ formā: q̄ ab illa in ſenſu vidētis fit
p eundeꝫ ſenſuꝫ nō diſcernimꝰ: qm̄ tanta cō/
iunctio eſt: vt nō pateat diſcernēdi locus. Sꝫ
rōne colligimus nequaq̄ꝫ nos potuiſſe ſenti
re: niſi fieret in ſenſu nr̄o aliq̄ ſimilitudo con
ſpecti corpis. Neq̄ꝫ eniꝫ cuꝫ anulus cere im
primitꝛ: iō nulla imago facta ē: q̄ꝛ nō diſcernitꝛ
niſi cum fuerit ſeparata. Sed qm̄ poſt ceram
ſeparatā manet: qd̄ factuꝫ eſt vt videri poſſit:
propterea facile perſuaderetꝛ: q̄ꝛ inerat iam ce
re forma impreſſa ex anulo: ⁊ anteq̄ꝫ ab illa ſe
paretur. Si auteꝫ liquido humori adiunge/
retꝛ anulus: eo detracto nihil imaginis appa/
reret. Nec ideo tm̄ diſcernere ratio nō debe/
ret: fuiſſe in illo humore anteq̄ꝫ detraheretꝛ:
anuli formā factā ex anulo q̄ diſtinguēda eſt
ab ea forma que in anulo eſt vn̄ iſta facta ē: q̄
detracto anulo nō erit: q̄ꝫuis illa in anulo ma
neat vn̄ iſta facta eſt. Sic ſenſus oculorꝫ non
iō nō habet imaginē corpis, qd̄ videtꝛ quādiu
videtꝛ: q̄ꝛ eo detracto non remanet. Ac p hoc
tardioribꝰ ingeniis difficillime pſuaderi pōt
formari in ſenſu nr̄o imaginē rei viſibilis: cū
eā videmus: ⁊ eandē formaꝫ eſſe viſionem.
Sed q forte aduerterint qd̄ cōmemorabo: nō
ita in hac inqſitiōe laborabūt: plerūq̄ꝫ cū diu/
ſcule attēderimꝰ queq̄ꝫ luminaria: ⁊ ide ocu/
los clauſerimus: q̄ſi verſantꝛ in cōſpectū qui
dē lucidi colores varie ſeſe cōmutātes: ⁊ mi
nus minuſq̄ꝫ fulgentes donec omnino deſi/
ſtant. Quas intelligendū eſt reliqas eſſe for
me illius que facta erat in ſenſu: cū corpus lu
cidum videretꝛ: paulatim ⁊ quodāmodo gra/
datim deficiēdo variari. Nam ⁊ inſertarum
feneſtrarum cācelli: ſi eos forte intuebamur:
ſepe in illis apparuere coloribus vt maniſe/

stum sit hanc affectionē nr̄o sensui ex eā re q̄
videbat̄ impressaʒ. Erat ergo etiā cū videre
mus: ⁊ illa erat clarior ⁊ expressior: sʒ multū
cōiuncta cū specie rei eius q̄ cernebat̄: vt di/
scerni oīno nō posset: ⁊ ip̄a erat visio. Quin
etiā cū lucerne flāmula mō quodā diuarica/
tis radijs oculoꝝ quasi geminat̄: due visio
nes fiunt: cū sit res vna q̄ videt̄. Sigillatim
quippe afficiunt̄ idē radij de oculo suo quisqʒ
emicātes dū nō sinunt̄ i illud corpus intuen
dū pariter ꝯiuncteqʒ cōcurrere vt vnus fiat
ex vtroqʒ cōtuitus. Et ideo si vnū oculū clau
serim⁹: nō geminū ignē: sʒ sicuti ē vnū vide
bimus. Cur aūt sinistro clauso illa species de
sinet videri q̄ ad dextrū erat: vicissimqʒ dex/
tro clauso illa itermorit̄ q̄ ad sinistrū erat: ⁊
longū ē ⁊ rei p̄senti nō necessariū mō q̄rere
atqʒ differere. Quod eni ad susceptā q̄stionez
satis ē: nisi fieret i sensu nr̄o quedā imago si
millima rei eius quā cernim⁹: nō s̄m oculo
rū numerū flāme species geminaret̄: cū qdā
cernendi modus adhibit⁹ fuerit: q possit ꝯcur
suʒ separare radiorum. Ex vno quippe oculo
quolibet mō deducto aut imp̄sso aut itorto:
si alter clausus est: dupliciter videri aliquid
qd̄ sit vnū nullo pacto pōt. Que cū ita sint:
tria hec q̄uis diuersa natura queādmodū i
quādā vnitatē cōtemperent̄ meminerimus.
id ē species corporis q̄ videt̄: ⁊ ipressa ei⁹ ima
go sensui qd̄ ē visio: sensusue format⁹: ⁊ vo
luntas animi q̄ rei sensibili sensuʒ admouet:
i eoqʒ ipsaʒ visionez tenet. Horū primū. id
ē res ipsa visibilis nō p̄tinet ad animātis na
turā: nisi cū corpus nostrū cernim⁹. Alterū
aūt ita p̄tinet: vt ⁊ in corpe fiat: ⁊ p corpus i
anima. fit eni in sensu: q neqʒ sine corpe ē:
neqʒ sine animo. Tertiū vero soli⁹ anime ē:
q2 voluntas ē. Cū igit̄ horum triū tā diuerse
substātie sint: tamē in tantā coeunt vnitatē:
vt duo priora vix itercedente iudice ratione
discerni valeāt: species videlʒ corporis qd̄ vide
tur: ⁊ imago eius q̄ fit i sensu. id ē visio. Vo
luntas autē tantā vim hʒ copulādi hec duo:
vt ⁊ sensuʒ formādū admoueat ei rei q̄ cerni
tur: ⁊ in ea formatuʒ teneat: Et si tam violen
ta est vt possit vocari amor: aut cupiditas:
aut libido: etiaʒ ceterū corpus animantis ve
hementer afficit. Et vbi non resistit pigrior
duriorqʒ materies: in similem speciem colo/
remqʒ commutat. licet videre corpusculum
chameleontis: ad colores quos videt facilli/
ma ꝯuersiōe variari. Alioꝝ aūt aialiū q2 nō
ē ad ꝯuersionē facilis corpulētia: fetus ple/
rūqʒ p̄dunt libidines matrū: cuʒ qd magna
delectiōe cōspexerit. Quā eni teneriora atqʒ
vt ita dixeriʒ: formabiliora sunt p̄mordia se
minū: tā efficaciter ⁊ capaciter sequunt̄ inten
tionē materne anime: ⁊ q̄ i ea facta ē phātasi
aʒ: p corpus qd̄ cupide aspexit. Sunt exēpla
q̄ copiose cōmemorari possint. sʒ vnū sufficit
de fidelissimis libris: qd̄ fecit iacob vt oues
⁊ capre varios colorib⁹ parerēt: supponēdo
eis varia virgulta i cānalib⁹ aquaꝝ: q̄ potan
tes ituerent̄ eo tp̄e quo cōceperāt. Sʒ aia rō
nalis deformiter viuit: cū s̄m trinitatē exter
ioris hois viuit: id ē cū q̄ forinsecus sensum
corpis formāt: nō laudabilē voluntatē qua
hec ad vtile aliqd referat: sed turpē cupidita/
tem qua his inherescat accōmodat.

De memoria qua visorum imago retinetur. ⁊ intentione anime qua in vtrūqʒ curritur.
Capitu. iij.

q Uia etiā detracta specie corpis que
corpaliter sentiebat̄: remanet i me/
moria similitudo eius quo rursus vo
luntas cōuertat aciē vt inde formet̄ intrinse/
cus: sicut ex corpe obiecto sensibili sensus ex
trinsecus formabat̄. Atqʒ ita fit illa trinitas
ex memoria ⁊ iterna visione ⁊ q̄ vtrūqʒ copu
lat volūtate: q̄ tria cū i vnū cogunt̄: ab ipso
coactu cogitatio dicit̄. Nec iaʒ i his trib⁹ di/
uersa substātia ē. Neqʒ eni aut corpus illud
sensibile ibi qd̄ oīno discretū est ab animātis
natura. aut sensus corpis ibi format̄ vt fiat
visio. aut ipsa volūtas id agit vt formanduʒ
sensu sensibili corpi admoueat i eoqʒ forma
tū detineat. Sʒ p illa specie corpis que vide
bat̄ extrinsecus succedit memoria retinēs il
lā speciē quā p corpis sensuʒ cōbibit anima:
proqʒ illa visione q̄ foris erat cū sensus cor/
pore visibili formaret̄: succedit intus similis
visio: cuʒ ex eo qd̄ memoria tʒ: format̄ acies
animi ⁊ absentia corpa cogitant̄. Volūtasqʒ
ip̄a quō foris corpi obiecto formandū sensuʒ
admouebat; formatūqʒ iungebat. sic aciē re/
cordātis animi ꝯuertit ad memoriā: vt ex eo
quod illa retinuit, ista formet̄: ⁊ sit in cogita/
tione similis visio. Sicut autē ratione discer
nebat̄ species visibilis: qua sensus corporis
formabatur: et eius similitudo que fiebat

i sensu formato vt esset visio. alioqn ita erant
cōiuncte: vt oino vna eadēqꝫ putaret̄. sic illa
phantasia cū anim⁹ cogitat speciem si corpo
ris: cū cōstet ex corpis similitudīe quā memo
ria tenet: ⁊ ea q̄ inde format̄ i acie recordātis
animi: tm̄ sic vna ⁊ singularis appet: vt duo
quedā esse nō inueniant̄ nisi iudicāte rōne: qua
intelligim⁹ aliud ee̅ illud qd̓ i memoria ma/
net: et̄ cū aliunde cogitam⁹. ⁊ aliud fieri cū re
cordamur. id ē ad memoriā redim⁹: ⁊ illic in
uenimus eandē speciē. Quā si iā ibi n̄ esset:
ita oblitos nos ee̅ diceremus⁹: vt oino recolere
nō possem⁹. Si āt acies recordātis nō forma
ret̄ ex ea re q̄ erat i memoria: nullo mō fieret
visio cogitātis. Sꝫ vtriusqꝫ cōiunctio. id ē
eius quā memoria tenet: ⁊ eius q̄ inde expri
mit̄: vt formet̄ acies recordātis: qꝛ simillime
sunt veluti vnā facit apparere. Cū aūt cogitā
tis acies auersa inde fuerit: atqꝫ id qd̓ in me/
moria cernebat̄ distiterit intueri: nihil forme
q̄ impressa erat i eadē acie remanebit. Atqꝫ
īde formabit̄ quo rursus conuersa fuerit: vt
alia cogitatio fiat. Manet tn̄ illud qd̓ relīqt
in memoria: quo rursus cū id recordamur
cōuertat̄ ⁊ cōuersa formetur: atqꝫ vnū cuꝫ eo
fiat vnde formatur.

De imaginibus quas cogitationis acies in
tuetur in phantasia quā memoria concipit.

Capitu. iiij.

Oluntas vero illa que hac atqꝫ illac
v fert ⁊ refert aciē formādā cōiungitqꝫ
formatā: si ad iteriorē phantasiā tota
cōfluxerit: atqꝫ a p̄ntia corpm que circūiacet
sensib⁹ atqꝫ ab ipsis sensib⁹ corpis: ai acieꝫ
oino auerterit: atqꝫ ad eā q̄ intus cernit̄ ima
ginē penitus ꝯuerterit: tāta offendit̄ similitu
do speciei corpalis expressa ex memoria: vt
nec ipsa ratio discernere sinat̄: vtrū foris cor
pus ip̄m videat̄: an itus tale aliqd cogitetur.
Nā interdū hoies nimia cogitatiōe rerū visi
biliū vl' illecti vel territi: et̄ eiusmodi repēte
voces ediderūt: q̄si reuera i medijs talibus
actionib⁹ siue passionib⁹ versarent̄. Et me
mini me a quodā audisse q̄ tā exp̄ssaꝫ ⁊ qua
si solidā speciē feminei corpis i cogitādo cer
nere solere: vt ei se q̄si misceri sentiēs et̄ geni
talib⁹ flueret. Tantū hꝫ virū anima i corpus
suū: si tn̄ valet ad indumēti qualitatē vertē
dā atqꝫ mutandā: quō hō afficiat̄ indutus q
cogeret indumēto suo. Ex eodeꝫ genere fa
ctiōis etiā illud ē qd̓ i somnis p imagines
illudimur. Sꝫ plurimū differe: vtrū sopitis
sensib⁹ corpis: sicuti sunt dormiētiū. aut ab
iteriore cōpage turbatis: sicuti sunt furētiū.
aut alio quodā mō alienatis: sicuti diuinātiū
vl' pphetātiū: animi itētio quadā necessitate
icurrat̄ i eas q̄ occurrūt imagines: siue ex me
moria: siue alia aliq̄ occulta vi: p quasdaꝫ spi
ritalis mixturas sil'r spiritalis substātie an
sicut sanis ac vigilātib⁹ iterdū ꝯtingit: vt co
gitatiōe occupata volūtas se auertat a sensib⁹
atqꝫ ita formet animi aciē varijs imaginib⁹
sensibiliū rer̄: tāqꝫ ip̄a sensibiliū sentiat̄. Nō
tn̄ aūt cū appetēdo in talia volūtas intēdit̄:
fiunt iste impressiones imaginū. sꝫ etiā cū de
uitādi ⁊ cauēdi cā rapit̄ animus i ea cōtuen
da q̄ fugiāt. Vn̄ nō solū cupiēdo: sꝫ metuen
do: i n fert̄ vl' sensus ip̄is sensibilib⁹ vl' acies
animi formāda imaginib⁹ sensibiliū. Itaqꝫ
aut metus. aut cupiditas: quāto vehemētior
fuerit: tāto exp̄ssius format̄ acies. siue sentiē
tis ex corpe qd̓ i loco adiacet. siue cogitantis
ex imagine corpis: q̄ memoria cōtinet. Qd̓
ergo ē ad corpis: sensuꝫ aliquod corpus i lo
co. hoc ē ad animi aciē similitudo corpis in
memoria. Et qd̓ ē aspicientis visio: ad eā spe
ciē corpis ex qua sensus format̄. hec ē visio
cogitātis ad imaginē corpis i memoria cōsti
tutā. ex qua format̄ acies animi. Et qd̓ ē intē
tio voluntatis ad corpus visuꝫ: visionēqꝫ co
pulādā. vt fiat ibi quedaꝫ vnitas triū: q̄uis
eorū sit diuersa natura. hoc est eadē volunta
tis intētio ad copulādā imaginē corpis q̄ ē i
memoria. ⁊ visionē cogitātis. id ē formā q̄s
cedit acies animi rediēs ad memoriā vt fiat:
⁊ hic quedā vnitas ex tribus nō iaꝫ natura
diuersitate discretis: sꝫ vni⁹ eiusdēqꝫ substā
tie: qꝛ hoc totū intus ē: ⁊ totū vnus animus.
Sicut aūt cū forma ⁊ species corpis interierit:
nō pōt ad eaꝫ volūtas sensuꝫ reuocare cernē
tis. Ita cuꝫ imago quā memoria gerit obli/
uio deleta est: nō erit quo animi acieꝫ formā
dam voluntas recordādo retorqueat.

De cogitationibus innoxijs ⁊ de his que ab
acie recordationis abigende sunt.

Capitu. v.

Ed qꝛ preualet animus nō solū ob/
s lita: verūetiaꝫ non sensa nec experta
cōfingere ea que non exciderunt au
gendo: minuēdo. cōmutado: ⁊ pro arbitrio

cōponēdo: ſepe imaginať q̄ſi ita aliqd ſit: qđ
aut ſit nō ita eſſe. aut neſcit ita eſſe. In quo ge
nere cauēdū ē: ne aut mentiať vt decipiat: aut
opineť vt decipiať. Quibꝰ duobꝰ malis cui
tatis nihil ei obſunt imaginata phātaſmata: ſi
cut nihil obſunt experta ſenſibilia: ꝛ retēta me/
moriter: ſi neq̃ cupide appetanť ſi iuuāt: ne
q̃ turpiter fugianť ſi offēdūt. Cū aūt in his
volūtas relictis melioribus auida volutať im
mūda fit: atq̃ ita ꝛ cū abſunt pernicioſe: ꝛ cū
abſunt ꝑnicioſius cogitanť. Male itaq̃ viuit
ꝛ deformiť ſcḋm trinitatē hoīs exterioris: qꝛ ꝛ
illā trinitatē q̄ lꝫ interius imagineť: exteriora
tñ imaginať ſenſibiliū corporaliū q̄ vtēdorū
cauſa ꝑepit. Nullus eni eis vti poſſet etiā be
ne: niſi ſenſaꝝ reꝝ imagines memoria tene/
renť. Et niſi pars maxima volūtatis in ſuꝑio
ribus atq̃ interioribꝰ habitet: eaq̃ ipſa que
cōmodať ſiue foris corꝑibꝰ. ſiue intꝰ imagini/
bus coꝝ: niſi qdqd in eis capit ad meliorem
verioremq̃ vitā referat. atq̃ in eo fine cuius
intuitu hec agēda iudicat acquieſcat. qd aliud
facimus: niſi qđ nos apl'us facere ꝓhibet di
Ro. 12 cēs. Nolite ꝯfirmari huic ſeculo. q̄propter nō
eſt iſta trinitas imago dei. Ex vltima quippe.
id eſt corporea creatura qua ſuꝑior eſt aīa: in
ipſa aīa fit ꝑ ſenſum corporis: nec tñ ē oīno/
do diſſimilis. Quid eni nō ꝓ ſuo genere ac
Ecc. 39 ꝓ ſuo modulo hꝫ ſimilitudinē dei: qñ qdē de
us fecit oīa bona valde: nō ob aliud niſi quia
ipſe ſūme bonus ē. In quātū ergo bonū eſt
q̃cquid eſt in tātū ſcꝫ q̄uis lōge diſtātem: ha/
bet tamē nōnullā ſimilitudinē ſummi boni.
ꝛ ſi naturalē vtiq̃ rectā ꝛ ordinatā. ſi aūt vi/
tioſam: vtiq̃ turpē atq̃ ꝑuerſam. Nā ꝛ ani
me in ipſis peccatis ſuis nō niſi quandā ſimi
litudinē dei: ſuperba ꝛ prepoſtera ꝛ: vt ita di
cā: ſeruili libertate ſectanť. Ita nec in primis
parētibꝰ noſtris perſuaderi peccatū poſſet:
Ge. 3. niſi diceref. Eritis ſicut dij. Nō ſane omne
quod in creaturis aliquo mō ſimile eſt deo:
etiam eius imago dicenda eſt: ſꝫ illa ſola: qua
ſuperior ipē ſolus eſt. Ea quippe de illo pror
ſus exprimitur inter quam ꝛ ipſum nulla in/
teriecta natura eſt. Viſionis igitur illius. id
eſt forme que fit in ſenſu cernentis quaſi pa/
rens eſt forma corporis ex qua fit. Sed pa/
rēs illa non vera: vñ nec iſta vera proles eſt.
Neq̃ eni oīno inde gigniť: qm̄ aliud adhibe
tur corꝑi: vt ex illo formeť. id eſt ſenſus vidē
tis. Quocirca id amare aliēari eſt. Itaq̃ vo
lūtas q̄ vtrūq̃ ꝯiūgit quaſi parēteꝫ ꝛ quaſi ꝓ
lē: magis ſpiritalis eſt q̄ vtrūlibet illoꝝ. Nā
corpus illud qđ cerniť oīno ſpiritale nō eſt.
Viſio vero q̄ fit in ſenſu hꝫ admixtū aliqd ſpi
ritale: qꝛ ſine aīa fieri nō pōt. Sed nō totū ita
eſt: qm̄ ille q formať corporis ſenſus eſt. Vo
lūtas vero q̄ vtrūq̃ cōiungit: magis vt dixi
ſpiritalis agnoſciť: ꝛ iō tanq̄ perſonam ſpūs
inſinuare incipit in illa trinitate. Sꝫ magis
ꝑtinet ad ſenſum formaꝝ q̄ ad illud corpus
vñ formať. Senſus enim aīantis ꝛ volūtas
aīe ē nō lapidis: aut alicuius corporis qđ vi/
deť. Nō ergo ab illo q̄ſi parēte ꝓcedit. Sed
nec ab iſta q̄ſi ꝓle. hoc eſt viſione ac forma q̄
in ſenſu eſt. Prius enim q̄ viſio fieret: iam
erat volūtas: q̄ formādū ſenſum cernēdo cor
pori admouit: ſꝫ nōdū erat placitū. Quō eni
placeret qđ nōdū erat viſum: placitū aūt q̄eta
volūtas ē. Ideoq̃ nec quaſi ꝓlē viſiōis poſ
ſumus dicere volūtatē: qꝛ erat añ viſionem.
nec q̄ſi parēteꝫ: qꝛ nō ex volūtate: ſed ex viſo
corꝑe formata ꝛ expꝛſſa ē. finē fortaſſe volū/
tatis ꝛ requiē poſſumꝰ recte dicere viſionem
ad hoc dūtaxat vnū ſcꝫ vidēdū corpꝰ. Neq̃
enim propterea nihil aliud volet: quia videt
aliquid quod volebat.

De fine voluntatis quo cognoſciť ſi recta an
praua cupiamus. Ca. vi.

n
On itaq̃ oīno ipſa volūtas hoīs cuiꝰ
finis nō eſt niſi beatitudo. ſed ad hoc
vnū ſcꝫ ſubiectū volūtas vidēdi finem
nō hꝫ niſi viſionē: ſiue id referat ad aliud: ſi/
ue nō referat. Si enim nō refert ad aliud vi/
ſionē: ſed tantū voluit vt videret: nō eſt diſ/
putandū quō oſtēdať finē uoluntatis eſſe vi/
ſionē. manifeſtū eſt eni. Si aūt refert ad aliđ
vult vtiq̃ aliud: nec iā videndi volūtas erit.
Aut ſi vidēdi: nō hoc vidēdi ſcꝫ ſubiectū: ſed
aliud: tanq̄ ſi velit quiſq̃ videre cicatricē: vt
īde doceat vulnus fuiſſe. Aut ſi velit videre
feneſtrā: vt per feneſtrā videat tranſeuntes.
Omnes iſte atq̃ alie tales voluntates: ſuos
proprios fines habēt: qui referunť ad finē il
lius volūtatis qua volumus beate viuere: ꝛ
ad eā peruenire vitā q̄ nō referať ad aliud: ſꝫ
amāti per ſeipſam ſufficiat. Volūtas ergo vi
dēdi: finem habet viſionem. ꝛ voluntas hāc
rem videndi: fineꝫ habet huius rei viſionē.
Voluntas itaq̃ videndi cicatricē: finē ſuum

erpetit. h̄ ē visionē cicatricis: ꝛ ad eā vltra ñ
ptinet. Volūtas eni probandi vulnus fuisse
alia volūtas ē: q̄zuis ex illa religet: cui⁹ itez fi
nis ē pbatio vulneris. Et volūtas vidēdi fe
nestrā: finē h̃z fenestre visionē. Altera ē eni
q̄ ex ista nectit volūtas: p fenestrā vidēdi trā
seuntes: cui⁹ itē finis ē visio trāseūtiū. Re/
cte aūt sunt volūtates oēs sibimet religate: si
bona est illa quo cuncte referunt. si aūt praua
est praue sunt oēs. Et iō rectaꝝ volūtatū cō/
nexio iter ē quoddā ascēdātiū ad beatitudinē
Pro. 5 qd certis velut passib⁹ agit. Prauaꝝ āt atq̄z
Mat. 8 distortaꝝ volūtatū iplicatio: vinculū est quo
alligabit q hoc agit: vt piciat in tenebras ex
Esa. teriores. Beati ḡ qui factis ꝛ morib⁹ cantāt
canticū graduū. ꝛ ve his q trahūt pctā: sicut
restē lōgā. Sic est aūt reqes volūtatis quē di
cimus finē: si adhuc refert ad aliud: quēad/
moduz possumus dicere requiez pedis esse i
ambulādo: cū ponit vnde alius imitat: quo
passibus pergit. Si aūt aliqd ita placet: vt in
eo cū aliqua dilectione voluntas acquiescat:
nōduz est tñ q̊ illud tendit. sed ꝛ hoc refert ad
aliud vt deputet: nō tāq̄z pr̄ia ciuis: sed tāq̄z
refectio: vel etiā mansio viatoris.

De ea trinitate q̄ iam nō ex corpore neq̄z ex
corpis sensu sed de memoria nascit cogitan/
tis. Capi. vij.

i Am vero in alia trinitate iteriore qui
dē q̄z est ista in sensibilib⁹ ꝛ sensibus:
sz tñ que inde ꝯcepta est: cū iaz nō ex cope sen
sus corpis: sed ex memoria format acies ani
mi: cū in ipsa memoria species inheserit cor/
poris qd forinsecus sensim⁹: illā speciē que i
memoria est quasi parentē dicimus eius que
fit in phātasia cogitātis. Erat eni i memoria
ꝛ p̄usq̄z cogitaret a nobis sicut erat corpus i
loco: ꝛ p̄usq̄z sentiret vt visio fieret. Sed cuz
corpus cogitat ex illa q̄z memoria tenet expri
mit in acie cogitātis: ꝛ reminiscēdo format
ea species: q̄ q̄si ples ē eius quā memoria te
net. Sz neq̄z illa vera parēs: neq̄z ista vera
ples ē. Acies qppe animi que format ex me
moria cū recordādo aliqd cogitam⁹: nō ex ea
spetie pcedit quā meminim⁹ visam: qñ qdē
coꝝ meminisse nō possemus nisi vidissem⁹
Acies aūt animi q̄ reminiscēdo format: erat
ēt p̄usq̄z corpus qd meminim⁹ videremus:
qñ magis priusq̄z id memorie mādaremus.
Quāq̄z itaq̄z forma q̄ fit in acie recordātis:
ex ea fiat q̄ inest memorie. ipa tñ acies nō in/
de existit: sz erat añ istā. Cōsequēs ē aūt vt si
nō ē illa vera parēs: nec ista vera sit proles.
Sz ꝛ illa q̄si parēs: ꝛ ista q̄si ples aliqd insi/
nuat. Vñ interiora atq̄z veriora exercitatius
certiusq̄z videant. Difficilius tā plane discer
nit: vtrū volūtas q̄ memorie copulat visionē
nō sit alicuius coꝝ siue parēs siue proles. ꝛ
hanc discretionis difficultatē facit eiusdē na/
ture atq̄z substātie parilitas ꝛ eq̄litas. Neq̄z
eniz sicut foris facile ꝯ cernebat format⁹ sen
sus a sensibili corpe: ꝛ volūtas ab vtroq̄z pro
pter nature diuersitatē q̄ inest ab inuicē oib⁹
tribus: de qua satis supra disseruim⁹. ita ꝛ h̄
pōt. Quāuis eni hec trinitas d qua nūc que
rit forinsecus iuēta est aio: intus tñ agit: ꝛ ñ
est qcq̄z eius p̄ter ipsius animi naturā. Quo
igit pacto demōstrari pōt volūtatē: nec quasi
parētez: nec q̄si plē esse: siue corporee simili
tudinis q̄ memoria cōtinet: siue eius q̄ inde
cū recordamur exprimit: qñ vtrūq̄z in cogitā
do ita copulat: vt tanq̄z vnū singulariter ap/
pareat: ꝛ discerni nisi rōne nō possit. Atq̄z il
lud primuz videndū est: nō esse posse volun
tatem reminiscēdi: nisi vel totū: vel aliqd rei
eius qnā reminisci volumus: in penetralib⁹
memorie teneamus. Qd eniz oi mō ꝛ oi ex
parte obliti fuerim⁹: nec reminiscēdi volun/
tas exorit: qm̄ qcquid recordari volumus: re
cordati iam sumus in memoria nr̄a esse vel
fuisse. Verbi grā. Si recordari volo qd heri
cenauerīz: aut recordat⁹ iā sum cenasse me:
aut si ꝛ hoc nōdū certe circa ip̄m tp̄s aliqd re
cordat⁹ sum: si nihil aliud ip̄m saltē hesternū
diē ꝛ eius eaz partē qua cenari solet: ꝛ qd sit
cenare. Nā si nihil tale aliqd recordat⁹ essem
qd heri cenauerim: recordari velle nō possē.
Vñ intelligi pōt voluntatez reminiscēdi ab
his quidē rebus q̄ memoria ꝯtinent pcede/
re: adiunctis simul eis que inde p recordatō
nē cernēdo exprimunt. id est ex copulatione
rei cuiusdā quā recordati sumus: ꝛ visiōis q̄
inde facta est in acie cogitātis cū recordati su
mus. Sz ipsa que vtrunq̄z copulat voluntas
reqrit ꝛ aliud qd quasi vicinū est atq̄z ꝯtiguū
recordāti. Tot igit huius generis trinitates
quot recordatiōes: q̄ꝛ nulla est eaꝝ vbi non
hec tria sūt: illud qd in memoria recōditū est
etiā anteq̄z cogitet: ꝛ illud qd fit in cogitatiōe
cūcernit: ꝛ volūtas vtrūq̄z coniungens: ꝛ ex

vtroq̄ʒ ac tertia seip̄a vnū aliq̄d cōplens. An potiꝰ ita cognoscit vna quedā in hoc genere trinitas: vt vnū aliq̄d generaliter dicamꝰ gc q̄d corp̄aliū specieꝝ in memoria latet: ꝛ rursus vnū aliq̄d generalē visionem animi talia recordātis atq̄ʒ cogitātis: quoꝝ duoꝝ copulationi tertia ꝯiungit̄ copulatrix volūtas: vt sit hoc totū vnū quiddaʒ ex quibusdā tribus.

De multiplicatiōibus trinitatū que ex recordatione patiunt̄. Ca. viij.

Sed q̄m nō pōt acies animi simul oīa q̄ memoria tenet vno aspectu ꝯtueri: alternāt vicissiʒ cedēdo ac succedēdo trinitates cogitationū: atq̄ʒ ita fit ista innumerabiliter numerosissima trinitas: nec tñ infinita si numerus in memoria recōditaꝝ reruʒ nō excedat̄. Ex quo eni cepit vnusquisq̄ʒ sentire corpora quolibet corp̄is sensu etiā si possʒ adiūgere q̄ oblitus ē certus ac determinatus ꝓfecto numerꝰ foret: q̄uis innumerabilis. Dicimus eniʒ innumerabilia non soluʒ infinita: sed etiā que ita finita sunt vt facultateʒ numerātis excedāt. Sʒ hinc aduerti aliquanto manifestius pōt: aliud esse q̄ꝺ recōditū memoria tenet: ꝛ aliud q̄ꝺ inde in cogitatiōe recordātis exprimit̄: q̄uis cū fit vtriusq̄ʒ copulatio: vnū ideq̄ʒ videat̄: q: meminisse n̄ possumꝰ corpoꝝ spēs: nisi tot quot sensimus: et q̄ntitas sensimꝰ: ꝛ sicut sensimꝰ ex corp̄is eni sensu eas in memoriā cōbibit aius. Visiōes tñ ille cogitātiū ex his q̄dē rebus que sunt in memoria: sed tñ innumerabiliter atq̄ʒ omnino infinite multiplicant̄ atq̄ʒ variant̄. Vnuʒ q̄ppe solem memini: q: sicuti est vnū vidi. Si voluero autem duos cogito vel tres: vel tot quot volo: sed ex eadeʒ memoria qua vnum memini formatur acies multos cogitantis: ꝛ tantum memini q̄ntuʒ vidi. Si eniʒ maiorē vel minorē memini q̄ʒ vidi: iam nō memini q̄ꝺ vidi: ꝛ ideo nec memini. Quia vero memini: tantū memini quātū vidi: vl̄ maiorem tñ ꝓ voluntate cogito: vel minoreʒ: ꝛ ita memini vt vidi. Cogito autem sicut volo currentem: ꝛ vbi volo stanteʒ: vnde volo et quo volo venienteʒ. Quadrū etiam mihi cogitare in promptu est: cuʒ meminerim rotundum. ꝛ cuiuslibet coloris: cum soleʒ viridem nunq̄ʒ viderim: ꝛ ideo nō meminerim. Atq̄ʒ vt solē: ita cetera. He autē rerum forme: q̄m corp̄ales atq̄ʒ sensibiles sunt: errat quidē aīus cū eas opinat̄ eo modo foris esse q̄mō intus cogitat: vl̄ cū iā interierint foris ꝛ adhuc i memoria retinent̄: vel cū aliter etiā q̄ꝺ meminimꝰ: nō recordādi fide: sʒ cogitādi varietate format̄. Quāq̄ʒ sepissime credamus ēt vera narrātibꝰ: q̄ ipsi sensibꝰ p̄ceperūt. Que cū i ipso auditu q̄n narrant̄ cogitamꝰ: nō videt̄ ad memoriā retorqueri acies visionis cogitātiū. neq̄ʒ eni ea nobis recordātibꝰ sʒ alio narrāte cogitamꝰ: atq̄ʒ illa trinitas nō hic vr̄ expleri: q̄ fit cū species in memoria latēs ꝛ visio recordātis tertia volūtate ꝛ copulāt̄. Nō eniʒ q̄ꝺ latebat i memoria mea: sʒ q̄ꝺ audio cogito cū aliq̄d mihi narrat̄. Nō ip̄as voces loquētis dico: ne quisq̄ʒ puteti illā me exisse trinitatē q̄ foris i sensibilibꝰ ꝛ in sensibꝰ agitur: sʒ eas cogito corpoꝝ species: quas narrās verbis sonisq̄ʒ significat: q̄s vtiq̄ʒ nō reminiscēs: sʒ audiēs cogito. Sʒ si diligētius cōsideremꝰ: nec tūc excedit̄ memorie modꝰ. Neq̄ʒ eni vel itelligere posseʒ narrantē: si ea q̄ dicit: ꝛ si ꝯtexta tūc primū audirē: nō tñ generaliter singula meminissēʒ. Qui eni mihi narrat: Vbi gratia: aliquē mōtē silua exutū: oleis indutū: ei narrat q̄ memineri species ꝛ montiū ꝛ siluarū ꝛ oleaꝝ: quas si oblitꝰ esseʒ q̄d diceret oīno nescirē: ꝛ ideo narrationē illā cogitate n̄ posseʒ. Ita fit vt oīs q̄ corp̄alia cogitat: siue ipse aliq̄d cōfingat siue audiat: aut legat: vel p̄terita narrantē: vel futura p̄nunciantē: ad memoriā suā recurrat: ꝛ ibi reperiat modū atq̄ʒ mēsurā omniū formarū q̄s cogitās intuet̄. Nā neq̄ʒ colorē quē nūq̄ʒ vidit: neq̄ʒ figurā corp̄is: nec sonū quē nunq̄ʒ audiuit: nec saporē quē nunq̄ʒ gustauit: nec odorē quē nūq̄ʒ olfecit: nec vllā ꝯtrectationē corp̄is quā nunq̄ʒ sensit pōt quisq̄ʒ oīno cogitare. At si ꝓpterea nemo aliq̄d corp̄ale cogitat nisi q̄ꝺ sensit: q: nemo meminit corp̄ale aliq̄d nisi q̄ꝺ sensit. sicut i corporibꝰ sentiēdi: sic i memoria ē cogitandi modus. Sēsus eniʒ accipit speciē ab eo corpore q̄ꝺ sentimꝰ: ꝛ a sensu memoria. a memoria vo acies cogitātis. Volūtas porro sic adiūgit sensum corp̄i: sic memoriā sensui: sic cogitātis aciē memorie. Que āt ꝯciliat ista atq̄ʒ ꝯiūgit: ip̄a ēt disiungit: ac sep̄at. idest volūtas: Sʒ a sentiendis corp̄ibus motu corporis separat corporis sensus: ne aliq̄d sentiamꝰ: aut vt sentire desinamꝰ. veluti cū oculos ab eo q̄ꝺ vide

re nolumꝰ auertimꝰ vel claudimꝰ: sic aures
a sonis: sic nares ab odoꝛibus. Jta ēt vel os
claudēdo: vl' aliqd ex oꝛe respuēdo a sapoꝛi/
bꝰ auersamur. Jn tactu q̊ꝫ subtrahimꝰ coꝛ
pus ne tāgamꝰ qđ nolumꝰ: vel si iā tāgamꝰ
abijcimꝰ aut repellimꝰ. Jta motu coꝛpis agit
volūtas: ne sensus coꝛpis rebꝰ sensibilibꝰ co
pulet̃. Et agit h̄ q̄ꝫtū pōt. Nā cū in hac actō
ne ꝓpter ↄditionē ſuilis moꝛtalitatis diffi/
cultatē patit̃: cruciatus est ↄsequēs: vt volun
tati nihil reliq fiat nisi tollerātia. Memoꝛiaꝫ
xp̄o a sensu volūtas auertit: cū in aliud intēta
nō ei sinit inherere p̄ntia. Qđ aiaduertere fa
cile est cū sepe coꝛā loquētē nobis aliquē aliđ
cogitādo nō audisse nobis videmur. falsuꝫ ē
aūt. Audiuimꝰ eni: sꝫ nō meminimꝰ. subide
ꝑ auriū sensuꝫ labētibꝰ vocibꝰ: alienato nutu
volūtatis: ꝑ quē solēt infigi memoꝛie: veriꝰ
itaqꝫ dixerimꝰ cū tale aliqd accidit: nō memi
nimꝰ: quā nō audimꝰ. Nā ⁊ legētibꝰ euenit
⁊ mihi sepissime: vt ꝑlecta pagina vel ep̄la ne
sciā qd legerim: ⁊ repetā. Jn aliud q̄ppe in/
tēto nutu volūtatis: nō sic ē adhibita memo/
ria sensui coꝛpis: quō ipse sensus adhibitꝰ est
lr̄is. Jta ⁊ ābulātes intēta in aliud volūtate
nesciūt qua trāsierint. qđ si nō vidisset nō am
bulassent. aut maioꝛe intētiōe palpādo ābu/
lassent: p̄sertim si ꝑ incognita ꝑgerent. sed qꝛ
facile ambulauerūt: vtiqꝫ viderūt. Quia ve/
ro nō sicut sensus oculoꝝ locis quacūqꝫ ꝑge
bant. ita ipsi sensui memoꝛia iungebat̃: nullo
modo id quod viderūt etiā recentissimū me/
minisse potuerūt. Jam poꝛro ab eo quod in
memoꝛia est animi aciē velle auertere: nihil ē
aliud q̄ꝫ nō inde cogitare.

Qđ in quolibet genere trinitatū volūtas nec
parens inueniatur esse nec pꝛoles. Ca. ix.

In hac igit̃ distributiōe cū incipimus
a specie coꝛpoꝛis: ⁊ ꝑuenimꝰ vsqꝫ ad
speciē q̄ fit in cōtuitu cogitātis: q̄ttuoꝛ
species reperiūtur q̄si gradatiꝫ nate altera ex
altera. Secūda de pꝛima: tertia de secūda: q̄r
ta de tertia. A specie q̄ppe coꝛpoꝛis qđ cerni
tur: exoꝛit̃ ea q̄ fit in sensu cernētis: ⁊ ab hac
ea que fit in memoꝛia: ⁊ ab ea q̄ fit in acie co/
gitātis. Quapꝛopter voluntas quasi parentē
cū pꝛole ter copulat. Pꝛimo speciē coꝛpoꝛis
cū ea quā gignit in coꝛpoꝛis sensu. Et ipsam
rursus cum ea q̄ fit ex illa in memoꝛia. Atqꝫ
istaꝫ quoqꝫ tertio cuꝫ ea que ex illa parit̃ in co
gitantis intuitu. Sed media copula que secū
da est: cum sit vicinioꝛ nō tā similis est ꝓme
q̄ꝫ tertia. visiones eniꝫ due sunt: vna sentien
tis: altera cogitātis. Vt āt possit esse visio co
gitātis. ideo fit in memoꝛia. De visiōe sentiē
tis simile aliqd: quo se ita ↄuertat in cogitādo
acies animi: sicut se i cernēdo ↄuertit ad coꝛ/
pus acies oculoꝛū: ꝓpterea duas in hoc ge/
nere trinitates volui cōmendare. vnā cū vi/
sio sentientis foꝛmat̃ ex coꝛpoꝛe. aliā cū visio
cogitantis foꝛmat̃ ex memoꝛia. Mediā ve/
ro volui: qꝛ ibi nō solet visio dici: cuꝫ memo
rie cōmēdat̃ foꝛma: q̄ fit in sensu cernentis.
Vbiqꝫ t̄n volūtas nō apparet nisi copulatrix
quasi parētis ⁊ pꝛolis: Et ideo vndecūqꝫ ꝓ/
cedat: nec parens nec pꝛoles dici potest.

Quā facile sit cogitanti fingere sibi has spēs
quas nō vidit ex eaꝝ recoꝛdatione quas vi/
dit. Ca. x.

a At enim si nō meminimꝰ nisi qđ sensi
mus: neqꝫ cogitamꝰ nisi qđ memini/
mus: cur plerūqꝫ falsa cogitamus cuꝫ
ea q̄ sensimus: nō vtiqꝫ falso meminerimus
nisi qꝛ volūtas illa quā cōiunctricē ac sepera
tricē huiuscemodi rerū iā q̄ꝫtū potui demon/
strare curaui: foꝛmādā cogitātis aciē ꝑ cōdi/
ta memoꝛie ducit vt libitū est: ⁊ ad cogitanda
ea que nō meminimus ex eis q̄ meminimꝰ
aliud hinc: aliud inde: vt sumat ⁊ ipellit: que
in vnā visionē coeūtia faciūt aliqd qđ iō falsū
dicat̃: qꝛ vel nō ē foris in reꝝ coꝛpoꝛearū na
tura: vel nō de memoꝛia vr̃ exp̄ssiuꝫ cū tale ni
hil nos sensisse meminimꝰ. Quis eniꝫ vidit
cygnū nigrū: ⁊ ꝓpterea nemo meminit. co/
gitare t̄n qs nō pōt. Facile ē eni illā figuram
quā vidēdo cognouimꝰ nigro coloꝛe ꝑfun/
dere: quē nihilominꝰ in alijs coꝛpibus vidi
mꝰ. Et qꝛ vtrūqꝫ sensimus: vtrūqꝫ memini
mꝰ. Nec auē q̄drupedē memini qꝛ nō vidi.
Sꝫ phātasiā talē facillime intuoꝛ dū alicui foꝛ
me volatili q̄lē vidi adiungo alios duos pe/
des: q̄les itidē vidi. Quapꝛoter dū ↄiūcta co
gitamꝰ q̄ sigillatiꝫ sensa meminimꝰ: videmur
nō id qđ meminimꝰ cogitare: cū id agamus
moderāte memoꝛia vñ sumimꝰ oia q̄ multi/
plicit̃ ac varie ꝓ nr̃a volūtate componimus.
Nā neqꝫ ipsas magnitudines coꝛpoꝛū quas
nunq̄ꝫ vidimꝰ sine ope memoꝛie cogitamꝰ.
Quātū eniꝫ spacij solet occupare ꝑ magnitu
dinē mundi nr̄ obtutꝰ. in t̄m extēdimus q̄su/

bet corporū moles: cū eas maxias cogitamꝰ. Et rō qdē pergit in ampliora: ſ; phātaſia nō ſequit̄. Quippe cū infirmitatē quoq; numeri ratio renūciet: quā nulla viſio corpalia cogitātis apprehēdit. Eadē rō docet minutiſſima etiā corpuſcula īfinite diuini: cū tñ ad eas tenuitates vel minutias puentū fuerit: q̄s viſas meminimꝰ exiliores minutioreſq; phantaſias iā nō poſſumus intueri: q̄uis ratio ñ deſinat pſeq ac diuidere. Ita nulla corpalia niſi aut ea que meminimus aut ex his q̄ meminimus cogitamus.

De mēſura ⁊ numero ⁊ pōdere quoꝝ ſimilitudo fit ī mēoria ⁊ viſiōe ⁊ volūtate. Ca. xi.

Ed qꝛ numeroſe coguari pūt q̄ ſigillatī; ſūt ipreſſa memorie vr̄ ad memoriā mēſura: ad viſionē ꝟo numerꝰ ptinere. Qꝛ l; inumerabilis ſit mltiplicitas taliū viſionū: ſingulis tñ in memoria pſcripꝰ ē trāſgreſſibilis modus. Menſura igitur in memoria: ī viſiōibꝰ numerꝰ appet: ſic ī ipſis corpibꝰ viſibilibꝰ mēſura q̄dā ē: cui nūeroſiſſime coaptat̄ ſenſus vidētiū: ⁊ ex vno viſibili multoꝝ cernentiū format̄ aſpectꝰ: ita vt etiā vnꝰ ꝓpt duoꝝ oculoꝝ numeꝝ plerūq; vnā rē geminatā ſpecie videat: ſic ſupra docuimꝰ In his ḡ rebꝰ vñ viſiōes exprimunt̄ quedā mēſura ē. In ipſis aūt viſionibꝰ numerus. Volūtas ꝟo q̄ iſta ꝯiūgit ⁊ ordinat: ⁊ quadā vnitate copulat. nec ſentiēdi aut cogitādi appetitū niſi ī his rebꝰ vñ viſiōes formant̄ acq̄eſcēs collocat pōderi ſimilis ē. Quapropt hec triū mēſurā: numerū pōdus etiā in ceteris oibꝰ rebꝰ aiaduertēda plibauerī;. Nūc interī; volūtatē copulatricē rei viſibilis atq; viſiōis q̄ſi parētis ⁊ ꝓlis: ſiue ī ſentiēdo ſiue in cogitādo: nec parētē nec ꝓlē dici poſſe: quō valui ⁊ q̄bus valui demōſtraui. Vñ tp̄s admonet hāc eādē trinitatē ī iteriore hoīe reqrere: atq; ab iſto de q̄ tādiu locutꝰ ſu; aiali atq; carnali q exterior dr̄ itrorſus tēdere. Vbi ſperamus īuenire nos poſſe ſcd̄; trinitatē imaginē dei: conatꝰ nr̄os illo ipo adiuuāte: que; oia: ſicut res ipſe indicāt: ita etiā ſctā ſcriptura in mēſura ⁊ numero ⁊ pōdere diſpoſuiſſe teſtat̄.

Explicit liber vndecimus.

Incipiunt capitula libri duodecimi.

Aurelij auguſtini epiſcopi de trinitate liber duodecimus incipit.

Quid ſit q̄ etiā in aīo nr̄o ītelligēdū ſit ad exteriorem hoīem pertinere. Capi. j.

Ec nunc videamus, vbi ſit q̄ſi quoddā hoīs exterioris iteriorīſq; ꝯfiniū. Quicqd eni; habemus in aīo cōmune cum a pecore recte adhuc dicit̄ ad exteriore; hoīem ptinere. Non enim ſolū corpus hō exterior deputabit̄: ſ; adiuncta q̄dā vita ſua qua cōpages corporis ⁊ oēs ſenſus vigent: q̄bus inſtructus ē ad exteriora ſentiēda. Quoꝝ ſen-

sorū imagines infixe in memoria: cū recordāda reuisunt̃: res adhuc agit̃ ad exteriorē hominem ptinens. Atq; in his oibus nō distamus a pecore: nisi q̄ figura corporis nō proni: sed erecti sumus. Qua in re admonemur ab eo q̄ nos fecit: ne meliore nostri parte. id est aīo similes pecoribus simus: a qbus corporis erectione distamus: nō vt in ea que sublimia sunt in corporibus animū ꝓijciamus. Nam vel in talibus quietē voluntatis appetere: ꝓsternere est animū: sed sicut corpus ad ea q̄ sunt excelsa corporꝫ. id ē ad celestia naturaliter erectū ē. sic animus que substantia spiritalis est: ad ea q̄ sunt in spiritalibus excelsa erigendus est. nō elatiōe suꝑbie: sed pietate iusticie.

Corporales sensus cōmunes nobis esse cuꝫ pecoribus: sed propriuꝫ esse hois de his que sensu corporis cōprehendit secundum eternas iudicare rationes. Ca. ij.

Possunt aūt ꝛ pecora ꝛ sentire ꝑ corpis sensus extrinsecus corpalia. ꝛ ea memoria fixa reminisci: atq; in eis appetere ꝓducibilia fugere incōmoda: verū ea notare. ac nō solū naturaliter rapta: sed etiā de industria memorie cōmendata retinere: ꝛ i obliuionē iāiāq; labentia recordando: atq; cogitādo rursus inprimere: vt queadmodū ex eo qd̄ gerit memoria cogitatio format̃: sic ꝛ hoc ipm qd̄ in memoria est cogitatiōe firmet̃. Fictas etiā visiones hinc atq; inde recordata q̄libet sumendo: ꝛ q̄si assumendo componere inspicere queadmodū in hoc rerꝫ genere que verisimilia sunt discernant̃ a veris: nō spiritalibus: ſ; ipis corporalib⁹. Hec atq; hmōi q̄uis in sensibilibus atq; in eis q̄ inde aius ꝑ sensuꝫ corporis traxit agant̃ atq; versent̃: nō sunt tñ rōnis expertia: nec hoib⁹ pecoribusq; cōmunia. Sz sublimioris rōnis est iudicare de istis corpalib⁹: scd̄m rōnes incorporales ꝛ sempiternas. Que nisi supra mentē humanā essent: incōmutabiles ꝑfecto nō essent atq; in his nisi subiungeret̃ aliqd nostrū: nō ſ; s̄m eas possemus iudicare de corpalibus. Iudicamus aūt de corporalibus ex ratiōe dimensionū atq; figurarum quā incōmutabiliter manere mens nouit.

Actiones corporales ita demuꝫ esse rectas si eis regendis mētis intellectuale ꝑfuerit.

Capitu. iij.

Illud vero nostrū qd̄ in actiōe corporaliū atq; tēporaliū tractādorꝫ ita versat̃: vt nō sit nobis cōmune cū pecore: rōnale qdē est. ſ; ex illa rōnali nostre mentis substātia qua subheremus itelligibili atq; incōmutali veritati tanq̄; ductū ꝛ iferiorib⁹ tractādis gubernādisq; deputatū ē. Sicut eni i oib⁹ pecoribus nō iuentū est viro adiutoriū simile illi: nisi de tractū de illo in cōiugiū formaret̃. ita mēti nostre qua supernā ꝛ internā ꝯsulimus veritatē: nullū ē ad vsum rerꝫ corporaliū quātū natura hois satis ē simile adiutoriū ex aīe partib⁹ q̄s cōmunes cū pecorib⁹ habemus. Et iō quiddā rōnale nostrū nō ad vnitatis diuortiū sepatū: sed in auxiliū societatis q̄si deriuatū in sui opis dispartit̃ officiuꝫ. Et sicut vna caro est duorꝫ in masculo ꝛ femina. sic intellectū nostrū: ꝛ actiōnē vel ꝯsiliū: ꝛ executiōnē: vel rationē ꝛ appetitū rationaleꝫ vel si quo alio modo significantius dici pñt: vna mentis natura cōplectit̃. vt quemadmodū de illis dictū est: erunt duo in carne vna. sic de his dici possit: duo in mente vna.

Quid intersit inter illud quo mēs inclinatur ad temporalia: ꝛ illud quo cōtemplatur eterna. Capi. iiij.

Cum igit̃ disserimus de natura mētis humane de vna quadā re disserimus nec eā in hec duo q̄ cōmemoraui: nisi ꝑ officia geminamus. Itaq; cuꝫ in ea querimus trinitatē: in tota querimus: nō sepantes actionē rationaleꝫ in tpalibus a ꝯtēplatiōne eternorꝫ: vt tertiū aliqd iā queramus quo trinitas impleat̃. Sed in tota natura mentis ita trinitatē reperiri opus est: vt si desit actio tpaliū cui operi necessariuꝫ sit adiutoriū: propter qd̄ ad hec inferiora administrāda diriuet̃ aliqd mentis in vna nusq; dispartita mente trinitas inueniat̃. Et facta iā ista distributiōe in eo solo qd̄ ad cōtemplationeꝫ ptinet eternorꝫ nō solū trinitas: sed etiā imago dei. In h̄ aūt qd̄ diriuatū est in actiōe tpaliū etiā si trinitas possit nō tñ imago dei possit inueniri.

De opinione eoruꝫ qui cōiugio masculi ꝛ femine ꝛ eorū proli diuinā cōparant trinitateꝫ.

Capitu. v.

Proinde non mihi vident̃ probabileꝫ afferre sententiā qui sic arbitrant̃ trinitatē imaginis dei in tribus ꝑsonis qd̄ attinet ad humanā naturā posse reperiri: vt

in ꝯiugio masculi ⁊ femine atq; in coꝝ prole
cõpleat. Q᷒ quasi vir ipse patris personaz in
timet. filij vero qđ de illo ita ꝓcessit vt nasce/
ret. atq; ita tertiã ꝑsonaz vel vt spiritus dicũt
esse mulierẽ: q̃ ita de viro ꝓcessit: vt nõ ipsa
esset filius aut filia. q̄uis ea ꝯcipiente proles
Joh. 15 nasceret. Dixit eniz dñs de spiritusancto ꝙ a
patre ꝓcedat: ⁊ tñ filius nõ est. In huius igi
tur opinionis errore hoc solum probabiliter
affert: qđ in origine facte femine scđm sancte
scripture fidez satis ostendit: nõ omne qđ de
aliqua ꝑsona ita existit: vt ꝑsonaz alterã faciat
filiũ posse dici: qñ quidẽ de viri ꝑsona extitit
ꝑsona mulieris: necTñ eius filia dicta est. Ce
tera sane ita sunt absurda: imo vero ita falsa:
vt facilime redarguant. O mitto enim quale
sit spũmscm̃ matrẽ filij putare ⁊ ꝯiugẽ patris
fortassis qppe respondeat hec in carnalibus
habere offensionẽ dũ corporei cõceptus ꝑtus
q; cogitant. Quãq; ⁊ hec ipsa castissime cogi
tẽt: qbus mũdis omnia munda sunt: imun/
dis aũt ⁊ infidelibus quorum polluta sunt: ⁊
mẽs ⁊ cõsciẽtia. ita nihil ẽ mundũ: vt quosdã
eoꝝ etiã de virgine scđm carnẽ natus christ᷒
offendat. Sz tñ in spiritalibus illis summis
vbi nõ ẽ aliqd violabile: aut corruptibile. nec
natũ ex tpe: nec ex informi formatum: si qua
dicunt talia: ad quorũ similitudinez etiã ista
inferioris creature genera q̄uis longe remo
tissime facta sunt: nõ debent cuiusq; sobriam
perturbare prudentiã: ne cuz vanuz deuitat
horrorẽ in perniciosuz incurrat errorez. As
suescat in corporibus ita spiritalium reperire
vestigia: vt cũ inde sursuz versus duce ratio
ne ascẽdere ceperit: vt ad ipsam incõmutabi/
lẽ veritatẽ ꝑ quã sunt facta ista perueniat: nõ
secum ad sũma ꝑtrahat qđ cõtẽnit in infimis
Nec eniz erubuit quidã: vxorem sibi eligere
sapientiaz. Quia nomen vxoris in prole gi/
gnenda corruptibilez cõcubitũ ingerit cogitã
ti. aut vero ipsa sapientia sexu femina ẽ: qꝛ fe
minini generis vocabulo ⁊ in greca ⁊ latina
lingua enunciantur.

Q᷒ hõ nõ ad vnius in trinitate ꝑsone: sz ad
totius trinitatis imaginẽ sit creat᷒. Ca. vi.

On ergo ꝓpterea respuimus istã sen
n tentiã: qꝛ timemus sanctaz ⁊ inuiola/
bilẽ caritatez: tanq̄ ꝯiugez dei patris
Joh. j. de illo existentez. Sed nõ sicut ꝓlẽ ad gignẽ
duz verbũ: per quod facta sunt oĩa cogitare.
Sed quia eam falsam diuina scriptura euidẽ
ter ostendit. Dixit enim deus: faciamus ho/ Geñ. j
minem ad imaginez nostraz: paulopost antẽ
dictũ est. Et fecit deus hominez ad imaginẽ
dei. Nostraz certe qꝛ pluralis est numerus:
non recte diceret: si homo ad vnius persone
imaginez fieret: siue patris: siue filij: siue spi/
ritussancti. Sed quia fiebat ad imaginez tri/
nitatis: ꝓpterea dictuz est ad imaginez nr̃az.
Rursus autez ne in trinitate credẽdos arbi/
traremur tres deos cuz sit eadẽ trinitas vn᷒
deus. Et fecit inquit deus hominez ad ima/
ginẽ dei: pro eo ac si diceret ad imaginẽ suã.
Sunt eniz tales vsitate in litteris illis locutio
nes: quas nõnulli catholicã si etiaz fidẽ asse/
runt. nõ tñ diligenter aduertũt: vt putent ita
dictum. Fecit deus ad imaginẽ dei: quasi di
ceret: fecit pater ad imaginẽ filij. Sic volen/
lentes asserere in scripturis sanctis deũ dictũ
etiam filiuz: quasi desint alia verissima ⁊ ma
nifestissima documenta: vbi nõ solũ deus. sz
etiã verus deus dictus est filius. In hoc enĩ
testimonio duz aliud soluere intendunt: sic se
implicãt: vt expedire nõ possint. Si eniz pa/
ter fecit ad imaginez filij: ita vt non sit homo
imago patris ⁊ filij: dissimilis est patri filius
Si eniz pia fides docet: sicuti fides docet fi/
liuz esse ad equalitatem essentie similem pa/
tri qđ ad similitudinez filij factuz est: necesse
est etiã ad similitudinez patris factuz sit. De
inde si hominem pater non ad suaz: sed ad fi/
lij fecit imaginem. cur nõ ait faciamus homi
nem ad imaginem ⁊ similitudinem tuaz: sed
ait nostram: nisi quia trinitatis imago fiebat
in homine: vt hoc modo esset homo imago
vnius veri dei: qꝛ ipsa trinitas vnus verus
deus est. Locutiones autẽ sunt innumerabi
les tales in scripturis: sed has protulisse suffi
ceret. Est in psalmis ita dictuz. Domini ẽ sa Ps. 3.
lus: ⁊ sup populũ tuũ benedictio tua: quasi al
teri dictum sit. non ei de quo dixerat. Domi/ ps. 17.
ni est salus. Et iterum. A te inquit eruar a
temptatione: ⁊ in deo meo sperans trangre/
diar murum. quasi alteri dixerit a te eruar a
temptatione. Et iteruz. Populi sub te cadẽt
in corda inimicorum regis. Ac si diceret.
In corda inimicorum tuoruz. Ei quippe re
gi dixerat. id est dño nostro iesu xp̃o: populi
sub te cadent: quem regem intelligi voluit cuz
diceret inimicoruz regis. Rarius ista in no/

roma. j ui testi lr̃is inueniunt. Sed tñ ad romanos
apl's de filio suo inqt: q factus est ei ex semine
dauid sc̃dm carnẽ: q p̃destinatꝰ ẽ filiꝰ dei i v
tute sc̃dm spiritũ sc̃ificationis ex resurrectiõe
mortuoꝝ iesu xp̃i dñi nr̃i. Tanq̃ꝫ de alio su/
pra diceret. Quid ẽ eniꝫ filius dei p̃destina/
tus ex resurrectiõe mortuoꝝ iesu xp̃i: nisi eius
dẽ iesu xp̃i q p̃destinatus ẽ filius dei in virtu
te. Ergo quõ hic cũ audiuimꝰ filius dei i v/
tute iesu xp̃i. aut filius dei sc̃dm spiritũ sc̃ifica
tionis iesu xp̃i. aut filius dei ex resuerrectiõe
mortuoꝝ iesu xp̃i: cũ dici potuisset vsitate in
virtute sua: aut sc̃dm spiritũ sc̃ificationis sue:
aut ex resurrectione mortuoꝝ eius: vel mor/
tuoꝝ suoꝝ: nõ cogimur itelligere aliã ꝑsonã:
sed vnã eandẽqꝫ scꝫ filij dei dñi nr̃i iesu xp̃i.
Geñ. j Ita cũ audiuimꝰ. Fecit deus hoiem ad ima/
ginẽ dei: q̃uis possit vsitatius dici ad imagi
nẽ suã: nõ tñ cogimur aliã ꝑsonã itelligere in
trinitate: sꝫ ip̃am vnã eandẽqꝫ trinitatẽ: q est
vnus deus: ad cuius imaginẽ factus est hõ.
Que cũ ita sint: si eandẽ trinitatis imagineꝫ
nõ in vno sed in tribus hoibus acceperimus
pr̃e: ⁊ matre ⁊ filio. nõ erat g̊ ad imagnẽ dei
factus hõ anteq̃ꝫ vxor ei fieret: ⁊ anteq̃ꝫ filiũ pro
pagerent: qꝛ nõdũ erat trinitas. An dicit ali/
qs. Iã trinitas erat: qꝛ ⁊ si nõdũ forma ꝓpria
iã tñ originali natura ⁊ mulier erat i latere vi
Vbi. s ri: ⁊ filius in lumbis pr̃is. Cur g̊ cũ scriptu/
ra dixisset. Fecit deus hoieꝫ ad imaginẽ dei
Ibideꝫ ꝯtexuit dicẽs. Fecit deus cũ: masculũ ⁊ femi
nã fecit eos: ⁊ benedixit eos. Vel si ita distin
guendũ ẽ: ⁊ fecit deus hoiem. vt deinde infe
rat ad imaginẽ dei fecit illũ. ⁊ tertia subiũctio
sit masculũ ⁊ feminã fecit eos. Quidã eniꝫ ti
muerũt dicere: fecit cũ masculũ ⁊ feminã: ne
q̃si mõstruosuꝫ aliqd intelligeret: sicuti sũt q̃s
hermaphroditas vocãt: cũ etiã sic nõ mẽdaci
ter possit itelligi vtrũqꝫ in numero singulari
ꝓpter id qd̃ dictũ ẽ: duo in carne vna. Cur
ergo vt dicere ceperã in natura hois ad ima
ginẽ dei facta p̃ter masculũ ⁊ feminã nõ com
memorat scriptura. Ad implẽdã qppe imagi
nẽ trinitatis debuit addere ⁊ filiuꝫ: q̃uis ad/
huc in lũbis pr̃is ꝯstitutũ sicut mulier erat in
latere. An forte iã facta erat ⁊ mulier: ⁊ scri/
ptura breui cõplexione ꝯstrinxerat: qd̃ postea
quẽadmodũ sit factũ diligentius explicaret. ⁊
ꝓpterea filius cõmemorari nõ potuit: qꝛ nõ/
dũ erat natus q̃si ⁊ hoc nõ poterat ea breuita
te cõplecti sp̃ũssanctus suo loco postea natum
filiũ narraturus: sicut mulierẽ de viri latere
assumptam suo postmodũ loco narrauit: ⁊ ta
men hic eaꝫ nominare nõ pretermisit.

De eo qd̃ apostolus dicit virũ esse imagineꝫ
dei: mulierẽ aũt gloriã viri. Ca. vij.

Non itaqꝫ ita debemꝰ itelligere hoieꝫ
factũ ad imaginẽ sũme trinitatis. h est
ad imaginẽ dei: vt eadẽ imago in tri/
bus itelligat hoibus: p̃sertiꝫ cũ apl's virum
dicat esse imaginẽ dei: ⁊ ꝓptera velamentuꝫ
ei capitis demat: qd̃ mulieri adhibendũ mo/
net: ita loquẽs. Vir qdeꝫ nõ debet velare ca j Cõ.
put cũ sit imago ⁊ gloria dei. Mulier aũt glo
ria viri est. Quid g̊ dicemus ad hec. Si pro
sua ꝑsona mulier adiplet imaginẽ trinitatis:
cur ea detracta d̃ latere viri adhuc ille imago
dicit: aut si ⁊ vna persona hois ex tribus põt
dici imago dei: sicut in ipsa sũma trinitate et
vna queqꝫ ꝑsona deus est: cur ⁊ mulier non
ẽ imago dei. Nã ꝓpterea caput velare p̃cipi
tur: qd̃ ille qꝛ imago dei est ꝓhibet. Sꝫ vidẽ
dũ est quõ nõ sit ꝯtrariũ qd̃ dicit apl's: non mu Vbi.
liereꝫ sed virũ esse imaginẽ dei. huic qd̃ scri/
ptũ est in genesi. Fecit deus hoiem: ad ima/ Geñ.
gineꝫ dei fecit cũ: masculũ ⁊ feminaꝫ fecit eos
⁊ bñdixit eos. Ad imagineꝫ qppe dei natu/
rã ip̃am humanã factaꝫ dicit. q̃ sexu ex vtro/
qꝫ cõplet. nec ab intelligẽda imagine dei sepa
rat feminã. Dicto eniꝫ ꝙ fecit deus hominẽ
ad imaginẽ dei: fecit eũ inqt masculũ ⁊ femi/
na. vel certe alia distinctione: masculũ ⁊ femi
nã fecit eos. Quõ ergo ꝑ apostolũ audiuimꝰ j Cõ.
virũ esse imaginẽ dei: vnde caput velare pro
hibet: mulierẽ aũt nõ. ⁊ ideo ip̃a hoc facere
iubet: nisi credo illud esse qd̃ iã dixi: cũ de na
tura humane mẽtis agereꝫ: mulierẽ cum vi/ i.cõ.ij
ro suo esse imagineꝫ dei: vt vna imago sit to/
ta illa substãtia. Cũ aũt ad adiutoriũ distribui
tur quod ad eã ip̃am solam attinet: nõ est ima
go dei: ꝙ auteꝫ ad viruꝫ soluꝫ attinet imago
dei est: tam plena aut integra: quã in vnuꝫ cõ
iũcta muliere. Sicut de natura humane mẽ/
tis diximus: quia ⁊ si tota cõtemplatur verita
tem imago dei est: ⁊ cum ex ea distribuit ali/
qd: ⁊ quadã intentiõe deriuat ad actioneꝫ re Ep.4
rum temporaliuꝫ: nihilominus ex qua parte
cõspectã ꝯsulit veritateꝫ: imago dei ẽ: ex qua
vero intendit in agenda inferiora: nõ ẽ ima/ Col.3
go dei. Et quoniã quãticunqꝫ se extẽderit in

id qđ eternū est: tantomagis inde formaṫ ad
imaginē dei: ⁊ ꝓpterea nō est cohibenda: vt
se inde contineat ac temperet: iō vir nō debet
velare caput. Quia vero illi rationali actioni
q̄ in reb⁹ corporalib⁹ tēporalibusq; versatur
ꝑiculosa est nimia inferiora ꝓgressio: debet
habere potestatez sup caput: qđ indicat vela/
mentū quo significaṫ esse cohibenda. Grata
est eniz sanctis angelis sacrata ⁊ pia significa
tio. Nā deus nō ad tempus videt: nec aliqd
noui fit in eius visione atq; scientia: cū aliqd
temporaliter ac transitorie geriṫ: sicut inde af
ficiunṫ sensus vel carnales aīaliū ⁊ hominuz
vel etiā celestes angeloꝝ. In isto quippe ma   j. Cō
nifesto sexu masculi ⁊ femine. apostolus pau
lus occultioris cuiusdaz rei figurasse myste/
riū. Vel hinc intelligi potest: qđ cuz alio loco
dicat verā viduā esse desolatā sine filijs ⁊ ne
potibus: ⁊ tñ cā sperare debere in deū: ⁊ ꝑsi
stere in orationib⁹ nocte ⁊ die. hic idicat mu/
lierē seductā in ꝑuaricatione facta: saluā fieri
ꝑ filioꝝ generationē. Et addit: si ꝑmāserit in
fide ⁊ dilectione ⁊ sanctificatione cū sobrieta/   Ubi
te. Quasi vero possit obesse bone vidue si vł
filios nō habuerit: vł hij quos habuerit: si in   Bei
bonis operibus ꝑmanere voluerint. Sed qꝛ
ea que dicunṫ opa bona tāq; filij sunt vite no
stre: scđm quā queriṫ cuius vite sit qsq;. id est
quō agat hec tꝑalia: quā vitā greci nō zoen:
sed bion vocāt. Et hec opa bona maxime in
officijs misericordie frequentari solent. Ope
ra vero misericordie nihil possunt: siue paga
nis siue iudeis: qui christo nō credūt: siue q/   j. Cō.
buscūq; hereticis vł scismaticis vbi fides ⁊ di
lectio ⁊ sobria sanctificatio nō inueniṫ: mani/
festū est qd aplus significare voluerit: ideo fi
i. cō. ij   gurare ac mystice quia de velando mulieris
capite loquebaṫ: qđ nisi ad aliqđ secretum sa/
cramēti referaṫ: inanc remanebit: Sicut eniz
nō solum veracissima ratio: sed etiam ipsius
apostoli declarat auctoritas: nō scđm formaz
corporis homo factus est ad imaginē dei: sʒ
scđm rationalem mentez. Cogitatio quippe
turpiter vana est: que opinaṫ deuz mēbroruz
corporaliū liniamentis circūscribi: atq; diffi/
Ep. 4   niri. Porro aūt nōne idem beatus apostol⁹
dicit. Renouamini spiritu mentis vestre: et
induite nouū hoiem q scđm deū creatus est.
Col. 3   Et alibi apertius. Exuētes vos inquit vete
rem hominē cū actibus eius: ⁊ induite nouū
qui renouatur in agnitione dei ſm imaginez
eius q creauit eū. Si ergo spiritu mentis nr̄e
renouamur: ⁊ ipse est nouus homo qui reno
uatur in agnitione dei secundū imaginē eius
q creauit eum. nulli dubiū est nō secundū cor
pus: neq; secundū quālibet animi partem: sʒ
secunduz rationalem mentem vbi potest esse
agnitio dei: hominez factū ad imaginē eius q
creauit eū. Secundū hanc autē renouationē
efficimur etiā filij dei ꝑ baptismū christi: ⁊ in
duentes nouū hominez: christū vtiq; indui/
mur per fidē. Quis est ergo q ab hoc ꝯsortio
feminas alienet: cū sint nobiscū gratie cohere
des. Et alio loco idez aplus dicat. Omēs eniz   Gal. 3
fili dei estis: ꝑ fidem in xp̄o iesu. Quicunq;
eniz in christo baptizati estis: christum indui
stis. Nō est iudeus neq; grec⁹: nō est seru⁹
neq; liber: nō est masculus neq; femina. om
nes eniz vos vnū estis in christo iesu. Nun
qd nā igiṫ fideles femine sexuz corporis ami
serūt. Sed qꝛ ibi renouanṫ ad imaginem dei
vbi sexus nullus est: ibi factus est hō ad ima
ginez dei vbi sex⁹ nullus ē. hoc est in spū mē
tis sue. Cur ergo vir ꝓpterea nō debet caput   j. Cō. ij
velare qꝛ imago est ⁊ gloria dei. Mulier aūt
debet: qꝛ gloria viri est: quasi mulier nō reno
ueṫ spiritu mētis sue: qui renouaṫ in agnitio
ne dei scđm imaginē eius q creauit eū. Sed
qꝛ sexu corporis distat a viro: rite potuit in
eius corporali velamento figurari pars illa
rationis: que ad tꝑalia gubernāda deflectiṫ:
vt nō maneat imago dei nisi ex q̄ parte mēs
hominis eternis rationib⁹ cōspiciendis vel
cōsulendis adherescit: quā nō solū masculos
sed etiaz feminas habere manifestuz est. Er/
go in eoꝝ mentibus cōmunis natura cogno
sciṫ. in eoruz vero corporibus ipsius vnius
mentis distributio figuratur.

Quibus progressibus mens corporaliū vsu
⁊ imagine delectata: ab eternoruz cōtempla/
tione deficiat.   Capi. viij.

Scendentibus itaq; introrsus qbus/
a   dā gradibus cōsiderationis ꝑ anime
partes: vnde incipit aliquid ocurrere:
qđ non sit nobis cōmune cuz bestijs: inde in
cipit ratio vbi homo interior iaz possit agno/
sci. Qui etiaz ipse si per illā rationem cui tem
poraliuz rerum administratio delegata est: i/
moderato progressu nimis in exteriora pro/
labiṫ: consentiente sibi capite suo. id est nō cā

cohibente atq; refrenante: illa que in speculo consilij presidet quasi virili portione innecte/ratur inter omnes inimicos suos: virtutis i/uidos demones cum suo pncipe diabolo e/ternorumq; illa visio: ab ipso etiam capite cū coniuge vetitum manducante subtrahitur: vt lumen oculorum eius non sit cū illo. Ac sic ab illa illustratione veritatis ambo nuda ti: atq; apertis oculis conscientie ad vidēdū q̃ inhonesti atq; inde corī remanserint: tanq̃ folia dulcium fructuum: sed sine ipsis fructi/bus. ita sine fructu boni operis bona verba contexerunt: vt male viuentes quasi bene lo/quendo contegant turpitudinem suam

Quam pniciose relicto cōmuni bono priua ta querantur. Ca. ix.

Potestatem quippe suam diligēs ani ma a communi vniuerso ad priuataz partez prolabitur: z apostatica illa su perbia: quod inicium peccati dicitur: cum in uniuersitate creature deum rectorē sequuta: legibus eius optime gubernari potuisset: plus aliquid vniuerso appetēs atq; id sua le/ge gubernare molita: quia nihil est amplius vniuersitate in curam partilez truditur: z sic aliquid amplius concupiscendo minuitur.

j. Thi. 6 Unde z auaricia dicitur radix omnium ma lorum. Totumq; illud vbi aliquid propriuz contra leges quibus vniuersitas administra tur agere nititur: per corpus propriuz gerit quod partiliter possidet: atq; ita formis z mo tibus corporalibus delectata: qz intus eas se cum non habet: cum eorum imaginibus q̃s memorie fixit inuoluitur: z phantastica for/nicacione turpiter inquinatur: omnia officia sua ad eos fines referēs: quibus curiose cor poralia ac temporalia per corporis sensus q̃/rit. Aut tumido fastu alijs ais corporeis sen sibus deditis esse affectat excelsior. aut ceno/so gurgite carnalis voluptatis immergitur.

Que sit humana temptatio: z qd̄ peccatuz ex tra corpus habeatur. Capitu. x.

Cum ergo bona voluntate ad interio/ra z superiora pcipiēda que nō pua tiz sed cōmuniter ab oibus q talia diligūt sine vlla angustia vel inuidia casto possiden tur amplexu: vel sibi vel alijs cōsulit: et si fal/latur in aliquo per ignorantiam temporaliuz quia z hoc temporaliter gerit: z modum agē di non teneat quē debebat: humana tēptatio est. Et magnum est hanc vitam sic degere: quam velut viaz redeuntes carpimus: vt tēp tatio nos non apprendat nisi humana. Hoc j. Cō. 10 enim peccatum extra corpus est: nec fornica/tioni deputatur: z ppterea facillime ignosci/tur. Cum vero propter adipiscenda ea que p corpus sentiuntur propter experiendi vel ex cellendi vel cōtrectandi cupiditatem: vt i his finem boni sui ponat: aliquid agit: quicquid agat turpiter agit: z fornicat' in corpus ppri um peccans: z corporearum rerum fallacia simulachra introrsus rapiēs: z vana medita tione componens. vt ei nec diuinum aliquid nisi tale videatur: priuatim auara fetatur er/roribus: z priuatiz pdiga inanitur viribus Nec ad tam turpem z miserabilem fornica/tionem simul ab exordio prosiliret: sed sicut Ecci. 19 scriptū ē. Qui modica spnit paulatiz dcidet. Quibus de mutationib9 hō ab imagine dei in similitudinem pecoris delabitur.

Capitu. xj.

Quemodo cui coluber nō aptis passi/bus sz squamarū minutissimis nisib9 repit: sic lubric9 deficiēdi motus neg ligētes minutatiz occupat: z incipiēs a puer so appetitu similitudis dei puenit ad similitu Gen. 3 dinē pecoꝝ. Inde ē q nudati stola pma: pel liceas tūicas mortalitate meruerūt. Honor eni hoīs ver9 ē imago z similitudo dei: q̃ nō custodit nisi ad ipm a q̃ imp̄mit. Tāto magis itaq; inheret deo: q̃to min9 diligit ppriuum Cupiditate vo expiēde ptātis sue: q̃dā nu/tu suo ad seip̄z tanq̃ ad mediū pruit. Itaq; cum vult esse sicut ille sub nullo: z ab ipsa sui medietate penaliter ad ima ppellit': id est ad ea qb9 pecora letāt: atq; ita cū sit honor eius pš. 48 silitudo dei. dedecus aūt eius similitudo pe/coris. homo i honore posit9 nō intellexit: cō patus est iumētis insipiētib9: z similis fact9 est eis. Qua igit' tam longe transiret a sūmis ad infima: nisi p medium sui. Cū eni negle/cta caritate sapiētie que semper eodem modo manet: cōcupiscitur scientia ex mutabilium j. Cō. 8 temporaliumq; experimento: inflat nō edifi cat. Ita pregrauatus animus quasi pondere suo a beatitudine expellit': z per illud sue me/dietatis experimētū pena sua discit qd̄ itersit inter bonum desertū malūq; cōmissum. nec redire pōt effusis ac pditis viribus: nisi gr̄a conditoris sui ad penitētiam vocātis z peccata

Ro. 7.

Gen. 3

Ro. 6

donantis. Quis enim infelicem animaam li-
Ro. 7. berabit a corpore mortis huiᵒ nisi gratia dei
p iesum christum dominuz nostruz. De qua
gratia: suo loco quando ipse prestiterit disse-
remus.

Quā comparabilis sit primoruz hominum
preuaricationi mens que ad amorez tempo-
ralium sensu est tracta corporeo.

Capi. xij.

Nunc de illa parte rationis ad quam p
tinet scientia. id est cognitio rez tpaliū
atq̧ mutabiluz nouādis vite huiᵒ actō
nibus necessaria susceptā ꝯsiderationē quan
tū dn̄s adiuuat peragamus. Sicut eni in illo
manifesto coniugio duorum hominum qui
primi facti sunt: nō manducauit serpēs de ar
Gen. 3. bore vetita: sed tantūmodo manducandū per
suasit. Mulier autez nō manducauit sola: sz
viro suo dedit: τ simul manducauerunt: quā
uis cum serpente sola locuta est: τ ab eo sola
seducta sit. Ita τ in hoc quod etiā in homine
vno gerit τ dinoscitur: occulto quodam secre
toq̧ cōiugio carnalis vl' vtita dicā: q corpis
sensus intendit sensualis animi motus: q no
bis pecoribusq̧ cōmunis est: seclusus ē a ra-
tione sapientie. sensu quippe corporis corpo
ralia sentiuntur. eterna vero τ incōmutabilia
spiritualia ratione sapientie intelligunt. Ratio
ni aūt scientie appetitus vicinus est: qn̄ quidē
de ipsis corporalibus que sensu corporis sen
tiuntur ratiocinant ea q̄ scien̄tia dicit actionis
si bene vt eā noticiā referat ad finē summi bo
ni. si aūt male: vt eis fruat tanq̧ bonis talibᵒ
in qbus falsa beatitudine conquiescat. Cū ergo
huic intentioni mens q̄ in rebus tpalibus: τ
corporalibus ppter actiōis officiū rōcinandi
viuacitate vsat: carnalis ille sensus vel ani-
malis ingerit quandā illecebram fruendi se.
id ē tanq̧ bono quodā priuato τ pprio: non
tanq̧ publico τ cōmuni: qđ est incōmutabile
bonū: tūc velut serpēs alloquit feminā. huic
aūt illecebre ꝯsentire: de ligno phibito man-
ducare est. Sed iste ꝯsensus si sola cogitatio
nis delectatione ꝯtentus est: superioris vero
auctoritate ꝯsilij ita membra retinent: vt non
Ro. 6. exhibeant iniquitatis arma peccato: sic habē
dū existimo velut cibum vetitum mulier sola
comederit. Si autem in ꝯsentiōe male vtēdi
rebᵒ q̄ p sensuz corpis sentiunt: ita decernit
quodcūq̧ peccatū: vt si ptās sit ēt corpe cōpleat:
itelligēda ē illa mulier dedisse viro suo secū si
mul edēdū illicitū cibū. Neq̧ eni pōt peccatū
nō solū cogitādū suauit: verūetiā efficacit p-
petrādū mēte decerni: nisi τ illa mētis itētio
penes q̧ sūma potestas ē mēbra in opus mo
uēdi vel ab ope cohibēdi male actioni cedat τ
seruiat. Nec sane cū sola cogitatiōe mēs oble
ctat illicitis: nō qdē decernēs esse faciēda: te-
nēs tn̄ τ volēs libēter q̄ statiz vt attigerūt ani
mū respui debuerūt: negādū nō ē esse pecca-
tū: sz lōge minᵒ q̧ si τ ope statuat iplenduz:
Et iō de talibᵒ q̧ cogitationibᵒ venia peten-
da ē: pectusq̧ pcutiēdū: atq̧ dicendū. Dimit Mat. 6
te nobis debita nr̄a. faciendū q̧ qđ sequit: at
q̧ in oratiōe iungēdū. sicut τ nos dimittimᵒ
debitoribᵒ nr̄is. Neq̧ eni sic in illis duobᵒ
pmis hoibus psonā suā qsq̧ portabat: τ iō si
sola mulier cibū edisset illicitū: sola vtiq̧ mor
tis supplicio plecteret. Ita dici nō hoie vno:
si delectatiōibᵒ illicitis a qbus se ꝯtinuo debz
auertere cogitatio libēter sola pascat: nec faciē
da decernant mala: sz tn̄ suauiter in recorda
tione teneant: q̄si mulierē sine viro posse dā-
nari: absit h credere. Hec qppe vna psona ē
vnus hō: totusq̧ dānabit: nisi hec q̄ sine vo-
luntate operādi: sz tn̄ cū volūtate animuz tali
bus oblectādi soliᵒ cogitationis sentiunt esse
peccata. p mediatoris grām remittant. Hec
itaq̧ disputatio qua in mēte vniuscuiusq̧ ho
minis q̄siuimᵒ q̄ddā rōnale ꝯiugiū ꝯtēplatō
nis τ actiōis: officijs p q̄dā singula distribu-
tis: tn̄ i vtroq̧ mētis vnitate suata: salua illiᵒ
vitatis historia: q̧ de duobᵒ pmis hoibᵒ vi
ro. s. eiusq̧ muliere: de qbᵒ ppagatū ē genᵒ
hūanū: diuina tradit auctoritas. Ad h tm̄mō j. Cō. xj
audiēda ē: vt itelligat apl's: imaginē dei viro
tantū tribuēdo nō etiā femine: q̧uis in diuer
so sexu duoz hoium aliqd tn̄ significare vo-
luisse qđ in vno homine quereret.

De eoz snīa q̄ in vno hoie mentez in psona
viri: sensuz aūt corpis in psona mulieris acci
piendū esse dixerūt. Capi. xiij.

Nec me fugit quosdam q fuerūt an̄ nos
egregij defensores catholice fidei τ di
uini eloquij tractatores: cum in homi-
ne vno cuius vniuersam animam bonā quē
dā padisuz eē senserūt: duo ista requirerent:
virū mentez: mulierē vero dixisse corpis sen
sum. Et scđm hanc aūt distributionem q̄ vir
ponit mens: sensus vero corporis mulier: vi

denť apte oia ꝯuenire: si ꝯsiderata tractenť: nisi q᷑ in oibus bestijs ꝛ volatilibus: scriptū
Gen.2 ē: nō esse inuētū viro adiutoriū simile illi: et tūc ē ei mulier facta de latere. Propter quod ego nō putaui ꝓ muliere sensum corporis esse ponendū: quē videmꝰ nobis ꝛ bestijs eē cō munē. sed aliqd volui qđ bestie nō haberent sensumqꝫ corporis magis ꝓ serpēte intelligen dū existimaui: q legiť sapientior oibus pecori
Gen.3 bus terre. In eis qppe naturalibus bonis: q̄ nobis ꝛ irrationalibꝰ aiantibꝰ videmꝰ esse cōmunia: viuacitate qdā sensus excellit: non ille de q̄ scriptū ē in epła: q̄ ē ad hebreos: vbi
Heb.5 legiť: perfectorꝫ eē solidū cibū: q p illū habitū exercitatos habēt sensus ad sepandū bonū a malo. Illi qppe sensus nature ratiōalis sunt ad intelligētiā ptinentes: sꝫ iste sensus q ē gn gpartitus in corpe: p quē nō solū a nobis: ve rūctiā a bestijs corpalis species motusqꝫ sen tiť. Sed siue isto: siue illo: siue aliquo alio mo
j: Cō.ij do accipiendū sit: qđ apostolus: vtrum dixit imaginē ꝛ gloriaꝫ dei mulierē autē gloriā vi ri: apparet tamē cuꝫ secunduꝫ deū viuimus: mentē nostrā in inuisibilia eius intentam: ex eius eternitate: veritate: caritate ꝓficienter debere formari. Quiddā vero rationalis in tentionis nostre. hoc est eiusdē mētis in vsuꝫ
Ro.12 mutabiliū corporaliumqꝫ rerū: sine quo hec vita nō agiť dirigendū: nō vt ꝯformetur huic seculo finem ꝯstituendo in bonis talibus: et in ea detorquēdo beatitudinis appetitū: sed vt qcquid in vsu temporaliū rationabiliter fa cimus: eternorum adipiscendorū ꝯtēplatiōe faciamus: p ista transeuntes: illis in herētes

In q̄ officia ꝓpria sapientia ꝛ scientia dei dā tur. Capitu.xiiij.

Abet eniꝫ ꝛ scientia modū suū bonuꝫ: si qđ in ea inflat vel inflare assolet: eter norꝫ caritate vincať: que nō inflat: sed vt scimus edificat. Sine scientia quippe: nec virtutes ipse quibus recte viuiť possunt ha/ beri: p quas hec vita misera sic guberneť vt ad illam que vere beata est perueniať eternā. Distat tamen ab eternorum contemplatione actio qua bene vtimur temporalibus rebus. ꝛ illa sapientie: hec scientie deputať. Quāuis enim ꝛ illa que sapientia est: possit scientia nū cupari: sicut ꝛ apostolus loquitur. vbi dicit.
j Cō.3 Nunc scio ex parte: tunc auteꝫ cognoscam si cut ꝛ cognitus sum. quaꝫ scientiaꝫ profecto cō tēplationis dei vult intelligi: quod sanctoruꝫ erit premium summū: tñ vbi dicit: alij datur p spiritū sermo sapientie: ali sermo scientie se cundū eundē spiritū. hec vtiqꝫ duo sine dubi tatione distinguit: licet nō ibi explicet qd iter sit vnde possit vtrūqꝫ dinosci. Verū scriptu rarū sanctaruꝫ multiplicem copiaꝫ scrutatus: inueni scriptū esse in libro iob: eodem sancto viro loquente. Ecce pietas est sapientia: ab/ iob.28 stinere autē a malis est scientia. In hac diffe rentia intelligendū est ad cōtemplationeꝫ sa/ pientiā: ad actioneꝫ scientiā ptinere. Pieta/ tem quippe hoc loco posuit dei cultū: q̄ grece diciť theosebia. Nam hoc verbū habet istam sententiam in codicibus grecis. Et qd est in eternis excellentius q̄ꝫ deus: cuius solius i/ mutabilis est natura. Et qs cultus eius: nisi amor eius: quo nunc desideramus eū vide/ re: credimusqꝫ ꝛ speramus nos eē visuros: ꝛ quātū ꝓficimus videmus nunc p speculuꝫ in enigmate: tūc aūt in manifestatione. Hoc ē eniꝫ qđ ait aplꝯs paulꝰ: facie ad faciē. Hoc j Cō.13 etiā qđ iohānes. Dilectissimi nūc filij dei su j.Jo.3 mus: ꝛ nōdum apparuit qd erimus: scimus cum apparuerit: similes ei erimus: quoniaꝫ videbimus cuꝫ sicuti est. De his atqꝫ hmōi. sermo ipse mihi videtur esse sermo sapientie. Abstinere aūt a malis quoniaꝫ iob scientiam iob.28 dixit esse: rerū proculdubio temporaliuꝫ est. Quoniā secunduꝫ tēpus in malis sumus: a quibus abstinere debemus: vt ad illa bona eterna veniamus. Quāobrē qcquid pruden ter: fortiter tēperāter ꝛ iuste agimus: ad eam pertinet sciētiam siue disciplinā qua in euitan dis malis: bonisqꝫ appetendis actio nostra versať. ꝛ qcquid propter exempla vel cauen/ da: vel imitanda: ꝛ propter quarumqꝫ reruꝫ q̄ nostris accōmodata sunt vsibus necessaria documenta: historica cognitione colligimus De his ergo sermo cum sit: eum scientie ser/ moneꝫ puto discernendū a sermone sapien/ tie: ad quā pertinent ea que nec fuerunt: nec futura sunt: sed sunt: ꝛ propter eternitateꝫ in qua sunt ꝛ fuisse ꝛ esse ꝛ futura esse dicūtur: sine vlla mutabilitate temporꝫ. Non eniꝫ sic fuerunt vt esse desinerent: aut sic futura sunt quasi nunc nō sint: sed idipsum esse semp ha/ buerunt: semper habitura sunt. Manent aūt nō tanqꝫ in spacijs locoruꝫ fixa veluti corpo/ ra: sꝫ in natura incorporali sic itelligiblia p/

sto sunt mentis aspectibus: sicut ista in locis
visibilia vel contrectabilia corporis sensibus.
Non aūt solū rez̄ sensibiliū in locis positaz̄
sine spacijs localibus manēt intelligibiles in
corpalesq3 rōnes: verūetiam niotionū in tē/
poribus transeūtium: sine temporali trāsitu
stant etiaz ipe vtiq3 intelligibiles insēsibiles
ad quas mentis acie puenire paucoz̄ est. Et
cū puenit: q̄ztum fieri potest: non in eis ma/
net ipe puentor: sed veluti acie ipsa reuerbe
rata repellit: et fit rei nō trāsitorie transitoria
cogitatio. Que tamē cogitatio transiēs p dis
ciplinas qbus erudit animus: memorie cō/
mēdat: vt sit q̄ redire possit: cogitat inde trā
sire: q̄zuis si ad memoriā cogitatio nō rediit
atq3 qd cōmēdauerat ibi inueniret: velut ru
dis ad hoc sicut ducta fuerat duceret: idq3 in
ueniret et vbi pmū inuenerat: in illa scilic3 in
corporea veritate: vnde rursus q̄si descriptū
in memoria figeret. Neq3 eni sicut manet:
verbi gratia: quadrati corporis icorporalis
et in cōmutabilis ratio: sic in ea manet homi
nis cogitatio: si tamē ad eā sine phātasia spa
tij localis potuit puenire. Aut si alicuius arti
ficiosi et musici soni per moras temporis trā
seūtis numero sitas comprēdat: sine tempo
re stans inq̄dā secreto altoq3 silētō: tādiu sal
tem cogitari pōt quādiu pōt ille cantus audi
ri: tñ qd inde rapuerit et si transiēs mētis as/
pectus et quasi glutiēs in vētrem: ita in me/
moria reposuerit: poterit recordādo quodā/
modo ruminare: Quod si fuerit omīmoda
obliuione deletum: rursus doctrina duce ad
id venietur qd penitus exciderat: et sic inue/
nietur vt erat.

De opinione platonis qua credidit animas aliā vitā p̄usq3 corpib9 iduerent habuisse.

Capitulum. xv.

Unde plato ille phūs nobilis: psuade
re conatus ē vixisse hic aias hominū
et anteq3 ista corpora gererēt. et hinc
esse q ea que discunt: reminiscūt potius cog
nita q̄3 cognoscuntur noua. Retulit eni pue
rum quēdam nescio quid de geomitria inter
rogatum sic respondisse: tanq3 esset illius pe
ritissimus discipline. Gradatiz quippe atq3
artificiose interrogatus: videbat quod vi/
dēdū erat: dicebatq3 qd viderat. Sz si recor
datio hec esset rerum antea cognitaz̄: nō vti
q3 omnes vel pene omnes cum illo modo i
terrogarent: h possēt. Nō eni omnes in p̄o
re vita geometre fuerūt: cū tā rari sint in ge/
nere hūano: vt vix possit aliqs inueniri. Sz
poti9 credēdū ē mētis itellectualis ita pdita eē
naturā: vt reb9 itelligibilibus natali ordine
disponēte pditore subiuncta sic ista videat in
quadam luce sui generis incorporea: quēad/
modum oculus carnis videt que in hac cor/
porea luce circūadiacent: cuius lucis capax ei
q3 cōgruens est creatus. Nō eni et ipe iō si/
ne magistro alba et nigra discernēt: q2 ista iā
nouerat anteq3 in hac carne crearet. Deniq3
cur de solis reb9 itelligibilib9 id fieri pōt: vt
bñ iterrogatus qsq3 respondeat qd ad quāq3
ptinet disciplinā: etiā si eius ignarus ē. Cur
hoc facere de rebus sensibilibus nullus pōt:
nisi quas isto, vidit in corpore constitutus;
aut eis q nouerāt indicātibus credidit: seu lit
teris cuiusq3 seu vbis. Nō eni acqescēdum
ē eis q samiū pythagorā ferūt recordatū fuis/
se talia nōnulla q̄ nō fuerat expt9: cū hic alio
iā fuisset i corpe: et alios nōnullos narrāt alij
eiusmodi aliqd in suis mētibus passos: quas
falsas fuisse memorias: q̄les plerūq3 experi/
mur in sōnis: qñ nobis videmur reminisci
q̄si egerimus aut viderimus qd nec egimus
oino nec vidimus: et eo mō affectas esse illo/
rū mētes etiā vigilantiū instinctu spirituū ma
lignoruz: atq3 fallaciū: qbus cure est de reuo
lutionibus animaz̄ falsaz opinionē: ad deci/
piēdos hoies firmare vel serere. Et h cōijci
pōt: q2 si vere illa recordarent q̄ hic in alijs
antea positi corpibus viderāt: multis ac pe/
ne omnibus id cōtingeret: qñ quidē vt de vi
uis mortuos: ita de mortuis viuos: tāq3 de
vigilātibus dormiētes: et de dormiētibus vi
gilantes sine cessatione fieri suspicantur. Si
ergo hoc est sapientie et sciēcie recta distincio
vt ad sapiētiā ptineat eternarū rerū cognitio
intellectualis. ad sciētiā vo tēporaliū rerum
cognitio rōnalis: qd cui p̄ponēduz siue post
ponēdum sit: nō est difficile iudicare. Si aūt
alia est adhibenda discretio qua dinoscantur
hec duo: que proculdubio distare apl'us do/
cet dicens. Alij dat qdē per spiritum sermo j Cō. 12
sapientie: alij sermo scientie secunduz eundē
spiritū. Tamē etiam istoz̄ duoz̄ q̄ nos posu
imus euidētissima differētia est: q alia sit in
tellectualis cognitio eternarum rerum: alia
rationalis temporalium: et huic illā preponē

dam esse ambigit nemo. Relinquētibus ita/
qz nobis ea q̄ exterioris sunt hois: ꝛ ab eis q̄
cōmunia cuz pecoribus habemus introrsuz
ascendere cupiētibus: anteqz ad cognitionez
rerum intelligibiliuz atqz summarꝝ que sem/
piterne sunt veniremus: temporalium reruz
cognitió ratiōalis occurrit. Etiam in hac igi
tur inueniamus si possumus aliquā trinitatē
sicut inueniebamus in sensibus corporis: ꝛ in
his que per eos in animam vel spiritum no/
strum imaginabiliter intrauerunt: vt ꝑ cor/
poralibus rebꝰ quas corporeo foris positas
attingimus sensu: intus corporum similitudi
nes haberemus impressas memorie: ex qui/
bus cogitatio formaret̄ tertia voluntate vtrū
qz iungente: sicut formabatur foris acies ocu
loruz quā voluntas vt visio fieret adhibebat
rei visibili: ꝛ vtrunqz iungebat etiam illic ipsa
se admouens tertiam. Sed non est hoc coar/
tanduz in hunc librum: vt in eo qui sequit̄ si
deus adiuuerit cōuenienter possit inquiri: et
qđ inuentum fuerit explicari.

Explicit liber duodecimus.

Incipiunt capiula. xiij. libri.

Aurelij augustini episcopi de trinitate liber tredecimus incipit.

De gemino rōnalis mētis officio: quorꝝ vnū ad tpalia: aliud ꝑtinet ad eterna. Ca. j.

In libro supiore huius opis duodecimo satis egimꝰ dis/cernere rōnalis mētis offiū
i in tpalibꝰ rebꝰ: vbi non sola cognitio: verꝝ ꝛ actio nr̄a V sat: ab excellētiore eiusdē mē tis officio: qđ ꝯtemplandis
eternis rebus īpendit̄: ac sola cognitiōe frui tur. Cōmodius aūt fieri puto: de scripturis sanctis aliqd interserā: quo facilꝰ possit vtrū qz dinosci. Euāgeliū suū iohānes euāgelista
sic exorsus est. In ꝑncipio erat Vbū: ꝛ Vbū Joh. j
erat apud deū: ꝛ deus erat Vbū: hꝰ erat in ꝑn cipio apud deū: oia ꝑ ip̄m facta sūt: ꝛ sine ipo factū est nihil. Qđ factū ē i ipo vita erat: ꝛ vi ta erat lux hoiuz: ꝛ lux in tenebris lucet: ꝛ te/nebre eā nō cōprehēderūt. Fuit hō missus a deo: cui nomē erat iohānes: hic venit in testi stimoniū: vt testimoniuz ꝑhiberet de lumine vt oēs crederēt ꝑ illū. Nō erat ille lux: sz vt te stimoniū ꝑhiberet de lumine. Erat lux vera

q̄ illuminat oēm hoīem venientē in hūc mundū. In mūdo erat: ⁊ mūdus p ipm factus ē: ⁊ mundus eū nō cognouit. In ppria venit ⁊ sui eū nō receperūt. Quotquot āt receperūt eū: dedit eis potestatē filios dei fieri: his qui credūt in nomine eius. Qui nō ex sanguinibus neq₃ ex voluntate carnis: neq₃ ex voluntate viri: s₃ ex deo nati sunt. Et vbū caro factū ē ⁊ habitauit in nobis. Et vidim⁹ glām eius. glām qsi vnigeniti a pre: plenū gratie ⁊ veritatis. Hoc totū qd ex euāgelio posui: i pcedētib⁹ suis ptib⁹ h₃ qd imutabile ac sempiternū est: cuius ɔtemplatio nos beatos facit. In ɔsequētibus vo: pmixta cū tpalib⁹ cōmemorant eterna. Ac p hoc aliq̄ ibi ad scientiā ptinēt: aliqua ad sapientiā: sicut libro duo

vbi. s decimo pcessit nra distinctio. Nam in pncipio erat verbū: ⁊ vbū erat apud deū: ⁊ de⁹ erat vbū: hoc erat in pncipio apud deū. oīa p ipm facta sunt: ⁊ sine ipo factū est nihil: qd factum ē, in ipo vita erat: ⁊ vita erat lux hoīum ⁊ lux in tenebris lucet: ⁊ tenebre eā nō comphenderunt. Cōtēplatiuā vitā reqrit: ⁊ intellectuali mēte cernendū est. Qua in re quāto magis qsq₃ pfecerit: tāto fiet sine dubitatiōe sapientior. Sed propter id qd ait. Lux lucet in tenebris: ⁊ tenebre eā nō cōprehēderunt: fide vtiq₃ opus erat q̄ crederet qd nō videt. Tenebras qppe intelligi voluit auersa ab huius luce cāq₃ minus idonea ɔtueri corda mortaliū. ppter qd adiūgit ⁊ dicit. Fuit hō mis-

vbi. s sus a deo: cui nomē erat iohānes: h venit in testimoniū vt testimoniū phiberet de lumine vt oēs crederēt p illū. Hoc tam tpaliter gestū ē: ⁊ ad scientiā ptinet que cognitione historica ɔtinet. Hoīem autē iohānē in phantasia cogitamus: q de humane nature noticia impssa est nostre memorie. Et hoc eodē modo cogitāt siue q ista nō credūt: siue q credūt.

Joh. j. Vtrisq₃ enī notū est qd sit hō. cui⁹ exteriorē ptē id ē corp⁹ p corporis lumina didicerūt. Interiorē vo. id ē aiā in semetipis: q₂ ⁊ ipsi hoīes sunt: ⁊ p humanā cōuersationem cognitā tenent: vt possint cogitare qd dicitur. Fuit homo cui nomē erat iohānes: q₂ ⁊ nomina sciunt loquendo ⁊ audiēdo. Quod aūt ibi est: missus a deo: fide tenent q tenent. Et q fide non tenent: aut dubitatione ambigunt aut infidelitate derident. Vtriq₃ tamen si nō sunt ex numero nimis insipientium: q dicūt in corde suo nō est: deus. hec audiētes verba vterq₃ cogitāt: ⁊ qd sit deus: ⁊ quid sit mitti a deo. ⁊ si non sicut res se habēt certe sicut valent. Fidem porro ipam quam videt quisq₃ in corde suo si credit. vel nō esse: si nō credit. aliter nouimus: nō sicut corpora que videm⁹ oculis corporis: ⁊ per ipsoꝝ imagines quas memoria tenemus: etiā absentia cogitamus nec sicut ea que nō vidimus ⁊ ex his que vidimus cogitatione vtcūq₃ formamus: ⁊ memorie cōmendamus: quo recurramus cum voluerimus: vt illic ea vel potius qualescunq₃ imagines eorū quas ibi fiximus similiter recordatione cernamus. Nec sicut hominē viuum cuius animam etiā si nō videmus ex nostra conijcimus: ⁊ ex motibus corporalibus hominem viuū. sicut viuendo didicim⁹ intuemur etiam cogitando. Non sic videtur fides in corde in quo est ab eo cuius est: sed eam tenet certissima scientia: clamatq₃ cōsciētia. Cum itaq₃ propterea credere iubeamur quia id quod credere iubemur videre nō possumus. ipsam tamen fidem quando inest in nobis videmus in nobis: quia ⁊ rerum absentium psens est fides: ⁊ rerum que foris sunt intus est fides. ⁊ rerū q̄ nō videntur videtur fides: ⁊ ipsa tamen tēporaliter fit in cordibus hominum. Et si ex infidelibus fideles fiunt: perit ab eis. Aliquando autē ⁊ rebus falsis accōmodatur fides. loquimur enim sic vt dicam⁹ habita est ei fides ⁊ decepit. Qualis fides: si tamen ⁊ ipsa dicenda est fides nō culpabiliter de cordibus perit: quando eam inuenta veritas pellit optabiliter autē rerū verarum in easdem res fides transit. Non enim dicendū est perit: quando ea que credebantur videntur. Nunquid enim adhuc fides dicenda est cum diffinita sit in epistola ad hebreos fides: dictūq₃ sit eam esse ɔuictionē rerum que nō videntur. Deinde quod

sequitur. Hic venit in testimonium: vt testi- Joh. j.
monium perhiberet de lumine: vt omnes crederent per illū. actio vt dixi temporalis est. Tpaliter enī testimoniū phibet etiam de re sempiterna: qd est intelligibile lumen. De q̄ vt testimoniū perhiberet venit iohānes: q nō erat lux: sed vt testimoniū phiberet de lumi-
ne. Adiungit enim. Erat lux vera: que il- Vbi. s

lumnat oēm hoīem venientē in hūc mūdū.
In mūdo erat: ꝛ mūdus ꝑ ipm fact⁹ ē: ꝛ mū
dus eū nō cognouit. In propria venit ꝛ sui
eū nō receperūt. Hec verba oia q latinā lin/
guam sciūt: ex rebus itelligūt quas nouerūt.
Quaꝝ aliq̄ nobis inotuerūt ꝑ corpis sensus
sic hō sic ipe mūdus: cuius tā euidētē magni
tudinē cernimus: sicut eorūdē verboꝝ soni.
Nā ꝛ auditus sensus ē corpis. Alique aūt ꝑ
Vbi. s animi rōnē: sicut id qđ dictū ē. ꝛ sui eū nō re
ceperūt. Intelligiť eniꝫ: nō in eū crediderūt.
Qđ qd sit nullo corpis sensu: ſꝫ animi rōne
cognouimus. Ipoꝝ etiā v̄boꝝ nō solū so/
nos: sed significatiōes: ptim ꝑ corpis sensuꝫ
ptim ꝑ animi rōnē didicimus. Nec ea v̄ba
nūc ꝑmū audiuimus: sed q̄ iaꝫ audieramus.
Et nō solū ipsa: verūetiā q̄ significarēt cogni
ta: memoria tenebam⁹: ꝛ h̄ agnouim⁹. Hoc
eniꝫ nomē dissyllabū cū diciť mūdus: qm̄ so/
nus ē: res vtiqꝫ corpalis ꝑ corpus inotuit. id
ē ꝑ aurē. sed etiā qđ significat ꝑ corpus ino/
tuit. id est ꝑ oculos carnis. Mūdus qppe in
quātū notus ē: vidētib⁹ notus ē. Ad h̄ ver/
bū quattuor syllabaꝝ qđ est crediderūt: sono
suo qm̄ corpus est ꝑ aurē carnis illabiť. Qđ
aūt significat: nullo corpis sensu: ſꝫ animi rō
ne cognosciť. Nisi eni qd sit crediderūt ꝑ ani
mū nossemus: nō itelligeremus qd non fece
Vbi. s rint illi de qbus dictū est: ꝛ sui eū nō recepe/
rūt. Sonus ergo verbi forinsecus instrepit
auribus corpis: ꝛ attingit sensuꝫ q vocať au/
ditus. Species quoqꝫ hominis: ꝛ in nobis
ipsis nota est: ꝛ forinsecus in alijs. adest cor/
poris sensibus oculis cū videť aurib⁹ cū au/
diť: tactui cū teneť ꝛ tangiť. Habet etiā i me
moria nostra imaginē suā: incorporalē qdeꝫ:
ſꝫ corpi similē. Mundi deniqꝫ ipsius mira/
bilis pulchritudo forinsecus p̄sto ē: ꝛ aspecti
bus nr̄is: ꝛ ei sensui q dicit tact⁹ si qd eius at
tingimus. Habet etiam ipe itus in memo/
ria nr̄a imaginē suā: ad quā recurrim⁹: cū eū
vel septi parietib⁹ vľ etiā i tenebris cogitam⁹
Sꝫ de his imaginib⁹ reꝝ corpaliū i corpali
bus qdē habentib⁹ tm̄ silitudines corpoꝝ: ꝛ
ad vitam exterioris hominis pertinentibus:
iā satis i vndecimo libro locuti sumus. Nūc
aūt agimus de homine interiore ꝛ eius scien
tia: ea que reꝝ est tpaliuꝫ ꝛ mutabiliū. in cui⁹
intētionē cū assumiť aliqd: etiā de rebus ad ex
teriorē hominē ptinentibus: ad hoc assumē/
dū ē vt aliqd ide doceať qđ rationalē adiuuet
scientiā. Ac ꝑ h̄ reꝝ q̄s comunes cū aiantib⁹
irrationalibus habem⁹: rationalis vsus ad i
teriorē hominem ptinet. nec recte dici potest
cum irrationalibus animantibus euꝫ nobis
esse comunem.

De fide que licet ꝑ corporis sensum mēte cō
cepta sit: nihil tm̄ inuenitur habere corporeū.

Capi. ij.

Fides vero de qua in hoc libro aliqāā/
do diutius disputare certa dispositiōis
nostre rōne cōpellimur: quā q habēt
fideles vocanť: ꝛ qui nō habent infideles. si/
cut hi q venienteꝫ in propria dei filiuꝫ nō re/
ceperunt: q̄uis ex auditu in nobis facta sit. Ioh. j.
Nō tm̄ ad euꝫ sensuꝫ corpis pertinet q appel/
lať auditus: qm̄ non est sonus. nec ad oculos
huius carnis: qm̄ nō est color aut corpis for/
ma. nec ad eū q diciť tactus: quoniā corpulē/
tie nihil habet. nec ad vllū sensū corpis quo
niā cordis res ista nō corporis: nec foris est
a nobis: ſꝫ in intimis nr̄is. nec eā qsq̄ꝫ hoiuꝫ
videt in alio. ſꝫ vnusqsqꝫ in semetipo. Deni
qꝫ pōt ꝛ simulatione ꝯfingi: ꝛ putari esse in q̄
nō est. Si iam igiť quisqꝫ fidē apud seipm vi
det. in altero aūt credit esse eam nō videt: ꝛ tā
to firmus credit: quanto fructus eius magis
nouit quos operari solet fides ꝑ dilectioneꝫ.
Quāobreꝫ omnibus de quibus euangelista
subiungit ꝛ dicit. Quotquot aūt receperunt Ibideꝫ
euꝫ: dedit eis potestateꝫ filius dei fieri: his q
credunt in nomine eius: q nō ex sanguinib⁹
neqꝫ ex voluntate carnis: neqꝫ ex voluntate
viri: ſꝫ ex deo nati sunt. Fides ista cōmunis
est non sicut aliqua corporis forma cōmunis
est ad videndum omniuꝫ oculis quibus pre
sto est. Ex ipsa quippe vna omnium cernen
tium quodāmodo iformatur aspectus: sed si
cut dici potest omnibus hominib⁹ esse facies
humana cōmunis. Nam hoc ita diciť: vt tm̄
singuli suas habeanť. Ex vna sane doctrina
impressam fidem credentium cordibus sin/
guloruꝫ q hoc idem credunt verissime dici/
mus. Sed aliud sunt ea que creduntť: aliud fi
des qua creduntť. Illa quippe in rebus sunt
que vel esse vel fuisse vel futura esse dicunť.
hec autem in animo credētis est: ei tantū con
spicua cuius est: quāuis sit ꝛ in alijs nō ipsa
sed similis. Nō eni numero ē vna: ſꝫ genere.
ꝑpter similitudinem tm̄ ꝛ nullā diuersitatem

magis vnā dicim⁹ eē q̄ȝ multas. Nā ⁊ du/
os hoīes simillimos cū videm⁹: vnā faciem
dicim⁹: ⁊ miramur amboꝝ. Facilius itaqȝ
Act. 4 dicitur multas aīas fuisse singulas vtiqȝ sin
gulorꝫ. de qbus legimus in actib⁹ apostolo/
Eph. 4 rū: qd̄ eis fuerit aīa vna. q̄ȝ vbi dixit aposto
lus. Vna fides: tot eas audet q̄squaȝ dicere
quot fideles. Et tamē q̄ dicit. O mulier ma
Mar. 15 gna ē fides tua. ⁊ alteri. Modice fidei quarꝭ
Ibi. 14 dubitasti: suā cuiqȝ esse significat Sed ita di
citꝭ eadeȝ credētiū fides vna: quēadmoduȝ
eadeȝ volentiū voluntas vna: cū ⁊ in ipsis q
hoc ideȝ volunt sua voluntas sic cuiqȝ cōspi
cua. alterius autē lateat: q̄ȝuis idē velit. Et si
aliqbus signis sese indicet creditꝭ poti⁹ q̄ȝ vide
Job. j. tur. Vnusquisqȝ aūt sui animi cōsci⁹: nō cre
dit vtiqȝ hanc esse suā: sed plane puidet vo/
luntatem.

De voluntate quam ⁊ singuli propriam ⁊ oēs etiā nō indicatā possūt habere cōmunē. Capitu. iij.

Est quedā sane eiusdē nature viuentis ⁊ rōne vtētis tanta ɔspiratio: vt cū lateat alterū qd alter velit: nōnulle tū sint volūtates omniū etiā singulis note. Et cū quisqȝ homo nesciat quid homo alius vnus velit: i quibusdā rebus possit scire qd oēs velint. Vnde illa cuiusdā mimi facetissima p̄dicatꝭ vrbanitas. Qui cūȝ se p̄misisset
Ibideȝ in theatro qd in animo haberēt: ⁊ qd vellēt oēs: alijs ludis esse dicturū. atqȝ ad diē constitutū ingenti expectatione maioꝛ multitudo cōflueret: suspēsis ⁊ silētibus oībus dixisse perhibetꝭ. Vile vultis emere: ⁊ care vēdere. In quo dicto leuissimi scenici oēs tū ɔscientias inuenerūt suas: eiqȝ vera añ oculos omniū ɔstituta: ⁊ tū ip̄rouisa dicēti admirabili fauore plauserūt. Cur autē tā magna expectatio facta ē illo p̄mittēte oīm voluntatē se esse dicturū: nisi q2 latent hominē aliorū hominū voluntates: Sȝ nunqd ista latuit istū: nunqd quēq̄ȝ latet. Qua tandē causa. nisi q2 sunt quedaȝ q̄ nō incōuenienter i alijs de se quisqȝ cōijciat. cōpatiente vel cōspirante vitio seu natura: Sȝ aliud ē videre voluntatē suā: aliud: q̄ȝuis certissima cōiectura: cōijcere alienā. Nā cōditā romam tā certum habeo in rebus humanis: q̄ȝ cōstantinopoliȝ: cur romam viderim oculis meis: de illa vero nihil nouerim: nisi q2 alijs testib⁹ credidi. Et minus quidem ille vel seipȝ intuēdo: vel alios quoqȝ experiendo: vili velle emere: ⁊ care vendere: oībus id credidit esse cōmune. Sed quoniā reuera vitium est: potest quisqȝ adipisci eiusmodi: vel alicuius alterius vitij qd̄ huic ɔtrariuȝ est incurrere pestilentiā qua huic resistat ⁊ vincat. Nam scio ip̄e hominē cū venalis codex ei fuisset oblat⁹: p̄ciqȝ eius ignarū: ⁊ ideo quiddā exiguuȝ poscēteȝ cerneret vēditoreȝ: iustū p̄ciuȝ qd̄ multo āplius erat: nec opināti dedisse. Quid si etiā sit q̄sq̄ȝ nequicia tāta possessus: vt vili vēdat q̄ dimiserūt parētes: ⁊ caro emat q̄ cōsumant libidines. Nō est vt opinoꝛ icredibilis ista luxuries. Et si q̄rantꝭ tales reperiantꝭ aut etiā non q̄sitꝭ fortassis occurrrāt: q̄ negtia maioꝛe quā theatrica p̄positioni vel p̄nunciatione theatrice insultēt: magno p̄cio stupꝛa emēdo. parno aūt rura vēdendo. Largitiōis etiā grā nonimus quosdā emisse frumēta cari⁹ ⁊ vilius vēdidisse suis ciuibus. Illud etiā qd̄ vetus poeta dixit. Ennius: oēs mortales sese laudari exoptāt: p̄fecto ⁊ de seip̄o ⁊ de his quos exptus fuerat ɔiecit in alijs ⁊ vrꝭ p̄nunciasse hoīuȝ omniū volūtates. Deniqȝ si ⁊ minus ille dixisset: laudari oēs vultis: nemo vestrū vult vituperari. similiter qd̄ esset oīuȝ voluntatis dixisse videretꝭ. Sunt tamen q̄ vitia sua oderint. ⁊ in qb⁹ sibi displicēt ip̄i. nec ab alijs se laudari velint: grāsqȝ agāt obiurgātiū beniuolētie: cuȝ iō vitupantꝭ vt corrigantꝭ. At si dixisset: oēs beati esse vultis: miseri esse non vultis: dixisset aliqd qd̄ nullus i sua nō agnosceret voluntate. Quicquid eniȝ aliud quisqȝ latenter velit: ab hac volūtate que omnibus latenter satis nota est: nō recedit. hominibus satis nota est: nō recedit.

De beatitudine quaȝ omnes vna voluntate expetunt: sed non eadeȝ omnes diffinitione nouerunt. Capi. iiij.

Mirū est aūt cū capescende atqȝ retinende beatitudinis voluntas vna sit omniū: vnde tāta existat de ip̄a beatitudine rursus varietas atqȝ diuersitas voluntatū. Non q2 aliquis eaȝ nolit: sed q2 nō oēs eā norint. Si enim oēs eā nossent: non ab alijs putaretꝭ esse in virtute animi: alijs in corporis voluptate: alijs i vtraqȝ: ⁊ alijs atqȝ alijs alibi atqȝ alibi. Vt enim eos queqȝ res maxime delectauit: ita i ea ɔstituerūt vitam beatam. Quō igitꝭ feruentissime amant oēs: qd̄

nõ omnes sciũt. Quis põt amare qđ nescit. Sicut iã de hac re in libris superioribus disputaui. Cur ergo beatitudo amat̃ ab oibus: nec tñ scit̃ ab oibus. An forte sciunt oẽs ipsa que sit: sed nõ oẽs sciunt vbi sit: & inde contẽtio est. Quasi vero de aliquo mũdi hui⁹ agat̃ loco: vbi debeat quisq̃ velle viuere: qui vult beate viuere. ac nõ ita querat̃ vbi sit beatitudo: sicut q̃rit̃ que sit. Nam vtiq̃ si in corporis voluptate est: ille beatus est q fruit̃ corporis voluptate. Si in virtute animi: ille qui ac fruit̃. Si in vtraq̃: ille q fruit̃ vtraq̃. Cũ itaq̃ alius dicit: beate viuere est voluptate corporis frui. Alius autẽ beate viuere ẽ virtute animi frui: nõne aut ambo nesciunt que sit beata vita: aut non ambo sciunt. Quomõ ergo ambo amant eam si nemo potest amare qđ nescit. An forte falsum est qđ pro verissimo certissimoq̃ posuimus: beate viuere omnes homines velle. Si enim beate viuere ẽ: verbi gratia: secundũ animi virtutẽ quõ beate viuere vult: q hoc nõ vult. Nõne verius dixerim⁹: hõ iste nõ vult beate viuere: qꝛ nõ vult scđm virtutẽ viuere: qđ solũ est beate viuere. Nõ igit̃ oẽs beate viuere volunt: imo pauci hoc volũt: si nõ est beate viuere nisi ꝓm ꝟtutẽ animi viuere: qđ multi nolũt: Ita ne falsũ erit. Vñ nec ipsis academicis cum oia dubia sint: academicus ille cicero dubitauit: q cũ vellet in hortẽsio dialogo ab aliq̃ re certa de qua nullus ambigeret sumere sue disputatiõis exordiũ. Beati certe inq̃t oẽs esse volumus: absit vt hoc falsũ esse dicamus. Quis igit̃: an dicendum est etiã si nihil sit aliud beate viuere: quã secundũ virtutem animi viuere: tñ & qui hoc non vult: beate vult viuere. Nimis quidem hoc videtur absurdum. Tale ẽ enim ac si dicamus. Et qui non vult beate viuere: beate vult viuere. Istam repugnãtiam qs audiat: qs ferat: & tñ ad hanc contrudit necessitas. Si & oẽs beate velle viuere verũ est: & non oẽs sic volunt viuere quomõ solũ viuit̃ beate: verũ est.

An omnes beati sint, qui viuunt vt volunt. Capi. v.

An forte illud est qđ nos ab his angustijs possit eruere: vt quoniã dixim⁹ ibi quosq̃ posuisse beatam vitã: quod eos maxime delectauit. vt voluptas epicurũ virtus zenonem: sic aliũ aliquid aliud: nihil dicamus esse beate viuere: nisi viuere scđm delectationẽ suã: & ideo falsũ nõ esse: ꝙ oẽs beate viuere velint: qꝛ oẽs ita volũt: vt quẽq̃ delectat. Nã & hoc populo si ꝓnunciatũ esset in theatro: omnes id in suis voluntatibus inuenirent. Sed hoc quoq̃ cicero cum sibi ex aduerso proposuisset: ita redarguit: vt q hoc sentiant: erubescant. Ait enĩ. Ecce autẽ nõ philosophi quidẽ: sed prompti tamen ad disputandũ: omnes aiunt esse beatos: q viuãt vt ipsi velint: hoc est quod nos diximus: vt quosq̃ delectat. Sed mox ille subiecit: falsum id q̃dem. Velle enĩ qđ nõ deceat. idipm miserimũ est. Nec tã miserũ est nõ adipisci quod velis: q̃ adipisci velle qđ nõ oporteat: preclarissime omnino atq̃ verissime. Quis nanq̃ ita sit mente cecus: & ab oi luce decoris alien⁹ ac tenebris dedecoris inuolutus: vt eum qui nequiter viuit ac turpiter: & nullo ꝓhibente: nullo vlciscente: & nullo saltem reprehẽdere audẽte. insup & laudãtibus plurimis: qm̃ sicut ait scriptura diuina. Laudat̃ peccator in desiderijs anime sue: & qui iniqua gerit benedicit̃: implet omnes facinorosissimas: & flagiciosissimas voluntates: ideo beatũ dicat: qꝛ viuit vt vult: cũ ꝓfecto q̃uis & sic miser ẽ: minus tñ esset si nihil eorũ qui perperã voluisset habere potuisset. mala enĩ volũtate vel sola quisq̃ miser efficit̃: sed miserior ptãte: q̃ desideriũ male voluntatis iplet̃. Quapropt̃ qm̃ verũ est ꝙ oẽs homines esse beati velint: id/q̃ vnũ ardentissimo amore appetãt: & ꝓpter hoc cetera q̃cunq̃ appetunt: nec quisq̃ potest amare: qđ oino q̃d vel q̃le sit nescit: nec potest nescire q̃d sit qđ velle se scit. sequit̃. vt omnes beatã vitã sciant. Oẽs aũt beati habent: qđ volunt: q̃uis nõ omnes qui habẽt: qđ volũt cõtinuo sint beati. Cõtinuo autẽ miseri q vel nõ habent qđ volunt: vel id habent quod nõ recte volunt. Beatus igit̃ nõ est nisi q & habet oia que vult: & nihil vult male.

Propriorẽ esse beatitudini voluntatẽ rectam etiã nõ adeptam quod cupit quã prauã etiam si quod cõcupiuit obtinuit. Ca. vi.

Cũ ergo ex his duobus beata vita cõstet: atq̃ omnibus nota: omnibus cara sit: q̃d putemus esse cause: cur horũ duorũ qm̃ vtrũq̃ nõ possunt magis eligãt homines: vt oia que volũt habeãt: q̃ vt oia bene velint etiã si nõ habeant. An ipsa est pra

nitas generis humani: cuꝫ eos nō lateat: nec
illū beatū esse q qđ vult nō habet: nec illum q
qđ male vult habet: sed illū q ⁊ habet q̄cunqꝫ
vult bona: ⁊ nulla vult mala: ex his duobus
q̄bus beata vita ꝑficit̄ qñ vtrunqꝫ nō dat̄: id
eligat̄ potius: vnde magis a beata vita rece/
dit̄. Longius q̄ppe ab illa est q̄cunqꝫ adipisci
tur male cōcupita: q̄ꝫ qui nō adipiscit̄ cōcupi
ta: cū potius eligi debuerit voluntas bona at
qꝫ preponi: etiā nō adepta que appetit. Pro
pinquat enim beato: qui bene vult quecunqꝫ
vult: ⁊ que adeptus cuꝫ fuerit beatus erit. Et
vtiqꝫ nō mala sed bona beatū faciunt: quādo
faciūt: quoꝝ bonoꝝ habent aliquid iam: idqꝫ
nō parui estimandū: eamqꝫ ipsam scꝫ volun/
tateꝫ bonā: qui de bonis quoruꝫ capax est hu
mana natura: nō de vllius mali ꝑpetratione
vel adeptione gaudere desiderat: ⁊ bona qua
lia ⁊ in hac misera vita esse possunt: prudēti:
temperanti: forti. ⁊ iusta mente sectat̄: ⁊ quā
tum dat̄ assequitur: vt etiam in malis sit bo/
nus: ⁊ finitis malis omnibꝰ atqꝫ impletus bo
nis omnibus fit beatus.

Ad verā beatitudineꝫ viam esse ꝑ fidem re/
ctam sine qua nulla possit cuiqꝫ fortitudo pro
desse. Ca. vij.

Et ꝑ hoc in ista mortali vita erroribus
a erūnisqꝫ plenissima: p̄cipue fides ē ne
cessaria: qua in deum credit̄. Nō eniꝫ
quecunqꝫ bona: maximeqꝫ illa quibus q̄sqꝫ
fit bonus: ⁊ illa quibus fiet beatus. Vn/
de nisi a deo in hominem veniant. ⁊ homini
accedant: inueniri potest. Cū aūt ex hac vita
ab eo qui in his miserijs fidelis ⁊ bonus est
ventū fuerit ad beatā: tunc erit vere qđ nunc
esse nullo mō potest: vt sic homo viuat: quo/
mō vult. Nō eniꝫ volet male viuere in illa fe
licitate: aut volet aliq̄d quod deerit: aut deerit
qđ voluerit. Quicq̄d amabit̄ aderit: nec desi
derabit̄ qđ nō aderit. omne qđ ibi erit: bonū
erit. ⁊ sūmus deus sūmum bonum erit: atqꝫ
fruendum amantibus presto erit. ⁊ qđ ē om
nino beatissimū ita semper fore certum erit.
Nūc vero fecerūt quidā sibi philosophi sicut
eorū cuiqꝫ placuit vitas beatas suas: vt quasi
propria virtute possent: qđ cōmuni mortaliū
cōditione non poterant: sic scilicet viuere: vt
vellent. Sentiebāt enim aliter beatū esse ne/
minem posse nisi habendo qđ vellet: ⁊ nihil
patiendo qđ nollet. Quis aūt nō qualemcun

qꝫ vitam qua delectat̄: ⁊ ideo beatam vocat:
vellet sic esse in sua potestate vt eam posset ha
bere ꝑpetuam. ⁊ tamē q̄s ita est. q̄s vult pati
molestias quas fortiter toleret: quāuis eas
velit possitqꝫ tolerare si patitur. Quis velit
in tormentis viuere: etiam qui potest in eis ꝑ
patientiam tenendo iustitiam laudabiliter vi
uere. Transitura cogitauerunt hec mala qui
ea pertulerunt vel cupiendo habere: vel ti/
mendo amittere quod amabant. siue nequi/
ter siue laudabiliter. Nam multi per transi/
toria mala: ad mansura fortiter tetenderunt.
qui profecto spe beati sunt: etiaꝫ cū sunt in trā
sitorijs malis: per que ad bona nō trāsitoria
perueniunt. Sed qui sic spe beatus est: nōdū
beatus est. Expectat nanqꝫ per patientiā bea
beatitudinē quā nondū tenet. Qui vero sine
vlla spe tali: sine vlla tali mercede cruciatur:
quantālibet adhibeat tolerantiam: nō est bea
tus veraciter: sed miser fortiter. Neqꝫ enim
ꝓpterea miser nō est: q2 miserior esset: si ⁊ i/
patienter miseriā sustineret. Porro si ista nō
patitur que nollet pati in suo corpore: nec tūc
quidem beatus habendus est. quoniā nō vi/
uit vt vult. Vt enim alia omittā q̄ corpore il/
leso ad animi pertinēt offensiones: sine q̄bus
viuere volumus: ⁊ sunt inumerabilia. vellet
vtiqꝫ si posset ita saluum ⁊ incolume habe/
re corpus: ⁊ nullas ex eo pati molestias: vt
id haberet in potestate: aut in ipsius incorru
ptione corporis. quod quia non habet: ac pē
det in īcerto: profecto nō viuit vt vult. Quā
uis enim per fortitudinem sit paratus excipe
re: ⁊ equo ferre animo quicquid aduersitatis
acciderit: mauult tñ vt non accedat ⁊ si possit
facit. atqꝫ ita paratus est in vtrunqꝫ ut quan
tum in ipso est alteruꝫ optet: alterum uitet ⁊
si quod uitat incurrerit: ideo uolens ferat:
quia fieri non potuit quod uolebat. Ne op
primatur ergo sustinet: sꝫ ꝓmi nollet. Quō
ergo uiuit ut uult. an quia uolens fortis est
ad ferenda que nollet illata. Ideo igitur id
uult qđ potest: quoniā qđ uult ñ pōt. Hec ē
tota utrū ridenda: an potius miseranda su/
perborū beatitudo mortalium: gloriantium
se uiuere ut uolunt: quia uolentes pacienter
ferūt que accedere sibi nolunt. Hoc eñ aiūt Teren/
qđ sapienter dixit terentius. Qm̄ non pōt tius i an
id fieri qđ uis: id uelit qđ possis. Commode dria
hoc dictū esse quis negat. Sed consilium est

datū misero: ne esset miserior. Beato autē: quales se esse oēs volūt: nō recte nec vere dicit: n̄ fieri pōt qđ vis. Si eni beatus ē: qcqd vult fieri: pōt: q2 nō vult qđ fieri nō pōt. Sz nō ē mortalitatis huius hec vita. nec erit nisi quādo ⁊ immortalitas erit. Que si nullo modo dari homini posset: frustra etiā beatitudo quereret. quia sine imortalitate nō pōt esse.

Perfectam beatitudinem nisi in eterna vita esse non posse. Capitu. viij.

c Om ergo beati esse omnes hoies volunt: si veruz volunt: pfecto ⁊ esse imortales volunt. Aliter eniz beatis esse nō possunt. Deniqz ⁊ de imortalitate iterrogati. sicut ⁊ de beatitudine: oēs eā se velle respondēt. Sed qualiscūqz beatitudo q̄ potius vocet q̄z sit i hac vita q̄ritur. imo vero fingit: duz imortalitas desperat: sine qua vera beatitudo esse nō pōt. Ille qppe beate viuit: qđ iam superi⁹ dixim⁹. ⁊ astruendo satis fiximus: q viuit vt vult: nec male aliqd vult. Nemo aūt male vult imortalitatē: si ei⁹ hūana capax đ deo donāte natura. cuius si capax nō est: nec beatitudinis capax est. Vt enim homo beate viuat: oportet vt viuat. Quē porro morientē vita ipsa deserit: beata vita cū illo manere que pōt: Cū aūt deserit aut nolentē deserit pculdubio: aut volentē: aut neutrū. Si nolentē: quomō beata vita ē: q̄ ita ē in voluntate vt nō sit i potestate. Cūqz beatus nemo sit aliqd volēdo nec habendo: quāto minus ē beatus q nō honore: nō possessione: nō qualibet alia re: sz ipsa beata vita nolēs deserit. quādo ei nulla vita erit: Vnde ⁊ si null⁹ sensus relinquit quo sit misera. pptereа eni beata vita discedit: qm̄ tota vita discedit. Miser est tamē q̄zdiu sentit: q2 scit se nolentē ꝯsumi: ppter qđ cetera ⁊ quod p̄ ceteris diligit. Nō igit pōt vita ⁊ beata esse: ⁊ nolentē deserere: q2 beatus nolens nemo fit: ac p hoc quantomagis nolentē deserēdo miserū facit. Si aūt volentē deserit: etiaz sic quomō beata erat: quā perire voluit q habebat. Restat vt dicant neutꝝ esse in aio beati. id est eū deseri a beata vita: cū p morteз deserit tota vita: nec nolle. nec velle. ad vtrunqz eniz parato ⁊ equo animo ꝯsistere. Sz nec ista beata est vita. que talis ē: vt quē beatuz facit: amore eius idigna sit. Quomō eniz ē beata vita quā non amat beatus: Aut quomō amat: qđ vtrū vigeat: an pereat idifferēter accipit: Nisi forte virtutes quas ppter solā beatitudinem sic amamus psuadere nobis audent: vt ipsaz beatitudine nō amem⁹. Qđ si faciūt: etiā ipsas vtiqz amare desistimus: quādo illā ppter quā solā istas amauimus: nō amamus. Deinde quomō erit: vera illa taз pfecta: tā examinata: tā eliquata: tā certa sentētia: beatos esse oēs homines velle si ipsi qui iaz beati sunt: beati esse nec nolūt nec volūt: Aut si volūt vt veritas clamat: vt natura ꝯpellit: cui summe bonus ⁊ imutabiliter beat⁹ creator ididit hoc. Si volūt iquā beati esse q beati sunt: beati vtiqz nō esse nolunt. Si aūt beati nō esse nolūt: pculdubio nolūt ꝯsumi ⁊ pire qđ beati sunt. nec nisi viuentes beati esse possunt. Nolūt igit perire qđ viuūt. Immortales ergo volūt: quicūqz vere beati vel sunt vel esse cupiūt. Nō autē viuit beate: cui nō adest qđ vult. Nullo mō igit eē potuerit vita veraciter beata: nisi fuerit sempiterna: Hāc vtrū capiat hūana natura: q̄z tn̄ desiderabilē ꝯfitet: nō parua q̄stio ē. Sz si fides assit q̄ inest eis quibus dedit potestatē iesus filios dei fieri: nulla q̄stio est. Job.i

An eternitatis capax sit humana natura. Capitu. ix.

b Vmanis qppe argumētationibus hec inuenire conātes: vix pauci magno prediti ingenio: abundātes ocio: doctrinisqz subtilissimis eruditi: ad indagandā solius aie imortalitatē puenire potuerunt. Cui tamē anime beatā vitā nō inuenerunt stabilē. id est verā. Ad miserias eaz qppe vite hui⁹ etiā post beatitudinē redire dixerūt. Et qui eoꝝ de hac erubuerūt snia. ⁊ animā purgatā in sempiternā beatitudinē sine corpe collocandā putauerūt: talia đ mūdi retrorsus eternitate sentiūt: vt hāc de aia sentētiā suā ipsi redarguāt. Quod hic lōgū ē demōstrare: sed in libro. xij. đ ciuitate dei: satis a nobis est quantū arbitror explicatū. Fides aūt ista totū hominē imortalē futuꝝ: q vtiqz constat ex aia ⁊ corpe: ⁊ ob hoc vere beatū: si argumētatione humana: sed diuina auctoritate pmittit. Et ideo cū dictū eēt in euāgelio q iesus dederit potestatē filios dei fieri his q eū receperūt. ⁊ qđ sit recepisse eū: breuit fuisset expositū: dicēdo credētib⁹ i noie ei⁹: quoqz modo filij fierēt dei: esset adiūctū. q nō ex Job.i

ſanguinibꝰ neqꝫ ex volūtate carnis: neqꝫ ex
volūtate viri: ſꝫ ex deo nati ſunt. ne iſta hoim
ꝗꝫ videmꝰ ⁊ geſtamꝰ īfirmitas tātā excellētiā
Ibidem desparet: illico ānexū eſt. ⁊ Vbū caro factū ē:
⁊ habitauit ī nobis: vt a ꝯtrario ſuaderet qd̓
incredibile videbat̄. Si eni naẗa dei filiꝰ ꝓ-
pter filios hominū miſericordia factꝰ ē hois
Vbi. s̄ filius. hoc ē eni: Vbū caro factū ē ⁊ habitauit
in nobis hoibꝰ: quāto ē credibiliꝰ naẗa filios
hominis: gratia dei filios dei fieri: ⁊ habita-
te in deo: in q̄ ſolo: ⁊ d̓ quo ſolo eē poſſunt be
ati participes īmortalitatis eiꝰ effecti. ꝓpter
qd̓ ꝑſuadēdū dei filius particeps nr̄e morta
litatis effectus eſt.

An alio modo oīpotēs deus hominem eter
nitati debuerit reformare ꝗꝫ vt ſibi deus fili
us naẗam vniret humanam. Ca. x.

Os itaqꝫ q dicūt ita ne defuit deo mo
e dus alius quo liberaret hoīes miſeria
mortalitatis huiꝰ vt vnigenitū filiuꝫ
deū ſibi coeternū hominē fieri vellet induē
do humanā animā ⁊ carnē: mortaleꝗꝫ factū
1 Th. 2 mortē ꝑpeti: parꝝ eſt ſic refellere: vt iſtū mo-
dū quo nos ꝑ mediatorē dei ⁊ hominū: hoi-
nē xp̄m ieſū deus liberare dignat̄: aſſeramꝰ
bonū ⁊ diuine ꝯgruū dignitati: verūetiā vt
oſtēdamus nō aliū modū poſſibilē deo fuiſſe
cuius ꝑtāti cuncta eq̄liter ſubiacēt. Sꝫ ſanaꝫ
de nr̄e miſerie ꝯuenīētiorem modū aliū ñ fuiſ
ſe nec eē oportuiſſe. Quid eni tā neceſſariū
fuit ad erigēdā ſpē nr̄aꝫ mētesꝗꝫ mortalium
ꝯditione ipius mortalitatis abiectas ab in-
mortalitatis deſꝑatione liberādas: ꝗꝫ vt de-
mōſtraret̄ nobis q̄nti nos pēderet deꝰ: q̄ntū
qꝫ diligeret. Quid vero hꝰ rei tāto iſto iudi-
cio manifeſtius atqꝫ ꝑclarius: ꝗꝫ vt dei filꝰ
īmutabiliter bonus: in ſe manēs qd̓ erat: ⁊ a
nobis ⁊ ꝓ nobis accipiēs qd̓ ñ erat: ꝑter ſue
nature detrimētū nr̄m dignatus eſt inire cō-
ſortiū: ꝑus ſine vllo malo ſuo merito: mala
nr̄a ꝑferret: ac ſi iam credētibꝰ quātū nos di
ligat deus: ⁊ qd̓ deſꝑebamus iam ſꝑantibus
dona ī nobis ſua ſiue vllis bonis meritis no
ſtris: imo ꝑcedētibus ⁊ malis meritis nr̄is
gal. 5 in debita largitate ꝯferret: q2 ⁊ ea q̄ dicūt̄ me
ro. 5. rita nr̄a dona ſunt eiꝰ. Vt eni fides ꝑ dilecti-
onem operet̄: caritas dei diffuſa ē in cordibꝰ
noſtris ꝑ ſpiritūſanctuꝫ qui datus eſt nobis.
Tūc eſt aūt datus: q̄ñ eſt ieſus reſurrectione
io. 16. clarificatus. Tunc eni cū ſe miſſurū eſſe pro

miſit ⁊ miſit: q2 tunc ſicut de illo ſcriptuꝫ eſt: Eph. 4
⁊ ante ꝑdictū: Aſcēdit in altū: captiuauit ca-
ptiuitatē: dedit dona hominibus. Hec dōa Ro. 5.
ſunt m̄rita nr̄a: qbus ad ſummū bonū imor-
talitatis ⁊ beatitudinis ꝑuenimus. Cōmen-
dat aūt inq̄t apl̄us caritatē ſuā deꝰ in nobis:
q̄ñ cū adhuc pctōres eſſemus. xp̄s ꝓ nobis
mortuꝰ ē. Multo magis iuſtificati nūc ī ſan-
guine ipſius: ſalui erimus ab ira ꝑ ip̄m. Ad Ibidem
huc addit ⁊ dicit: Si eni cū inimici eēmus re
cōciliati ſumus deo ꝑ mortē filij eius: multo
magis recōciliati ſalui erimus in vita ipſius
Quos peccatores dixit ꝑus: hos poſterius
inimicos dei: ⁊ quos ꝑus iuſtificatos in ſan-
guine ieſu chriſti: eos poſteriꝰ reconciliatos
ꝑ morteꝫ filij dei. Et q̄s ꝑus ſaluos ab ira ꝑ
ip̄m: eos poſtea ſaluos ī vita ipiꝰ. Nō ergo
ante iſtā gratiā quoquo mō peccatores: ſꝫ in
talibus peccatis fuimus: vt inimici eſſemus
dei. Supius aūt qdeꝫ apl̄us nos peccatores
⁊ inimicos dei duobus idētidē nominibus
appellauit: vno velut mitiſſimo: alio plane
atrociſſimo dicēs: Si eni chriſtꝰ cū infirmi Ro. 5.
eſſemus adhuc: iuxta tēpus ꝓ impijs mor-
tuus eſt. Quos infirmos: eoſdē impios nū
cupauit. Leue aliquid videt̄ infirmitas: ſed
aliquando talis eſt: vt impietas nominetur.
Niſi tñ infirmitas eſſet: medicū neceſſariuꝫ
nō haberēt: q ē hebraice ieſus: grece ſother:
nr̄a aūt locucutiōe ſaluator. Qd̓ Vbū latina
lingua antea nō habebat: ſꝫ habere poẗat: ſi-
cut potuit q̄ñ voluit. Hec aūt apoſtoli ſentē- Vbi. s̄
tia ꝑcedēs vbi ait. Adhuc cū infirmi eſſemꝰ
iuxta tēpus ꝓ impijs mortuus eſt: coheret
his duabus ſeq̄ntibus: quaꝝ ī vna dixit pec
catores: in alia inimicos dei: tāꝗꝫ illis ſingu
lis reddiderit ſingula. peccatores ad ī firmos
inimicos dei referēs ad impios.

Qua ratione in ſanguine xp̄i iuſtificeēt cre-
dētes: et quomō in hoc ſacramēto totius tri
nitatis fit operatio. Ca. xj.

Ed quid ē iuſtificati in ſanguine ipſi
ſ us: Que vis eſt ſanguinis huius ob
ſecro: vt in eo iuſtificent̄ credētes. Et
quid eſt recōciliati per mortē filij eius. Ita
ne vo cum iraſceret̄ nobis deus pater: vidit
mortē filij ſui ꝓ nobis: ⁊ placatus eſt nobis
Nunquid ergo filius eius vſqꝫ adeo nobis
iā placatus erat: vt ꝓ nobis et ā dignaretur
mori. pater vero vſqꝫ adeo adhuc iraſcebatur

vt nisi filius pro nobis moreref nō placaretur
Et quid est q alio loco idē ipse doctor gentiū.
Ro. 8. Quid inqt ḡ dicemus ad hec. Si deus pro no
bis: qs ꝯ nos. Qui pprio filio nō pepcit: sed
pro nobis oibus tradidit illū. Quomō nō et
cum illo omnia nobis donauit. Nunqd nisi
iam placatus esset pater: pprio filio non par/
cens pro nobis euz traderet. Nōne videtur
hec illi velut aduersa esse sententia. In illa mo
rif pro nobis filius: et reconciliaf nobis pater
p mortē eius. In hac aūt tanqȝ prior nos di/
lexerit pater. ipe ppter nos filio non parcit.
ipe pro nobis eum tradit ad mortem. Sed vi/
deo q et antea pater dilexit nos. nō solū ante/
qȝ pro nobis filius moreref: sȝ anteqȝ ꝯderet
mundum. ipso teste aplo q dicit. Sicut elegit
Ephe. j nos in ipo ante mundi ꝯstitutionē. Nec fili9
patre sibi nō parcente pro nobis velut inuitus ē
Gal. 2 traditus. qr et de ipo dictū est. Qui me dilexit
et tradidit seipm pro me. Omnia ergo simul et
pater et fili9 et ambor spiritus pariter et ꝯcor/
diter operanf: tn̄ iustificati sumus in xpi san/
guine: et recōciliati sumus deo p mortez filij
eius. Et quō id factū sit: vt potero etiā hic qȝ/
tū satis videbif explicabo.

Quo merito homo traditus sit diabolice po
testati. Capi. xij.

Quādā iusticia dei in potestatē diaboli
traditū est genus humanū: peccato p̄
mi hois i oēs vtriusqȝ sexus cōmunio
ne nascentes originaliter transeūte: et paren/
tū primor debito vniuersos posteros obligā
te. Hec traditio p̄us in genesi significata est
Gen. 3 vbi cū serpenti dictū esset. Terrā māducabis
Ibidē hōi dictū est. Terra es et in terrā ibis. Eo qd
dictuz est: in terrā ibis: mors corporis p̄nun
ciata est: qr nec ipsam fuerat experturus si pmā
Vbi. s fisset vt factus est rectus. Qd vo viuēti ait.
Terra es: ostēdit totū hominez in deterius
cōmutatū. Tale est enī: terra es: quale istd.
Vbi. s Nō pmanebit spiritus meus in hoibus istis
Gen. 6 qm̄ caro sunt. Tunc ergo demōstrauit euȝ ei
traditū cui dictuz fuerat: terrā manducabis.
Aplus aut apertius hoc p̄dicat. vbi dicit. Et
Eph. 2 vos cū essetis mortui delictis et peccatis ve/
stris: in qbus aliqn̄do ambulastis scdm secu
lū mūdi hui9 fm p̄ncipē ptātis aeris. spūs hu
ius q nūc operaf in filijs diffidētie: in qbus et
nos oēs aliqn̄ ꝯuersati sumus i desiderijs car
nis nre: facientes volūtates carnis et affectio
nū: et eram9 natura filij ire: sic et ceteri. Filij
diffidētie sunt infideles. et quis hoc nō est anȝ
qȝ fidelis fiat. Quocirca oēs hoies ab origi/
ne sub p̄ncipe sunt ptātis aeris: q operaf in fi
lijs diffidētie. Et qd dixi ab origine: h est qd
dicit aplus natura: et se fuisse et sicut ceteros.
Natura scȝ vt est deprauata pctō: nō vt recta
creata ē ab initio. Modus aūt iste q̄ traditus
est hō in diaboli potestate: non ita debet in/
telligi: tanqȝ hoc deus fecerit aut fieri iusserit
sȝ q tantū pmiserit: iuste tn̄. Illo enī deserē/
te peccantez: peccati auctor ilico inuasit. Nec
ita sane deus deseruit creaturā suā: vt nō se il
li exhiberet deū creantē et viuificantē: et inter
penalia mala etiā bona malis multa p̄stantē.
Nō enī ꝯtinuit i ira sua miseratōes suas: nec ps. 76.
hoiem a lege sue ptātis amisit: qm̄ in diaboli
ptāte esse pmisit: qr nec ipse diabolus a ptāte
oipotentis alienus est: sicut neqȝ a bonitate.
Nā et maligni angeli vnde qualicūqȝ subsi/
sterent vita: nisi p eū q viuificat oia. Si ergo
cōmissio peccator p iram dei iustaȝ hominez
subdidit diabolo: profecto remissio peccator
per reconciliationem dei benignam: eruit ho
minem a diabolo.

De consilio dei quo ei placuit vt potestas dia
boli nō potentia: sed iusticia vinceref.

Capi. xiij.

Non aūt diabolus potentia dei: sȝ iusti
cia superādus fuit. Nā quid omnipo/
tente potētius. Aut cuius creature po
testas: potestati creatoris cōparari pōt. Sȝ cū
diabolus vitio puersitatis sue factus sit ama/
tor potētie: et desertor oppugnatorqȝ iusticie.
sic enī et hoies eum tāto magis imitanf: quā
tomagis neglecta: vel etiā perosa iusticia po/
tētie student: eiusqȝ vel adeptione letanf: vel
inflāmanf cupiditate: placuit deo: vt propter
eruendū hoies de diaboli potestate: nō potē
tia diabolus: sȝ iusticia vinceref. atqȝ ita et ho
mines imitātes christū: iusticia quererēt dia/
bolū vincere: nō potentia. Nō q potentia q̄
si malū aliqd fugienda sit: sed ordo seruandus
est quo prior est iustitia. Nā quanta potentia
pōt esse mortaliū. teneant ergo mortales iusti
ciā: potētia imortalibus debef. Cui cōparata
quantalibet cor hominū q potentes vocanf
in terra: ridicula infirmitas inuenif: et ibi fo/
dif peccatori fouea: vbi videnf mali plurimū
posse. Cantat aūt iustus et dicit. Beatus ho ps. 93

mo quē tu erudieris dñe: ꝛ de lege tua docue
ris eū. Ut mitiges ei,a diebus malignis: do
nec fodiaꝛ pctōꝛi fouea. Quī nō expellet dñs
plebem suaȝ: ꝛ hereditatē suā nō derelinquet
Quoadusqȝ iusticia ꝯuertaꝛ in iudicium: ꝛ q
habēt eam oēs recto sunt corde. Hoc ḡ tpe q̊
Ubi. s̄ differꝛ potentia populi dei: non repellet dñs
plebē suā: ꝛ hereditatē suā nō derelinquet. q̄ȝ
Ubi. s̄ talibet acerba ꝛ indigna ip̄a humilis atqȝ in/
firma patiaꝛ: quoadusqȝ iusticia quā nunc ha
bet infirmitas pioꝝ: ꝯuertaꝛ in iudiciuȝ. hoc
est iudicādi accipiat potestatē. Qđ iustis in fi
ne seruaꝛ: cum precedentē iusticiā ordine suo
fuerit potentia subsecuta. Potentia quippe
adiūcta iusticie: vł iusticie accedēte potētie: iu
diciariā potestatē facit. ptinet aūt iusticia ad vo
luntatē bonā. Unī dictū ē ab angel' nato xp̄o
Luc. 2 Gl'ia in excelsis deo: ꝛ in terra pax hoibus
bone voluntatis. Potētia vo seq debet iu/
sticiā: nō precire. Ideo ꝛ rebus secundis po/
niꝛ. id est ,psperis. Secunde aūt a sequendo
sunt dicte. Cuȝ eniȝ beatū faciāt: sicut supius
disputauimus: due res: bñ velle: ꝛ posse: qđ
velis: nō debet esse illa puersitas: q̄ in eadem
disputatiōe notata est: vt ex duabus rebus
q̄ faciunt beatū posse qđ velit hō eligat: ꝛ vel
le qđ oportet: negligat. cū prius debeat habe
re voluntateȝ bonā. magnā vero postea po/
testateȝ. Bona porro volūtas purgāda est a
vitijs: a qb⁹ si vinciꝛ hō: ad hoc vinciꝛ vt ma
le velit. ꝛ bona iā volūtas eius quō erit. Op
tandū ē itaqȝ vt ptās nunc deꝛ: sed ꝯtra vitia.
,ppter q̄ vincēda potētes nolunt esse hoies:
ꝛ volūt ,ppter vincēdos hoies. Ut qd hoc.
nisi vt vere victi falso vincāt: ne sint veritate
sed opiniōe victores. velit homo prudēs eē:
velit fortis: velit tempans: velit iustus: atqȝ
vt hec veraciter possit: potētiā plane optet at/
qȝ appetat vt potens sit in seipso: ꝛ miro mo/
do aduersus seip̄m ,p seipso. Cetera vero q̄
bene vult: ꝛ tñ nō potest: sicut est imortalitas
ꝛ vera ac plena felicitas: desiderare nō cesset:
ꝛ patienter expectet.

De omniuȝ debito per nihil debentem xp̄m
soluto. Capi. xiiij.

Hec est igiꝛ iusticia qua victus est dia/
bolus. Que nisi iusticia iesu xp̄i. Et
quō victus est. Quia cum in eo nihil
morte dignuȝ inueniret: occidit eū tñ. Et vti
qȝ iustum est: vt debitores quos tenebat li/
beri dimittanꝛ: in euȝ credentes: quē sine vl/
lo debito occidit: hoc est q iustificari dicim⁹
in xp̄i sanguine. Sic quippe in remissionem
peccatoꝝ nostroꝝ: inocens sanguis ille effu/
sus est. Unde se dicit in psalmis: in ꝯmortuis pš. 87
liberum. Solus enim a debito mortis: liber
ē mortu⁹. Hinc ꝛ in alio psalmo dicit. Que
nō rapui tūc exoluebā: rapinā volēs intelligi pš. 68.
peccatū. q usurpatū ē ꝯ licitū. Unī p os etiaȝ
carnis sue: sicut in euāgelio legiꝛ dicit. Et ec Jo. 14.
ce venit p̄nceps mūdi huius: ꝛ i me nihil in/
ueniet. id ē nullū peccatū. Sȝ vt sciāt oēs in/
gt: q voluntateȝ pr̄is mei facio: surgite eam⁹
hinc. Et pgit inde ad passionē: vt ,p debitori
bus nobis qđ ip̄e nō debebat exolueret. Nū
qd isto iure eqssimo diabolus vinceret: si po
tētia xp̄s cū illo agere nō iusticia voluisset: sed
postposuit qđ potuit: vt prius ageret qđ opor
tuit. Iō aūt illuȝ esse op⁹ erat: ꝛ hoieȝ: ꝛ deuȝ.
Nisi eniȝ hō esset: nō poterat occidi. Nisi ꝛ
deus esset: nō crederet noluisse qđ potuit: sed
nō potuisse qđ voluit. Nec ab eo iusticiā po
tētie p̄latā fuisse: sȝ ei defuisse potētiā ,putare
m⁹. Nūc vo humana ,p nobis passus ē: q
hō erat. sȝ si voluisset etiā hoc nō pati potuisȝ
q de⁹ erat. Iō gratior facta ē i humilitate iu
sticia: q posset si noluisset humilitatē nō ppe
ti tāta i diuinitate potētia: ac sic a moriēte taȝ
potēte: nobis mortalib⁹ ipotētib⁹: ꝛ cōmēda
ta ē iusticia: ꝛ ,pmissa potētia. Hoꝝ eni duo
rū vnū fecit moriēdo alteꝝ resurgēdo. Quid
eniȝ iustius. q̄ȝ vsqȝ ad mortē crucis ,p iusti/
cia puenire. Et qd potentius: q̄ȝ resurgere a
mortuis: ꝛ in celū cū ip̄a carne in q̄ ē occisus
ascēdere. Et iusticia ḡ prius: ꝛ potētia postea
diabolū vicit. Iusticia scȝ q nullū peccatū ha
buit: ꝛ ab illo iniustissime ē occisus. potentia
vero: q reuixit mortuus: nunq̄ȝ postea mo/
riturus. Sed potētia diabolū vicisset: etiaȝ si
ab illo nō potuisset occidi: quāuis maiores sit
potētie etiā ip̄aȝ mortē vincere resurgendo:
q̄ȝ vitare viuēdo. Sed aliud ē ,ppter qđ iusti
ficamur in xp̄i sanguine: cum p remissionem
peccatoꝝ eruimur a diaboli potestate: hoc ad
id pertinet qđ a xp̄o iusticia diabolus vinciꝛ:
nō potentia. Ex infirmitate quippe quam su/
scepit in carne mortali: nō ex imortali poten/
tia crucifixus est christus: de qua tñ infirmita
te. ait apostolus. Quod infirmuȝ est dei: for j Cor. j.
tius est hominibus.

In quo sit diabolus victus a xp̄o. Ca.xv.

n On est itaqꝫ difficile videre diabolū victū: qm̄ q ab illo occisus est resurrexit. Illud est maius ꝛ ad itelligēdū ꝓfundius: videre diabolū victū qm̄ sibi vicisse videbatur. id est qm̄ xp̄s occisus est. Tūc enī sanguis ille: qm̄ eius erat q nullū habuit oīno peccatū: ad remissionē nr̄oꝝ fusus est peccatoꝝ: vt qꝛ eos diabolꝰ merito tenebat: quos peccati reos ꝯditione mortis obstrinxit. hos p eū merito dimitteret quē nullꝰ peccati reū īmerito pena mortis affecit. hac iusticia victꝰ ꝛ hoc vinculo vinctus est fortis vt vasa eius eriperentur: q̄ apd̄ eū cū ip̄o ꝛ angelis eius fuerūt vasa ire: ꝛ in vasa mīficordie verterentur. Hec qppe v̄ba ip̄ius dn̄i nostri iesu xp̄i de celo ad se facta: cū p̄mū vocatē ē: narrat apl's paulus. Nā inter cetera q̄ audiuit: etiā hoc sibi dictū loquitur. Ad hoc enim tibi apparui: vt ꝯstituente ministrū ꝛ testē coꝝ q̄ a me vides qbus etiā p̄re eo tibi liberās te de populo ꝛ d̄ gentibus in q̄s ego mitto te aperire oculos ceccoꝝ: vt auertantur a tenebris: ꝛ a potestate sathane ad deū: vt accipiant remissionē peccatoꝝ: ꝛ sortē q̄ in sanctis: ꝛ fidē que in me ē.

Colo. j Unde ꝛ exhortans idē aplus credētes: ꝛ ad gratiarū actionē deo patri: q eruit nos ingt de potestate tenebrarū: ꝛ trāstulit in regnū filij caritatis sue: in quo habemus redēptionē in remissionē peccatorū. In hac redēptiōe tanq̄ p̄ciū ꝓ nobis datus est sanguis xp̄i: quo accepto diabolus nō ditatus ē: sꝫ ligatus: vt nos ab eius nexibus solueremur. Nec quēquā secū coꝝ quos xp̄us ab omni debito liber idebite fuso suo sanguine redemisset: peccatoꝝ retibus inuolutū traheret ad secunde ad sempiterne mortis exitiū. sꝫ hactenus morerentur ad xp̄i gratiam ꝑtinētes: p̄re/

j Pe. j cogniti ꝛ p̄destinati ꝛ electi ante ꝯstitutionē mundi: quatenus pro illis ipse mortuus est xp̄us: carnis tantū morte nō spiritus.

Ad quā vtilitatē fideliū renatoꝝ mala que p originale peccatū sunt cōtracta: conuersa sint. Capi.xvi.

q Uamuis enī ꝛ ipsa mors carnis de peccato primi hoīs originaliter venerit tamen bonus eius vsus gloriosissimos martyres fecit. Et ideo nō solū ip̄a: sed omnia seculi huius mala dolores: laboresqꝫ hoīum quāq̄ꝫ de peccatoꝝ: ꝛ maxime de peti originalis meritis veniāt: vn̄ facta est: ꝛ ipsa vita vinculo mortis obstricta. tn̄ remissis peccatis remanere debuerūt: cū qbus homo pro veritate certaret: ꝛ vnde exerceretur v̄tus fideliū: vt nouus homo p testamentū nouū: iter mala huius seculi nouo seculo p̄paretur: miseriā quā meruit vita ista dānata sapienter tolerās: ꝛ qꝛ finitur prudenter gratulās. beatitudinē vero q̄ꝫ liberata vita figurata sine fine habitura est: fideliter ꝛ patienter expectās. Diabolus enī a dn̄atu ꝛ a cordibus fideliū foras missus in quoꝝ dānatiōe atqꝫ infidelitate: sꝫ dānatus etiā ip̄e regnabat tm̄ pro conditiōe mortalitatis huiꝰ aduersari sinitur: quātū eis expedire nouit. De q̄ sacre lr̄e psonāt p os apostolicū. Fidelis deus q nō pmittit vos tēptari supra id qd̄ potestis: sed faciet cū temptatione exitū: vt possitis sustinere. Prosunt autē ista mala q̄ fideles pie pferunt: vel ad emendāda peccata: uel ad exercēdā ꝓbandamqꝫ iusticiā: uel ad demōstrandā uite huius miseriā: ut illa ubi erit beatitudo uera atqꝫ ꝑpetua ꝛ desideretur ardētius ꝛ istātius iquiratur. Sed circa eos ista seruantur. de qbꝰ apl's dicit. Scimus quoniā diligētibus deū oīa cooperantur in bonū: his q scd̄m ꝓpositū vocati sunt sancti. Quoniā q̄s an̄ p̄sciuit: ꝛ p̄destinauit ꝯformes fieri imaginis filij sui: vt sit ip̄e p̄mogenitus i multis fratribus. Quos aūt p̄destinauit: illos ꝛ vocauit: ꝛ q̄s vocauit: illos ꝛ iustificauit. Quos aūt iustificauit: ip̄os ꝛ glorificauit. Hoꝝ predestinatoꝝ nemo cum diabolo pibit: nemo vsqꝫ ad mortē sub diaboli potestate remanebit. Deinde sequitur: qd̄ iam supra commemoraui. Quid ergo dicemus ad hec. Si deus ꝓ nobis: quis ꝯtra nos. Qui filio suo proprio nō pepercit: sꝫ ꝓ nobis omnibus tradidit illū. Quō non ꝛ cum illo omnia nobis donauit. Cur g̃ n̄ fieret mors xp̄i imo cur nō p̄termissis alijs innumerabilibus modis quibus ad nos liberandos vti posset oīpotēs: ip̄a potissimū eligeretur vt fieret: vbi nec de diuinitate eius aliquid iminutū est aut mutatū. ꝛ de humanitate suscepta tm̄ beneficij collatū est hominibus: vt a dei filio sempiterno eodēqꝫ hoīs filio mors tp̄alis idebita redderetur: qua eos a sempiterna morte debita liberaret. peccata nostra diabolus tenebat: ꝛ p illa nos merito figebat in morte. Dimisit ea ille q sua n̄ habebat: ꝛ ab illo imerito

Ro. 5.

j Co. 10

Ro. 8.

Ibidē

eſt ꝑdūctꝰ ad mortē. Tātū valuit ſanguis
ille vt nemīnē xp̄o indutū in eterna morte
debita detinere debuerit: qui xp̄m in morte ī
Ro. 5. debita vel ad tp̄us occidit. Cōmēdat ergo
caritatē ſuā deus in nobis: qm̄ cum adhuc
peccatores eſſemꝰ: xp̄us ꝓ nobis mortuꝰ
eſt. Multomagis iuſtificati nūc ī ſāguine
ip̄iꝰ: ſalui erimꝰ ab ira ꝑ ip̄m. Juſtificati ī
quit in ſanguine ip̄iꝰ. Juſtificati plane ī eo
ꝙ a p̄ctis oibꝰ liberati. Liberati aūt a pecca
tis oibꝰ: qm̄ ꝓ nobis ē dei filiꝰ qui nulluꝫ
habebat occiſus. Salui ḡ erimꝰ ab ira per
ip̄m: ab ira vtiqꝫ dei q̄ nihil eſt aliud qꝫ iu/
ſta vīdicta. Non eni ſicut hominis animi
ꝑturbatio eſt ira dei. ſed illiꝰ ira eſt cui dicit
Sap. 12 alio loco ſancta ſcriptura: Tu aūt dn̄e vir/
tutū cū trāqllitate te iudicas. Si ergo iuſta
diuina vindicta tale nomē accepit: etiaꝫ re
cōciliacio dei q̄ recte itelligitur niſi cū talis
ira finit̄: Nec inimici eramꝰ deo: niſi que/
madmodū iuſticie ſunt inimica peccata: q/
bus remiſſis tales inimicicie finiūt̄: ⁊ recō
Ro. 8. ciliāt̄ deo quos ip̄e iuſtificat. Quos tn̄ eti/
am inimicos vtiqꝫ dilexit: qn̄qdem ꝓprio
filio ſuo nō pepcit: ſꝫ ꝓ nobis omnibꝰ cuꝫ
Ibidēꝫ 5 adhuc inimici eſſemꝰ tradidit eum. Recte
ergo ap̄lus ſecutꝰ adiūxit: Si eni cū inimi
ci eſſemus recōciliati ſumꝰ deo ꝑ mortē fi/
lij eius: ꝑ quā facta eſt illa remiſſio peccato
rū. multomagis recōciliati ſalui erimꝰ in
vita ip̄iꝰ. In vita salui: qui ꝑ mortē recōci
liati. Quis em̄ dubitat daturū amicis vitā
ſuā: ꝓ qbꝰ inimicis dedit mortē ſuā. Nō
ſolū autē ingt: ſed ⁊ gloriamur in deo ꝑ do
minū nr̄m ieſū xp̄m: per quē nunc recōcili
ationē accepimus. Nō ſolum aūt: ſalui eri
mus: ſed ⁊ gloriamur. Nec in nobis: ſꝫ in
deo: nec ꝑ nos: ſꝫ ꝑ dominū nr̄m ieſuꝫ xp̄ꝫ
ꝑ quem nūc recōciliationē accepimꝰ: ſecū/
duꝫ ea que ſuꝑius diſputata ſunt. Deinde
Ibidēꝫ ſubiūgit ap̄lus: Propter hoc ſicut ꝑ vnuꝫ
hominē peccatū in hūc mūdū intrauit: ⁊ ꝑ
peccatū mors: ⁊ ita in oēs homines mors
ꝑtranſijt: in q̊ oēs peccauerūt. ⁊ cetera. In
qbus ꝓlixius de duobus hoibꝰ diſputat.
vno eodē ꝑmo adā ꝑ cuius peccatū ī mor/
teꝫ tāqꝫ hereditarijs malis poſteri eiꝰ obli
gati ſumus. altero aūt ſecūdo adam: q non
homo tm̄: ſꝫ etiā deus eſt: quo ꝓ nobis ſol
uente qđ nō debebat: a debitis ⁊ paternis

⁊ ꝓprijs liberati ſumꝰ. Proinde qm̄ ꝓ/
pter vnū illū tenebat diabolꝰ oēs ꝑ eiꝰ vi/
tiatā carnalē ꝯcupiſcētiā generatos: iuſtuꝫ
eſt vt ꝓpter hūc vnū dimittat oēs ꝑ ip̄ius
immaculatā gratiā ſpiritualē regeneratos.
De his que ꝑ incarnationē xp̄i ſunt colla/
ta credentibus. Capi. xvij.

Sunt ⁊ alia multa q̄ in xp̄i incarnati
one: q̄ ſuꝑbis diſplicēt: ſalubriter ī
tuēda atqꝫ cogitāda ſunt. Quorꝫ eſt
vnum qđ demōſtratū ē hoī: quē locū habe
ret in rebus q̄s ꝯdidit deus: qn̄qdē ſic deo
ꝯiungi potuit hūana natura: vt ex duabus
ſubſtātijs fieret vna ꝑſona: ac ꝑ hoc iaꝫ ex
tribus ſcꝫ deo: anima ⁊ carne: vt ſuꝑbi illi
maligni ſpiritꝰ q ſe ad decipiēdū q̄ſi ad ad
iuuādū medios interponūt. nō ideo ſe au/
deāt homini ꝑponere: qꝛ nō habēt carneꝫ
⁊ maxime qꝛ ⁊ mori in eadē carne digna/
tus eſt filius dei: ne ideo illi tāqꝫ deos ſe co
li ꝑſuadeāt: qꝛ videt̄ eē imortales. Deīde
vt gratia dei in nobis ſine vllis ꝑcedētibꝰ
meritꝭ ī homine xp̄o cōmēdaret̄: qꝛ nec ip/
ſe vt tāta vnitate deo vero ꝯiūctus vna cū
illo ꝑſona. id eſt ip̄e homo aſſumptus mox
vt homo etiā deus filius dei fieret vllis eſt
ꝑcedētibus meritis aſſecutus. Sꝫ ex quo
eſſe homo cepit eē: ex illo ⁊ deus. vn̄ dictū Joh. j.
eſt: Vbū caro factū eſt. Etiā illud eſt: vt ſu/
ꝑbia hominis q̄ maxime impedimēto eſt:
ne inhereat̄ deo: ꝑ tātā dei humilitatem re
dargui poſſet atqꝫ ſanari. Diſcatqꝫ homo
qꝫ lōge receſſerit a deo: ⁊ quid illi valeat ad
medicinalē dolorē q̄ndo ꝑ talē mediatoreꝫ
redit q hoibus ⁊ deus diuinitate ſubuenit:
⁊ homo īfirmitate ꝯuenit. Qđ autē maius
obediētie nobis ꝑberet̄ exēplū q ꝑ inobedi
entiā ꝑieramus qꝫ deo patri deꝰ filius obe Phi. 2
diēs vſqꝫ ad mortē crucis. Qđ ꝑmiū tāte
obediētie vbi oſtēderet̄ melius: qꝫ ī carne
tāti mediatoris: q̄ ad vitā reſurrexit eternā.
Pertinebat etiā ad iuſticiā bonitatēqꝫ cre
atoris: vt per eandem rationalem creatu
ram ſuperaretur diabolus: quam ſe ſuper
aſſe gaudebat: ⁊ de ipſo genere venientem
quod genus origine vitiata: per vnum te/
nebat vniuerſum.
De natiuitate domini ex maria virgine et
ſpiritusanto.

Capi. xviij.

j Thi. 2 Oterat eniz vtiqz deus hoiem aliū
p de suscipere: i quo eēt mediator dei
τ hoiuz: nō de genere illius adaz: q
pctō suo genus obligauit humanū. sicū ipm
quē pmū creauit: nō de genere creauit ali/
cuius. Poterat ḡ vl' sic: vl' alio quo vellet
mō creare vnū aliū quo vinceret victor po
ris: sed melius iudicauit vt de ipo qd victū
fuerat genere assumere hoiez deus: p quē
generis humani vinceret inimicū. Et tñ ex
virgine: cuius ↄceptū spūs: nō caro. fides
nō libido puenit. Nec itersuit carnis ↄcu/
piscētia: p quā seminant τ ↄcipiunt ceteri:
q trahūt originale peccatū: s3 ea penitus re
motissima credēdo: nō ↄcūbēdo sancta ē fe
cūdata virginitas: vt illud qd nascebat ex
ppagine pmi hois: tñmō generis nō etiā
criminis originē duceret. Nascebat nāqz
nō trāsgressiōis ↄtagiōe viciata natura: sed
oiuz taliū vitiorū sola medicina. Nascebat
inqz hō nullū habēs: nullū habiturus oino
peccatū: p quē renasceret liberādi a pctō q
nasci nō pnt sine pctō. Quāuis eniz carna
li ↄcupiscētia q̄ inest genitalibus mēbris bn
vtat castitas ↄiugalis: h3 tñ motus nō vo/
lūtarios: qbus ostēdit vel nullā se in paradi/
sō añ peccatū eē potuisse: vel nō talē fuisse
si fuit: vt aliqñ resisteret voluntati. Nūc āt
Ro. 7. illā talē eē sentimus: vt repugnās legi mētis
etiā si nulla est cā generādi: stimulos inge
rat coeūdi: vbi si ei cedit peccādo sacieṫ: si ñ
cedit dissentiendo freneṫ. Que duo aliena
fuisse a padiso añ peccatū: dubitare qs pos/
sit. Nā neqz illa honestas faciebat aliqd in
decorū nec illa felicitas patiebat aliqd ipaca
tū. Oportebat itaqz vt ista carnalis cōcupi
scētia nulla ibi esset oino: qñ ↄcipiebat vir
ginis ptus: in quo nihil dignū morte fue/
rat inuēturus: τ eū tñ occisurus auctor mō
tis: auctoris vite morte vincēdus: Victor
pmi adā τ tenēs genus hūanū: victus a se
cūdo adā τ amittēs genus xpianū: liberatū
ex hūano generē ab hūano crimie: p eū q nō
erat in crimine: q̄uis esset ex genere: vt de
ceptor ille ab eo vincereṫ genere: qd vicerat
crimine. Et hoc ista gestū ē vt hō nō extol/
2 Cō. 10 lat. S3 q gloriaṫ in dño gloriet. Qui eniz
victus est hō tñ erat: τ iō victus est: qz su/
pbe deus esse cupiebat. Qui āt vicit: τ hō
erat τ deus: τ iō sic vicit natus ex virgine:
qz deus humiliter: nō quō alios sctōs rege
bat illū hominē sed gerebat. Hec tanta dei
dona: τ si qua alia sunt que de hac re no/
bis τ querere nunc τ disserere longmest:
nisi vbū caro fieret nulla essent.
Qd vbū caro factū est qd est xpus iesus τ
sapientie thesauros in se habebat τ sciētie.

Capitu. xix.

Ec aūt oia que p nobis vbuz caro Joh. j.
h factū tpaliter τ localiter fecit τ ptulit
sm distintionē quā demonstrare su
scepimus: ad scientiā ptinet nō ad sapiētiā
Qd aūt vbū est sine tpe: sine loco: est pri
coeternū τ vbiqz totū: de quo si qsqz potest
quantū pōt veracē pferre sermonē: smo il
le erit sapientie: ac p hoc vbū caro factū qd Joh. j.
est christus iesus: τ sapiētie thesauros h3 τ
sciētie. Nam scribēs aplus ad colossenses
Volo eniz vos scire ingt quātūcertamen Colo. 2
habeā p vobis: τ p hisq sunt laodicie: τ
qcūqz nō viderūt faciē meā i carne vt ↄsulē
tur corda eorū: copulati in caritate τ in om
nibus diuitijs plenitudinis intellectus ad
cognoscendū mysteriuz dei: qd est xpus ie
sus: in quo sunt oēs thesauri sapiētie τ sciē
tie dei abscōditi. Quatenus nouerat aplus
thesauros istos: quantum eorum penetra/
uerat: τ in eis ad quanta puenerat: qs pōt
nosse. Ego tñ scdm id qd scriptū ē. Vni/
cuiqz aūt nostrū daṫ māifestatio spūs ad vt/ j Cō. 12
litatē: alij quidē daṫ p spiritū sermo sapien/
tie: ali sermo scientie sm eundē spiritū. si ita
inter se distāt hec duo vt sapientia diuinis:
scientia humanis attributa sit rebus vtrun
qz agnosco in xpo: τ mecū oēs eius fideles. Joh. j.
Et cū lego: vbum caro factuz est τ habita
uit in nobis: in vbo intelligo verbū dei fi/
liuz: in carne agnosco verū filiuz hominis
filiū: τ vtrunqz simul i vna psona dei τ ho
minis ineffabili gratie largitate ↄiunctuz.
Propter qd sequit: τ dicit. Et vidimus Ibidē
gloriaz eius: gloriā q̄si vnigeniti a pre ple/
nuz gratie τ veritatis. Si gratiā referamus
ad scientiā: veritatez ad sapientiā: puto nos
ab illa duarū istarū rerū distinctione quā cō/
mēdauimus nō abhorrere. in rebus eniz p
tempus ortis: illa sūma gratia est q hōmo
in vnitate psone ↄiunctus est deo. in rebus
vero eternis sūma veritas recte tribuit dei
vbo. Qd vero idem ipse vnigenitus a pa

tre plenus gratie ⁊ veritatis: id actū est: vt idē ipse sit in rebus ꝓ nobis tpaliter gestis cui p eandez fidē mundamur: vt eū stabilit cōtemplemur in rebus eternis. Illi autem ꝑcipui genitū philosophi q inuisibilia dei p
Ro.j. ea que facta sunt intellecta conspicere potuerunt: tñ qꝛ sine mediatore. id est sine hoie christo philosophati sunt: quē nec venturū
Joh.j. ꝓphetis: nec venisse aplis crediderūt: veritatē detinuerūt: sicut de illis dictū est: i iniqtate. Nō potuerunt enim in his rex infimis ꝯstituti: nisi querere aliqua media p q̄
Ibidez ad illa que intellexerāt sublimia ꝑuenirent. atqꝫ ita in deceptores demones inciderūt: p quos factū est vt imutarent gloriā incorruptibilis dei: i similitudinē imaginis cor
Joh.j. ruptibilis hois: ⁊ volucrū ⁊ quadrupedū ⁊ serpentiū. In talibus eni formis etiā idola
Colo.i instituerūt: siue coluerunt. Scientia ḡ nr̃a xp̄s est: sapientia quoqꝫ nostra idē xp̄s est. Ipe nobis fidez de rebus tpalibus inserit ipē de sempiternis exhibet veritatez. p ipz
Colo.2 pgimus ad ipm tendimus p scientiā ad sapientiā: ab vno tñ eodemqꝫ xp̄o nō recedimus: in quo sunt oēs thesauri sapietie ⁊ scientie abscōditi. Sed nūc de scientia loquimur: post de sapientia quātū ipe donauerit
j.Cō.ii locuturi. Nec ista duo sic accipiamus quasi nō liceat dicere: vel istā sapientiā que in rebus humanis est: vel illā scientiā que in diuinis. loquendi enim latiore consuetudi
j.Cō.12 ne: vtraqꝫ sapiētia: vtraqꝫ sciētia dici pōt. Alio mō tñ scriptū eēt apd aplm. Alij daſ sermo sapientie: alij sermo: nisi ⁊ ꝓprie sin
Joh.j. gulis nominibus hec singula vocarenſ: de quox districtione nunc agimus.

Neminez posse sine fide ad verā beatitudinem ꝑuenire. Capi.xx.

Iam itaqꝫ videamus qd sermo iste ꝓlixus effecerit: qd collegerit: quo
Ibidez ꝑuenerit. Beatos esse se velle oiuz
2 thes. 3 hominū est: nec tñ omniū est fides: qua cor
Act.15 mundante ad beatitudinez ꝑueniſ. Ita fit vt p istā quaz nō omnes volūt ad illā tendē duz sit quā nemo possit esse q nolit. Beatos esse se velle omnes in corde suo vident tātaqꝫ est in hac re nature humane cōspiratio: vt nō fallaſ hō q ħ ex aio suo de aio con i cit alieno. Deniqꝫ oēs id velle nos nouimus. Multi vo imortales se esse posse de

sperāt: cū id qd oēs volūt. id est beatos nullus alit possit. volunt tñ etiā imortales esse si possent: sed nō credēdo qd possint: nō ita viuunt vt possint. Necessaria est ḡ fides vt beatitudinez ꝯseqmur: oibus humane na/ ture bonis. id ē ⁊ animi ⁊ corpis. Hāc āt fidē i xp̄o esse diffinitā: q in carne resurre/ Ro.6.
xit a mortuis: nō moriturus vlterius: nec nisi p illū queqꝫ liberari a diaboli dn̄atu p remissionez pctox. In cuiꝰ diaboli ptibus necesse est miserā esse vitā: eādēqꝫ ppetuā q̄ mors est potius dicēda q̄ꝫ vita: cadem fides hz. De q̄ in hoc libro sic potui ꝓ spacio tpis disputaui: cū iaz ⁊ in q̄rto libro huius opis multa de hac re dixerīz: sꝫ ibi ꝓpt aliđ hic ꝓpter aliud. Ibi scilicet vt ostenderez: cur ⁊ quō xp̄s in plenitudine tpis a p̄re sit Gal.4
missus: ꝓpter eos q dicūt: euꝫ q misit: ⁊ eū q missus est eq̄les natura esse nō posse. hic aūt ad distinguendaz actiuaz scientiā a cōtēplatiua sapientia: placuit qppe velut gradatim ascendentibus in vtraqꝫ regrere apud interiorez hoiem quandā sui cuiusqꝫ generis trinitatez sic ꝑus apud exteriorez q̄siuimus. vt ad illā trinitatez q̄ deus est: ꝓ nr̄o modulo: si tñ vl' ħ possumus saltim i enigmate ⁊ p speculū ꝯtuēdā exercitatiore i his j.Cō.13
iseriorībꝰ rebus mēte veniamus. Huius igiſ vba fidei qsqs i solis vocibus memorie cōmēdauerit: nesciēs qd significēt. sic solēt q grece nesciūt greca vba tenere memorit: vl' latina siſr: vl' cuiusqꝫ alerius lingue q eius ignari sūt. Nōne hn̄t quādā in suo aīo trinitatez: qꝛ ⁊ in memoria sūt illi vbox soni: etiā qn̄ ide nō cogitat: ⁊ inde formaſ acies recordatiōis eius qn̄ de his cogitat: ⁊ volūtas recordātis atqꝫ cogitātꝭ vtrūqꝫ ꝯiūgit. Nullo mō tñ dixerimus istū cuꝫ ħ agit ſm trinitatez iterioris hois agere. sꝫ potius exterioris: qꝛ id solū meminit: ⁊ qn̄ vult: quantū vult intueſ: qđ ad sensum corporis pertinet: q vocaſ auditus nec aliđ q̄ꝫ corporaliū rerū. id est sonorum: tali cogitatione imagines versat. Si autem quod vba illa significant: teneat ⁊ recolat: iaz qdez aliquid interioris hominis agit. sed nondū dicendus vel putandus est viuere secūduz interioris hois trinitatez: si ea non diligat que ibi ꝑdicanſ: ꝑcipiunſ: ꝓmittunſ. Pot eniz etiā ad hoc tenere atqꝫ cogitare

vt falsa esse existimās: conetur etiā redargue
re. Volūtas ḡ illa q̄ ibi ꝯiungit ea que me
moria tenebant: ⁊ ea q̄ in acie cogitatiōis i/
p̄ssa sunt: iplet quidē aliquā trinitatē cū ipa
sit tertia. sed nō ſm eā viuit: quādo illa que
cogitant velut falsa nō placeāt. Cū aūt vera
esse credant: ⁊ q̄ ibi diligēda sunt diligunt
iā ſm trinitatē interioris hominis viuit.
Scḋm hoc eniʒ viuit qsqʒ qḋ diligit. Quo
mō aūt diligunt q̄ nesciunt: ſʒ tamē credun
tur. Iā q̄stio ista tractata est in supioribus
libris: ⁊ inuentū neminē diligere qḋ peni/
tus ignorat. ex his aūt q̄ nota sūt diligi: qn̄
diligi dicunt ignota. Nūc librū istū ita clau
Abac. 2 dimus: vt admoneamus ꝙ iust⁹ ex fide vi
Gal. 5 uit: q̄ fides p dilectionē operat: ita vt virtu
tes quoqʒ ipe qbus prudēter: fortiter: tēpe
ranter: iusteqʒ viuit: oēs ad eandē referan
tur fidē. Nō eniʒ aliter potuerūt vere esse
virtutes. que tamē in hac vita nō valēt tan
tū: vt aliquādo nō sit hic necessaria qualiū/
cunqʒ remissio peccatoꝝ: que nō fit nisi p
eū qui sanguine suo vicit principē peccato/
rū. Ex hac fide ⁊ tali vita q̄cūqʒ notiōes sūt
in animo fidelis hominis: cū memoria cō/
tinent: ⁊ recordatione inspiciunt: ⁊ volun
tati placent: reddūt quandā sui generis tri/
nitatē. Sed imago dei de qua in eius adiu
torio post loquemur: nondū in ipsa est. qḋ
tunc melius apparebit cū demonstratū fue
rit: vbi sit qḋ in futuro volumine lector ex/
pectet.

Explicit liber tertiusdecimus.

Incipiunt capitula libri quartidecimi.

Aurelij augustini episcopi liber quartusde cimus incipit.

Que sit hominis vera sapiētia. Ca. j.

Unc de sapiētia nobis ē
differēdū: nō de illa dei q̄
ꝓculdubio deus ē. Nā sa
piētia dei fili⁹ ei⁹ vnigeni
t⁹ dicī: ſʒ loq̄mur de hoīs
sapiētia: vera tn̄ q̄ ſm deū
ē: ⁊ verus ac p̄cipuus cul
tus eius ē: q̄ vno noīe theosebia grece ap/
pellat. Qḋ nomen nr̄i sicut iā cōmemora/
uimus volētes ⁊ ipi vno noie interp̄tari:
pietatē dixerunt: cuʒ pietas apud grecos
eusebia vsitatius nōcupet. Theosebia ve/
ro q: vno vbo pfecte nō pōt: melius duo/
bus interp̄tat: vt dicat potius dei cultus.
Hāc esse hoīs sapientiā: qḋ ⁊ in duodeci/

mo huius opis volumine iā posuimus scri
pture sancte auctoritate demonstrat: i libro
sui dei iob: vbi legit dei sapiētiā dixisse ho/
mini. Ecce pietas ē sapiētia. abstinere āt a
malis scia. Sicut ēt vt nōnlli d̄ greco episte
Iob. 28 men īterp̄tati sunt disciplina est: q̄ vtiqꝫ a
discēdo nomen accepit: vñ ⁊ scia dici pōt.
Ad hoc enī ꝙꝙ res discit vt sciat. Quā/
uis alia notione in his q̄ p pc̄tis suis mala
vniusqsqꝫ patit vt corrigat: dici soleat disci
plina. Vñ illd̄ ē i ep̄la ad hebreos. Quis
eni est fili⁹: cui nō det disciplinā pr̄ ei⁹. Et
He. 12 illd̄ videt⁹ i eadē. Ois eni ad tp̄s disciplina
Ibidē nō gaudij vr̄ esse: s; tristicie. postea fru
ctū pacificū his q p eā certarūt: reddet iusti/
cie. Deus ḡ ip̄e sūma sapientia. cult⁹ āt dei
sapientia est hois: de qua nūc loqmur. Nā
j. Cō. 3 sapientia hui⁹ mūdi stulticia est apud deū.
Scd̄m hāc itaqꝫ sapientiā q̄ dei cult⁹ est: ait
Sap. 6 sancta scriptura. Multitudo sapientiū: sani
tas est orbis terrarum. Sed si de sapientia sa
pientiū disputare est: qd agemus. Nunqd
nā pfiteri audebimus sapientiā: ne sit nr̄a
de illa ipudens disputatio. Nōne terrebi/
mur exēplo pythagore: q cū ausus nō fuis/
set sapientē pfiteri: philosophū poti⁹. id ē
amatorem sapientie se esse rn̄dit: a q̄ id no/
men exortū ita deīceps posteris placuit: vt
quātalibet de reb⁹ ad sapientiā ptinentib⁹
doctrina qsqꝫ vl̄ sibi vl̄ alijs videret excelle
re: nō nisi phus vocaret. An iō sapientem
pfiteri taliū hominū nullus audebat: qꝛ si/
ne vllo pctō putabāt esse sapientem. Hoc
Pro. 9 aūt nr̄a scriptura nō dicit: q̄ dicit: Argue
sapientē ⁊ amabit te. pfecto eni iudicat
habere peccatū: quē censet arguendū. Sꝫ
ego nec sic qdē sapientē me audeo pfite/
ri. Satis est mihi q ētiā ip̄i negare nō pos
sunt: eē ētiā philosophi. id est amatoris sa/
piētie: de sapientia disputare. Nō eni hoc
illi facere destiterunt: qui se amatores sapi
entie potius ꝙ sapientes esse professi sunt.
Disputantes autē de sapientia: diffinierūt
eam dicētes. Sapientia est rerum huma
narum diuinarūqꝫ sciētia. Unde ego quo
qꝫ in libro superiore vtrarūqꝫ rerū cogni
tione. id est diuinarum atqꝫ humanarū et
sapientiam ⁊ scientiam dici posse non ta/
cui. Uerum secūdū hāc distinctionē qua
j Cō. 12 dixit apostolus: Alij datur sermo sapiētie:
alij sermo sciētie: ista diffinitio diuidēda est:
vt rerū diuinarum sciētia ppe sapiētia nūcu/
pet. humanarum aūt prope sciētie nomē obti
neat. De qua volumine tredecimo dispu/
taui: nō vtiqꝫ quicqd sciri ab homine pōt i
reb⁹ humanis vbi plurimū supuacue va/
nitatis ⁊ noxie curiositatis est huic sciētie tri/
buēs: s; illud tātūmō quo fides saluberri/
ma q̄ ad verā beatitudinē ducit: gignitur:
nutrit: defēdit: roborat. Qua sciētia non
pollent fideles plurimi: ꝙuis polleāt tp̄a fi
de plurimū. Aliud est eni scire tātūmō qd
homo credere debeat pter adipiscēdā vi
tā beatā: q̄ nō nisi eterna: est. aliud aūt sci/
re qmadmodū hoc ip̄m ⁊ pijs opituletur: et
otra impios defēdat: quā pprio appella/
re vocabulo sciētiā videt ap̄lus. De qua
p̄us cū loqrer: ip̄am pcipue fidē cōmēda/
re curaui: a tēporalib⁹ eterna breuiter di/
stinguēs: atqꝫ ibi d̄ tēpalib⁹ disserēs. eter
na vero in hūc librū differēs etiā de reb⁹
eternis fidē tēporalē qdē ⁊ temporaliter i
credētiū cordibus habitare. necessariā tñ
pter adipiscēda ip̄a eterna esse mōstraui
Fidē ꝙꝙ de tēporalibus rebus quas pro
nobis eternus fecit: ⁊ passus est in hoīne:
quē tēpaliter gessit atqꝫ ad eterna puexit:
ad eandem eternorum adeptionē pdesse dis/
serui: virtutesqꝫ ip̄as qbus i hac tpali mor
talitate: prudenter: fortiter: tempanter ⁊ iu
ste viuitur: nisi ad eādem licꝫ tēporalē fidē
que tamen ad eterna pducit referāt: veras
non esse virtutes.

De fide q̄ licꝫ ad eterna pducat: tp̄alis tñ ē
⁊ cū ad eternitatē ventū fuerit cessatura.

Capitu. ij.

Qua ppter qm̄ sicut scriptū ē. Quā 2 Cō. 5
diu sumus in corpore pegrinamur
a domino. p fidem eni ambulam⁹
nō p speciem. Profecto ꝙdiu iust⁹ ex fide Aba. 2
viuit: ꝙuis scd̄m hominē iteriorē viuat
licꝫ p eandem tempalem fidem ad veritatē
nitat ⁊ tendat ad eternā: tamen in eiusdē
fidei tempalis retentione: otemplatiōe: di/
lectione: nōdū talis est trinitas: vt dei iam
ymago dicenda sit: ne in rebus temporali
bus ostituta videat: q̄ ostituenda est i eter
nis. Mens quippe humana cū fidem suā
videt qua credit q̄d nō videt: nō aliqd sem
piternū videt. Nō enim semper hoc erit: 2 Cō. 5

qd vtiqz nō erit: qn̄do ista pegrinatōe fini
ta qua peregrinamur adomino: vt p fidez
ambulare nec esse sit. species illa succedet/
j Cō. 13 p quā videbim⁹ facie ad faciē: sicut modo
nō videtes. tn̄ quia credimus videre me/
rebimur: atqz ad speciez nos p fidē pdu/
ctos eē gaudebim⁹. Neqz eni iā fides erit
qua credāt que nō videt: sz species qua vi
deāt q̄ credebātur. Tūc ergo et si vite hui⁹
mortalis trāsacte meminerim⁹: et credidis/
se nos aliquādo que nō videbam⁹ memo
riter recoluerimus: i pteritis atqz trāsactis
deputabit fides ista: nō i psentib⁹ rebus
sempqz manētibus. ac p hoc etiā trinitas
ista: q̄ nūc in eiusdē fidei psentis ac manē/
tis memoria: ɔtuitu: dilectiōe ɔsistit: tunc
trāsacta et pterita reperiet esse nō pmanēs
Ex quo colligit: vt si iā imago dei ē ista tri/
nitas: etiā ipsa nō i eis q̄ semp sunt: sz in re
bus sit habēda transeuntibus.

Quid illud sit animi i quo dei imago ppe
tua ē et eterne species trinitat. Ca. iij

Bsit aūt vt cū anime natura sit im/
mortalis: nec ab initio quo creata ē
vnqz deinceps esse desistat: id quo
nihil melius habet nō cū eius imortalitate
pduret. Quid vero melius in ei⁹ natura
creatū est: q̄z q ad sui creatoris imaginem
facta ē. Nō igit i fidei retētione: ɔtēplatio
ne: dilectione: q̄ nō erit semp: sz in eo qsem
p erit inueniēda est quā dici oporteat ima/
ginez dei. An ad huc vtrū ita se res habeat
aliquāto diligētius atqz obstrusi⁹ p scruta/
bimur. Dici eni pt nō pire istā trinitatē: ēt
cū fides ipa trāsierit: qz sicut nūc eā et me/
moria tenemus: et cogitatiōe cernimus: et
volūtate diligimus: ita etiā tūc cū eā nos
habuisse memoria tenebimus et recolem⁹
et hoc vtrūqz tertia volūtate iūgemus eadē
trinitas pmanebit. Qm̄ si nullū in nobis
quasi vestigiū trāsiēs reliqrit: pfecto nec i
memoria nr̄a eius aliqd habebimus q̄ re/
curramus eā pteritam recordātes. atqz id
vtrunqz intentōe tertia copulātes et qd erat
sz in memoria nō inde cogitātibus nobis
et qd ide cogitatiōe formaret. Sz q hoc dicit:
nō discernit aliā nūc esse trinitatē: qn̄ psen
tē fidē tenemus: videmus: amam⁹ in no/
bis. aliam tūc futurā: quādo nō ipam: sz
eius velut imaginariū vestigiū i memo
ria recōditū recordatiōe ɔtuebimur. et duo
hec. id est qd erat imemoria retinētis: et qd
inde imprimit in acie recordātis: tertia volū
tate iūgemus. Qd vt possit intelligi: suma
mus exēplū de corporalibus rebus: de qbus
in libro vndecimo satis locuti sumus. Nā
pe ab inferiorib⁹ ad supiora ascēdētes: vel
ab exteriorib⁹ ad iteriora igrediētes: pmā
repperimus trinitatē in corpore qd videt:
et acie vidētis: q̄ cū videt inde format: et in
volūtat itētiōe q̄ vtrūqz ɔiūgit. huic trini/
tati silēm ɔstituamus: cū fides q̄ nūc inest
nobis tāqz corp⁹ illud i loco: ita in nr̄a me
moria ɔstituta est: de q̄ informat cogitatio
recordāt: sicut ex illo corpe acies intuētis
Quibus duobus vt trinitas impleat: ānu
merat tertia volūtas: que fidē in memoria
ɔstitutā: et quādā eius effigiē i ɔtuitu recor
datiōis impssam ɔnectit et ɔiūgit. sicut i il/
la corpalis trinitate visionis formā corpis
qd videt: et ɔfirmationē q̄ fit in cernētis
aspectu: ɔiūgit intētio volūtatis. Faciam⁹
ergo corpus illud qd cernebat interisse di
lapsū: nec eius remāsisse aliqd in vllo loco
ad qd vidēdū recurrat aspect⁹: Nūqd qz
imago rei corpalis iā trāsacte atqz pterite
remanet i memoria vnde informet recor/
dātis obtut⁹: atqz id vtrūqz tertia volūtate
iūgat eadē trinitas esse dicēda est: q̄ fuerat
quādo species in loco positi corpis videba
tur: Nō vtiqz sed ꝓrsus alia. Nā pter qd
illa erat extrinsecus: hec intrinsec⁹: illā pro
fecto faciebat species psēt corpis: hāc ima
go pteriti. Sic et in hac re de qua nunc agi
mus: et ppter quā putauimus adhibēduz
illud exēplū: fides q̄ nūc in animo nostro
est: velut illud corpus in loco dū tenet aspi
citur: amat: quādā efficit trinitatē. sed non
ipa erit: qn̄ fides hec in animo sicut corp⁹
illud in loco iā nō erit. Que vero tūc erit:
quādo eā recordabimur in nobis fuisse nō
esse. alia pfecto erit. Hāc eni que nūc est
facit res ipa psēs: et in animo credēt affi/
xa: at illā q̄ tūc erit faciet rei pterite imagi/
natio in recordāt memoria drelicta. Nec
illa igit trinitas que nūc nō est: imago dei
erit. nec ista imago dei est: que tūc nō erit.
Sz ea est inueniēda in anima hominis. id
est rationali: siue intellectuali imago creato
ris q̄ imortaliter imortalitati ei⁹ est insita.

Q𝔡 natura aie etiã 𝔡formis ꝛ miser nec vi tã nec deiimaginẽ possit amitter e. c.4.

Nam sicut ipa imortalitas aie scđm quedã modũ dicit. habet quippe ꝛ aia mortẽ suã: cum vita beata caret: que vera aie vita dicenda ẽ. Sꝫ imortalis ideo nũcupatur: qm̃ quacũqꝫ vita etiã si mi serrima est: nũqꝫ desinit viuere. Ita q̃uis ratio vel intellectus nũc in ea sit sopit⁹: nũc paruus: nũc magnus appareat: nũqꝫ nisi rationalis ꝛ intellectualis ẽ aia humana. ac p hoc si secũdũ hoc facta ẽ ad imaginẽ dei qđ vti ratiõe ꝛ intellectu ad itelligẽdũ ꝛ ɔspi ciẽdũ deũ potest: ꝑfecto ab initio quo esse cepit ista tã magna ꝛ mira natura: siue ita obsoleta sit hec imago vt pene nulla sit: si/ ue obscura atqꝫ deformis: siue clara ꝛ pul/ chra sit: semp est. Deniqꝫ deformitatẽ di/ gnitat̃ eius miserãs diuia scriptura. q̃qꝫ
Ps.38. ingt in imagine dei ambulat homo: tñ vãe ɔturbat. Thesaurizat ꝛ nescit cui ɔgrega/ bit ea. Non itaqꝫ imagini dei vanitatem tribueret: nisi deformem cerneret factam. Nec tãtũ valere illã deformitatẽ: vt aufe/
Vbi. s rat qđ ymago est: satis ostẽdit dicẽdo: q̃qꝫ in imagine dei ambulet homo. Qua ꝑpt
Vbi. s er vtraqꝫ pte veracit ꝓnũciari põt ista sen/ tẽtia: vt q̃madmodũ dictũ est: q̃qꝫ in ima gine dei ambulat homo: tamẽ vane ɔtur/ batur. ita dicat: q̃qꝫ vane ɔturbat homo: tamẽ in imagine dei ambulat. Quãqꝫ eni magna natura sit: tñ vitiari potuit: qꝛ sũma nõ est ꝛ q̃qꝫ vitiari poterit. quia sũma nõ est: tamẽ qꝛ summe nature capax est ꝛ esse pticeps põt: magna natura ẽ. Queramus igit in hac imagine dei quãdã sui generĩ trinitatẽ: adiuuãte ipo q nos fecit ad ima/ ginẽ suã. nõ eni aliter possumus hec salu/
Gen.j briter inuestigare: ꝛ scđm sapiẽtiã que ab illo est aliqd inuenire. Sꝫ ea q̃ in supiorib⁹ libris ꝛ maxime in decimo de anima hu/ mana vel mẽte diximus: si lectoris vel me moria teneãt atqꝫ recolãt: vel diligẽtia in eisdẽ locis in quibus ɔscripta sunt receseãt nõ hic desiderabit ꝓliriorẽ de rei tãte inq/ sitione sermonẽ. Inter cetera ergo i libro decimo diximus: hominis mẽtem nosse semetipã. Nihil. n. tã nouit mẽs q̃ id qđ sibi p̃sto ẽ. Nec mẽti magis qcq̃ p̃sto ẽ q̃ ipa sibi. et alia satĩ q̃ntũ visũ ẽ adhuibim⁹ documẽta: qbus hoc certissime ꝓbarem⁹.

An etiã paruulorꝫ mẽtes nosse se possint. Capitu. v.

Quid itaqꝫ dicẽdũ est de infantis mẽ te: ita adhuc puuli: ꝛ in tam magna demersi rerꝫ ignorãtia: vt illius mẽ tis tenebras: mẽs hois q̃ aliqd nouit exhor reat. An etiã ipa se nosse credẽda ẽ. sꝫ iten ta nimis i eas res q̃s p corpis sensus: tãto maiore quãto nouiore cepit delectatiõe sen tire: nõ ignorare se põt: sꝫ cogitare se ñ põt Quãta porro intentiõe i ista q̃ foris sũt sen sibilia ferat vel hinc solũ ɔiici põt: qđ lucis hui⁹ hauriẽde sic auida est: vt si qsq̃ min⁹ cautus aut nesciẽs qd inde possit accidere: nocturnũ lumẽ posuerit vbi iacꝫ ifãs: in ea pte ad quã iacentĩ oculi possint retorqueri: nec ceruix possit iflecti sic eius ide ꝓnõ remo uet aspect⁹: vt nõnul'os ex h̃ etiã strabões fieri nouerim⁹: eã formã tenẽtib⁹ ocul': q̃ teneris ꝛ mollib⁹ ɔsuetudo q̃dãmõ ifixit. Ita ꝛ i alios corpis sẽsus q̃tũ sinit illa etas itẽtiõe se q̃si coartãt aie puulorꝫ: vt qcqd p carnẽ offendit aut aliicit: h̃ soluꝫ abhorreãt vehement aut appetãt: sua vo iteriora nõ cogitent. nec possint admõeri vt h̃ faciãt qꝛ ñdũ admonẽtis signa nouerũt: vbi pcipuũ locũ vba obtinẽt: q̃ sic alia ꝓrsus nesciũt. Qđ aũt aliud sit nõ se nosse: aliđ nõ se cogi tare: iã in eodeꝫ volumine ostendim⁹. Sꝫ hãc etateꝫ omittam⁹: q̃ nec iterrogari pt qd i se agat: ꝛ nos ipi eius valde obliti sumus. Hinc tm̃ certos nos esse suffecerit: qꝫ cum hõ de ai sui natura cogitare potuerit: atqꝫ i uenire qđ verꝫ est: alibi ñ iueniet: q̃ penes seipm̃. Inueniet aũt nõ qđ nesciebat: sꝫ vn de nõ cogitabat. Quid enim scimus si qđ ẽ innra mente nescimus: cũ oia q̃ scim⁹: nõ nisi in mente scire possumus.

Qđ mẽs hois sine cogitatiõe sibimet ɔspi cua esse nõ possit. Ca. vj.

Tanta est tñ cogitatiõis vis: vt nec ipa mẽs quodãmõ se i ɔspectu suo ponat: nisi qñ se cogitat. ac p hoc ita ñhil in ɔspectu mẽtĩ est: nisi vnde cogitat vt nec ipa mẽs qua cogitat qcqd cogitat: alit possit esse in ɔspectu suo: nisi seipaꝫ co gitãdo. Quõ aũt qñ se nõ cogitat in ɔspec tu suo nõ sit: cũ sine seipa nũqꝫ esse possit: q̃si aliđ sit ipa aliđ ɔspect⁹ ei⁹ iueñ ñ possũ.

Hoc quippe de oculo corporis: nō absurde dr̄. Ipse quippe ocul⁹ loco suo fixus ē in corpe. aspect⁹ aūt eius in ea q̄ ex̄ sunt tendit̄: ⁊ vsqȝ in sidera extēdit̄. Nec ē oculus in ꝯspectu suo: qm̄ quidē nō ꝯspicit seip̄m nisi in speculo obiecto: vn̄ iā locuti sum⁹. Qd̄ nō fit vtiqȝ qm̄ se mēs in suo ꝯspectu sui cogitatiōe ꝯstituit. Nunquid ḡ alia sua pte: aliā partē suam videt: cū se ꝯspicit cogitādo. sicut alijs mēbris nr̄is q sunt oculi: alia mēbra nr̄a ꝯspicimus: q̄ in nr̄o pn̄t esse ꝯspectu. Quid dici absurdius vl̄ sentiri pōt. vn̄ igit̄ aufertur mēs nisi seip̄a. ⁊ vbi ponit̄ in ꝯspectu suo nisi ante seipsam. Nō ḡ ibi erit vbi erat: qm̄ in ꝯspectu suo nō erat: q: hic posita: inde sublata ē. Sed si ꝯspicienda migrabit: ꝯspectura vbi manebit. An quasi geminat̄ vt ⁊ illic sit ⁊ hic. id est ⁊ vbi ꝯspicere: ⁊ vbi ꝯspici possit. ⁊ in se sit ꝯspiciēs ante se ꝯspicua: nihil hoꝝ nobis v̄itas cōsulta r̄ndet. quoniā qm̄ isto mō cogitam⁹: nō nisi corpoꝝ fictas imagines cogitamus: q̄ mētē nō esse paucis certissimū ē mētib⁹: a qbus pōt de hac re veritas ꝯsuli. Proinde restat: vt aliquid ptinēs ad eius naturā sit ꝯspectus eius ⁊ in eā qm̄ se cogitat: nō q̄si p loci spaciū: sȝ incorporea ꝯuersiōe reuocet̄. Cū v̄o non se cogitat: nō sit quidē in ꝯspectu suo: nec de illa suus formet̄ obtutus: sed tamē nouerit se tanq̄ ip̄a sit sibi memoria sui. Sicut multaꝝ disciplinaꝝ ꝑitus ea q̄ nouit eius: memoria ꝯtinent̄. nec est inde aliquid in cōspectu mētis eius: nisi vnde cogitat: cetera in arcana q̄dā noticia sunt recōdita: q̄ memoria nuncupat̄. Ideo trinitatē sic cōmendabam⁹: vt illud vn̄ format̄ cogitātis obtutus: i memoriā poneremus. Ip̄am v̄o ꝯformationē tanq̄ imaginē q̄ inde imp̄mit̄: ⁊ illud q̄ vtrūqȝ ꝯiungit amorē seu volūtatē. Mēs igit̄ qm̄ cogitatōe se ꝯspicit: intelligit se ⁊ recognoscit. gignit ḡ itellectū hūc: ⁊ cognitionē suā. Res quippe incorporea itellecta ꝯspicit̄: ⁊ intelligēda cognoscit̄. Nec ita sane gignit istā noticiā suā mēs: qm̄ cogitādo itellectā se cōspicit: tanq̄ sibi an̄ incognita fuerit. Sȝ ita sibi nota erat. queadmodū note sunt res q̄ memoria ꝯtinent̄: etiā si nō cogitent̄. quoniā dicim⁹ hoiem nosse l̄ras: etiā cū de alijs rebus nō de l̄ris cogitat. Hec aūt duo gignēs ⁊ genitū dilectiōe tertia copulant̄ que nihil ē aliud q̄ȝ volūtas fruēdo aliquid appetēs vl̄ tenēs. Ideoqȝ etiā illis trib⁹ noibus insinuandā mētis putauimus trinitatē: memoria: itelligētia: volūtate. Sȝ qm̄ mentem semp sui meminisse: semp qȝ seipsam intelligere: ⁊ amare: q̄uis n̄ semp se cogitare discretā ab eis q̄ nō sunt qd̄ ip̄a est: circa eius dē libri decimi finē dixim⁹. Querēdū est q̄ nā mō ad cogitationē ptineat itellect⁹: noticia v̄o cuiusqȝ rei q̄ inest mēti etiā qm̄ nō d̄ ip̄a cogitat̄: ad solā dicat̄ memoriā ptinere. Si enim h̄ ita est: nō habebat hec tria: vt ⁊ sui meminisset: ⁊ se itelligeret: ⁊ amaret. Sed meminerat tantū sui: ⁊ postea cū cogitare se cepit: tunc se intellexit atque dilexit. Qd̄ aliud sit aliquid nō nosse aliud nō ide cogitare. Ca. vij.

Qua propt̄ diligētius illud̄ ꝯsiderem⁹ exemplūqȝ qd̄ adhibuim⁹: vt ostēderetur aliud esse rē quāqȝ nō nosse: aliud nō cogitare: fieriqȝ posse vt nouerit hō aliquid qd̄ nō cogitat: qm̄ aliūde nō inde cogitat. Duaꝝ ḡ vl̄ pluriū disciplinaꝝ ꝑitus quando vnā cogitat: aliā vl̄ al's etiā si nō cogitat nouit tn̄. Sȝ nunquid recte possum⁹ dicere: iste music⁹ nouit quidē musicā: sed nūc eam nō itelligit: q: eā nō cogitat. itelligit aūt nūc geometriā. hanc eni nūc cogitat: absurda ē quātū appet ista sn̄ia. Quid etiā illa si dicam⁹: iste musicus nouit quidē musicā: sȝ nūc eā nō amat qm̄ eā nō cogitat. amat aūt geometriā: qm̄ nūc ip̄am cogitat. nōne silr̄ absurda ē. Rectissime v̄o dicimus. Iste quē ꝑspicis de geometria disputātē: etiā pfect⁹ est musicus: nā ⁊ meminit discipline eius: ⁊ intelligit eam ⁊ diligit. sed q̄uis eā nouerit ⁊ amet: nō illā n̄ cogitat: quoniā geometriā de qua disputat cogitat. Hic admonemur esse nobis in abdito mētis quarundā reꝝ quasdā noticias: ⁊ tunc quedā mō ꝓcedere in mediū: atqȝ in ꝯspectu mentis velut apertius ꝯstitui quādo cogitāt̄. Tūc eni seip̄a mens: ⁊ meminisse: ⁊ intelligere: et amare inuenit: etiā vnde nō cogitabat: qm̄ aliud cogitabat. Sed vnde diu non cogitauerimus: ⁊ vnde cogitare nisi cōmoniti nō valemus: id nos nescio q̄ eodē qȝ miro mō si pōt dici: scire nescimus. Deniqȝ recte ab eo qui cōmemorat: ei cui cōmemorat dicit̄.

Scis hoc: ʒ scire te nescis. Cōmemorabo ⁊ inuenies te sciētē quod te nescire putaueras. Id agunt ⁊ lr̄e q̄ de his rebus ɔscripte sunt: quas res duce ratiōe veras esse inuenit lector nō quas veras esse credit ei q̄ scripsit: sicut legit͛ historia: sed quas veras esse etiā ipe inuenit: siue apud se: siue in ipa mētis luce veritate. Qui vero nec admonitus valet ista contueri: magna cecitate cordis tenebris ignorātie dimersus est altius: ⁊ mirabiliore diuina ope indiget: vt possit ad verā sapientiā peruenire. Propter hoc itaqʒ volui de cogitatiōe adhibere qualecunqʒ documentū: quo possʒ ostendi quō ex his q̄ memoria ptinent͛ recordātis acies informet͛: ⁊ tale aliqd gignat͛ vbi hō cogitat: quale in illo erat vbi añ cogitationeʒ meminerat: qꝛ facilius dinoscit͛ qḋ tpe accedit: ⁊ vbi parens ꝓleʒ spacio tpis añcedit. Nā si nos referamus ad interiorē mentis memoriā qua sui meminit: ⁊ interiorē itelligentiā q̄ se intelligit: ⁊ iteriorē volūtatē q̄ se diligit vbi hec tria sil͛ sunt: ⁊ simul semꝑ fuerunt ex q̄ esse ceperūt: siue cogitarent͛: siue nō cogitarent͛: videbit͛ qdē imago illi⁹ trinitatis: ⁊ ad solā memoriā ꝑtinere. Sʒ qꝛ ibi verbū esse sine cogitatiōe nō pōt. Cogitam⁹ enī oē qḋ dicimus etiā illo interiore v̄bo qḋ ad nulli⁹ gētis ptinet linguā. in trib⁹ potius illis imago ista cognoscit͛: memoria scʒ intelligētia: volūtate. Hāc autē nūc dico intelligētiā qua itelligimus cogitātes id ē q̄n eis reptis q̄ memorie p̄sto fuerāt: sed non cogitabant͛: cogitatio nr̄a format͛: ⁊ eā voluntateʒ: siue amorē: vel dilectioneʒ: q̄ istā ꝓlem parētēqʒ ɔiūgit quodāmō vtriqʒ cōmunis est. Hinc factuʒ ē: vt etiā p exteriora sensibilia q̄ per oculos carnis vident͛: legentium ducerē tarditateʒ: in. xi. s. libro atqʒ inde cuʒ eis ingrederer ad hois interioris eaʒ potentiā qua ratiocinat͛ de temporalibus rebus: differens illā ꝑncipaliter dominanteʒ qua cōtemplat͛ eternas: atqʒ id duobus voluminibus egi duodecimo vtrūqʒ discernēs: quoꝝ vnū est superius: alterū inferius qḋ superiori esse subdituʒ debet. Tertiodecimo aūt de munere inferioris quo humanaꝝ reꝝ sciētia salubris ꝑtinet͛: vt in hac tēporali vita id agamus quo ɔsequamur eternaʒ: quanta potui veritate ac breuitate disserui: q̄n quideʒ rem tam multipliceʒ atqʒ copiosam multoꝝ atqʒ magnoꝝ disputationibus multis magnisqʒ celebrataʒ: vno strictam volumine inclusi: ostendens etiā in ipa trinitatē sed nondum que dei sit imago dicenda.

De principali mētis in quo intuenda ē summa imago trinitatis. Capi. viij.

Nunc vero ad eaʒ iam puenimus disputationeʒ: vbi ꝑncipale mentis humane quo nouit deū vel pōt nosse cōsiderandū suscepim⁹: vt eo reperiamus imagineʒ ei. Quāuis enīʒ mens humana nō sit eius nature cui⁹ est deus imago tn̄ nature ei⁹ q̄ natura melior nulla est ibi q̄rēda. ⁊ iueniēda ē in nobis quo etiā natura nostra nihil habet melius: ʒ pus mens in seipsa ɔsiderāda est anteqʒ sit particeps dei: ⁊ in ea reperienda est imago eius. Diximus enīʒ eaʒ ⁊ si amissa dei participatione obsoletā atqʒ deformē: dei tn̄ imaginē pmāere. Eo qppe ipo imago ei⁹ ē: quo ei⁹ capax est: eiusqʒ pticeps eē pōt: qḋ taʒ magnū bonū nisi p h̄ q̄ imago ei⁹ est itelligi nō pōt. Ecce ḡ mēs meminit sui: intelligit se: diligit se: h̄ si cernimus: cernimus trinitateʒ: nōdū qdeʒ deū ʒ iaʒ imagineʒ dei. Non forinsecus accepit memoria qḋ teneret: nec foris inuenit qḋ aspiceret intellect⁹: sicut corporis oculis. Nec ista duo velut formā corporis: ⁊ eā que inde facta est in acie ɔtuentis volūtas foris iūxit. Nec imagineʒ rei q̄ foris visa est q̄dāmō raptā ⁊ in memoriā recōditā cogitatio cū ad eā ɔuerteret͛ iuenit: ⁊ ide format⁹ est recordātis obtutus: iūgente vtrūqʒ tertia volūtate: sicut i eis ostēdebamus trinitatib⁹ fieri: q̄ in reb⁹ corpalib⁹ repperiebant͛ vl͛ ex corpibus p sensuʒ corpis itrorsus quodāmō trahebant͛. De qbus oibus i libro. xi. disseruimus. Nec sicut fiebat vel apparebat q̄n de illa scientia disserebam⁹: iā in hois interioris opibus ɔstituta: q̄ distinguēda fuit a sapiētia. Vn̄ q̄ sciunt͛ velut aduēticia sunt in aīo: siue cognitiōe historica illata: vt sunt fcā ⁊ dicta: q̄ tpe pagunt͛ ⁊ transeunt. vel in natura reꝝ suis locis ⁊ regionibus cōstituta sunt siue in ipso hoie que n̄ erant oriunt͛: aut alijs docentibus: aut cogitationibus ꝓprijs. sicut fides: quā plurimū in libro. xiij. cōmendauimus. sic v̄tutes qbus si vere sunt in hac mōtalitate iō bn̄ viuit͛: vt beate in illa q̄ diuinitus ꝓmittit͛ imortalitate viuat͛. Hec itaqʒ hmōi habēt in tpe ordinē suū: i quo nobis trinitas memorie visiōis ⁊ amoris facili⁹ apparebat.

Nam quedã coꝝ ꝑueniũt cognitionẽ discẽtiũ. Sũt eni cognoscibilia: ⁊ anq̃ȝ cognoscãt suiq̃ȝ cognitionẽ indiscẽtib⁹ gignũt. Sũt aũt vel in locis suis: vel q̃ tpe ꝑtierũt: q̃ȝuis q̃ ꝑtierũt nõ ipa sint: sȝ coꝝ q̃dã signa ꝑteritoꝝ: quib⁹ visis vel auditis cognoscãt fuisse atq̃ȝ trãsisse. Que signa vel in locis sita sũt: sicut monumẽta mortuoꝝ: et q̃cũq̃ȝ similia. vel ĩ litteris fidedignis: sicut est oĩs grauis et approbãde auctoritatis historia. vel in animis coꝝ q ea iam nouerũt: cisq ppe iã nota et alijs vtiq̃ȝ sunt noscibilia q̃ꝝ sciẽtiã ꝑuenerũt: et q ea nosse illis qbus nota sunt docẽtibus possunt. Que oĩa ei qñ discunt quãdã faciũt trinitatẽ specie sua q̃ noscibilis fuit: etiaȝ anteq̃ȝ noscerent. eiq̃ȝ adiũcta cognitiõe discẽtis que tũc esse incipit qñ discit: ac tertia volũtate que vtrũq̃ȝ ꝯiũgit. Et cũ cognita fuerit: alia trinitas dũ recolũt fit iã interius in ipo animo ex his imaginibus q̃ cũ discerẽt sunt impsse in memoria et informatione cogitationis ad ea ꝯuerso recordãtis aspectu: et ex volũtate que tertia duo ista ꝯiũgit. Ea vo q̃ oriũt in animo vbi nõ fuerũt: sicut fides. et cetera hmõi. et si aduẽticia videt cũ doctrina inserũt: nõ tñ foris posita vel foris peracta sunt sicut illa q̃ credũtur: sȝ intus omino in ipso animo esse ceperũt. Fides eni nõ est qd credit sed qua credit. et illud credit: illa ꝯspicit. Tamẽ quia esse cepit in animo q iã erat anim⁹ anteq̃ȝ ista esse cepissȝ: aduẽticiũ qddã videt: ⁊ ĩ ꝑteritis habebitur: qñ succedẽte specie iam esse destiterit: aliãq̃ȝ nunc trinitatẽ facit p suam ꝑsentiã: retenta: ꝯspecta: dilecta. aliã tunc faciet p quoddã sui vestigiũ qd in memoria ꝑteriens dereliq̃rit: sicut iam supradictũ est.

An virtutes qbus ad eternitatem tendit desinãt cuȝ ad eterna ꝑduxerit. Ca. ix.

Vtrum aũt tunc etiã virtutes qbus in hac mortalitate bene viuitur: q2 et ipe incipiũt esse in animo: q cũ sine illis ꝑus esset tñ animus erat: desinãt esse cum ad eterna ꝑduxerint: nõnulla q̃stio est. Quib⁹dam eni visum est desituras: et de tribus quidem prudẽtia: fortitudine: tẽperantia: cũ hoc dicitur: nõ nihil dici videtur. Justicia vero ĩmortalis est: ⁊ magis tunc ꝑficiet in nobis: q̃ȝ esse cessabit. De oĩbus tñ q̃ttuor magnus auctor eloq̃ntie tullius: in hortensio dialogo disputans. Si nobis inquit cum ex hac vita migrauerimus in beatoꝝ insulis inmortale euum: vt fabule ferunt: degere liceret: quid opus esset eloq̃ntia: cum iudicia nulla fierẽt: aut ipsis etiã virtutibus. nec eni fortitudinis egeremus nllo ꝓposito aut labore: aut piculo nec iusticia: cum esset nihil quod appeteretur alicui. nec tẽpatia q̃ regeret eas que nlle essẽt libidines. nec ꝓdẽtia qdem egeremus nullo delecto ꝓposito bonorum ⁊ malorum. Vna igitur essemus beati cognitiõe nature et scientia: qua sola etiã deoꝝ ẽ vita laudãda. Ex quo ĩtelligi põt cetera necessitatis esse: vnũ hoc volũtatis. Jta ille tãtus orator cum philosophiã ꝑdicaret: recolẽs ea q̃ aphiloso/phis acceperat: ⁊ ꝑclare ac suauiter explicãs in hac tãtũ vita quã videm⁹ erũnis ⁊ erroribus plenã oẽs q̃ttuor necessarias dixit esse virtutes: nullã vo caꝝ cũ ex hac vita emigrauerim⁹ si liceat ibi viuere vbi viuitur beate. Sed bonos animos sola beatos esse cognitione ⁊ sciẽtia. Hoc est ꝯtẽplatiõe: qua nihil ẽ melius ⁊ amabilius: ea ẽ nãa q̃ creauit omnes ceteras ĩstituitq̃ȝ naturas. Cui regẽti ẽ subditũ si iusticie est: immortalis ẽ omnino iusticia. nec ĩ illa esse beatitud'ne desinet: sed talis ⁊ tãta erit vt ꝑfectior ⁊ maior esse nõ possit. Fortassis ⁊ alie tres virtutes: prudẽtia si nullo iã piculo erroris: fortitudo sine molestia tolerãdoꝝ maloꝝ: tempantia sine repugnatiõe libidinũ: erũt in illa felicitate: vt prudẽtie sit nullũ bonũ deo ꝑponere vel equare fortitudinis: ei firmissime coherere. tẽpantie nullo defectu noxio delectari. Nunc aũt qd agit iusticia in subueniẽdo miseris: qd prudẽtia in precauẽdis isidijs: qd fortitudo in perferẽdis molestijs: qd temperantia in coercẽdis delectationibus prauis: non ibi erit: vbi nihil omino mali erit: ac per hoc ista virtutũ opera q̃ huic mortali vite sunt necessaria: sicut fides ad quã referẽda sunt: in ꝑteritis habebũt. Et aliam nunc faciũt trinitatẽ: cũ ea ꝑsentia tenemus: aspicimus: amamus. aliam tunc factura sunt: cũ ea nõ esse: sȝ fuisse per q̃dam coꝝ vestigia q̃ ꝑtereundo in memoria derelinquẽt reperiem⁹: quia et tunc trinitas erit cum illud qualecũq̃ȝ vestigium et memoriter retinebit: et agnoscet veraciter: et hoc vtrumq̃ȝ tertia voluntate iungetur.

De cognoscibilib⁹ tpalib⁹: q̃ꝝ alia cognitionẽ nr̃aȝ ꝑueniũt: alia nõ ꝑcedũt. Ca. x.

In omniũ istarũ q̃s cõmemorauimus temporaliũ rerũ scia: q̃dã cognoscibilia τ cognitionẽ iterpositiõe tpis añcedũt: sic sũt ea sensibilia: q̃ iã erãt i rebus añq̃ꝫ cognoscerent: vel ea oia q̃ p historiã cognoscuntur. Quedã vero sil' esse icipiũt: velut si aliqd visibile qd oino nõ erat: ante nros oculos oriat: cognitionẽ nostrã vtiqꝫ nõ p̃cedit. aut si aliqd sonet vbi adest auditor: simul pfecto incipiũt esse simulqꝫ desinunt: τ sonus τ eius audit'. Verũtñ siue tpe p̃cedentia: siue simul esse incipiẽtia cognoscibilia cognitionẽ gignũt: nõ cognitiõe gignunt. Cognitiõe vero facta: cũ ea que cognoscimus posita in memoria recordatiõe reuisunt: quis nõ videat priorem esse tpe in memoria retentionẽ quã in recordatione visionẽ: τ huius vtriusqꝫ tertia volũtate iunctionem. Porro autẽ in mente nõ sic ẽ. Neqꝫ enĩ aduenticia sibi ipsa est quasi ad seipsam que iam erat venerit aliũde: eadẽ ipsa q̃ nõ erat: aut nõ aliunde eadẽ ipa q̃ nõ erat: aut nõ aliunde venerit: sed in seipa q̃ iaꝫ erat nata sit ea ipsa que nõ erat. sicut in ipso homine que nõ erãt oriunt: aut alijs docẽtib': aut cogitationib' proprijs: sicut fideles: sicut virtutes: sicut in mente q̃ iam erat oritur fides que non erat. Aut post cognitionẽ sui recordando seipsam velut in memoria sua constitutam videt: ñ q̃ nõ ibi fuerit anteq̃ꝫ seipsam cognosceret: cũ pfecto ex quo esse cepit nunquaꝫ sui meminisse: nunq̃ꝫ se intelligere: nũq̃ꝫ se amare destiterit. sicut iam ostẽdimus: ac p hoc qñ ad seipsam cognitionẽ cõuertit: fit trinitas. in qua iam τ verbũ possit intelligi. Formatur quippe ex ipsa cognitio voluntate vtrunqꝫ iungente. Ibi ergo magis agnoscẽda ẽ imago quã querimus.

An semp memoria p̃teritarũ rerũ sit: an etiaꝫ p̃sentium. Capi. xi.

Sed dicet aliqs. Non est ista memoria qua mẽs sui meminisse perhibet: que sibi semp est p̃sens. Memoria enĩ p̃teritorũ est nõ presentium. Nam quidã cũ de virtutibus ageret in qbus est etiaꝫ tullius: in tria ista prudentiã diuiserũt: memoriã: intelligẽtiã: puidentiã. Memoriã, scꝫ p̃teritis: intelligẽtiã p̃sentib': puidentiã rebus tribuentes futuris: quã nõ habent certaꝫ nisi presciꝫ futurorũ: que non est munus hoĩm nisi detur desup: vt pphetis. Vñ scriptura sapiẽtie de hoib' aiens. Cogitatiões ingt mortaliũ timide τ icerte puidẽtie nre. Memoria vo de p̃teritis: τ itelligẽtia de p̃sentib' certa ẽ: sꝫ p̃ñtib' vtiqꝫ corpalib' reb'. Nã corpales corporaliũ p̃sentes sunt aspectibus oculorũ. Sꝫ q dicit memoriã nõ esse p̃sentiũ: attẽdat quẽadmodũ dictũ sit in ipis secularibus lr̃is: vbi maioris fuit cure vborũ itegritas q̃ꝫ vitas rerũ. Nec talia passus vlyxes: oblitusue sui est ithac': discrimine tãto. Virgili' eni cũ sui ñ oblitũ diceret vlyxeꝫ: qd aliud itelligi voluit: nisi qꝫ meminerit sui. Cũ ĝ sibi p̃ñs eẽt nullo mõ sui meminisset nisi ad res p̃sentes memoria ptineret. Quapropter sic i rebus p̃teritis ea memoria dr̃: q̃ fit vt valeãt recoli τ recordari. sic in re p̃senti qꝫ sibi ẽ mens: memoria siñ absurditate dicẽda ẽ q̃ sibi p̃sto ẽ vt sua cogitatiõe possit itelligi τ vtrũqꝫ sui amor̃ piũgi Qua facultate mẽs rõnalis obtineat vt in ea dei imago resplendeat. Ca. xij.

Hec igit̃ trinitas mẽtis nõ pptera dei ẽ imago: qꝛ sui meminit mẽs τ intelligit ac diligit se: sꝫ qꝛ põt etiã meminisse τ itelligere τ amare a quo facta ẽ. Qd cũ facit sapiẽs ipa fit. Si aũt nõ facit: etiã cũ sui meminit: seseqꝫ itelligit ac diligit stulta ẽ. Meminerit itaqꝫ dei sui ad cui' imaginẽ facta ẽ: eũqꝫ itelligat atqꝫ diligat. Qd vt breui' dicã colat deũ nõ factũ: cuius ab eo capax ẽ facta: τ cui' particeps eẽ põt. Propter qd iscriptũ ẽ. Ecce dei cultus ẽ sapientia: τ nõ sua luce: sed sũme illius lucis pticipatiõe sapiẽs erit: atqꝫ vbi eterna ibi beata regnabit. Sic eni dr̃ ista hois sapiẽtia: vt etiã dei sit. Tũc eni vera ẽ. nã si hũana ẽ: vana est. Verũ nõ ita dei q̃ sapiẽs est deus. Neqꝫ eni pticipatiõe sui sapiẽs ẽ: sicut mens pticipatione dei. Sꝫ queadmoduꝫ dr̃ iusticia dei: nõ solũ q̃ ipe iustus est: sꝫ quaꝫ dat homini cuꝫ iustificat impiũ. Quã cõmendans aplus: ait: de quibusdam. Ignorantes enim dei iusticiã: τ suam iusticiaꝫ volẽtes cõstituere: iusticie dei non sunt subiecti. ro. 10 Sic eni dici põt etiã de quibusdã. Ignorãtes dei sapientiam: τ suam volẽtes cõstituere: sapiẽtie dei nõ sunt subiecti. Est igitur natura non facta: que fecit omnes ceteras magnas paruasqꝫ naturas eis quas fecit sine dubitatiõe prestantior: ac per hoc hac etiam de qua loqmur rationali τ intellectuali: que hominis mens est ad eius qui eaꝫ fecit imaginem facta. Illa

Act. 17 aũt ceteris natura p̃stãtior deus est. Et qdez
nõ lõge positus ab vnoquoq̧ nr̃z: sicut apl's
dicit adiũgẽs. In illo eni viuimus ꝛ moue/
mur ꝛ sumus. Qd̕ si s̕z corpus diceret: etiaz
de isto corporeo mũdo posset itelligi. Nã ꝛ in
illo s̕z corpus viuimus: mouemur: ꝛ sum⁹.
Vñ s̕m mentẽ q̃ facta est ad eius imaginẽ dz
hoc accipi ex cellẽtiore quodã codẽq̧ nõ visi
bili: s̕z itelligibili mõ. Nã qd nõ est in ip̃o de
Ro. ij. quo diuine scriptũ ẽ. Qm̃ ex ip̃o ꝛ p ip̃m ꝛ i
ip̃o sunt oĩa. Proinde si in ip̃o sunt oĩa: in
quo tandẽ pñt viuere q̃ viuũt: ꝛ moueri que
mouent̃: nisi in quo sunt. Nõ tñ oẽs cum illo
ps. 72. sunt eo mõ quo ei dictũ est. Ego semp̱ tecuz.
Nec ip̃e cũ oĩbus eo mõ quo dicimus. Dñs
vobiscũ. Magna itaq̧ hoĩs miẽria ẽ cũ illo ñ
esse: sine quo nõ põt esse. In quo eniz est ꝑ/
culdubio sine illo nõ est. Et tñ si eius nõ me/
minit: eũq̧ nõ intelligit: nec diligit: cũ illo nõ
est. Qd̕ autẽ quisq̧ penitus obliuiscit̃ nec cõ
moueri eius vtiq̧ potest.

De reminiscentia in deum cuius semp̱ est ca
pax mẽtis natura. Capi. xiij.

E visibilib⁹ reb⁹ ad hãc rẽ sumamus
D exemplũ. Dicit tibi qspiam quẽ nõ re
cognoscis. Nosti me: ꝛ vt cõmoneat:
dicit vbi: qñ: quõ tibi innotuerit: oĩbusq̧ adhi
bitis signis qbus in memoriaz reuoceris. si
nõ recognoscis: ita iaz oblitus es: vt oĩs illa
noticia penitus deleta sit aĩo. nihilq̧ aliud re
stat: nisi vt credas ei q tibi hoc dicit: q̶ aliqñ
eũ noueras aut ne hoc qdẽ si fidedignus tibi
esse q loqt̃ nõ vr̃. Si aũt reminisceris. ꝓfecto
redis in memoriã tuã: ꝛ in ea inuenis qd̕ nõ
fuerat penitus obliuiõe deletũ. Redeamus
ad illud ꝓpter qd̕ adhibuimus humane con/
uersatiõis exẽplũ. Inter cetera psalmus no/
Ps. 9. nus. Cõuertant̃ inqt pctõres in ifernũ: oẽs
Ps. 21 gẽtes q̃ obliuiscunt̃ deũ. Porro aũt vicesi/
mus ꝛ p̃mus. Cõmemorabunt̃ inqt ꝛ ꝯuer
tent̃ ad dñm vniuersi fines terre. Nõ igit̃ sic
erãt oblite iste gentes deũ: vt eius nec cõme/
morate recordarent̃. Obliuiscẽdo aũt deum
tanq̧ obliuiscẽdo vitã suã: ꝯuerse fuerant in
mortẽ: h̕ est in infernũ. Cõmemorate ꝟo cõ
uertunt̃ ad dñm tanq̧ reminiscẽtes remini/
scẽdo vitã cuius eas habebat obliuio. id ẽ cu
ius oblite fuerãt. Item legit̃ in nonagesimo
tertio. Intelligite nũc q insipientes estis i po
Ps. 93 pulo: ꝛ stulti aliqñ sapite. Qui plantauit aurẽ
nõ audiet: ꝛ cetera. Eis eniz dictũ est: q deuz
nõ intelligendo de illo vana dixerunt.

Qd̕ etiã praua mens nec memoria sui careat
nec cognitiõe nec amore. Capi. xiiij.

E dilectiõe aũt dei plura reperiũt̃ i di
D uinis eloquij testimonia. Ibi eniz ꝛ il
la duo ꝯsequẽter intelligunt̃: q2 nemo
diligit cuius nõ meminit: ꝛ qd̕ penitus ne/
scit. Vñ illud est notissimũ p̃cipuũq̧ p̃ceptũ.
Diliges dñm deũ tuũ. Si itaq̧ ꝯdita ẽ mẽs Deu. 6
humana: vt nunq̧ sui nõ meminerit: nunq̧
se nõ intelligat: nunq̧ se nõ diligat. Sed qm̃
q odit aliqd nocere illi studet: nõ immerito ꝛ
mens hoĩs qñ sibi nocet odisse se dicit̃. Ne/
sciẽs eniz sibi vult male dũ nõ putat sibi ob/
esse qd̕ vult. S̕z tñ male sibi vult: qñ id vult
qd̕ obsit sibi. Vñ illud scriptũ est. Qui dili/ Ps. 10
git iniqtatẽ: odit aĩaz suã. Qui ergo se dilige
re nouit: deũ diligit. Qui vero nõ diligit deũ
etiã si se diligit: qd̕ ei naturaliter idituũ ẽ: tñ nõ
incõuenienter odisse se dicit̃: cũ id agit qd̕ sibi
aduersat̃: ꝛ seip̃m tanq̧ suus inimicus inseq
tur: q ꝓfecto est error horrendus: vt cuz sibi
hoĩes ꝓdesse velint multi nõ faciãt nisi quod
eis ꝑniciosissimũ est. Similẽ morbũ mutoꝝ
aĩaliũ cũ poeta describeret. Dij inqt meliora
pijs erroremq̧ hostibus illũ. Discissos nudis
laniabãt dentibus artus. Cum morbus ille
corpis fuerit: cur dixit errorẽ: nisi q2 omne
aĩal cuz sibi natura ꝯciliatũ sit: vt se custodiat
quãtũ põt: talis ille erat morbus: vt ea quoꝝ
salutẽ appetebãt sua mẽbra laniarẽt. Cũ aũt
deũ diligit mens: ꝛ sicut dictũ est ꝯsequenter
meminit: cumq̧ intelligit: recte illi de ꝓximo
suo p̃cipitur: vt eũ sicut se diligat. Iam enim
se nõ diligit ꝑuerse: sed recte cũ deũ diligit cu
ius participatiõe imago illa nõ solũ est: verũ
etiã ex vetustate renouat̃: ꝛ ex deformitate re
format̃: ex infelicitate beatificat̃. Quãuis se
ita diligat: vt si alterutrũ ꝓponat̃: malit oĩa q̃
infra se diligit ꝑdere: q̧ perire: tñ superiorez
deserendo ad quẽ solũ possit custodire fortitu
dinẽ suam: eoq̧ frui lumine suo: cui canit̃ in ps. 58.
psalmo. Fortitudinez meã ad te custodiã. Et ibidẽ. 33
in alio. Accedite ad eũ: ꝛ illuminamini sic in
firma ꝛ tenebrosa facta est: vt a se quoq̧ ipsã
in ea q̃ nõ sunt qd̕ ip̃a: ꝛ qbus superior est ipsa:
infelicius laberet̃ ꝑ amores quos nõ valet vi
cere: ꝛ errores a qbus non videt qua redire.
Vnde iã deo miserante penit⁹ clamat i psal/

Ibi.37 mis: Deseruit me fortitudo mea: et lumen
oculoꝝ meoꝝ nõ est mecũ. Nõ sane in his
tãtis ifirmitatꝫ ⁊ errorꝫ malis: amittere po
tuit naturalẽ memoriã: intelletũ ⁊ amorez
sui. ꝓpter qđ merito dici potuit: qđ supra
Ibi.38 cõmemoraui. Quãq̃ꝫ in imagine dei am/
bulat homo: tñ vane ꝯturbat̃. Thesaurizat
et nescit cui ꝯgregabit ea. Cur eni thesauri
zat: nisi qa fortitudo eius deseruit eũ. ꝑ q̃ꝫ
deũ habẽs rei nulliꝰ indigeret. Et cur ne/
scit cui ꝯgregabit ea: nisi qꝛ lumẽ oculoruꝫ
eius nõ est cũ eo: ⁊ ideo nõ videt qđ veri/
Luc.12 tas ait: Stulte hac nocte animã tuam repe
tẽt abste: hec q̃ p̃parasti cuius erũt. Verũ
tamẽ qa etiã talis in imagine ambulat ho/
mo: ⁊ habet memoriã et intellectũ: ⁊ amo/
rez sui. Hominis mẽs: si ei manifestaret̃
ꝙ vtrũq̃ꝫ habere nõ posset et vnũ e duobꝰ
ꝑmitteret̃ eligere: alteꝝ ꝑditurus: aut the/
sauros quos ꝯgregauit: aut mẽtem: qs vſ
q̃ꝫ adeo nõ habꝫ mẽtem: vt thesauros mal
let habere q̃ꝫ mentẽ. Thesauri eni mentẽ
possũt plerũq̃ꝫ subuertere: et mẽs q̃ nõ the
sauris subuertit̃: sine vllis thesauris faciliꝰ
et expeditius põt viuere. Quis vo vllos
thesauros: nisi ꝑ mentẽ poterit possidere.
Si eni puer infans q̃uis ditissimꝰ natus
cũ sit dñs omniũ q̃ iure sunt eius: nihil pos
sidet mẽte sopita: quo tãdem mõ qsq̃ꝫ qcq̃ꝫ
mẽte possidebit amissa. Sꝫ de thesauris
qd loquor: ꝙ cis qlibꝫ hominũ si talis op/
tio ꝓponat̃: mauult carere q̃ꝫ mẽte: cũ eos
nemo p̃ponat: nemo ꝯparet luminibꝰ cor
ꝑis: qbus nõ vt aurũ rarus qsq̃ꝫ homo: sꝫ
oĩs homo possidet celũ. ꝑ lumina eni cor
ꝑis qsq̃ꝫ possidet qcqd libẽter videt. Quis
ergo si tenere vtrũq̃ꝫ nõ possit: et alterutrũ
cogat̃ amittere: non thesauros: q̃ꝫ oculos
malit. et tamẽ si ab eo simili ꝯditiõe q̃ratur
vtrũ oculos malit amittere: an mẽtem: qs
mẽte nõ videat eum oculos malle q̃ꝫ men/
tem. Mẽs qppe sine oculis carnis huma
na est. Oculi aũt carnis sine mẽte beluini
sunt. Quis porro nõ hominẽ se malit esse
etiã carne cecũ: q̃ꝫ beluã vidẽtem. Hec di
xi: vt etiã tardiores: quãuis breuiter com
mouerent̃ a me: in quoꝝ oculos vel aures
he littere ꝑuenerint: quãtũ mẽs diligit seip
sam etiã infirma et errãs: male diligendo
atq̃ꝫ sectãdo que sunt infra ipsã. Diligere
porro seipsam nõ posset: si se oĩno nesci/
ret. id est si sui nõ meminisset: nec se intelli
geret: qꝛ in se imagine dei tam potẽs ẽ: vt
ei cuius imago ẽ valeat inherere Sic eni
ordinata est naturarũ ordine: nõ locorum
vt supra illã nõ sit nisi ille. Deniq̃ꝫ cum illi
penitꝰ adheserit: vnus erit spiritꝰ. Cui rei
attestat̃ apl's dicẽs. Qui autez adheret do j Cõ.6
mino vnus spiritus est. Accedẽte quippe
ista ad ꝑticipatiõem nature veritatꝫ et bea/
titudinis illius: nõ tamẽ crescẽte illo in na/
tura: veritate ⁊ beatitudine sua. In illa ita
q̃ꝫ natura cui feliciter adhesit: imutabiliter
viuet et imutabile videbit omne qđ viderit
Tũc sicut ei diuina scriptura promittit: sati
abit̃ in bonis desiderium eius. bonis imu
tabilibꝰ: ipsa trinitate deo suo cuiꝰ imago
est: et ne vſpiã violet̃ erit in abscõdito vul/
tus eius: tanta vbertate eiꝰ impleta: vt eaꝫ
nũq̃ꝫ peccare delectet. Seipsaꝫ vero nunc
qñ videt: nõ aliqd imutabile videt.

De mutabilitate mẽtis humane qua fit vt sicut misera facta est ex beata: ita beata possit esse ex misera. Capi.xv.

Quod ideo certe nõ dubitat quoniã
misa ẽ: ⁊ beata esse desiderat. Nec
ob aliud fieri sꝑat hoc posse: nisi qa
est mutabilis. Nam si mutabilis nõ esset:
sicut ex beata vita misa: sic ex misa beata
esse nõ posset. Et qd eã fecissꝫ miserã: sub
oĩpotẽte ⁊ bono dño: nisi pctm̃ suũ: ⁊ iusti/
cia dñi sui. Et qd eã faciet beatã: nisi meri/
tũ suũ ⁊ p̃miũ dñi sui. Sꝫ et meritũ eiꝰ gra
tia est illius: cuiꝰ p̃miuz erit beatitudo eis.
Iusticiã qppe dare sibi nõ põt: quã ꝑditaꝫ
nõ habet. Hanc eni cũ homo ꝯderet̃ acce
pit: et peccãdo vtiq̃ꝫ ꝑdidit. Accepit ergo
iusticiã: ꝓpter quã beatitudinẽ accipe me/
reret̃. Unde veraciter ei dicit̃ ab aplo: q̃si
de suo bono suꝑbire incipiẽti. Quid enim j Cõ.4
habes qđ nõ accepisti. Si autem accepisti:
qd gloriaris quasi nõ accepis. Quãdo aũt
bene recordat̃ dñi sui: spiritꝰ eiꝰ accepto sẽ
tit oĩno: qꝛ hoc discit: intimo magisterio
nõ nisi eiꝰ gratuito affectu posse se surgere
nõ nisi suo volũtario defectu cadere potu/
isse. Non sane reminiscit̃ beatitudinis sue
fuit qppe illa ⁊ nõ ẽ: eiusq̃ꝫ ista penitꝰ obli/
ta est: ideoq̃ꝫ nec ꝯmemorari põt. Credit
autẽ de illa fide dignis litteris dei sui ꝑ eiꝰ

ꝑphetā ꝯscriptis narrātib⁹ de felicitate pa
radisi: atqꝫ illō ꝑmū ꝛ bonū hoīs ꝛ malū hi
storica traditōe indicātibus. Dñi aūt dei sui
reminiscit. Ille qppe semꝑ est: nec fuit ꝛ nō
est: nec ē ꝛ nō fuit: sꝫ sic nūqꝫ nō erit: ita nū
Act. 17 qꝫ nō erat: ꝛ vbiqꝫ totus ē. Propt qō ista
in illo ꝛ viuit ꝛ mouet: ꝛ est. ꝛ iō reminisci
ei⁹ pōt. Nō qꝛ hꝫ recordat qō cū nouerat in
adā: aut alibi alicubi añ huius coꝛpis vitā.
Aut cū ꝑmū facta ē vt isereret huic coꝛpori
Nihil enim hoꝝ oīno reminiscit. Quicqd
hoꝝ est: obliuiōe deletū ē. Sꝫ cū memorat
vt ꝯuertat ad dñm tanqꝫ ad eā lucē qua iaꝫ
cuꝫ ab illo auerteret: quodāmō tangebat.
Nā hinc est ꝙ etiā ipij cogitāt eternitateꝫ:
ꝛ multa recte reꝑhēdūt: recteqꝫ laudāt i ho
minū moꝛib⁹. Quib⁹ ea tandē regulis in/
dicāt: nisi in qbus vidēt: quēadmodū qsqꝫ
viuere debeat: etiā si nec ipi eodē modo vi
uāt: vbi eas vident. Neqꝫ eniꝫ in sua na/
tura: cū ꝑculdubio mēte ista videant: eoꝝ
qꝫ mētes ꝯstet esse mutabiles. has vero re
gulas imutabiles videat qsqs in eis ꝛ hoc
videre potuerit. Nec in habitu sue mentis
cū ille regule sint iusticie. mentes vero eoꝝ
ꝯstet esse iniustas. Ubi nā sunt iste regule
scripte: vbi qd sit iustū: ꝛ iniustus agnoscit
vbi cernit habendū esse qō ipe nō hꝫ. Ubi
ꝗ scripte sunt: nisi in libꝛo lucis illius q̄ ve/
ritas dicit: vñ oīs lex iusta describit: ꝛ i coꝛ
hoīs q operat iusticiā: nō migrādo sed tan
qꝫ ipꝛimendo transfert: sicut imago ex anu
lo ꝛ in cerā trāsit: ꝛ anulū nō relinqt. Qui
vero nō operat: ꝛ tñ videt qō operandū sit
ipe est q ab illa luce auertit: a qua tñ tangit.
Qui aūt nec videt quēadmodū sit viuendū
excusabilius qdē peccat: qꝛ nō transgressoꝛ
cognite legis. Sꝫ etiā ipse splēdoꝛe aliquo
tiēs vbiqꝫ ꝑsentis veritatis attingit: quan
do admonitus ꝯfitetur.

De refoꝛmatiōe mentis ad imaginē dei: ꝛ
quot modis spiritus appellatio diuersis as
signet naturis. Capi. xvi

q Bia ꝟo cōmemorati ꝯuertunt ad
dñm: ab ea defoꝛmitate q̄ ꝑ cupidita
tes seculares ꝯfoꝛmabant huic secu
lo refoꝛmabāt ex illo: audientes aplm dicē
tē. Nolite ꝯfoꝛmari huic seculo: sed refoꝛ/
Ro. 12 mamini i nouitate mētis: vt̄ vt icipiat illa
imago ab illo refoꝛmari a q̄ foꝛmata ē. Nō
eniꝫ refoꝛmare seipaꝫ pōt. sicut potuit defoꝛ
mari. Dicit etiā alibi. Renouamini spiritu Eph. 4
mētis vestre: ꝛ iduite nouū hoīem: eū q fꝫ
deū creatus est: in iusticia ꝛ scitate ꝟitatis.
Qō ait: fm deū creatū: hꝫ alio loco dicit ad
imaginē dei. Sꝫ peccādo iusticiā ꝛ scitateꝫ Gen. j
ꝟitatis amisit: ꝑpter qō hec imago defoꝛ/
mis ꝛ decoloꝛ facta est: hāc recipit cū refoꝛ/
mat ꝛ renouat. Qō aūt ait: spiritu mentis Eph. 4
vestre: nō ibi duas res itelligi voluit: quasi
aliud sit mēs: aliud spūs mētis. Sꝫ qꝛ oīs
mēs spūs est: nō aūt oīs spūs mēs est. Est
eni spūs ꝛ deus: q renouari nō pōt. qꝛ nec
veterascere pōt. Dicit etiā spūs in hoīe qui
mēs nō sit: ad quē ꝑtinēt imaginatiōes si/
miles coꝛpoꝝ. De quo dicit ad corinthios:
vbi dicit. Si aūt oꝛauero lingua: spūs me⁹ j Co. 14
oꝛat. mēs aūt mea infructuosa ē. Hoc eni
ait: qñ id qō dr̄ nō itelligit: qꝛ nec dici pōt:
nisi coꝛpaliū vocū imagines sonū oꝛis i spi
ritus cogitatōe ꝑueniant. Dicit ꝛ hoīs aīa
spūs. vñ ē in euāgelio. Et inclinato capite Joh. 19
tradidit spiritū quo significata est moꝛs coꝛ
poris: aīa exeūte. Dicit spūs et pecoꝛis: qō
in ecclesiaste libꝛo salomonis aptissime scri Eccs. 3
ptū est: vbi ait. Quis sit spūs filioꝝ hoīs si
ascēdet ipe sursum: ꝛ spūs pecoꝛis si descē
det ipe deoꝛsuꝫ in terrā. Scriptū est etiā in Gē. 7
genesi: vbi dicit diluuio moꝛtuā vniuersaꝫ
carnē q̄ habebat in se spiritū vite. Dicit spi
ritus etiā vēt⁹: res aptissime coꝛpalis. Unde
illō in psalmis. Ignis grādo: nix: glacies ps. 148
spiritus tēpestatis. Qꝛ ꝗ tot modis dr̄ spi/
ritus: spiritū mētis dicere voluit eū spirituꝫ
q̄ mēs vocat. sicut ait etiā idē aplus. In ex Colo. 2
poliatione coꝛpis carnis. Non duas vtiqꝫ
res intelligi voluit: q̄si aliud sit caro: aliud
coꝛp⁹ carnis. Sꝫ qꝛ coꝛp⁹ multaꝝ reꝝ no/
men ē q̄rū nulla ē caro. Nā multa sunt ex/
cepta carne coꝛpa celestia ꝛ coꝛpa terrestria
Coꝛpus carnis dixit: coꝛp⁹ qō caro ē. Sic
itaqꝫ spiritū mētis eū spiritū q̄ mēs est: alibi
quoqꝫ aptius etiā imaginē noīauit: scꝫ alijs Colo. 3
ꝟbis idipm ꝑcipiēs. Expoliātes vos in/
qt veterē hoīem cū actib⁹ eius: induite no
uū q renouat in agnitionē dei: scdm imagi Eph. 4
nē eius q creauit eū. Quod ꝗ ibi legit. In
duite nouū hoīem q fm deuꝫ creatus est: hꝫ
isto loco. Induite nouuꝫ hoīem q renouat Colo. 3
fm imaginē eius q creauit eū. Ibi aūt ait:

ſm deū. hic vero: ſm imaginē eius q crea
Eph. 4 uit eū. Pro eo vero qđ ibi poſuit. In iuſti
Colo. 3 cia ꝛ ſcitate veritatis. h poſuit hic. In agni
tiōe dei. Fit ḡ iſta renouatio reformatioq3
mētis ſm deu3: vł ſm imaginē dei. Si iō
dicit ſm deu3: ne ſm aliā creaturā fieri pu
tet. Jō aūt ſ3 imaginē dei: vt in ea re itelli/
gat fieri hec renouatio: vbi ē imago dei: id
eſt in mēte. Queadmodū dicimus ſm cor
pus mortuū: nō ſm ſpiritum eū q de corpe
fidelis ꝛ iuſtus abſcedit. Quid eni dicim9
ſm corpus mortuū: niſi corpe vł in corpe:
nō aia vł in aia mortuū. Aut ſi dicam9: ſm
corpus ē pulcher: aut ſcđm corpus fortis:
nō ſm animū: qđ eſt aliud q3 corpe nō aio
pulcher aut fortis ē. Et inumerabiliter ita
Colo. 3 loqmur. Nō itaq3 ſic itelligamus: ſm ima
ginē eius q creauit eū: q̄ſi alia ſit imago ſm
quā renouat: nō ipſa que renouat.

Quid ſit inter regenerationē baptiſmi ꝛ re
nouationē qua pficit de die in die3 in agni
tione dei.

Ca. xvij.

Sne iſta renouatio ñ momēto vno
s fit ipſius ꝯuerſiōis: ſic vt momento
vno fit illa in baptiſmo renouatio re
miſſione oium ptōꝝ. Neq3 eni3 vł vnū q̄n
tuluncunq3 remanet: qđ nō remittat: ſ3 quē/
admodū aliud eſt carere febribus: aliud ab
īfirmitate q̄ febribus facta eſt reualeſcere.
Itēq3 aliud eſt infixū telu3 de corpore de/
mere: aliud vulnus qđ eo factū ē ſcđa cura
tiōe ſanare. ita pma curatio ē cām remoue/
re lāguoris: qđ p oium fit idulgētiā pctōꝝ
ſecūda ipm ſanare lāguorē: qđ fit paulatī3
ps. 102 pficiēdo i rnouatōe hui9 imaginis. Que
demōſtrant in pſalmo: vbi legit. Qui pro
Ibide3 piti9 fit oib9 iniqtatis tuis: qđ fit in baptiſ/
mo. Deide ſeqt. Qui ſanat oēs lāguores
tuos: qđ fit q̄tidianis acceſſib9: cū hec ima/
2 Cō. 4 go nouat. De qua re apl's aptiſſime locut9
Colo. 3 ē dicēs. Et ſi exterior hō nr̄ corrūpit: ſ3 in/
Eph. 4 terior renouat de die in diem. Renouat āt
in agnitionē dei: h ē in iuſticia ꝛ ſanctitate
veritatis. ſic ſe ſe hñt aplica teſtimonia. que
pauloāñ cōmemoraui. In agnitiōe igitur
dei: iuſticiaq3 ꝛ ſcitate veritatis: q de die in
diē pficiēdo renouat: transfert amorē a tē
poralib9 ad eterna: a viſibilibus ad intelli/
gibilia: a carnalib9 ad ſpūalia: atq3 ab iſtis

cupiditate3 frenare atq3 minuere: illiſq3 ſe
caritate aligare diligēter inſiſtit. Tm̄ aūt fa
cit: quantū diuinitus adiuuat. Dei quippe Job. 15
ſnia eſt. Sine me nihil poteſtis facere. In
q̄ pfectu ꝛ acceſſu tenentē mediatoris fidē
cu3 dies vite huius vltimus queq3 cōpere/
rit: pducēdus ad deū quē coluit: ꝛ ab eo p/
ficiendus excipiet ab angelis ſanctis incor
ruptibile corpus in fine ſeculi: nō ad penā:
ſ3 ad glām receptur9. In hac qppe imagi
ne tūc pfecta erit dei ſilitudo: qñ dei pfecta
erit viſio. De q̄ dic aplus paul9. Videm9 j Cō. 13
nūc p ſpeculu3 in enigmate: tunc autē facie 2 Cō. 3
ad faciē. Itē dic. Nos āt reuelata facie glo
riā dñi ꝯtemplantes: in eādē imaginē trāſ
formamur de gloria in gloriā: tanq3 a dñi
ſpū. h eſt qđ fit de die in diē bñ pficiētib9. j Job. 3
Aplus aūt iohānes. Dilectiſſimi inqt nūc
filij dei ſumus: ꝛ nōdū apparuit qđ erim9.
Scim9 q2 cū apparuerit ſiles ei erim9: qm̄
videbimu9 eū ſicuti eſt. Hinc apparet tūc
in iſta imagine dei fieri eius plenā ſilitudi/
nem: qñ eius plenā pceperit viſione3.
Poſſe etiam hoiem corpe imagine3 dei ac
cipi: ſm qđ Vbu3 caro factu3 eſt: cuius im
mortalitati oēs ſancti cōformabuntur.

Capitu. xviij.

Vāq3 poſſit hoc a iohāne aplo etia3
q de imortalitate corpis dictū videri.
Et in hac qppe ſiles erim9 deo: ſed
tantūmodo filio: q2 ſolus in trinitate corp9
accepit: in quo mortuus reſurrexit: atq3 id
ad ſuperna peruexit. Nam dicit etiam iſta
imago filij dei in qua ſicut ille imortale cor/
pus habebimus: ꝯformes facti in hac par/
te: nō patris imaginis: aut ſpūſſancti: ſ3 tā/ Job. i.
tummodo filij: q2 de hoc ſolo legit: ꝛ fide ſa Ro. 8.
niſſima accipit. Verbū caro factū ē. Pro
pter qđ aplus. Quos aute3 inqt preſciuit:
ꝛ predeſtinauit cōformes fieri imaginis fi j Cō. 15
lij ſui: vt ſit ipſe pmogenitus in multis fra/
tribus. Primogenitus vtiq3 a mortuis:
ſm eundē aplm: q̄ morte ſeminata eſt caro
eius in ꝯtumelia: reſurrexit in gloria. Se/
cūdu3 hanc imaginem filij cui p imortalita
tem cōformamur in corpore: etiā illud agi
mus quod dicit idem apls. Sicut portaui/ Ibide3
mus imaginē terreni: portem9 ꝛ imagine3
eius qui de celo eſt: vt ſcilicet qui ſm adam

mortales fuim⁹: ſm xp̄z imortales nos fu
turos fide vera ⁊ ſpe certa: firmaqȝ teneca/
mus. Sic eniȝ nunc eandē imaginē porta
re poſſumus: nōdū in viſiōe: ſȝ in fide. nō
dū in re: ſȝ in ſpe. De corporis q̄ppe reſur/
rectione tūc loquebat̄ apl's: cū hec diceret.
Qua ſui p̄te hō ad imaginē ⁊ ſil'itudinē dei
fact⁹ ſit: ad q̄ȝ ꝓficiendo renouat̄. Ca. xix.
Gen. j Et vo illa imago de qua dictum eſt.
a Faciamus hoiem ad imaginē ⁊ ſil'i
tudinē nr̄az: q2 nō dictū ē ad meaȝ:
vl' ad tuā: ad imaginē trinitatis factū homi
neȝ credim⁹: ⁊ q̄nta potuimus inueſtigatō
ne cōprehēdim⁹. Et iō ſm hanc potius et
illud intelligēdū ē: qđ ait apl'us iohannes.
j. Jo. 3 Similes ei erimus: qm̄ videbim⁹ eū ſicuti
eſt: q2 de illo dixit de quo dixerat filij dei ſu
Ibidēȝ m⁹. Et imortalitas carnis illo ꝑficiet̄ mo/
mēto reſurrectiōis: de q̄ ait apl's paulus.
j Cō. 15 In ictu oculi: in nouiſſima tuba: ⁊ mortui
reſurgent in corrupti: ⁊ nos imutabimur.
In ip̄o nāqȝ ictu oculi an̄ iudiciū reſurgēt
in vtute: in incorruptiōe: in gl'ia corp⁹ ſpi
ritale: qđ nūc ſeminat̄ in infirmitate: corru
ptiōe: ꝯtumelia corpus aiale. Imago vo
q̄ renouat̄ in ſpiritu mētis in agnitiōe dei:
nō exterius: ſȝ interius de die in dieȝ ip̄a ꝑ
j Cō. 12 ficiet̄ viſiōe: q̄ tūc erit poſt iudiciū: facie ad
faciē: nūc autē ꝓficit ꝑ ſpeculū in enigma/
te. Propter cuius ꝑfectionem dictū intelli
. Jo. 3 gendū eſt: ſil'es ei erimus: quoniā videbi/
mus eū ſicuti eſt. Hoc eni donū tūc nobis
mat. 25 dabit̄: cū dictū fuerit. Venite bn̄dicti p̄ris
mei: poſſidete paratū vobis regnū. Tunc
q̄ppe tollet̄ ipius vt nō videat claritatē dn̄i
qn̄ ibūt ſiniſtri in ſuppliciū eternū: euntib⁹
dextris in vitā eternā. Hec eſt aūt: ſic ait
Jo. 17 vitas: vita eterna vt cognoſcāt te inq̄t vnū
veꝝ deū: ⁊ quē miſiſti ieſuȝ xp̄m. Hāc cō
tēplatiuā ſapiētiā q̄ȝ ꝓp̄e puto in l'ris ſctis
a ſciētia diſtinctā: ſapiētiā nuncupari: dūta
xat hois: q̄ q̄dē illi nō eſt: niſi ab illo cuius
ꝑticipatiōe vere ſapiēs fieri mēs rōnalis ⁊
intellectualis pōt. Cicero cōmēdās in fine
dialogi hortēſij: q̄ nobis inq̄t dies nocteſqȝ
ꝯſiderātibus acuentibuſqȝ intelligentiaȝ q̄
eſt mentis acies: cauētibuſqȝ nequādo illa
hebeſcat. id eſt in philoſophia viuētib⁹ ma/
gna ſpes eſt. Aut ſi hoc quod ſentim⁹ ⁊ ſa
pim⁹ mortale ⁊ caducū eſt: iocundū nobis
ꝑfunctis ſinumerib⁹ humanis occaſū: neqȝ
moleſtā extinctionē: et quaſi q̄etē vite fore
Aut ſi vt antiq̄s philoſophis hiſqȝ maxi/
mis longeqȝ clariſſimis placuit: et nos ani
mos ac diuinos habem⁹: ſic exiſtimādum
eſt quo magis hi fuerint ſemꝑ i ſuo occur
ſu id eſt in ratione ⁊ iueſtigādi cupiditate
et quo minus ſe admiſcuerint atqȝ implicu
erit hominū vitijs et errorib⁹ h̄ vl' his faci
liorē aſcenſum ⁊ reditū in celū fore. Dein/
de addēs hāc ip̄am clauſulā repetēdoqȝ ſer
monē finiēs. q̄propter inq̄t vt aliq̄n termi/
net̄ oratio. ſi aut extingui tranq̄lle volum⁹
cū his artub⁹ vixerim⁹: aut ſi ex hac in aliā
haud paulo meliorē domū ſine mora demi
grare: in his ſtudijs nobis ois opa et cura
ponēda eſt. Hic miror hoiem tāti igenij:
ꝑfunctis munerib⁹ humanis: hoibus i phi
loſophia viuētib⁹: q̄ ꝯtēplatiōe vitatis bea
tos facit: iocundū ꝓmittere occaſuȝ ſi h̄ qđ
ſentimus ē ſapimus mortale ⁊ caducū ē: q̄/
ſi h̄ moriat̄ ⁊ intercidat qđ nō diligebam⁹:
vel potius qđ atrociter oderamus: vt iocū/
dus nobis ſit eius occaſus. Verū h̄ nō di/
dicerat a philoſophis q̄s magnis laudib⁹
p̄dicat: ſȝ ex illa noua academia vbi ei dubi
tare etiā de reb⁹ māifeſtiſſimis placuit: iſta
ſnīa reddolebat. A philoſophis aūt ſic ip̄e
ꝯfitet̄ maximis lōgeqȝ clariſſimis eternos
animos eſſe accepat. Eterni q̄ppe nō incō
uenicter hac exhortatiōe excitant̄: vt in ſuo
curſu reperiant̄ cū venerit vite hui⁹ extre/
mū. id eſt in rōne ⁊ inueſtigādi cupiditate
minuſqȝ ſe admiſceāt atqȝ implicēt hoim
vitijs et errorib⁹: vt eis facilior ſit regreſſ⁹
ad deū. Sȝ iſte curſus q̄ ꝯſtituit̄ in amore
atqȝ in ueſtigatiōe veritatꝭ: nō ſufficit miſe
ris. id eſt hoinibus: cū iſta ſola ratōe mor/
talibus ſine fide mediatoris. Qđ in libris
ſuꝑiorib⁹ huius oꝑis maxime in quarto ⁊
xiij. quantum potui demonſtrare curaui

Explicit liber quartuſdecimus.

Incipiūt capitula libri quintidecimi.

Incipit liber quintusdecimus.

De excellentia animi ad imaginem creatoris sui conditi Capi. j.

Volentes in rebus q̃ facte sunt ad cognoscẽdũ eũ a q̃ facte sunt: exercere lectorẽ iã puenimus ad eius imaginẽ qd est hõ: in eo q̃ ceteris aialibus añcellit. id est rõne vel intelligẽtia: ꝛ qcqd aliud de aĩa rationali vel intellectuali dici põt: qd ptineat ad eam rẽ q̃ mẽs vocat vl aĩus. Quo noie nonnulli auctores lingue latine. id qd excellit in hoĩe ꝛ nõ est in pecore ab aĩa q̃ inest ꝛ pecori: suo quodã loquẽdi more distinguunt. Supra hãc g naturã si querimus aliqd ꝛ verũ querimus: deus ẽ natura scꝫ nõ creata: sed creatrix: q̃ vtrum sit trinitas: nõ solũ credẽtibus diuine scripture auctoritati: verũetiã intelligentibus: aliq̃ si possumus rõne iam demõstrare debemus. Cur aũt si possumus dixerim res ipa cũ queri disputãdo ceperit: meli⁹ indicabit.

De summo bono qd semp inueñdũ querit: ꝛ querendũ inuenit. Ca. ij.

Deus quippe ipse quẽ q̃rimus ad iuuabit: vt spo: ne sit infructuosus labor noster: ꝛ intelligamus queãdmodũ dictum sit in psalmo scto. Letet cor querentiũ dominũ: querite dñm ꝛ ꝯfirmamini: q̃rite faciem eius semp. Videt enim qd semp querit: nunq̃ inueniri. ꝛ quomõ iam letabit: ꝛ nõ potius iam cõtristabit cor querentiũ: si nõ potuerint inuenire qd querit. Nõ eni ait: letet cor inueniẽtium: sed querentium ps. 104 Vbi. s

dominum: et tamē dominum deū inuenire posse dū q̄rit: testat̄ Esaias ꝓpheta dū di/
Esa. 55 cit. Querite dn̄m ꝛ mox vt inuenerit̄ i. uo care eū: ꝛ cū appropinquerit vobis: derelin
ps̄. 104 quat ipius vias suas: et vir iniq⁹ cogitatiōnes suas. Si ḡ q̄sit⁹ iueniri pōt: cur dictū est q̄rite faciē eius sp̄: an ꝛ inuēt⁹ forte q̄rēdus est. Sic eni sunt incōp̄hensibilia requirēda: ne se existimet nihil iuenisse: q̄ q̄ꝫ sit icōp̄hēsibile qḋ q̄rebat potuerit inuenire. Cur ergo sic q̄rit: si incōp̄hēsibile ꝯp̄hēdit esse qḋ q̄rit: nisi qa cessandū nō est q̄ꝫdiu in ipa ꝯp̄hēsibiliū rex̄ inq̄sitiōe ꝓficit: ꝛ melior melioꝛq̄ꝫ fit q̄rēs: tā magnū bonū qḋ ꝛ inueniēdū querit̄: ꝛ q̄rendū inuenit̄. Nā ꝛ q̄rit̄ vt inueniat̄ dulti⁹: ꝛ inuenit̄ vt q̄rat̄ auidius. Scḋꝫ h̄ accipi pōt: qḋ dictū ē in li
Ec. 24 bro ecclesiastico dicere sapiētiam. Qui me mādu cāt ad huc esuriēt. et q bibūt me adhuc sitiēt. Mādu cāt eni ꝛ bibūt q2 inueniūt: ꝛ q2 esuriūt ac sitiūt adhuc q̄rūt. Fides q̄rit: intellect⁹ inuenit. Propt̄ qḋ ait ꝓpheta. Nisi credideritis: nō intelligetis: Et rursus. Intellect⁹ eū quē inuenit: adhuc q̄rit.
ps̄. 13. Deus eni respexit sup filios hominū: sic i psalmo sacro canit̄: vt videret si ē itelligēs aut reqrēs deū. Ad hoc debꝫ homo esse itelligēs vt reqrat deū. Sat̄ itaq̄ꝫ remorati sum⁹ in his q̄ deus fecit: vt p ea cogno/
roma. j sceret̄ ip̄e q fecit Inuisibilia eni eius p ea q̄ facta sunt intellecta ꝯspiciunt̄. Vn̄ argu
Sap̄. 13 untur in libro sapiētie q de his q̄ videntur bona nō potuerūt scire eū q est: neq̄ꝫ opib⁹ attēdentes agnouerūt artificē: sꝫ aut ignē aut sp̄ūm: aut citatū aerē: aut gyrū stellatū aut violētiā aq̄x: aut luminaria celi: rectores orbis terrax̄ deos putauerūt: quox̄ q/dem si specie delectati hec deos putauerūt: sciāt q̄ꝫto dn̄ator eox̄ melioꝛ ē Speciei n.
Ibidē gnātoꝛ ea creauit. Aut si virtutē ꝛ opatōēꝫ eox̄ mirati sunt: intelligā ab his quāto qui hec ꝯstituit foꝛtioꝛ est. A magnitudine eni speciei ꝛ creature cognoscibilit̄ poterit creatoꝛ videri. Hec de libro sapiētie ꝓpterea posui: ne me fideliū q̄spiā frustra ꝛ inanit̄ existimet i creatura p̄us p quasdā sui generis trinitates quodāmō gradatiꝫ donec ad mentē hoīs pueniṙē: q̄sisse idicia summe illi⁹ trinitat̄: quā q̄rimus: cū deū q̄rimus.
Quid disputatū qd ve sit cōp̄hensū p̄cedētiū ratiocinatiōe librox̄. Capi. iij.

Ed qm̄ differendi ꝛ ratiocinādi ne/cessitas p q̄ttuoꝛdecim libros multa nos dicere cōpulit: que cuncta simul aspicere nō valemus: vt ad id qḋ app̄hendere volumus ea celeri cogitatione referamus: faciā quātuꝫ dn̄o adiuuāte potuero: vt quicqd in singulis voluminibus ad cognitionē disputatiōe pduxi remota disputatiōe breuiter ꝯgerā: ꝛ tanq̄ꝫ sub vno mētis aspectu: nō q̄madmodū res queq̄ꝫ psuasit sꝫ ipa q̄ psuasa sunt ponā: ne tam lōge sint a p̄cedētibus ꝯsequētia: vt obliuionē p̄cedentiū facie inspecto ꝯsequētiū. aut certe si fecerit: cito possit qḋ exciderit relegēdo recolligi. In p̄mo libro ɓm scripturas sacras vnitas et equalitas summe illius trinitatis ōndit̄. In. ij. ꝛ. iij. ꝛ. iiij. eadē: sed de filij missione ꝛ sp̄ūsancti diligenter q̄stio pertractata: tres libros fecit. Demōstratūq̄ꝫ ē nō ideo minoꝛē mittentē eo qui missus est q2 ille misit: hic missus est: cum trinitas q̄ p oīa equalis est: pìter quoq̄ꝫ i sua natura imutabilis: ꝛ iuisibilis: ꝛ vbiq̄ꝫ p̄sens inseparabilit̄ operet̄. In. v. ꝓpt̄ eos qbus ideo videt̄ nō candeꝫ patris ꝛ filij esse substātiā q2 omne qḋ de deo dicit̄: ɓm substātiā dici putāt. et ꝓptea ꝛ gignere ꝛ gigni vel genitū esse ꝛ igenitū: qm̄ diuersa sunt: ꝯtendūt substātias esse diuersas: demōstrat̄ nō omne qḋ de deo dicit̄ ɓm substātiaꝫ dici: sicut ɓm substantiā dicit̄ bonus ꝛ magnus: ꝛ si qd aliud ad se dicit̄: sꝫ dici etiā relatiue. idē nō ad se sed ad aliqd qḋ ip̄e nō est: sicut pater ad filiū dicitur: vel dn̄s ad creaturā sibi ɓuientem: vbi si qd relatiue: id est ad aliqd qḋ ip̄e nō est etiā ex t̄pe dicit̄. sicuti est: Domine refugiū factus es nobis: nihil ei accidere quo mutet̄: sꝫ om̄ino ip̄m i natura vel essentia sua imutabilem pmanere. In. vj ps̄. 89.
quomō dictus sit xp̄s oꝛe ap̄lico: dei virtus ꝛ dei sapientia: sicut disputat̄: vt differat̄: eadem q̄stio diligentius retractanda: vtrū aquo est genitus xp̄s nō sit ip̄e sapientia: sꝫ tantū sapientie pater: an sapientia sapientiā genuerit: sꝫ qḋ libꝫ hox̄ esset: etiaꝫ in hoc libro apparuit trinitatis equalitas: ꝛ nō d. us triplex: sꝫ trinitas: nec quasi aliquid duplū esse patrem ꝛ filiū ad simplum sp̄ūmsctm̄: vbi nec tria plus aliquid sunt q̄ꝫ

vnū hoꝝ. Disputatū est etiā quō possit itel/
ligi qđ ait hilraius ep̄s. Eternitas in patre
spēs in imagine: vsus i munere. In. vij.
q̄stio q̄ dilata fuerat explicatꝰ: ita vt deꝰ q ge
nuit filiū: ñ solū sit pr̄ ꝟtutis ꝛ sapiētie sue:
ſʒ ēt ip̄e ꝟtus atqʒ sapiētia. Sic ꝛ spūſcūs
Nec tñ sꝰ tres sunt ꝟtutes: aut tres sapiē
tie: ſʒ vna ꝟtus: ꝛ vna sapiētia: sic vnꝰ deꝰ
ꝛ vna essentia. Deide q̄situ est: quō dicantꝰ
vna essētia: tres ꝑsone: vꝰ a qbusdā grecis
vna essentia: tres substātie: ꝛ iuēta ē elocu/
tiōis necessitate dici: vt aliq̄ vno noie enun
ciarentꝰ: cū q̄ritꝰ: qd tres sint: q̄ tres eē vera
citꝰ ꝯfitemur: p̄rē scʒ ꝛ filiū ꝛ spm̄sc̄m. In
viij. rōne ēt reddita itelligentibꝰ claꝝ est in
substātia ꝟitatis nō solū p̄rē filio nō eē ma
iorē: ſʒ nec ābos sꝰ aliqd maius eē q̄ʒ solū
spm̄sc̄m: aut q̄slibet duos in eadē trinitate
maius eē aliqd q̄ʒ vnū. aut oēs sꝰ tres ma
ius aliqd esse q̄ʒ singulos. Deide ꝑ verita/
tē q̄ itellecta ꝯspicitꝰ: ꝛ ꝑ bonū summū a q̄ ē
oē bonū: ꝛ ꝑ iusticiā ꝑꝑ q̄ʒ diligitꝰ aius iustꝰ
ab aio ēt nōdū iusto: vt natura ñ solū icor
poralis: verūetiā incōmutabilis qđ ē deus
quātū fieri pōt itelligeretꝰ admonui: ꝛ ꝑ ca/
ritatē q̄ in scripturis scis deꝰ dictꝰ ē ꝑ quā
cepit vtcūqʒ ēt trinitas intelligētibus appe
re: sic amās ꝛ qđ amatꝰ: ꝛ amor. In. ix. ad
imaginē dei: qđ ē hō ſm mētē ꝑuenit dispu
tatio: ꝛ in ea q̄dā trinitas iuenitꝰ. id ē mens
ꝛ noticia: q̄ se nouit: ꝛ amor q̄ se noticiāqʒ
suā diligit. ꝛ hec tria eq̄lia int se ꝛ vniꝰ ostē
duntꝰ essentie. In. x. h̄ idē diligētius subti
liusqʒ tractatū ē: atqʒ ad id ꝑductū: vt iueni
retꝰ in mēte euidētior trinitas eiꝰ, in memo
ria scʒ ꝛ intelligētia ꝛ volūtate. Sʒ qm̄ ꝛ h̄
cōpertū ē: q̄ nunq̄ʒ eē ita potuerit: vt mēs
ñ sui meminisset: ñ se itelligeretꝰ ꝛ diligeret
q̄ʒuis nō semꝑ se cogitaret. Cū aūt se cogi/
taret: ñ se a corꝑalibꝰ rebꝰ eadē cogitatione
discerneret: dilata ē đ trinitate cuiꝰ hec ima
go ē disputatio: vt in ip̄is ēt corꝑalibꝰ visis
iueniretꝰ trinitas: distinctiꝰ in ea lectoris ex
erceretꝰ intētio. In xi. ḡ electꝰ ē sensus ocu
loꝝ: in q̄ id qđ inuentū est etiā in ceteris q̄t/
tuor sensibꝰ corꝑis ꝛ nō dictū posset agno/
sci: atqʒ ita exterioris hois trinitas: ꝑmo in
his q̄ cernuntꝰ extrinsecus: ex corꝑe scʒ: qđ
vr̄: ꝛ forma q̄ inde in acie cernētis iprimitꝰ:
ꝛ vtrūqʒ copulātis intētiōe volūtatis appa
ruit. Sʒ hec tria nō inter se eq̄lia: nec vniꝰ
eē substātie claruerūt. Deide in ip̄o aio ab
his q̄ extrinsecus sensa sūt velut itroducta
inuēta est altera trinitas vbi apparēt eadēʒ
tria vniꝰ eē substātie. Imaginatio corꝑis q̄
in memoria ē: ꝛ inde iformatio cū ad eā co
uertitꝰ acies cogitātis: ꝛ vtrū ꝯiungens in/
tētio volūtatꝰ. Sʒ iō ista trinitas ad exterio
rē hoiem reꝑta ē ꝑtinere: q̄ de corꝑibꝰ il
lata est q̄ sentiuntꝰ extrisecꝰ. In. xij. discer
nenda visa est sapiētia a scia: ꝛ in ea, q̄ ꝓꝑe
scia nūcupatꝰ: q̄ inferior est: ꝑus quedā sui
generis trinitas ingrenda. Que lʒ ad inte
riorē hoiem iā ꝑtineat: nōdū tñ imago dei
vꝰ appellāda sit vꝰ putāda. Et h̄ agitꝰ i. xiij.
ꝑ cōmēdationeʒ fidei xp̄iane. In. xiiij. aūt
de sapientia hois vera. id est de munere in
eius ip̄ius dei ꝑticipatione donata: q̄ a sciē
tia distincta est disputatꝰ. Et eo ꝑuenit dispu
tatio vt trinitas appareat in imagine dei qđ
est hō: ſm menteʒ: q̄ renouatꝰ in agnitione
dei: ſm imagineʒ eius q creauit hominem Gen. i
ad imagineʒ suam: ꝛ sic ꝑcipit sapientiā vbi Colo. 3
ꝯtemplatio est eternorum.

In quaꝝ reꝝ ꝯtemplatiōe summa trinitas
ingrenda sit. Ca. iiij.

i Am ḡ in ip̄is rebus eternis incor/
poralibus ꝛ incōmutabilibꝰ in quarū
ꝑfecta ꝯtemplatione nobis btā q̄ nō
nisi in eterna est vita ꝓmittitꝰ: trinitatē q̄ de
us est ingramus. Neqʒ eni diuinoꝝ libro
rū tm̄mō auctoritas esse deū p̄dicat: ſʒ oēs
q̄ nos circūstat ad q̄ʒ nos etiā ꝑtinemꝰ vni/
uersa ip̄a reꝝ natura ꝓclamat hr̄e se p̄stan/
tissimū ꝯditoreʒ: q nobis menteʒ rōnemq̄ʒ
naturalē dedit: q̄ viuentia nō viuētibus sen
su p̄dita nō sentiētibus: intelligētia nō itelli
gentibus: imortalia mortalibꝰ: ipotentibꝰ
potentia: iiustus iusta: speciosa deformibꝰ
bona malis: icorruptibilia corruptibilibus
imutabilia mutabilibꝰ: inuisibilia visibili/
bus: incorꝑalia corꝑalibꝰ: beata miseris p̄
ferenda videamꝰ. Ac ꝑ h̄ quoniā rebꝰ cre
atis creatorē sine dubitatōe p̄ponimꝰ opor
tet vt eū ꝛ sūme viuere ꝛ cūcta sentire atqʒ i
telligere: ꝛ mori: ꝛ corrumpi: mutariqʒ nō
posse. nec corpus esse: sed spm̄ omniū potē
tissimuʒ: iustissimum: speciosissimum: op/
timū: beatissimūq̄ʒ fateamur.

Omnia q̃ de deo digne dici videnť posse i pauciora ꝯferre vt nihil minus dictū intelligatur. Capi. v.

Ed hec oīa que dixi: et q̃cūqꝫ alia similli more locutiōis humāe digne ð deo dici vidētur: ⁊ vniuerse trinitati q̃ est vnus deus: ꝑsonis singulis in eadem trinitate ꝯueniūt. Quis eni vl' vnuz deū qð est ip̄a trinitas: vl' pratrē vl' filiuz: vel sp̄m sp̄ūsctm̄ audeat dicere: aut nō viuētez: aut nihil sentiētem vl' intelligentem: aut in ea natura q̄ inter se p̄dicantur: eq̄les quēqꝫ esse eoꝝ mortalē siue corruptibilez: siue mutabilē: siue corporeuz. aut q̄sqꝫ ibi neget aliquē potētissimū: iustissimū: speciosissimū: optimū: beatissimū. Si ergo h̄ atqꝫ hmōi omīa: et ip̄a trinitas: ⁊ i ea singuli dici possūt: vbi aut quō trinitas apparebit: redigam⁹ itaqꝫ ꝑus hec pl'rima ad aliquā paucitatez. Que vita eni dicit̃ in deo: ip̄a est essentia eius atqꝫ natura. Nō itaqꝫ deus viuit nisi vita qð ip̄e sibi est. Hec aūt vita nō talis est: q̄lis inest arbori: vbi nl'l⁹ est intellectus: null⁹ est sensus. nec talis q̃lis inest pecori. habet eni vita peccoris sensum q̄nqꝫpertituz: ſꝫ intellectū habꝫ nulluz. At illa vita q̄ deus ē sentit atqꝫ itelligit omnia: ⁊ sentit mēte nō corpore: qꝛ sp̄ūs ē de⁹ Non aūt sicut aīalia q̄ habēt corpa: p corpus sentit aīa. Nō eni ex aīa ꝯstat ⁊ corpe Ac per hoc simplex illa natura sicut intelligit sentit: sic sentit intelligit. Ideqꝫ sensus q intellect⁹ est illi. Nec ita ut aliq̄n eē desistat: aut ceperit. Immortalis ē eni nec frustrā de illo dictū est ꝙ solus habeat imortalitatē. Nā imortalitas ei⁹ vere imortalitas ē: in cuius natura nulla est ꝯmutatio. Ipsa est etiā vera eternitas q̃ est immutabilis de⁹ sine initio: sine fine ꝯseq̄nt ⁊ incorruptibilis. Vna ergo eadēqꝫ res dicit̃ siue dicat̃ eternus deus: siue immortalis: siue incorruptibilis: siue imutabilis. Itēqꝫ cū dicit̃ viuēs ⁊ intelligēs: qð est utiqꝫ sapiēs: hoc idem dicit̃. Non eni pcipit sapiētiā q̄ sit sapiēs: ſꝫ ip̄e sapiētia est. Et hec vita eadēqꝫ virt⁹ siue potētia: eadēqꝫ species qua
Sap. 8 potēs atqꝫ specios⁹ dicit̃. Quid eni potētius ⁊ speciosius sapiētia: que attingit a fine vsqꝫ ad finē fortit̃: ⁊ disponit oīa suauiter. Bonitas etiā atqꝫ iusticia nūqd int̃ se i natura dei: sicut in eius opib⁹ distāt: tanq̃ due diuerse sint q̄litates dei: vna bonitas: alia iusticia. Nō vtiqꝫ. Sꝫ que iusticia ip̄a bonitas: ⁊ q̄ bonitas ip̄a btitudo. Incorporalis aūt vl' incorpore⁹ ideo dicit̃ deus: vt sp̄ūs credat̃. vl' itelligat̃ eē nō corp⁹. Proinde si dicam⁹: etn⁹: imortalis: icorruptibilis: imutabilis: viu⁹: sapiēs: potēs: speciosus: iustus: bon⁹: btūs sp̄ūs. hoꝝ oīm nouissimū qð posui: q̄si tantūmō videt̃ significare substātiā. cetera vo hui⁹ substātie q̄litates. ſꝫ nō ita est in illa ieffabili simplicitate natura. Quicqd eni f̄m q̄litates illi dici videt̃: f̄m substātiā vl' essentiā ē itelligēdū Absit eni vt sp̄ūs f̄m substātiā dicat̃ deus et bon⁹ f̄m q̄litatē. ſꝫ vtrūqꝫ f̄m substātiā. Sic oīa cetera q̃ ꝯmemorauim⁹. vñ in superiorib⁹ libris mlta iā dixim⁹. De q̄tuor igit̃ ꝑmis q̃ mō a nobis enumerata atqꝫ digesta sūt. id est etern⁹: imortalis: icorruptibilis: imutabilis. vnū aliqd eligam⁹: quia vnū quatuor ista significāt. sic iā disserui: ne p mlta distēdat̃ intētio: et illud poti⁹ qð positū est ꝑus. id est etern⁹: h̄ faciam⁹ ⁊ ð quatuor secūdis: q̃ sunt: viuus: sapiēs: potēs: speciosus. Et qm̄ vita q̄licūqꝫ inest ⁊ pecori cui sapiētia nō inest. duo vero ista sapiētia scꝫ atqꝫ potētia ita sunt int̃ se i hoīe ꝯparata: vt sctā scriptura diceret. Melior est sapiēs q̄ fortis Speciosa porro etiā corpora dici solēt. Vnū ex his q̄tuor qð eligim⁹: sapiēs eligat̃: q̄uis h̄ quattuor in deo nō ineq̄lia dicēda sint. Nomia eni quattuor. res autē vna ē. De tertiis vo vltimis quattuor q̄uis in deo idē sit iustū eē quod bonuz: qð beatū. Idemqꝫ sp̄m esse: qð iustū et bonū ⁊ beatū esse: tñ qꝛ in hominib⁹ pōt esse sp̄ūs non beatus: pōt ⁊ iustus ⁊ bonus nōdū btūs. Qui vo btūs ē ꝑfecto ⁊ iustus ⁊ bon⁹ ⁊ sp̄ūs: h̄ potius eligam⁹ qð nec in hoīb⁹ esse sine illis trib⁹ pōt: qð ē beatus.

Qñ etiā si vnū aliqd eligat̃ ex mlt' qð digne appellet̃ de⁹: in ip̄a vna appellatōe trinitas deitat' possit itelligi. Capi. vi.

Vñc igit̃ cū dicim⁹ etern⁹: sapiēs: btūs. hec tria sunt trinitas que appellatur deus. Redigamus qdem illa duodecim i istam paucitatem trium: sed eo modo forsitan possimus et hec tria in vnū aliqð hoꝝ.

Nā si vna eadēq3 res in dei natura pōt eē
sapiētia τ potētia: aut vita τ sapiētia: cur ñ
vna eadēq3 res eē possit in dei natura eter/
nitas τ sapiētia: aut beatitudo τ sapiētia. ac
p h̄ sic̄ nihil interesset vtrū illa duodecim: an
ista tria diceremus: qn̄ illa mlta in istā redi/
gimus paucitatē. Ita nihil interest vtrū tria
ista dicamus: an illud vnū in cuius singu/
laritate duo cetera silr redigi posse mōstra/
uimus. Quis itaq3 disputādi mod⁹: q̄ nā
tandē vis intelligēdi atq3 potētia: q̄ viuaci
tas rōnis: que acies cogitatiōis ostēdet: vt
alia iā taceā: h̄ vnū qd̄ sapiētia dr̄ de⁹: quō
sit trinitas. Neq3 enim sic nos de illo pcipi/
mus sapiētiā: ita deus de aliq̄: s3 sua ē ipse
sapiētia: q2 nō ē alid̄ sapiētia eius: aliud es/
sentia: cui h̄ est esse qd̄ sapiētie esse. Dicit̄ q̄
dē in scripturis sāctis: xp̄s dei virtus: τ dei
j Cor. j sapiētia. S3 quēadmodū sit intelligēdū: ne
p̄rē3 fili⁹ videat̄ facere sapiētē. in libro. vii.
disputatū ē. Et ad h̄ rō puenit: vt sic sit fili/
us sapiētia de sapiētia: quēadmodū lumen
d̄ lumine: deus d̄ deo. Nec alid̄ potuimus
inuenire sp̄m sc̄m: nisi τ ip̄3 eē sapiētiā: τ si
mul oēs vnā sapiētiā: sic̄ vnū deū: vnā essē
tiā. Hāc ḡ sapientiā qd̄ est deus: quō intel
ligimus esse trinitatē ñ dixi: quō credim⁹
nā h̄ inter fideles nō d3 hr̄e q̄stionē: s3 si ali
quo mō p intelligētiā possumus videre qd̄
credimus: qs iste erit modus. Si enim reco
lamus vbi nr̄o intellectui cepit in his libris
trinitas apparere: octauus ocurrit. Ibi qp
pe potuimus disputādo erigere tēptauim⁹
mentis intentionē ad intelligēdā illā p̄stā
tissimā imutabilē naturā qd̄ nr̄a mēs nō ē.
Quā tñ sic ituebamur: vt nec lōge a nobis
eēt: vt sup̄ nos esset: nō loco: s3 ip̄a sui vene
rabili mirabiliq3 p̄stantia: ita vt apd̄ nos eē
suo p̄nti lumine videret̄. In q̄ tñ nobis ad
huc nulla trinitas appebat: q2 nō ad eā que
rendā in fulgore illo firmā mētis aciē tene
bamus: tm̄ q2 nō erat aliq̄ moles vbi credi
oporteret magnitudinē duoꝝ vl triū plus
esse q̄3 vnius cernebam⁹ vtcunq3. S3 vbi
j Jo. 4. ventū est ad caritatem q̄ in sancta scriptura
deus dicta est: eluxit paululū trinitas. id est
amans: τ qd̄ amat̄: τ amor. Sed q2 lux illa
ineffabilis nr̄m reuerberabat obtutū: τ ei
nōdū posse cōtempari nr̄e mentis quodā/
mō p̄uincebat̄ infirmitas: ad ip̄ius nr̄e mē
tis: s̄m q̄3 factus est hō ad imaginē dei: ve Gen. j
lut familiariorē p̄sideratione reficiēde la
boraī intētiōis causa: iter ceptū dispositi
q̄3 reflex mus. Et ide in creaturā qd̄ nos
sumus: vt inuisibilia dei p ea q̄ facta sunt cō Ro. j
spicere intellecta possemus: imorati sum⁹
a. ix. vsq3 ad. xiiij. librum. Et ecce iā quan
tū necesse fuerat: aut forte plusq̄3 necesse fu
erat: exercitata in inferioribus intelligēda
ad summā trinitatē q̄ deus est p̄spiciēdam
nos erigere volum⁹: nec valem⁹. Nō enim
sic̄ certissimas vidim⁹ trinitates: siue que
forinsecus d̄ rebus corpalib⁹ fiūt: siue cum
ea ip̄a q̄ forisecus sensa sunt cogitant̄: siue
cū illa q̄ oriunt̄ in animo nec ptinēt ad cor/
pis sensus: sicut fides: sicut virtutes q̄ sūt
artes agēde vite: manifesta ratiōe cernunt̄
et sciētia p̄tinētur: siue cum mēs ip̄a q̄ no/
uimus qcqd nosse nos veracit̄ dicimus:
sibi cognita est vl se cogitat: siue cū aliquid
qd̄ ip̄a nō est eternū atq3 immutabile p̄spi/
cit. Nō ergo sic in his omnib⁹ certissimas
vidim⁹ trinitates: q2 in nobis fiunt vl in
nobis sunt: cū ista meminim⁹ aspicimus:
volum⁹. ita videmus etiā trinitatē deū: q2
et illic intelligēdo p̄spicimus tāq3 dicētem
et vbū eius. id est patrē τ filiū. atq3 inde
procedentem caritatem vtriusq3 commu/
nem sc3 spiritūsc̄m. An trinitates istas ad
sensus nr̄os vl ad aīmū ptinētes videm⁹
potius q̄3 credimus. deū vo esse trinitatē
credim⁹ potius q̄3 videmus. Qd̄ si ita ē:
p̄fecto aut inuisibilia eius p ea q̄ facta sunt
nulla intellecta cōspicimus: aut si illa p̄spici
mus: nō in eis p̄spicimus trinitatē: τ ē illic
qd̄ p̄spiciamus: τ ē qd̄ etiā nō p̄spectū cre
dere debeamus. Cōspicere aūt nos imuta
bile bonū qd̄ nos nō sum⁹. liber. viij. ostē
dit. τ. xiiij. cū de sapientia q̄ homini ex deo
est loquimur admōuit. Cur itaq3 ibi ñ agno
scimus trinitatē. An hec sapientia q̄ deus
dr̄ nō se intelligit: nō se diligit. Quis h̄ di/
xerit: aut qs est q nō videat: vbi nulla scien
tia est: nullo mō esse sapiētia. Aut vero pu
tandū est sapientiā q̄ deus est scire alia τ ne
scire seipsam: vel diligere alia: nec dilige/
re seipsam: q̄ si dici siue credi stultum τ im/
pium est. Ecce ergo trinitas sapientia sc3 τ
noticia sui τ dilectio sui. Sic enim τ in hoīe
inuenimus trinitatē. id est mentē τ noticiā

qua ſe nouit: ⁊ dilectionē qua ſe diligit.
Quō differat trinitas q̄ inuenit̄ in imagie
dei a trinitate que deus eſt. Ca. vij.
ſ Ed hec tria ita ſūt in hoīe: vt nō ipſa
ſint hō. Hō ē enim vt veteres diffi
nierūt: aīal rōnale mōtale. Illa ḡ ex
cellūt in hoīe: nō ip̄a ſunt hō. Et vna ꝑſona
id eſt ſingulus qſq; hō hꝫ illa tria in mēte.
Qđ ſi etiā ſic diffiniamꝰ hoīez: vt dicamꝰ.
Hō eſt ſubſtātia rōnalis ꝯſtās ex aīa ⁊ cor
pore: nō eſt dubiū: hoīem hr̄e aīaz q̄ nō eſt
corpus: hr̄e corpus qđ nō ē aīa. Ac ꝑ h̄ illa
tria nō hō ſūt: ſꝫ hoīs ſūt vl' in hoīe ſūt. De
tracto ēt corꝑe: ſi ſola aīa cogitet̄: aliqđ eius
ē mēs tanq̄ꝫ caput eius vl' oculus: vl' facies
ſꝫ nō hec vt corꝑa cogitāda ſunt. Non igit̄
aīa: ſꝫ qđ excellit in aīa mēs vocat̄. Nūqđ
aūt poſſumus dicere trinitatē ſic eē in deo:
vt aliqđ dei ſit: nec ip̄a ſit deus. Quaꝓpt̄
ſingulus qſq; hō q̄ nō ſc̄m oīa q̄ ad naturā
ꝑtinēt eius: ſꝫ ſc̄m ſolā mentē imago dei dr̄
vna ꝑſona ē: ⁊ imago ē trinitat' in mente.
Trinitas xͦo illa cuiꝰ imago eſt: nihil aliđ
ē tota q̄ꝫ deus: nihil ē tota q̄ꝫ trinitas. Nec
aliqđ ad naturā dei ꝑtinet qđ ad illā nō ꝑti
neat trinitatē. Et tres ꝑſone ſūt vniꝰ eſſen
tie: nō ſic ſingulus qſq; hō vna ꝑſona. Itē
q̄ꝫ in h̄ magna diſtātia eſt: ꝙ ſiue mentē di
camꝰ in hoīe: eiuſq; noticiā ⁊ dilectionē: ſi
ue memoriā: intelligētiā: volūtatē nihil mē
tis meminimus niſi ꝑ memoriā: nec itelligi
mus niſi ꝑ itelligētiā: nec amamꝰ niſi ꝑ vo
luntatē. At xͦo in illa trinitate qs audeat di
cere pr̄ez nec ſeip̄m nec filiū nec ſpm̄ſcm̄ in
telligere niſi ꝑ filiū: vl' diligere niſi ꝑ ſpiritū
ſanctū. ꝑ ſe aūt meminiſſe tm̄mō vl' ſui vl' fi
lij vl' ſpūſſancti. eodēq; mō filiū nec ſui nec
pr̄is meminiſſe niſi ꝑ pr̄ez nec diligere niſi
ꝑ ſpiritūſanctū. ꝑ ſe aūt nō niſi intelligere ⁊
pr̄ez ⁊ ſeip̄m ⁊ ſpiritūſanctū. Silr̄ ⁊ ſpiritū
ſanctū ꝑ pr̄ez meminiſſe ⁊ pr̄is ⁊ filij ⁊ ſui:
⁊ ꝑ filiū intelligere ⁊ pr̄ez ⁊ filiū ⁊ ſeip̄m. ꝑ
ſe aūt nō niſi diligere ⁊ ſe ⁊ pr̄ez ⁊ filiū. tan
q̄ꝫ memoria ſit pr̄ ⁊ ſua ⁊ filij ⁊ ſpūſſancti. fi
lius aūt itelligētia ⁊ ſua ⁊ pr̄is ⁊ ſpūſſancti.
Spūs xͦo ſctūs caritas ⁊ ſua ⁊ pr̄is ⁊ filij.
Quis hec ī illa trinitate opinari vl' affirma
re p̄ſumat. Si eniꝫ ſolus ſibi filiꝰ intelligit
vt intelligētia ſit: ⁊ ſibi ⁊ pr̄i ⁊ ſpūſſancto:
ad illā redit̄ abſurditatē vt pr̄ nō ſit ſapiens
de ſeip̄o ſed de filio: nec ſapiētia ſapiētiā ge
nuerit: ſꝫ ea ſapiētia pr̄ dicat̄ ſapiēs eē quaꝫ
genuit. Vbi eni nō eſt itelligētia: nec ſapiē
tia pōt eſſe. ac ꝑ h̄ ſi pr̄ nō intelligit ip̄e ſibi:
ſꝫ filiꝰ intellit pr̄i: ꝓfecto filius pr̄ez ſapien-
tē eſſe facit. Et ſi h̄ eſt deo eſſe qđ ſaꝑe: ⁊ ea
illi eſſentia ē q̄ ſapiētia: nō filiꝰ a pr̄e qđ ve-
rū eſt: ſꝫ a filio potius hꝫ pr̄ eſſentiā: qđ ab-
ſurdiſſimū atq; falſiſſimū ē. Hāc abſurdi-
tatē nos ī libro. vij. diſcuſſiſſe: ꝯuiciſſe: ab
ieciſſe: certiſſimū eſt. Eſt ḡ deus pr̄ ſapiēs
ea q̄ ip̄e ſua eſt ſapiētia: ⁊ filiꝰ ſapiētia pr̄is
de ſapiētia qđ eſt pr̄: de q̄ genitus ē filius.
Quocirca ꝯſequent̄ ē ⁊ intelligens pr̄ ea q̄
ip̄e ſua eſt intelligētia. neq; eniꝫ eēt ſapiēs
q nō eſſet intelligēs. filius aūt intelligentia
pr̄is de intelligētia genitus qđ eſt pr̄. h̄ ⁊ đ
memoria nō incōueniēt̄ dici pōt. Quō ē
eni ſapiēs q nihil meminit: vl' ſui nō memi
nit. Proinde q2 ſapiētia pr̄: ſapiētia filius
ſic ſibi meminit pr̄. ita filius. ⁊ ſic ſui ⁊ filij
meminit pr̄: memoria nō filij: ſꝫ ſua. ita ſui
⁊ pr̄is meminit filius memoria nō pr̄is: ſꝫ
ſui. Dilectio quoq; vbi nulla eſt: qs vllā di
cat eſſe ſapientiā. Ex quo colligit̄ ita eē pr̄i
dilectionē ſuā: vt intelligentiā ⁊ memoriaꝫ
ſuā. Ecce ḡ tria illa. id ē memoria: intelligē
tia: dilectio ſeu volūtas: in illa ſūma ⁊ imu-
tabili eſſentia qđ eſt deus: nō pr̄ ⁊ filius et
ſpūſſcūs ſunt: ſꝫ pr̄ ſolus. Et q2 filius quo-
q; ſapiētia eſt genita de ſapiētia. ſic nec pat̄
ei: nec ſpūſſcūs intelligit: ſed ip̄e ſibi. ita nec
pr̄ ei meminit: nec ſpūſſcūs ei diligit: ſꝫ ip̄e
ſibi. Sua eniꝫ ē ⁊ ip̄e memoria: ſua itelligē
tia: ſua dilectio. Sed ita ſe hr̄e: de pr̄e illi eſt
de quo natus eſt. Spūs etiā ſcūs q2 ſapien
tia ē ꝓcedēs de ſapiētia: nō pr̄ez hꝫ memo
riā: ⁊ filiū itelligentiā: ⁊ ſe dilectionē. neq;
eniꝫ ſapiētia eſſet ſi alius ei meminiſſet: ei-
q; alius intelligeret: ac tantūmō ſibi ip̄e di-
ligeret. Sꝫ ip̄e hꝫ hec tria: ⁊ ea ſic hꝫ: vt hec
ipſa ip̄e ſit. Verūtn̄ vt ita ſit: inde illi eſt vn̄
ꝓcedit. Quis ḡ hoīum pōt iſtā ſapientiā q̄
nouit deus oīa: ita vt nec ea q̄ dicunt̄ p̄teri-
ta: ibi p̄tereāt: nec ea q̄ dicunt̄ futura: quaſi
deſint expectent̄ vt veniāt: ſꝫ ⁊ p̄terita ⁊ fu-
tura cū p̄ſentibꝰ ſint cūcta p̄ſn̄tia: nec ſingu-
la cogitent̄: ⁊ ab alijs ad alia cogitāda tran-
ſeat̄: ſꝫ in vno ꝯſpectu ſil' p̄ſto ſint vniuerſa
Quis inq̄ꝫ hoīm cōprehēdit ſapiētiā: eādē
q; prudētiā: eādēq; ſciaꝫ: q̄ngdeꝫ a nobis
nec nr̄a cōp̄hēdunt̄. Ea q̄ppe q̄ vl' ſenſibꝰ l

itelligētie nr̄e assunt: possum⁹ vtcūq3 ɔsp cere. ea vo q̄ absūt: ꝛ tñ affuerūt p memo/ riā nouim⁹ q̄ obliti ñ sum⁹. Nec ex futuris pterita: s3 futura ex p̄terit̄ ñ tñ firma cogni tiōe ɔ̄icim⁹. Nā q̄sdā cogitatiōes nr̄as q̄s futuras velut māifestius atq3 certius. pri mas q̄sdā pspicim⁹: mēoria faciente id agi mus: cū agere valem⁹ q̄ztū valemus: q̄ ad ea ñ videt̄ q̄ futura sūt: s3 ad p̄terita ptinere. Q̄d l3 expiri in eis dictis vl' cāticis: quoꝝ seriē memorit̄ reddim⁹. Nisi eni3 p̄uideri mus cogitatiōe qd seqt̄: ñ vtiq3 diceremus. Et tñ vt p̄uideamus: nō puidētia nos in/ struit: s3 mēoria. Nā donec finiat̄ oē qd di cim⁹ siue canim⁹: nihil ē qd ñ puisu3 pspe ctūq3 pferat̄. Et tñ cū id agim⁹ ñ dicimur p uidenter: s3 memoꝛit̄ canere vl' dicere. ꝛ q h̄ in mltis ita pferēdis valēt plurimū: ñ solet coꝝ puidētia: s3 memoria p̄dicari. fieri ista i aīo vl' ab aīo nr̄o nouim⁹: ꝛ certissimi su/ mus. Quō aūt fiāt: q̄nto attētius volueri/ mus aduertere: tāto magis nr̄ ꝛ s̄mo succū bit: ꝛ ip̄a nō pdurat intentio: vt ad liqdū ali qd nr̄a intelligētia: ꝛ si nō lingua: pueniat. Et putam⁹ nos vtrū dei puidētia eadē sit q̄ memoria ꝛ itelligētia: q nō singula cogi/ tāda aspicit: s3 vna eťna ꝛ imutabili atq3 i/ effabili visiōe cōplectit̄ cūcta q̄ nouit: tanta mēt̄ ifirmitate posse cōp̄rehēdere. In hac igit̄ difficultate ꝛ angustia: libet exclamare

ps. 138 ad deū viuū. Mirificata ē scia tua ex me: i ualuit: ꝛ ñ potero ad illā. Ex me qppe itelli go q̄3 sit mirabilis ꝛ incōp̄rehensibilis scia tua q̄ me fecisti: qñ nec meip̄m cōp̄rehende re valeo quē fecisti: ꝛ tñ in mediatiōe mea exardescet ignis vt querā faciē tuam semp.

De speculo in q̄ p imaginē dei trinitas eius

ps. 38 vtcunq3 intellecta ɔspicit̄. Ca. viij.

Ncorporalē s̄ba3 scio esse sapiētiā: ꝛ lumē esse i q̄ videnťr q̄ oculis carna lib⁹ videnťr: ꝛ tñ vir tātus taq̄3 spiri

i Cō. 13 tal'. Videm⁹ nūc inqt p speculū in enigma te: tūc aūt facie ad faciē. Quale sit ꝛ qd sit h̄ speculū si q̄ramus: pfecto illd occurrit qd i speculo nisi imago ñ cernit̄. Hoc ḡ facere conati sum⁹ vt p imaginē hāc qd nos sum⁹

2 Cō. 3 viderem⁹ vtcūq3 a q̄ facti sum⁹: tanq̄3 p spe culū. Hoc significat ēt illd qd ait idē ap̄ls. Nos āt releuata facie glam dñi speculātes in eāde3 imaginē trāsformamur de glia in gla3 taq̄3 a dñi sp̄ū. Speculātes dixit: p spe culū videntes: ñ d̄ specula pspiciētes. Q̄d in greca lingua ñ est ābiguū vñ i latinā trās late sūt ap̄l'ice lr̄e. Ibi qqpe speculū vbi ap/ parēt imagines reꝝ a specula de cuius alti/ tudine lōgius aliqd intuemur: etiā sono v bi distat oīno: satisq3 appet ap̄l'm a speculo: Vbi. s ñ a specula dixisse: gl'a3 dñi speculātes. qd vo ait. In eade3 imaginē trāsformamur: vtiq3 imaginē dei vult intelligi. eādēq3 di/ i Cō. ij cens: istā ip̄am sc3. id est q̄3 speculamur: q2 eade3 imago est glia dei. sic alibi dicit. Vir qdē nō d3 velare caput: cū sit imago ꝛ glia dei. De qbus vbis iā in libro duodecimo disseruim⁹. Trāsformamur ḡ dixit: de for ma in formā mutamur: atq3 trāsim⁹ d̄ for/ ma obscura in formā lucidā: q2 ꝛ ip̄a obscu ra imago dei est: ꝛ si imago pfecto etiā glia in q̄ hoies creati sumus: p̄stātes ceteris aia libus. De ip̄a qppe natura hūana dictū est i Cō. ij Vir qdem nō d3 velare caput cū sit imago glia dei. Que natura in reb⁹ creatis excel/ lentissima: cū a suo creatore ab ipietate iusti ficat̄: a deformi forma formosa3 trāsfert̄ in formā. Est qppe ꝛ in ip̄a ipietate quātoma gis dānabile vitiu3: tāto certius natura lau dabit̄. E pp h̄ addidit. De glia in glam. de glia in creatiōis: in glam iustificatiōis. Quāuis possit h̄ ꝛ alijs modis intelligi: q̄ dictū est: de glia in glam. de glia fidei i glo riam speciei: de gloria qua fili dei sumus: in glam qua similes ei erimus: quoniā vi/ i. Jo. 3 debimus eū sicuti est. Q̄d vo adiūxit: Tā 2 Cō. 3 q̄3 a dñi spiritu: ostendit: gr̄a dei nobis cō/ ferri tā optabilis trāsformationis bonū.

De enigmate ꝛ tropicis locutiōib⁹. c. ix.

Ec dicta sunt pp qd ait ap̄lus: nūc p

b speculū nos videre. Quia vo addit in enigmate: mltis h̄ incognitū est q eas lr̄as nesciunt: in qbus est doctrina q̄dā de locutionū modis q̄s greci tropos vocāt eoq3 greco vocabulo etiā nos vtimur p la latino. Sic eni3 scemata vsitatius dicimus quā figuras: ita vsitatius dicimus tropos q̄3 modos. Singuloꝝ aūt modoꝝ siue tro poꝝ nomina: vt singl'a singl'is referāt̄: dif ficillimū est ꝛ insolentissimū latine enūcia/ re. Vñ qdā interp̄tes nr̄i: qd ait ap̄ls: que sunt in allegoria: nolentes grecū vocabulū Gal. 4 ponere: circūloquendo interp̄tati sunt dicē tes: q̄ sunt aliud ex alio significantia. Hu/ ius aute3 tropi. id est allegorie plures sunt

ſpecies: in qbus ē etiā qđ dr̄ enigma. Diſ/
finitio aūt ipi⁹ nois generalis: oēs: ēt ſpe/
cies cōplectat̄: neceſſe eſt. Ac p̄ h̄ ſicut ois
equ⁹ aial ē: nō omne aial equ⁹ ē: ita oē enig
ma allegoria ē: nō ois allegoria enigma ē.
Quid ḡ allegoria niſi tropus: vbi ex alio
aliud intelligit̄: q̄le illđ ē ad theſſalonicēſes
j Thē. 5 Itaqꝫ nō dormiam⁹ ſic̄ ⁊ ceteri. ſed vigile
mus ⁊ ſobrij ſim⁹. Naꝫ q dormiunt nocte
dormiūt: ⁊ q inebriant̄ nocte ebrij. ſūt. nos
aūt q diei ſum⁹: ſobrij ſim⁹. Sꝫ hec allego
ria: nō ē enigma. Nā niſi multū tardis iſte
ſenſus ipromptu ē. Enigma ē āt vt breuit̄
Pue. 30 explicē obſcura allegoria: ſic̄ ē. Sāguiſuge
erāt tres filie. ⁊ q̄cūqꝫ ſimilia. Sꝫ vbi alle/
goriā noiauit apl̄us: nō in v̄bis eā repit: ſꝫ
i ſcō: cū e duob⁹ filijs abrae: vno de ancilla
altero đ libera: qđ nō dictū: ſꝫ etiā factū fuit
duo teſtamēta itelligēda mōſtrauit: qđ anq̄ꝫ
exponeret obſcuꝝ fuit. Pinde allegoria tal̄
qđ ē gnāle nomē poſſet ſpālit̄ enigma noia
ri. Sꝫ qꝛ nō ſoli q eas l̄ras neſciūt qb⁹ diſcū
tur tropi q̄rūt qd dixerit apl̄s: nūc i enigma
te nos videre: verūetiā q ſciūt: tn̄ qđ ſit illđ
enigma vbi nūc videm⁹ noſſe deſiderāt: ex
vtroqꝫ iucīēda vna eſt ſnīa: ⁊ ex illo ſcꝫ qđ
j Cō. 12 ait: videm⁹ nūc p̄ ſpeculū: ⁊ ex illo qđ addi
dit: in enigmate. Vna ē eniꝫ cū tota ſic dr̄:
Vbi. ſ videm⁹ nūc p̄ ſpeculū in enigmate: Pinde
quātū mihi vr̄ ſic̄ noie ſpeculi imaginē vo/
luit intelligi: ita noie enigmat̄ q̄ꝫuis ſilitu/
dinē: tn̄ obſcurā: ⁊ ad pſpiciendū difficilē.
Cū igit̄ ſpeculi ⁊ enigmatis noie q̄cūqꝫ ſi/
litudines ab aplō ſignificate itelligi p̄nt: que
acōmodate ſunt ad intelligēdū deū eo mō q̄
pōt: nihil tn̄ ē acōmodati⁹ q̄ꝫ id qđ imago
eius nō fruſtra dr̄. Nemo itaqꝫ mireē etiā
in iſto mō vidēdi q ꝯceſſus ē huic vite per
ſpeculū ſcꝫ i enigmate laborare nos vt quō
cūqꝫ videam⁹. Nomen qppe h̄ nō ſonaret
enigmatis: ſi eēt facilitas viſiōis. Et h̄ eſt
grādius enigma: vt nō videam⁹ qđ nō vi
dere nō poſſum⁹. Quis eni nō videt cogi
tationē ſuā. Et qs videt cogitationē ſuam.
nō oculis carnalib⁹ dico: ſꝫ ipō iteriore cō
ſpectu. Quis nō eā videt: ⁊ qs eā videt: qn̄
qdē cogitatio viſio eſt ai quedā: ſiue aſſint
ea q̄ oculis quoqꝫ corporalibus videāt̄: vel
ceteris ſentiant̄ ſenſibus. ſiue non aſſint: ⁊
eoꝝ ſilitudines cogitatione cernant̄: q̄ nec
corpalia ſūt: nec corpaliū ſilitudines. ſicut
v̄tutes ⁊ vitia: ſic̄ ipa deniqꝫ cogitatio co/
gitat̄. ſiue illa q̄ p̄ diſciplinas tradunt̄ libe/
raleſqꝫ doctrinas. ſiue iſtoꝝ oium cauſe ſu
periores atqꝫ rōnes in natura imutabili cogi
tent̄: ſiue etiā mala ⁊ vana ac falſa cogitem⁹
vl̄ nō ꝯſentiēte ſenſu: vel errante ꝯſenſu.
Quō p̄ inſpectionē v̄bi qđ ē in cogitatiōe
mentis humane ad agnitionē v̄bi qđ de⁹
eſt aliquaten⁹ poſſit accedi.

Ca. x.

Sed nūc de his loq̄mur q̄ nota cogi/
tamus ⁊ habemus in noticia etiaꝫ ſi
nō cogitemus. ſiue ad cōtēplatiuam
ſciaꝫ p̄tineāt: q̄ꝫ pp̄e ſapiētiā dicimus. ſiue
ad actiuā: q̄ꝫ pprie ſciētiā nūcupandā eſſe
diſſeruimus. Simul eniꝫ vtrūqꝫ mētis eſt
vni⁹: ⁊ imago dei vna. Cū v̄o de inferio
re diſtinctius ⁊ ſeorſuꝫ agit̄ tūc nō ē vocan
da imago dei: q̄ꝫuis ⁊ tūc in ea nōnulla re/
periat̄ ſilitudo illi⁹ trinitat̄: qđ in tertiode/
cimo volumine oñdim⁹. Nūc ḡ ſil̄ de vni/
uerſa ſciētia hois loqmur: in q̄ nobis nota
ſunt q̄cūqꝫ ſunt nota: q̄ vtiqꝫ v̄a ſūt alioqn
nota nō eēnt. Nemo enim falſa nouit: niſi
cū falſa eſſe nouit. Qđ ſi nouit: veꝝ nouit.
Veꝝ eſt eniꝫ ꝙ illa falſa ſunt. De his ergo
nūc diſſerim⁹ q̄ nota cogitamus: ⁊ nota ſūt
nobis etiā ſi nō cogitent̄ a nobis. Sꝫ certe
ſi ea dicere velim⁹: niſi cogitata nō poſſu/
mus. Nā ⁊ ſi v̄ba nō ſonēt: i corde ſuo dic̄ Sap̄. 2
vtiqꝫ cogitat. Vn̄ illud ē in libro ſapiētie.
Dixerūt apđ ſe cogitātes n̄ recte. Expoſuit
eniꝫ qd ſit: dixerūt apđ ſe. cum addidit: co/
gitātes. Huic ſil̄e ē i euāgelio: ꝙ qdā ſcri/ Mat. 9
be cū audiſſent a dn̄o dictū palitico. Cōfide
fili remittunt̄ tibi peccata tua: dixerūt intra
ſe: hic blaſphemat. Quid eſt eniꝫ dixerunt Ibidem
intra ſe: niſi cogitādo. Deniqꝫ ſeqt̄. Et cuꝫ
vidiſſet ieſus cogitatiōes eoꝝ dixit. Vt qd
cogitat̄ mala in cordib⁹ vr̄is. Sic mathe/ Luc. 5.
us. Lucas aūt hoc idē ita narrat. Ceperūt
cogitare ſcribe ⁊ phariſei: dicētes. Quis ē
qui loquit̄ blaſphemias. Quis pōt dimitte
re peccata: niſi ſolus deus. Vt cognouit āt
cogitationes eoꝝ ieſus: rn̄dens dixit ad il/
los. Quid cogitatis in cordibus veſtris. Sap̄. 2
Quale eſt in libro ſapientie: dixerunt cogi
tātes: tale hic eſt: cogitauerūt dicētes. Et il
lic eniꝫ ⁊ hic oſtendit̄ intra ſe atqꝫ in corde

Mat. 9 suo dicere. id est cogitãdo dicere. Dixerũt
gppe itra se. ⁊ dictũ ẽ eis. Quid cogitis. et
Luc. 12 de illo dixit cui⁹ vberes fruct⁹ ager attulit
ait ip̃e dñs. Et cogitabat itra se dicẽs. q̃dã
ḡ cogitatiões locutiões sunt cordis. vbi et
os eius esse dñs ostẽdit cũ ait. Nõ qđ itrat
in os coinqnat hoiem: s; qđ ꝓcedit ex ore
Mat. 15 h̃ coinqnat hoiez. Vna snĩa duo q̃dã hois
ora cõplexus ẽ. vnũ corpis: alterũ cordis.
Nã vtiq; vñ illi hoiez putauerũt inqnari i
os itrat corpis. Vñ aũt dñs dixit inqnari
hoiez: de cordis ore ꝓcedit. Ita gppe expo
suit ip̃e q̄ dixerat. Nã paulopost de hac re
discipulis suis. Adhuc inqt ⁊ vos sine itel
Ibidez lectu estis. Nõ intelligitis: q; oẽ qđ in os i
trat in ventrez vadit ⁊ in secessum emittit.
Hic certe aptissime demonstrauit os cor/
poris. At i eo qđ sequit os cordis oñdẽs.
Que aũt inqt ꝓcedũt de ore: de corde exeũt
Ibidez ⁊ ea coinqnãt hoiez. De corde eniz exeunt
cogitatiões male: ⁊ cetera. Quid hac expo
sitione lucidius. Nec tñ q; dicimus locu/
tiões cordis esse cogitatiões: iõ nõ sunt etiã
visiões exorte de noticie visionib⁹: qñ ve/
re sunt. Foris eniz cũ ꝑ corpus hec fiũt: ali
ud est locutio aliđ visio. Intus aũt cũ cogi
tamus. Vtrũq; vnũ est. Sic auditio ⁊ vi/
sio duo q̃dã sunt iter se distãtia in sensibus
corpis. in aĩo aũt nõ ẽ aliđ atq; aliđ videre
⁊ audire. Ac ꝑ h̃ cũ locutio foris nõ videat
s; potius audiat. Locutiões tñ iteriores h̃
est cogitatiões visas dixit a dño sanctũ euã
geliũ nõ auditas. Dixert inqt itra se: h̃ blas
Mat. 9 phemat. Deinde subiũxit. Et cũ vidisset ie
sus cogitatiões eoꝝ. Vidit ḡ qđ dixerunt:
Ibidez Vidit eniz cogitatiõe sua cogitatiões eoꝝ:
q̃s illi soli se putabant videre. Quisq̃s igit
põt intelligere Ꝟbũ nõ solũ añq; sonet: ve
rũetiã añq; sonoꝝ eius imagines cogitatio
ne voluant. H̃ eniz ẽ qđ ad nullã ꝑtinet lin
guã eaꝝ sc; q̃ lingue appellant gentiũ: qua
rũ nr̃a lingua latina est. Quisq̃s inq; h̃ in/
telligere põt: iam põt videre ꝑ h̃ speculũ at
q; in hoc enigmate aliquã Ꝟbi illius silitu
dinẽ. de q̃ dictũ est. In ꝑncipio erat Ꝟbũ.
Joh. j. ⁊ Ꝟbũ erat apud deũ: ⁊ deus erat verbuz.
Necesse est eniz cũ Ꝟbũ loqmur. id est qđ
scimus qđ loqmur ex ip̃a scientia quã me/
moria tenemus: nascat Ꝟbuz qđ eiusmodi
sit oĩno cuiusmodi est illa sciẽtia de qua na/
scit. Formata gppe cogitatio ab ea re quaz
scimus: Ꝟbũ ẽ qđ in corde dicim⁹: qđ nec
grecũ est nec latinũ: nec lingue alicuius alte
ri⁹: sed cũ id opus est in eoꝝ qb⁹ loqmur ꝑ
ferre noticiã alqđ signũ q̃ significet: assu/
mit. Et plerũq; sonus: aliqñ etiã nutus. il
le aurib⁹. ille oculis exhibet: vt ꝑ signa cor
poralia etiã corpis sensib⁹ Ꝟbũ qđ mente
gerim⁹ inotescat. Nã ⁊ innuere qd est nisi
quodãmõ visibilit dicere. Est i scripturis
sanctis hui⁹ snĩe testimoniũ. Nã in euãge
lio ꝯm iohãnez ita legit. Amẽ amẽ dico vo Ibi. 13
bis q; vn⁹ ex vobis tradet me. Aspiciebãt
ḡ adiuicẽ discipli: hesitãtes de quo diceret.
Erat ḡ vnus ex discipulis eius in sinu iesu
quẽ diligebat iesus. Inuenit ḡ huic simon
petrus: ⁊ dicit ei. Quis ẽ de quo dicit. Ec
ce inuẽdo dixit: qđ sonãdo dicere nõ aude/
bat. s; hec atq; hmõi signa corpalia siue au
ribus siue oculis p̃sentibus qb⁹ loqmur ex
hibemus. Inuẽte sunt lr̃e ꝑ q̃s possemus
⁊ cũ absentibus colloq. sed ista signa sũt vo
cuz: cuz ip̃e voces in ꝯmone nostro eaꝝ q̃s
cogitamus signa sint rerum.

Sicut Ꝟbũ hois significat ꝑ vocẽ vel qđ/
libet indiciũ corpale: ita Ꝟbũ dei manifesta
tum esse ꝑ carnem. Ca. xi.

Proinde Ꝟbũ qđ foris sonat signũ
est Ꝟbi qđ intus lucet: cui magis Ꝟ
bi cõpetit nomẽ. Nã illud qđ ꝓfert
carnis ore: vox Ꝟbi est. Verbũq; ⁊ ip̃z di
cit ꝓpter illud a quo vt foris appareret assũ
ptum est. Ita eniz Ꝟbũ nostrum vox quo/
dãmõ corpis fit assumẽdo eã: in qua mani
festet sensibus hoiuz: sicut Ꝟbũ dei caro fa Joh. j.
ctuz est: assumẽdo eam in q̃ ⁊ ip̃m manife/
staret sensibus hoium. Et sicut Ꝟbũ nr̃m
fit vox nec mutat in vocez: ita Ꝟbũ dei ca/ Ibi. s
ro qdẽ factuz est: sed absit vt mutaret in car
nez. assumẽdo gppe illã nõ in eã se ꝯsumẽ
do: ⁊ hoc nr̃m vox fit: ⁊ illud caro factuz ẽ.
Quapropter qcunq; cupit ad qualẽ cũq; si
militudinẽ dei Ꝟbi: q̃uis ꝑ multa dissimi
lẽ ꝑuenire: nõ intueat Ꝟbũ nostrum qđ so
nat i auribus: nec qñ voce profert: nec qñ
silentio cogitat. Omnium nãq; sonãtium
Ꝟba linguaꝝ etiã iu silentio cogitant: ⁊ car
mina ꝑcurrunt aĩo tacẽte ore corpis. Nec
solũ numeri syllabaꝝ: verũetiã modi cãtile
naꝝ cum sint corporales: ⁊ ad euz g vocat

auditus sensum corporis ptinētes: p icor
porcas quasdā imagines suas p̄sto sunt co
gitātibus: ꝛ tacite cūcta ista voluētur. Sz
trāseūda sunt hec: vt ad illud pueniat hois
verbū p cuius q̄lemcūq̄z similitudinē sicut i
enigmate videat vtcūq̄z dei vbū. Non il
Act. 6 lud qđ factū est ad illū vel ad illū ꝓphetaz: ꝛ
de quo dictū est. Verbū aūt dn̄i crescebat
et multiplicabat. ꝛ de quo iterū dictum est:
Ro. 10 Igit fides ex auditu: auditus aūt p verbum
j The. 2 xp̄i. Et iterū. Cū accepissetis a nobis ver
bū auditus dei: accepistis: nō vt verbū ho
minū: sz sicut est vere verbū dei. Et inūera
bilia similiter i scripturis dicūtur đ dei ver
bo: qđ i sonis multaꝝ diuersarūq̄z lingua
rū p corda ꝛ ora disseminat humana. Ideo
aūt vbū dei dicit: quia doctrina diuina tra
ditur: nō humana. Sz illud verbū dei que
Joh. j. rimus qualitcūq̄z p hāc similitudinē nūc vi
Ibidez dere. de quo dictū est. Deus erat verbuz.
Ibidez de quo dictū est. Oīa p ip̄m facta sunt. de
Ecci. j. quo dictū est: Verbū caro factū est. đ quo
dictū est: Fons sapiētie verbū dei in excel
sis. Perueniēdū est ergo ad illud verbuz
hominis: ad vbum ratiōalis animātis: ad
verbū nō de deo nate: sz adeo facte imagi
nis dei. qđ neq̄z ꝓlatiuuz est in sono: neq̄z
cogitatiuū in similitudine soni: qđ alicuius
lingue esse necesse sit: sz qꝫ oīa qbus signi
ficat signa: p̄cedit: ꝛ gignit de sciētia q̄ ma
net in animo: qn̄ eadē sciētia intus dicit si
cuti est. simillima est eni visio cogitatiōis:
visiōi sciētie. Nā qn̄ per sonū dicit: vel per
aliqđ corpale signū: nō dicit sicuti est: sz si
cut pōt videri audiriue p corpus. Quādo
ergo qđ in noticia est: hoc est in verbo: tūc
est verū verbū ꝛ veritas: q̄lis expectat ab
homine. vt qđ est in i ista: hoc sit ꝛ in illo.
qđ nō est in ista: nō sit ꝛ i illo. hic agnoscit:
est est: non nō. Sic accedit quātuz pōt ista
similitudo imaginis facte ad illā similitudi
nē imaginis nate: qua deus filius patri per
oīa substātialit similis p̄dicat. Aiaduerten
da est in hoc enigmate etiā ista verbi dei si
Joh. j. militudo: quod sicut de illo verbo dictum
est: Omnia per ip̄m facta sunt: vbi deus p
vnigenitum verbum suum predicat vni
uersa fecisse: Ita hominis opa nulla sunt:
q̄ nō p̄us dicūtur in corde. Vnde scriptuz
Ec. 37 est: Initium omnis operis verbum. Sed
etiā hic cū verū verbū est: tūc est initiū bo
ni opis. Verum aūt verbū est cum de sciē
tia bene opandi gignit: vt etiā ibi seruet: est
est: nō nō: vt si est in ea sciētia qua viuēdū
est: sit ꝛ in verbo p quod opādū est. si nō.
nō. alioqn mēdaciū erit verbū tale: nō ve
ritas: ꝛ inde peccatū: nō opus rectuz. Est
ꝛ hec i ista similitudine vbi nr̄i similitudo
verbi dei: qua potest esse verbū nr̄m quod
nō sequat opus. opus aūt esse nō pōt: nisi
p̄cedat verbū. Sic et verbū dei potuit esse
nulla existēte creatura. Creatura vero nl̄la
esse potest nisi p ip̄m per qđ facta sunt oīa.
Ideoq̄z nō deus pater: nō spiritussanctus: Joh. j.
nō ip̄a trinitas: sz solus filius qđ est verbuz
dei caro factū est: q̄uis trinitate faciēte. vt se Joh. j.
quēte atq̄z imitāte verbo nr̄o: eius exēplū
recte viueremus. hoc est nullū habētes in
verbi nr̄i vel ꝯtemplatiōe vel opatiōe men
daciū. Verū hec huius imaginis est quan
doq̄z futura pfectio. Ad hanc ꝯsequendaz
nos erudit magister bonus fi de xp̄iana:
pietatisq̄z doctrina: vt reuelata facie: a le 2 Cō. 3
gis velamine qđ est vmbra futuroꝝ: glo
riam dn̄i speculātes: p speculū sez intuētes
in eādez imaginē trāsformemur de gloria
in gloriā tanq̄z a dn̄i spiritu: secūdū supio
rē de his verbis disputatiōem. Cuz ergo
hac trāsformatiōe ad pfectū fuerit hec ima j Joh. 3
go renouata: similes deo erimus qm̄ vide
bimus eū nō p speculū sz sicuti est. qđ dicit j Cō. 13
aplus paulus facie ad faciē. Nūc vero in
hoc speculo: in hoc enigmate: in hac quali
cunq̄z similitudine. q̄nta sit etiā dissimilitu
do: quis pōt explicare. attingā tn̄ aliqua vt
valeo: qbus id possit aduerti.

Quātum distent a vera et perfecta similitu
dine dei: q̄ in natura mentis vtcūq̄z deo si
milia reperiuntur. Capi. xij.

Primo ip̄a scientia de qua veraciter
cogitatio nr̄a formatur: qn̄do q̄ scimus
loquimur. q̄lis aut q̄nta pōt homini
ꝓuenire: quālibz peritissimo atq̄z doctissimo.
exceptis eni q̄ in animū veniūt a sēsibus cor
pis: in qbus tā multa aliter sunt q̄z vidētur
vt eoꝝ verisimilitudine nimiū ꝯstipatus:
sanus sibi esse videatur q insanit. Vnde
academica philosophia sic inualuit. vt de
omnibus dubitās multo miserius insaniret:
His ergo exceptis q̄ a corporis sensibus in

animū veniūt: q̄n tū rerum remanet q̄ ita
sciamus: sicut nos viuere scimus. in quo
prorsus nō metuimus: ne aliqua verisimi
litudine forte fallamur: q̄m certū est etiam
eūm q fallitur viuere. Nec in eis visis hec
habētur: q̄ obijciūtur extrīsec⁹: vt in eo sic
fallat̄ oculus: q̄madmodū fallit̄ cū in aqua
remus videt̄ infractus: ⁊ nauigātibus tur
res moueri: ⁊ alia sexcēta q̄ alit̄ sunt q̄z vi/
dēt̄: qa nec p oculū carnis hoc cernit̄. In/
tima sciētia est qua nos viuere scimus: vbi
ne illud qdem academicus dicere pōt: for/
tasse dormis ⁊ nescis: ⁊ in somnis vides.
Visa quippe somniātiū simillima esse vi/
sis vigilātiū qs ignorat. Sz q certus est d̄
vite sue sciētia: nō in ea dicit: scio me vigi/
lare: sed scio me viuere. siue ergo dormiat
siue vigilet: viuit. nec i ea sciētia p somnia
falli pōt: qz ⁊ dormire: ⁊ in somnis videre
viuētis est. Nec illud potest academicus
ad vers⁹ istā sciētiam dicere: furis fortassis
⁊ nescis: qz sanor̄ visis simillima sunt etiā
visa furētiū. sz qui furit viuit. Nec ꝯtra a/
cademicos dicit. scio me nō furere: sz scio
me viuere. Nunq̄z ḡ falli nec mētiri pōt:
q se viuere dixerit scire. Mille itaq̄z fallaci
um visor̄ genera obijciant̄ ei q dicit: scio
me viuere. nihil hor̄ timebit: q̄n ⁊ qui falli
tur viuit. Sz si talia sola ptinēt ad humanā
sciētiam: p pauca sunt nisi qz i vno quoq̄z
genere ita m̄ltiplicant̄ vt nō solū pauca nō
sint: verūetiā reperiant̄ p infinitū numerū
tendere. Qui enim dicit: scio me viuere:
vnum aliquid scire se dic̄. Proinde si di/
cat: scio me scire me viuere: duo sunt iam.
hoc vero quod scit hec duo: tertiū scire ē.
sic potest addere ⁊ quartum: ⁊ innumera/
bilia si sufficiat. Sz quia innumerabilē nu
merum vel comprehendere singula addē
do: vl' dicere innumerabiliter nō pōt: hoc
ip̄m certissime cōprehēdit: ac dicit: ⁊ verū
hoc esse ⁊ tam innumerabile: vt vere eius
infinitum numerum nō possit cōprehēde/
re ac dicere. hoc ⁊ i volūtate certa similiter
aduerti potest. Quis est eni cui non impu
denter respondeatur: forte falleris: dicēti
volo beat⁹ eē. Et si dicat. scio me h̄ velle:
⁊ h̄ me scire scio. iā his duob⁹ ⁊ tiū pōt ad
dere q̄ h̄ duo sciat: ⁊ q̄rtū q̄ h̄ duo scire se
sciat: et similiter in infinitum numerum

pergere. Itē si quispiā dicat: errare nolo:
nōne siue err et siue nō erret: errare tū eum
nolle ver̄ erit. Quis ē q huic nō ipudētis/
sime dicat: forsitā falleris: cū pfecto vbicūq̄z
fallat̄. falli se tū nolle nō fallit̄. Et si h̄ scire se
dicat addit q̄ntū vult rer̄ nūer̄ cognitar̄: ⁊
numer̄ eē pspicit ifinitū. Qui eniz dic̄: no
lo me falli: ⁊ h̄ me nolle scio: ⁊ hoc me scire
scio: iā ⁊ si nō cōmoda locutiōe pōt hinc ifi/
nituz numer̄ ostēdere. Et alia repiunt̄ que
aduersus academicos valeāt: q nihil ab ho
mine sciri posse ꝯtēdūt. Sz modus adhibē
dus est: p̄sertiz qz in ope isto nō hoc suscepi
mus. Sūt inde libri tres nr̄i. p̄mo nr̄e con
uersiōis tpe scripti: q̄s q potuerit ⁊ voluerit
legere: lectosq̄z ītellexerit: nihil eū pfecto q̄
ab eis ꝯ pceptionē veritatis argumēta mul
ta muēta sunt: pmouebunt. Cuz eniz duo
sint genera rer̄ q̄ sciunt̄: vnū ear̄ q̄ p sen/
sus corpis pcipit aīus: alter̄ earuz q̄ p ip̄m
multa illi philosophi garrierūt ꝯ corpis sen
sus. animi aūt quasdā firmissimas p seip̄m
pceptiones rer̄ verar̄: q̄le illud ē quod di/
xi: scio me viuere: nequaq̄z in dubiū voca/
re potuerūt. Sz absit a nobis vt ea q̄ p sen/
sus corpis didicimus v̄a esse dubitemus.
p eos qppe didicimus celū ⁊ terrā: ⁊ ea q̄ i
eis nota sunt nobis: q̄ztū ille q ⁊ nos ⁊ ipsa
ꝯdidit: inotescere nobis voluit. Absit etiaz
vt scire nos negemus q̄ testimonio didici/
mus alior̄. alioqn esse nescimus oceanuz.
Nescimus esse terras atq̄z vrbes q̄s cele/
berrima fama cōmēdat. Nescimus fuisse
hoies: ⁊ opa cor̄ q̄ historica lectiōe didici/
mus. Nescimus q̄ q̄tidie vn̄cunq̄z nūcian
tur ⁊ indicijs ꝯsonis ꝯtestantibusq̄z firmā
tur. Postremo nescimus in quibus locis
vel ex qbus hoibus fuerim⁹ exorti: qz hec
oia testimonijs credidimus alior̄. Quod
si absurdissimuz ē dicere: nō solū nostrorū:
verū etiā ⁊ alior̄ corporuz sensus plurimū
addidisse nostre sciētie ꝯfitendū est. Hec
igit̄ oia ⁊ q̄ p seip̄m: ⁊ que p sensus sui cor/
poris: ⁊ q̄ testimonijs alior̄ pcepta scit ani/
mus humanus: thesauro memorie ꝯdita te
net. ex quibus gignit̄ verbum verum: q̄n
qd scimus loqmur. sed verbū an̄ omnē so/
nū: an̄ omnē cogitationē soni. Tūc enim ē
v̄bū simillimū rei note d̄ q̄ gignit̄ ⁊ imago
eius: quoniā de visione sciētie visio cogi/

tatiõis exoriť: qď ē ·vbū ligue nulli⁹: ·vbū vex de re vera: nihil de suo habēs. sȝ totū de illa sciētia de qua nasciť. Nec itercst qñ id didicerit: q qď scit loquiť. aliqñādo enim statim vt discit hoc dicit: dum tamen verbū sit vex: id est de rebus notis exortū.

De scientia de patris cui nihil cuiusqȝ crea ture indicijs ɔferaẗ. Capi. xiij.

Sed nunqd deus pater de quo natū est verbū de deo deus: nunqd ergo deus pater in ea sapientia qď est ipse sibi: alia didicit p sensuȝ corpis sui alia p se ipm. Quis hoc dicat q nō aial rōnale: sed supra aiam rōnalē deū cogitat quātū ab eis cogitari pōt q cū oibus aialib⁹ ⁊ oibus ais pferūt: qȝuis p speculū ⁊ in enigmate ɔijci ēdo videāt: nōdū facie ad faciē sicuti ē. Nū qd deus pr̄ ea ipā q̄ nō p corpus: qď est ei nullū: sed p seipm scit: aliūde ab aliquo didi cit: aut nūcijs vl' testibus vt ea sciret idiguit Nō vtiqȝ. Ad oia qppe scienda q̄ scit suffi/ cit sibi illa pfectō. Hȝ qdē nūcios: id est an gelos: nō tñ q ei q̄ nescit annūcient: nō eni sunt vlla q̄ nesciat: sȝ bonū eox est de operi bus suis eius ɔsulere veritatē. ⁊ h̄ est q ei dicunť nōnulla nūciare: nō vt ipē ab eis di scat: sed vt ab illo ipi p ·vbū eius sine corpo rali sono. nūciant etiā qď voluerit ab eo mis si ad q̄s voluerit: totū ab illo p ·vbū eius au dientēs: id est in eius ·vitate inueniētes qd sibi faciendū: qd: qbus: ⁊ qñ nunciādū sit.

Mat. 6 Nā ⁊ nos oramus euȝ: nec tñ necessitates nr̄as docemus eū. Nouit eniȝ: ait ·vbū ei⁹ pr̄ vester qd vobis necessariū sit p̄usqȝ pe/ tatis ab eo. Nec ista ex aliquo tpe cognouit vt nosset: sed futura oia tpalia atqȝ in eis ēt qd: ⁊ qñ ab illo petituri fueram⁹: ⁊ q̄s ⁊ de qbus reb⁹ vl' exauditur⁹ vl' nō exauditur⁹ eēt. sine initio añ p̄sciuit. Uniuersas auteȝ creaturas suas spiritales ⁊ corpales: nō qr sunt iō nouit: sȝ iō sunt qr nouit. Nō enim nesciuit q̄ fuerat creatur⁹. Q2 ḡ sciuit crea/ uit: nō qr creauit sciuit. Nec aliter ea sciuit creata: qȝ creāda. Nō eniȝ eius sapiētie ali qd accessit ex eis: sȝ illis existētibus sic opō tebat ⁊ qñ oportebat: illa māsit vt erat. Ita

Ecc. 23 ⁊ scriptū est in libro eccl'astico. Anteqȝ crea renť oia nota sūt illi. Sic ⁊ postqȝ ɔsūmata sunt. Sic inqt nō aliter: ⁊ anteqȝ crearenť: ⁊ postqȝ ɔsummata sunt: sic ei nota sūt. Nō ge est q huic scientie: sciētia nr̄a dissimilis. Que aūt sciētia dei est: ipa ⁊ sapiētia ⁊ que sapientia: ipa essentia siue substātia. Quia in illius nature simplicitate mirabili: nō est aliud sapere qȝ esse: sȝ qď est sapere: h̄ est et esse. sicut ⁊ in supioribus libris sepe iā dixi mus. Nr̄a ·vo scientia in rebus plurimis ppterea ⁊ amissibilis est ⁊ receptibilis: qr nō hoc est nobis esse qď scire vel sapere: q̄/ niā esse possumus: etiā si nesciamus: neqȝ sapiamus ea q̄ aliūde didicimus. Propť hoc sicut nostra scientia illi scientie dei: sic ⁊ nostrū ·vbū qď nasciť de nostra scientia dis simile est illi ·vbo dei: qď natū est de patris essentia. Tale est aūt ac si dicerē: de patris scientia: de pr̄is sapiētia: vl' qď est expssius de patre scientia: de patre sapientia.

De similitudine ⁊ eq̄litate patris dei ⁊ vni geniti eius cōsubstantialis ⁊ coeterni.

Capitu. xiiij.

Verbū ergo dei patris vnigenit⁹ dei filius: p oia patri similis ⁊ equalis deus de deo: lumen de lumine: sapi entia de sapiētia: essentia de essentia: ē hoc oino qď pr̄: nō tamen pr̄: qr iste filius: ille pater. Ac p hoc nouit oia q̄ nouit pr̄: sed ei nosse de patre est sicut esse. Nosse enim ⁊ esse illi vnū est. Et iō patri sicut esse nō est a filio: ita nec nosse. Proinde tanqȝ seipm dicēs: pr̄ genuit ·vbū sibi equale p oia. Nō eniȝ seipm integre pfecteqȝ dixisset: si aliqd minus: aut amplius esset in eius ·vbo quā in ipō. Ibi sūme illud agnosciť: est ē: non nō: ⁊ iō ·vbū h̄ vere veritas est. quoniā qc qd est in ea scientia de qua genituȝ est: ⁊ in ipō est. Qď aūt in ea nō est: nec in ipō est.

Et falsum habere aliqd hoc ·vbū nunqȝ pt Joh. 5 qr imutabiliter sic se hȝ vt se habet de quo est. Nō eniȝ pōt filius a seipō facere qcquā nisi qď viderit patrē facientē. potenter hoc nō potest: nec est infirmitas ista: sed firmi/ tas qua falsa esse nō pōt veritas. Nouit ita qȝ oia deus pr̄ in seipō: nouit in filio. Sed in seipō tanqȝ seipm. in filio tanqȝ verbuȝ suū qď est de his oibus q̄ sunt i seipō. Oia similiter nouit ⁊ filius: in se scilicet tanqȝ ea q̄ nata sunt: de his q̄ pater nouit in seipso. In patre aūt tanqȝ ea de qbus nata sunt: q̄ ipē filius nouit in seipō. Sciunt ergo inui cem pater ⁊ filius: sed ille gignēdo: ille na/

ſcēdo. Et oia q̄ ſunt in eoꝝ ſciētia in eoꝛūꝫ
ſapiētia: i eoꝝ eſſentia: vnuſqſqꝫ eoꝝ ſimlꝛ
videt: nō ꝑticulati: aut ſingulati velut alt/
nāte ꝯſpectu: hinc illuc: ⁊ inde huc. ⁊ ruꝛſꝰ
inde vel inde in aliud atqꝫ aliud: vt aliqua
videre nō poſſit niſi nō vidēs alia. ſꝫ vt di
xi ſimul oia videt: quoꝝ nullū eſt qđ nō ſē
per videt. Verbū aūt nr̄m illđ qđ nō habet
ſonū neqꝫ cogitatōez ſoni: ſꝫ eiꝰ rei quā vi/
dēdo intꝰ dicimꝰ ⁊ ideo nuliꝰ ligue ē: atqꝫ
ide vtcūqꝫ ſimile ē. in h̄ enigmate illi v̄bo
dei qđ etiā deꝰ ē: qm̄ ſic ⁊ h̄ de nr̄a naſcit̄:
q̄madmodū ⁊ illud đ ſciētia pr̄is natuꝫ eſt.
Nr̄m ergo tale v̄bū qđ iuenimꝰ eſſe vtcū
qꝫ illi ſimile quantū ſit etiā diſſimile: ſicut a
nobis dici potuerit: nō pigeat intueri.

Quā diſſimile ſit v̄bū nr̄ꝫ mutabile a uer
bo dei icōmutabili et eťno. Capi. xv.

n Vngđ v̄bū nr̄ꝫ đ ſola ſciētia noſtra
naſcit̄. Nōne mľta dicimꝰ etiā que
neſcimꝰ. Nec dubitātes ea dicimꝰ
ſꝫ v̄a eſſe arbitrātes: q̄ foꝛte ſi v̄a ſunt: in
ip̄is rebus đ qbꝰ loqmur n̄ in v̄bo nr̄o ve
ra ſunt: qꝛ v̄bū veꝝ nō eſt niſi qđ de re q̄
ſcit̄ gignit̄. Falſū eſt ergo iſto mō v̄bū no
ſtrū: nō cū mētimur: ſꝫ cū fallimur. Cū au
tē dubitamꝰ: nōdū eſt v̄bū de re đ qua du
bitamꝰ: ſꝫ đ ip̄a dubitatiōe v̄bū eſt. Quā
uis eni nō nouerimꝰ an veruꝫ ſit vn̄ dubi
tamus: tn̄ dubitare nos nouimꝰ: ac ꝑ hoc
cū hoc dicimus v̄ū verbū eſt: qm̄ qđ noui
mus dicimus. Quid ꝙ etiā mētiri poſſu/
mus. Qđ cū facimus: vtiqꝫ volētes ⁊ ſciē
tes falſū v̄bū habemus. vbi verū v̄buꝫ ē
mētiri nos. hoc eni ſcimus. Et cū mētitos
nos eſſe ꝯfitemur: v̄ū dicimus. qđ ſcimꝰ
eni dicimus. Scimus nāqꝫ nos eſſe mēti/
tos. Verbū aūt illud qđ eſt deus ⁊ potēti
us eſt nobis: h̄ n̄ pōt. Nō eni pōt facer̄ qc/
qꝫ: niſi qđ viderit pr̄ez. faciētē ⁊ n̄ a ſeipſo
loqtur: ſꝫ a patre illi eſt oē qđ loqt̄: cū ip̄m
pater vnice loqt̄: ⁊ magna illius v̄bi potē
tia eſt: nō poſſe mētiri: qꝛ nō pōt eſſe illic ē
⁊ nō: ſꝫ eſt eſt: nō nō. At eni nec v̄bū dicē
dū eſt: qđ verū nō eſt. Si ita: libēs aſſenti
oꝛ. Quid cū verū eſt v̄bū nr̄m: ⁊ ideo rec
te v̄bū vocat̄: nūqđ ſic dici pōt vel viſio đ
viſiōe: vel ſciētia de ſciētia: ita dici pōt eſſē
tia đ eēntia: ſic illđ dei v̄bū maxie dr̄ maxi
meqꝫ dicēdū eſt. Quid itaqꝫ: qꝛ nō hoc eſt
nobis eſſe qđ eſt noſſe. Multa qppe nouī
mꝰ q̄ ꝑ memoꝛiā quodāmō viuūt: ita ⁊ ob
liuione q̄dāmodo moꝛiūt̄. atqꝫ ideo cū illa
iā nō ſint in noticia nr̄a: nos tn̄ ſumus. Et
cū ſcientia nr̄a animo lapſa ꝑierit a nobis:
nos tn̄ viuimus. Illa etiā q̄ ita ſciūt̄ vt nū
q̄ꝫ excidere poſſint: quoniaꝫ p̄ſētia ſunt: ⁊
ad ipſius animi naturā ꝑtinēt: vt eſt illud
qđ nos viuere ſcimus. Manet eni hoc q̄ꝫ
diu animus manet: ⁊ qꝛ ſemꝑ manet ani/
mus: ⁊ hoc ſemꝑ manet. Id ergo ⁊ ſi qua
repiūtur ſimilia: in qbus imago dei potiuſ
intuēda eſt: etiā ſi ſemꝑ ſciūt̄: tn̄ qꝛ nō ſemꝑ
etiā cogitant̄: quomō de his dicat̄ verbuꝫ
ſempiternū: cū verbū nr̄m noſtra cogitati/
one dicat̄: inuenire difficile eſt. Sēpiternū
eſt eni animo viuere. ſempiťnū eſt ſcire qđ
viuit. nec tn̄ ſempiťnū eſt cogitare vitā ſuā
vel cogitare ſciētiā vite ſue: quoniā cū ali/
ud atqꝫ aliud cepit: hoc deſinet cogitare: q̄ꝫ
uis nō deſinat ſcire. Ex quo ſit vt ſi pōt eſ/
ſe in aīo aliq̄ ſcientia ſempiťna: et ſēpiterna
eſſe nō pōt eiuſdē ſciētie cogitatio: ⁊ v̄bū
verū nr̄m intimū niſi nr̄a cogitatiōe nō di/
cit̄: ſolus deus intelligat̄ habere verbū ſem
piternū ſibiqꝫ coeternū. Niſi foꝛte dicēdū
eſt ip̄am poſſibilitatē cogitationis: quoniā
id qđ ſcit̄ etiā qn̄ nō cogitat̄: pōt tn̄ veracit̄
cogitari v̄bū eſſe tā ꝑpetuū: q̄ꝫ ſcientia ip/
ſa ꝑpetua eſt. Sꝫ quō eſt v̄bū qđ nōdū in
cogitatiōis viſiōe foꝛmatū eſt: Quō erit ſi
mile ſciētie de qua naſcit̄ ſi eius nō habet
foꝛmā: ⁊ ideo iā vocat̄ v̄bū qꝛ pōt habere
Tale eſt eni ac ſi ꝑ h̄ dicat̄: ideo iā vocādū
eſſe v̄bū: qꝛ pōt eſſe v̄bū. Sꝫ qđ eſt ꝙ po
teſt eſſe v̄bū: ⁊ ideo iā dignū eſt verbi no/
mine. Quid ē in quā hoc foꝛmabile nōdū
q̄ꝫ foꝛmatū: niſi qddā mētis nr̄e qđ hac at/
qꝫ hac volubuli quadā motiōe iactamus:
cum a nobis nūc hoc: nūc illud ſicut inuētū
fuerit vľ occurrerit cogitat̄. Et tūc ſit verū
v̄bum qn̄ illud qđ nos diximus volubili
motiōe iactare ad id qđ ſcimus ꝑuenerit: at
qꝫ inde foꝛmat̄ eius omnimodā ſimilitudi
nē capiēs: vt quō res queqꝫ ſcit̄: ſic etiā co
gitet̄: ſine voce: ſine vocis cogitatiōe: que
ꝓfecto alicuius lingue eſt: ſi in coꝛde dicat̄
Ac ꝑ hoc etiā ſi ꝯcedamus ne de cōtrauer
ſia vocabuli laboꝛare videamur: iam vocā
dum eſſe v̄bū quiddā illud mētis nr̄e qđ

Joh. 5

de nr̃a sciētia formari pōt etiā ꝑusq̃ʒ forma
tū sit: q2 iam vt ita dicā formabile est: quis
nō videat: quāta hic sit dissimilitudo ab il/
lo dei vbo qd̄ in forma dei sic est: vt nō añ
fuerit formabile ꝑusq̃ʒ formatū. nec aliqñ
eē possit iforme: sʒ sit forma simplex ꝛ sim/
pliciter eq̄lis ei de quo est: ꝛ cui mirabili/
ter coeterna est.

An volubilitas cogitatiōis in deo esse cre
dēda sit. Capi. xvj.

Va, pī ita dicit̄ illud dei vbū vt dei
q cogitatio nō dicat̄: ne aliqd esse q̄si
volubile credat̄ in deo: qd̄ nūc accipi
at: nūc recipiat formā vt vbū sit: eāq̄ʒ possit
amittere atq̄ʒ informiter quodāmō voluta/
ri. Bene qppe nouerat vba ꝛ vim cogita
tiōis inspexerat locutor egregius q dixit in
carmine: secūq̄ʒ voluta t euēt⁹ belli varios
id est cogitat. Nō ergo ille dei fili⁹ cogita/
tio dei: sʒ vbū dei dicitur. Cogitatio qppe
nr̃a pueniēs ad id qd̄ scimus atq̄ʒ inde for
mata vbū nr̃m est. Et ideo vbū dei sine
cogitatiōe dei debʒ intelligi: vt forma ipsa
simplex itelligat̄ nō habēs aliqd formabile
qd̄ esse etiā possit informe. Dicunt̄ qdem
etiā in scripturis sanct̄ cogitatiōes dei: sed
eo locutionis mō: quo ibi ꝛ obliuio dei di/
cit̄: que vtiq̄ʒ ad ꝓpetatē deo nulla ē: Quā
obrē cū tāta sit nūc in isto enigmate dissimi
litudo dei ꝛ vbi dei: in qua tn̄ nōnulla simi
litudo cōpta est: illud quoq̄ʒ fatēdū est: qd̄
i Jo. 3 ēt cū similes ei erim⁹ qñ videbim⁹ cū sicuti
est. qd̄ vtiq̄ʒ q dixit: hāc ꝓculdubio que nūc
est dissimilitudinē attēdit: nec tūc nature il
li⁹ erimus eq̄les. Semꝑ eni natura minor
est faciēte q̄ facta est. Et tūc qdē vbū nr̄ʒ ñ
erit falsū q2 neq̄ʒ mētiemur: neq̄ʒ fallemur
Fortassis etiā volubiles nō erūt nr̄e cogi/
tatiōes ab alijs in alias eūtes ꝛ redeūtes: sʒ
oēm sciētiā nr̄aʒ vno sil' ꝯspectu videbim⁹/
Tñ cuʒ ꝛ h̄ fuerit: si ꝛ h̄ fuerit formata erit
creatura que formabil' fuit: vt nihil iā desit
ei⁹ forme: ad quā puenire deberet. Sʒ tñ
coequāda nō erit illi simplicitati vbi nō for
mabile aliqd formatū vl' reformatū est: ed
forma neq̄ʒ in formis: neq̄ʒ formata ipsa
ibi eťna est imutabilisq̄ʒ substātia.

De spūsancto q patri ac filio eq̄lis accipit̄: ꝛ
vtriusq̄ʒ spirit⁹ dicit̄: ꝛ caritatis nōie intel/
ligitur cū quelibet in trinitate persona sit ca
ritas. Capi. xvij.

Atis de patre ꝛ filio ꝛ quātū p hoc
s speculū atq̄ʒ in hoc enigmate vide/
re potuim⁹ locuti sumus: nūc de spi
ritusancto quātū deo donāte videre ꝯcedit̄
differendū est: q spūssanct⁹ ſm scripturas
sanctas nec patris solius est: nec filii solius
sed amboꝝ. ꝛ ideo cōmunē qua inuicē se
diligūt pater ꝛ filius: nobis insinuat carita
tē. Vt aūt nos exerceret ſmo diuinus: nō
res inpromptu sitas: sʒ in abdito scrutādas
ꝛ ex abdito eruēdas: maiore studio fec̄ igri
Nō itaq̄ʒ dixit scriptura: spūssanct⁹ caritas
est qd̄ si dixisset: nō paruā ꝑtē q̄stiōis isti⁹
abstulisset: sʒ dixit: deus caritas est vt incer i Jo. 4
tū sit: ꝛ ideo regrēdum: vtrū deus pater sit
caritas: an deus fili⁹: an de⁹ spūssanctus:
an deus ipa trinitas. Neq̄ʒ eni dicturi su/
mus: nō ꝓptea deū dictuʒ esse caritatē qd̄
ipa caritas nulla sit substātia: q̄ dei digna
sit nomine: sʒ qd̄ donū sit dei: sic dictuʒ est
deo: Quoniā tu es patientia mea. Neq̄ʒ
eni ꝓpterea dictū est q2 dei sbstātia est nr̄a ps̄. 70.
patiētia: sʒ qd̄ ab ipo: nobis est. sicut alibi
legit̄: quoniā ab ipo petiētia mea. Hunc ps̄. 61.
qppe sensum facile refellit scripturaꝝ ipsa
locutio. Tale est eni: tu es patiētia mea q̄le ps̄. 70
est: dñe spes mea: ꝛ deus me⁹ mīsericordia Ibidē
mea. ꝛ multa similia. Nō est aūt dictū: dñe ps̄. 58
caritas mea: aut tu es caritas mea: aut tu d
us caritas mea: sed ita dictuʒ est: deus cari
tas est: sic dictū est: deus spiritus ē. Hoc i Jo. 4.
q nō discernit intellectū a dño: nō expositio i Jo. 4.
nē q̄rat a nobis. Nō eni apti⁹ qcq̄ʒ possu/
mus dicere. Deus ergo caritas est. Vtrū i Jo. 4
autē pater: an filius: an spūssanct⁹: an ipa
trinitas: q2 ꝛ ipsa non tres dij sed vnus de
us: hic querit̄. Sʒ iam in hoc libro supius
disputaui: nō sic accipiēdā esse trinitateʒ q̄
deus est: ex illis tribus que in trinitate no
stre mētis oñdimus: vt tāq̄ʒ memoria sit
omniū triū pater: et intelligētia omniū triū
filius: ꝛ caritas oiū triū spūssanct⁹. Quasi
pater nec intelligat sibi nec diligat: sʒ ei fili⁹
intelligat: ꝛ spūssanctus ei diligat. ipe aūt
sibi ꝛ illis tantuʒ meminerit. Et filius nec
meminerit: nec diligat sibi: sed meminerit
ei pater: ꝛ diligat ei spūssanct⁹. ipe aūt ꝛ si/
bi ꝛ ille tātummodo diligat. Itemq̄ʒ spūs/
sanctus nec meminerit nec itelligat sibi: sʒ
meminerit ei pater: et intelligat ei filius. ip
se aūt ꝛ ibi ꝛ illis nō nisi diligat. Sʒ sic poti

us vt oia tria: ⁊ omnes ⁊ singuli habeant i
sua quisq3 natura. Nec distet in eis ista: sicut
in nobis aliud est memoria: aliud est intelli
gentia: aliud dilectio siue caritas: sed vnu3
aliqd sit qd oia valeat: sic sapietia: ⁊ sic ha/
beat in vniuscuiusq3 natura. vt q habet: h
sit qd habet: sicut inmutabilis simplexq3 sb/
statia. Si ergo hec intellecta sunt: ⁊ quatu
nobis in rebus tatis videre ⁊ coiectare co
cessum est: vera esse claruerunt: nescio cur
no sicut sapietia ⁊ pater dicit: ⁊ filius ⁊ spus
sanct9: ⁊ simul omnes no tres: s3 vna sapi/
entia: ita ⁊ caritas ⁊ pater dicatur ⁊ fili9:
⁊ spussactus: ⁊ simul omnes vna caritas.
Sic eni ⁊ pater deus: ⁊ filius deus: ⁊ spus
sanct9 deus: ⁊ simul omnes vn9 deus. Et
tamen non frustra in hac trinitate non di/
citur verbum dei nisi filius: nec donum
dei nisi spiritussantus: nec de quo genitus
est verbum: nec de quo procedit principa
liter spiritussantus nisi deus pater. Ideo
autem addidi principaliter: quia ⁊ de filio
spiritussanctus procedere reperitur. Sed
hoc quoq3 illi pater dedit: non iam existen
ti ⁊ nondum habenti: sed quicquid vnige/
to verbo dedit: gignendo dedit. Sic ergo
eum genuit: vt etiam de illo donum comu
ne procederet: ⁊ spiritussanctus: spiritus
esset ambo4. Non est igitur accipieda tras/
seunter: sed diligenter intuenda insepara/
bilis trinitatis ista distinctio. hinc enim sa
ctu3 est vt proprie dei verbum etiam dei
sapientia diceretur: cum sit sapientia ⁊ pat
⁊ spiritussanctus. Si ergo proprie aliquid
horum trium caritas nuncupanda est: qd
aptius q3 vt hoc sit spiritussanctus vt scil3
in illa trinitatis simplici summaq3 natura
non sit aliud substantia: et aliud caritas: s3
substantia ipsa sit caritas: ⁊ caritas ipsa sit
substantia: siue in patre: siue in spiritusan
cto: ⁊ tamen proprie spiritussanctus cari/
tas nuncupetur. Sicut legis nomine ali/
quando simul omnia veteris instrumenti
sanctarum scripturarum significantur elo/
qa. Na ex ppheta esaia testimoniu pones
aplus vbi ait. In aliis linguis ⁊ aliis labi
is loqr populo huic. pmisit tn in lege scri/
ps. 34 ptu3 est. Et ipse dns in lege inquit eo4 scri
ptum est qua oderut me gratias. cu3 hoc le/
gatur in psalmo. Aliqn aute pprie vocat
lex que data e p moysen: sc3 qd e. Lex ⁊ p mat. ii
phete vsq3 ad iohane. ⁊ in his duobus pre Ibi. 22
ceptis tota lex pedet ⁊ pphete. Hic vniq3
pprie lex appellata e: de mote syna. Pro/ luc. 24
phetaru3 aut noie etiam psalmi significati
sunt: ⁊ tamen alio loco ipse saluator: opor/
tebat inqt ipleri oia q scripta sut in lege ⁊ p
phetis ⁊ psalmis de me: hic rursus pphe
ta4 nome exceptis psalmis intelligi volu
it. Dr g lex vniuersalit cu pphetis ⁊ psal
mis. dr ⁊ pprie que p moysen data e. Ite
dicuntur comuniter prophete simul cum
psalmis. dicuntur ⁊ proprie preter psal/
mos. Et multis aliis exemplis doceri po
test multarum rerum vocabula: ⁊ vniuer/
saliter poni: ⁊ proprie quibusdam rebus
adhiberi: nisi in re aperta vitanda sit lon
gitudo sermonis: Hec omnia dixi: ne quis/
q3 propterea nos incouenienter existimet
caritatem appellare spiritumsanctum: qa
⁊ deus pater ⁊ deus filius potest caritas
nuncupari. Sicut ergo vnicum dei verbu
proprie vocamus nomine sapientie: cum
sit vniuersaliter ⁊ spiritussanct9 ⁊ pater ipe
sapientia: ita spiritussanctus proprie nucu
patur vocabulo caritatis: cu sit vniuersalit
caritas ⁊ pat ⁊ fili9. S3 dei vbu id e vni/
genitus dei filius apte dictus est dei sapie
tia ore apostolico vbi ait: christu dei virtu/ i Co. 4
tem ⁊ dei sapientiam. Spus aute sanctus
vbi sit dictus caritas inuenimus: si dili/
genter iohanis apostoli scrutemur eloqu3
Qui cum dixisset: dilectissimi diligamus i Jo. 4
inuicem quia dilectio ex deo est. secut9 ad
iunxit. Et omnis qui diligit ex deo nat9. Ibidez
est. Qui no diligit cognouit deum: quia
deus dilectio est. Hic manifestauit ea3 se
dixisse dilectionem deum: quam dixit ex
deo. Deus ergo ex deo est dilectio. Sed
quia ⁊ filius ex deo patre natus est: ⁊ spiri
tussanctus ex deo patre procedit: que3 po
tius eorum hic debeamus accipere dictu
esse dilectionem deum: merito queritur. pa
ter enim solus ita deus est: vt no sit ex deo
ac per hec dilectio q ita deus est: vt ex deo
sit aut filius e: aut spiritussanctus. Sed in
consequentibus cum dei dilectionem: co/
memorasset: non qua nos eu: sed qua ipse Ibidez
dilexit nos. ⁊ misit filium suu liberatore p
peccatis nostris. ⁊ hinc exhortat9 est vt ⁊

nos inuicē diligam⁹: atq3 ita nobis de⁹ ma/
neat: q2 vtiq3 dilectionē deū dixerat: statim
volēs de hac re aptius aliqd eloq. In h in
Ibidez qt cognoscim⁹ q2 in ipo manemus ⁊ ipe in
nobis: q2 d spū suo dedit nobis. Spūs ita
q3 scūs de q dedit nobis: fac nos i deo ma
nere ⁊ ipm in nobis. hec aūt facit dilectio.
Ibidez Ipe ē igit deus dilectio. Deniq3 paulop⁹
cū h ipm repetisset atq3 dixisset: deus dile/
Ibidez ctio ē: ꝯtinuo subiecit: ⁊ q manet in dilectō
ne in deo manet: ⁊ deus manet in eo. Vñ
Vbi. s sup dixerat. In h cognoscim⁹ q2 in ipo ma
nemus ⁊ ipe in nobis: q2 de spū suo dedit
nobis. Ipe g significat vbi legit: deus di
lectio est. Deus igit spūsscūs q procedit ex
deo: cū datus fuerit hōi: accēdit eū in dile/
ctionez dei ⁊ ꝓximi: ⁊ ipe dilectio est. Nō
Ibidez eniz hz hō vñ deū diligat: nisi ex deo. Pro
pt qd paulopost dic. Nos diligam⁹ q2 ipe
Ro. 5. ꝑor dilexit nos. Apl's quoq3 paulus. Di/
lectio inquit dei diffusa est in cordibus no
stris: ꝑ spūmsanctū qui datus est nobis.

De excellentia caritatis que ita ex deo ē: vt ipsa sit deus. Ca. xviij

Nullū est isto dei dono excellentius.
Solū est qd diuidit int filios regni
eterni: ⁊ filios ꝑditionis eterne. Dant
⁊ alia ꝑ spm̄scm̄ munera: s3 sine caritate ni/
hil ꝓsunt. Nisi g tm̄ ipartiat cuiq3 spūsscūs
vt cū dei ⁊ ꝓximi faciat amatorē: a sinistra
nō trāsfert ad dextrā. Nec spūs ꝓpe dicit
i Cō. 13 donū nisi ꝑꝑ dilectionē. Quā q nō habue/
rit: si linguis hoīum loquat ⁊ angeloꝝ: so/
nās eramētū est: ⁊ cymbalū tinniēs. Et si
habuerit ꝓphetiā: ⁊ scierit oia sacramenta
⁊ oēz sciaz: ⁊ si habuerit oēz fidē: ita vt mō/
tes trāsferat: nihil est. Et si distribuerit oēz
substātiā suā: ⁊ si tradiderit corpus. suū vt
ardeat: nihil ei ꝓdest. Quātū g bonū ē: si/
ne q ad eternā vitā neminē bona tāta ꝑdu/
cunt. Ipa vo dilectio siue caritas: nā vni⁹
rei est vtrūq3 nomē: si habeat eā q nō loqt
linguis: nec hz ꝓphetiaz. nec oia scit sacra
mēta: oēmq3 sciaz nec distribuit omnia sua
pauꝑibus. vl nō habēdo qd distribuat: vl
aliq necessitate ꝓhibitus. nec tradit corpus
suū vt ardeat: si talis passionis nulla tēpta/
tio ē: ꝑducit ad regnū: ita vt ipam fidē non
faciat vtilē nisi caritas. Sine caritate qppe
fides pōt qdē esse: sed nō ⁊ ꝓdesse. Pro/
pter qd ⁊ apl'us paulus. In christo inqt ie Gal. 5
su neq3 circūcisio: neq3 ꝑpucium aliqd va/
let: sed fides q ꝑ dilectionē opat. Sic eam
discernēs ab ea fide: qua ⁊ demones cre/ Iac. 2.
dūt ⁊ ꝯtremiscunt. Dilectio igit que ex deo
ē ⁊ deus: ē ꝓprie spūssanctus ē: ꝑ quē diffū
dit in cordibus nr̄is dei caritas: ꝑ quā nos
tota ihabitat trinitas. Quocirca rectissime
spūssanctus cū sit deus: vocat etiā donum
dei. Quod donū ꝓprie quid nisi caritas in
telligēda est: q ꝑducit ad deū: ⁊ sine qua qd
libet aliud donum dei nō ꝑducit ad eum.

Qua ratione donum dei dicat spiritussanctus. Capi. xix.

Nunc ⁊ h ꝓbandū ē: dei donū dictū eē
i sacris lr̄is spiritū sanctū. Si ⁊ hoc
expectat: habem⁹ in euāgelio ſm io
hannē: dñi iesu christi vba dicētis. Si qs Ioh. 7
sitit: veniat ad me ⁊ bibat: Qui credit i me
sicut dicit scriptura: flumina de vētre eius
fluēt aque viue. Porro euāgelista secut⁹
adiūxit: Hoc āt dixit d spiritu quē acceptu Ibidez
ri erāt credētes in euz. Vñ dicit ēt paulus
apl's. Et oēs vnū spiritū potauim⁹. Vtrū i Cō. 10
aūt donū dei sit appellata aq ista. qd ⁊ spiri
tussant⁹: hoc qrit. S3 sicut hic inuenimus
hāc aquā spiritūsanctū eē: ita inuenim⁹ ali
bi in ipo euāgelio: hāc aquā donū dei ap/
pellatā. Nā dñs idē qñ cū muliere samari/
tana ad puteū loqbat: cui dixerat: Da mi/
hi bibere. cū illa dixisset q iudei nō coutun Ioh. 4
tur samaritanis. rñdit iesus ⁊ dixit ei. Si
scires donū dei: ⁊ qs est q dicit tibi: da mi
hi bibere: tu forsitā petisses ab eo: ⁊ dedis/
set tibi aquā viuā. Dixit ei mulier: Dñe
neq3 in quo haurias habes: ⁊ pute⁹ altus
est: vnde g habes aquā viuā: ⁊c. Rñdit ie
sus: ⁊ dixit ei: Ois qui biberit ex hac aqua
sitiet iteꝝ. Qui aūt biberit ex aqua quā ego
dabo ei: nō sitiet in eternū. s3 aqua quā ego
dabo ei: fiet in eo fons aque saliētis in vitā
eternā. Quia g hec aqua viua: sic euāgeli
sta exposuit: spiritus est sanctus: proculdu
bio spiritus donū dei est. De quo hic dñs Vbi. s
ait. Si scires donum dei: ⁊ qs est q dicit ti
bi: da mihi bibere: tu forsitā petisses ab eo:
dedisset tibi aquā viuā. Nā qd ibi ait. Flu Ioh. 7
mina de ventre eius fluent aque viue. hoc
isto loco. Fiet in eo inqt fons aque saliētis
in vitā eternā. Paulus quoq3 apl's. Vni ibidē. 4

Eph. 4 cuiqꝫ inquit nostrũ data est gratia secũduz
mensuraz donationis xp̃i. Atqꝫ vt dona/
tionẽ xp̃i spiritũsancto ostẽderet: secutus ad
Ibidez iũxit: Propt̃ qd dicit. Ascẽdit i altũ capti/
uauit captiuitatẽ: dedit dona hoibus. No
tissimũ est aũt dñm iesuz cũ post resurrectõ
nẽ a mortuis ascẽdisset in celũ: dedisse spi
ritũsanctũ: quo ipleti q crediderũt: linguis
oium gentiũ loquebant̃. Nec moueat qd
ait dona ñ donũ. Id eni testimoniũ ex psal
mo posuit. Hoc ãt i psalmo ita legit̃. Ascẽ
ps̃. 67. disti in altũ: captiuasti captiuitatẽ: accepisti
dona in hoibus. Sic eniz plures codices
hñt: ⁊ maxie greci. ⁊ ex hebreo sic interpre
Eph. 4 tatũ habem⁹. Dona itaqꝫ dixit apl's: quẽ/
ps̃. 67. admodũ ꝓpheta: nõ donũ. Sz cũ ꝓpheta
dixerit: accepisti in hoibus: apl's maluit di
Eph. 4 cere: dedit dona hoib⁹: vt ex vtroqꝫ: scz ṽ
bo vno ꝓphetico: apl'ico altero: qꝛ in vtro
qꝫ est diuini s̃monis auctoritas sensus ple
nissimus redderet̃. Vtrũqꝫ eniz verũ ẽ: et
qꝛ dedit hoib⁹: ⁊ qꝛ accepit in hoib⁹. De/
dit hoibus tanq̃ caput mẽbris suis. Acce
pit in hoibus idẽ ip̃e vtiqꝫ in mẽbris suis
Act. 9 ꝓpter q̃ mẽbra sua clamauit de celo: Sau
mat. 25 le saule qd me ꝑsequeris. Et qb⁹ mẽbris
suis ait. Qd vni ex minimis meis fecistis
mihi fecistis. Ip̃e ẽ xp̃s: ⁊ dedit de celo: ⁊
accepit in terra. Porro ãt dona ob h̃ ãbo
dixerũt ⁊ ꝓpheta ⁊ apl's. qꝛ ꝑ donũ qd est
spũssanctus: in cõe oibus mẽbris xp̃i mul
ta dona q̃ sunt qbusqꝫ ꝓpria diuiduntur.
Nõ eniz singuli qqꝫ habẽt oia: sz hi illa: ⁊
alij alia: q̃uis ip̃m donũ a q̃ cuiqꝫ ꝓp̃a di
uidunt oẽs habeãt. id ẽ spũmsanctũ. Naz
i Cõ. 12 ⁊ alibi cũ m̃lta dona cõmemorasset. Oia i
qt hec opat̃ vnus atqꝫ idẽ spũs: diuidens
ꝓpria vnicuiqꝫ prout vult. Qd ṽbũ ⁊ in
epl'a q̃ ad hebreos est iuenit̃: vt scriptũ est.
Heb. 2 Attestãte deo signis ⁊ ostẽtis ⁊ varijs vir
tutibus: ⁊ spũssancti diffinitionib⁹. Et hic
Eph. 4 cũ dixisset. Ascẽdit in altũ captiuauit capti/
Ibidez uitatẽ: dedit dona hoibus. Qd aũt ascẽdit
ait: qd est nisi qꝛ ⁊ descendit in inferiores
ꝑtes terre. Qui descẽdit ip̃e est ⁊ q ascẽdit
suꝑ oẽs celos vt adipleret oia. Et ip̃e de/
dit quosdã qdẽ apl'os: quosdã aũt ꝓphetas
quosdam vero euangelistas: quosdaz aũt
pastores ⁊ doctores. Ecce quare dicta sũt
i Cõ. 14 oia dona: qa sicut alibi dicit̃: Nũqd omẽs

apostoli: nũqd omnes prophete. ⁊ c̃. Hic
autem adiũxit: Ad cõsumatiõem sãctoꝝ i Eph. 4
opus misterij: in edificatiõem corꝑis xp̃i:
Hec est domus q̃ sicut psalmus canit: edi
ficat̃ p̃ot captiuitatẽ: qm̃ qui sunt a diabolo
eruti: a quo captiui tenebant̃: de his edifi/
cat̃ dom⁹ xp̃i: q̃ domus appellat̃ ecclesia.
Hãc aũt captiuitatẽ ip̃e captiuauit: q dia/
bolũ vicit. Et ne illa q̃ futura erãt sancti ca
pit' mẽbra in et̃nũ suppliciũ secũ traheret:
eũ iusticie pri⁹: deinde potẽtie vinculis alli
gauit. Ip̃e itaqꝫ diabolus ẽ appellata cap/
tiuitauit qꝛ ascendit i altũ ⁊ dedit dona ho/
minib⁹: vel accepit in hominib⁹. Petrus
aũt apl'us sicut in eo libro canonico legitur
vbi scripti sunt act⁹ apl'oꝝ: loquẽs de xp̃o
cõmot' corde iudeis ⁊ dicẽtib⁹. Quid er/
go faciemus fratres mõstrate nobis: dixit Act. 2
ad eos. Agite penitẽtiã ⁊ baptizetur vnus Ibidez
quisqꝫ vestrũ in noie iesu christi in remissi
onẽ pctõꝝ: ⁊ accipiet' donũ spiritussancti.
Itemqꝫ in eodem libro legitur: simonem
magum apostolis dare voluisse pecuniaz:
vt ab eis acciperet potestatem q̃ per impo
sitionem manus eius daretur spũssanct⁹.
Cui petr⁹ idẽ. Pecunia inqt tua tecũ sit i Act. 8
ditionẽ: qꝛ donũ dei estimasti te ꝑ pecuni/
as possidẽ. Et alio eiusdẽ libri loco: cũ pe/
trus cornelio ⁊ eis q cũ eo fuerãt loqueret̃:
anũciãs ⁊ p̃dicãs xp̃m: aut scriptura. Ad
huc loquẽte petro ṽba hec cecidit: spũssan ibidẽ. 10
ctus suꝑ oẽs q audiebãt ṽbũ: ⁊ obstupue
rũt q ex circũcisione: fideles sit̃ cũ petro ve
nerãt: qꝛ ⁊ in natiões donũ spũssancti effu/
sum est. Audiebãt eniz illos loquẽtes lin
guis: ⁊ magnificãtes deũ: de quo facto suo
q̃ icircũcisos baptizauerat: qꝛ p̃usqꝫ bapti
zarent̃: vt nodũ q̃stiõis huius auferret. in
eos venerat spũsscũs. Cuz petrus postea
redderet rõnez fratrib⁹ q erant hyerosoli/ ibidẽ. 11
mis: ⁊ hac re audita mouebant̃: ait post ce
tera. Cũ cepissem aũt loq ad illos: cecidit
spũsscũs in illos sic ⁊ in nos i initio. Me/
moratusqꝫ suz ṽbi dñi sic dicebat: qꝛ iohã
nes qdẽ baptizauit aq̃: vos aũt baptizbi/
mini spirituscõ. Si igit̃ eq̃le donũ dedit il
lis: sic ⁊ nobis q credidimus in dñm iesuz Ibidez
xp̃m: ego qs erã q possem ꝓhibere deũ ñ
dare illis spiritũsanctũ. Et multa alia sunt
testimonia scripturaꝝ: q̃ ꝯcorditer attestan

tur donū dei esse spiritūsanctū: in quātum
daē eis q̄ p̄ eū diligūt deū. Sʒ nimis lōguʒ
est cūcta colligere: ⁊ qd eis satꝭ ē: qb⁹ hec
q̄ dixim⁹ satꝭ n̄ sunt. Sane aūt monēdi sūt
q̄nq̄dē donū dei iam videt dictū sp̄ūsantū
vt cū audiūt donū sp̄ūsanti: illō gen⁹ locu
tiōis agnoscāt: qō dictū ē i expoliatiōe cor/
pis carnis. Sic eni corp⁹ carnis nihil est
aliud q̄ʒ caro: sic donū sp̄ūsancti: nihil est
aliud q̄ʒ sp̄ūsanct⁹. Intātū ḡ donū dei est:
iq̄ntū daē eis qb⁹ daē. Apō se aūt deus est
⁊ si nemini deē: qua de⁹ erat patri ⁊ filio co
eternus anteq̄ʒ cuiq̄ʒ dareē. Nec qa illi dant
ip̄e daē: ideo minor est illis. Ita eni sic do
nū dei daē: ēt seip̄m dat deus. Nō eni dici
pōt nō esse sue potestatꝭ de quo dictum est.
Spirit⁹ vbi vult spirat: Et illud ap̄l'icum
Joh.3 qō iā supra cōmemoraui. Omnia hec ope
raē vnus atq̄ʒ idē sp̄ūs: diuidēs p̄p̄a vni/
cuiq̄ʒ p̄ut vult. Nō est illic conditio dati: ⁊
dn̄atio datiū: sʒ ꝯcordia dati ⁊ donātium.
Qua p̄p̄ē si sancta scriptura p̄clamat. De
i Jo.4 us caritas est. illa q̄ ex deo est: ⁊ inobis id
agit vt in deo maneamus: ⁊ ip̄e in nobis:
et hoc inde cognoscim⁹: quia de spiritu suo
dedit nobis: ip̄e sp̄ūs eius ē: deus caritas.
Deinde si in donis dei nihil mai⁹ est cari/
tate et n̄llū est maius donū dei q̄ʒ sp̄ūsanc/
tus: qd ꝯseq̄ntius q̄ʒ vt ip̄e sit caritas: que
diciē ⁊ deus ⁊ ex deo. Et si caritas qua pa
ter diligit filium: ⁊ patrē diligit filius: ieffa
biliē cōmunionē demōstrat amboꝝ: quid
ꝯueniētius q̄ʒ vt ille dicaē caritas p̄p̄e: q
sp̄ūs est cōmunis ambob⁹. Hoc eni sani⁹
crediē n̄l'intelligiē: vt nō solus sp̄ūsanct⁹
caritas sit in illa trinitate. sʒ nō frustra p̄p̄e
caritas nūcupeē: p̄pter illa que dicta. Sic
nō solus est in illa trinitate: vl' sp̄ūs vl' sanc
tus: qa ⁊ paē sp̄ūs ⁊ filius sp̄ūs: ⁊ pater sāc
tus ⁊ filius sanctus: qō nō ambigit pietas
⁊ tamē iste nō frustra p̄p̄ie dicitur sp̄ūsāc
tus. Quia eni est cōmunis ambob⁹: id vo
caē ip̄e p̄p̄ie qō ambo cōmuniē. Alioqn
si in illa trinitate sol⁹ sp̄ūsanct⁹ est caritas:
p̄fecto ⁊ filius nō solius patris: verūetiaʒ
sp̄ūsancti filius inueniē. Ita eni locis in/
numerabilib⁹ diciē ⁊ legiē: filius vnigeni/
t⁹ dei p̄ris. vt tamē ⁊ illud verū sit qō apo/
stol⁹ ait de deo patre. Qui eruit nos de po
Colo.j testate tenebraꝝ: ⁊ trāstulit in regnū filij ca

ritatꝭ sue. Non dixit: filii sui: qō si diceret:
verissime diceret: q̄madmodū q̄ sepe dixit
verissime dixit: sʒ ait: filii caritatꝭ sue. Fili
us ḡ est etiā sp̄ūsancti. si nō est in illa trini
tate caritas: nisi sp̄ūsanct⁹. Qō si absur/
dissimū est: restat vt nō solus ibi sit caritas
sp̄ūsanct⁹: sʒ p̄pter illa de qbus satꝭ disse/
rui p̄p̄ie sic voceē. Qō aūt dictū est: Filii Ubi.s
caritatꝭ sue: nihil aliud intelligaē q̄ʒ filii sui
dilecti: q̄ʒ filiū sui postremo substantie sue.
Caritas q̄ppe p̄ris q̄ i natura eius ē ineffa
biliter simplici: nihil ē aliud q̄ʒ ei⁹ ip̄a natu
ra atq̄ʒ substātia: vt sepe iā diximus: ⁊ sepe
iterare nō piget. Ac p̄ hoc filius caritatis
ei⁹ null⁹ ē ali⁹: q̄ʒ q̄ ō substātia ei⁹ ē gēit⁹.
Cōtra eos q̄ vnigenitū dei nō paterne na/
ture: sʒ volūtatꝭ filiū esse dixerūt. Ca.xx.
Hocirca ridēda est dialectica euno
mii: a q̄ eunomiani heretici exorti
sunt. Qui cū nō potuisset intelligere
nec credere voluissʒ vnigenitū dei verbuʒ Joh.j.
p̄ qō facta sūt oīa: filiū dei esse natura. hoc
est de sb̄stātia patris genitū: nō nature vel
substātie sue siue essentie dixit esse filiū: sʒ fi
lium volūtatꝭ dei: accidētē scʒ deo: volens
asserere volūtatē qua gigneret filiū: videlʒ
q̄ nos aliqd aliq̄n volumus qō antea non
volebamus: quasi nō p̄pter ista mutabil'
intelligaē n̄ra natura: qō absit vt in deo eē
credamus. Neq̄ʒ eni ab aliud scriptuʒ est
Multe cogitatiōes in corde viri. consiliū
aūt dn̄i manet in eternū: nisi vt itelligam⁹
siue credamus: sicut eternū deū: ita eternum Pro.19.
eius eē ꝯsiliū: ac p̄ h̄ imutabile sic ip̄e est.
Qō aūt de cogitatiōibus: h̄ etiā de volun/
tatibus v̄issime dici pōt: Multe volūtates
i corde viri: volūtas aūt dn̄i manet i eternū
Quidā ne filiū ꝯsilii vl' volūtatꝭ dei dice/
rēt vnigenitū v̄bū: ip̄m ꝯsiliū seu volūta/
tem patris idem verbum esse dixerūt. Sʒ
melius quantuʒ estimo dicitur consilium
de consilio: ⁊ voluntas de voluntate: si/
cut substantia de substantia: sapientia de
sapientia: ne absurditate illa quam refelli/
mus filius dicatur patrem facere sapienteʒ
vel volentem: si non habet pater in substā
tia sua consilium vel voluntatem. Acute sa
ne quidam respōdit heretico versutissime
interroganti: vtrum deus filium volens
an nolens genuerit: vt si diceret nolens:

absurdissima dei miseria sequeret. Si aũt
volens: continuo qd̓ itendebat velut iuicta
ratiõe ↄcluderet: nõ nature esse filiũ: sȝ vo/
luntatis. At ille vigilantissime vicissim q̃si
uit ab eo: vtrũ deus pater volẽs an nolẽs
sit deus: vt si respõderet nolẽs: sequeretur
illa miseria quã de deo credere magna isa/
nia est. Si aũt diceret volẽs: rñderet ei: er
go ꝛ ipse deus est sua volũtate: non natura
Quid ergo restabat nisi vt obmutesceret:
ꝛ sua interrogatiõe obligatũ insolubili vin
culo se videret. Sȝ volũtas dei si ꝛ ꝓprie
dicẽda est aliq̃ in trinitate ꝑsona: magis h̄
nomẽ spũsancto cõpetit: sicut caritas. Naȝ
qd est aliud caritas: q̃ȝ volũtas. Video me
de spirituscõ in h̄ libro ſm scripturas san/
ctas disputasse. qd̓ fidelibus sufficit scienti/
bus deũ eẽ spũmscm: nec alteri⁹ substantie
nec minorẽ q̃ȝ ẽ pater ꝛ filius: qd̓ in supio
rib⁹ libris ſm easdẽ scripturas verũ etiam
docuimus. De creatura etiã quã fecit de⁹
quãtũ valuimus admonuimus eos q ra/
Ro.j. tionẽ de reb⁹ talibus poscũt vt in inuisibi/
lia eius ꝑ ea q̃ facta sunt: sicut possent itelle/
cta ↄspicerẽt: ꝛ maxime ꝑ rõnalẽ vl̓ intelle
ctualẽ creaturã: q̃ facta est ad imaginẽ dei:
ꝑ quã velut ꝑ speculũ quãtũ possent si pos/
sent trinitatẽ cernerẽt deũ: in nr̃a memo/
ria: itelligẽtia: volũtate. Que tria i sua mẽ
te naturalit̓ diuinitus istituta q̇sq̇s viuacit̓
ꝑspicit: ꝛ q̃ȝ magnũ sit i ea: vñ põt etiã sem
piterna imutabilisq̃ȝ natura recoli: cõspici:
amplecti: ↄcupisci: reminiscit̓ ꝑ memoriã:
intuet̓ ꝑ intelligentiã: amplectit̓ ꝑ dilectio/
nẽ: ꝓfecto repperit illi⁹ sũme trinitatis ima
ginẽ. Ad quã sũmã trinitatẽ reminiscẽdã
videndã: diligendã: vt eã recordet̓: eã cõ/
templet̓: ea delectet̓: totũ debet referre qd̓
viuit. Verũ ne hãc imaginẽ ab eadẽ trini
tate factã ꝛ suo vitio in deterius cõmutatã
ita eadẽ trinitati oĩmodo existimet̓ similẽ:
sȝ potius in qualicũq̃ȝ ista similitudine ma/
gnam quoq̃ȝ dissimilitudinem cernat: quã
tum esse satis videbatur admonui.

De similitudinibus trinitatis diuine que
in natura mentis ad imaginẽ dei facte re
periri vtcũq̃ȝ potuerũt. Capi. xxi

Ane deum patrẽ: ꝛ deũ filium. id ẽ
deum genitorẽ qui oĩa que substan
tialiter habet in coeterno sibi verbo
suo dixit quodãmõ: ꝛ ipm vbũ eius deũ
q nec pl⁹ nec min⁹ aliqd hȝ: ẽt ipe substã
tialiter q̃ȝ qd̓ ẽ i illo q vbũ nõ mẽdacit̓: sȝ i Cõ. iȝ
veracit̓ genuit: queadmodũ potui: nõ vt il
lo iã facie ad faciẽ: sȝ ꝑ hãc silitudinẽ i enig
mate quãtulũcũq̃ȝ cõijciẽdo videret̓ in me
moria ꝛ itelligẽtia mẽtis nr̃e significare cu
raui: memorie tribuẽs oẽ qd̓ scim⁹: ẽt si ñ
inde cogitem⁹. itelligẽtie vero ꝓprio q̇dã/
modo cogitatiõis iformationẽ. Cogitãdo
eniȝ qd̓ verũ iuenim⁹: h̄ maxie itelligẽ di/
cimur: ꝛ h̄ quidẽ in memoria rursus relin
qmus. Sȝ illa ẽ abstrusior ꝓfunditas nr̃e
memorie: vbi h̄ ẽ ꝑmũ cũ cogitarem⁹ in/
uenimus: ꝛ gignit̓ intimũ vbũ qd̓ nulli⁹
lingue sit: tanq̃ȝ scia de scia: ꝛ visio de vi/
siõe: ꝛ intelligẽtia q̃ apparet in cogitatione
de intelligẽtia q̃ in memoria iã fuerat: sȝ la
tebat: q̃ȝq̃ȝ ꝛ ipa cogitatio quandã suã me/
moriã nisi haberet: nõ reuerteret̓ ad ea q̃
in memoria reliq̃rat: cũ alia cogitaret. De
spũ aũt scõ nihil in h̄ enigmate qd̓ ei sile vi
deret̓ ostẽdi: nisi volũtatẽ nr̃aȝ vl̓ amoreȝ:
seu dilectionẽ q̃ valẽtior ẽ volũtas: qm̃ vo
lũtas nr̃a q̃ nobis naturalr̓ inest: sic ei res
adiacuerint vl̓ occurrerint q̇bus allicimur
aut offendimur: ita varias affectiones hȝ.
Quid ḡ ẽ. Nunqd dicturi sum⁹ volunta/
tẽ nr̃am: qñ recta ẽ nescire qd appetat quid
euitet. Porro si scit. ꝓfecto iest ei sua q̇dã
scia: q̃ sine memoria ꝛ itelligẽtia eẽ nõ pos i Cõ. iȝ
sit. An vo audiẽdus ẽ q̇spiã dicẽs caritatẽ
nescire qd agat: q̃ nõ agit ꝑperã. Sic ḡ iest
intelligẽtia: inest dilectio illi memorie ꝑnci
pali in q̃ inuenimus paratũ ꝛ reconditũ ad
qd̓ cogitãdo possumus ꝑuenire: q꞉ ꝛ duo
ista inuenimus ibi: qñ nos cogitãdo inue/
nimus ꝛ intelligere aliqd ꝛ amare que ibi
erant: ꝛ quando inde nõ cogitabamus: ꝛ si
cut inest memoria: inest dilectio huic itel/
ligẽtie q̃ cogitatione format̓: qd̓ verbũ ve/
rũ sine vllius gentis lingua itus dicimus:
qñ qd̓ nouim⁹ dicimus. nã nisi reminiscẽ
do nõ redit ad aliquid: ꝛ nisi amãdo redi/
re nõ curat nostre cogitationis intuit⁹. ita
dilectio q̃ visionẽ in memoria constitutaȝ:
ꝛ visionẽ cogitationis inde formatã quasi
parẽtẽ ꝓlẽq̃ȝ cõiungit: nisi haberet appetẽ
di scientiã: que sine memoria ꝛ intelligẽtia
nõ põt esse: quid recte diligeret ignoraret.

Tria que sunt in imagine dei. id est memo
ria intellect⁹ ꝛ amoꝛ vni⁹ esse ꝑsone : qꝛ h̄
nō est ei esse qḋ hec habere. Ca. xxij

Verum hec quādo i vna sunt ꝑsona
sic est homo: pōt nobis q̄spiā dice/
re. Tria ista memoꝛia: intellect⁹ ꝛ a
moꝛ: mea sūt nō sua: nec sibi nec mihi agūt
qḋ agūt: imo ego per illa. Ego eni me me
mini ꝑ memoꝛiā : intelligo ꝑ intelligētiam
amo ꝑ amoꝛē : ꝛ quādo ad memoꝛiā meaꝫ
aciē cogitatiōis aduerto : ac sic i coꝛde meo
dico qḋ scio: ꝟbūqꝫ verū de sciētia mea gi
gnitur: vtrūqꝫ meū ē: ꝛ sciētia vtiqꝫ ꝛ ꝟbū
Ego eni scio: ego dico i meo coꝛde qḋ scio
ꝛ qn̄ in memoꝛia mea cogitādo inuenio: iā
me itelligere : iā me amare aliq̄d q itellect⁹
amoꝛ ibi erāt: ꝛ añqꝫ inde cogitarē: intel
lectū meū ꝛ amoꝛē meū iuenio i memoꝛia
mea: q̄ ego intelligo: ego amo nō ipa. Itē
qn̄ cogitatio mea memoꝛ est : ꝛ vult redire
ad ea q̄ i memoꝛia liq̄rat: eaqꝫ intellecta cō
spicere atqꝫ intus dicere mea memoꝛia me
moꝛ : ꝛ mea vult volūtate nō sua. Ipē q̄qꝫ
amoꝛ me⁹ cū meminit atqꝫ itelligit q̄d appe
tere debeat: q̄d vitare ꝑ meā nō ꝑ suā me/
memoꝛiā meminit : ꝛ ꝑ intelligētiā meā n̄
ꝑ suā q̄cq̄d itelligēter amat itelligit: Quod
breuit̄ dici pōt. Ego ꝑ oia tria illa memini
ego itelligo: ego diligo : q nec memoꝛia sū
nec itelligētia: nec dilectō: sꝫ h̄ habeo. Ista
ergo dici pn̄t ab vna ꝑsona q̄ hꝫ hec tria: n̄
ipā ē hec tria. In illi⁹ ꝟo summe simplici
tate nature q̄ de⁹ est: q̄uis vn⁹ sit de⁹: tres
tn̄ ꝑsone sūt: pat̄ ꝛ fili⁹ ꝛ spūssanct⁹. Aliud
est itaqꝫ trinitas res ipā: aliud imago trini
tatꝭ i re alia: ꝓpt̄ q̄nā imaginē sil' ꝛ illud in
quo sunt h̄ tria imago dicit̄: sic̄ imago dicit̄
sil' ꝛ tabula: ꝛ qḋ i ea pictū: sꝫ ꝓpt̄ picturaꝫ
q̄ i ea ē: sil' ꝛ tabula noie imaginis appellat̄
Quā ꝟa in dei trinitate vnitas ꝛ q̄ꝫ ꝟa i
eiusdē vnitate sit trinitas. Ca. xxiij

Verū in illa summa trinitate q̄ in cō/
pabilit̄ reb⁹ oib⁹ añcellit : tāta ē ise
pabilis: vt cū trinitas hoim n̄ possit
dici vnus hō: in illa vn⁹ deus ꝛ dicat̄ ꝛ sit
nec in vno deo sit illa trinitas: sꝫ vnus de⁹
Nec rursus q̄madmodū ista imago qḋ ē
hō habēs illa tria vna ꝑsona ē: ita illa ē tri/
nitas sꝫ tres ꝑsone sunt: pr̄ filij: ꝛ fili⁹ pr̄is
ꝛ spūs patrꝭ ꝛ filij. Quāuis eni memoꝛia
hois ꝛ maxime illa quā peccoꝛa nō habent
id est qua res intelligibiles ita ꝯtinēt̄ vt nō
t ea ꝑ sensus coꝛꝑis venerit : habeat ꝓ mo
dulo suo in hac imagine trinitatꝭ icōꝑabilit̄
q̄dē impem: sꝫ tn̄ q̄lemcūqꝫ similitudinem
patꝭ: Itēqꝫ intelligētia hominis que ꝑ in/
tētionē cogitatiōis inde foꝛmat̄: quādo qḋ
scit̄ dicit̄: ꝛ nullius lingue coꝛdis ꝟbū est:
habeat in sua magna dispilitate nōnullā si/
militudinē filij : amoꝛ hominis ḋ sciētia ꝓ
cedēs: ꝛ memoꝛiā intelligētiāqꝫ ꝯiungēs
tāqꝫ parēti ꝓliqꝫ cōis. vn̄ nec parēs intelli
git̄ esse: nec ꝓles habeat in hac imagine ali
quā licꝫ valde ipem similitudinē spūssācti.
nō tn̄ sicut in ista imagine trinitatꝭ : nō hec
tria vn⁹ hō: sꝫ vnius hois sunt. ita in ipā
sūma trinitate cui⁹ hec imago est : vni⁹ dei
sunt illa tria: sꝫ vn⁹ deus ē: ꝛ tres sunt ille
nō vna ꝑsona. Qḋ sana mirabilit̄ ieffabi/
le ē: vl' ineffabilit̄ mirabile cū sit vna ꝑsona
hec imago trinitatꝭ. ipā ꝟo sūma trinitas
tres ꝑsone sunt: isepabilioꝛ ē illa trinitas ꝑ
sonaꝝ triū: q̄ꝫ hec vnius. Illa q̄ppe in na/
tura diuinitatꝭ siue id meli⁹ dicat̄ deitatis
qḋ ē. hoc est atqꝫ incōmutabilit̄ inter se ac
sꝑ eq̄lis est. Nec aliqn̄ nō fuit aut aliter fuit
nec aliqn̄ nō erit : aut aliter erit. Ista uero
tria q̄ sunt in impari imagine : ꝛ si nō locis
qm̄ nō sunt coꝛꝑa: tn̄ inter se nūc in ista vi/
magnitudinib⁹ sepant̄. Neqꝫ eni q̄a mo/
les nulle ibi sunt: ideo nō videmus in alio
maioꝛē esse memoꝛiā q̄ꝫ intelligētiā . In a
lio aūt ecōtra: in alio duo hec amoris ma/
gnitudie supari : siue sint ipsa duo inter se
eq̄lia siue nō sint: atqꝫ ita a singul' bina: ꝛ a
binis singula: ꝛ a singulis singl'a: a maio.
ribus minoꝛa vincunt̄: ꝛ qn̄ inter se equa/
lia fuerint ab omni lāgoꝛe sanata : nec tūc
equabitur rei natura imutabili : ea res q̄ ꝑ
gr̄aꝫ nō mutabit̄: qꝛ nō equat̄ creatura crea
tori : etiā qn̄ ab omni langoꝛe sanabit̄. Sꝫ
hāc nō solū incoꝛꝑalē: verūetiā summe in/
sepabilē vereqꝫ imutabilē trinitatē: cū ve/
nerit visio q̄ facie ad faciē re ꝓmittit̄ nobis
multo clarius certiusqꝫ videbim⁹ : q̄ꝫ nūc
eius imaginē: qḋ nos sumus. ꝑ qḋ tn̄ spe/
culū ꝛ in quo enigmate qui vident sicut in
hac vita viderē cōcessum est : nō illi sunt q
ea que digessim⁹ ꝛ cōmēdauimus in sua
mēte ꝯspicuūt: sꝫ illi q eā tāqꝫ imaginem vi

dent: vt possint ad cũ cui⁹ imago est q̄mo docũcq referre qd videt: et p imaginē quā ꝯspiciēdo videt etiā illud videre conijcien
Ibidem do: quoniā nōdū possūt facie ad faciē. Nō eni ait apl's: videm⁹ nūc speculū: sed vide mus nūc per speculum.

De his q̄ natura mēt' subtilit' ītuētur: et eā imaginē dei esse nō sentiūt. Ca. xxiiij.

Qui ergo vidēt suā mētē quō vide ri pōt: et in ea trinitatē istam d̄ qua mult' modis vt potui disputaui: nec tamē eā credūt vl' intelligūt esse imaginem dei: speculū qdē vidēt: sed vsq adeo non vi dēt p speculū eū q est p speculū nūc vidēd⁹ vt nec ip speculū qd videt sciāt esse specu lū: id est imaginē. Qd si sciēt fortassis et eū cui⁹ est hoc speculū: p hoc q̄rēdū: et p h vt cūcq interim vidēdū esse sentirēt: fide non ficta corda mūdante vt facie ad faciē possit videri: q p speculū nūc videt. Q: fide cor diū mūdatrice cōtempta: qd āgūt intelligē do q̄ de natura mētis humane subtilissime disputant: nisi vt ipa q intelligētia sua te ste dānet. In q̄ vtiq nō laborarēt: et vix ad certū aliqd puenirēt: nisi penalib⁹ tene
Sap. 9 bris inuoluti et onerati corpore corruptibi li qd agrauat aiam. Quo tādem merito in flicto malo isto nisi pctī. Qū tāti mali ma gnitudine admoniti: sequi deberent agnū qui tollit peccata mundi.

Quā beatos faciet fides recta etiā eos q d̄ natur' icorpeis neqūt disputare. Ca. xxv

Deū nāq ptinētes etiā lōge istis i genio tardiores: qū fine huius vite resoluūtur a corpe: ius in eis retinē dis nō habēt inuide potestates. Quas ille
j Thi. 2 agnus sine vllo ob eis pcti debito occisus: nō potētia potestat' ꝑusq iusticia sangui nis vicit. Proide liberi a diaboli potestate
Act. 4 suscipiūtur ab angelis sctis a malis oibus liberati: p mediatorē dei et hoim: hominē iesum xpm: qm ꝯsonātib⁹ diuinis scriptu ris: et veterib⁹ et nouisq: et p quas ꝓnun ciat⁹: et p quas ānūciat⁹ est xpus: nō est ali ud nomē sub celo: in quo oportet hoies sal uos fieri. Cōstituūtur aūt purgati ab omni ꝯtagiōe corruptiōis: in placidis sedib⁹: do nec recipiāt corpa sua: sed iā incorruptibilia que ornēt nō onerēt. Hoc eni placuit opti mo et sapiētissimo creatori: vt spiritus hois

deo pie subdit⁹: habeat felicit' subditū cor pus: et sine fine pmaneat ipa felicitas. Ibi xpitatē sine vlla difficltate videbim⁹: eaq clarissima et certissima pfruimur. Nec ali qd q̄rem⁹ mēte ratiocināte sed cōtemplante cernem⁹ quare nō sit filius spūsanct⁹: cuz de patre ꝓcedat. in illa luce: nulla erit q̄stio hic xpo ipa experiētia tā mihi appuit eē dif ficilis: qd et illis q h diligēt atq intelligent legēt, pculdubio sit' appebit: vt cū me in se cūdo hui⁹ opis libro alio loco inde dicturū esse ꝓmiserim: q̄tiēscūq in ea creatura que nos sum⁹ aliqd illi rei sil'e ōndere volui: q̄ lecunq eloqū meū sufficiēs elucutio secuta nō fuerit: q̄uis et i ipo intl'lecto conatū me senserim mag' habuisse q̄ effectū: et i vna qdē psona qd est hō iuenisse imagnē sum me illius trinitat': et in re mutabilia tria il la vt facili⁹ itelligi possent; etiā p tpalia int' ualla marie in libro nono mōstrare voluis se. Sz tria vni⁹ psone nō sic hūana poscit intentio: trib⁹ illis psonis ꝯuenire potue rūt sic i h libro qntodecimo dmōstrauim⁹.

Interuala tp diuine trinitatis nulla sunt Capitu. xxvi.

Einde i illa summa tinitate q̄ deus est interualla tpm nulla sunt: p que possit ostēdi aut saltē regri: vtꝝ ꝑus de patre natus sit filius: et postea de ambo bus ꝓcesserit spūsanctus: qm scriptura san cta spūm eū dic amboꝝ. Ipe ē eni de q̄ dic
apl'us. Qm enim estis filij dei misit deus Gal. 4
spūm filij sui in corda vra. Et ipa ē de q̄ di
cit idē filius. Nō eni vos estis q loqmini: mat. 10
sed spūs pr̄is vr̄i q loqt' in vobis. Et multis alijs diuinoꝝ eloqoꝝ testimōiis ꝯprobat' pr̄is et filii esse spūm: q ꝓpe dicit' i trinitate
spūsanct⁹. De q̄ itē dic ipe filius. Quem Joh. 15
ego mittā vobis a pr̄e. Et alio loco: Quez ibi. 14.
mittet pr̄ i noie meo De vtroq aūt ꝓcede Ibi. 15
re sic docet': q: ipe filius ait. de pr̄e ꝓcedit. Et cū resurrexisset a mortuis et apparuisset
discipl'is suis: insufflauit et ait. Accipite spi ibi. 30.
ritūsanctū: vt eū etiā de se ꝓcedere ōnderet
Et ipa ē xpus q̄ d̄ ipo exibat sic legit' i euā Luc. 6
gelio et sanabat omēs. Quid vero fuit cau se vt pōt resurrectionē suā: et in terra ꝑus daret: et de celo postea mitteret spūmsanc tū. hoc ego existimo: q: p ipm donū diffun dit' caritas in cordibus nr̄is: qua diligim⁹

at. 22 deũ ⁊ ꝓximũ: ſcðm duo illa ꝑcepta: in qb⁹
tota lex pẽdet ⁊ ꝓphete. Hoc ſignificans
dñs ieſus: bis dedit ſpm̃ ſactũ: ſemel in tra
ꝓpt̃ dilectiõez ꝓximi. ⁊ iteꝝ de celo ꝓpter
dilectiõez dei. Et ſi forte alia ratio reddat̃
Jo. 20 ð ſpũſancto bis dato: eiuſdẽ ſpm̃ ſanctũ da/
mat. 28 tũ: cũ iſufflaſſʒ ieſ⁹. ð quo mox ait: Ite bap
tizate gẽtes i noĩe patris: ⁊ filij ⁊ ſpũſſãcti
vbi maxime cõmẽdat̃ hec trinitas: ambi/
gere nõ debem⁹. Ipẽ eſt igit̃ q de celo etiã
dat⁹ eſt die pẽtecoſtes. id eſt poſt dies decẽ
poſtq̈ȝ domin⁹ aſcẽdit i celũ. Quõ g̃ deus
nõ eſt q dat ſpm̃ ſanctũ. Immo q̈ʒtus de⁹
eſt q dat deũ. Neqȝ eni aliqs diſcipuloruȝ
Act. 8 ei⁹ dedit ſpm̃ ſanctũ. Orabãt qppe vt veni
ret i eos qb⁹ manũ iponebãt: nõ ipi cũ da
bãt. Quẽ moꝛẽ i ſuis ꝑpoſitꝭ ẽt nũc ſuat
eccleſia. Deniqȝ ⁊ ſimõ mag⁹ offerẽs apo
Ibidem. ſtolis pecuniã: nõ ait: date ⁊ mihi hãc pote
ſtatẽ vt dem ſpm̃ ſanctũ: ſʒ cuicũqȝ inqt im
poſuero man⁹: accipiat ſpiritũſãctũ. Quia
neqȝ ſcriptura ſupi⁹ dixerat: vidẽs aũt ſi/
Ibidem. mõ ꝙ apl̃i darẽt ſpiritũſanctũ. ſʒ dixerat: vi
dẽs aũt ꝙ ꝑ ipoſitiõez manuũ aploꝝ daret̃
ſpiritusſanct⁹. Propt̃ hoc ⁊ dñs ipẽ ieſus
ſpiritumſanctum: nõ ſolum dedit vt deus
ſʒ etiã accepit vt homo: ꝓptea dict⁹ eſt ple
n⁹ grã. Et manifeſti⁹ de illo ſcriptũ ẽ in ac
tibus aploꝝ: quoniã vnxit cũ de⁹ ſpũſan/
ibidem. 10 cto. Nõ vtiqȝ oleo viſibili ſʒ dono grẽ: qð
viſibili ſignificat̃ vnguẽto q̊ baptizatos vn
git eccleſia. Nec ſane tũc vnct⁹ ẽ xp̃s ſpũ/
ſãcto: q̃ndo ſup eũ baptizatũ velut colũba
Mat. 3 deſcẽdit. Tũc eni coꝛp⁹ ſuũ. id eſt eccelſiaȝ
ſuã ꝑfigurare dignat⁹ ẽ: i q̃ ꝑcipue bapti
zati accipiũt ſpiritũſanctũ. Sʒ iſta myſtica
⁊ inuiſibili vnctiõe tũc itellıgẽd⁹ ẽ vnctus
q̃ndo v̓bũ dei caro factũ ẽ. id ẽ q̃ndo hũa/
Joh. 1. na natura ſine vllis ꝑcedẽtib⁹ bonoꝝ ope
rũ meritꝭ dei v̓bo ẽ i vẽo virginis copula
ta: ita vt cũ illo fieret vna ꝑſona. ob hoc eni
ꝯfitemur natũ ð ſpũſancto: ⁊ virgine ma/
ria. Abſurdiſſimũ eſt eni vt credam⁹ eum
cũ iã trigita eſſet annoꝝ ei⁹ eni etatꝭ a iohã
ne baptizat⁹ ẽ accepiſſe ſpiritũſãctũ: ſed ve/
niſſe illũ ad baptiſma: ſic ſine vllo omnino
pctõ: ita nõ ſine ſpũſancto. Si eni ð ſamu/
Luc. 1. lo ei⁹ ⁊ ꝑcurſoꝛe ipo iohãne ſcriptum eſt.
Spiritusſancto replebit̃ iã inde ab vẽo ma/
tris ſue: q̃niã q̈ʒuis ſeminat⁹ a prẽ: tamen
ſpiritũſanctũ i vẽo foꝛmatus accepit: qd de

hoĩe xp̃o itelligẽdũ ẽ vel credẽdũ cuius car
nis ipa ꝯceptio nõ carnalis ſʒ ſpiritalis fu
it. In eo ẽt ꝙ de illo ſcriptũ ẽ: ꝙ accepit a Act. 2
prẽ ꝓmiſſiõez ſpũſſãcti ⁊ effuderit: vtraqȝ
natura mõſtrata ẽ: ⁊ hũana. ſ. ⁊ diuina. ac/
cepit qppe vt hõ: effudit vt de⁹. Nos aũt
accipe qdẽ h̃ donũ poſſum⁹ ꝓ modulo no
ſtro. effunder̃ aũt ſup alios nõ vtiqȝ poſſu/
m⁹: ſʒ vt h̃ fiat: deũ ſup eos a q̊ h̃ id efficit̃
iuocam⁹. Nũqd g̃ poſſum⁹ q̃rere: vtrũ iã
ꝓceſſerat ð pre ſpũſſanct⁹ q̃ndo nat⁹ ẽ fili
us: an nõdũ ꝓceſſerat: ⁊ illo nato ð vtroqȝ
ꝓceſſit vbi nl̃la ſunt tẽpa. ſic potuim⁹ q̃re
re vbi iuenim⁹ tpa: volũtatẽ ꝑus ð hũana
mẽte ꝓcedere: vt q̃rat̃ ꝙ iuẽtũ ꝓles vocet
q̃ ia pta ſeu genita volũtas illa ꝑficit̃: eo fi/
ne requieſcẽs: vt q fuerat appetit⁹ q̃rẽtꝭ ſit a/
moꝛ fruẽtꝭ: q iã ð vtroqȝ. id ẽ ð gignente:
mẽte: ⁊ de genita notiõe tãq̈ȝ ð pẽte ac ꝓle
ꝓcedat. Nõ pñt ꝓrſ⁹ iſta ibi q̃ri vbi nihil
ex tpe icoat̃: vt ꝯſequẽti ꝑficiat̃ i tpe. Qua/
ꝓpt̃ q pt̃ itelliger̃ ſine tpe generatiõem filij
ð prẽ: itelligat ſine tpe ꝓceſſionẽ ſpũſſãcti
ð vtroqȝ. Et q põt itelliger̃ i eo qð ait fili⁹
ſic hʒ pater vitã i ſemetipo: nõ ſine vita exi
ſtẽti iã filio vitã dediſſe: ſʒ ita eũ ſine tpe ge
nuiſſe: vt vitã q̈ʒ pat̃ filio gignẽdo dedit:
coeterna ſit vite pris q dedit. intelligat ſic hʒ
pr̃ i ſemetipo: vt ð illo ꝓcedat ſpũſſanct⁹.
ſic dediſſe filio vt de illo procedat ſpũſſcũs Jo. 15.
⁊ vtrũqȝ ſine tpe: atqȝ ita dictũ: ſpiritũſãctũ
ð prẽ ꝓcedere: vt itelligat̃: ꝙ ẽt ꝓcedit de fi
lio: ð prẽ eſſe ⁊ filio. Si eni qcqd hʒ de prẽ
habʒ filius. ð prẽ hʒ vtiqȝ vt ð illo ꝓcedat
ſpũſſanct⁹. Sʒ nulla ibi tpa cogitẽt̃ q habẽt
ꝑus ⁊ poſteri⁹: qꝛ oia nulla ibi ſunt. Quõ
g̃ ñ abſurdiſſime filius diceret̃ ãboꝝ: cũ ſic
filio ꝑſtat eſſentiã ſine initio tpis: ſine vlla
mutabilitate nr̃e ð prẽ generatio: ita ſpũi/
ſcõ ꝑſtet eſſentiam ſine initio tpis: ſine vlla
mutabilitate nature ð vtroqȝ ꝓceſſio. Iõ
eni cũ ſpũmſãctũ genitũ nõ dicim⁹: dicere
tñ nõ audem⁹ igenitũ: ne i h̃ vocabulo vel
duos prẽs i illa trinitate: vel duos q ñ ſũt de
alio qſpiã ſuſpicet̃. Pat̃ eni ſol⁹ ñ ẽ ð alio
iõ ſol⁹ appellat̃ igenit⁹. Nõ qd ẽ i ſcripturꝭ
ſʒ i ꝯſuetudie diſputãtiũ: ⁊ ð re tãta ſmonẽ
q̃lẽ valuerit ꝓferẽtiũ. Fili⁹ aũt ð prẽ nat⁹
eſt: ⁊ ſpũſſãnct⁹ ð prẽ ꝑncipalr: ⁊ ipo ſine
vllo tpis iteruallo dãte: cõit ð vtroqȝ ꝓce/
dit. Diceret̃ aũt filius pris ⁊ filij: ſi qð ab/

horreret ab oim sanoꝝ sensib⁹ cū ambo ge
muissēt. Nō igit̄ ab vtroq3 ē genit⁹: s3 ,pce
dit ab vtroq3 āboꝝ spūs. Quid q̊dā tp̄e
ad pp̄lm disputatū sit de dn̄a generatiōis ⁊
ꝓcessionis spiritussancti. Capi. xxvii.

Erū q2 in illa coetna ⁊ eq̄li ⁊ icorpa
v li ⁊ ineffabilit̄ immutabilit̄ atq3 in
sepabili trinitate: difficilimū ē gene/
ratiōem a ,pcessione distingure: sufficiat in
terim eis q extendi nō valēt in amplius id
qđ de hac re in sermone quodā ,pferendo
ad aures pp̄li xp̄iani diximus: dictūq3 ꝯs/
cripsimus. Inter cetera enim cū ꝑ scriptu
raꝝ sanctaꝝ testimonia docuissē: đ vtroq3
Jo.15. ,pcedere spūmsanctū. Si g̊ inquā ⁊ de p̄re
⁊ de filio ,pcedit spūssanctus: cur filius di/
xit: đ p̄re ,pcedit. cur putas nisi quēadmo
du3 solet ad eū referre ⁊ qđ ip̄ius ē de quo
⁊ ip̄e ē. Vñ ⁊ illud est qđ ait: Mea doctri/
ibidē.7 na nō est mea: s3 eius q me missit. Si igit̄
hic intelligit̄ eius doctrina quā tñ dixit nō
suā sed p̄ris: q̄tomagis illic intelligēdus ē
⁊ de ipso ,pcedere spūssanctus: vbi sic ait.
De patre ,pcedit: vt ñ diceret de me ñ pro
cedit. A quo autem habet filius vt sit deus
Est eni3 de deo deus: ab illo hab3 vtiq3 vt
de illo etiā ,pcedat spūssanctus. ac ꝑ hoc ēt
Jo.15. spūssanctus vt etiam de illo procedat sicut
,pcedit de p̄re: ab ip̄o hab3 patre. Hic vt/
cūq3 etiam illud intelligitur q̄tu3 a talibus
q̄les nos sumus iteilgi pōt: cur nō dicatur
natus esse: s3 potius ,pcedere spūssanctus:
qm̄ si ⁊ ip̄e fili⁹ diceret̄: āboꝝ vtiq3 fili⁹ di/
ceret̄: qđ absurdissimū ē. Fili⁹ qppe null⁹
ē duoꝝ: nisi p̄ris ⁊ matris. Absit aūt vt int̄
deū patrē: ⁊ deū filiū aliqd tale suspicemur
q2 nec fili⁹ hois simul ex matr̄ ⁊ p̄re ,pcedit
sed cū in matrē ,pcedit ex patre: non tunc
procedit ex matr̄. ⁊ cū in hāc lucē procedit
ex matr̄: nō tūc ,pcedit ex p̄re. Spūs aute3
sanct⁹ nō de patre ,pcedit in filiū: ⁊ de filio
ꝓcedit ad sanctificādā creaturā: s3 simul đ
vtroq3 ,pcedit: q̄uis h̄ filio pater dederit:
vt quēadmodū de se ita de illo quo ,pcedat
Neq3 eni possum⁹ dicere q̄ ñ sit vita spūs
sanct⁹: cu3 vita pater: vita sit fili⁹: ac ꝑ hoc
sicut pater cū habeat vitā in semetipo: de/
dit ⁊ filio vitā habere in semetipo: sic ei de
Joh.5 dit vita3 ,pcedere de illo: sicut ,pcedit ⁊ de
ip̄o. Hec de illo s̄mōe i hūc libꝝ trāstuli:
s3 fidelib⁹ ñ ifidelib⁹ loq̄ns. Veꝝ si ad hāc
imaginē ꝯtuēdā: ⁊ ad vidēda ista q̄3 vera
sint q̄ i eoꝝ mēte sūt: nec tria sic sūt vt tres
ꝑsone sint: s3 oia tria hois sūt q̄ vna ꝑsona ē
min⁹ idonei sūt: cur non de illa sūma tri/
nitate q̄ deus ē credūt poti⁹ qđ i sacris lr̄is
iuenit̄: q̄3 poscūt liqdissimā reddi sibi rōnē
q̄ ab hūana mēte tarda sc3 ifirmaq3 ñ capit̄
Et certe cū incōcusse crediderint scriptur̄
sanctis tāq3 veracissimis testib⁹: agāt orā
do ⁊ q̄rēdo ⁊ bñ viuēdo vt itelligāt. id est
vt quātū videri pōt videat̄ mēte qđ tenet̄ fi
de. Quis h̄ ,phibeat: imo v̄o ad h̄ qs nō
hortet̄. Si āt ,ppterea negādū putāt ista eē
q2 ea nō valēt cecis mētib⁹ cernere: debēt
⁊ illi q ex natiuitate sua ceci sūt: eē sole3 ne/
gare. Lux g̊ lucet i tenebris. Qđ si eā tene Joh.i.
bre ñ ꝯphēdūt: illuminēt̄ dei dono p̄us vt
sint fideles: ⁊ icipiāt eē lux i cōꝑatiōe ifide
liū. Ac ꝑ h̄ p̄missō fūdamēto edificent̄ ad
vidēda q̄ credūt: ⁊ aliqñ possint vidē. Sūt
eni q̄ ita credūt: vt videri iā oino ñ possint
Nō eni xp̄s iteꝝ i cruce vidēdus ē. S3 ni
si h̄ credat̄ qđ ita factū atq3 visu3 ē: vt futu
rū atq3 vidēdū iā ñ speret̄: ñ ꝑuenit̄ ad xp̄3
q̄lis sine fine vidēd⁹ ē. Quātū v̄o attinet
ad illā sūmā: icffabilē: icorꝑalē: imutabilē/
q̄3 naturā ꝑ itelligētiā vtcūq3 cernēdā: nus
q̄3 se meli⁹ regēte dūtaxat fidei regula acies
hūane mēt̄ exercet: q̄3 i eo q̄ ip̄e hō in sua
natura meli⁹ ceter̄ aialibus: melius ēt cete
ris aie sue ꝑtibus h3 qđ ē ip̄a mēs. Cui q/
dā reꝝ iuisibiliū tribut⁹ ē visus: ⁊ cui tāq3
i loco supiore atq3 iteriore honorabil'r p̄si
dēte: indicāda oia nūciāt ēt corꝑis sensus:
⁊ q̄ ñ ē supior cui subdita regēda ē nisi de⁹.
Veꝝ int̄ hec q̄ mł'ta iā dixi: ⁊ nihil illius sū
me trinitat̄ ineffabilitate dignū me dixisse
audeo ,pfiteri: s3 ꝯfiteri poti⁹ mirificatam
sciam ei⁹ ex me inualuisse: nec posse me ad Ps.138
illā. O tu aia mea: vbi te eē sent̄: vbi iaces
vbi stas: donec ab eo q ,ppiti⁹ fact⁹ ē oib⁹
iniqtatibus tuis sanent̄ oēs lāguores tui. ibi.102
Agnoscis te certe in illo eē stabulo: quo sa
maritanus ille pduxit cū quē repperit a mł Luc.10
tis latronibus inflictis vulneribus semiui
uū. Et tñ multa vera vidisti: nō his oculis
quibus vid nt̄ corpora colorata: sed eis ,p
quibus orabat qui dicebat. Oculi mei vi/
deant equitatē. Nēpe ergo multa vera vi/ Ps.16.

distat: eaq3 discreuisti ab hac luce q̄ tibi ea lu
cēte vidisti: atolle oculos in ipsam lucē: ꝛ
eos in eam fige si potes. Sic enim videbis
qd distet natiuitas verbi dei a ꝓcessiōe do
ni dei pp qd filius vnigenit⁹ nō de p̄re ge
Jo.15. nitum: alioquin frater eius esset sed ꝓcede
re dixit spiritūsantum. Unde cū sit cōmu
nio quedam cōsubstātialis patris ꝛ filij am
borum spiritus: non amborum qd absit di
ctus est filius. Sed ad hoc dilucide perspi
cueq3 cernendum: non potes ibi aciē fige
re: scio quia non potes. Uerum dico: mi
hi dico: quid nō possum scio. Jpsa tamē ibi
ostendit in te tria illa: in quib⁹ te summe ip
sius quam fixis oculis ꝯtemplari nōdū va
les: imaginē trinitatis agnoscas. Jpsa os
tendit tibi verbū veru3 esse in te: quādo de
scientia tua gignitur. id est quādo quod sci
mus dicimus: q̄uis nulli⁹ gentis lingua
significantem vocem: vel ꝓferamus: vel
cogitamus: sed ex illo qd nouim⁹ cogitatio
nostra formetur. fitq3 in acie cogitātis ima
go simillima cogitationis eius quam mēo
ria ꝯtinebat ista duo sc3 velut parētē ac ꝓlē
tertia volūtate siue dilectiōe iūgēte. Quā q
dē volūtatē ꝺ cogitatiōe ꝓcedeꝛ. nemo em
vult qͦ oino qd vl' q̄le sit nescit: nō tn̄ eē co
gitationis imaginē: ꝛ ideo quādā in hac re
itelligibili natiuitatis ꝛ ꝓcessiōis isinuari
distātiā qm̄ nō hoc ē cogitatiōe ꝯspiceꝛ qd
appetere. vl' etiā ꝑfrui volūtate: cernat dis
cernatq3 q pōt. Potuisti ꝛ tu: q̄uis nō po
tueris: neq3 possis explicaꝛ sufficiēti eloqo:
qd iter nubila similitudinū corporaliū: que
cogitatiōib⁹ hūanis occursaꝛ nō ꝺ̄finūt vix
vidisti. Sed illa lux q̄ nō ē qd tu: ꝛ hoc ti
bi ostēdit aliud eē illas icorporeas silitudi
nes corpoꝝ: ꝛ aliꝺ eē veꝝ: qd eis reproba
tis itelligētia ꝯtuemur. hec ꝛ alia silr certa
oculis tuis iterioribus lux illa monstrauit.
Que igiꝛ cā ē cur acie fixa ipam videre nō
ps.101 possis: nisi vtiq3 ifirmitas. Et qd tibi eam
fecit nisi iniqtas. Quis ḡ sanat oēs lāguo
res tuos: nisi q ꝓpitius fit oib⁹ iniqtatib⁹
tuis. Librū itaq3 iustū iā tandē aliqn̄ preca
tione melius q̄3 disputatione cōcludam.
Omine deus nr̄: credim⁹ i te p̄re3
D ꝛ filiū: ꝛ spūmscm̄. Neq3 eni dicēt
mat.28 Ueritas. Jte baptizate oēs gētes i no
mine p̄ris: ꝛ filij: ꝛ spūsci: nisi esses. Nec
baptizari nos iuberes dn̄e de⁹ in eius noīe
q nō ē dn̄s de⁹. Neq3 diceret voce diuia:
Audi israel: dn̄s de⁹ tu⁹ de⁹ vnus ē: nisi Deu.6
trinitas ita esses vt vnus dn̄s de⁹ eēs. Et
si tu de⁹ p̄r ipe esses: ꝛ fili⁹ vbū tuū iesus
xp̄s ipe esses: ꝛ donū vestrū spūsscūs: non
legerem⁹ in lr̄is vitatis. Misit de⁹ filiu3 Gal.4
suū. Nec tu vnigenite diceres de spūssan
cto. Quem mittet pater in nomine meo: ꝛ Jo.14
quē ego mittā vobis a patre. Ad hanc re Jbi.15
gulam fidei dirigens intentionē meā quā
tū potui: q̄ntū me posse fecisti: q̄siui te ꝛ de
sideraui intellectu videre qd credidi: ꝛ mlt
tū disputaui ꝛ laboraui. Dn̄e deus meus
vna spes mea: exaudi me ne fatigat⁹ noli3
te q̄rere: s3 q̄rā faciē tuā sp ardēt. Tu da q̄ ps.104
rēdi vr̄s q iueniri te fecisti: ꝛ magis magis
q3 iueniēdi te spē dedisti. Corā te ē firmi
tas: ꝛ ifirmitas mea. Jlla3 ſua: istā sana.
Corā te ē scia: ꝛ ignorātia mea. Ubi mihi
apuisti: suscipe itrātē. vbi clausisti: api pul
santi. Meminerim tui: itlligam te: diligā te
Auge i me ista: donec me reformes ad ite
grū. Scio scriptū esse: Jn mltilogo ñ effu pro.10.
gies pctm̄. S3 vtinā p̄dicādo vbū tuū: et
laudādo te tm̄mō loq̄rer ñ solū fugerē pctm̄
sed meritū bonū acq̄rere: q̄mlib3 multū sic
loq̄re. Neq3 eni hō ꝺ te beat⁹: pctm̄ p̄cipet
germano i fide filio suo: cui scripsit dicens
Predica vbū: insta opportune: iportune. 2.thi.4
Nūqd dicēdū ē istū ñ mltū locutū: q ñ solū
opptune vbū etiā iportune vbū tuū dn̄e nō
tacebat. S3 iō nō erat multū: q2 tm̄ erat ne
cessariū. Libera me deus a multiloqo qd
patior itus in aia mea misa in ꝯspectu tuo
ꝛ ꝯfugiētē ad misericordiā tuā. Nō eni co
gitationibus taceo: ēt tacēs vocib⁹. Et si
qdē nō cogitarē nisi qd placeret tibi: nō vti
q3 rogarē vt me ab hoc mltilogo liberares
S3 mlte sūt cogitatiōes mee: tales q̄les no
sti cogitatiōes hoim qm̄ vane sūt. Dōa mi ps.93.
hi ñ eis ꝯsentire: ꝛ si qñ me delectāt: eas ni
hilomin⁹ iprobare: nec i eis velut dormitā
do imorari. Nec intm̄ valeāt apud me: vt
aliqd i opa mea ꝓcedat ex ill'. s3 ab eis mea
saltē tuta snīa: tuta ꝯscia te tuēte. Sapiēs q
dā cū de te loq̄reꝛ i libro suo q ecclasticus ꝓ
prio noie iā vocaꝛ. Multa inqt dicimus ꝛ Ec.43
ñ puenimus. ꝛ ꝯsūmatio ſmonū vniuersa
ē ipe. Cū ḡ puenerim⁹ ad te: cessabūt mlta

Cõ.15 ista q̄ dicimꝰ: ⁊ n̄ puenimꝰ ⁊ manebis vnꝰ
oīa i oibꝰ: ⁊ sine fine dicemꝰ vnū laudãtes
te i vnū: ⁊ in te facti ēt nos vnū. Dn̄e deus
vnꝰ: deꝰ trinitas: q̄cūq3 dixi i his libris de
tuo agnoscant ⁊ tui. Si q̄ de meo ⁊ tu igno
sce ⁊ tui. Amen.

Aurelij Augustini d̾ trinitate liber explici
tus est: Venetijs feliciter impssus p Pa/
ganinū de Paganinis Brixiēses. Anno
dn̄i. M. cccc. lxxxix. die. xij. nouēbris.

Incipit Tabula in libros Augustini pre/
cedentes.

Postolus aliqbꝰ loq̄bat̃ tanq3 car/
a nalibꝰ ⁊ minꝰ pfectis. li. j. c. j. ⁊. xii
A vera ⁊ pfecta similitudinē dei q̄n
tū distent que in natura mentis vtcūq3 deo
similia reperiunt̃. li. xv. ca. xii.
Ad cognitionē trinitatis necessaria est pie
tas. libro. i. capitulo. ii.
Aliorum scripta nō nisi caritate ⁊ veritate
arguenda sunt. libro. i. capitulo. iii.
A rep̄hēsore falsitatis argui meliꝰ ē quã ab
eo cui falsitas placet laudari. ibidem.
Aialis hō n̄ pcipit ea q̄ dei sunt. li. i. c. viii.
Ad eu3 veniemus ⁊ mansionē apud eū fa
ciemus quō intelligat̃. libro. i. capitulo. ix.
Amat nos deus tales quales futuri sumꝰ.
libro. i. capitulo. x.
Apparebit dn̄s iesus in forma humana in
extremo iudicio cū glīa. li. i. ca. xiii.
Ascēsio corporalis xp̄i in celū multū vtilis
fuit credentibus. libro. i. ca. ix.
Assumptio carnis siue creature aliter in fi
lio aliter in spūsancto fuit. li. ij. capitu. v.
Apparitiones dei multimode: quarum ali
que missiones dicunt̃. libro. ii. ca. vii.
Abraã vidit tres viros ⁊ vnū adorauit. li
bro. ii. capitulo. xi.
Angeli duo in hūana forma apparuerunt
loth. libro. ii. ca. xii. in qbus dn̄s singulari
ter appellabat̃.
Antiquus dierꝝ visus a daniele. li. ii. capi
tulo. xviii.
Actionū rationabilium cause omnes a sū/
ma dei voluntate procedunt. patet p exem
plum libro. iii. capitulo. iii.
Admistrat̃ dei ope ois creatura. li. iii. c. v.

Animat deus oēm corporalem creatura3
in vtero libro. iii. capitulo. vi.
Artibꝰ magicis miracula q̄ fiūt. li. iii. c. vii
Angelis transgressoribus creature nō ser
uiūt ad nutu3. libro. iii. capitulo. viii.
Aduentum dn̄i signa ⁊ prefiguratiōes p̄/
cesserunt. libro. iiii. capitulo. vij.
Anime magicis cōsecrationibus non pur
gant̃. libro. iiii. capitulo. xii.
Apud impios futura quidem presciri pos
sunt. libro. iiii. capitulo. xvii.
Appellatio geniti siue vnigeniti non indi
cat in deo diuersitatē substãtiarꝝ. li. v. c. iii.
Accidēs aliqđ est insepabile. li. v. ca. iiii.
Accidēs ꝓp̄e sumptū nullū ē in deo. ibidē
Accidēs in deo nō ē: q2 mutabilis non est
ibidem.
Accidentia relatiua incōmutabilia in deo
que sunt. libro. v. capitulo. v.
Amor est amãtis: ⁊ amore aliqd amatur.
libro. viii capitu. x.
Amor copulat amante3 cum amato. libro
viii capitulo. x.
An amore tria sunt: amans: quod amatur
⁊ amor. ibidem.
Amor. An in amore sint tria. sc3 amans
⁊ quod amatur ⁊ amor. An duo tm̄ cum
amat seipsum. libro. ix. capitulo. ii.
Amat nemo qđ nō nouit. li. ix. ca. iii.
Amor ⁊ mens ⁊ noticia hec tria vnū sunt
libro. ix. capitu. iiii.
Amor ⁊ mēs ⁊ noticia ⁊ singula in se ma/
nent ⁊ oia in omnibus. li. ix. ca. v.
Amor studētiū nondum scientiu3 qualis
sit. libro. x. capitu. i.
Amor studētiū que ignorãt. ibidem.
Amari qbꝰ causis videt̃ cognita. li. x. c. ii
Aia rōnalis deformit̃ viuit cū s̄m trinita
tē exterioris hoīs viuit. li. xi. ca. ii. ⁊. ca. v.
Abigēda que sint ab acie recordatōis ⁊ co
gitationibus innoxiis. li. xi. ca. v.
Actiōes corpales rectas eē dicimꝰ si eis re
gēdis itellectuale mētis p̄fuerit. li. xii. c. iii
Auaricia radix dr̃ oīm maloꝝ. li. xii. c. ix.
Ad que officia ꝓpria sapientia ⁊ sciētia dei
dentur. li. xii. capi. xiiii.
Anima melius qđ habet ē ꝙ ad imaginē
dei facta est. libro. xiiii. capi. iii.
Anima rationalis nec vitã nec dei imagi/
nem pōt amittere. libro. xiiii. capi. iiii.

Explicita est tabula.

Equora si penetrat cyclops lata ardua necdũ
Tingens: oceanũ si breuis vrna capit:
Mirabor. sed si mortalia dicere corda
Ausint: principium: viuere: ꝛ esse dei:
Mẽs stupet: horrescit rõ: pauet inscia ligua
Credula vix ea res difficilis sed erit.
Quos ter qnq3 igit̃ p̃r Augustine libellos
Prescripti a trino: legimus vsq3: deo.
Nec sat erat legisse semel: quadrat̃ vbiq3:
Biblia concordans: mendaq3 tersa cadit:
Quo fit: sublimẽ te aquilã dixisse pigebit:
Ethera transcendũt cũ tua scripta nimis
Sed tibi qcqd erit ludis: sũmiq3 volatus.
Alitis: his nostris versibus ecce damus.
Nulla ẽt añserã: q̃cunq3 volumina forte
Pagina sancta tenet: vir venerande tuis.
Impare nẽpe deos nũero gaudere ꝓbasti
Rursus ab excelso: singula terna facis.
Numine sancte tuo p̃r o tuare. Johãnem
De amerbach: p̃sens qui tibi p̃ssit opus.

Finis

Incipit liber Boetij ad Symachum q̈ m̃ō trinitas ē vn⁹ de⁹ ⁊ nō tres dij.

Prologus

Inuestigatam diutissime qōneȝ quãtuȝ nr̃e mẽt' igniculũ lux di uina dignata ē: formatã ratōib⁹
i litterisq̃ȝ mãdataȝ offerẽdaȝ vo/ bis cõmunicãdamq̃ȝ curaui: tã vestri cupidus iudicij: q̃ȝ nostri studiosus inuẽti. Qua in re qd mihi sit animi q̃tiens stilo excogitata commẽ do: tum ex ip̃a materie difficultate: tum ex eo quod caris .i. vobis tm̃ qd' loquor itelligi pōt. Neq̃ȝ eni fame iactatiōe ⁊ manib⁹ vulgi cla/ moꝛib⁹ excitamur. Sȝ siqs ē fruct⁹ exterioꝛ: hic nō aliã pōt nisi materies similẽ sp̃are sen/ tẽtiam. Quocũq̃ȝ igit̃ a vobis deieci oculos. Parti ignaua segnicies: parti calid⁹ liuoꝛ oc currit: vt cõtumeliã videar diuinis tractatib⁹ irrogare: q talib⁹ hoīm mõstris nõ agnoscẽ da hic potius q̃ȝ ꝓculcãda ꝓiecerim. Idcirco stilũ breuitate ɔtrabo ⁊ ex itimis sumpta phi losophie disciplinis: nouoꝝ v̓boꝝ significa tōib⁹ volo. Ut hec mihi tãtũ nobisq̃ȝ siqñ ab ea ɔuertũt' oculos colloquant̃: Ceteros vero ita submouim⁹: vt q cape itellectu nequerint ad ea ẽt legẽda videant̃ idigni. Sȝ nec tantũ a nob' q̃ri opoꝛtȝ: q̃nto humnae rōnis ituit⁹ ad diuinitatis valȝ celsa cõscẽdere. Nã ceter' quoq̃ȝ artib⁹ idem q̃si qdã finis ē ɔstitut⁹: q̊/ usq̃ȝ potest via rōnis accedere. Neq̃ȝ eiȝ me dicina semꝑ egris affert salutem: sȝ nulla erit culpa medẽtis': si nichil coꝝ que fieri opoꝛte/ bat ōmisit. Idẽq̃ȝ fit i ceteris. Ac q̃ntũ hec difficilioꝛ q̃stio ē: tã faciliꝛ debȝ esse ad veni am. Uobis tamẽ ẽt illud inspiciẽdũ est: an ex beati augustini scriptis seia ratōum aliq̊s in nos veniẽtia fruct⁹ intulerit. Hac ď ꝓposita q̃stiōe hic summam⁹ initiũ.

Explicit ꝓlogus. Incipit liber primus De trinitate.

hristiãe religiōis reuerẽtiam plures
c vsurpãt: sȝ ea fides pollȝ maxie ac so litarie ⁊ que tũ ꝓpter vniuersaliũ p̃ce pta regularũ quibus eiusdẽ religiōis itelligat̃ auctoꝛitas. Tũ ꝓptea q̄ ei⁹ cult⁹ ꝑ oẽs pene mũdi t̃minos emanauit: catholica vel vniuer sal' vocat̃. Cui⁹ hͦ ď trinitat' vnitate sniaȝ pat̃ igũt de⁹ fili⁹ deus spũs sanct⁹ de⁹. Igit̃ pat̃ fili⁹ spũssanctus vnus ds: nō tres dij. Cui⁹ ɔiunctiōis ratio ē i differẽtia eos .n. differẽt ia ɔmitat̃: qui vel augẽt vel minuũt: vt arriani Qui gradibus meritoꝝ trinitate variãtes di strauunt atq̃ȝ i pluralitatẽ deducũt. Pricipiũ ē pluralitat' altitas ē: p̃ter altitatẽ eiȝ nec plu ralitas qd sit itelligi pōt. Triũ nãq̃ȝ rerũ in q̊ libȝ tũ genere tũ specie: tũ numero diuersitas ɔstat. Quotiẽs idẽ dicit̃ tociẽs diuersuȝ etiã p̃dicat̃. Idẽ vero dicit̃ trib⁹ modis. Aut ge nere vt idẽ hō q̄ equus: qꝛ idẽ gen⁹ vt aial: vel spẽ vt idẽ Cato qd' Cicero qꝛ eadeȝ spẽs vt hō vel numero vt Tuli⁹ ⁊ Cicero qꝛ vnũ est numero. Quare diuersum etiã vel gener̃ vel spẽ vel numero dicit̃ sȝ numero differẽtiã accidẽtiũ varietas fac̃. nã tres hoies neq̃ȝ ge/ nere neq̃ȝ spẽ. sȝ suis accidẽtib⁹ distant. Nã vel si aio cũcta ab his accidẽtia seꝑemus: tũ lo cus cũctis diuersus ē. quẽ vnũ fingere nullo modo pussumus. Duo eni coꝛpa vnũ locũ ñ optiebũt. qui est accidẽs atq̃ȝ ideo sunt nume ro plures qm̃ accidẽtibus plures fiunt.

Capitulum. Secunduȝ

Hc igit̃ igrediamur ⁊ vnũq̊dq̃ȝ vt i
a telligi atq̃ȝ capi pōt discutiam⁹. Nã sic̃ optime dic̃m videt̃ eruditi ē hois vnũ q̊dq̃ȝ vt ip̃ȝ ē: ita ď eo fidẽ cape ⁊ tentar̃. Nã cũ tres sint specl'atiue ꝑtes natural' i motu iabstracta idẽ . Cõsiderat eiȝ cõpoꝝ formas cũ matia ñ cõꝑib⁹ actu seꝑa ri ñ possunt. Que cõpa i motu sunt vt cuȝ tra deoꝛsuȝ ign' sursuȝ fert̃: hab; q̃ȝ motũ forma materie ɔiũcta. Mathematica siñ motu i ab stracta. Hec eni formas coꝛpoꝝ speculat̃ sine materia: ac ꝑ hͦ sine motu. Que forme cuȝ in matia sint. ab his seꝑari nō possunt. Theolo gia sine motu abstracta atq̃ȝ seꝑabil'. Nã dei substãtia ⁊ matia ⁊ motu carȝ. In nãlib⁹ igit̃ rōnal'r: i mathematicis disciplinal'r: i diuin' i tellectual'r v̓sari oꝑtebit. Nȝ deduci ad ima gines: sȝ poti⁹ ip̃aȝ ĩspicere formã: q̃ vere foꝛ ma: neq̃ȝ imago ē: ⁊ q̃ eẽ ip̃m ē ⁊ ex q̃ esse ē.

Capitulum. Tertiuȝ.

Mne nãq̃ȝ eẽ ex forma ē. Statua eiȝ
o ñ scd'ȝ es qd' ē matia: sȝ scd'ȝ formã q̃ i eo isignita ē effigies aial' dicit̃. ip̃ȝ q̃ȝ es ñ scd'ȝ trã q̄ ē ei⁹ materia: sȝ dicit̃ secũduȝ eris figurã. Terra q̊q̃ȝ ip̃a nō scd'ȝ dicit̃: sȝ scd'm siccitatẽ gr[a]uitatẽq̃ȝ q̃ sunt

forme. Nihil igiť scd'z maȋam esse diciť: sz se
cũdũ ꝑpꝛã formã. Sz diuina substãtia sine ma
tia forme ē: atqz ideo vnũ: ⁊ est id qd' est. reliq̃
eni nõ sunt id qd' sunt. Vnũ qdqz eni hz esse
suũ ex his ex qbus ē idest ex ptibus suis: ⁊ ē
hoc atqz h. i. ptes sue ꝯiũcte sz ñ hoc vl' h sin
gulariť. vt cũ hõ terren⁹ ꝯstet ex aia ⁊ corpoř
cõp⁹ ⁊ aia ē. nõ vl' corp⁹ vl' aia. Igiť in pte ñ
ē id qd' ē: qd' vero nõ ē ex h atqz h: sed tm̃ ē h
Illud vero ē id qd' ⁊ est pulcherrimũ fortissi
mũqz: qꝛ nullo nitiť. Quo circa hoc ꝟe vnũ
in quo nullus numer⁹: nullũ in eo aliud p̃tq̃z
id qd' ē nz eni subiectũ fieri põt forma eni est:
forme vero subiecte eē nõ possunt. Nã ꝙ ce/
tere forme subiecte accidẽtibus sint vt huma
nitas: nõ ita accidẽtia suscipit in eo qd' ipa est
sed eo qd' maȋa ei subiecta ē. Dũ eni materia
subiecta hũanitati suscipit qdlibet accidẽs: ipa
hoc suscipe videť hũanitas. forma vero q̃ est
sine materia nõ poterit esse subiectũ: nec vero
inesse materie. Neqz eni essz forma: sz ima/
go. Ex his eni formis q̃ p̃ter maȋã sunt iste
forme venerũt: que sunt i materia ⁊ cor⁹ effi/
ciũt. Nã ceteras q̃ i corpibus sunt abutimur
formas vocãtes: dũ imagines sint. Assimulãť
eni formis his q̃ nõ sunt i maȋa ꝯstitute.

Capitulũ. Quartũ.

n Ulla igiť in eo diuersitas: nulla ex di
uersitate pluralitas. nulla ex accidẽti
bus multitudo: atqz iccirco nec nume
rus. De⁹ ꝟo a deo nullo differt nec vel acci
dẽtib⁹ vel substãtialib⁹ differẽtijs i subiecto
positis distat. vbi ꝟo nulla ē differẽtia nlla ē
omnino pluralitas. Quaꝛ nec numer⁹. Igiť
vnitas tm̃. Nã cũ tertio repetiť de⁹: cuz pať
⁊ fili⁹ ⁊ spũssanct⁹ nũcupať tres vnitates non
faciũt pluralitatẽ numeri i eo qd' ipe sunt. Si
aduertam⁹ ad res numerabiles. ac nõ ad ipz
numerũ. Illic eni vnitatũ repetitio numeruz
facit. Tres eni vnitates ternaliũ faciũt qꝛ ipse
numer⁹ ex vnitatib⁹ collect⁹ est. In eo ãt nu
mero q in reb⁹ naturalib⁹ ꝯstat. repetitõ vni/
tatũ atqz pluralitas minime facit numerabiliũ
rex numerosaz diuersitatez. Numer⁹. n. du
plex ē. Vnus qdẽ quo numeram⁹. alť vero
q in reb⁹ numerabilib⁹ ꝯstat. Eteni vnũ res
est: vnitas qua vnũ dicimus. Duo rursus i re
bus sunt. vt hoies vel lapides dualia mihi. sz
tamẽ dualitas: qua duo homines vl' lapides
fiũt duo. et in ceteris eodẽ modo. Ergo i nu
mero q̃ numeramus repetitõ vnitatum facit
pluralitatẽ. in rex vero numero nõ facit plu/
ralitatẽ vnitatũ repetitõ. vel vt si de eodẽ dicã
Gladi⁹ vnus: Mucro vnus: Ensis vn⁹:
potest eni vnus tot vocabulis gladius agno/
sci. Hec eniz vnitatum repetitio: iteratio po
tius ē q̃z numeratõ. Veluď si ita dicam⁹: en
sis: mucro: gladius: repetitio q̃daz ē eiusdez
nõ numeratõ diuersox. Veld' si dicã sol: sol:
sol: nõ tres soles effecerim. Sed vno totiens
p̃dicaueri. Nõ igiť si de patre ⁊ filio ⁊ spũscõ
tertio p̃dicať deus iccirco trina numeratõ nu
merũ facit. hoc eni illis vt dc̃m est iminet: q
inter eos distãtiã faciũt meritox. Catholicis
vero nihil in differẽtia ꝯstituẽtibus: ipamqz
formã vt est esse ponẽtibus: nz aliud esse quã
est ipm ꝙ ē opinãtibus. Repetitio recte d' eo
dẽ: q̃z enumeratõ diuersa videť cũ diciť de⁹:
pať: deus filius deus spũssanctus. Atqz hec
trinitas est vnus de⁹: veld' ensis atqz mucro
vnus gladius. Veld' sol sol sol vnus sol. Sz
hic interi ad eã dc̃z sit significatõez mõstratio
nẽqz q̃ oñdiť nõ omnẽ vnitatũ repetitõez: nu
merũ pluralitatẽqz pficẽ. Nõ vero ita dicitur
pať ⁊ fili⁹ ⁊ spũssanct⁹ quasi multiuocũ qddã.
Nã mucro ⁊ ensis ⁊ ipe ē ⁊ idẽ. Pater vero
ac filius ⁊ spũssanctus idẽ eqdẽ est nõ ꝟo ip
se i qua re paulisp ꝯsiderãdũ ē: regrẽtibus eni
ipe ē pať q filius minime iqũt. Rurs⁹ idẽ alť
q alter: negať. ñ est igiť inť eos i re oi in diffe/
rẽtia. Qua subitrat quẽ numer⁹ ex subiecto
rũ diuersitate ꝯfici supius explanatũ est. De
qua re breuiter ꝯsiderabim⁹ si pusilld' quem
admodũ de deo vnũqdqz p̃dicať p̃mittũ⁹.

Capitulũ. Quintũ.

d Ecez eio p̃dicamẽta tradũtur. que d'
rebus oibus vniuersalit p̃dicanť. i.
substãtia q̃litas: q̃ntitas: ad aliqd: vbi
q̃ñ: hẽre: sitũ: facẽ: pati. Hec igitur talia sunt
q̃lia subiecta permiserint.

Capitulũ. Sextũ.

n Am pars eox i reliq̃x rex p̃dicatõe
suba est. pars i accidentiũ nuo ē. Ad
hec cũ qs in diuinã ꝟterit p̃dicatõem
cũcta mutãtur q̃ p̃dicari possũt aliqd ꝟo oio
nõ põt p̃dicari. Nã suba in illo non est vere
sba: sz vltra subam. Itez qualitas ⁊ cetã que
euenire queũt quox vt amplioꝛ fiat itellectus
Exẽpla subdẽda sunt. Nã cũ dicimus deus.
subam qdem significať videmur: sed eãqz sit.

vltra subam. Capitulū. Septimū.

c Um vero iustus qualitatē qdem: sed nō accidentē. sed eā que sit subā. Sz vltra subam. Neqz eni aliud est q̄ est aliꝰ ē, q̄ iustꝰ ē: sed idem est eē deo q̄ iustus. Item cū dicit̄ magnus vel maximus q̄ntita/tem qdē significare videmur: sed eā que sit ipsa suba tal' qlem esse diximus vltra sbaz. Idē est eni eē deo q̄ magnus ꝺ forma eni eius supius demōstratū est. qm̄ is sit forma ⁊ vnum vere. nec vlla pluralitas. Sed hec p̄dicamēta talia sunt. vt in quo sint ip̄m esse faciāt. q̄ dicitur diuise quidē in ceteris: in deo ꝯiuncte atqz copl'ate hoc mō. Nā cū dicimus sba vt hō vl' deus ita dicit̄ quasi illud de quo p̄dicat̄ ip̄m sit sba: vt sba hō vel deus. Sed distat. Quoniā homo nō itegre ip̄m homo ē. ac p̄ h̄ nec sba. Qd eīz ē alijs debz. que n̄ sunt hō. Deus vero hoc ip̄m qd ē deus ē. Nec eni aliud ē nisi quod est. ac per hoc ipsum deus est.

Capitulū. Octauū.

r Ursus iustus qd est qualitas: ita dicitur quasi ip̄e hoc sit de quo p̄dicatur. Idest si dicamus hō iustus: vel deus iustus ip̄z hoīez vel deuz iustꝰ esse ꝓponimꝰ: sed differūt q̄ homo alt alī est iustꝰ. ꝺs v̄o ē idē ip̄m ē qd iustū. Magnus ēt hō vel ꝺs dicit̄ atqz ita q̄ ip̄e sit hō magnꝰ: vl' deꝰ magnꝰ Sed hō tātum magnus: deus vero ip̄m magnus existit. reliqua vero nz ꝺ deo neqz ꝺ ceteris p̄dicant̄. Capitulū. Nonū.

n Am vbi vel de deo vel ꝺ hoie p̄dicare pōt. De hoie vt in foro: de deo vt vbiqz. Sed ita vt nō q̄si ip̄a sit res id qd p̄dicat̄ de qua dicit̄. Nō eni ita hō dicit̄ eē in foro: queadmodū eē albus vel lōgus. nec q̄si circūfusus. ⁊ determinatus ꝓprietate aliq̄ qua designari se possit. sed tantum qd sit illud alijs isformatū rebus p̄ hāc p̄dicatōem ostēdit̄ de deo vero nō ita. Nā quod vbiqz est ita di/ci videt̄ nō q̄ in omni sit loco. Oio eni in lo/co esse nō pōt: sed q̄ ei ois locus adsit ad eū capiēdum: cū ip̄e nō suscipiat̄ in loco. Atqz iō nusq̄z in loco eē dicit̄ qm̄ vbiqz est: sed nō in/loco. Quādo vero eodē p̄dicat̄ mō vt de ho/mine heri veit. de deo vero sēp̄ ē hoc q̄qz non q̄si esse aliqd dicit̄ illꝺ ip̄m. de quo hesternus dicit̄ aduētus: sed qd ei ꝭz tēpꝰ accessit p̄dicat̄ Qd v̄o ꝺ deo dicit̄ sēp̄ est: vnū qdē significat q̄si oī p̄terito fuerit. oī quoq̄mō sit p̄senti. oī futuro erit qd de celo ⁊ de ceteris immortalibus corporibus scd̄m philosophos dici potest. At de deo nō ita. Sēp̄ eni ē q̄m semp p̄sentis est in eo tēpus. Tantūqz int nr̄az rez p̄sens qd est nunc interest ac diuinarū q̄ nostrū nūc q̄si currēs tēpus fac̄ sempiternitatē. Diuinū v̄o nūc p̄manēs neqz mouēs sese atqz ꝯsistēs. ⁊ eternitatē fac̄. Cui nōi si adicias semp facies ciꝰ q̄ ē nūc iugē idesessumqz ac p̄ hoc p̄petuū faciet cursū qd ē sempiternitas. Ca. decimū.

r Ursus habere vel facere eodē modo Dicimus eni currit vestitus de hoie ꝺ deo cuncta posidēs regit. Rursus nihil de eo q̄ est esse de vtrisqz dcm̄ est. Sed hec ois p̄dicatō exterioribus dat̄: ōniaqz hic quodāmō referant̄ ad aliud. Cuius p̄dicatōnis differētiam sic facilius inter nos scimus. Qui hō ē vel deꝰ refert̄ ad sbaz qua ē aliqd. i. hō vl' deꝰ. Qui iustꝰ ē refert̄ ad q̄litatē q. s. ē aliqd. i. iustꝰ. Qui magnus ad quātitatē qua est aliqd. i. magnus. Nā in ceteris p̄dicatōi/bus nihil tale est. Qui eni dicit esse aliquez i foro vl' vbiqz refert qdē ad p̄dicamētū qd est vbi. sed nō in q̄ aliqd est velut iustitia iustus Itē cū dico currit vl' regit vl' nūc est vl' semp est refert̄ qdē vl' ad facere vl' ad tēpus. Si tn̄ interiz diuinum illud semper tēpus dici pōt. Sed nō in quo aliq̄ aliqd ē velud magnitudīe magnū. Nā scitū passiōemqz requiri nō opōtet in deo. Neqz eni sunt. Iam ne pater que sit diffrā p̄ditōum ⁊ pater q̄ alie quidē q̄si rem mōstrēt. Alie vero q̄si circūstātias rei. Qōqz illa que ita p̄dicant̄ vt esse aliqd rem ostendāt Illa vero vt nō esse: sed potius extrisecus aliqd quodāmō affigāt. Illa igit̄ q̄ aliqd esse designāt. ꝭz rē p̄dicatōes vocent̄. que cū de re/bus subiectis dicūt̄ vocant̄ accidētia scd̄m rē. Cū v̄o ꝺ deo q̄ subiectus nō est ꝭm sbam rei p̄dicatō nūcupat̄. Capitulū. Undecimū.

a De nūc ꝺ relatiuis speculemur ꝓ quibus esse qd dcm̄ est sumpsimus ad disputatōez. Maxime eni hic nō videt̄tur scdz se facē p̄dicatōez. q̄ p̄spicue ex alieno aduētu ꝯstare p̄spiciunt̄. Age eniz qm̄ domi/nus ⁊ ꝭuꝰ relatiua sunt. videamus vtrū ne ita sit vt ꝭz se sit p̄dicatō an minimū. Atqz si auferras ꝭuū abstuleris q̄qz dn̄m. Ac n̄ etiā si auferras albedinē abstuleris q̄qz albū. Sz interest q̄ albedo accidit albo: q̄ sublata perit nimirz albū. At in domino si ꝭuum auferas perit

vocabulū q̄ dn̄s vocabat. Sʒ nō accidit seruus domino vt albedo albo: sed ptās quedam qua seruus coarcet. Que qm̄ sublato depit seruo. cō stat n̄ eā per se domino accidere: sʒ p seruoꝝ quo dāmō extrisecū accessum. Nō igit dici pōt p p̄dicatōēʒ relatiuā gcq̄ʒ rei de qua dicit s̄m se addere vl̄ minuere vel mutare: que tota nō i eo qđ est eē ꝯsistit. Sʒ in eo q̄ ē in ꝯpatōe ali q̄ mō se hēre. Nec sēp ad aliđ: sed aliq̄tiēs ad idē. Age eni stet qs̄q̄ʒ: igit si accedā dexter ero ei sinistr. Ille ad me compatus erit dexter n̄ q̄ ita sit per se dexter velud longus aut albus Sed quod ego dexter accesseri. Rursus ego sinister accedo. Itē erit ille dexter: nō q̄ ille sit p se dexter velđ albus ac lōgus. sʒ q̄ me ac cedente fit dext. atq̄ʒ id q̄ est ame ꝛ ex me est: minime vero ex se. Quare sʒ rei alicui⁹ q̄ i eo qđ ip̄a est ꝓpetatē nō faciūt p̄dicatōēʒ nihil al ternare vl̄ mutare queūt. nullāq̄ʒ oīo essentiā variare: Quo cura si pater ac filius ad aliqd dicunt: nihilq̄ʒ aliud vt dictū est differt nisi so la relatōe: Relatō vero nō p̄dicat ad id de q̄ p̄dicat q̄si ip̄a sit ꝛ s̄m rē đ qua dicit nō faciet alteritatē rei đ q̄ dicit. Sʒ si dici pōt q̄ gdē mō id qđ vix itelligi potuit iterp̄tatū est p̄sonarū.

Capitulū. Duodecimū.

Omnino eni magna regule ē veritas in rebus icorpalibus distātias effici differētijs nō locis. Neq̄ʒ accessisse di ci pōt aliqd deo vt pater fieret: nō eni cepit eē vnq̄ʒ pater eo q̄ sbal'gdē ei est ꝓductio filij. Relatiua vo p̄dicatō patris ac si meminim⁹ oīum i p̄oribus de deo sentētiaꝝ. Ita cogite m⁹ ꝓcesisse gdē ex deo patre filium deū ꝛ ex vtrisq̄ʒ spūmscm̄: hosq̄ qm̄ icōpales sint minim̄ loc̄ distare. Quoniā vero patet deus ꝛ fili⁹ deus ꝛ spūssanctus deus: Deus vero qm̄ nullas habet differētias qbus differat a deo a nullo eoꝝ differt. Differētie ꝗo vbi absūt abest pluralitas: vbi abest p̄lalitas: adest vni tas. Nihil aūt aliud gigni potuit ex deo nisi deus ꝛ in rebus numerabilibus repetitō vni tatū nō fac̄ modis oībus pluralitatē. Triū igi tur ydonee ꝯstituta est vnitas. Sʒ qm̄ nl̄la re latio ad seip̄m referri pōt: iccirco q̄ ea secūdū seip̄m ē p̄dicatō q̄ relatōe caret. Facta gdē est trinitat̄ numerositas in eo q̄ ē p̄dicatō relatio nis sʒ suata ē sbe vnitas i eo q̄ est i differentia vel sbe vel operatōis vel oīo eius q̄ scđʒ se di cit p̄dicatōis. Ita igit sba ꝯtinet vnitatē: rela tio mu'tiplicat trinitatē: atq̄ʒ iđ sola sigilatim ꝓferunt atq̄ʒ sepati q̄ relatōis sunt. Nā idem pater q filiū nō est nec idē vterq̄ʒ q spūssanct⁹ Idē tamē deus ē pater ꝛ filius ꝛ spūssanctus idem iustus: idē bonus: idē magn⁹: idē om nia q̄ scđʒ se poterūt p̄dicari. Sane sciēdū est nō semp tale esse relatiuā p̄dicatōnēʒ vt semp ad differēs p̄dicet vt est seruus ad dn̄ʒ: differt enim. Nā oē eq̄le eq̄li eq̄le ē: ꝛ simile simili simile ē: ꝛ idē ei qđ ē idē idē est: ꝛ sil'is est in trinitate relatō p̄ris ad filiū ꝛ vtriusq̄ʒ ad sp̄m sanctū vt eius qđ ē idē ad id qđ est idē. Qđ si in cunctis alijs rebus nō potest inueniri fa cit hoc cognata caducis reb⁹ alteritas. Nos vo nulla imagiatōe deduci: sʒ simplici itelle ctu erigi ꝛ vt qđq̄ʒ itelligi pōt: ita aggredi etiā itellectu oportet. Sʒ đ ꝓposita qōne latis di ctū est. Nūc vr̄i normā iudicij expectat subti litas qōnis. q̄ vtrū recte decursa sit an minim̄ vr̄a statuat ꝓnūciatōis auctoritas: Qđ si sn̄ie fidei fundamētis spōte firmissima oppitulāte gratia diuina ydonea argumētoꝝ adiuenta p̄stitim⁹ illuc p̄fecti opis letitia remeabit vn de venit affect⁹. Qđ si vltra se hūanitas neq uit ascēdere q̄ntū imbecilitas substrahit vota supplebunt.

Explicit liber p̄m⁹. Incipit scđs eiusdeʒ ad Iohānē diaconū ecclesie Romane vtrum pat ꝛ fili⁹. ac sp̄ss̄cs đ diuinitate sbal'r p̄dicet.

Quero an pater ꝛ fili⁹ ac sp̄ss̄cs đ diuinitate subal'r p̄dicent an alio q̄lʒ mō viamq̄ʒ idagis hīc arbitrō eē sumēdā vn̄ reꝝ oīū manifestū ꝯstat exordiū .i. ab ip̄is catholice fidei fūdamētis: Si igit iterrogē an q dicit pat sba sit respōdet eē sba Qđ si q̄ram an fili⁹ sba sit idē dicit. Spūʒ scm̄ q̄q̄ʒ sbaʒ eē nemo dubi tauerit. Sʒ cū rurs⁹ colligo p̄reʒ filiū sp̄mscm̄ nō plures sʒ vnā occurrit esse. vna igit sba tri um nec separi vllo mō aut disiūgi pōt: nec ve lud p̄tibus in vnū ꝯiūcta est: sʒ ē vna simplici ter. Quecūq̄ʒ igit đ diuina sba p̄dicant ea tri bus oportet esse cōmunia: idq̄ʒ erit signi que sint: que de diuinitat̄ sba p̄dicet: Qđ q̄cūq̄ʒ hoc mō dicūtur de singl'is in vnum collectis tribus singl'arit p̄dicabit hoc mō. Si dicim⁹ pater deus est: fili⁹ deus est: spūssanctus de⁹ est. pater filius ac spūssanct⁹ vnus deus. Si

igiť eoꝝ vna deitas vna sba est. licʒ dei nomē de diuinitate sbaľr ꝑdicari. Ita pater veritas est: fili⁹ veritas est: spūssanct⁹ veritas est. pať fili⁹ spūssanct⁹. Nō tres veritates ſʒ vna veritas est. Si igiť vna in his sba vna est vitas neccē est veritatē sbaliter ꝑdicari: de bonitate de incōmutabilitate: de iustitia: de oīpotētia ac de ceteris oībus q̄ tam de singulis quam de oībus singulariť ꝑdicamus manifestū est sbaľr dici. Unde apparet ea q̄ cū in singulis sepatim dici cōuenit nec tñ in oībus dici queūt nō subaľr ꝑdicari sed alio mō. Qui vero iste sit posterius q̄rā. Nā q pater ē h̄ vocabulum nō trāsmitit ad filiū neqʒ ad spm̄ scm̄: Quod sit vt nō sit sbale nom̄ hoc indictū. Nam si sbale ē vt de⁹: vt vitas: vt iustitia vt ipa q̄qʒ sba d̄ ceteris diceref. Itē fili⁹ sol⁹ h̄ recipit nomē Neqʒ eni cū alijs iūgiť sicut i deo: sicut in veritate sicut in ceteris supius dixi: Sp̄s q̄qʒ sanct⁹ non est idē q pr̄ ac fili⁹: Ex his igiť itelligimus prēʒ filiū ac spm̄ scm̄: nō de ipa diuinitate sbaliter dici: ſʒ alio q̄dā mō: Si eni substātialiter ꝑdicareť ⁊ d̄ singulis ⁊ d̄ oībus singulariť diceref. Hec vero ad aliqd dici manifestū est nā ⁊ pr̄ alicui⁹ pater est ⁊ fili⁹ alicui⁹ filius ē ⁊ spiritus alicui⁹ sp̄s. Quo fit vt nec trinitas sbaľr de deo ꝑdiceť. nō eni pr̄ trinitas q eni pater ē fili⁹ ac spūssanct⁹ nō ē nec trinitas filius nec trinitas spūssanct⁹ scd'ʒ eūdē modū. Sʒ trinitas qdē i ꝑsonaꝝ pluralitate ꝯsistit: vnitas vero i sbe simplicitate. Q d̄ si ꝑsone diuise sūt sba vero diuisa sit neccē ē q vocabulū ex ꝑsonis originē capit id ad sbaʒ nō ptinē. ad trinitatē ꝑsonaꝝ diuersitas facit. trinitas igiť ñ ptinʒ ad sbaʒ. Quo fit vt neqʒ pať neqʒ fili⁹ neqʒ spūssanct⁹ nec trinitas de deo sbaliter ꝑdiceñť. Sʒ vt dcm̄ ē ad aliqd. De⁹ vero vitas: iustitia: bonitas: oīpotētia sbstantia in imutabilitas virt⁹ sapiētia ⁊ qcqd hmōi excogitari pōt sbľr de diuinitate diciť. Hec si recte se ex fide hn̄t: vt me istruas peto. Aut si aliq̄ re forte diuersus es diligēti⁹ intuere q̄ dicta sunt ⁊ fidē si poteris rōnēqʒ ꝯiūge.

Explicit liber Secūdus de Trinitate.

Incipit ꝓlog⁹ i librū de hebdomadib⁹.

p Ostulas vt ex hebdomadib⁹ nr̄is ei⁹ qōnis obscuritatē q̄ ꝯtinet modū quo sbe i eo qd̄ sint bōe sint: cū vo sint sbalia bona digerā ⁊ paulo euidēti⁹ mōstrē. Id qʒ eo dicis eē faciēdū q ñ sit oīb⁹ notū iter huiusmōi scriptionū: Tuus vero testis ipe sum q̄ʒ hic viuaciter fueris añ ꝯplexus. Hebdomadas vo ego ipe mihi comtor potiusqʒ ad memoriā mihi specl'ata cōseruo q̄ʒ cuiqʒ pticipo: q̄ꝝ lasciuia ac petulātie nihil a ioco risuqʒ patiť eē ꝯiūctū. p̄o hinc tu ne sis obscuritatibus breuitatis aduersus: que cū sint archani fida custodia tñ id hn̄t comodi. q cū his solis q digni sunt colloqunť. Ubi igiť i mathematica fieri solet ceterisqʒ etiā disciplinis ꝑposui terminos regulasqʒ qb⁹ cūcta q̄ secuť effitiaʒ.

Incipit libr̄ d̄ hebdomadib⁹. Capitulum ꝑmum et ꝑpositio ꝑma.

c Ommunis aī conceptō est enūciatō q̄ʒ qsqʒ ꝓbat auditā. Harū duplex mod⁹ est Nā vna ita cōis est vt oīuʒ hoīuʒ sit veluti si ꝓponam hāc. Si duob⁹ eq̄lib⁹ eq̄lia auferas q̄ relinq̄nť eq̄lia eē nullus id intelligēs neget. Alia vero ē doctorum tñ que tñ ex talibus cōis animi ꝯceptionibus venit vt est. Que incorporalia sunt in loco ñ eē ⁊ cetā q̄ ñ vulg⁹ ſʒ docti cō ꝓbāt. ij. Diuersuʒ ē esse ⁊ id q ē. Ipm eni esse nōdū est at vo qd̄ ē accepta eēndi forma ē atqʒ cōsistit. iij. Quod ē pticipare aliq̄ pōt. Sʒ ipm eē nullo mō aliq̄ pticipat fit eni pticipatio cum aliqd iā ē: ē aūt aliqd cū esse susceperit. iiij. Id qd̄ ē hēre aliqd ꝑter q̄ʒ qd̄ ipʒ ē pōt ipʒ vero eē nihil aliud ꝑter se habʒ admixtū. v. Diuersum est aūt eē aliqd ⁊ eē alqd i eo qd̄ ē illic eni accidēs hac sba significať. vj. O ē qd̄ ē pticipat eo qd̄ ē eē vt sit. alio vo pticipat vt aliqd sit: At per hoc id qd̄ ē pticipat eo qd̄ est eē vt sit. Est vero vt pticeps alio q̄libʒ. oē simplex esse suū ⁊ id qd̄ est vnū habʒ. vij. O i ꝯpōito aliud est eē aliud ipm ē. viij. O is diuersitas ē discors similitudo vero q̄dā appetēda est. Et qd̄ appetit aliud tale ipʒ esse nāliter oñdiť q̄le est illud hoc ipm qd̄ appetit: Sufficiūt igiť q̄ ꝑmisim⁹ a prudēte vero rationis interpte suis vnūqdqʒ aptabiť argumētis.

Capitulū. Secūduʒ.

q Uestio vero hmōi ē: ea q̄ sunt bona sunt. Tenʒ eni cōis sniā doctoꝝ oīmne qd̄ ē ad bonū tēdere. O ē aūt tendit ad sīle q̄ igiť ad bonū tēdūt bona ipa sunt

Sʒ q̃madmodū bona sūt igrẽdū est vtrū ne
ꝑticipatiõe an s̃ba. Si ꝑticipatõe ꝑ seip̃a nullo
modo bona sunt. nā qđ ꝑticipatõe albū est ꝑ se
in ea qđ ip̃m ē albū nõ ē. et de ceteris q̃litatib⁹
eodẽ mõ. Si igiꝭ ꝑticipatõe sunt bona ip̃a ꝑ se
nullo modo bona sunt. nõ igiꝭ ad bona tẽdūt
Sʒ cõcessuʒ est: nõ igiꝭ ꝑticipatõe sunt bona
sʒ s̃ba: Quoꝝ vo s̃ba bona ē id qđ sunt bona
sūt id, qđ sūt añ hñt ex eo qđ ē eẽ. eẽ igiꝭ ipoꝝ
bonorū ē oiuʒ igiꝭ reꝝ ip̃m esse bonū est: Sʒ
si esse bonū est. ea que sunt in eo ꝙ sunt bona
sunt. idẽqʒ illđ ē eẽ ꝙ bonū eẽ. S̃balia igiꝭ bo
na sunt qm̃ nõ ꝑticipāt bonitate. Qđ si ipm̃ eẽ
i eis bonū est: nõ est dubiū qn ēt s̃balia cū sint
bona p̃mo sint bono similia ac ꝑ h̃ ip̃m bona
erūt nihil ē illi p̃ter seip̃ʒ sil'e ē ex quo fit vt oĩa
q̃ sunt đs sint: qđ dictu nephas ē. Nõ sunt
igiꝭ s̃balia bona: ac ꝑ hoc nõ in his ē eẽ bonū
Nõ sunt igiꝭ in eo qđ sunt bona. sʒ nec ꝑtici/
pāt bonitatem. nullo eni modo ad bonū ten/
derẽt. nullo igiꝭ modo sunt bona. huic qõni
tal' poterit adhiberi solutio. Multa sunt q̃ cuʒ
separi actu non possunt: aio tñ ⁊ cogitatione
sepanꝭ. Vt cum triãguluʒ vel cetera subiecta
materie nullus actus sepat mente tamẽ segre
gans ip̃m triãgulū, ꝓꝑetatūqʒ eius p̃ter mate
riã speculaꝭ. amoueam⁹ igiꝭ p̃mi bõi p̃sentiã
paulisꝑ ex aĩo qđ eẽ quidẽ ꝯtingit. idqʒ oĩum
doctoꝝ idoctorūqʒ sn̄ia barbaraꝝ q̊qʒ gentiū
religiõib⁹ cognosci põt. H igiꝭ paulisꝑ amoto.
ponamus oĩa esse que sunt bona: atqʒ ea cõsi
deremus q̃madmodū bona esse possent si a p̃
mo bono minime đfluxissent. hic ītueor aliđ
in eis esse qđ bona sunt aliud qđ sunt. ponaꝭ
eni vna eadẽqʒ s̃ba bõa eẽ alba grauis rotūda
tunc aliđ eẽt ip̃a illa s̃ba aliđ ei⁹ rotūditas aliđ
color aliđ bonitas. nã silicʒ singula idem eẽnt
qđ ip̃a s̃ba idẽ eẽt grauitas qđ color qđ bonū
⁊ bonū qđ grauitas: qđ fieri natura non sinit
Aliud igiꝭ tūc in eis eẽt esse: aliđ aliq̃d esse: ac
tē bona q̃dẽ eẽnt. esse tñ ip̃m minime hẽrent
bonū. Igiꝭ si nullo mõ eẽnt nõ a bono ac bo
na essent ac nõ idẽ essent qđ bona: sʒ eis aliud
esset esse aliđ bõa eẽ. Qđ si nihil oĩo aliđ eẽnt
nisi bõa neqʒ grauia neqʒ colõata. neqʒ spacij
dimensiõe distenta nec nulla i eis q̃litas esset
Nisi tantuʒ bona eẽnt. tūc nõ res sʒ reꝝ vide
renꝭ eẽ p̃ncipiū: nec potius viderenꝭ sʒ vide
retur. Vnuʒ eniʒ solūqʒ est hmõi. qđ tñ bonū
nihil aliđqʒ sit. Que nõ sunt simplicia nec esse
omnino poterãt: nisi ea id qđ solū bonum est
esse voluissʒ. Icciro qm̃ esse eoꝝ a boni volū
tate defluxit: bona esse dicunꝭ p̃mū eni bonū
qm̃ ē eo qđ ē bõuʒ ē sin vo bonū qm̃ ex eo flu
xit cui⁹ ip̃ʒ eẽ bonū est ip̃ʒ q̊qʒ bonū est. sʒ ip
sum esse omniū reꝝ ex eo fluxit qđ est p̃mū bo
nū: ⁊ qđ bonū tale est: vt recte dicaꝭ in eo qđ
est esse bonū. Ip̃m igiꝭ esse eoꝝ bonū ē. Tūc
eni in eo qđ essent nõ essent bona: si a primo
bono minime defluxissent. Qua in re soluta
questio ē. iccirco enim licet in eo ꝙ sint bona
sint nõ sunt tñ similia p̃mo bono. Qm̃ non q̃
q̊ mõ sint res ip̃m eẽ eaꝝ bonū ē. Sʒ qm̃ nõ
potest esse ip̃m esse reꝝ: nõ a p̃mo esse deflu/
xerit. i. a bono iccirco ip̃ʒ esse bonū est. nec est
sil'e ei a quo ē. Illud eni quoq̊mõ sit bonū est
in eo qđ est. nõ eni aliud est p̃terq̃ʒ qđ bonuʒ
est. hoc aūt ñ ab illo nisi eẽt bonū fortasse esse
posset. Sʒ bonū in eo qđ est eẽ nõ possʒ. Tūc
eni ꝑticiparet forsitã bono: ip̃m vero esse qđ
nõ haberẽt a bono: bonum hẽre nõ possent.
Igiꝭ sublato ab his p̃mo bono mente ⁊ cogita
tiõe: ista licʒ essent bõa. tñ in eo qđ essent: bo/
na esse non possent. Et qm̃ actu non potuere
existere nisi illđ ea ꝙ ve bonum est ꝓduxisset
iccirco ⁊ esse eoꝝ bonū est: ⁊ non est sil'e s̃bali
bone id qđ ab eo fluxit. et nisi ab eo fluxissent
licʒ essent bona tñ in eo qđ sunt bona esse non
possent. qm̃ ⁊ p̃ter bonū ⁊ nõ ex bono eẽnt cū
illud ip̃m bonū p̃mū est ⁊ ip̃m esse sit: ⁊ ip̃m
bonū ⁊ ip̃m esse bonū. At nõ etiã alba i eo ꝙ
sunt: alba esse optebit ea que alba sunt: qm̃ ex
volūtate dei fluxerūt vt essent alba minime.
Aliud est enim eẽ ⁊ aliđ alba esse hec ideo qm̃
q ea vt eẽnt effecit: bon⁹ q̃dẽ est minime ve/
ro albu s. Volūtatẽ igiꝭ b oni cõmitata sunt vt
essent bona in eo ꝙ sunt. Volūtatẽ vero albi
nõ sunt ꝯmitata vt talis eius esset ꝓꝑetas vt
eẽt albū ñ i eo qđ est. neqʒ eni ex albi volūtate
defluxerūt. Itaqʒ qr voluit eẽ ea alba qui erat
nõ albus sunt alba tñ. Quia vero voluit esse
ea bona q bon⁹ erat: sunt bona in eo qđ sunt
Secūdū hanc igiꝭ rõnẽ: cūcta oporꝫ esse iusta
qm̃ ip̃e iustus ē: qr ea esse voluit. ne hoc q̃dẽ.
nam bonū esse ad eẽntiã. Iustū vero esse ad
actū respicit: Idꝯ aūt ē in eo esse qđ agerent:
idẽ igiꝭ bonū esse qđ iustū. nobis vero nõ est
idẽ eẽ qđ agere. nõ eni simplices sum⁹: nõ ē
igiꝭ nobis idẽ bonos eẽ ꝙ iustos: sʒ idẽ eẽ est
nobis oĩb⁹ in eo qđ sum⁹: bona igiꝭ oĩa sunt

nõ etiã iusta. Amplius bonũ qdẽ generale ẽ iustũ ꝟo nõ speciale: nec spẽs descẽdit ĩ oĩa. Iccirco alia qdẽ iusta alia ñ. oĩa ꝟo bona. Explicit. Liber de hebdomatibus

Finis

De trinitate carmina ex libro ꝺ philoso phie consolatione boetij excerpta.

O Qui ꝑpetua mũdũ ratõe gubernas:
Terrarũ celiqȝ sator: q tẽpus ab euo
Ire iubes: stabilisqȝ manẽs das cũcta moueri
Quẽ nõ extne pepulerũt fingere cause:
Materie fluitãtis opus: verum insita summi
Forma boni liuore carens: tu cũcta superno
Ducis ab exẽplo pulcrum pulcherimꝰ ipse:
Mũdũ mẽte gerẽs simili q̃ imagiẽ fõmãs:
Perfectasqȝ iubes ꝑfecti absoluere ptes.
Tu numerꝭ elemẽta ligas: vt frigora flãmis
Arida cõueniãt liquidis ne purior ignis
Euolet: aut mersas deducãt põdera terras.
Tu triplicis mediã nature cũcta mouentẽ
Connectẽs animã ꝑ singula mẽbra resoluis.
Que cũ secta duos motũ glomerauit ĩ orbes
In semet reditura meat: mẽteqȝ ꝓfundã
Circuit: ⁊ simili connectit imagine celũ.
Tu causis animas paribus: vitasqȝ minores
Prouehis: ⁊ leuibꝰ sublimes curribꝰ aptãs:
In celum terramqȝ seris: quas lege benigna
Ad te conuersas reduci facis igne reuerti.
Da pater augustã menti conscẽdere sedẽ.
Da fontem lustrare boni. da luce reperta
In te prespicuos animi defigere visus.
Dissice terrene nebulas: ⁊ pondera mollis:
Atqȝ tuo splendore micãs: tu nãqȝ serenũ:
Tu requies trãquilla pijs: te cernere finis:
Pricipiũ: vectõ: dux: semita: terminus idẽ.

Laus: Altitonanti.